

395

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΣ

ἢ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ,

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ.

« Κειμήλια ἔσθλα καὶ νέοισι χρήσιμα. »
(Εὐριπίδου.)

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

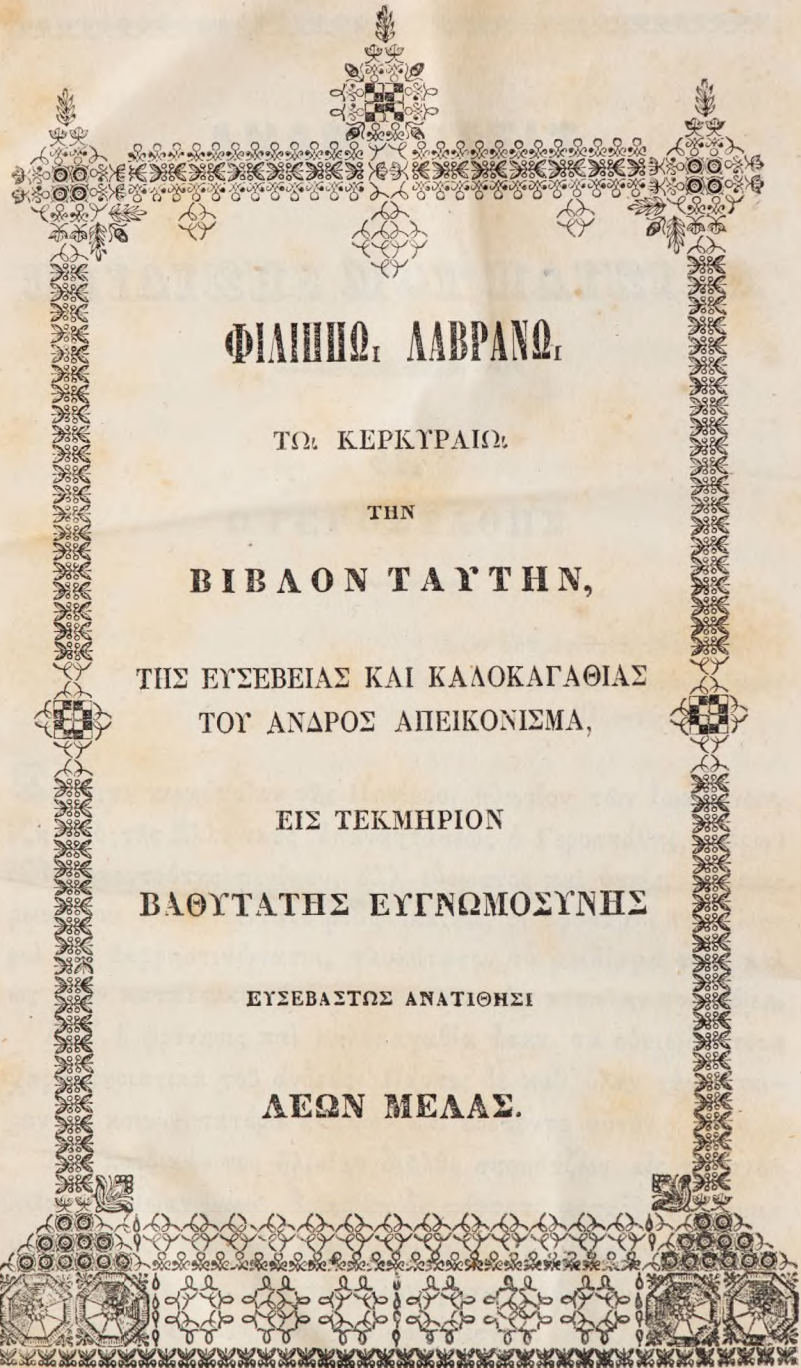
(Κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, ἀριθ. 212).

1860.

62

1000

ΦΙΛΙΠΠΩ, ΛΑΒΡΑΝΩ,

ΤΩ, ΚΕΡΚΥΡΑΙΩ,

ΤΗΝ

ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ,

**ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΜΑ,**

ΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΒΑΘΥΤΑΤΗΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

ΕΥΣΕΒΑΣΤΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙ

ΔΕΩΝ ΜΕΛΛΑΣ.

PHILADELPHIA

THE UNIVERSITY

LIBRARY

OF THE UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA

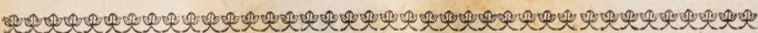
PHILADELPHIA

1862

THE UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA

PHILADELPHIA

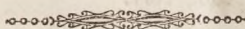
1862

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

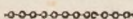
ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ.

A.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

« Θεῶν ὑπηρεσίαν ἠγάσαστο τὴν
ἐπιμέλειαν καὶ σωτηρίαν τῶν νέων. »
(Πλουτάρχου.)

ΕΙΣ ΤΙΝΑ κωμόπολιν τῆς Ἠπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἔζη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Γεροστάθης, γέρον ἐβδομηκοντούτης περίπου, ἀλλ' εὖρωστος καὶ υγιής. Αἱ παρειαὶ του ἦσαν πάντοτε ροδοκόκκινοι, οἱ ὀφθαλμοὶ του ζωηροὶ καὶ ἐκφραστικώτατοι, γλυκύτατον τὸ μειδιάματό του, καὶ ὡς χιῶν κατάλευκος ἡ περικοσμοῦσα τὴν κεφαλὴν του κόμη.

Ἄλλ' ἡ φρόνησις καὶ καλοκαγαθία ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνδρός. Πάντες δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἠπειρον ὡς κοινὸν πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν.

Τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν διήλθε σπουδάζων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· διεκρίθη δὲ πάντοτε μεταξὺ τῶν μαθητῶν του διὰ τὴν φιλότιμον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, διὰ τὸ καλὸν μνημονικόν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἀκραν τῶν ἠθῶν του χρηστότητα.

Ὅτε περὶ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἀποχαιρετήσας τὴν σεβασμίαν μη-

τέρα του και τὴν τυραννουμένην πατρίδα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ξένα, ὅπου πρὸ χρόνων ἔζη ἐμπορευόμενος ὁ πατὴρ του.

Εἰς τοιαύτην ἐκουσίαν ἀλλὰ πικρὰν ἐξορίαν ἠναγκαζόντο νὰ υποβάλλωνται πολλοὶ τῶν Ἠπειρωτῶν ὅπως ἀναπνεύσωσιν ἀέρα ἐλεύθερον, ἀποκτήσωσι δὲ καὶ ἐξασφαλίσωσι περιουσίαν τινὰ χρηματικὴν πρὸς περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν των καὶ τῆς δυστυχούσης πατρίδος των.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζησεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὰ ξένα, περιελάθων διαφόρους πόλεις τῆς Ῥωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Φιλομαθὴς δὲ πάντοτε, φιλόπονος, καὶ φιλότιμος, οὔτε τὸν καιρὸν ἐπὶ ματαίῳ ἔχανεν, οὔτε τὰ σεμνὰ ἔη του ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριόν του μετὰ ζήλου ἐνησχολεῖτο, καὶ εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετ' ἐπιμελείας ἐσπούδαζε, καὶ εἰς τὴν μελέτην ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων εὐχαρίστως κατεγίνετο, καὶ τὰς ἀληθεῖς κοινωνικὰς προόδους τοῦ εὐρωπαϊκοῦ βίου μετὰ προσοχῆς παρατήρει.

Ἡ τερπνοτέρα ὁμῶς ἐνασχόλησις τοῦ Γεροστάθου ἦτον ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὠραίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Καθ' ὅλας τὰς περιηγήσεις του οἱ Παράλληλοι Βίοι τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου, τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ γλυκυτάτου Ξενοφῶντος, καὶ τὸ Ἄνθολόγιον τοῦ φιλόπαιδος Στοβαίου ἦσαν πάντοτε οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀπαντήσῃ νέον Ἕλληνα καὶ νὰ μὴ συστήσῃ θερμῶς εἰς αὐτὸν τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ταμεῖα Σοφίας καὶ Ἀρετῆς ἀπεκάλει ὁ γέρον τὰ Ἑλληνικὰ συγγράμματα· τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν *κλειδα* τῶν πολυτίμων τούτων ταμείων. Ὅποια δὲ ἀφροσύνη, ἔλεγε, νὰ κρατῶμεν τὴν κλειδα ἄχρηστον, καὶ νὰ μὴ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους αὕτη περικλείει! Δικαίως λοιπὸν ἐταλάνιζεν ὅσους, ἀφοῦ κοπιᾶσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς, παραμελοῦν ἀκολούθως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων.

Δὲν ἐθεώρει δὲ Ἑλληνισμὸν τὴν ἀπλήν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σοφῶν ἰδεῶν, καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀπηθανάτισαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων ἃς μορφώσωμεν ἑλληνικῶς τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τότε, ἔλεγεν ὁ γέρον, θέλομεν ἀναφανῆ ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, καὶ τέκνα ἄξια νέας Ἑλλάδος!

Πολλοὶ οἱ λεγόμενοι Χριστιανοί, ἀλλὰ δυστυχῶς ὀλίγοι οἱ ἀληθῶς Χριστιανοί, οἱ ὅχι μόνον πιστεύοντες ἀλλὰ καὶ πράττοντες τὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Πιστὸς εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετ' εὐλαβείας πάντοτε ἐξεπλήρου ὄλα τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐσυνειθίζαμεν πάντες εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὠραίων τοῦ Χριστοῦ παραγγελημάτων, ὥστε νὰ διάγωμεν χριστιανικῶς ὅχι μόνον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιωτικῶν ἀσχολιῶν μας, ἡ ἀρμονία, ἡ τόσον θαυμασίως διέπουσα ὄλα τὰ οὐράνια σώματα, ἤθελε βεβαίως βασιλεύει καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄν καὶ ἐγήρασεν ἐπὶ τῆς ξένης γῆς ὁ Γεροστάθης, οὐδεμίαν ὄμως στιγμήν ἔπαυσεν ἐνθυμούμενος τὴν φίλην πατρίδα του καὶ τὴν γραῖαν μητέρα του, ἣτις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἔκλαιε καὶ τοῦ συζύγου της τὸν θάνατον, καὶ τοῦ υἱοῦ της τὴν στέρησιν.

Οὔτε τοῦ χρυσοῦ ἢ δίψα, οὔτε τῆς εὐρωπαϊκῆς ζωῆς τὰ θέλγητρα ἐμπόδισαν τὸν Γεροστάθην τοῦ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γεννήσασαν αὐτὸν κωμόπολιν· διότι, καὶ τὸ καθήκον τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀσθενῆ του μητέρα ζωηρῶς συνησθάνετο, καὶ χρέος ἱερὸν αὐτοῦ ἐθεώρει τὸ νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τῆς πατρίδος του τὴν βελτίωσιν.

Ἄμα λοιπὸν διὰ τῆς φιλοπονίας, οικονομίας, καὶ τιμιότη-

τός του απέκτησε χρηματικήν τινα κατάστασιν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἠδύνατο νὰ ζήσῃ, καὶ τὴν πατρίδα του ἀποχρώντως νὰ περιθάλλῃ, ἐξησφάλισεν αὐτὴν εἰς Ῥωσικὴν τινὰ Τράπεζαν, καὶ εἰπὼν τὸ χαῖρε εἰς τὰ ἀναμειγμένα καλὰ καὶ κακὰ τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολιν του, ὅπου μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν φιλάτην μητέρα του, καὶ τῆς νεότητός του τοὺς φίλους.

« *Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.* » λέγει ὁ Ὀμηρος περὶ τοῦ πολυπείρου Ὀδυσσέως, ὅστις χρόνον πολὺν περιεπλανήθη μακρὰν τῆς πατρίδος του Ἰθάκης.

Πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν τὰς πόλεις καὶ γνωρίσας τὰς ἰδέας, πολυπείρος ἐπανῆλθε καὶ ὁ Γεροστάθης μετὰ μακρόχρονον ἀπουσίαν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἐξετάσας δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του περὶ τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἱερέως, καὶ τῶν διδασκάλων τῆς κωμοπόλεως, ἐπληροφόρηθη ὅτι δὲν εἶχον εἰμὴ ἐμπειρικὸν τινὰ ἱατρὸν καὶ ἀπαίδευτον ἐφημέριον, ὅστις συγχρόνως ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου· ἐπειδὴ δὲ τοιοιυτρόπως καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ υἰεία διεκινδύνευον, ἐθεώρησε χρέος του ὁ καλοκάγαθος γέρον νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας τῆς διπλῆς ταύτης ἐλλείψεως.

Ὅθεν ἐπροσπάθησε ν' ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν κωμόπολιν ἐπιστήμονά τινὰ καὶ εὐυπόληπτον ἱατρὸν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔγραψεν εἰς διάφορα μέρη· ἀλλ' αἱ προσπάθειαι του δυστυχῶς ἀπέτυχον.

Συμφωνήσας λοιπὸν μετὰ τινος σεμνοῦ καὶ ἀξιοτίμου νέου, ὅστις εὐδοκίμως εἶχε τελειώσει τὰς σπουδὰς τοῦ εἰς Ἰωάννινα, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἐξόδων του εἰς Ἰταλίαν ὅπως σπουδάσῃ τὴν ἱατρικὴν, καὶ ἐπανέλθῃ ἱατρὸς ἐπιστήμων εἰς τὴν κωμόπολιν, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος τῶν Ἰγυεινῶν παραγγελμάτων, καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας.

Εἰς τὴν τερπνοτέραν δὲ καὶ υἰγιεστέραν θέσιν τῆς κωμο-

πόλεως ἔκτισε δι' ἰδίων ἐξόδων σχολεῖον εὐρύχωρον, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ δύο ἱκανοὺς καὶ φιλοτίμους διδασκάλους πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὸν δὲ ἀπαίδευτον ἐφημέριον ἀντικατέστησε διὰ τινος πεπαιδευμένου καὶ κατὰ πάντα σεβασμίου ἱερέως, ὅστις ὄχι μόνον εἰς τὸν ναὸν σεμνοπρεπῶς ἱερούργει ἐξηγῶν πάντοτε σαφέστατα καὶ γλυκύτατα τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ἐδίδασκε προσπαθῶν πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ εἰς τὰς τρυφεράς τῶν τέκνων καρδίαις τοὺς σωτηρίους σπόρους τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ καθηκόντων.

Ἄλλ' ἢ καλοκαγαθία τοῦ Γεροστάθου δὲν περιωρίσθη ἕως ἐδῶ. Διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ ζωηρότητος τοῦ ὀμιλητικοῦ χαρακτῆρός του κατάρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν παιδιῶν τῆς κομποπόλεως. Πολλάκις ἐπροσκάλει αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸν κῆπὸν του, εἰς τὸ γεῦμά του. Συχνάκις δὲ ἐξήρχετο μετ' αὐτῶν εἰς προῶνους καὶ δειλινούς περιπάτους· καὶ πάντοτε εὕρισκεν ἀφορμὴν τινα νὰ εἴπῃ ἢ νὰ διηγηθῇ εὐάρεστόν τι καὶ ὠφέλιμον πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοὺς φίλους του, οἵτινες ἐπομένως καὶ ὡς πατέρα γλυκύτατον τὸν ἐσέβοντο, καὶ ὡς φίλον ἐπιστήθιον τὸν ἠγάπων.

Ὅλοι οἱ γέροντες ἀγαπῶσι συνήθως τὰς διηγήσεις, ὡς ἠγάπα αὐτὰς καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος, ὅτε περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου του ἐποίει τὴν Ὀδύσειάν του. Τὰς διηγήσεις λοιπὸν ἠγάπα καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τοὺς μικροὺς φίλους του εὐτυχεῖς εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των, καὶ νὰ προετοιμάσῃ, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν πατρίδα τέκνα ἐνάρετα καὶ φιλόστοργα, διὰ καταλλήλων διηγημάτων ἐπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, μιμούμενος τοὺς γέροντας τῆς Σπάρτης, οἵτινες παρευρισκόμενοι πάντοτε καὶ εἰς τὰ συσσίτια καὶ εἰς τὰ γυμνάσια τῶν νέων, ἐδιηγοῦντο πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῶν προγόνων των πρὸς μὀρφωσιν Σπαρτιατῶν ἐναρέτων.

Συχνὰ ἀνέφερον ὁ γέρον τὸ τοῦ Ἰσοκράτους· «ὅτι τὰ καλὰ
 »ἀκούσματα εἶναι καλῆτερα πολλῶν χρημάτων, διότι τὰ
 »μὲν χρήματα εὐκόλως χάνονται, ἐνῶ τὰ καλὰ ἀκούσματα
 »παράγουν τὴν Παιδείαν καὶ Ἀρετὴν, τὰ μόνον διαρκῆ καὶ
 »ἀθάνατα κτήματα τῶν ἀνθρώπων.»

Τέκνον τῆς κωμοπόλεως, μαθητῆς τοῦ σχολείου, καὶ εἷς
 τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου ἦτο καὶ ὁ γράφων τὰ πα-
 ρόντα. Ὅσα δὲ κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἤκουσα συνα-
 ναστρεφόμενος τὸν σεβάσμιον καὶ ζωηρὸν ἐκείνον γέροντα,
 ἀποτελοῦν τὰς γλυκυτέρας καὶ ὠραιοτέρας ἀναμνήσεις ὅλου
 τοῦ βίου μου· αὐταὶ μὲ κατέστησαν εὐδαίμονα καθ' ὅλην τὴν
 διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, διότι πάντοτε καὶ διανοητικῶς μὲ
 ἔτερψαν καὶ ἠθικῶς μὲ καθωδήγησαν.

Τὰς ἀναμνήσεις λοιπὸν ταύτας, τοὺς μετὰ τοῦ Γεροστάθου
 περιπάτους, τὰς μετ' αὐτοῦ συναναστροφὰς καὶ διασκεδάσεις
 ἀπεφάσισα ἐσχάτως νὰ ἐκθέσω καὶ διὰ τοῦ τύπου νὰ δημο-
 σιεύσω, εὐελπίς ὅτι ἡ δημοσίευσίς των θέλει εὐχαριστήσῃ
 τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου ἀνδρός, διότι
 οὕτω καὶ μετὰ θάνατον θέλει συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ
 πατριωτικὴν διάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, τοὺς ὁποίους
 τόσον ἠγάπα, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζε τὰς περὶ εὐτυχε-
 στέρου μέλλοντος τῆς πατρίδος γλυκείας ἐλπίδας του.

Ταπεινὸς καὶ μετριόφρων ὁ Γεροστάθης δὲν ἐκαυχᾶτο οὔτε
 τὴν Ἀμερικὴν ὅτι ἀνεκάλυψεν, οὔτε τὴν πυρίτιδα ὅτι ἐφεῦρε.
 Μᾶς ἔλεγε δὲ καὶ μᾶς ἐδιηγεῖτο ἐξ ὅσων ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσεν,
 ἢ ἡ πολυχρόνιος πεῖρα τὸν ἐδίδαξε. Δὲν ἦσαν λοιπὸν τὰ παρὰ
 τοῦ Γεροστάθου λεγόμενα νεοφανῆ καὶ πρωτότυπα· ἀπ' ἐναν-
 τίας, τὰ πλεῖστα ἦσαν ἀρχαῖα καὶ εἰς πολλοὺς γνωστά, ἀλλὰ
 τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα πάντοτε.

Ἀρχαῖος καὶ πασίγνωστος εἶναι καὶ ὁ ἥλιος· ἀλλὰ πόσον
 εὐεργετεῖ καὶ τέρπει τοὺς πάντας, καὶ ἰδίως ὅσους ἐντὸς
 ὑγρᾶς καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς ἐστερήθησαν τῶν ζωογόνων
 ἀκτίνων του!

Πασίγνωστος καὶ κοινότατος ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἄρτος, τὸν δποῖον καθ' ἡμέραν γεύομεθα, ἀλλὰ πόσον γλυκὺν καὶ σωτήριον εὐρίσκουσιν αὐτὸν οἱ πεινῶντες! Ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς μικρὰ παιδιά ἠκούαμεν τὸν Γεροστάθην, ἐστερούμεθα τῶν εὐεργετικῶν ἀκτίνων τῆς παιδείας· πεινῶντες δὲ πρόδοον καὶ βελτίωσιν, εἰς τὸ σκότος τῆς νεανικῆς ἀπειρίας ἐκυλιόμεθα. Τὰ λόγια λοιπὸν καὶ τὰ διηγήματα τοῦ γέροντος, φωτίζοντα τὸν νοῦν καὶ τρέφοντα τὴν καρδίαν μας, δικαίως καὶ μᾶς ἔτερον καὶ μᾶς ὠφέλουν.

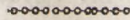
Τὸ κάλλος τῆς Ἀρετῆς, ἂν καὶ ἀρχαιότατον, διαμένει πάντοτε νέον, τερπνὸν καὶ ἀμάραντον· ἡ δὲ ἕξις καὶ ὁ χρόνος ἀντὶ νὰ ἐλαττώσωσιν, ἔτι μᾶλλον αὐξάνουν τὴν λάμπην τῶν ἀκτίνων του. Τὰ ἀμάραντα δὲ κάλλη τῶν Ἑλληνικῶν ἀρετῶν ἐπαρουσίαζε συνήθως καὶ ὁ Γεροστάθης ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν Ἀναμνήσεών μου ἐπροσπάθησα νὰ διατηρήσω τὸ ἀπλοῦν, τὸ εὐληπτον, τὸ ἀφελὲς ὕφος τοῦ Γεροστάθου· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐντυπώσω εἰς τὸν ἄψυχον χάρτην τὴν ἔμψυχον γλυκύτητα καὶ ἐκφραστικωτάτην ζωηρότητα τῆς προφορικῆς ὁμιλίας τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνδρός.

Κατατάξας δὲ τὰς Ἀναμνήσεις μου εἰς εἰκοσιτέσσαρα κεφάλαια ἐπέγραψα ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου ἓν ἐκ τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων τοῦ Ἀλφάβητου· διότι ὅσα παρὰ τοῦ Γεροστάθου κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἠκούασθην, ἐθεώρησα πάντοτε ὡς ἀποτελοῦντα τὸ *Ἀλφάβητον τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ Βίου*, ἀλφάβητον ἀναγκαιότατον εἰς πάντα Ἑλληνόπαιδα, ὅπως δι' αὐτοῦ εὐχαρίστως διέλθῃ τὴν δύσκολον βίβλον τῆς ζωῆς του.

B.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΕΜΕΛΙΟΝ.

« Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταὶ τὰς χρεῶν σ' ἀσκεῖν, τέκνον.
 » Θεοὺς τε τιμᾶν, τοὺς τε θρέψαντας γονεῖς,
 » Νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν,
 » Κάλλιστον ἔξεις στέφανον εὐκλείας αἰε. »
 (Εὐριπίδου.)

ΤΑ μελαγχολικὰ σύννεφα τοῦ χειμῶνος εἶχον ἤδη διασκε-
 दाσθῆ· οἱ κῆποι, αἱ πεδιάδες καὶ τὰ βουνὰ εἶχον ἀρχίσει νὰ
 ἐνδύωνται τὰς ἀνθηρὰς στολὰς των, καὶ μελωδικὰ τὰ ἀηδό-
 νια ἐκελάδουν τὴν ἐπάνοδον τῆς τερπνῆς ἀνοιξέως, ὅτε μετὰ
 δοξολογίας, ἀγιασμοῦ καὶ παρατάξεως ἤνοιξεν εἰς τὴν κω-
 μόπολιν μας τὸ συστηθὲν ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου σχολεῖον.

Ὀλίγας δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων μᾶς
 ἐπροσκάλεσεν ἀφ' ἐσπέρας ὁ γέρων νὰ συνέλθωμεν ὅλοι εἰς τὴν
 οἰκίαν του τὴν αὐγὴν, πρὶν ἐξημερώσῃ, διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ
 ἐκεῖθεν εἰς τινὰ ἐξοχὴν.

Ὅλοι ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἐξυπνήσωμεν ἐγκαίρως διὰ νὰ μὴ
 στερηθῶμεν καὶ τῆς ἐξοχῆς τὴν διασκεδάσιν, καὶ τοῦ Γερο-
 στάθου τὴν ζωηρὰν καὶ εὐχάριστον συναναστροφὴν.

Κατὰ τὴν προσδιωρισμένην δὲ ὥραν, εὐπειθεῖς εἰς τὴν
 πρόσκλησίν του, παρευρέθημεν ἅπαντες εἰς τὴν οἰκίαν του.

Μόνον οἱ συμμαθηταὶ μας Ἰωάννης καὶ Ἀθανάσιος δὲν ἐφά-
 νησαν· διότι αὐτοί, ἀγαπῶντες πολὺ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον, δὲν
 ἠμπόρεσαν ν' ἀποσπασθῶσιν ἐγκαίρως ἀπὸ τὰς δολίκας ἀγκάλας
 τοῦ φίλου των.

Εὐθυμος καὶ ζωηρὸς μᾶς ὠδήγει ὁ γέρων διὰ μέσου ἀνθοσο-
 λίστου πεδιάδος εἰς λόφον τινὰ πλησίον τῆς κωμοπόλεως, ὅπου,
 ὡς ἔλεγεν, ἀναβαλόντες ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν θέαμα ὥραϊον.

Βῆμα ταχύ! μᾶς ἐφώναζε καὶ ὁδόν, διὰ νὰ προφθάσωμεν

ἐγκαίρως τὸ θέαμα. Ἄξιοθαύμαστος δὲ ἦτον ἡ εὐκινησία τοῦ Γεροστάθου, διότι καὶ ρυάκια καὶ χανδάκια ὡς νέος ἐπήδα, καὶ τοὺς ἀνηφόρους μ' ἐλαφρότατον βῆμα ἀνέβαινεν.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὠραία καὶ ἐκτεταμένη πεδιάς ἀπροσδοκῆτως ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἐκεῖ ὅπου ὁ οὐρανὸς ἐφαίνετο ἐγγίζων τὴν γῆν, μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης λίμνην τινά, καὶ πρὸς τὴν λίμνην αὐτὴν μᾶς εἶπε νὰ προσηλωσώμεν διὰ τινὰς στιγμὰς τὰ βλέμματα καὶ τὴν προσοχὴν μας. Μετ' εὐλαβείας λοιπὸν καὶ σιωπῆς ἐστρέψαμεν ὅλοι πρὸς τὴν λίμνην περιέργους τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ ὀρίζων ἐφαίνετο μᾶλλον μελαγχολικός· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ φωτίζεται, καὶ τὰ σύννεφα νὰ ἐπιχρυσώνονται· ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τῆς λίμνης ἠσύχως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀνεφάνη βαθμηδὸν ἐξερχόμενος κατὰ χρυσοῦς ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, μεταβάλλων τὰ ὕδατα τῆς λίμνης εἰς στιλπνότατον ἄργυρον, φαιδρότητα δὲ καὶ λάμψιν ἐπιχέων ἐπὶ τῆς φύσεως ὅλης.

— Τί λαμπρὸν! τί ὠραῖον θέαμα! ὁμοφώνως ἐκράξαμεν ὅλοι, διότι ποτὲ προηγουμένως δὲν εἴχομεν παρατηρήσει τὸ ἐξαισίον τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα.

— Παρατηρήσατε καὶ θαυμάσατε, παιδία μου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, μὲ πόσῃ μεγαλοπρέπειαν στέλλει ὁ Θεὸς καθ' ἐκάστην αὐγὴν τὸν λαμπρὸν αὐτὸν ἀστέρα τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ φωτίσῃ μὲ τὸ ὠραῖόν του φῶς, καὶ διὰ νὰ ζωογονήσῃ μὲ τὰς θερμάς του ἀκτῖνας καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά. Μαύρη καὶ σκοτεινή, μαραμμένη καὶ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ φύσις ὅλη, ἂν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἡλίου δὲν ἐφώτιζε, δὲν ἐθέρμαινε, δὲν ἐζωογόνει αὐτήν. Τόσον δὲ μεγαλοπρεπές, τόσον εὐεργετικὸν εἶναι αὐτὸ τὸ μέγα πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε πολλοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ τῇ ἀπλότητί των ἐξέλαβον τὸ πλάσμα ἀντὶ τοῦ

Πλάστου, καὶ ἀντὶ νὰ λατρεύσωσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν πλάσαντα καὶ τὸν ἥλιον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλάτρευσαν ὡς Θεὸν τῶν αὐτῶν τὸν ἥλιον.

Μὰς ὑπενθύμισε τότε ὁ Γεροστάθης Δημόν τινα, ὅστις πρότινων ἡμερῶν εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν κωμόπολιν ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων· ἦτον ὁ ἄθλιος κατάχλωμος ὡς τὸ κηρίον, μαραζμένος ὡς τὸ φύλλον τοῦ φθινοπώρου, ἰσχνός, ἀδύνατος καὶ ἡμιθανής.

— Καὶ διατί; διότι κατάκλειστος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐντὸς ὑπογείου καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς, δέκα ὀλόκληρα ἔτη ἐστερήθη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, διὰ τῶν ὁποίων ὁ πανάγαθος Θεὸς ζωογονεῖ τὰ πλάσματά του.

Καθ' ἐκάστην λοιπὸν αὐγὴν πρὸς Ἀνατολὰς, ὡς *Ἀνατολικοὶ Χριστιανοί*, ἃς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἃς δοξάζωμεν, καὶ ἃς εὐχαριστῶμεν τὸν Ἰψιστον, τὸν ζωογονοῦντα διὰ τοῦ λαμπροῦ τούτου ἀστέρος τὴν ὑπαρξίν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἔδωκεν.

Ἄλλ' ἐξ Ἀνατολῶν δὲν ἐξέρχεται μόνον ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον· ἐξ Ἀνατολῶν ἐξῆλθον, καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην μετέβησαν τὰ *Γράμματα*, ἡ *Ποίησις*, ἡ *Φιλοσοφία*, ἡ *Καλλιτεχνία*, ὁ *Πολιτισμὸς*, ἡ *Ἐλευθερία*, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ *Χριστιανισμὸς*, αὕτη ἡ θεία καὶ ἀληθὴς θρησκεία τῆς Πίστεως, τῆς Ἐλπίδος, τῆς Ἀγάπης, καὶ τῶν Καλῶν ἔργων.

Ἄς ἐμμένωμεν λοιπόν, παιδιά μου, πιστοὶ καὶ ἀκράδαντοι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησίαν, οἰκτείροντες τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ὑποσκάψωσι τὰ θεοστήρικτα θεμέλια αὐτῆς. Ἄν δὲ ὡς Χριστιανοί, καὶ Χριστιανοὶ Ἀνατολικοί, πάσχωμεν, καταδιωκώμεθα, καὶ ἐπιβουλεύωμεθα, ἃς ὑπομένωμεν μὲ καρτερίαν τὰ πάντα, καὶ ἐπὶ τέλους θέλωμεν σωθῆ, θέλωμεν θριαμβεύσει. «Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται,» μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς εἰμὴ ἀληθείας, καὶ ἀληθείας μεγάλας!

ΤΑ ΑΝΘΗ.

Ἄφου ἐπὶ τοῦ λόφου ἐθαυμάσαμεν τὴν ὠραίαν τοῦ ἡλίου ἀνατολήν, ἤρχισαμεν νὰ καταβαίνομεν πρὸς τὴν πεδιάδα, ἣτις, καταπράσινος καὶ καταστόλιστος ἀπὸ ἄνθη, ἔτι λαμπρότερα ἐφαίνετο τότε, ὅτε αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου διέλυον τὴν λεπτὴν δρόσον τῆς νυκτός.

— Παρατηρήσατε, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸ τὸ πράσινον χρῶμα τῆς πεδιάδος πόσον γλυκύτατον εἶναι, καὶ πόσον τέρπει τὰ ὄμματά μας! Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμούς σας καὶ πρὸς τὸν οὐρανόν, ἰδέτε τὸ γαλανὸν καὶ ἡμερον χρῶμά του, πόσον εὐχαριστεῖ, πόσον ἐξημερόνει τὴν καρδίαν μας! Ἦθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐπιθυμήσωμεν, ἀντὶ τοῦ πρασίνου τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ γαλανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλα καταλληλότερα καὶ γλυκύτερα χρώματα. Τόσον δὲ ἀληθές εἶναι τοῦτο, ὥστε καὶ ὅσοι ὑποφέρουν ὀφθαλμίαν εἰς πράσινα ἢ γαλανὰ χρώματα καταφεύγουσιν πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων ὀφθαλμῶν των.

Θεωρήσατε, καὶ αὐτὰ τὰ ποικίλα καὶ τερπνότατα ἄνθη! Δι' αὐτῶν ὁ Ἰψιστος ἠθέλησε νὰ διακρίψῃ τὴν μονοτονίαν τῆς πρασίνης πεδιάδος, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὠραιότεραν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας. Τρέξατε λοιπόν, παιδία μου, καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅστις ἔπλασε καὶ σᾶς καὶ τὰ ἄνθη ταῦτα τοῦ ἀγροῦ, συνάξατε ἐξ αὐτῶν καὶ δοξολογήσατε τὸν Πλάστην.

Ὁ Γεροστάθης ἐκάθησεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ἡμεῖς δὲ ἀμέσως ἐσκορπίσθημεν εἰς τὴν πεδιάδα συνάζοντες ἄνθη.

Ἄφου δὲ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐσύναξεν ὅσα ἤρεσεν, ἤρχισαμεν νὰ φιλονεικῶμεν τίνος ἦσαν τὰ ὠραιότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία ἀντὶ νὰ διαλυθῇ ἐγένετο ζωηροτέρα, ἐπανήλθομεν ὅλοι πρὸς τὸν γέροντα διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος τίς ἐσύναξε τὰ ὠραιότερα.

Ἐχαμογέλασεν ὁ Γεροστάθης, καὶ εὐκόλως διέλυσε τὴν φι-

λονεικίαν εἰπών· ὅτι ὅλα εἶναι ἐπίσης ὠραία καὶ ἀξιοθαύμαστα, διότι εἰς ὅλα ἀνευρίσκει τις καὶ θαυμάζει τὴν Σοφίαν, τὴν Ἀγαθότητα καὶ τὴν Παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου.

Ὁ γέρον μᾶς ἔδειξε τότε τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου του, καὶ μᾶς ἠρώτησεν ἂν νομίζωμεν ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη ἐγένετο μόνη της καὶ κατὰ τύχην.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ὁμοφώνως, ὁ ὠρολογᾶς τὴν ἔκαμε, καὶ ὄχι ἡ τύχη.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησε πάλιν ἂν ὠρολογᾶς, μὴ ἔχων νοῦν καὶ δύναμιν, ἠδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ γέροντος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἐξῆς·

— Ἄλλ' ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἀπλουστέρου ἄνθους εἶναι ἀσυγκρίτως τελειότερος καὶ πολὺ πλέον ἀξιοθαύμαστος ἀπὸ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου μου. Ἐὰν σκεφθῶμεν πῶς ἕκαστον ἄνθος γεννᾶται ἀπὸ τὸν σπóρον του, πῶς αὐξάνει καὶ τρέφεται διὰ τῶν ριζῶν καὶ λεπτοτάτων σωλήνων του, πῶς χρωματίζεται, πῶς εὐωδιάζει, βεβαίως θέλομεν πεισθῆ ὅτι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον δὲν ἠδύνατο νὰ παραῤῷσι τοιοῦτον ὀργανικὸν ὄν, καὶ ὅτι διάνοια καὶ δύναμις ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὠρολογοποιοῦ ἐπλασαν τὰ ἄνθη ταῦτα.

Ἄλλ' ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζώων, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, πόσον σοφώτερος, πόσον τελειότερος εἶναι!

Πόσον δὲ καταπληκτικὴ καὶ θαυμασία ἡ μεγάλη μηχανὴ τοῦ ὠρολογίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν *Κόσμον*! Ὁ ἥλιος, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι αὐτῶν καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς προσδιωρισμένας γραμμὰς καὶ χρονικὰ διαστήματα, ἄρμονικώτατα δὲ καὶ ἄνευ διακοπῆς περιστρεφόμενα ἐντὸς τοῦ Στερεώματος, ἀποτελοῦν αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ἐξάϊσιον τοῦ Κόσμου ὠρολόγιον.

Βεβαίως οὔτε ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, οὔτε ὁ περιορι-

σμένος νοῦς καὶ αἱ μικραὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἠδύναντο ποτὲ νὰ παράξωσι τοιοῦτους ἐκπληκτικούς ὀργανισμούς, τοιαύτην θεῖαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἁρμονίαν.

Νοῦς λοιπὸν ὑπεράνθρωπος, Σοφία ὑπερτάτη, καὶ Δύναμις ἀκαταμέτρητος ἐδημιούργησε ταῦτα πάντα· καὶ διὰ τοῦτο *Πάνσοφον* καὶ *Παντοδύναμον* ἀποκαλοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ Παντός.

Ὁ Δαυὶδ, ψάλλων τὴν σοφίαν καὶ μεγαλουργίαν τοῦ Πλάστου, ὀρθότατα ἔλεγε· « *Πόσον μεγάλα καὶ θαυμαστά εἶναι τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Πάντα ἐν Σοφίᾳ ἐποίησας.* »

Καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ὁ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλῆτερος Ποιητῆς τῶν προγόνων μας, σπουδάσας τὴν φύσιν ὡς οὐδεὶς ἄλλος, συνησθάνθη καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειάν του ἐκήρυξε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἰψίστου, εἰπὼν· « *Θεός . . . γὰρ δύναται ἅπαντα.* »

Ἄφου δὲ ὁ Θεός, ὡς πανάγαθος πατὴρ, ἐπρονόησεν ὅλα τὰ πρὸς τροφήν, ἐνδυμασίαν, κατοικίαν καὶ διατήρησιν μας ἀναγκαῖα, ἠθέλησε διὰ τῆς ἀπείρου ποικιλίας τῶν ἀνθέων καὶ τὰ αἰσθητήριά μας ἀθῶως νὰ τέρπη, καὶ τὰς καρδίας μας νὰ ὠραΐζη.

Τὰ ἄνθη μᾶς ὑπενθυμίζουσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πανάγαθον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπομένως τὰ χρέη τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἅπαντα ἡ φύσις τὴν ὑπαρξιν καὶ παρουσίαν τοῦ Πλάστου μᾶς παριστᾷ.

Τί ἄλλο εἶναι τῷ ὄντι ἡ φύσις αὕτη, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, παρὰ νὰς ἀπέραντος καὶ μεγαλοπρεπῆς, τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ παριστάνων; Θόλος τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ εἶναι ὁ ἀπέραντος θόλος τοῦ οὐρανοῦ· λαμπάδες δὲ αὐτοῦ ἄσβεστοι τὰ ἄσβεστα φῶτα τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπείρων ἀστέρων! Εὐρισκόμενοι δὲ πάντοτε ἐντὸς αὐτοῦ ἅς μὴ παύωμεν σεβόμενοι καὶ δοξολογοῦντες τὸν Ἰψίστον!

Πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἠγάπα καὶ ἐθαύμαζεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἀλλ' ἰδιαιτέραν κλίσιν εἶχε πρὸς τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα

καὶ εἰς τὸν κήπὸν τοῦ ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργει καὶ ἐπεριποιεῖτο. Ἡ πρὸς τὰ ἀθῶα δὲ καὶ ὠραῖα ἄνθη ἀγάπη τοῦ γέροντος ἀποχρώντως ἀπεδείκνυε τὴν ὠραιότητα καὶ ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς του. Διότι ὅστις θαυμάζει τὸ μεγαλεῖον καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως, ἀναγκαίως ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν δημιουργὸν αὐτῆς. Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Θεόν, ἀναγκαίως μορφώνει ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον τὴν ψυχὴν του, μακάριον δὲ καὶ εὐτυχῆ τὸν βίον του.

ΤΑ ΠΤΕΡΑ.

ὑπὸ τὸ δένδρον, ἔπου ὁ Γεροστάθης ἐκάθητο, εὖρομεν πτερά τινα ὠραῖα, τὰ ὁποῖα τῷ ἐπαρουσιάσαμεν ὅπως θαυμάσῃ καὶ ἐκεῖνος τὸν ζωηρὸν καὶ ποικίλον χρωματισμὸν των.

— Ὠραιότατα τῷ ὄντι εἶναι τὰ χρώματα ταῦτα, μᾶς εἶπε, καὶ χαίρω διότι ἀρχίζετε ἤδη νὰ παρατηρῆτε καὶ νὰ θαυμάζετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ τὰ πτηνὰ καταστολίζει ὁ Ἰψιστος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν συγχρόνως τέρπει. Ἀλλὰ τὰ πτερά, ἐκτὸς τοῦ ὠραίου χρωματισμοῦ των, ἔχουν καὶ ἄλλας ιδιότητας πολὺ πλεόν ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες σαφέστατα ἀποδεικνύουν τὴν σοφίαν, τὴν πρόνοιαν, τὴν ἀγαθότητα τοῦ πλάστου των, καὶ τὴν σκοπιμότητα τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Τὰ πτερά εἶναι τὸ ἐνδύμα, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰ πτηνά· διὰ νὰ διατηρῶνται λοιπὸν θερμὰ ἐν καιρῷ χειμῶνος παρατηρήσατε τὴν ὕλην τοῦ ἐνδύματος τούτου, καὶ θέλετε εὐρεῖ αὐτὴν ὁμοιάζουσαν τὸ βαμβάκιον καὶ τὸ μαλλίον, καὶ ἐπομένως ἐπίσης θερμὴν. Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν ὁ Πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτοῦ θερμότητος.

Διὰ τῶν πτερῶν προσέτι ἐπρόκειτο τὰ πτηνὰ νὰ πετώσιν. Ἐὰν λοιπὸν τρίγες μαλακαὶ, ἢ ὀστρακοδέρματα σκληρὰ ἐκάλυπτον τὰ πτηνά, δὲν ἤθελον ἐμπορεῖ βεβαίως δι' αὐτῶν νὰ διασχίζωσι τὸν ἀέρα· ὅθεν καὶ ἐλαστικὰ καὶ συγχρόνως στε-

ρεά ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὰ πτερά των, ὅπως δύνανται εὐκόλως νὰ πετώσιν ἀπὸ κλώνον εἰς κλώνον, καὶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλλήλου κλίματος.

Εἰς ὅλα, εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ παρουσιάζεται ἡ θεία πρόνοια, ἡ ἀνωτάτη σκοπιμότης καὶ ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀγαθότης! Δικαίως λοιπὸν λέγομεν καὶ πιστεύομεν ὅτι πανταχοῦ παρῶν εἶναι ὁ πανάγαθος Θεός!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς δι' ἱκανὴν ὥραν ἐσιώπησε, θέλων φαίνεται νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς μὲν τὸν μικρὸν νοῦν μας νὰ συλλάβῃ καὶ χωνεύσῃ τὰς παρατηρήσεις του, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μας ν' ἀναπτύξῃ τὰ πρὸς τὸν πλάστην ὀφειλόμενα αἰσθήματα.

ΤΑ ΑΚΑΡΠΙΑ ΔΕΝΔΡΑ.

Προχωροῦντες σιωπηλοὶ εἰς τὸν περίπατον ἐπλησιάσαμεν ὄραιότατον πλάτανον, περὶ τὰς ρίζας τοῦ ὁποίου ἡσύχως ἔβρε βυάκιον διαχυέστατον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Ἄν αὐτὸς ὁ πλάτανος ἦτο δένδρον κάρπιμον ἠθέλαμεν φάγει τῶρα ὀλίγους καρπούς; διατί ὁ Θεὸς ἔκαμεν αὐτὰ τὰ ἄκαρπα δένδρα; καὶ αὐτὸ τὸ βυάκιον τί χρησιμεύει; ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν; πόσον καλῆτερον θὰ ἦτον ἂν εἶχαμεν αὐτὸ εἰς τὴν κωμόπολιν!

— Ὁ Θεός, παιδίον μου, ἀπήντησεν ὁ γέρον, ὁ Θεός, ὅστις ἐδημιούργησε καὶ τὸν πλάτανον, καὶ τὸ βυάκιον, καὶ σέ, καὶ τὸν κόσμον ὅλον, ἐγνώριζε καὶ γνωρίζει πολλὰ περισσότερα καὶ ἀπὸ σέ καὶ ἀπὸ ἐμὲ καὶ ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους τῶν ἀνθρώπων. Παρατήρησε ἐν τούτοις πόσαι φωλαὶ πουλιῶν εἶναι πλεγμέναι ὑπὸ τοὺς κλάδους τοῦ πλατάνου τούτου! Ἄκουσε πόσα πουλάκια, ἀναπαυόμενα ἐπὶ τῶν κλώνων τοῦ ἀκάρπου τούτου δένδρου, κελαδοῦν ἁρμονικώτατα ὑμνοῦντα τὴν ὄραϊότητα τῆς ἀνοίξεως, καὶ θέλγοντα τὰς ἀκοάς μας! Ἐνθυμήσου ὅτι ὑπὸ τὰ φύλλα τοῦ πλατάνου αὐτοῦ προφυλάττονται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ

τὴν καῦσιν τοῦ ἡλίου, καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων. Πόσοι δὲ βοσκοί, γεωργοὶ καὶ ταξειδιῶται, ὅταν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φλογίζῃ, ἔρχονται καὶ ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιάν τοῦ δένδρου τούτου, καὶ δροσιζόντες τὴν δίψαν των εἰς τὸ διαυγὲς ἐκεῖνο βυάκιον δοξολογοῦν τὸν Θεόν! Πόσα δὲ ποίμνια καὶ πόσα πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ δὲν ποτίζει προσέτι τὸ δροσερὸν αὐτὸ βυάκιον τῆς ἐρήμου!

Αἱ οἰκίαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων κατοικοῦμεν, τὰ θρανία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαυόμεθα, καὶ τὰ τραπέζια, ἐπὶ τῶν ὁποίων γευόμεθα καὶ γράφομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἶναι κατεσκευασμένα ἐκ ξύλων καὶ σανίδων κομμένων ἀπὸ δένδρα ἄκαρπα, ὁποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ πλάτανος. Πόσον δὲ ἠθέλαμεν τρέμει ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἐὰν τὰ ξύλα τῶν ἀκάρπων τούτων δένδρων καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἄνθρακες δὲν ἐθέρμαινον τὴν ἐστίαν μας!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμαθητὴν μας ἂν ἐπιμένῃ θεωρῶν ἀνωφελῆ καὶ περιττὰ τὰ βυάκια καὶ τὰ ἄκαρπα δένδρα· τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίθη ὅτι καλῶς ἤδη ἐνόησεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα.

ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΘΗΡΙΑ.

Ἄλλος δὲ ἐκ τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου εἶπε μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν.— Ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἄκαρπα δένδρα χρησιμεύουν, ἀλλ' εἰς τί δύνανται ποτὲ νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἄγρια καὶ αἰμοβόρα θηρία;

Δύσκολος ἦτον ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ δείξῃ δυσαρέσκειαν τινά, ὑπέδειξε μάλιστα διὰ λεπτοῦ τινος μειδιάματος ὅτι ἡ ἐρώτησις εὐχαρίστησεν αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς εὐχαριστεῖτο ὁ γέρον, ὁσάκις οἱ μικροὶ του φίλοι διὰ τῶν παρατηρήσεων ἢ ἐρωτήσεων των ἐδείκνυον ὅτι ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὸν νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σκέψιν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ψυχὴ των δὲν ἐκοιμᾶτο.

— Δὲν εἶναι εὐκόλος ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ συμμαθητοῦ σας, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· διότι δὲν εἶναι εὐκόλον εἰς τὸν μικρὸν καὶ περιωρισμένον νοῦν τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνεξερευνητάς βουλὰς τοῦ Ἰψίστου, καὶ νὰ ἀνεύρῃ τοὺς σκοποὺς ὄλων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Πόσα βότανα, πόσαι ρίζαι ἐθεωροῦντο ποτὲ ἄχρηστοι καὶ περιτταί, καὶ ὅμως διὰ τῆς σπουδῆς καὶ διὰ τῆς πείρας ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀνεύρην ἤδη ὅτι εἶναι διαφόρων ἀσθενειῶν ἰατρικὰ θαυμασία!

Πόσαι βρύσσεις, ἀναβρύουσαι θερμά, πικρά, ἢ ἀλμυρά ὕδατα, ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καὶ περιτταί καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐνῶ σήμερον δι' αὐτῶν θεραπεύονται πλεῖσται ἀσθένειαι!

Ποῖος μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἐφαντάζετο ὅτι διὰ τοῦ γνωστοῦ μαγνήτου ἤθελεν ὀδηγηθῆ ποτὲ ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤθελον σήμερον ταξειδεύει τοὺς ἀπεράντους ὠκεανούς μὴ βλέποντες παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, μόνον δὲ ὀδηγὸν ἔχοντες μικρὰν μαγνητικὴν βελόνην!

Ποῖος ἐξεύρει, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, τί θέλει ἀνακαλύψει μετὰ χρόνους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ περὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχει μόνον περιττά, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβῆ θεωροῦνται!

Καὶ ὅμως τὰ ἄγρια θηρία μ' ἐνθυμίζουσι τοὺς μεθυσμένους Εἰλωτας τῶν Σπαρτιατῶν.

— Ποῖοι ἦσαν οἱ μεθυσμένοι Εἰλωτες; ἠρωτήσαμεν ἀμέσως τὸν γέροντα· ὅστις ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιαῖται, διὰ νὰ προδιαθέτωσι τὰ παιδιά των κατὰ τῆς μέθης, ἐσυνείθιζον νὰ μεθῶσι τοὺς δούλους των Εἰλωτας, καὶ οὕτως ἔχοντας νὰ δεικνύωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης.

Τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ οἱ φιλοπάτριδες συγγραφεῖς τραγωδιῶν καὶ κωμωδιῶν, δσάκις παρουσιάζωσιν ἐπὶ τῆς σκη-

νῆς τοῦ θεάτρου ἀποτρόπαιόν τινα τύραννον, ἢ δοξομανῆ βασιλέα δικαίως τιμωρούμενον, ἢ γελοῖόν τινα ἄσικτον ἢ φιλάργυρον δικαίως ἐμπαίζόμενον.

Οἱ ἄνθρωποι, ὅχι μόνον διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων γίνονται καλῆτεροι, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὴν δυσμορφίαν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς τῆς κακίας βλέποντες ἀποστρέφονται αὐτήν, διορθώνονται καὶ βελτιοῦνται.

Θέσας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια θηρία ἐπὶ τῆς γῆς, ἵσως ἠθέλησε δι' αὐτῶν νὰ μᾶς εἴπῃ· « Σεῖς, ἄνθρωποι, τοὺς ὀ-
» ποίους καθ' ὁμοίωσίν μου ἔπλασα καὶ με ψυχὴν λογικὴν
» καὶ ἀθάνατον ἐπροίκισα, ἐνθυμούμενοι τὰς τίγρεις, τὰς
» παρδάλεις καὶ τὰ λοιπὰ αἰμοβόρα θηρία, ἀποστραφῆτε τοὺς
» σπαραγμούς, τὰ αἵματα, τὴν σκληρότητα· γίνετε δὲ ἡμε-
» ροι, γλυκεῖς καὶ πρᾶοι! Βλέποντες τοὺς λύκους καὶ τὰ ἄρ-
» πακτικὰ ὄρνεα, ἀποστραφῆτε τὰς ἀρπαγὰς, τὰς κλοπὰς,
» τὰς ληστείας· γίνετε δὲ τίμιοι, ἐνάρετοι καὶ δίκαιοι! Μὴ
» ἤσθε φαρμακεροὶ ὡς οἱ ὄφεις! Μὴ ἤσθε δόλιοι ὡς αἱ ἀλώ-
» πεκες! Αποφεύγετε τὰς κακίας, καὶ ἐκλέγετε τὰς ἀρετὰς
» μιμούμενοι τὰς μελίσσας· ἀκολουθοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα
» τῶν μυρμηκῶν, ἀγαπήσατε τὴν ἐργασίαν νέοι, διὰ νὰ μὴ
» πεινάσετε γέροντες! »

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἀρκετὰ εὐχαρίστησε καὶ τοῦ συμμαθητοῦ μας τὴν ἀπορίαν, καὶ τὴν ἰδικὴν μας περιέργειαν περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν ἀγρίων ζώων ἐπὶ τῆς γῆς.

Κατὰ τὸν πρῶτον προῦνδον περίπατον φαίνεται ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρον ἠθέλησε νὰ θέσῃ εἰς τὰς καρδίας μας τὸ πρῶτον θεμέλιον τῆς εὐτυχίας, ἥτοι τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην·

« Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου,
» καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη
» ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή, » μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον.

Ο ΛΙΝΝΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια σήμερον ἴδομεν, μᾶς εἶ-

πεν ὁ Γεροστάθης ὅτε ἐπεστρέφωμεν ἐκ τοῦ περιπάτου, μ' ἐνθύμισαν, παιδία μου, τὸν περίφημον βοτανικὸν Διωναῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του.

Ὁ Διωναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀφιέρωσε δὲ ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν. Ὅσον δὲ περισσό- τερον τὰ ἐσπούδαζε, τόσοσιν περισσότερον ἐθαύμαζεν αὐτά, ἀνευρίσκων τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τῆς σοφίας καὶ παντο- δυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δὲ ὅτι εἶναι σωτήριον εἰς τὴν διαγωγὴν παντὸς ἀνθρώπου νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Ἰψίστου, ἔγραψε μὲ μεγάλα γράμματα ἐπὶ τῆς βιβλιο-θήκης του τὰς λέξεις αὐτάς· «*Ἔσο ἐνάρετος, ὁ Θεὸς παρῶν.*»

Τὰς φρονίμους αὐτάς λέξεις ἄς ἐγγράψωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ χαρακτηριστῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας. Καὶ καθὼς τὸ ἡλιοτρόπιον προσηλόνεται πάντοτε εἰς τὸν ἥλιον, ἐξ οὗ καὶ φῶς καὶ θερμότητα καὶ αὔξησιν λαμβά-νει, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἄς ἔχωμεν πάντοτε προσηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ζωὴ μας τότε θέ-λει βεβαίως διέλθει εὐτυχῆς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

Ὁ Διωναῖος ἦτο χριστιανός, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὁ φιλόσοφος τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἂν καὶ ἔζη πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρίας, ὀδηγούμενος ὁμῶς ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ παρατηρῶν τὴν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, ἀνεγνώριζε καὶ ὠμολόγει τὴν σοφίαν, τὴν παντο- δυναμίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Διαλεγόμε-νος δὲ ποτὲ μετὰ τινος Ἀθηναίου Ἀριστοδήμου ἐδίδασκεν αὐ-τὸν ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, εἶναι πανταχοῦ παρῶν, καὶ περὶ πάντων φροντίζει, προσόντα, τὰ ὁποῖα καὶ πᾶς εὐ-σεβῆς χριστιανὸς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν. Ἐπομένως ὀρθότατα ἐσυμβούλευεν ὁ Σωκράτης ὅτι· «*ὄχι μόνον δσάκις μᾶς βλέ-*

» πωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν
 » εὐρισκώμεθα, πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄδικα, τὰ αἰ-
 » σχρὰ καὶ τὰ ἀνόσια, διότι ἐὰν ἄλλος τις δὲν μᾶς βλέ-
 » πη, ὁ παρτεπόπτης ὅμως καὶ ὁ ἀπαρταχοῦ παρῶν Θεὸς
 » μᾶς βλέπει πάντοτε. »

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης περὶ
 Θεοῦ, ἀνεφάνη, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, καθ' ὅλην τὴν ζωὴν
 του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν θάνατόν του ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐνα-
 ρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκείνον περίπατον πρώτην φοράν καὶ
 ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ἠσθάνθημεν εἰς τὸ βιά-
 θος τῶν καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης
 καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν Πλάστην μας,
 πρὸς τὸν πανάγαθον Πατέρα μας. Ἔως τότε δὲν ἠσθανόμεθα,
 δσάκις ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, παρὰ αἴσθημα φόβου καὶ
 τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶν-
 τες, δοξάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὸν Ἰψιστον. Ἐχοντες δὲ
 πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν πανάγαθον καὶ παντεπόπτην Θεόν,
 ἐφροντίζαμεν εἰς πάντα τρόπον καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τοῦ
 βίου νὰ μὴ εἴπωμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, μηδὲ νὰ συλλογισθῶ-
 μεν τί, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον Πα-
 τέρα μας.

Πρὶν ἀκούσωμεν κατὰ τὸν πρωϊνὸν ἐκείνον περίπατον τοὺς
 λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν
 δσάκις ἐπηγαίναμεν, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο παρόν, μόνον
 τὰ αὐτίμα μας ἤκουον τὴν θεϊάν ἀκολουθίαν, μόνον τὰ χεῖλη
 μας ἐπρόφερον τὰς προσευχάς. Ἡ δὲ εὐλάβειά μας δὲν ἦτο
 εἰμὴ ἀπλῆ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Ἀλλὰ μετὰ τοὺς λόγους τοῦ
 γέροντος, ὅχι μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ μας παρευ-
 ρίσκετο εἰς τὸν ναόν. Ἐκτοτε αὐτὴ ἤκουεν, αὐτὴ παρεκάλει,
 αὐτὴ νύχετο καὶ ἐδοξολόγει τὸν Ἰψιστον!

Ὁ Γεροστάθης προσέτι μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ν' ἀντιγράψωμεν δύο στίχους.

Συχνάκις δὲ μᾶς ἔδιδεν ὁ ἀγαθὸς γέρων τοιούτους στίχους, ὅχι βέβαια διὰ νὰ κάμνη ἐπίδειξιν ποιητικῆς φαντασίας ἢ στιχουργικῆς ἰκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως καὶ στιχουργίας εἶχεν, οὔτε τὴν ἐπίδειξιν ἠγάπα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπώνεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρήτες καὶ ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστιχοῦργουν τοὺς νόμους των, ὅπως οἱ πολεῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἴδου οἱ σίχοι, τοὺς ὁποίους μετὰ τὸν ὠραῖον ἐκείνον πρωῒνὸν περίπατον μᾶς ἔδωκεν·

» *Ἄρ εἰς τὴν καρδίαν ἔχης κ' εἰς τὸν χοῦν σου τὸν Θεόν,*

» *Πλήρης πάντοτε θὰ ἦσαι οὐρανῶν ἀγαθῶν.*

.....

Π.

ΑΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

.....

« Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. »

(Κλεοβούλου.)

ΚΑΤΑ τὸν πρωῒνὸν περίπατον ἴδομεν τὸν Γεροστάθην περπατῶντα χάνδακας καὶ ρυάκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ἐλαφρότατα ἀναβαίνοντα τοὺς ἀνηφόρους. Ἐγνωρίζαμεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτον ἤδη ἐβδομηκοντούτης, ἂν καὶ αἱ παρεῖαι τοῦ ἦσαν πάντοτε ροδοκόκκινοι.

Ὅθεν ἡμέραν τινὰ ὁ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἠρώτησεν αὐτὸν πῶς ἐξηκολούθει νὰ ἦναι τόσον ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούραστος; Ἐγέλασεν ὁ γέρων, καὶ ἀντὶ νὰ ἀπαντήσῃ ἠρώτησεν αὐτὸς ἡμᾶς ἂν ἡ ὑγεία μᾶς ἀρέσκη.—Βεβαίως, τῷ

ἀπεκρίθημεν.—Καὶ διατί; ἐπρόσθεσε.— Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν, τῷ εἶπομεν.— Καὶ ποῖα τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν; μᾶς ἠρώτησε πάλιν ὁ γέρον.

— Ὅσάκις ἀσθενῶμεν μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεβάτιον, καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις· μᾶς ποτίζουν ἰατρικὰ πικρὰ καὶ ἄνοστα, καὶ δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἴδου τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἶπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς παρετήρησεν ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ ἄλλα κακὰ, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῆτε, καὶ τὸ σῶμά σας ὑποφέρει, μᾶς εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται· καὶ οἱ μὲν γονεῖς σας, μελαγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν πολλάκις νύκτας δλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ ν' ἀποθάνετε πάρωρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκπληρώσετε ὅσα χρεωστεῖτε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ, ὁσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὰ ἰατρικὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ γενναϊότητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγελίας τοῦ ἱατροῦ προθύμως νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν οὕτω ταχέως τὴν υγείαν.

Ἄλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, νὰ προλαμβάνωμεν τὰς ἀσθενείας, καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἀξίαν τῆς υγείας μόνον ὁσάκις ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν ἐνόσω υγιαίνομεν.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς καὶ μακάριον τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγε πολὺ φρονίμως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ χαῖρον υγείαν. Ἄς ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν τὸν στολισμὸν τῆς υγείας, καὶ ὄχι τοὺς περιττοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς τοῦ σώματος.

Τότε δὲ μᾶς ἐδιηγήθη ὁ Γεροστάθης τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Νέος τις Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὀρφανὸς πατρός, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρὸς του παρά τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Εὐρωστος ὢν καὶ ὑγιὴς πάντοτε ὁ Ζαχαρίας δὲν ἀπεστρέφετο τὴν ἐργασίαν καὶ τοὺς κόπους· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικὰς ἀσχολίας, ἐσυνείθιζε νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσε τὰ ἀγαθὰ της.

Εἰς μάτην ἢ σεβασμῖα γραῖα ἀντέκρουε τὰ παράπονα ταῦτα τοῦ υἱοῦ της, προσπαθοῦσα νὰ καταπείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον τῆς τύχης εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ ᾔναι εὐχαριστημένος, καὶ νὰ δοξάζῃ τὸν Ἰψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιὴς, παρά ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής.

Ὁ Ζαχαρίας ἔμενεν ἀκκτάπειστος· ἐξηκολούθει δὲ τὴν μὲν καλλίστην ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν.

Ἄλλ' ἑσπέραν τινα ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του καθημένην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων μεγαλοφώνως·

— Ἐνίκησες, ἐνίκησες, ὦ μήτερ, ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλῆτερα πτωχὸς καὶ ὑγιὴς, παρά πλούσιος καὶ ἀσθενής!

— Τί ἔπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του, πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην;

Ὁ δὲ Ζαχαρίας ἐδιηγῆθη πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἑξῆς·

— Ἐρχόμενος τώρα ἀπὸ τὸ περιβόλιον ἐπέρασά ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνας πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἄμαξαν, καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας

προσπαθοῦντας νὰ ἐξάξωσί τι ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον ἓνα δυστυχή, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων των ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτον ὁ ἄθλιος ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοὶ του νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀναίσθητοι καὶ παραλελυμένοι.

ἤκουσα δὲ παρὰ τινος ὅτι ἦτο βαθύπλουτος εὐγενὴς τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο, μὴ ἀφιερῶθεις εἰς ἐργασίαν τινα καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παραλυσίας, καὶ βαθμηδὸν κατήντησεν ἀσθενὴς καὶ παραλυτικὸς, ὥστε τῶρα οὔτε τὰς χεῖρας, οὔτε τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῆ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ κοιμηθῆ ἢ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως δύναται.

Ἀμέσως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζαχαρίας, ἐγθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μήτερ, καὶ ἐνῶ ἔτρεχα πρὸς σὲ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχή ἐκείνον, ὅστις ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλὰ οὐδὲ νὰ σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ υἱεὶα εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχῃ αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῆ τὸν Ἰψιστον, ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλοῦτη, τῷ ἐχάρισεν ὅμως υἱεὶαν, δι' ἧς τὰ πλοῦτη ἀποκτῶνται.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Ἐὰν ποτέ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, σᾶς χάρισω ἐν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ ἴδω ἐρῆμῆνον κατὰ γῆς, φυπαρὸν καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελα εὐχαριστηθῆ καὶ ὅτι ἤθελα σᾶς ἀγαπήσει;

Ὅχι βέβαια, ἤθελα δυσαρεστηθῆ, ἤθελα ἀγανακτῆσαι διακαίως καθ' ὑμῶν καὶ διὰ τὴν ἀκαταστασίαν σας, καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου μου.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα, αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμάσιον καὶ μὲ ψυχὴν ἀθά-

νατον. Ἄν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, βεβαίως ἀμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν.

Ἐχοντες ψυχὴν ὑγιᾶ ἐντὸς σώματος ὑγιοῦς, ἔχομεν τὴν πολύτιμον κλεῖδα, διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κῆπον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Ἐνῶ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, νὰ ἐνδυναμόνωμεν τὴν κρίσιν, καὶ νὰ μορφώνωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν ψυχὴν, ἅς μὴ λησμονῶμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς ᾖ κακόν, κακὰ θέλουσιν εἶσθαι βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράψετε. Τοιουτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα ᾖ ἀσθενὲς καὶ ἄθλιον, ἄθλια καὶ ἀσθενεῖς θέλουσιν εἶσθαι καὶ αἱ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς σας.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυῶνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν, ἢ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν.

Ἄλλ' ὅταν τὸ σῶμα ἀσθενῇ καὶ πάσχη, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ οἱ μυῶνες, συνασθενοῦν καὶ συμπάσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἰσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρίς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ναός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἔθεσε τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνας. Ποτὲ δὲ ἅς μὴ πράττωμεν, ἢ διανοώμεθ' αὐτὸ, δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἰερότητα τοῦ ναοῦ ἢ τὴν ἀγιότητα τῆς εἰκόνας!

Μετὰ τινα δὲ διακοπὴν μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν.

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ.—ΠΑΝ ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιαῖται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχῃ ἡ πατρίς τέκνα ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετῶσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας των ἀπὸ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν ἔλουν μὲ κρασίον τὰ βρέφη των, διὰ νὰ ἐνδυναμόνωσιν αὐτά· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα, ὅπως τὰ μέλη των ἀναπτύσσονται ἐλεύθερα· τὰ ἐσυνείθιζον δὲ εἰς διαίταν ἀπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ σκότους καὶ τῆς μοναξίας.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς υἰγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, ὥστε κατήντησαν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολὴν· διότι διηγοῦνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον τὸ βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἰς τινα Λέσχην· καὶ ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεσφέρετο εἰς τοὺς γονεῖς ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ εὐρίσκετο ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον, ἐρρίπτετο ἐντὸς βαράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταυγέτου. Ὅποια σκληρότης! ὅποια ἀπανθρωπία! ἔλησμόνουν οἱ Σπαρτιᾶται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἔμψυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ὑπερβολή, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει πάντοτε νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὠραιότερα προτε-
ρήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς ὑπερβολὴν, μεταβάλλονται εἰς ἐλαττώματα καὶ δυστυχίας.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς υἰγείας του καταντᾷ ὑποχονδριακὸς, φιλάσθενος καὶ ἐπὶ τέλους ἀσθενὴς ἢ ἐγκληματίας ὡς οἱ Σπαρτιᾶται.

Ἄς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε τὰς δύο ὠραίας καὶ σωτηρίους συμβουλὰς τῶν σοφῶν προπατόρων· «Μηδὲν ἄγαν,» καὶ «Πᾶν μέτρον ἄριστον,» καὶ ἄς ἀποστρεφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολὴν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης λέγων· «ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται» μᾶς συμβουλεύει, ἀποφεύγοντες τὰ ἄκρα, ν' ἀκολουθῶμεν τὴν μέσσην ὁδόν, ὡς τὴν μόνην σωτήριον.

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Γεροστάθου μᾶς ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τῆς υἰγείας, καὶ ἐπομένως ἡ-

Ξησαν τὴν περιέργειαν τοῦ νὰ μάθωμεν πῶς ἐνῶ ἦτο τόσον γέρον, διετηρεῖτο τόσον ὑγιῆς καὶ ῥωμαλέος.

Ἐπανελάβομεν λοιπὸν τὴν ἐρώτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν προηγουμένως δὲν εἶχεν ἀποκριθῆ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπήντησεν ὅτι τὴν καλὴν του ὑγείαν, τὰς κοκκίνας παρεϊάς του, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς ἓνα φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἀείποτε ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ὁ φίλος καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ ;

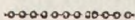
Αὐτὸς δὲ μειδιάσας μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει προσπαθήσει νὰ συμφιλίωσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς ἐκεῖνος.

Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον, μᾶς ἐπρόσθεσεν, ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτικὴ κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρον μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου:

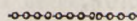
« Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία

» Εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία ! »

Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

Οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι ἀνοιγέτωσαν
τὰ σχολεῖα τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.
(Σόλωνος.)

ΑΦΟΥ ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι καὶ τὴν καλὴν του ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, δσάκις ἐβλέπομεν αὐτόν, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας του.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαρὰν, ὅτε, μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῶ μᾶς ὠδήγει ἐπὶ τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τίς ὁ ἀόρατος φίλος τῆς καλῆς του ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἠσθάνθημεν ἐσωτερικὴν τινα εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοὴν μας· εὐθυμοὶ δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης ; μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον.

— Δὲν ἐξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ.

— Δὲν σὰς εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μας ἀνεπαισθήτως ἐστράφησαν ὀλόγυρα διὰ νὰ ἀνέυρωσι τὸν ἀόρατον φίλον ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε.—Μὴ τρομάζετε, παιδιά μου,

ὁ ἀόρατος αὐτὸς φίλος μου εἶναι ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σᾶς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοὴν σας τόσον εὐφρόσουνον. Ἄν συμφιλιωθῆτε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσετε ὅσον τὸν ἡγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, βεβαιωθῆτε ὅτι διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰ ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικά, καὶ πολλὰ βάσανα.

ΑΙ ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΕΙΣ.

— Ἄλλ' ὁποῖαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀήρ μὲ τὴν υγείαν; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην· αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη·

— Ὁ ἀήρ εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιοτέρα τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα, καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεωφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἐμπόρεσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήτωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ οὐδὲ μίαν μόνον ὥραν, ἐὰν παύσῃ γεύομενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ἀναζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατ'ἀλλήλον πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἄν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρὸν, καὶ ἡ κυκλοφορία του ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται υγιές, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον. Ἄν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρὸν ἢ μολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνάγκης μολύνεται, καὶ ἡ υγεία μας πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβεράς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν, ἔκαμε τὴν παρατήρησιν ταύτην.— Ἄφοῦ ὁ ἀήρ εἶναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ

διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, διὰ ν' ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

— Ὡ! βέβαια, ἀπήντησεν ὁ γέρον, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα, τὰ ὁποῖα πολλάκις ὑπάρχουν εἰς τὸν ἀέρα· ἀλλὰ πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν αὐτόν.

Ἄφ' ὅλα σχεδὸν τὰ σώματα ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ ἀφανῆ μέρια, τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύονται μὲ τὸν περίξ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μέρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι ἐπικίνδυνοι, βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι εἰς τὴν υἰείαν. Τοιαύτας ἐπικινδύνους καὶ θανατηφόρους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὀπωρικὰ καὶ ὅλαι αἱ φυτικαὶ οὐσίαι ὅταν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθιστᾷ εἰς τὴν υἰείαν τὸν περίξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχὰς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα ὅπου εἶναι δένδρα, ὁ ἀήρ εἶναι καθαρώτερος, καὶ ἐπομένως υἰέστερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως καὶ τὰ δένδρα εἶναι σπανιώτερα καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι υἰέστεροι καὶ πλέον ῥοδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ νὰ ἀναλάβωσιν.

Εἰς ὕσας δὲ πόλεις οἱ δρόμοι εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στενοί, καὶ ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαί, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κείνται ἐντὸς αὐτῶν, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ ὁ ἀήρ μολύνεται, οἱ κάτοικοι πάσχουν, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνὰ ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀήρ, τὸν ὀπίσθιον ἐκπνέομεν ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διαφθείρουν καὶ μολύνουν τὸν ἀέρα.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Διὰ νὰ διατηρῶ τὴν ὑγίαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἰδοὺ τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας κατὰ συμβουλήν σοφοῦ ἱατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνη παρά νὰ θεραπεύη τὰς ἀσθενείας τῶν φίλων του.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μᾶς ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Κίαν, διὰ νὰ εὐρίσκωσιν οἱ ἱατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ὅχι εἰς τὴν γέννησιν καὶ προμάκρυνσιν αὐτῶν, πληρόνεται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας τοῦ χρόνου περάσωσιν ὑγιεῖς οἱ πελάται των' οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνόσω αὐταὶ διαρκοῦν.

Κατὰ συμβουλήν λοιπὸν τοῦ φίλου μου ἱατροῦ, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων,

1) Προσέχω πάντοτε ὥστε ἡ κατοικία μου νὰ ᾔηται εἰς ὑψηλὸν καὶ σύνδενδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμνάζοντα νερὰ καὶ ἀπὸ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλλοι, καὶ σβύνω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, διὰ νὰ μὴ φθίρῃ καιόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἄμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ νέος καθαρὸς ἀήρ, καὶ νὰ ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρεὶς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀερισθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐφαπλώματα δὲν συγχωρῶ νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας καὶ τὸ στρώμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μᾶλλον σκληρά, διότι τὰ τοιαῦτα εἶναι πολὺ ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν καὶ μαλθακῶν.

5) Συχνὰ καὶ τυχτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους

εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἀναπνέω ἀέρα καθαρώτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων.

6) Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ ἦμαι πάντοτε υγιῆς καὶ εὐρωστος, ἐσυνείθισα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρῶτ', ἀμέσως δὲ νὰ εὐρίσκωμαι ἐκτὸς τῆς κλίνης μου.

Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μ' ἐσύσταινε θερμῶς ὄχι μόνον ὁ ἱατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ εἶχον πολὺ δίκαιον. Τὴν αὐγὴν πάντοτε ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος· τὸ νὰ μένη δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης του, εἶναι πραγματικῶς ὀλέθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἦναι νεανικόν.

Ο ΠΕΤΡΟΣ, Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ Γεροστάθης, ποῖος μεταξὺ ὄλων ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων του μᾶς ἐφαίνετο ὁ υγιέστερος καὶ εὐρωστότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι ὁ υγιέστερος καὶ δυνατώτερος πάντων ἦτον ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχθεὶς τὴν περὶ τοῦ Πέτρου γνώμην μας ὡς ὀρθήν, μᾶς ἠρώτησε καὶ ποῖος ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Παρητηρήθημεν μεταξὺ μας, καὶ μετὰ τινα σκέψιν ἐκ συμφώνου πάλιν εἶπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην ὅτι οἱ πλέον φιλάσθενοι, χλωμοὶ καὶ ἀδύνατοι μεταξὺ ἡμῶν ἐφαίνοντο ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὴν ἀπάντησίν μας ταύτην ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν ροδοκόκκινον καὶ ζωηρὸν Πέτρον, ποίαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν.

— Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου. Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τότε τόσον πρῶτ'.

— Σεῖς δέ, Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ποίαν ὥραν ἐξυπνᾶτε;

— Δύω ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπήντησαν μὲ συστολήν. — Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τόσον ἀργά!

— Δι' αὐτὸ λοιπόν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπήντησαν κινουῦντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

— Προσπαθήσατε λοιπόν, φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, νὰ ἐξύπνατε καὶ σεῖς ἐνωρὶς ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλετε νὰ γίνετε ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζήσετε χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα σας, ἢ τὴν ἀδελφὴν σας, ἢ τὸν ὑπρέτην σας, νὰ σᾶς ἐξυπνώσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ, ἂν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ, ν' ἀποσύρωσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλα διὰ νὰ σᾶς ἀναγκάζωσι νὰ ἐξέλθετε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσαρεστηθῆ' ἀλλ' ἀκολούθως θέλετε συνειθίσει νὰ ἐξύπνατε μόνοι σας, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ ὁ γέρων νὰ διηγηθῶμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνώσιν ἐνωρὶς.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἐξῆ πρό τινων χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικός, ὅστις, ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς υγιείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα δλόκληρα ἔτη διετήρησε τὴν θέσιν του, ἐπαρουσιάζετο καθ' ἡμέραν πλῆθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς ὑγιεῖς γέροντας ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἠρώτα καὶ περὶ τῆς διαίτης των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, ἂν καὶ εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν ἐσυνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τροφήν, τὰ

αὐτὰ ποτά, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς ἕν ὅμως ὅλοι ἐσυμφώνουν, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι ἐκ νεαρᾶς τῶν ἡλικίας ἐσυνείθιζον νὰ ἐξυπνώσι πολὺ πρῶτ'.

— Ἴδου λοιπὸν, εἶπεν ὁ Δικαστής, τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας!

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Φαίνεται, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς καλῆς ὑγείας καὶ τῆς μακροβιότητος· διότι μεταξύ τῶν ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παιδῶν ν' ἀνοίγωσι τὰ σχολεῖα ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου· τοιοῦτοτρόπως, ὑποχρεῶν τὰ παιδιὰ νὰ ἐγείρωνται ἐνωρίς, προητοιμαζέιν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων, ἐξηκουλούθησε λέγων ὁ γέρον· ὁ πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωϊνός, καὶ τὴν ὑγίαν βλάπτει, καὶ τὴν ζῶν τῶ ἀνθρώπου σμικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἀδυνατίζει, καὶ τὸ σῶμα παραλύει, καὶ πτωχείαν καὶ ἀμάθειαν προξενεῖ, διότι ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὰς καταλληλοτέρας διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἄλλ' ἐὰν δὲν συνειθίσετε ἀπὸ τώρα, ὅτε εἴσθε παιδιὰ μικρά, νὰ ἐξυπνάτε πρῶτ', δυσκόλως θέλετε τὸ κατορθῶσαι ὅταν μεγαλώσετε. Τὸ δένδρον, ἐν ὅσῳ εἶναι νέον καὶ τρυφερὸν, εὐκόλως λυγίζει καὶ ἰσάζει· ἀφοῦ ὅμως μεγαλώσῃ στραβόν, σπάνει ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

Προσπαθήσατε λοιπὸν, ἐν ὅσῳ εἴσθε παιδιὰ νέα, ν' ἀποκτήσετε ἕξεις καλὰς, καὶ ν' ἀποβάλετε τὰς κακὰς. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἡλικία ἡ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἄν τὴν ἀφήσετε νὰ παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβὸν θέλει μεγαλώσει, καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῆ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι·

« Κακῆς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν. »

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρον καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Βυφῶνος.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατὴρ του Νικόμαχος, ἰατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὢν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου καὶ ἐπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἤθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἐξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἤθελε ζῆσει, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἤθελε δυνηθῆ νὰ συγγράψῃ, ἐὰν ἐκ νεανικῆς του ἡλικίας δὲν ἠσπάζετο, ἴσως κατὰ συμβουλήν τοῦ ἱατροῦ πατρός του, καὶ δίκαιταν ἀπλουστάτην, καὶ ὕπνον μέτριον.

Διηγοῦνται μάλιστα ὅτι διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνάς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, ἐσυνείθιζε νὰ κρατῆ χαλκίην σφαῖραν, ἣτις πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης, ἅμα ὁ ὕπνος ἤρχιζε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου τῆς, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του.

Ἄλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἀριστοτέλης, ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίκαιταν ἀπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατώρθωσεν ὄχι μόνον ὑγιῆς καὶ μακρόβιος νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλύτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῆ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν ἐπροσκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἠγάπη καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, λέγων ὅτι· « ἐὰν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώσται τὸ ζῆν, εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅμως ἐχρεώσται τὸ εὖ ζῆν· » ἀλλ' ἐλησμονεῖ ὁ νέος Ἀλέξανδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν

ἐχρεώσται εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλην.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξε καὶ εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφική του σχολὴ ἐπωνομάσθη *Περιπατητική*, διότι συνήθως εἰς ἐωθινούς καὶ δειλιανούς περιπάτους τοῦ Λυκείου περιδιαβάζων μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐδίδασκεν αὐτοῦς.

Ἄλλ' ἔ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν σοφῶν καὶ πολλῶν συγγραμμάτων του, τὰ ὅποια ἄλλοι μὲν λέγουν ὅτι ἦσαν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαὶ χίλια, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινούς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄραβας, οἵτινες μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του ἀραβιστὶ ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἄραβες ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἰσπανίαν, ἔφεραν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἕλληνος Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἰσπανίας δὲ περὶ τὸ χιλιοστὸν διακοσιοστὸν (1200) ἔτος μετὰ Χριστὸν ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ τὴν λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἧτις οὖσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθεστάτη, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἐκπαιδεύεται.

Ἄλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα, τὰ ὅποια λαμπρύνουν τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ ὀλίγα σωζόμενα συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς.

Ὅποια λοιπὸν τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἀδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν υγείαν του, διὰ νὰ φωτίσῃ, ὡς ἄλλος φωτεινὸς ἀστὴρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων οὕτω καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Ἑλλάδα!

Ο ΒΥΦΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἐθαυμάσθη καὶ ὀλονέν θαυμάζεται ὡς ὁ ἄριστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἐνδοξόν Βυφῶνα τῆς Γαλλίας· ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἣτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέλην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπνέτην τοῦ Βυφῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυφῶν ἐξῆσεν ὀγδοήκοντα καὶ ἐν ἔτος, συνέγραψε δὲ γλαφυρώτατον καὶ ὠραιότατον σύγγραμμα περὶ φυσικῆς ἱστορίας, συγκείμενον ἐκ τριάκοντα καὶ ἐξ τόμων. Ἐλεγε δὲ ὅτι εἰς τὸν ὑπνέτην τοῦ Ἰωσήφ ἐχρεώσται κατὰ μέγα μέρος τὸ σύγγραμμά του αὐτό· διότι, ὅτε ἦτο νέος, ἠγάπα πολὺ τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν υγείαν του ἔβλαπτε, καὶ ἀπὸ τὰς μελέτας του τὸν ἐμπόδιζεν, ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν ὑπνέτην τοῦ Ἰωσήφ χρηματικὴν τινα ἀμοιβὴν ὡσάκισ κατορθῶναι νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πτωχὸς Ἰωσήφ ἀπέτυχε, διότι θέλων νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του παρώργιζεν αὐτόν, καὶ αὐστηρῶς ἐπιπληττόμενος ἐξήρχετο ἔντρομος τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφῶν ἐξηκολούθει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν πρωῖνον ὕπνον.

Ὁ δὲ Βυφῶν, συναισθανόμενος ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωῖνου ὕπνου, παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπνέτην του νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὸν θυμὸν, καὶ εἰς τὰς ἐπιπλήξεις του, ἀλλ' ἀποβλέπων εἰς τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀνταμοιβὴν, νὰ ἐπιμένῃ πᾶσαν αὐγὴν, καὶ βίαν δὲ νὰ μεταχειρίζεται, διὰ νὰ τὸν ἐγειρῇ ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθεὶς μὲ τὴν αὐστηρὰν ταύτην παραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του καὶ νὰ λαμβάνῃ καθ' ἐκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβὴν. Ὁ δὲ Βυφῶν κατῴρθωσε νὰ εὑρίσκηται τακτικώτατα καθ' ἐκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἠμπόρεσε νὰ συγγράψῃ τόσα πολλὰ

καὶ συγχρόνως τόσον ὠραία, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθύ
καὶ ἔνδοξον.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΕΡΓΑ.

Ὁ Γεροστάθης ἐσυνείθιζε διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν
ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιήσῃ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλὰς
του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐφρόντιζεν ὥστε αἱ καλαὶ του συμβου-
λαὶ νὰ μὴ παρέρχονται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος,
ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιῶνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκροα-
τῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερα ἔνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ κα-
θαροῦ ἀέρος μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καὶ
τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήρ-
γησεν ὁ γέροντος πρὸς βελτίωσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῆς κωμο-
πόλεώς μας.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινῶν λόφων,
ἐσχηματίζετο λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συρρέοντα τὰ ὕδατα τῶν
βροχῶν ἔμενον ἐπὶ τινὰς μῆνας τοῦ χρόνου λιμνάζοντα καὶ
σεσηπότα. Ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀνα-
θυμιάσεων τοῦ λιμνάζοντος ἐκείνου νεροῦ, οἱ περισσότεροι
κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παιδιά, ὑπέφερον
συχνοὺς πυρετούς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ'
ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ προσετώτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι
τῆς κωμοπόλεως. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπέκρινοντες εἰς τὰς συμ-
βουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ σταθεροῦ καὶ ἀκουράστου Γερο-
στάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπο-
ξήρανσιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι,
γέροντες καὶ παιδιά, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολουθοῦντες
καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥρην τὸν γέροντα προπορευόμενον
καὶ κρατοῦντα πτυάριον, ἐδιευθυνόμεθα εἰς τὸν βάλτον· βί-
πτοντες δέ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου, λίθους καὶ

χώματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρά τινα αὐλάκια, ἀπεξηράναμεν διὰ παντὸς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἐκτοτε δὲ πραγματικῶς ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν κωμόπολιν ὁ πυρετός, καὶ οἱ γονεῖς βλέποντες ὑγιῆ καὶ ξοδοκόκκινα τὰ τέκνα των ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του κόπων, καὶ διὰ τῶν ἐπανελημμένων προτροπῶν του κατῴρθωσε νὰ καταστολίση καὶ τὴν πλατεῖαν καὶ τὰς βρύσεις καὶ τὸ κοιμητήριον καὶ τὰ πέριξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει ὄχι μόνον ὡς στολισμὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγκαῖότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ὑγίαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσῃ χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὀδηγίας τοῦ γέροντος πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἰς τινα τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας.

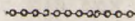
Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. « Ὅσοι δὲν καθαρίζουν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἱατρικῶν. »

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχὸς τις ν' ἀφήσῃ τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ζητείαν, καὶ νὰ καταγίνεται εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων του καὶ πρὸς ζωάρκειάν του.

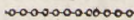
Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχὴν περιπατοῦντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτώματι ζῶον, κατὰ παραγγελίαν του ἠνοίγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. « Ὅστις, ἔλεγεν ὁ γέρον, ἀνοίγει λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζῶων, αὐτὸς ἐλαττώνει τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων. »

Συχνάκις δὲ ἠκούαμεν τὸν Γεροστάθην ἀπαγγέλλοντα τὰ
ἐξῆς·

- « Ἄν ἀγαπᾷς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐπιμόνως,
» Κι' ὁ ἥλιος εἰδὼν ποτὲ εἰς τὴν κλίην δὲν σ' εὕρισκῃ,
» Βίον μακρὸν σ' ὑπόσχομαι καὶ ὑγιῆ συγχρόνως. »

Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

« Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. »
(Ἰσοκράτους.)

ΕΚῆ ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυ-
τεύομεν μικροὺς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὀδηγίας καὶ τὴν ἐπιστα-
σίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταὶ μας Πέτρος καὶ
Νικόλαος κατελάσπωσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖράς των.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλα-
τείας, ὅπου νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον ἐπανῆλ-
θεν εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα, ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρη-
σεν εὐκολώτερον νὰ σφογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖ-
ράς του μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ
τὸν μικρὸν Νικόλαον, περιωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ
τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε, φίλε Πέτρε, εἶπεν ὁ γέρον, χαίρω πολὺ βλέπων
ὅτι ἀγαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῆς παρὰ
νὰ μεταφέρεις τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν
σου εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκείνη, ἡ λευκοτάτη ὡς ἡ
χιών, τὴν ὁποίαν, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἐκ νεότητός μου ἠγά-
πησα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστῶ κατὰ μέγα μέρος τὴν κα-
λὴν μου ὑγείαν.

— Καὶ ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ἦμαι πάντοτε καθαρὸς, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀηδιάζωσιν ὅσοι μὲ βλέπουν· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν υγιάν;

— Ἐξακολούθησε πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ἦσαι καθαρὸς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις διατηρήσει οὕτω καὶ τὴν καλὴν σου υγιάν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω *στολισμὸν υγιεινόν*, διότι καὶ μᾶς στολίζει καὶ τὴν υγιάν μας προφυλάττει.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν υγιάν· ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε·

ΤΑ ΛΦΘΟΝΑ ΔΩΡΑ.

Ἡ τροφή, τὴν ὁποῖαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφήν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματος εἰς ἀτμούς, οἱ ὅποιοι ἔχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐὰν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπιδερμίδα πορώδη, ὥστε διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν πόρων αὐτῆς νὰ ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξάτμισις δὲ αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων ὀνομάζεται *ἀδηλος διαπνοή*, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανερᾶς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπὸν ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματος ἦναι ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπιδερμίδος· ἐπομένως ἡ ἀδηλος διαπνοή ἐμποδίζεται, καὶ οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοὶ δὲν ἐξέρχονται· μένοντες δὲ ἐντὸς τοῦ σώματος προξενοῦν διαφόρους ἀσθενείας. Ἰδοὺ ἡ σχέσις τῆς καθαριότητος μὲ τὴν υγιάν· ἰδοὺ διατί ἡ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος ἀφανίζει τὴν υγιάν αὐτοῦ!

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδήλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐφόρεσέ τις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπιδερμίδος κλείει τοὺς πόρους, τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ρυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους των τοὺς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουσι τὴν ἀδηλον διαπνοήν, καὶ βλάπτουσι τὴν υγείαν.

Ἴδου διατί, ὢν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν υγείαν μου. Ἀγαπῶ ἐπομένως καὶ τὸ καθαρὸν νερὸν ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα· διότι ἐὰν ὁ καθαρὸς ἀὴρ ᾖ ἡ πατὴρ τῆς υγείας, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτάται ἡ καθαριότης, ἥτις εἶναι ἡ τροφὸς τῆς υγείας.

Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἀφθονα δῶρα. ἀφ' ὧσα ὁ προνοητικὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν υγείαν τῶν ἀνθρώπων.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Ἴδου δέ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηρῶ τὴν υγείαν μου διὰ τῆς καθαριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, τακτικώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγὴν, καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὸ ἐσπέρας.

2) Λούω καθ' ἐκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλὴν μου ὅλην με ψυχρὸν νερόν, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν καθαρίζει, καὶ ἀπὸ κρουολογήματα τὴν προφυλάττει.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελεμάτων τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ Βοερχαβίου. «Ἐχε τὴν κεφαλὴν δροσεράν, — τὸν στόμαχον ἐλαφρὸν — καὶ τοὺς πόδας θερμούς.»

3) Πλύνω καλὰ καὶ τὴν αὐγὴν, καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὸ ἐσπέρας πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν

δὲν ἐκπλυνθῆ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ διεφθαρμένοι ἑδόντες, ὄχι μόνον ἀηδῆ ἀποφορὰν πρὸς τοὺς πλησιάζοντας μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους συνήθως προξενοῦν. Προσέτι δὲ διαφθείρουν τὸν σύελον, ὅστις κατερχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον γεννᾷ ἀσθενείας· ἐμποδίζουν δὲ καὶ τὴν καλὴν μύσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγείαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λούω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ τινος σφογγαρίου ἢ διὰ τινος μαλλίνου χειροκτίου ὀλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ ἀμέσως τριβόμενος διὰ τινος ὑφάσματος μὲ πολλὴν δύναμιν, στεγνώνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμοῦται, καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάζω ἐπὶ τέλους συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατάσαρκα φερῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἐκ τοῦ ρύπου αὐτῶν ἡ ἄδηλος διαπνοή.

Ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουεν ὅλον τὸ σῶμά του μὲ ψυχρὸν νερὸν, ἀνετριχιάσαμεν, ἠρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψῦχος.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπε, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτεσθε μὲ ψυχρὸν νερὸν. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσετε νὰ λούετε ὅλον τὸ σῶμα μὲ ψυχρὸν νερὸν, θέλετε συνειθίσει τὸ ψῦχος, καὶ θέλετε ἐξακολουθήσει εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πράττοντες τὸ αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι κάθε αὐγὴν ἢ κάθε ἐσπέραν τὰ λούουν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἐκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρῶτ' ἐσυνειθίσασαμεν νὰ ἐξυπνώμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρχίσασαμεν. Πραγματικῶς δὲ, τριβόμενοι διὰ τοῦ ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀγλίγωρα καὶ σφιγκτά, διὰ

νά στεγνόνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμα, ὅχι μόνον δὲν ἐκρυόναμεν, ἀλλὰ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ἡσθάνομεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὑγιεστέρους καὶ εὐρωστοτέρους.

Ο ΡΥΠΑΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΕΣΜΙΟΣ.

Ἐνῶ συνωμιλοῦμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως περὶ τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καθαριότητος, ἴδομεν ἐξαίφνης τέσσαρας ὄπλοφόρους συνοδεύοντας σιδηροδέσμιον τινά. Ὁ σιδηροδέσμιος αὐτὸς ἐφάνετο νέος, ἀλλ' ἦτον εἰς ἄκρον ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος· τόσον δὲ ρυπαρὸς κατὰ τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτον, ὥστε ἡ θέα του ἐπροξένει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφὴν.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάσας ἕνα τῶν ὄπλοφόρων, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐπραξεν ὁ ἀλυσοδεμένος, τὸν ὁποῖον ἐσυνόδευαν.

Ὁ δὲ ὄπλοφόρος ἀπήντησεν ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας χωρίου τινός, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης, στραφείς τότε πρὸς ἡμᾶς, ἰδοὺ μᾶς εἶπε, καὶ ἄλλο μάθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ρυπαρὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἦθη ρυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος, ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς. Ἄς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὅχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν υἰεῖαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν καθαράν καὶ ἀγνήν τὴν καρδίαν μας.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῆ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης, μᾶς ἐδιηγῆθη τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ζωπρὸν πάντοτε ἐπανέρχεται εἰς τὴν μνήμην μου, ὁσάκις ἀπαντήσω ἀκάθαρτα παιδία.

Πατὴρ τις πλούσιος ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱοὺς, ἔχασεν ὁ δυστυχῆς καὶ τοὺς τρεῖς, τὸν ἕνα μετὰ τὸν

ἄλλον. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐθύθισαν εἰς ἄκραν μελαγχολίαν. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαγχολίας του ἐσκέφθη ὅτι μόνον διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθοεργία προξενεῖ, ἠδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πίκραν τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων καλῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐσχεδίασεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παιδιά, νὰ τὰ υἱοθετήσῃ, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδιῶν, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητάς του.

Ἀμέσως δὲ, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται ὅλα τὰ παιδιά, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐνώπιον τοῦ μελαγχολικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ παρετήρησεν, ἐκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβῶν δὲ σημείωσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπε καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ πρὸς τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ὅτι ἐπροτίμησε τὰ τρία ἐκεῖνα, διότι τὰ εὔρε καθαρώτερα ὅλων τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα, ὡς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν των καθαρωτέραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τότε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅτι πραγματικῶς τὰ ἐκλεχθέντα παρ' αὐτοῦ διεκρίνοντο πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοθήθειάν των.

Τοιοιουτρόπως διὰ τῆς καθαριότητός των ἀποκατεστάθησαν εὐτυχῆ τὰ τρία πτωχὰ παιδιά, δι' αὐτῶν δὲ συνευτύχησαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχαὶ οἰκογένειαι, εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκον.

Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον· ὅστις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τιοαύτην συστατικὴν, ἀπανταχοῦ μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γέρον Ἰσοκράτης, ὁ ἔνδοξος ῥήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς καλ-
λωπισμοὺς, οἵτινες δὲν ἀποδεικνύουν παρὰ ἐλαφρόνοιαν, καὶ
ν' ἀγαπῶμεν τὴν φιλοκαλίαν, ἥτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυ-
χῆς. Φιλοκαλία ὁμῶς ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης ἔγραψε τότε ἐπὶ τινος χαρτίου τοὺς ἀκολού-
θους στίχους, καὶ ἐγχειρίσας αὐτοὺς εἰς τὸν μικρὸν συμμα-
θητὴν μας Νικόλαον, μᾶς ἀπεχαιρέτησεν.

« Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν,
» Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχῶν.
» Ὁ δὲ ῥυπαρὸς τὸ σῶμα ἔχει ῥυπαρὰν ψυχὴν,
» Καὶ ἀρήκει εἰς τῶν χόρτων τὴν ἀκάθαρτον φυλὴν. »

.....

Z.

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

.....

« Τὰ τε ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ
ἐλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν. »
(Ἀριστοτέλους.)

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἀπηντήσαμεν
ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Γεροστάθην, συνοδευόμενον ὑπὸ
τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ διά-
φορα ξύλα πελεκημένα, κοντάρια καὶ στύλους.

Ὅλ' αὐτὰ παράδοξα μᾶς ἐφάνησαν, καὶ τὴν περιέργειάν
μας ἐκίνησαν· ὅθεν περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα ἠ-
ρωτήσαμεν αὐτὸν εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ
κοντάρια καὶ οἱ στύλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἀφοῦ μᾶς ἐσυμφιλίωσε
μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ μὲ τὴν καθαριότητα, ἐτοιμάζεται
νὰ μᾶς συμφιλίωσῃ καὶ μὲ τὴν φίλην του, τὴν καλουμένην

Σωμασκίαν, ἣτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς υγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, καὶ ὅτι διὰ αὐτῶν τῶν ξύλων καὶ στύλων θέλομεν γνωρίσει τὴν φίλην του ταύτην.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν εὐχαρίστησε τὴν περιέργειάν μας· ἐζητήσαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἀλλ' ἐκεῖνος μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν θέλομεν ἐννοήσει τὰ πάντα·

Τὴν ἐπιούσαν ἴδομεν τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου στρωμένην μὲ ἀρκετὴν ἄμμον, καὶ διαφόρους στύλους καὶ ξύλα στερεωμένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐννοήσαμεν πρὸς τὰ ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁμῶς τῶν μαθημάτων ὁ Γεροστάθης, ὅστις μᾶς ἐπερίμενε εἰς τὴν αὐλὴν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ μὲν ὀνομάζεται *μονόζυγον*, τὸ δὲ *δίζυγον*, τὰ δὲ *ἰστοὶ* καὶ *ἀναβάθραι*, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε διαφόρους κινήσεις, στροφὰς καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν τοὺς μυῶνας, καὶ νὰ καταστήσωμεν ὅλον τὸ σῶμα εὐλύγιστον, ἐλαστικόν, εὐρωστον καὶ ὑγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς εἰς ἄκρον μᾶς εὐχάριστησαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ φίλου μας ἐκορυφώθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Πολλὸν δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἠκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῆ τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς διηγηθῆ εὐχάριστόν τι. Ἰδοὺ δὲ ἐν συντόμῳ ὅσα ἐνθυμοῦμαι ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ σωμασκίας.

Η ΔΕΞΙΑ ΧΕΙΡ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΥ.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅσον τις γυμνάζει μέλος τι τοῦ σώματός του, τόσον πλέον τὸ ἀναπτύσσει, τόσον πλέον ὑγιές καὶ εὐρωστον τὸ καθιστᾷ. Ἡ κίνησις καὶ ἡ γύμνασις προξενεῖ περισοτέραν συρροὴν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται καὶ ἐνδυναμόνονται τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος.

Συγκρίνετε τὸ ἀριστερὸν μὲ τὸ δεξιὸν χερίον σας, καὶ θέ-

λετε ιδεῖ ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον ἀπὸ τὸ ἀριστερόν· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε, καὶ ἐπομένως γυμνάζετε, τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιάν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα ἀπὸ τὴν ἀριστεράν του εἶναι· διότι αὐτὴν γυμνάζει κρατῶν τὴν σφύραν καὶ σφυρηλατῶν τὰ σίδηρά του.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκίνησις καὶ ἀγυμνασία· ἐξ αὐτῆς, ὅχι μόνον τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα ἐξασθενοῦν, μαλακύνονται καὶ φθείρονται.

Ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδίον μάχης τινός, ἤτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε συγκροτηθῆ, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μὲν, ὡς ἐκ τῆς λιτότητος καὶ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνατὰ καὶ σκληρά, τὰ δὲ Περσικὰ ἦσαν εὐθραυστα καὶ ἀδύνατα ὡς ἐκ τῆς μαλακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν ὀλόκληρον τὸ σῶμα υγιές καὶ εὐρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· ἐνδυναμόνοντες δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὅχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν ποτὲ ὑποπέσωμεν εἰς τινὰ ἀσθένειαν, εὐκολώτερον ἀντέχομεν, καὶ ὀγλιγωρότερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἰατρός τῆς Γερμανίας Βοερχάβιος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐσυμβούλευε τοὺς φίλους του δύο ὥρων σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν.

Εἰς ὅλα δὲ τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἠσθάνθησαν ἤδη τὴν μεγίστην ἀνάγκην καὶ ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὅχι μόνον εἰς ὅλα τῶν τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωματικῆς, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπίτηδες σχολεῖα ἰδιαίτερα γυμναστικῆς καὶ διὰ τοὺς νέους καὶ διὰ τὰς νέας. Πολλάκις δὲ εἰς αὐτὰ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἴδον καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ

γυμνάζονται χάριν τῆς πασχούσης υγείας των κατὰ παραγγελίαν ἰατρῶν.

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, εἶναι καὶ ἡ γυμναστική. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρῶτιστον μάθημα παντὸς καλῶς ἀνατεθραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσιά των οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγύμναζον πάντοτε τὰς σωματικὰς των δυνάμεις, τρέχοντες πεζοί, ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἀμάξης, παλαίοντες, πηδῶντες, ρίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων, ὅστις διὰ τῶν φρονίμων νόμων του, ἐφρόντισε πρὸ πάντων περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, ἐσύστησεν εἰς αὐτοὺς τὴν γυμναστικὴν, ὡς ἀναγκαιότατον μάθημα, διὰ τὰ μορφώση οὕτω πολίτας ὑγιεῖς, ἀνδρείους καὶ μεγαλοψύχους.

Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ ὅλων τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο τοὺς μὲν εὐπόρους νέους νὰ προτρέπη εἰς ἵππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνασία καὶ εἰς ἄλλας σωμαστικὰς, ὅπως καὶ τὴν ἀργίαν ἀποφεύγωσι, καὶ τὰ σώματά των ἀποκαθιστῶσιν ὑγιῆ καὶ ἀνδρεία· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολῆ εἰς ἐργασίαν τινα, ἣτις καὶ τὰ σώματά των ἐγύμναζε, καὶ ἀπὸ τὰ δλεθρία κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας ἐπροφύλαττεν αὐτούς.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΦΩΚΟΣ.

Ὁ Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτον εἷς ἐκ τῶν πλέον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νέος Φῶ-

κος δὲν ὁμοιάζε τὸν ἀγαθὸν πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος καὶ ὀκνηρὸς καὶ φιλοπότης ἦτον.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτίωσιν τῶν ἠθῶν τοῦ υἱοῦ του, μεταξὺ τῶν ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν' ἀγωνισθῆ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὴν ὀνομαζομένην Παναθηναίαι· τὸν διέταξε δὲ ν' ἀγωνισθῆ, ὄχι διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἠλπίζεν ὅτι, ἀναγκασζόμενος νὰ ἐπιμεληθῆ καὶ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του πρὶν ἢ παρουσιασθῆ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἤθελε βελτιώσῃ τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ἦθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν εἰς τὴν σωματικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν νέων ἐθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν διαίταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρισθῆ τὸν υἱὸν του Φῶκον, καὶ ν' ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν διαίταν νὰ ζῶσιν, ἐνῶ εἰς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φωκίωνα, καὶ οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἶχον παραμεληθῆ, καὶ τὰ ἦθη ἐπομένως τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, δημαγωγὸς διεφθαρμένος καὶ κακοήθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίωνα ὡς προτιμήσαντα διὰ τὸν υἱὸν του τὴν Σπαρτιατικὴν ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀνατροφὴν, εἶπεν ἡμέραν τινα εἰρωνικῶς πρὸς αὐτόν· « ἂν προτείνης εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου. » Ἄλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς ἀπήντησε πρὸς αὐτόν· « Ἦθελεν εἶσθαι πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς » τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου σύ, ὁ ἀλειμμένος μὲ τόσα μυρδικά, καὶ ὁ φορῶν χλαμύδα τόσον πολυτελεῆ! »

Ἀφοῦ ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγῆθη τὰ ἀνωτέρω παρεκαλέσμεν αὐτὸν νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτον ὁ Λυκούργος, τὸν ὁποῖον ἀνέφερον. Ὁ δὲ καλὸς γέρον μᾶς εἶπεν·

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ὁ Λυκούργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτον υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου.

Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφὸς του ἀπέθανεν, ὁ Λυκούργος, ἂν ἦτον ἄδικος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλὰ, φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιὸν του Χαρίλαον ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφοροὺς πόλεις τῆς Ἀσίας σπουδάζων τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφοὺς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῆ ὡφέλιμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, καὶ νὰ προικίσῃ αὐτὴν μὲ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συμπολιτῆαί του νὰ γίνωσιν οἱ ἀνδρειότεροι καὶ ἐναρετώτεροι τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐγενὴς δὲ αὐτῆ ἐπιθυμία τοῦ Λυκούργου πληρέστατα ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην ἐπροσπάθησε διὰ τῶν νόμων του νὰ κανόνισῃ πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδίων. Ἐγνώριζεν ὁ Λυκούργος ὅτι ἐὰν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐν καιρῷ τὰ μικρὰ του δένδρα, θέλουσι μεγαλώσει στραχὰ καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπερικυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ εἶχεν ἐπομένως ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκούργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφωσιν εἰς τὴν γυμναστικὴν, εἰς τὴν σκληραγωγίαν, εἰς τὴν λιτότητα, εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους των πειθαρχίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατώρθωσεν ὥστε οἱ Σπαρτιάται νὰ γίνωσι μετὰ τινος χρόνους ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάζωσι τὸ πᾶν πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος των.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγένετο ἐπτὰ ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ὠδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφὴν του. Ἐκεῖ διὰ τῆς γυμναστικῆς, διὰ τῆς ἀπλῆς διαίτης, διὰ τῆς σκληραγωγίας, διὰ τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι, εὐπειθεῖς καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσιά των ἤκουον προσέτι συχνάκις οἱ νέοι τοὺς γέροντας διηγουμένους τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων των, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ φιλοτιμία τῶν παιδῶν ἠρεθίζετο εἰς ἔργα ἐνδοξα καὶ πατριωτικά.

Καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς χοροὺς, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγῳδία των τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες, οἱ μὲν γέροντες τραγῳδοῦντες ἔλεγον:

« Ἄμμες ποκ' ἤμες ἀλκιμοὶ νεαῖται. »

οἱ δὲ νέοι,

« Ἄμμες δὲ γ' εἰμέν, ἀν δὲ λῆς πεῖραν λάβε. »

οἱ δὲ παῖδες,

« Ἄμμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρζονες. »

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς Ἑλληνικοὺς αὐτοὺς στίχους παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρον ἡρμηνεύσει τὸ νόημα αὐτῶν οὕτως:

Οἱ Γέροντες.

ᾠ ! ἡμεθα κ' ἡμεῖς ποτὲ ἀνδρεῖα παλληκάρια !

Οἱ Νέοι.

Πλὴν τώρα εἴμεθα ἡμεῖς τῆς Σπάρτης τὰ κορτάρια !

Οἱ Παῖδες.

Ἡμεῖς δ' ἄς ξεπεράσωμεν αὐτὰ τὰ λεοντάρια !

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἠκραζόντο

οί παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἠρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου . . .

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος, ἐρωτήσαντες αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ Ὀμηρος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλοτε μᾶς εἶχεν ἀναφέρει. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη·

Ὁ Ὀμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου· εἶναι δὲ ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς ὅχι μόνον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη ἄχρι τῆς σήμερον νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος, τὸ μεγαλεῖον, καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὀμήρου. Δύο δὲ εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, τὰ ὁποῖα πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ἀναγινώσκονται καὶ θέλουν ἀναγινώσκεσθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

Τὰ ὠραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκούργου. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτὸς εὐρὼν ἔν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἰς τὰς περιηγήσεις του κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὰς τὰς δύο ἀμιμήτους καὶ ἀθανάτους θυματέρας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα του ὁ Ὀμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν, τὰς νίκας καὶ τὰ ἠρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς μὲν Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς ἀνδρίας ὀδηγουμένης ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τοὺς δὲ Ἀσιανούς Τρωαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀφροδίτης, ἥτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος.

Ὅθεν ὁ Λυκούργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἠρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτεται ἡ Ἑλληνικὴ φιλοτιμία των πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, καὶ αὐταὶ αἱ νέαι Σπαρτιάτιδες ἐχρεώσθουν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικὰς των

δυνάμεις, διὰ νὰ προετοιμάζωνται τοιουτοτρόπως μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Προσέτι δὲ ἀνετρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ· ὥστε ἐνώπιον τῆς ἀγάπης τῆς πατρίδος πᾶν ἄλλο αἶσθημα ἦτο δευτερεύον. Καὶ δι' αὐτὸ βλέπομεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας νὰ προτρέπωσι πάντοτε τοὺς συζύγους καὶ τοὺς υἱοὺς των εἰς ἔργα ἡρωϊκὰ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα, ἀποστρεφομένας δὲ τοὺς δειλοὺς καὶ κακοήθεις, ὡς ἀνάξια τέκνα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε ἡ Σπαρτιάτις Γοργῶ ἔστειλε τὸν υἱὸν της εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἔτρεμεν· ἀλλὰ, ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς τῷ ἔλεγεν· «*ἦ τάρ, ἦ ἐπὶ τάρ,*» ἤτοι· «*ἦ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα σου αὐτὴν ὀπίσω νικητής, ἦ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι πεσόντα ὑπὲρ πατρίδος.*» Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις ἀπὸ δειλίαν ἢ φόβον ἔρριπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὄπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῇ! Ὁ δειλὸς καὶ ρίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνίς ὅτι ὁ υἱὸς της Βρασίδης ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ ἠρώτησεν ἐὰν ὁ Βρασίδης ἀπέθανεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης ἐπαινοῦντες τὸν ἄνδρα ἔλεγον πρὸς αὐτὴν «*ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη,*» ἡ μετριόφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνίς, «*μὴ λέγετε, εἶπε, τοῦτο, ὦ φίλοι· γαί μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτον ὁ Βρασίδης, ἀλλ' ἡ πατρις ἔχει πολλοὺς ἄνδρας καλητέρους ἐκείνου.*»

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη, δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ λαμπρυνθῇ. Ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν κρέμαται κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐτυχία ἢ ἡ κακοδαιμονία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖαι καὶ γενναῖαι, ὑγιῆ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα

ἀνατρέφουν ἐπίσης καὶ τὰ τέκνα των ὅταν αἱ γυναῖκες ᾄναι ἐνάρετοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐχθραὶ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας, τὰ δημόσια ἤθῃ διατηροῦνται ἀγνά, καὶ αἱ κοινῶν ἐπομένως εὐδαιμονοῦν καὶ ἀμύζου.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Σπαρτιατικῶς, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀνετράφη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ δι' αὐτὸ ἤξιώθη νὰ πράξῃ ἔργα μεγάλα, καὶ Μέγας ἐπομένως νὰ ἐπονομασθῇ.

— Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενῆς μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον.

— Συγγενῆς μας! καὶ πῶς! ἐκστατικοὶ εἶπομεν. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπανελάθε·—Ναὶ συγγενῆς μας· εἶχε φλέβα Ἡπειρωτικὴν, διότι ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιάς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου, Βασιλέως τῆς ποτὲ ἐλευθέρας καὶ βασιλευομένης, ἀλλὰ σήμερον δυστυχοῦς καὶ δούλης Ἡπέρου. Ὁ δὲ παιδαγωγός, ὅστις σπαρτιατικῶς ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἦτον ὁ Λεωνίδα, συγγενῆς τῆς μητρός του Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἵππασίαν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζῶων· ἐσυνείθιζε δὲ νὰ ᾄναι ἐγκρατῆς εἰς τὸ φαγητόν, λιτὸς περὶ τὴν δίαιταν, καὶ νὰ ὑπομένη ἀταράχως τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους· τοιοῦτοτρόπως δὲ κατέστη ὑγιής, δραστήριος, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων, τὰ ὁποῖα παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ του Λεωνίδου καὶ τοῦ διδασκάλου του Ἀριστοτέλους ἀπέκτησε, κατώρθωσεν, ὅτε εἰκοσαετῆς διεδέχθη τὸν πατέρα του Φίλιππον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον Ἀυτοκράτωρ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνων τὸ κράτος του ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρατηγῶν του ἤρχισαν νὰ ἀρέσκωνται εἰς τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων, μὲ πολλὴν πραότητα εἶπε πρὸς αὐτούς: «Δὲν βλέπετε, φίλοι, ὅτι οἱ μὲν βάρβαροι, ὄντες μαλθακοὶ »καὶ ἄνθρωποι, εὐκόλως νικῶνται, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες, ἀγω- »νιζόμενοι, κοπιᾶζοντες καὶ σκληραγωγούμενοι, καθ' ἡμέραν »νικῶμεν αὐτούς; δὲν ἐνθυμεῖσθε πόσον γλυκὺς μετὰ τὸν »κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; δὲν συγκρίνετε τὸν Ἕλληνα μὲ τὸν »Ἀσιανόν, διὰ νὰ πεισθῆτε ἀμέσως ὅτι ἡ μὲν τρυφὴ εἶναι »δουλικώτατος, ὁ δὲ κόπος βασιλικώτατος;»

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐτοὶ λόγοι του ἠδύναντο καὶ σήμερον νὰ σωφρονίσωσι τινάς, οἵτινες, λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετάς, ἀπομιμοῦνται πολλὰ Ἀσιανὰ ἐλαττώματα, ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες τὸ μὲν σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν κόπων, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὄχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἠμπόρεσαν νὰ κατακτήσωσι τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατώρθωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατούς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος!

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ὁσάκις μᾶς ὠμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνετο καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζωηρῶν δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἠλεκτρισμόν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς εὐγενοῦς του ψυχῆς. Παρεκαλέσαμεν δὲ τότε αὐτὸν νὰ μᾶς διηγηθῇ τὰ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, διότι εἰς

τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἶχομεν φθάσει ἀκόμη εἰς τῶν Περσικῶν πολέμων τὴν ἐποχὴν. Ὁ δὲ Γεροστάθης, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν μας, ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ.

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἑξακόσια πλοῖα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς οὗτος στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαρχθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι, ἀντὶ νὰ περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπεφάσισαν ν' ἀντικρούσωσιν αὐτοὺς ἀμέσως εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἂν καὶ ἐναντίον τόσῃς πολυαριθμοῦ δυνάμεως δὲν εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσι παρὰ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν.

Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας, εὐχαρίστει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτον εἰς ἐκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης, δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν ἀληθῶς φιλόπατρις, δὲν ἦτο καὶ φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ οὐχὶ τῆς πατρίδος του. Ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὴν πατρίδα του δὲν ἀνέχεται ποτὲ νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἂν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἰκανώτερος διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπόν, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίαν, ὅπως διοικῇ καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν του, ἐπρότεινεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῶν Ἀθηναίων, τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἔμφρων καὶ πατριωτικῆ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτον ὁ ἰκανώτερος καὶ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τότε διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης του ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθουσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπεινώσιν καὶ σωφρονισμόν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ πκράλιον κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαυτώματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἑννεήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξως πεσόντων ἦτο καὶ ὁ *Κυναιγεῖρος*, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀνδρεῖος *Κυναιγεῖρος*, προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἓν ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων ἑτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς του τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον στιβαρὰν χεῖρα τοῦ Κυναιγεῖρου, ὁ μεγαλόψυχος Ἕλληνας δὲν ἐδειλίασε, δὲν ὠπισθοδρόμησεν· ἀλλὰ προσπαθῶν, ὡς ἄλλος λέων, διὰ τῶν ὀδόντων νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὔρεν ἐπὶ τέλους τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἰδοὺ, παιδίκα μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξαισια ἀποτελέσματα τῆς καλῆς ἀνκτροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ! Δέκα μόνον χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπώνουν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μήδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Λυδοὶ καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάδρωος καὶ ἀνελευθέρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τὴν πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἄς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι « τὸ γὰρ ὑποτάσσεται τις καὶ ν' ἀκολουθῆ τοὺς ἰκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους του δὲν εἶναι αἰσχρόν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριον », ἴσως ἡ Ἑλλάς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἤθελεν ἐκβαρβαρωθῆ, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποια σήμερον εἶναι.

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΣ.

Ἡ καταστροφή τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὁ γέρον, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ καὶ ταπεινώσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισε νὰ προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως διὰ νὰ ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθῶνιον αἶσχος του. Ἄλλ' ἐπεθῶν ὁ θάνατος ἐματαίωσε τὰ φιλόδοξα καὶ ὑπερήφανα σχέδιά του· τὴν πραγματοποίησιν ὅμως αὐτῶν ἀνέλαθεν ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του.

Δέκα δὲ ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγά, καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἄνευ δὲ ἀντιστάσεως ἔφθασε μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνας εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα, ὀδηγοῦντα ἕξ χιλιάδας Ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιᾶται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη ὅτι τόσον ὀλίγοι Ἕλληνας ἐπρό-

κειτο νὰ διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς του τὴν δίοδον, ἐγέλασε διὰ τὴν αὐθάδη αὐτῶν ἀπόφασιν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε μαθὼν ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν ἐπερίμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακράς των κόμας καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητὰ των γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσμίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδα, διὰ νὰ σκεφθῆ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὸν βέβαιον ἀφανισμόν του, καὶ ἐπομένως ν' ἀναχωρήσῃ ἐκείθεν ἀφίνων τὴν εἴσοδον τῶν Θερμοπυλῶν ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν των, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων. « *Ἐλθὼν λαβέτω,* » ἀπήντησε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δέ τις τῶν πρέσβεων διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, ὅτι τόσα πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη των ξιπτόμενα θέλουσιν ἀποκρύψει τὸν ἥλιον, « *τόσον καλήτερα,* » ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιαῖται, « *θέλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιᾶν.* »

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς του νὰ ὀρμήσωσι καὶ νὰ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν του.

Ἄλλ' ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τοὺς ὀποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλους δὲ ἤθελον βεβαίως θριαμβεύσει, ἐὰν αἰσχροὺς προδότης, ὁ ἐπικατάρατος Ἐφιάλτης, δὲν ὠδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας, ἰδὼν τὴν προδοσίαν, καὶ ἐπομένως τὸν θάνα-

τον βέβαιον, απέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις των τοὺς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του Ἑλληνας, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν περίστασιν. Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους ἀθανάτους Σπαρτιάτας, εἰπὼν ὅτι αὐτοί, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν δύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν των, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγεῖλει ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῆ, ἢ εἰς ἐκ τῶν βασιλείων της νὰ φορευθῆ. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ἄμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος τῆς νυκτός ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχὴν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἴκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων μας· ἀλλ' ἀπαυδήσαντες σφάζοντες καὶ νικῶντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους, ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μὲ δόξαν ἀθάνατον, ἣτις αἰωνίως θέλει λαμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τοὺς τριακοσίους του, καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου δὲ τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς τὸν πατριωτισμὸν τῶν πεσόντων, ἐχάραξαν δίστιχον τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἢ ἔννοια·

- » *Εἰπέ 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὦ ξέρε διαβάτα,*
 » *“Ὅτι πιστοὶ 'ς τοὺς νόμους της κειτόμεθα ἐνταῦθα.”*

Ἄλλ' ὁ Λεωνίδα καὶ οἱ τριακόσιοί του, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάτης, βεβχίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῆ ὡς ἥρωες εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ μὲν σώματά των ὑγιῆ καὶ εὖρωστα, τὰς δὲ ψυχὰς των ἀνδρείας καὶ γενναίας, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐσυνείθιζον εἰς

τὴν πειθαρχίαν, καὶ πρὸ πάντων ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ Θεὸν τὴν πατρίδα.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμούμαι τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, μὲ φωνὴν ἐνθουσιῶσαν εἶπε· — Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα διὰ νὰ γίνωμεν ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι ὡς οἱ ἔνδοξοι προπάτορές μας.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος, ὅστις ἠγάπα ὀλίγον τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρά, ψυχρά ἀπήντησε· — Καὶ εἰς τί θέλει χρησιμεύσει ἡ ἰδική μας ἀνδρία; ἡμεῖς ὄντες δοῦλοι δὲν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν.

Οἱ ψυχροὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Ἀθανασίου ἐπροξένησαν εἰς τὴν συναναστροφὴν γενικὴν κατῆρειαν καὶ βαθυτάτην σιωπὴν· ὅλοι δὲ ἐστρέψαμεν μελαγχολικὰ τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην, περιμένοντες ἀπὸ ἐκεῖνον παρηγορίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ὁ γέρον ἐφαίνετο ἔχων ἀνάγκην παρηγορίας· ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἴδομεν αὐτὸν τόσον σκυθρωπὸν ὅσον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην· δι' ἱκανὴν ὥραν ἔμεινε σιωπηλός, καὶ ἐν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρειάς του· στενάξας δὲ βαθέως διέκοψεν ἐπὶ τέλος τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων του·

— Εἶναι τῶ ὄντι πικρὰ ἀλήθεια, τέκνα μου, ὅτι σήμερον δὲν ἔχομεν ἐλευθέραν πατρίδα, καὶ ἐπομένως οὔτε αὐτονομίαν, οὔτε φῶτα, οὔτε πολιτισμόν, διότι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν τούτων δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἐλευθέρως καὶ εὐνομουμένης πατρίδος. Ἄλλ' ἂν δὲν ἔχωμεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν, ἔχομεν πατρίδα δούλην νὰ ἐλευθερώσωμεν, καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη ἀνάγκη τῆς ἀρετῆς, τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀνδρίας!

— Βέβαια, βέβαια, ἔχομεν πατρίδα δούλην νὰ ἐλευθερώσωμεν! ἐπανελάβομεν ὅλοι ὁμοφώνως· τὴν δὲ μελαγχολίαν μας διεδέχθη ἀμέσως ἐνθουσιασμὸς ζωηρότατος, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μας ἐσπινθηροβόλησαν σπινθηρὰς ἐλπίδος καὶ χαρᾶς.

Μετὰ τινὰ διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ ἡ

ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμαστικῆς καὶ ἡ μαλθακὴ διαίτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν· καὶ ὅτι ἄνδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶναι ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων καὶ ἐλευθέρων αἰσθημάτων, ἀνίκητον ἐπομένως ν' ἀποκτήσῃ, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ τὰς ἀποκτηθείσας ἐλευθερίας του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ὀγλίγωρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελίζονται, παρακμαζοῦν καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνας ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμαστικῆς παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουν τὰς σωματικὰς δυνάμεις μᾶλλον παρὰ εἰς τὰ ψυχρά, ὅθεν διὰ τῆς σωμαστικῆς πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρώωμεν αὐτάς. Ἐκτὸς τούτου τὰ δεινὰ καὶ τὰ βασανιστήρια καὶ αἱ σφαγαὶ τετρακοσίων χρόνων κατήντησαν δυστυχῶς τὸ ἔθνος μας ὀλιγάριθμον· ἡ ὀλιγανθρωπία μας δὲ αὕτη ἀπαιτεῖ ὥστε πᾶς νέος Ἕλληνας, ὅποιος δὴποτε καταστάσεως καὶ ἐπαγγέλματος καὶ ἂν ἦναι, ν' ἀποκαθίσταται διὰ τῆς γυμναστικῆς ἄξιός προμαχος τῆς πατρίδος.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἔδειξε, μᾶς εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν καὶ διάφοροι ἄλλαι σωμαστικαί, καθὼς ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, τὸ ἀκόντιον, ἡ ἰππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορὸς, ἡ ὀπλομαχία, τὸ κυνήγιον.

Ἄλλ' εἰς ὅλας αὐτάς τὰς γυμνάσεις, μᾶς ἐπρόσθεσεν, ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν τὸ *Μηδὲρ ἄγαν* καὶ τὸ *Πᾶρ μέτρον ἄριστον*. Τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ἦναι μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεών σας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς λέγει ὅτι, καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμαστικῆς βλάβει, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονῆτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς

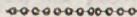
ψυχῆς, ἐπομένως ποτὲ μὴ καταδεχθῆτε, χάριν τοῦ σώματος, νὰ παραμελήσετε τὴν ψυχὴν. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος βάνουσοι καὶ ὅλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιώνονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασίαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοῦς, καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

Αὐτὰ μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· συχνάκις δὲ μᾶς ὠδήγει εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως ὠραίας πεδιάδας, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον καὶ εἰς τὸ πῆδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἰδρωμένοι πίνωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβεβχίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τούτου ἠσθένησαν, καὶ ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον μὴ δυνηθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πρὶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς Σάββατον, εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικὰς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου·

« Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα γίνεσαι καὶ ὕγιης,

» Καὶ ἀνδρεῖον τῆς πατρίδος τέκνον κ' ὑπερασπιστής! »

Η.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

.....

« Ἄργος μὴ ἴσθι, μὴδ' ἂν πλουτῆς. »
(Πιττακοῦ.)

ΚΑΤΑ τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχὲς Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ὑπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρον ζωηρὸς καὶ εὐθυμος μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κήπον του, εἰς τὸν ὁποῖον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κήπος δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτον ὠραιότατος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἶχομεν ἰδεῖ τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον καὶ τόσον κομψῶς κατεστολισμένον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρὰ καὶ ἀνθηρότατα· πανταχοῦ καθαριότης, χάρις, καὶ φιλοκαλία.

Ἄφου ἰκανὴν ὥραν ἐμείναμεν θαυμάζοντες τὸν ὠραῖον κήπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ κηπουρὸς του;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας ἀπεκρίθη ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπερίμενον αὐτόν, καὶ ὅτι ὅταν ἔλθῃ θέλομεν τὸν γνωρίσει.

Περιτρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἐλικοειδεῖς δρόμους τοῦ περιβολίου ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ἔκτινος μικρᾶς καλύβης, κειμένης εἰς γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντά τινα, ἐνδυμένον χιτῶνα ἐλαφρόν, φέροντα δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικὰ ἐργαλεῖα· αὐτὸς δὲ ἦτον ὁ Γεροστάθης.

Ἴδου ὁ κηπουρὸς τοῦ Γεροστάθου! μᾶς ἐφώνηξε, καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχή, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρακτῆριζον ὅλας τὰς ἐργασίας του. Ἐκλάδευσεν, ἐσκάλισεν, ἔσκαψεν, ἐξεφύτευσεν, ἐπότισε, καὶ ἐπὶ τέλος καθαρίσας καὶ

τακτοποιήσας τὰ πάντα ἀπεσύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σύνθητες ἔνδυμά του, καὶ ἐπανῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου, ὅπου τὸν ἐπεριμένομεν.

Ἰδού, καλοὶ μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε, διατί, ἂν καὶ γέρων ἐβδομηκοντούτης, εἶμαι ὅμως πάντοτε ὑγιής καὶ εὐρωστος, ζωηρὸς καὶ εὐθυμος, διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὀλόκληρον ὥραν κοπιᾶζω καλλιερῶν τὸν κήπόν μου. Κόψας δὲ διάφορα ὀπωρικά ὄριμα ἀπὸ τὰ ὠραῖά του δένδρα μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ καθήσας ν' ἀναπαυθῆ ἐπρόσφερε πρὸς ὅλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

Ἡμεῖς δὲ τὸν εὐχαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες τὰ ὀπωρικά του ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των, ἥτις πραγματικῶς ἦτον ἐξαισία. Ἀφοῦ δὲ καὶ ὁ Γεροστάθης μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα, μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς ἐκεῖνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα παρὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους, ἀπήντησε· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φαγητὸν μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν, εἶναι γλυκύτερον παρὰ ποτέ· καὶ δεύτερον διότι θεωρῶ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖα, διὰ τῶν ὀποίων ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φιλοπονίαν μου. Ὁ δὲ κοπιᾶσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται καὶ χαίρει πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον.

Τότε δὲ ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Πιττακὸς, ὁ σοφὸς ἡγεμὼν τῆς Μιτυλήνης, διὰ νὰ γυμνάξῃ τακτικὰ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις, ἐσυνείθιζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρός του τὸν μύλον του, ν' ἀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλλετε δέ, ὅτι ὁ Πιττακὸς, ἀλέθων μόνος τὸν σιτόν του, εὗρισκε τὸν ἄρτον του πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστιμώτερον παρὰ τοὺς τρώγοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς αὐτὸς Ἕλληνας, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους ἐσυμβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἀργοί. «*Ἄργος μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῆς*», ἦσαν λόγοι σοφοὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΥΡΟΣ ΖΩΜΟΣ.

Διηγοῦνται προσέτι, ὅτι Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιατικὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὐρίσκει ἀνοστότατον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὁποῖον οἱ Σπαρτιαῖται ἐσυνείθιζον εἰς τὰ λιτὰ γεύματά των.—Νοστιμώτατον ἤθελες εὐρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ δημοτράπεζοί του Σπαρτιαῖται, ἂν πρὶν γευθῆς αὐτὸν ἐκοπιάζες καὶ ἐγυμνάζεσο καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι τῷ ὄντι τὸ νοστιμώτερον καὶ γλυκύτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλόπαις Κύρος, καθὼς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγεύετο ποτέ, οὔτε ἐδείπνει, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκοπιάζε μέχρις ἰδρωτός.

Ἄν δὲ ὁ κόπος καθίστανεν εἰς τοὺς Σπαρτιατάς νόστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν των, φαντασθῆτε πόσον νοστιμώτερα καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰ ὀπωρικὰ τοῦ κήπου μου!

Η ΠΛΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας, μάς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν' ἀποστραφῶ τὴν ἄκνηρίαν, τὴν ἀκίνησίαν καὶ τὴν μαλακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς·

Ἦμην ἕξ περιποῦ ἐτῶν παιδίον, ὅτε εἰς τὸν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθηεν νὰ θεραπεύσω, κατὰ τὴν συμβουλήν τῆς καλῆς μου μητρός, κατήντησε βαθμηδὸν πληγὴ, ἣτις μ' ἐβασάνισεν ὀλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειροῦργος, ὅστις ἐθεράπευε τὴν πληγὴν μου, καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μὲ διώρισε νὰ κρατῶ πάντοτε δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἄλλ' ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ πληγὴ οὐλώθη καὶ τὸ χερίόν μου ἐλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμά του, ἦτο τόσον ἰσχυρὸν καὶ ἀδύνατον, τόσον δὲ εὐκόλα ἐκουράζετο, ὥστε συχνάκις ἠναγκαζόμεν ἄντ' αὐτοῦ νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ ἀριστερόν. Παραπονούμενος ἐσπέραν τινα πρὸς τὸν καλὸν μου πατέρα διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἀδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρός, ἰδοὺ τί ἤκουσα παρ' αὐτοῦ.

— Ἡ ἀδυναμία τῆς χειρός σου προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀκινήσιαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἰατρὸς εἶχε καταδικασμένην αὐτὴν διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν θεραπείαν τῆς πληγῆς σου. Ἄν βαθμηδὸν γυμνάζῃς καθ' ἡμέραν τὴν χεῖρά σου, θέλει ἐνδυναμώσῃ καὶ θέλει ἐπανέλθῃ εἰς τὴν προτέραν τῆς ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεός, ὅστις σ' ἔστειλε τὴν πληγὴν αὐτὴν, φαίνεται ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εὐχομαι ἐκ ψυχῆς νὰ σ' ἀγαπᾷ πάντοτε καὶ νὰ σὲ ὀδηγῇ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον ἐκστατικὸς πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου, ἂν ὁ Θεὸς μὲ ἠγάπα δὲν ἤθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τὴν πληγὴν αὐτὴν.

Ὁ δὲ πατήρ μου ἀπήντησε·—Καὶ δὲν ἐξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι *ὄν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει*; Δὲν ἐξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠθέλησε νὰ σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν ζωὴν σου μαθήματα;—Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ἠρώτησα τὸν πατέρα μου· αὐτὸς δὲ μὲ εἶπεν·—Ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς συμβουλάς τῶν γονέων σου εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἄν, ὅτε εἶχες τὸ ἐξάνθημα, ἤκουες τὰς συμβουλάς τῆς μητρὸς σου, τὸ ἐξάνθημά σου ἤθελεν ἀμέσως ἰατρευθῆ, δὲν ἤθελε καταντήσῃ πληγὴ, καὶ οὔτε σὺ ἤθελες ὑποφέρει τόσους πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ἡμεῖς τόσῃ ἀνησυχίαν καὶ ἔξοδα. Ἡ πληγὴ σου λοιπὸν ἄς σὲ διδάξῃ νὰ συμμορφόνεσαι εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὰς συμβουλάς καὶ προτροπὰς τῶν γονέων σου, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλὰ, τὰ

ὅποια, σὺ μικρὸς καὶ ἄπειρος ὢν, δὲν δύνασαι νὰ προΐδης.

Ἡ δὲ ἀθλία καὶ ἀδύνατος κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου χειρὸς ἃς σὲ διδάξῃ ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατούσα ἐλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκινήσιαν, θέλει φθείρει καὶ μαράνει αὐτό, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιὰ σου μείνασα ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν της. Φοβοῦ, τέκνον μου, μοὶ ἐπρόσθεσεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν· ἡ ὀκνηρία μᾶς κάμνει πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς, καὶ ἐπὶ τέλους κακούργους.

— Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ μακαρίτης πατήρ σας, εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, διότι καθὼς μ' ἐδιηγήθη καὶ ὁ ἰδικὸς μου πατήρ, ἐκ τῆς ὀκνηρίας κατήντησε κακούργος καὶ ἱερόσυλος ὁ ρυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσμιος, τὸν ὅποιον πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἴδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως.

— Καὶ πῶς; γνωρίζει ὁ ἱερεὺς τὸν σιδηροδέσμιον ἐκεῖνον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Μάλιστα, τὸν γνωρίζει, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, καὶ προχθὲς μ' ἐδιηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ ΝΑΣΟΣ.

Ὁ κακούργος αὐτὸς ὀνομάζεται Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι βράπτης εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ τόσον ἀμελής, ἄτακτος καὶ κακοήθης ἦτον, ὥστε μετὰ ἕνα χρόνον ὁ διδάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του διὰ νὰ τὸν μάθῃ τὴν τέχνην του. Ἀλλ' ὁ Νάσος, ὢν εἰς ἄκρον νωθρὸς καὶ ὀκνηρὸς καὶ φίλος τοῦ ὕπνου, οὔτε τὴν βραπτικὴν ἤθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειαν τινὰ εἰς τὸν πατέρα του ἔδιδεν.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλάκις ἀνεστέναζε, καὶ δάκρυα πικρὰ ἔχυνεν. Ἀφοῦ δὲ χρόνους τινὰς μὲ ὑπομονὴν τὸν ὑπέφερεν, ἐπὶ τέλους ἡ ὑπομονὴ του ἐτελείωσε,

καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ, ἐλπίζων ὅτι ἴσως ἡ ξενιτεία τὸν σωφρονίσῃ. Τῷ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα καὶ τινὰς καλὰς συμβουλὰς, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς.

Ἄλλ' ὁ Νάσος καὶ τὰ χρήματα τοῦ πατρὸς του ἔσπατάλευσε, καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ὀγλίγωρα ἐλησμόνησεν· ἀρχίσας δὲ νὰ πεινᾷ ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ ὑπηρέτης.

Τότε ὁ πατὴρ μου τὸν προσέλαβεν ὑπηρέτην. Ἦτο δὲ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν ὁ πατὴρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθῃ τὰς κακὰς ἐξέεις τῆς ρυπαρότητος καὶ ὀκνηρίας, τὰς ὁποίας παιδιόθεν εἶχεν ἀποκτήσει. Ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ μου ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποβάλλῃ.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ καπηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελείωσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρὸς μου· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικὰ· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανείζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτητος εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιῆ, ὅλοι τῷ ἠρνοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἔγεινε χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ τοὺς ὁποίους ἔβοσκε χοίρους, ἐπροτίμα νὰ ἐξαπλόνεται καὶ νὰ κοιμᾶται, μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἡμέραν δὲ τινὰ ἐνῶ ἐκοιμᾶτο ἔχασε τινὰς ἐξ αὐτῶν. Ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβήρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσει διὰ τὴν ζημίαν αὐτὴν. Ὁ δὲ Νάσος ἔκτοτε ἔγινεν ἄφαντος, μέχρις οὗ τὸν συνέλαβον κλέπτοντα τὰ ἱερὰ σκευὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τώρα Κύριος οἶδε πῶς θέλει τελειώσῃ εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀληπασᾶ!

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Πέτρου ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην. Ἐπήνεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του· συγχρόνως δὲ κόψας κεράσια ὠραῖα τῷ ἐπρόσφερον· ἡμᾶς δὲ παρήγγειλε νὰ ἐκθέσωμεν ἐγγράφως, ἕκαστος ὅσον δύναται καλῆτερα, τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχὲς Σάββατον νὰ δεῖξωμεν πρὸς αὐτὸν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὠδήγησεν ἀκολουθῶς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως διὰ νὰ γυμνάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καθὼς ἐκεῖνος ἐγύμνασε τὰς ἰδικὰς του, ἐργαζόμενος ἐντὸς τοῦ κήπου του.

ΤΑ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΥΔΑΤΑ.

Ὅτι ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδειξε λιμνάζοντά τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐσήποντο πλησίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε·

— Βλέπετε, παιδιὰ μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερὰ, τὰ ὁποῖα σαπίζουν ἐκεῖ κάτω; Ἐλπίζω ὀγλίγωρα θέλομεν τὰ ἀποξηράνει, διότι ὄχι μόνον εἶναι ὅλως διόλου ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ μάλιστα βλάπτουν καὶ φθείρουν τὴν υγείαν μας διὰ τῶν ἀναθυμιάσεων των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερὰ ἐν τούτοις ἀπεικονίζουν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ τὸν ὀκνηρὸν ἄνθρωπον. Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλως ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ὁ ὀκνηρὸς οὔτε πρὸς ἑαυτὸν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεται χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος.

Καθὼς αὐτὰ ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεως των φθείρονται καὶ σαπίζουν, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς, ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεως καὶ ἀπραξίας του, καὶ τὸ σῶμά του καὶ τὰ ἔθη του διαφθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερὰ ἀναδίδουν ἀναθυμιάσεις δυσώδεις καὶ θανατηφόρους, ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδῆ καὶ κακίας ἐπιβλαβεστάτας εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἥτις ἔχει τὸ δυστύχημα νὰ τὸν τρέφῃ.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνομάσθη *Μήτηρ τῶν κακιῶν*. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς, εὐκόλως καταντᾷ πτωχὸς, καὶ ἀκολουθῶς ἐπαίτης, κόλαξ, ψεύστης, ἀπατεῶν, κλέπτης καὶ κακοῦργος. Ἴδου αἱ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουν καὶ τοῦς πλησίον τοῦ ἀργοῦ βλάπτουν.

Καθὼς λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θέλομεν προσπα-

θήσει νὰ ἐξαλείψωμεν διὰ παντὸς αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερά, τοιοῦτοτρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψετε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας πᾶσαν κλίσιν πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, ἐὰν θέλετε νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς.

« Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσης ἐὰν δὲν κοπιᾷσης, εἶναι δὲ αἰσχρὸν τὸ νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ κοπιᾷζῃ νέος ὢν. » Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδακτικώτατος ποιητῆς Εὐριπίδης.

« *Οὐκ ἄν δύραιο, μὴ καμῶν, εὐδαιμορεῖν.* »

» *Αἰσχρὸν τε μοχθεῖν μὴ θέλεις νεαρίαν.* »

ΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑΙ.

Ἐνῶ δὲ ἐπροχωροῦμεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχήν, παρετήρησεν ὁ γέρον φωλεὰν μυρμηκῶν πολλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι εἰσῆρχοντο καὶ ἄλλοι ἐξῆρχοντο.

— Ἰδού, εἶπε τότε, καὶ ἄλλο ὠφελιμώτατον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἰδέτε ὁποῖα κίνησις, ὁποῖα ζωὴ, ὁποῖα φιλοπονία! Ἰδέτε πόσον μακρὰν ὑπάγουν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των! Ἰδέτε ὅτι ὅσοι ἐπανέρχονται φέρουν συγχρόνως καὶ τι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον! Παρατηρήσατε, καὶ μὴ λησμονήσατε ποτὲ πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μέγαν αὐτὸν σπόρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον του ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ δύο ἄλλου μικροῦ συμπολίτου του!

Ἄφου δὲ παρετήρησαμεν ὅλ' αὐτά, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ τῆς βακτηρίας του ἐπροσκάλει τὴν προσοχήν μας, ὁ καλὸς γέρον μᾶς εἶπεν· — Ἄς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, ἄς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ προθύμως ἄς βοηθώμεθα ἀμοιβαίως, ὅπως ἡ πατρὶς εὐτυχῆ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἀποστρεφόμενη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς φιλοπόνους μελισσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηροὺς, λέγουσα πρὸς αὐτούς· « Ἔως

» πότε κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ, πότε θέλεις ἐγερθῆ ἔκ τοῦ ὕ-
 » πνου; Ὑπαγε πρὸς τὸν μύρμηκα, καὶ ζήλευσε τοὺς δρό-
 » μους αὐτοῦ, καὶ γίνου σοφώτερος ἐκείνου. Ὑπαγε πρὸς
 » τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε πόσον εἶναι ἐργατική, καὶ πό-
 » σον ὠραίας κάμνει τὴν ἐργασίαν της!

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐργαζώμεθα ἐνὸςω εἴμεθα νέοι, διὰ νὰ μὴ
 πεινώμεν εἰς τὸ γῆρας, καθὼς ἐργάζεται ὁ προνοητικὸς μύρ-
 μηξ ἐν καιρῷ θέρους διὰ νὰ μὴ πεινᾷ ἐν καιρῷ χειμῶνος·
 ἀλλὰ καὶ εὐεργετικά καὶ ὠφέλιμα καὶ εὐάρεστα εἰς τοὺς ἄλ-
 λους ἀπαιτεῖται νὰ ᾔναι τὰ ἔργα μας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεία
 Γραφή, ἐκτὸς τῶν μυρμηκῶν, ὑπενθυμίζει καὶ τὰς *γυλοπό-
 νους μελίσσας*, αἱ ὁποῖαι κατασκευάζουσαι μέλι καὶ κηρίον,
 διὰ μὲν τοῦ μέλιτος μᾶς γλυκαίνουν, διὰ δὲ τοῦ κηρίου μᾶς
 φωτίζουν.

Ο ΜΥΡΜΗΞ ΚΑΙ Ο ΤΕΤΤΙΞ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγῆθη τότε τὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου
 περὶ τοῦ μύρμηκος καὶ τοῦ πεινώντος τέττιγος.

Ἄς ὠφεληθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸν σοφώτατον αὐτὸν μῦθον τοῦ
 Αἰσώπου, μᾶς ἐπρόσθεσεν· ἅς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς
 πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητός μας εἰς τοὺς κόλπους τῆς
 ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ
 τρέμωμεν, ὡς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινώντες, ἐξευτελιζόμε-
 νοι, ὡς ἐκεῖνος, διὰ τῆς ζητείας, καὶ ἀκούοντες παρὰ τῶν
 πλουσίων τὴν πικροτάτην ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν
 ὁ τέττιξ ἀπὸ τὸν μύρμηκα ἤκουσεν.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Ἀφοῦ ἐπληθύνθημεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν
 ἐξοχὴν, ἐπιστρέφοντες ἴδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὸν
 δημόσιον δρόμον, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεη-
 μοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας μακρόθεν τὸν νέον αὐτὸν ψω-
 μοζήτην, μᾶς εἶπεν· — Ἴδοὺ καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἅς

προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴσως εἴμεθα εἰς καιρόν· ἴσως ἡ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητικὴ.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάζας τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Χρῆστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐὰν ὑποφέρῃ ἀπὸ κάμμιαν ἀσθένειαν· ἂν οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, τὰ κόκκαλα, ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔπασχον.

— ᾠ! εἶμαι πολὺ καλά, ἀπεκρίθη. — Λοιπὸν διατί ζητεῖς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χρῆστος. — Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσης; διὰ τῆς ἐργασίας ἐμπορεῖς νὰ παύσῃς μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχός καὶ ἄθλιος θέλεις ζῆσαι. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζεσαι καὶ ὄχι διὰ νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ψωμοζήτητῆ τις ὦν ὑγιής καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέρον πρὸς τὸν Χρῆστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὐρίσκει ἐργασίαν. Ὁ δὲ Γεροστάθης τῷ εἶπεν. — Ἐργασίαν δὲν εὐρίσκουν μόνον ὅσοι εἶναι ὀκνηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτητην, μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι αὐτὴ ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμάλαν. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα· « *Er idrῶti τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου,* » εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ· ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι ἄνθρωπος μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει νὰ τρώγῃ· « *ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτω.* » Ἐὰν λοιπὸν, Χρῆστε, δὲν θέλῃς καὶ σὺ νὰ ἐργάζεσαι, πρέπει νὰ μὴ θέλῃς μήτε νὰ τρώγῃς μήτε νὰ ζῆς.

Ὁ νέος ψωμοζήτητης ἐφάνη συγκινηθεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ

Γεροστάθου, καὶ δακρύων εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸν παρακαλεῖ νὰ τῷ εὕρῃ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον τῷ ἐξήγησε τότε ποῦ εἶναι ἡ κατοικία του, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ τὴν ἐπιούσαν πρὸς ἐντάμωσίν του.

Ἐμάθαμεν δὲ ἀκολούθως ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χρῆστον ὡς μαθητευόμενον εἰς βράπτῃν τινὰ τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετὰ τινὰς χρόνους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη βράπτῃς εὐυπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροστάθην, ὅστις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀργίας καὶ τῆς δυστυχίας.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Γεροστάθην, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιούσαν, ἡμέραν Κυριακὴν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῆ ἀνέκδοτά τινὰ εὐάρεστα.

— Ἐντούτοις μὴ λησμονήσατε ποτέ, μᾶς εἶπε, τὸν ὀκνηρὸν καὶ κακοῦργον Νάσον· αὐτὸς ἅς σᾶς ὑπενθυμίζῃ πάντοτε ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι μήτηρ ὅλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος, καὶ ἡ ἐργασία ζωή.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου, καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία μετέβαλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ καρποφόρους γαίας. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανοὺς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας μας ὅλας, μεταβάλλουσα εἰς χρήσιμα καὶ πολύτιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον, καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὗτοι τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἐκτοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν, ὡς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἐκτοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴ ἀφίνωμεν νὰ πκ-

ρέρχεται μήτε μία στιγμή τῆς ζωῆς μας, χωρὶς νὰ ἐνασχολώμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἰς τι ὠφέλιμον. Ἄν δὲ ἐμένομέν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνασχόλησιν τινα, διότι ὁ Γεροστάθης καὶ οἱ ἀκόλουθοι στίχοι, τοὺς ὁποίους πολλακίς ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ, ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μας·

« Ἡ φιλοπονία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωή·

» Θάνατος ἢ ἀκηνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγὴ. »

.....

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

.....

« Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος. »

(Ἠσιόδου.)

ΤΗΝ ἐπομένην Κυριακὴν, μετὰ τὴν θεϊάν λειτουργίαν, ἐδιευθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἤλθον καὶ τινες ἐκ τῶν γερόντων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπεσκέπτοντο τὸν εὐεργέτην τῆς κωμοπόλεως.

Ἀφοῦ δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ μεγάλους καὶ μικρούς, καὶ πρὸς ἕκαστον εὐπροσηγόρως ὠμίλησεν, ἐγένετο λόγος, μεταξύ ἄλλων, καὶ περὶ τοῦ Νάσου, καὶ περὶ τοῦ Χρήστου.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν·

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχεσίν μου, καὶ θέλω ἐκπληρώσει αὐτήν. Θέλω σᾶς διηγηθῆ ἱστορίας τινας, αἱ ὁποῖαι θέλουν σᾶς δεῖξει ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες, ἠγάπων τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ δὲν ἐντρέποντο ποσῶς ἐργαζόμενοι. Τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς ἠδύνατο οὔτε δύναται νὰ γίνῃ εὐτυχής, μέγας καὶ ἔνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις καὶ μοχθηροὶ προτιμῶσι τὰ καπηλεῖα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ

άνοητοι καὶ κουφόνοες ἐντρέπονται τὴν ἐργασίαν· δὲν αἰσχύ-
νονται ὅμως κατασηπόμενοι εἰς τὰ καφενεῖα, καὶ γινόμενοι
οὕτως ὀχληρὰ βάρη, καὶ ἐπικίνδυνα μολύσματα εἰς τοὺς συμ-
πολίτας καὶ εἰς τὴν πατρίδα των. — Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ Γε-
ροστάθης διηγούμενος τὰ ἐξῆς.

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ.

Τὸ σημερινὸν μεγαλεῖόν της, τὸν πολιτισμὸν της, τὰς τέ-
χνας της, εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστει ἡ Ῥωσσία,
καὶ δι' αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός.
Ἀναθὰς περὶ τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν
αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὄχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ
καὶ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ πολιτίσῃ τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀ-
μαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ διδασχθῇ πρῶτος
αὐτὸς διὰ νὰ διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαοὺς του. Ὅθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα
Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς
Ὀλλάνδας καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐργαζόμενος ὡς ἀπλοὺς ἐργάτης
ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, ναυπηγίαν, ναυτικὴν,
ὀχυρωματικὴν καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόοδον τῆς πα-
τρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐξύπνα δὲ πάντοτε πολὺ ἐνωρίς, ἦναπτε μόνος τὴν ἐστίαν
του, καὶ πολλάκις ἐμαγεύρευε μόνος τὸ λιτὸν φαγητόν του·
ζῶν δὲ ὡς ἀπλοὺς ἐργάτης ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας
τὰς βαρείας τῶν ἐργοστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν Ὀλλάν-
δαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελής
ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτον ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας· ἀλλ' ὁ ἀ-
ληθῶς Μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο ποσῶς ἐργαζόμενος καὶ κο-
πιάζων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐσυνείθιζεν ὁ Μέγας Πέτρος νὰ
ἐπισκέπτεται ὅλα τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα τῆς αὐτο-
κρατορίας του. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν καὶ τὸ πλησίον τῆς Μόσχας
σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἠθέλησε δὲ ἐντὸς τοῦ σιδηρουρ-

γείου τούτου νὰ ἐργασθῆ καὶ αὐτὸς ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του ὅτι ἡ ἐργασία, ὅχι μόνον τοὺς ἀπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμάζει, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργαθεὶς λοιπὸν ἡμέρας τινὰς καὶ σφυρηλατήσας σίδηρον 18 πούτιων βάρους, ἐπαρουσίασεν αὐτὸ εἰς τὸν Μύλλερ, καὶ ἐζήτησεν, ὡς ἐργάτης, τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του ἠγόρασεν ἀμέσως ἓν ζευγὸς ὑποδημάτων· καὶ τὰ ὑποδήματα ταῦτα δεικνύων συχνάκις εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτά, τὰ ὅποια ἀπέκτησε διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου του.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, εἰργάζοντο ἡμέραν τινὰ εἰς τι δούλωμα ὀλίγοι Ἀγγλαμερικανοὶ στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ δεκανέως τῶν· προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στύλον βαρύτετον, ὑπερβολικὰ ἐκοπιάζον· ἀλλ' ὁ δεκανεύς, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του, ἐπρότρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον τῶν διὰ τῶν ἐνθαρρυντικῶν μόνον φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης παρατηρῶν ταῦτα πάντα ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα, διατί δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας. Ἄλλ' ὁ δεκανεύς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται·— Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι εἶμαι δεκανεύς;— Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δεκανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέστατα, δὲν παρετήρησα τὸν βαθμὸν σας.— Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιαδίον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῆ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἄφου δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ ἀποχαιρετήσας μὲ σέβας τὸν δεκανέα εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ὅσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἀνάγκην ἐργασίας τινος βαρείας, δύνασθε νὰ προσκαλήτε ἐλευθέρως τὸν Γενικὸν Ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτώνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέ-

λω τρέχει πρὸς βοήθειάν σας.— Κατησχυμμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως. Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ὁ δεκανεὺς ἀπέφευγε τὸν κόπον καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὔτε τὸν κόπον ἐφοβεῖτο, οὔτ' ἐντροπήν, ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε τὸ νὰ μεταχειρίζεται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ νὰ ἐργάζεται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος, λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς πατρίδος του· ἐλευθερώσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθαροῦ πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη *Μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος.*

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἐκ τῶν προγόνων μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, δὲν ἐντρέποντο τὴν ἐργασίαν. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὀμηρον ποιητῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας ψάλλον·

« Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,
 » Ἐρτιμος ἡ ἐργασία. »

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ρήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ἰσοκράτης, ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπαινον· « Τὸν μὲν ὀκνον ἕλογον, τὸν δὲ πόρον ἔπαιρον ἠγεῖται ἡ ἀρετὴ. »

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θεβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐφοβήθη τὸν κόπον, ποτὲ δὲν ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελῆς καὶ ἂν ἦτον. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου· οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος, διὰ τῶν κόπων γεν-

νάται ἡ δόξα· « Οὐδεὶς ὢν γάθυμος εὐκλεῆς ἀνήρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννώσι τὴν εὐανδρίαν. »

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ του, ζηλοτυποῦντες τὴν μεγάλην του δόξαν, ἐπέτυχον διὰ τῶν ραδιουργιῶν των νὰ ἐκλεχθῆ πρὸς περιφρόνησιν *τελεάρχος*, ἥτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν.

Ἄλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγανάκτησε, δὲν παρητήθη· ἀπ' ἐναντίας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε καὶ τοὺς συμπολίτας του Θηβαίους, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, πρῶτον ὅτι ἕκαστος καλὸς πολίτης χρεωστεῖ νὰ ὑπακούῃ προθύμως εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς πατρίδος του, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ μὲν ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, ἡ δὲ μικρὰ δὲν ἀτιμᾷ τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχῆς τῷ ὄντι ἡ Πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπιστευμένα εἰς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχῆς καὶ ἀθλία ἡ Πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσῳ ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπραὶ του νίκαι εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντινεϊάν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ πληρωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῆ ὄχι ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θηβῶν μόνον, ὄχι κατὰ βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ἐνῶ Ἕλληνας ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ ἐνδοξὸς Ἐπαμεινώνδας.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΙΟΣ ΤΟΥ ΖΥΜΟΝΟΥΣΑ.

Εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτον,

ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος καὶ φρονιμώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του.

Πόνος γὰρ εὐκλείας πατήρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος εἶναι πατήρ τῆς δόξης, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη ποτέ, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

Ὅτε οἱ Πρέσβεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηναίων Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὔρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμώουσαν τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας της.

Ἡρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦτον ὁ πατήρ τοῦ νέου Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συχνάκις θέλω σᾶς ἀναφέρει.

Οἱ μουσικοὶ, ὁσάκις ἐπιτύχῃσι μελωδίαν τινα ὡραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μελοδράματός των. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελόδραμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως ἀρμονικὰς καὶ ὡραίας· τοιαῦται δὲ εἶναι ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδης. Τὰς ἐναρμονίους αὐτὰς μελωδίας συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐγὼ, ὡν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν τέρπει τὰς ἀκοάς σας, καὶ εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν ὅτι ὁ Φωκίων καὶ ἡ σύζυγός του ἴσως ἔζων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἀπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ μὲν Φωκίων ἦντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἰστόν της, ἡ δὲ βασίλοπαις Ναυ-

σικά εϕλυνεν εις τον ποταμον τα ενδύματά της, η δε βασίλισσα των Φαιάκων εγενθεν απο το πρωτ τῆς ημέρας. Ουτε κατὰ τους πατριαρχικούς χρόνους τῆς παλαιᾶς Γραφῆς εἶχεν ο Φωκίων, οτε η Ρεβέκκα και η Ραχήλ εβουσκον μόναι τὰ ποιμίαι των.

Απ' εναντίας ο Φωκίων εἶχεν οτε η πολυτέλεια, συνδυεμένη υπο των πιστων δορυφόρων της, τῆς διαφθοράς, τῆς υπερηφανείας και τῆς αναιδείας, εἶχεν εισχωρήσει εις τὰς Αθήνας, και κατασκάπτουσα τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν και τὴν πτώσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ο Φωκίων δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ὀλέθριον χεῖμαρρον τῆς πολυτελείας και τῆς διαφθοράς· ὅθεν αὐτὸς μὲν ἤντλει, η δε γυνή του ἐζύμονε, διαμαρτυρούμενοι οὕτως ἀμφοτέροι κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

Ο ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῶ ο Γεροστάθης ἐτελείονε τους λόγους αὐτούς, παρετήρησε τον Κύρ Ζήσην πλησιάζοντα τον υἱόν του Ἰωάννην, και ἀποτεινόμενον πρὸς αὐτὸν με ὕφος μᾶλλον θερμὸν και θυμοειδές.

— Τί ἔχεις, Κύρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν, και φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνουμίζης νὰ ἐξυπνᾷ πρωτ, και ν' ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν περισσότερον ἀπὸ τον ὕπνον; Ἐχεις δίκαιον, Κύρ Ζήση, η ἐργασία μᾶς τρέφει και μᾶς ἐνδύει και ὑγιεῖς μᾶς διατηρεῖ, ἐνῶ ο ὕπνος και η ἀργία εἶναι πτωχεία και πείνα, ἀσθένεια και κακοήθεια.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ο Κύρ Ζήσης, εὐτυχῶς τώρα και πολὺ πρωτ ἐξυπνᾷ ο Ἰωάννης, και πολὺ ἐπιμελεῖται εις τὰ μαθήματά του· ἀλλὰ προχθὲς ἄλλην φιλονεικίαν εἶχα με αὐτόν. Μ' ἔλεγεν οτι ἅμα τελειώση τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου σκοπεύει νὰ ὑπάγη εις Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γίνῃ γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· και οτε τον ἐνθύμισα τὰ χωράφια και τὰ ἀμπέλια, τὰ ὁποῖα καλλιεργῶ και ζῶμεν, με ἀπεκρίθη οτι δὲν ἀρμύζει εις ἓνα γραμματισμένον νὰ γίνῃ

γεωργός ἢ τεχνίτης. Τώρα δὲ τὸν ἡρώτων ἀν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὠραίας ἱστορίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐδιηγήθης, καὶ τὸν ἔλεγα ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοί, καὶ σιδηρουργοί, καὶ βαστάζοι νὰ γίνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερὸν νὰ σύρωσιν· ὁ δὲ Κύρ Ἰωάννης δὲν καταδέχεται νὰ γίνῃ γεωργός! Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἷδν δὲν ἔχω, ἢ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος λοιπὸν θέλει μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιστασίαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ ἴσως εἶναι, Κύρ Γεροστάθῃ μου, τὰ γράμματα καὶ τὰ σχολεῖα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδιὰ ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαὶ των.

Βεβαιώσου, Κύρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ εἶναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχουν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμῶνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνούς.

Ὁ Ζήσης συλλογισθεὶς ὀλίγον·— Ἐχετε δίκαιον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην, καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ στενοχωροῦμαι, πῶς νὰ μὴ ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μοῦ φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— Ἄν ὁ Ἰωάννης, Κύρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχη, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώσου ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἀν μάθῃ, ἀλλ' ὡς καλὸς υἷδς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ὠραῖον ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης σου εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἄπειρος, καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότερα καὶ ὠφελιμότερα, ὅταν τιμίως μετέρχεται τις αὐτὰ, καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀργία καὶ ἡ κακοήθεια εἶναι αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα!

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του, βεβαίως καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἢ ὀγλίγωρα θέλει τιμωρηθῆ καὶ μετανοήσει.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἕκτακτοι ἢ προτερήματα ἕξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικόν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἑτοιμον, φυτευμένον, καλῶς ριζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον ὁ μάταιος υἱὸς θέλει νὰ καλλιεργήσῃ, εἶναι δένδρον ἄγνωστον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀβέβαιον δὲ ἂν ἐπὶ τέλος ριζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβουλὴν ἢ ὁδηγίαν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νέου τούτου δένδρου δύναται ὁ υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρὸς του.

Ἐάν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, αὐτὸς, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσώτερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλεύει, σὲ ὁδηγεῖ, σὲ διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως καὶ συντόμως θέλεις προοδεύσει εἰς αὐτό. Ἀλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὁδηγεῖ καὶ σὲ συμβουλεύει μὲ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ πατρὸς σου; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου θέλεις κληρονομήσει συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς γνωρίμους, ὅλους τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματος του ἀπέκτησεν· εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πείραν τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδικὴν σου, θέλεις ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει βαθμηδὸν τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα, καὶ θέλεις καταστήσει αὐτὸ ἐπωφελέστερον.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ γεωργία καὶ ὄλαι αἱ τέχναι ἐπροόδευσαν, καὶ τὸ Ἀγγλικόν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ πρέποντα μαθήματα, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ἦναι ὁ πατήρ του, ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὴν τέχνην ἢ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ πλουτίζουν καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα

των τελειοποιούνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοί, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις τῆς πατρίδος των καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας· διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γεωργίος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἄγγλον ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον, ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ᾖ τὸ ἐργόχειρον ἢ τὸ ἐπάγγελμά του.

Διὰ τὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἰδίως εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν πρώτων διηγημάτων, τὰ ὁποῖα ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ ἐδιηγήθη ἐν συντόμῳ ὁ γέρον καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν.

Ἡ ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀπλοῦς ἐργάτης εἰς ἓν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρβης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ διὰ τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς μηχανῆς, κατόρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποκατασταθῇ ἰδιοκτῆτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσεν ἐπισητῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱὸς του Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδατε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του κληρονομήσας, ὡς μονογενῆς υἱός, ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτον ἀνοησία, καὶ μάλιστα ἀπρεπὲς εἰς νέον ἔχοντα τόσην κατάστασιν, καὶ σπουδάσαντα γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικὴν.

Ὅθεν πωλήσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον, μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσαν τῆς Ἀγγλίας, τὸ Λονδίνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς εὐγενὴς εὐκατάστατος.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικὴν, κα-

τόρθωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀνοήτων ἐξόδων, διὰ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ τῶν ἄλλων τυχηρῶν παιγνιδίων ὅχι μόνον τὴν περιουσίαν του ν' ἀπώλεση, ἀλλὰ καὶ εἰς χρέη πολλὰ νὰ ὑποκύψῃ, ἔνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐφυλακίσθη.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπέισθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἄργά, ὅτι φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἦτον ἐὰν ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικὴν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων.

Μετὰ διεστῆ δὲ φυλάκισιν ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπα-
νέρχεται αὐθημερὸν εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθώνει νὰ καταπέσῃ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν προσλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ οὐχὶ ὡς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συμβάν μανθάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ πα-
τρικὸν τῶν ἐπάγγελμα, ὅσα πλούτη καὶ ἂν ἀπέκτησαν δι' αὐτοῦ οἱ γονεῖς των, καὶ ὅσα γράμματα καὶ ἂν ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου, ἐ-
πρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν ἀνάγκην γραμματίων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Ἴδες τὸν κῆπόν μου καὶ πολὺ σὲ ἤρεσεν· ἀλλὰ βεβαιώσου ὅτι ἂν δὲν ἐγνώριζα ὀλίγα Ἰταλικά καὶ Γαλλικά διὰ ν' ἀνα-
γνώσω βιβλία τινα περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὁποῖον τὸν ἴδες. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκονογραφίας των, τοὺς κανόνας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες οἱ κτηματίαι, οἱ κτη-
νοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται προοδεύουν καὶ καθ' ἡμέραν τελειο-
ποιοῦνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των. Ἄς μὴ ζητῶμεν ποτέ, φίλε Ἰωάννη, ν' ἀναβῶμεν ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δυνάμεθα, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν, καὶ ἀντὶ συμπαθείας νὰ διεγειρώμεν γέλωτα καὶ περιφρόνησιν.

Ἄς συμμορφονώμεθα μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὴν θέσιν καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας μας· τὰ δὲ γράμματα ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκώνωσι, καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἄς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἄς μᾶς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τὰ γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀτιμάζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

Ο ΣΟΛΩΝ, Ο ΘΑΛΗΣ, Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι διὰ ν' ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθον καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἴπποκράτης ὁ Χίος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνὴρ, εἴτε πολιτικὸς εἴτε μὴ, χρεωστεῖ νὰ μετέρχεται τίμιον τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων του· Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ καλοκᾶγαθος Πλούταρχος ἐπικυρόνων τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου· « ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, » καὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ· « ἀνταρὸν ἀργία. »

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινα εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι· « Ὅστις δὲν » φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινα εἰς τὰ τέκνα του, γη- » ράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ διατροφὴν » παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ. »

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτον υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὡν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ἀγαλματοποιίαν, διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Πausανίου, περὶ τὰ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδυμέναί Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δὲ, ἀκολουθήσας φρονίμως τὴν πατρικὴν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφήν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτῆς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος, εἰς τοὺς συμπολίτας του, λέγων ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερόν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ τοὺς κυβεύοντας καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπεις, Ἰωάννη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ κατασταθῇ εὐεργέτης τῆς πατρίδος του, καὶ ν' ἀπαθανάτισῃ τὸ ὄνομά του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ, φίλε Ἰωάννη, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σὲ διηγηθῶ ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κικιννάτου.

Ο ΚΙΚΙΝΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ

Κιγκιννάτος, ὅστις ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν κατεγίνετο ἡσύχως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του μακρὰν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐνῶ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν ἰδίαις χερσὶ τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὐρέθη εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἐχθρικός στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν, καὶ ἡ καταστροφή τῆς Ῥώμης ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθουμήθη τὸν Κιγκιννάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο πολὺ καὶ ἠγάπων διὰ τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὄθεν ἀμέσως ἐκλέγουν αὐτὸν Δικτάτορα τῆς Ῥώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκιννάτος, ὑπακούων προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρον του καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν σύζυγόν του· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπάσῃ καὶ νὰ χαρῆ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκαλεῖτο, σύννους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἄλλ' ὀδηγήσας τοὺς συμπολίτας του καταστρέφει ἐνδόξως τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ἐλευθερόνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δέ, παραιτούμενος ἀπὸ τὴν δικτατορίαν, ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δόξας, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀποχωρισθῆ. Ὁ Κιγκιννάτος λοιπόν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του.

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ Πελοποννήσιος, ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἀγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του περιπατῶν ἐπήγαιεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου σρώματος ἐξύπνα πολλὰ πρῶτ', καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του ἀκολούθως ἐπέστρεφε πάλιν

πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς δημοσίους ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ δι' αὐτῆς ἀποκτώμενα χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιοτέρα ὄλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων του τὰ ἴδιά του, διὰ ν' ἀπέχη τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Φιλοποίμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῆ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἔνδοξον τέκνον, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Καὶ ὁ κατὰ τὸ Μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἠγάπη τὴν γεωργίαν, καὶ πρὸς τοὺς φίλους του ἐσύσταινεν αὐτήν. Ἴδου δὲ ὅποια ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

« Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἐμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν· διότι ὄχι μόνον εὐπορίαν φέρει ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰς τὴν θέρμην τοῦ θέρους· προσέτι δὲ μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνώμεν πρῶτ', καὶ νὰ περιπατῶμεν πολύ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμόνει τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, μᾶς καθιστᾷ πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν τὴν φίλην πατρίδα. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατάσκιαι τόποι, καὶ οἱ δροσεροὶ καὶ καθαροὶ ἀνεμοὶ, ὄχι μόνον ὑγίαιν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν γλυκεῖαν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὖρη ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν. »

« Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοήθειας· διότι πρὸς καλλιέργειαν ἀγρῶν ἐκτεταμένων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως καὶ ἄλλων. »

« Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη *μήτηρ καὶ τροφὸς ὄλων τῶν ἄλλων τεχνῶν*· διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχεῖ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν καὶ συνακμάζουσιν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται καὶ παρακμάζει, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι παρακμάζουσιν καὶ δυστυχοῦν. »

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρον Πλούταρχος, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεύτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶς, ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς *φιλιτρον εἰρήνης*, καὶ *μᾶλλον* ὡς *ἠθοποιὸν παρὰ ὡς πλουτοποιόν*.

Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχνας, ἅς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμος μᾶς καθιστᾷ. Τοσοῦτω δὲ μᾶλλον ἅς προσκολληθῶμεν εἰς αὐτήν, καθ' ὅσον ἡ γεωργία ὑπόσχηται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν βεβαίαν καὶ μόνιμον.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἐτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐφίλησε τὴν δεξιάν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνοησίαν του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερωθῆ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα του.

Ἀπερίγραπτος ἦτον ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱὸν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην, καὶ ὁποίας εὐχὰς νὰ τῷ δώσῃ.

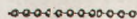
— Νὰ ζήσουν ὡς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ οἱ προκομμένοι! ἐφώναξεν ἐπὶ τέλους ὁ Ζήσης. Ἄν, Κύρ Γεροστάθην μου, δὲν ἐγνώριζες τόσας καλὰς ἱστορίας, ἐγὼ ἤθελα χάσει τὸν υἱὸν μου.

Ὁ Γεροστάθης, εὐχαριστημένος διὰ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, ἐσυγχάρη τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχεται τακτικὰ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπόν του διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως συμβουλὰς τινὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πολύτιμον αὐτὴν πρόσκλησιν, εὐχαρίστησε μετὰ τοῦ πατρός του τὸν καλὸν γέροντα.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτον ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρωτὶ, καὶ ἐργαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, ἀποκατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὐρωστος, ὑγιέστατος καὶ ῥοδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας ἐσύνθεσε τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους ἐπαινέσας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν·

- « Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,
- » Προάγει ἤδη τοὺς καρπούς, βαθέως ριζωμένον.
- » Ἄφρων υἱὸς ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν ρίζαν κόψῃ,
- » Κι' ἄλλο φυτεύωρ ἀντ' αὐτοῦ, ἐλπίζει νὰ προκόψῃ! »

I.

Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

« Οὐδείς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν. »
(Πυθαγόρου.)

Ο Γεροστάθης, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἦτις συνέπεσε Κυριακή, μᾶς ἐπροσκάλεσεν εἰς γεῦμα, ὅπως συνεορτάσωμεν καὶ συνευθυμήσωμεν.

Ζωηρός, εὐθυμος καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη ὑπερευχαριστήθη δὲ ὅτε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῷ ἐπρόσφερον ἀνὰ μίαν δέσμην ὠραίων ἀνθέων, τὰ ὁποῖα ἐπίτηδες διὰ τὴν εορτὴν του εἴχομεν συνάξει.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὠραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἶθε καὶ σεῖς, καλὰ μου παιδία, ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διέλθετε τὴν ζωὴν σας μὲ αἰσθήματα ὠραῖα, καὶ νὰ διατηρηθῆτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν βυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ὁποίας τῷ ἐπροσφέραμεν ἀνθοδέσμας, ἐπρόσθεσεν αὐτὰς εἰς τὰ διάφορα ἄνθη τοῦ κήπου του, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε κομψῶς στολισμένην τὴν ἤδη ἐτοίμην διὰ τὸ γεῦμα τράπεζάν του.

Πρὶν δὲ καθήσωμεν, παρεκάλεσε τὸν συμμαθητὴν μας Πέτρον ν' ἀπαγγεῖλῃ τὸ « Πάτερ ἡμῶν. »

— Πόσον ὠραῖα προσευχή! εἶπεν ὁ γέρον ἄμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ὁ Πέτρος. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχή, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεί μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιόν του, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὁλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν καὶ ν' ἀγαπώμεθα ἀμοιβαίως, διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν οὕτω τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθήσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀνέπνεεν, ἀλλὰ, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του. Καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν φίλων καὶ ὅλων τῶν ὁμογενῶν του.

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἄφου ἔκαθήσαμεν ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἰς τόπος ἔμενε κενός.—Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρων.—Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην του.—Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἐξάδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη.—Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν μεγάλην συκῆν τοῦ περιβολίου τῶν καὶ ἔφαγε πλῆθος σύκων· ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπεσε πολὺ ἀρρώστος, καὶ τώρα ὁ ἰατρὸς ἀμφιβάλλει ἂν δυνηθῆ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθένειά του, ὡς λέγει, εἶναι πολὺ βαρεῖα καὶ ἐπικίνδυνος.

—Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῆ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανέμῃ τὸν ζῶμὸν ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς·

—Ἄν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν συκῆν, ἐνθυμεῖτο τὸ *Μηδὲν ἄγαν* καὶ τὸ *Πᾶρ μέτρον ἄριστον*, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγει πολλὰ σύκα, καὶ δὲν ἤθελεν ἀρρώσθησει. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω ἀρκετὰ συχνὰ τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἐξῆς σᾶς ὑπόσχομαι ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω *καλὴν ἡμέραν* καὶ *καλὴν νύκτα*, νὰ σᾶς λέγω *Πᾶρ μέτρον ἄριστον* καὶ *Μηδὲν ἄγαν*· διότι εἶμαι βέ-

βαιος ὅτι πραγματικῶς θέλετε ἔχει καὶ καλὰς ἡμέρας καὶ καλὰς νύκτας, ἐὰν ἐνθυμῆσθε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλὰς.

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ καλὸς μου φίλος Σίμων, ὅτι κάθε ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμωρίαν του.

Ὁ ὀκνηρὸς τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὀκνηρίας γινόμενος πτωχὸς καὶ δυστυχής. Ὁ θυμῶδης τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα καὶ εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ φιλάργυρος τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, καὶ γινόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ὁ ψεύστης τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του, μὴ πιστευόμενος καὶ ὁσάκις λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ λαιμαργὸς Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν ὑγίαν του, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις σας, κινδυνεύων νὰ στερηθῇ ὁ δυστυχὴς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔλεγεν ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτόνομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτώσωμεν ὑπὲρ τὴν δυνάμιν του, σκάζει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀρίνει. Ὁ δυστυχὴς συμμαθητὴς σας Σταῦρος ἐλησμόνησε καὶ ἐφόρτωσε πολὺ τὸν μικρὸν του ὄνον. Εἶθε νὰ σωθῇ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτὸν καὶ ἀπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν μᾶς εἶπε· — Σήμερον, παιδία μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινὸν εἰς τὰς χεῖρας· αὐτὴ ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, ἥτις ὁμοῦ μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα, μὲ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν σωμασκήαν μὲ διετήρησαν καὶ μὲ διατηροῦν πάντοτε ὑγιῆ καὶ εὐρωστον.

Ἴδετε πόσον ἀπλῆ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Ἀπο-

φεύγω πάντοτε τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ εἶναι βλαβερὰ καθ' ἑαυτὰ, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερο ἀφ' ὅσον χρειάζεται, καὶ νὰ φορτόνη οὕτω τὸν στόμαχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φροντίζω δὲ πάντοτε νὰ σηκώνωμαι ἀπὸ τὴν τράπεζαν ὄχι παραφορτωμένος, ἀλλὰ δυνάμενος, ἐὰν ἤθελα, νὰ φάγω καὶ περισσότερο.

Δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερὰ καὶ ὀρεκτικὰ φαγητά· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτόνωμεν τὸν στόμαχον καὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλεόν ἄθῳα καὶ ἀβλαβῆ διότι ὄχι μόνον ἡ ποιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει καὶ ἀφανίζει τὴν υγείαν.

Καρδινάλιος τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ν' ἀφήσῃ τὰ συνήθη του καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά του, νὰ μὴ φάγῃ δὲ εἰμὴ ἀπλοῦν νερόβραστον ὀρύζιον. Ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς τόσον πολὺ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἄθῳου φαγητοῦ ἔφαγεν, ὥστε ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἱατρός, εὔρε τὸν Καρδινάλιον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε, φίλοι μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρον, νὰ μὴ τρώγετε ποτὲ ἄνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἀπλῆς ἡδονῆς ἢ λαιμαργίας. Ἡ ἡδονή, ἣτις εὐχαριστεῖ καὶ γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Ἐπαραπονεῖτο ποτὲ λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομάχου του, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐξ αἰτίας του ἀδιακόπως πάσχει, ἀγρυπνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἱατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οἰκειοποιεῖσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ στόμαχός του. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω τὰ δεινά σου, καὶ ἀκολούθως συμμερίζεσαι καὶ σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἀντὶ νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις μὲ παραφορτόνεις καὶ μὲ καταβασανίζεις, τολμᾶς νὰ παραπονῆσαι σὺ, ὁ αἴτιος ὄλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ὑποφέρω;

Ὁ λαίμαργος, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐπέισθη ὅτι ὀρθὴ καὶ δικαία ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν γνωρίζῃ νὰ τὸν συμβουλεύσῃ τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφοτέροι ἀπὸ τὰ βιάσανά των.

Ὁ δὲ στόμαχος ἔδωκε πρὸς τὸν λαίμαργον τὰς ἐξῆς συμβουλὰς:

- 1) Ἐκλεγε τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβῆ.
- 2) Ἐσο μέτριος περὶ τὴν τροφὴν σου.
- 3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.
- 4) Ἐσο τακτικὸς περὶ τὰς ὥρας τοῦ φαγητοῦ σου.
- 5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃς τὸ σῶμά σου, καὶ διευκολύνῃς τὴν χώνευσιν.

6) Ἄν δὲ κακοδιαθεθῆσῃς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σὲ συνιζῶ δίαιταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν καὶ μετὰ τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτάς, καὶ ἔκτοτε αὐτός τε καὶ ὁ στόμαχος του ἔζησαν ὑγιεῖς, εὐτυχεῖς καὶ ἄνευ παραπόνων.

Αὐτὰς τὰς παραγγελίας ἠκολούθησα καὶ ἐγώ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπέφυγον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μου τὰς ἀσθενείας, τὰ ἀηδῆ ἰατρικὰ καὶ τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποίαν αἱ ἀσθένειαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως καὶ πολλὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἄλλως ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς τοὺς ἰατροὺς, εἰς τὰ ἰατρικὰ καὶ εἰς τὰ πολυποικίλα καὶ περιττὰ φαγητά.

Φαντασθῆτε, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πόσα χρήματα ἤθελον οἰκονομεῖσθαι, καὶ πόσαι ἀγαθοεργίαι δι' αὐτῶν ἠδύναντο νὰ γίνωνται, ἐὰν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποφασίσει ν' ἀποκόψωσιν ἀπὸ τὴν τράπεζάν των ἓν ἢ δύο ἐκ τῶν περιττῶν καὶ πολυεξόδων φαγητῶν καὶ γλυκυσμαμάτων, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθοῦν νὰ χορτάσωσι τὴν λαίμαργίαν των ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλούτη των.

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ ἀγαθὸς Γεροστά-

θης μετὰ τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς ἐδιηγῆθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὰ ἐξῆς.

Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἐθεώρει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του παρὰ τοὺς ἐχθρούς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινόνοντες τὰς ὀρέξεις, τὰ πάθη καὶ τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡδονὰς βροπὴν μας, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῷ ὄντι βασιλικῶς, ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ ἤμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν μας, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἦναί τις ἐλεύθερος, ἐὰν ἦναι δοῦλος τῶν παθῶν του, καὶ κυριεύεται ὑπ' αὐτῶν. « *Δουλεύειν πάθει χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθει δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.* »

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κυριεύσας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐδιόρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἄδαν, ἡ βασίλισσα αὕτη, ὡς δεῖγμα τῆς μεγάλης εὐγνωμοσύνης της, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν πολλὰ καὶ ποικίλα φαγητὰ καὶ ζυμαρικά· ἐπὶ τέλους δὲ τῷ ἔστειλε καὶ τοὺς καλητέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιούς της, νομίζουσα ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἠθέλην εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της.

Ἄλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὠραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδης ἐγέυετο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη, λέγων ὅτι· « πολὺ καλητέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ » παιδαγωγὸς του Λεωνίδας· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ *πρωῖτός του* » *περίπατος* διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά του, καὶ ἡ *ὀλιγο-* » *φαγία* διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον δεῖπνόν του. »

Ἐκστρατεύων δέ ποτε μετὰ τοῦ ἵππικου του διὰ ξηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς

Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἵπποις του δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπήντησαν καθ' ὁδὸν Μακεδόνας τινας, φέροντας μακρόθεν ὀλίγον ὕδωρ πρὸς τὰ διψῶντα τέκνα των, οἷτινες, ἅμα ἰδόντες τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον πάσχοντα ἐκ τῆς δίψης, προθύμως τῷ ἐπρόσφεραν νὰ πῖη. Ὁ Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἵπποις του, καὶ παρατηρῶν ὅτι δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους αὐτούς, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίση εἰς τὰ διψῶντα χεῖλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας, εἰπὼν ὅτι « δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πῖη, οἱ δὲ ἵπποις του νὰ διψῶσι. »

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυμάσαντες οἱ στρατιῶταί του, καὶ ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους των, καὶ κτυπήσαντες τοὺς ἵππους των ἐφώναξαν· « ἐμπρός! ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε δίψαν, οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὔτε ὅτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν. »

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μ' ἐνθύμισεν, εἶπεν ὁ γέρον, τὸν Κυνικὸν Διογένην. Αὐτὸς ἐσυμβούλευε πάντοτε τὴν ἄσκησιν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοός, λέγων ὅτι ἀμφοτέραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ ν' ἀποκαταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ τραγωδισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των, καὶ ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των ὑγείας, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, εἰς τὰς οἰκίας ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σώματα, τὰ γεμιζόμενα ἀπὸ πολλὰ φαγητά, πολλὰὶ ἀσθένεια συσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῶ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ὑγείην, ἡμεῖς νὰ πράττωμεν ὅλα τὰ εἰς τὴν ὑγείαν ἀντιβαίνοντα.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἐξ-
ελέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς
Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιον
αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν ἐπαρουσιάσθη, ἐνῶ ἔζη τότε εἰς τὴν
Κόρινθον· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα
προσωπικῶς, ὑπῆγε πρὸς ἐντάμωσίν του. Εὗρε δὲ αὐτὸν εἰς
Κράνιον, προάστειον τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἠλιαζό-
μενον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου.—Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, τῷ
λέγει.—Καὶ ἐγὼ εἶμαι Διογένης ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλό-
σοφος.—Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ κάμω χάριν τινα, τῷ ἐπρόσθεσεν ὁ
Ἀλέξανδρος, δὲν ἔχεις τί νὰ μὲ ζητήσης;—Ναί, ἀποκρίνεται
ὁ Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσης ὀλίγον, διότι ἡ
σκιά σου μ' ἐμποδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, αὐτὴ εἶναι ἡ
μόνη χάρις, τὴν ὁποῖαν σὲ ζητῶ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῆ, ἐθαύμασε τὴν ἀ-
ληθῆ ἀνεξαρτησίαν, τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ
ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀρετὴ εἶχον ἀνυψώσει τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν·
«*Ἄν δὲν ἦμην Ἀλέξανδρος, ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι Διογένης.*»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΗΔΟΝΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἰς ἐκ
τῶν συμμαθητῶν μας ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν καὶ ὁ Σωκράτης ὁ
Ἀθηναῖος ἦτο Κυνικός φιλόσοφος.

— Ὄχι, παιδία μου, ἀπεκρίθη, ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυ-
νικός, ἀλλὰ ἠθικός φιλόσοφος.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν καὶ ὡς πρὸς τὴν
σκληραγωγίαν ἐλησμόνου τὸ *Μηδὲν ἄγαν*, καὶ κατήντων
εἰς τὴν ὑπερβολήν.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ *Μηδὲν ἄγαν*, ἐβάδισε τὴν με-
σαίαν ὁδόν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε πάμπτωχος
καὶ ἐπικίτης ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοὶ, εἰς τὰς ὁδοὺς. Δὲν εἶχεν οἶκον
λαμπρόν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμᾶτο, καθὼς περὶ τοῦ

Διογένους διηγοῦνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατρυπημένον τρίβωνα, ὡς ὁ Διογένης, ἐπεριπάτει, ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθαρώς ἦτον ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Ἐσυμβούλευεν ὁμοῦ καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν, τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν μας. « Οὐδε-
» μίαν ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισσό-
» τερον περιορίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυ-
» μίας μας, τόσον περισσότερο πλησιάζομεν εἰς τὴν θεό-
» τητα, γινόμενοι οὕτω πλέον ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐπομένως εὐ-
» τυχεστέροι. »

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ᾔηαι ἐγκρατῆς περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον καὶ ὅλας τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὅτι μόνον τοιοῦτοτρόπως δύνανται οἱ νέοι νὰ γίνωσιν ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, ἐνάρετοι, καὶ ἐπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐντίμως τὴν πατρίδα των.

Βάσιν μὲν καὶ κρηπίδα τῆς ἀρετῆς ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· ἀρετὴν δὲ ὠνόμαζε τὴν δικαιοσύνην, ἄνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναται τις νὰ ᾔηαι, οὔτε Πολιτεία δύναται ποτὲ νὰ διατηρηθῆ εὐδαιμονοῦσα.

Ἀλλ' ὅτε ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος παρεδέχετο μὲν ὡς ὀρθοὺς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, καὶ ὠμολόγει ὅτι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελιμωτάτη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, δι΄ ἡσχυρίζετο ὁμοῦ ὅτι εἶναι δυσκατόρθωτος ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς, ὁ Σωκράτης ἐδιηγήθη πρὸς αὐτόν τὸ ἐξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετέβαιεν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθησε συλλογιζόμενος ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος ἶδε μακρόθεν ἐρχομένας δύο γυναῖκας μεγαλοσόμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδυμένη, ἀπλουστάτη, καθαρὰ, σεμνὴ καὶ ὅλως φυσικὴ καὶ ἀπροσποίητος· ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφορεμένη,

πολύσαρκος, μαλθακή, αὐθάδης καὶ ἀναιδῶς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο αὐταὶ γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσιν, ἡ μὲν λευκοφορεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὸ ἤσυχον καὶ σεμνὸν βῆμά της· ἀλλ' ἡ πολύσαρκος προτρέξασα ἔφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως λέγουσα τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν συλλογιζόμενον νέον·

— Βλέπω, ὦ Ἡράκλεις, ὅτι σκέπτεσαι ποῖαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξης εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιώνω λοιπὸν ὅτι ἂν ἐκλέξης ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὀδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποῖαν θέλεις διέλθει ἄνευ κόπων καὶ φροντίδων. Θέλεις γεύεσαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὅλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει μῆτε τὸ σῶμα μῆτε τὸν νοῦν κοπιάζων· διότι ἂν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τὸ μέλλον στερηθῇς τῶν ἀναγκαίων χρημάτων, δὲν θέλεις ὑποφέρει ταλαιπωρίας καὶ κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἐμποροῦν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη, με ὀνομάζουσι *Εὐδαιμορίαν*, οἱ δὲ ἐχθροί μου *Κακίαν*.

Τότε δὲ πλησιάσασα καὶ ἡ λευκοφορεμένη εἶπεν·

— Ἐγὼ, ὦ Ἡράκλεις, δὲν θέλω νὰ σὲ ἐλκύσω με ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σὲ συστήσω τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἀφροντισίαν. Θέλω σὲ εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. *Κατ' ἐν ἀγαθὸν δὲν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας.* Ἄν θέλῃς νὰ σὲ ἐλεῇ ὁ Θεός, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβουσαι καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· ἂν θέλῃς ν' ἀγαπᾶσαι ἀπὸ τοὺς φίλους σου, ἀπαιτεῖται νὰ τοὺς εὐεργετῇς· ἂν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸ κτήμά σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· ἂν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιὲς καὶ δυνατόν, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς εἰς τοὺς κόπους· ἂν θέλῃς

ἢ Ἑλλάς νὰ σὲ τιμᾶ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῆς ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τότε τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυναικός, ἥτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε·—Βλέπεις, ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπιώδης καὶ πόσον μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σὲ ὀδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη· ἐνῶ ἐγὼ διὰ πολλὰ εὐκόλου καὶ συντόμου ὁδοῦ θέλω σὲ φέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— Ὡ ἀθλία! ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετὴ, ποίαν εὐχαρίστησιν καὶ εὐδαιμονίαν δύνανται ποτὲ νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῶ ποτὲ δὲν κοπιᾶζουσιν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαριστήσεως τινός; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσης· πίνεις πρὶν διψᾶσης· κοιμᾶσαι πρὶν νυστάξης, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν, μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξης. Οἱ Θεοὶ σὲ ἀποστρέφονται· οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι σὲ θεωροῦν ἄτιμον· οὐδεὶς σὲ ἐπαινεῖ· οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σὲ συντρέχει· οὐδὲν δὲ ἐντιμον καὶ ἀξιέπαινον ἔργον ἔπραξες ποτέ. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θελγήτρων σου ἀπατῶμενοι γίνονται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὀκνηροί, ἄεργοι, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων· εἰς δὲ τὰ γηρατεῖά των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ὡς ἐκ τῆς πικραλυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουσιν· ἐπὶ τέλους δὲ οὐδὲν ἀγαθὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκοῦντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουν ἀδημονοῦντες θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀρετὴ, συγκατοικῶ μὲ τοὺς Θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου. Τιμῶμαι καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων. Οὐδεὶς φίλος μου ἐδυστύχησε ποτέ, καὶ ἂν ποτέ τις δυστυχῆσῃ, γενναίως καὶ ἐνδόξως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὐρίσκων παρηγορίαν καὶ θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν καὶ πίνουν, ὅχι χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινώσῃ καὶ διψῶσι· κοπιᾶζοντες δὲ εὐρίσκουν καὶ τὴν τροφήν

καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸν ὕπνον τῶν γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου ὄγιστοι, φιλόπονοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα τῶν, ἐνόσω μὲν εἶναι νέοι χαίρουν ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων τῶν· γηράσκοντες δὲ εὐχαριστοῦνται τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων καὶ ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος τῶν· ἀποθνήσκουν δὲ μετὰ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ζήσαντες ἐναρέτως ἀφίνουσι ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἔντιμον.

Ὁ Ἡρακλῆς, ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτοῦς, οὐδὲ μίαν στιγμήν ἐδίστασε, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν Κακίαν, ἢ ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετὴν.

— Σᾶς βεβαιῶν δέ, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθη καὶ ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθη ἀπὸ τοῦς λόγους τῆς Ἀρετῆς· αὐτοῦς δὲ ἔκτοτε ἔχων πάντοτε κατὰ νοῦν, καὶ τὰς συμβουλὰς τῆς σεμνῆς ταύτης γυναικὸς προσπαθῶν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον μου ἢ ἀκολουθῶ, ἔζησα χωρὶς λύπας, χωρὶς μεταμελείας, χωρὶς πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἕνα ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις, ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς λαμπροφορεμένης καὶ πολυσάρκου Κυρίας, κατήνησε καὶ αὐτὸς πολύσαρκος ὡς ἡ προστάτις τοῦ· παθὼν δὲ τὰ πάνδεινα, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ χορεύῃ ὁ δυστυχὴς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ ἰατρευθῇ.

— Τί παράδοξος ἰατρεία! ἐφωνάξαμεν, καὶ ἀμέσως παρεκάλεσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ἤτο καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς ἐσοχῆς, καὶ γυμνάσωμεν τὸ σῶμα, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ χορεύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων ὡς ὁ Φαγόνδιος· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὸ ἐσπέρας θέλει μᾶς εἰπεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ Ο ΦΑΓΟΝΔΙΟΣ.

Ὅτε τὸ ἐσπέρας ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, καὶ ἠνάψαμεν τὸν λύχνον, παρετηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν πετώσαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

— Ἡ πεταλοῦδα αὐτή, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸν Φαγόνδιον, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπόσχεσίν μου τοῦ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Ἰδέτε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἐλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυρίζει πέριξ αὐτῆς. Ἰδέτε, ἐνίοτε καίεται, πονεῖ καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ ὅμως ἰδοὺ ἐπανερχεται πάλιν εἰς τὴν ἐλκυστικὴν φλόγα. Ἰδέτε, ἐπὶ τέλους ἐκάη ἡ ἀνόητος, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος!

Ἄφρονες πεταλοῦδαι εἶναι, μᾶς ἐπρόσθεσε τότε, ὅλοι οἱ λαίμαργοι καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Τὸ γλυκὺ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐλκύνει τὴν πεταλοῦδαν, εἶναι ἡ ἀπατηλὴ γλυκύτης τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἡ ὁποία ἐλκύουσα τοὺς μωροὺς ὁπαδοὺς τῆς Κακίας, κατακαίει ἐπὶ τέλους αὐτούς. Τοιουτοτρόπως κατεκάη καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἥτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος!

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ τὰς λεγομένας εὐγενεῖς καὶ ἀριστοκρατικὰς οἰκογενεῖας τῆς Βενετίας. Ἄλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματα τοῦ ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἔθνη τοῦ ἀριστα.

Μεταξὺ τῶν διαφορῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία.

Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις συνήθως φοβεῖται καὶ ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ὁ στόμαχός του, ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας, καὶ ὅλως ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωματικῆς, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χωνεύῃ· ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος χαμερπῆς τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο ἐκάστοτε νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὀρέξεως, τὰ ὁποῖα ὅμως ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία του, καὶ βαθ-

μηδὸν ἐλόκληρον τὸ σῶμά του· ἡ ὀδυνῆρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων του ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία του τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὄρθιος κατήντησεν εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέλαβον ὅλα του τὰ μέλη, καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν· μὲ πολλὴν δὲ δυσκολίαν, ἐπὶ βακτηρίας στηριζόμενος καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του βοηθούμενος, ἠδύνατο νὰ μεταβαίῃ ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν κλίνην του εἰς τὸ ἀπαλώτερον ἀνακλιντήριον τοῦ κοιτῶνός του.

Οἱ καλλήτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνων τῶν ἱατρικῶν ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μὴ βλέπων βελτίωσιν τινα ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἰατρὸν τῆς Ἰταλίας Β... , ὅστις τότε καὶ καθηγητὴς τῆς κλινικῆς ἦτον εἰς τὸ ἐν Παταύῳ πανεπιστήμιον.

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν του συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταύου ἀναγνώσας τὴν ἱατρικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδελφῶν του, καὶ παρατηρήσας ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὄλην δὲ τὴν διδακτορικὴν του σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν.—Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῆς τιμίως ὅτι θέλεις διαμείνει ὀλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλεις συμμορφωθῆ αὐστηρῶς μ' ὅλας τὰς διαταγὰς μου, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν ὅλην τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζη-

τηθείσας παρὰ τοῦ ἱατροῦ ὑποσχέσεις, καὶ οὕτως ἐγκατελεί-
φθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ δὲ θεραπεία
τοῦ πάθους του ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον·

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον τῷ
λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας
στιγμὰς ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου, μέχρις οὗ ἔτοι-
μασθῇ ὁ κοιτῶν σου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς τοῦ δωματίου, ὅπου
τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἕξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων ἐντὸς τοῦ δωματίου μήτε θρα-
νίον, μήτε ἐπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον ξηροὺς τοὺς τέσσαρας τοί-
χους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίζας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του
ἐμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὅπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ
τοίχου, ἐπερίμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως με-
ταβῆ καὶ ἀναπαυθῆ εἰς τὸν ἐτοιμαζόμενον κοιτῶνά του.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον ἐπὶ τοῦ ὁποίου
ἐστηρίζετο, καὶ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάται, θερμαινό-
μενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερ-
μότητος μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μήτε
ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διαρκῶς νὰ πατῆ, ἠναγκάζεται νὰ μεταβάλ-
λῃ θέσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ συγχρόνως ν' ἀναβιβάζῃ
καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας του πρὸς ἀποφυγὴν τῆς
αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη ὁ δυστυχῆς εἰς
ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐντὸς τοῦ δω-
ματίου τούτου τῆς κολάσεως. Εἰς μᾶτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ
τὴν θύραν καὶ νὰ σωθῇ· εἰς μᾶτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν
του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρχισε νὰ με-
τριάζῃ, ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει, καὶ ὁ ἱατρός παρουσιάζ-
εται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόν-
διον. Αὐτὸς δὲ ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρώτος ρίπτεται ἐπὶ
τοῦ θρανίου, ἀποτεινὼν συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν
καθηγητήν. Ἄλλ' ὁ ἱατρός μὲ πολλὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητα
διακόπτει τὸν ὀργισμένον Φαγόνδιον, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι

τὸ δωμάτιον ἐκείνο ἦτο νέον εἶδος ξηροῦ λουτροῦ ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὅποια διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγόνδιου, ἦσαν ἔτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα κατεπράϋνε τὸν θυμὸν του.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἠργοπόρησεν ὀλίγον, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ὁ ἀσθενὴς ν' ἀναπαυθῆ ἀπὸ τὴν κούρασίν του, καὶ ἀλλάζων ἐνδύματα νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸν ἀφθονον ἰδρωτὰ του· ἴσως δὲ διὰ νὰ κεντηθῆ ὀλίγον διὰ τῆς πείνης καὶ ἡ ὄρεξις του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, ἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις του συντόμως μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια διὰ νὰ ἴδῃ τί περιέχουν, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὔρε παρὰ ἡμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἡμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

— Ὡ δυστυχία! ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀγανακτῆσει του ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἀλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον ἐντὸς τοῦωματίου. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ' ἡ πείνα ἀμέσως μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του ἐπαρραπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν λιτότητα καὶ ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, τὸν ὅποιον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν διασκεδάσεως καὶ σωμαστίας.

Εἰς τὸν κῆπὸν του ὁ ἰατρὸς προσκαλῶν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περιέργον, ποτὲ

δὲ διὰ τὸ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινὰ κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπιτηδείως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὸ ἑσπέρας ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας καὶ ἀπελπισίας ἔλαβεν, εὐρών καὶ τὸ στρῶμα τῆς κλίνης του σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλόν του σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη, διότι καὶ τὸν στόμαχόν του εὗρεν ἑλαφρόν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του κουρασμένα ἀπὸ τὸ χορευτικὸν δωμάτιον καὶ ἀπὸ τὸν διασκεδαστικὸν κῆπον.

Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρὸς τὸν ἐξύπνησεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του· τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῇ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν ἰατρικῶν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρεται ἑνωρὶς.

Τοιαύτη ἦτον ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, διὰ τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυσχρῆσαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους του βαθμηδὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸν πάθος τῆς ποδάλγϊας ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῇ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει νὰ τρέφεται ὀλιγαρκῶς, νὰ γυμνάζεται διὰ τοῦ περιπάτου, καὶ ἑνωρὶς νὰ ἐγείρεται ἀπὸ

τὴν κλίνην του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Φαγονδίου νὰ καθάρισῃ τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάβῃ πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν υἰεΐαν του.

Ὁ Φαγόνδιος εὐχαρίστως ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρῶμενος τὴν λαιμαργίαν, τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφεραν τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν σοφὸν καθηγητὴν τοῦ Παταύου ἐπανῆλθεν υἰγιῆς, εὐθυμος καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἤκουσα ἀπὸ τὸ ἴδιον στόμα τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὅποιον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκεπτόμην εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ τῷ πληρόνω τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκουν, καὶ ἦτις ἦτον ἰδιοκτησία του.

Πολὺ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· κατ' ἀρχὰς τὸν ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του· ἔπειτα ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ θερμοῦ δωματίου ἀκούσιον χορόν του, καὶ ἐπὶ τέλος ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς υἰεΐας του.

Μετά τινος δὲ ἄλλας ὀμιλίας ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸ ὠρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ὑπάγῃ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ προμελετήσῃ τὰ μαθήματά του.

Μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ ὁ γέρον, κατὰ τὴν ὑπόσχασίν του, μὲ τὰ ἀγαπητά του *Μηδὲν ἄγαν καὶ Πᾶν μέτρον ἄριστον*, προσθέσας ὅτι ἂν ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὰ χρυσᾶ αὐτὰ παραγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας, οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ ποδαλγοῦ Φαγονδίου θέλομεν ποτὲ ὑποφέρει. Οἱ τελευταῖοι δὲ λόγοι τοῦ Γεροστάθου κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι.

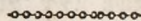
« Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ υἰεΐαν καὶ εὐτυχίαν·

» Ἡδονὰς ἢ ἀκρασία, πλὴν συγχρόνως ἀτιμίαν,

» Ἀσθερείας, καὶ πτωχείαν ! »

Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

« Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὀρώη
 τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιούσιν. »
 (Ἀναχάρσιδος.)

ΜΕΤΑ τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον τῆς κωμοπόλεως πεδιάδα, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε *Σκλαβάκια*.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον αὐτὸ παιγνίδιον, προθύμως ὑπηκούσαμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος· καὶ κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν παρευρεθέντες ὅλοι οἱ μικροὶ φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκινήσαμεν ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθανασούλα τινός, κατοίκου τῆς κωμοπόλεως, παρατηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον αὐτῆς.

— Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντά τινα ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλη δυστυχία! ἀπεκρίθη τεταραγμένος ὁ γέρων· φονικόν! φονικόν!

Ἐντρομος τότε ὁ Γεροστάθης ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ὁ δὲ γέρων μᾶς εἶπεν·

ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ.

— Ὁ Ἀθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, εορτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνωρίζετε πόσον καλὸς καὶ ἄξιος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρόν του. Ἀλλὰ τὸ κρασίον ἐπνίξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἔπιε περισσότερον τοῦ πρέποντος· ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχῆς, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ νομίσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέθης του ὅτι ὁ καλὸς γαμβρὸς του τὸν ἐπεριγέλασεν, ἤναψε κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀρπάσας ἐν μαχαίριον ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στήθος τοῦ γαμβροῦ του. Ἀλλὰ τὸ χερίδιόν του ἔτρεμεν· ἐπρόφθασαν δὲ καὶ τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀντὶ νὰ φονεύσῃ, ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρόν του.

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφὴν του, καὶ νὰ ἦναι περαστικὴ ἢ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της! Ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν Ἀθανασούλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κρασίον!

Κατηφῆς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην· καὶ ἐκεῖνος μὲν συλλογιζόμενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν προχωροῦντες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἰωάννης ἐνθυμήθη τότε ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν ὅτι ἡ μέθη εἶναι μικρὰ *τρέλλα*. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπὴν μας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἀκόλουθα·

— Ὅχι μικρά, ἀλλὰ μεγάλη μανία εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου παιδιά, καὶ πολὺ χειρότερα τῆς μανίας! Ὁ μανιακὸς εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δυστυχῆς ἔχασε τὰς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι *θέλων* χάνει τὸ λογικόν του, καὶ οὕτως ἐκουσίως μεταβάλλεται διὰ τῆς μέθης εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἄγριον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ.

Ὁ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μιτυλήνην ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμω-

ρῶνται μὲ διπλὴν ποινὴν ὅσοι πράττουν ἐγκλήματα ὄντες μεθυσμένοι.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐπικυρόνωνται ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν νομοθετῶν καὶ τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακὸς δὲν ἔπινε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιέστερον καὶ ἀθωότερον ποτόν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσα ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἔν ἀπὸ τὰ πολλὰ δύσμορφα τέκνα τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀργός, ὅστις οὔτε τὸ σῶμά του ἐσυνείθισε νὰ ἐνασχολῆ εἰς ἐργασίαν τινὰ, οὔτε τὸν νοῦν του νὰ προσηλόγη εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἄλλην διανοητικὴν ἐργασίαν, συχνάκις καταφεύγει πρὸς διασκεδάσιν τῆς ἀργίας του εἰς τὴν οἰνοποσίαν, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα. Δι' αὐτὸ συνήθως εἰς τὰς ἐορτάς καὶ τὰς πανηγύρεις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδιδόμενοι εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας ζητοῦν διασκεδάσεις, συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μέθαι καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΣ.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης τῶν Τούρκων, διαβάς ἡμέραν τινα ἐορτάσιμον ἀπὸ χωρίου, ἶδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου, συνευθυμουήτας, τρώγοντας, καὶ πίνοντας, καὶ χορεύοντας. Ἄλλ' ἐπανελθὼν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, παρετήρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γέμουσαν πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων καὶ παιδίων. Ἐπληροφορήθη δὲ ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἢ μέθην εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις εἰς χειρονομίας, καὶ αἱ χειρονομίαι εἰς συμπλοκὴν ἔνοπλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου του εἰς τοὺς πιστοὺς του

τὴν οἰνοποισίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν παράδεισον.

Ἀλλὰ τί ὠφελοῦν αἱ ἀπαγορεύσεις καὶ αἱ ποιναί, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ὅταν οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ νομοθέται δὲν φροντίζωσι ν' ἀπομακρύνωσιν ἐγκαίρως τὰς αἰτίας τῶν κακῶν, καὶ νὰ ἐκριζώσωσι τὰς πρώτας ρίζας αὐτῶν;

Προσέχετε σεῖς, ἀγαπητά μου παιδιά, ν' ἀποφεύγετε πάντοτε τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν κακιῶν. Ἐὰν δέ, ὃ μὴ γένοιτο, συναισθανθῆτε ποτὲ ὅτι κακόν τι ἢ ἐλάττωμα ἤρχισε νὰ ριζόνη εἰς τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν σας, προσπαθήσατε ἀμέσως νὰ ἐκριζώσετε αὐτό, πρὶν ἢ δυναμώσῃ ἡ ρίζα του· ἂν εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν τὸ προσέξετε, ἀλλ' ἀφήσετε νὰ κάμῃ δυνατὰς καὶ βαθεῖας τὰς ρίζας, πικρὰ θέλετε μετανοήσῃ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τὸ ἐκριζώσετε.

ΤΑ ΣΚΛΑΒΑΚΙΑ.

Ὅτε εἰς τὴν πεδιάδα ἐφθάσαμεν, ἤρχισαμεν νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου τὰ Σκλαβάκια.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιείρεσε τότε εἰς δύο ἰσάριθμα τάγματα. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου τάγματος ἐδιόρισεν ἀρχηγὸς τοὺς δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας. Ἐτοποθέτησεν ἐπομένως τὸ ἓν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα ἢ ἐξήκοντα ποδῶν. Ὑψωσεν εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἀνὰ ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν. Ἐπειτα δὲ μᾶς ἐξήγησε πῶς οἱ μὲν καταδιώκουν τοὺς ἄλλους, πῶς γίνονται οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ πῶς οἱ σύντροφοί των χρεωσοῦν νὰ ἐλευθερόνωσιν αὐτούς.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ πολὺ νὰ οἰκειωθῶμεν μὲ τὰ Σκλαβάκια, τὰ ὁποῖα εἰς ἄκρον μᾶς ἤρρασαν, διότι καὶ ζωηρότατα ἦσαν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐκάστου διηρέθιζον.

— Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, τὰ Σκλαβάκια εἶναι εἶδος μάχης, ἣτις γίνεται ὄχι δι' ὄπλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου,

ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκίνησιαν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς βραδυκινήτους. Πρὸ πάντων δὲ ἐπιβάλλουν τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ νὰ ὑπερασπιζώμεθα τοὺς καταδιωκομένους ὁμογενεῖς καὶ φίλους, καὶ διδάσκουν τοὺς ἐλευθέρους ὅτι πρέπει ν' ἀγωνίζονται πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν σκλάβων ἀδελφῶν των.

Ο ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΡΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Ὅτε μετὰ τὰ Σκλαβάκια ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης εἶχε διακρίνει μακρόθεν βαδίζοντα πρὸς τὴν κωμόπολιν ἐπαίτην τινά, Τρεμογιάννην καλούμενον· καὶ αὐτὸς τὸν ἐνόησε τοὺς μεθυσμένους Εἴλωτας. Ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν τὸν Τρεμογιάννην, μᾶς εἶπε. — Τὰ παιδία τῆς Σπάρτης ἐβδελύττοντο τὴν οἴνοποσίαν, βλέποντα τοὺς μεθυσμένους Εἴλωτας· παρατηρήσατε καὶ σεῖς τὸν Εἴλωτα τοῦτον, καὶ θαυμάσατε τὰ κατορθώματα τῆς οἴνοποσίας καὶ τῆς μέθης.

Καὶ τῶνόντι ἐλσεινὴ ἦτον ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη· δὲν ἦτο γέρον, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσει αὐτὸν ἐσχατόγηρον, ἰσχνὸν καὶ ἀδύνατον· εἶχε δὲ κυρτωμένον τὸ σῶμα καὶ ρυτιδωμένον τὸ πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νὰ βοηθῇ τοὺς κλονιζομένους πόδας του. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ χεῖρες, τὰ δάκτυλα καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καὶ διηνεκῶς δακρύων ἐφαίνετο καὶ ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τὸν ἄλλον εἶχε χάσει ὡς ἐκ τῆς μέθης του, πεσὼν ποτὲ ἐπὶ λίθων· ἔχων δὲ πάντοτε ἀνοικτὸν τὸ στόμα ἐπαρουσίαζεν ἐπὶ τοῦ ἐλσεινοῦ του προσώπου τὸν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἡλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἅμα ἰδὼν τὸν Γεροστάθην, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ πῆς

πάλιν;—Τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης, μ' ἐκυρίευσεν, ἀνάθεμά το! καὶ ὅσον πίνω, τόσον θέλω!

Εἰς μάτην ὁ Γεροστάθης μὲ τὴν συνήθη ἀγαθότητά του ὑπενθύμισεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασίν του· εἰς μάτην τῷ ὑπεσχέθη νὰ τὸν τρέφῃ, ἂν ἀφήσῃ τὸ κρασίον. Ὁ Τρεμογιάννης ἐπέμενε ζητῶν χρήματα· καὶ ἐπειδὴ ὁ Γεροστάθης ἠρνήθη νὰ τῷ δώσῃ, ἤρχισε νὰ προφέρῃ λόγια ἀσυνάρτητα, ἀναμειγμένα μὲ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

— Ἀπελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχώρησεν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. "Ὅσον πίνει, τόσον θέλει! ἔχει δίκαιον! Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος ὄλων τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων! ἐὰν δὲν καταστραφῶσιν εἰς τὴν γένεσίν των, προχωροῦν καὶ καθ' ἡμέραν αὐξάνουν μὲ περισσοτέραν ὀρμὴν· ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν ἀφήσῃς ἀπὸ ὑψηλὴν θέσιν σῶμα βαρὺ, ὅσον περισσότερον προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν, τόσον περισσότερον αὐξάνει ἡ ὀρμὴ τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτον υἱὸς εὐκαταστάτου προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ σχολεῖόν του ἐσχετίσθη μὲ τινὰς νέους μεγαλητέρους του, τῶν ὁποίων ὁμοῦς τὴν διαγωγὴν δὲν ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῆ πρὶν ἢ σχετισθῆ· ἐλεύθερος δὲ πάσης ἐπιτηρήσεως ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ὡς μικρότερος ἐπροσπάθει νὰ μιμῆται. Ἦρχισε λοιπὸν καὶ νὰ καπνίζῃ καὶ νὰ πίνῃ κρασίον ὡς ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα ἀδίκως καὶ ἀνωφελῶς διεσκορπίζε, καὶ εἰς τὸν ὀλέθριον κατήφορον τῆς μέθης διὰ τῆς οἰνοποσίας εἰσῆρχετο.

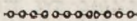
Κατ' ἀρχὰς τὸ κάπνισμα ἐσκοτίζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ξυνίζον τὸ στόμα του, ἐδυσαρέσκει αὐτόν· ἀλλ' αἱ εἰδοποιήσεις αὗται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενε, διὰ νὰ μὴ φανῆ κατώτερος ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τὴν κακοήθειαν συντρόφους του.

Βαθμηδὸν δὲ κατήντησε μέθυσος, καὶ ὄλωσ' ἀνίκανος δι' ὅποιανδήποτε ἐργασίαν καὶ ἐνασχόλησιν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατερρόφησε διὰ τοῦ οἴνου, καὶ κατέκαυσεν εἰς καπνὸν ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη τοιοῦτοτρόπως εἰς ἐπαίτην ῥακενδύτην καὶ μέθυσον. Ὁ ποτὲ ὑγιῆς καὶ νουνεχῆς Ἰωάννης κατήντησεν οὕτω Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἄνευ ὑγείας καὶ ἄνευ νοός. Ἡ οἰνοποσία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ ὀλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημά του· ὥστε καὶ ἡλίθιος καὶ μωρὸς ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην *μαρίαν* τρέμουσαν ὑπέκυψεν ὁ δυστυχῆς!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὢν βέβαιος ὅτι ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη καὶ ἡ ἰσορρία αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποσίας.

Ἀπεχωρίσθημεν δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τῶν ἀκούθων περὶ μέθης στίχων·

- « *Κόρη τῆς Οἰνοποσίας,*
- » *Ἀδελφὴ δὲ τῆς Μαρίας*
- » *Εἶν' ἡ Μέθη ἡ τυφλή,*
- » *Ἥτις εἰς τὴν ἀτιμίαν,*
- » *Καὶ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν*
- » *Τοὺς πιστοὺς της ὀδηγεῖ. »*

Ο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ.

« Ἐν ὀργῇ μήτε τί λέγειν μήτε πράσσειν. »
(Πυθαγόρου.)

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἤκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους παραδίδοντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκέψεων του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ὁ διδάσκαλος ἔσυρε, κατὰ τὸ σύνθημα, κληῖρον, καὶ ὁ κληῖρος, ἐνθυμούμαι, ἔπεσεν εἰς ἐμέ.

Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας·

— Ἐμπρός, λογιώτατε, μὲ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, εἰπέ μας τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμίνας· ἀπεκρίθην δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμούμαι τὰ ἐξῆς.

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ.

Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν στρατῶν του λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐξέλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην των Θεμιστοκλέα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ σωθῶσι διὰ τῶν πλοίων, καὶ νὰ νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ θάλασσαν, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρὰ ν' ἀντισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκα-

ταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν γυναῖκας, τοὺς γέροντας καὶ τὰ παιδία τῶν ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Τροιζῆνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πολεμικά τῶν πλοῖα.

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστολῆς δὲν εἶχε θεωρήσει τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγώνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπέσει τοὺς Ἀθηναίους, ἀντὶ νὰ διανέμωσιν τὰ ἀργύρια, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιοιουτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἔτοιμα διακόσια πολεμικά πλοῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰσελθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.

Ὁ Εὐρέξης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του προχωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας ἔφθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας, εὐρῶν ἐρήμους κατοίκων καὶ ἄνευ τινὸς ὑπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδιάζον ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων τῶν ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Πελοποννήσου.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, προβλέπων ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ Ἴσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖά τῶν εὐκόλως ἠμποροῦν νὰ περιζώσωσι καὶ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πολεμικὸν συμβούλιον, συγκροτηθὲν εἰς Σαλαμῖνα, νὰ καταπέσει

» πωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν
 » εὐρισκόμεθα, πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄδικα, τὰ αἰ-
 » σχρὰ καὶ τὰ ἀνόσια, διότι ἐὰν ἄλλος τις δὲν μᾶς βλέ-
 » πῃ, ὁ παντεπόπτης ὅμως καὶ ὁ ἀπανταχοῦ παρῶν Θεὸς
 » μᾶς βλέπει πάντοτε. »

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης περὶ
 Θεοῦ, ἀνεφάνη, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, καθ' ὅλην τὴν ζωὴν
 του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν θάνατόν του ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐνα-
 ρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον περίπατον πρώτην φοράν καὶ
 ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ἠσθάνθημεν εἰς τὸ βά-
 θος τῶν καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης
 καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν Πλάστην μας,
 πρὸς τὸν πανάγαθον Πατέρα μας. Ἔως τότε δὲν ἠσθανόμεθα,
 ὁσάκις ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, παρὰ αἴσθημα φόβου καὶ
 τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶν-
 τες, δοξάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὸν Ἰψιστον. Ἐχόντες δὲ
 πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν πανάγαθον καὶ παντεπόπτην Θεόν,
 ἐφροντίζαμεν εἰς πάντα τόπον καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τοῦ
 βίου νὰ μὴ εἴπωμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, μηδὲ νὰ συλλογισθῶ-
 μεν τί, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον Πα-
 τέρα μας.

Πρὶν ἀκούσωμεν κατὰ τὸν πρωϊνὸν ἐκεῖνον περίπατον τοὺς
 λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν
 ὁσάκις ἐπηγαίναμεν, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο παρόν, μόνον
 τὰ αὐτία μας ἤκουον τὴν θείαν ἀκολουθίαν, μόνον τὰ χεῖλη
 μας ἐπρόφερον τὰς προσευχάς. Ἡ δὲ εὐλάβειά μας δὲν ἦτο
 εἰμὴ ἀπλῆ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Ἀλλὰ μετὰ τοὺς λόγους τοῦ
 γέροντος, ὅχι μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ μας παρευ-
 ρίσκετο εἰς τὸν ναόν. Ἐκτοτε αὕτη ἤκουεν, αὕτη παρεκάλει,
 αὕτη ἠύχετο καὶ ἐδοξολόγει τὸν Ἰψιστον!

Ὁ Γεροστάθης προσέτι μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ν' ἀντιγράψωμεν δύο στίχους.

Συχνάκις δὲ μᾶς ἔδιδεν ὁ ἀγαθὸς γέρων τοιοῦτους στίχους, ὅχι βέβαια διὰ νὰ κάμνη ἐπίδειξιν ποιητικῆς φαντασίας ἢ στιχουργικῆς ἰκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως καὶ στιχουργίας εἶχεν, οὔτε τὴν ἐπίδειξιν ἡγάπα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπώνεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρῆτες καὶ ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστιχοῦργουν τοὺς νόμους των, ὅπως οἱ πολῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἴδου οἱ σίχοι, τοὺς ὁποίους μετὰ τὸν ὠραῖον ἐκείνον πρωῒνὸν περίπατον μᾶς ἔδωκεν·

» *Ἄν εἰς τὴν καρδίαν ἔλῃς κ' εἰς τὸν νοῦν σου τὸν Θεόν,*
 » *Πλήρης πάντοτε θὰ ἦσαι οὐρανίῳ ἀγαθῶν.*

II.

ΑΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

« Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. »
 (Κλεοβούλου.)

ΚΑΤΑ τὸν πρώτον πρωῒνὸν περίπατον ἴδομεν τὸν Γεροστάθην πηδῶντα χάνδακας καὶ ρυάκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ἐλαφρότατα ἀναβαίνοντα τοὺς ἀνηφόρους. Ἐγνωρίζαμεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτον ἤδη ἐβδομηκοντούτης, ἂν καὶ αἱ παρεῖαι του ἦσαν πάντοτε ροδοκόκκινοι.

Ὅθεν ἡμέραν τινὰ ὁ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἠρώτησεν αὐτὸν πῶς ἐξηκολούθει νὰ ἦναι τόσο ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούραστος; Ἐγέλασεν ὁ γέρων, καὶ ἀντὶ νὰ ἀπαντήσῃ ἠρώτησεν αὐτὸς ἡμᾶς ἂν ἡ ὑγεία μᾶς ἀρέσκη.—Βεβαίως, τῶ

ἀπεκρίθημεν.—Καὶ διατί; ἐπρόσθεσε. — Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν, τῷ εἶπομεν. — Καὶ ποῖα τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν; μᾶς ἠρώτησε πάλιν ὁ γέρον.

— Ὅσάκις ἀσθενῶμεν μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεβάτιον, καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις· μᾶς ποτίζουν ἰατρικὰ πικρὰ καὶ ἄνοστα, καὶ δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἴδου τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἶπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς παρετήρησεν ὅτι ἐλησμονήσαμεν καὶ ἄλλα κακὰ, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῆτε, καὶ τὸ σῶμά σας ὑποφέρει, μᾶς εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται· καὶ οἱ μὲν γονεῖς σας, μελαγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν πολλάκις νύκτας ὀλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ ν' ἀποθάνετε πάρωρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκπληρώσετε ὅσα χρεωστεῖτε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ, ὁσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὰ ἰατρικὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ γενναιοῦτητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγελίας τοῦ ἱατροῦ προθύμως νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν οὕτω ταχέως τὴν υγείαν.

Ἄλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, νὰ προλαμβάνωμεν τὰς ἀσθενείας, καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἀξίαν τῆς υγείας μόνον ὁσάκις ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν ἐνὸς ἡμέρας ὑγιαίνομεν.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς καὶ μακάριον τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγε πολὺ φρονίμως ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ χαῖρον υγείαν. Ἄς ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν τὸν στολισμὸν τῆς υγείας, καὶ ὄχι τοὺς περιττοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς τοῦ σώματος.

Τότε δὲ μᾶς ἐδιηγῆθη ὁ Γεροστάθης τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Νέος τις Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὄρφανός πατρός, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρός του παρά τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Εὐρωστος ὢν καὶ ὑγιής πάντοτε ὁ Ζαχαρίας δὲν ἀπεστρέφετο τὴν ἐργασίαν καὶ τοὺς κόπους· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικὰς ἀσχολίας, ἐσυνείθιζε νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσε τὰ ἀγαθὰ της.

Εἰς μάτην ἢ σεβασμίᾳ γραῖα ἀντέκρουε τὰ παράπονα ταῦτα τοῦ υἱοῦ της, προσπαθοῦσα νὰ καταπέισῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον τῆς τύχης εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ ᾔηται εὐχαριστημένος, καὶ νὰ δοξάζῃ τὸν ὕψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρά ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής.

Ὁ Ζαχαρίας ἔμενεν ἀκατάπειστος· ἐξηκολούθει δὲ τὴν μὲν καλλίστην ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν.

Ἄλλ' ἐσπέραν τινα ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του καθημένην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρchiσε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων μεγαλοφώνως·

— Ἐνίκησες, ἐνίκησες, ὦ μῆτερ, ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλῆτερα πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρά πλούσιος καὶ ἀσθενής!

— Τί ἔπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του, πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην;

Ὁ δὲ Ζαχαρίας ἐδιηγῆθη πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἐξῆς·

— Ἐρχόμενος τῶρα ἀπὸ τὸ περιβόλιον ἐπέρασα ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνος πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἀμαξάν, καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας

προσπαθούοντας νὰ ἐξάξωσί τι ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον ἓνα δυστυχῆ, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων των ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτον ὁ ἄθλιος ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοὶ του νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀναίσθητοι καὶ παραλελυμένοι.

Ἦκουσα δὲ παρά τινος ὅτι ἦτο βαθύπλοτος εὐγενῆς τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο, μὴ ἀφιερωθείς εἰς ἐργασίαν τινα καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παραλυσίας, καὶ βαθμηδὸν κατήντησεν ἀσθενῆς καὶ παραλυτικὸς, ὥστε τῶρα οὔτε τὰς χεῖρας, οὔτε τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῆ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ κοιμηθῆ ἢ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως δύναται.

Ἀμέσως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζαχαρίας, ἐνθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μήτερ, καὶ ἐνῶ ἔτρεχα πρὸς σὲ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκείνον, ὅστις ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλὰ οὐδὲ νὰ σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχῃ αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῆ τὸν Ἰψιστον, ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλοῦτη, τῷ ἐχάρισεν ὅμως ὑγείαν, δι' ἧς τὰ πλοῦτη ἀποκτῶνται.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Ἐὰν ποτέ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, σᾶς χαρίσω ἐν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ ἴδω ἐρριμένον κατὰ γῆς, ρυπαρὸν καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελα εὐχαριστηθῆ καὶ ὅτι ἤθελα σᾶς ἀγαπήσει;

Ὅχι βέβαια, ἤθελα δυσαρεστηθῆ, ἤθελα ἀγανακτῆσαι διακαίως καθ' ὑμῶν καὶ διὰ τὴν ἀκαταστασίαν σας, καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου μου.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα, αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμασίον καὶ μὲ ψυχὴν ἀθά-

νατον. Ἄν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς υγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, βεβαίως ἀμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν.

Ἐχοντες ψυχὴν ὑγιᾶ ἐντὸς σώματος ὑγιοῦς, ἔχομεν τὴν πολύτιμον κλεῖδα, διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κῆπον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Ἐνῶ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, νὰ ἐνδυναμόνωμεν τὴν κρίσιν, καὶ νὰ μορφώνωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν ψυχὴν, ἅς μὴ λησμονώμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς ᾖ κακόν, κακὰ θέλουν εἶσθαι βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράψετε. Τοιουτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα ᾖ ἀσθενὲς καὶ ἄθλιον, ἄθλια καὶ ἀσθενεῖς θέλουν εἶσθαι καὶ αἱ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς σας.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυῶνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν, ἢ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν.

Ἄλλ' ὅταν τὸ σῶμα ἀσθενῇ καὶ πάσχη, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ οἱ μυῶνες, συνασθενοῦν καὶ συμπάσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἰσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρίς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι νάος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἔθεσε τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνας. Ποτὲ δὲ ἅς μὴ πράττωμεν, ἢ διανοώμεθ' αὐτὸ, δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱερότητα τοῦ ναοῦ ἢ τὴν ἀγιότητα τῆς εἰκόνας!

Μετά τινα δὲ διακοπὴν μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν.

ΜΗΔΕΝ ΑΓΑΝ.—ΠΑΝ ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιαῖται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς υγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχῃ ἡ πατρίς τέκνα ὑγιᾶ καὶ ἀνδρῆα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετώσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας τῶν ἀπὸ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν ἔλουον μὲ κρασίον τὰ βρέφη τῶν, διὰ νὰ ἐνδυναμόνωσιν αὐτά· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα, ὅπως τὰ μέλη τῶν ἀναπτύσσωνται ἐλεύθερα· τὰ ἐσυνείθιζον δὲ εἰς δίαιταν ἀπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ σκότους καὶ τῆς μοναξίας.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιᾶται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς υἰγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, ὥστε κατήντησαν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολὴν· διότι διηγοῦνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον τὸ βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἰς τινα Λέσχην· καὶ ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεσρέφετο εἰς τοὺς γονεῖς ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ εὐρίσκετο ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον, ἐρρίπτετο ἐντὸς βαράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταυγέτου. Ὅποια σκληρότης! ὅποια ἀπανθρωπία! ἐλησμόνουν οἱ Σπαρτιᾶται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἔμψυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ὑπερβολή, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει πάντοτε νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὠραιότερα προτερήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς ὑπερβολὴν, μεταβάλλονται εἰς ἐλαττώματα καὶ δυστυχίας.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς υἰγείας του καταντᾷ ὑποχονδριακὸς, φιλάσθενος καὶ ἐπὶ τέλους ἀσθενὴς ἢ ἐγκληματίας ὡς οἱ Σπαρτιᾶται.

Ἄς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε τὰς δύο ὠραίας καὶ σωτηρίους συμβουλάς τῶν σοφῶν προπατόρων· «Μηδὲν ἄγαν,» καὶ «Πᾶν μέτρον ἄριστον,» καὶ ἄς ἀποστρεφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολὴν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης λέγων· «ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται» μᾶς συμβουλεύει, ἀποφεύγοντες τὰ ἄκρα, ν' ἀκολουθῶμεν τὴν μέσσην ὁδόν, ὡς τὴν μόνην σωτήριον.

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Γεροστάθου μᾶς ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τῆς υἰγείας, καὶ ἐπομένως ἡ-

ἔησαν τὴν περιέρουγιαν τοῦ νὰ μάθωμεν πῶς ἐνῶ ἦτο τόσοσ γέρων, διετηρεῖτο τόσοσ ὑγιῆς καὶ βρωμαλέος.

Ἐπανελάβομεν λοιπὸν τὴν ἐρώτησιν, εἰς τὴν ὁποῖαν προηγουμένως δὲν εἶχεν ἀποκριθῆ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπήντησεν ὅτι τὴν καλήν του ὑγιάν, τὰς κοκκίνους παρειάς του, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς ἓνα φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποῖων ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας ἀείποτε ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ μᾶς εἴπη τίς ὁ φίλος καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ;

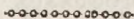
Αὐτὸς δὲ μειδιάσας μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει προσπαθήσει νὰ συμφιλιώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς ἐκεῖνος.

Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον, μᾶς ἐπρόσθεσεν, ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτικὴ κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρων μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου:

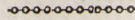
« *Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία*

» *Εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία !* »

Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

Οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι ἀνοιγέτωσαν
τὰ σχολεῖα τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.

(Σόλωνος.)

ΑΦΟΥ ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι καὶ τὴν καλὴν του ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, δσάκις ἐβλέπομεν αὐτόν, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας του.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαράν, ὅτε, μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῶ μᾶς ὠδήγει ἐπὶ τινος καταπρασίνου καὶ κατασίου βουνοῦ, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τίς ὁ ἀόρατος φίλος τῆς καλῆς του ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἠσθάνθημεν ἐσωτερικὴν τινα εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοὴν μας· εὐθυμοὶ δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης ; μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον.

— Δὲν ἐξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ.

— Δὲν σὰς εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἀνεπαισθήτως ἐστράφησαν ὀλόγυρα διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον φίλον ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε.—Μὴ τρομάζετε, παιδία μου,

ὁ ἀόρατος αὐτὸς φίλος μου εἶναι ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σᾶς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοὴν σας τόσον εὐφρόσουνον. Ἄν συμφιλιωθῆτε καὶ σεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσετε ὅσον τὸν ἠγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, βεβαιωθῆτε ὅτι διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικά, καὶ πολλὰ βάσανα.

ΑΙ ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΕΙΣ.

— Ἄλλ' ὁποῖαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀήρ μετὰ τὴν υἰγιάν; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην· αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη·

— Ὁ ἀήρ εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιοτέρα τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα, καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεωφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἐμπορέσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήτωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ οὐδὲ μίαν μόνον ὥραν, ἂν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἂν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκωμεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ἀναζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατάλληλον πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἄν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρὸν, καὶ ἡ κυκλοφορία του ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται υἰγιές, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον. Ἄν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρὸν ἢ μολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνάγκης μολύνεται, καὶ ἡ υἰγεία μας πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβεράς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν, ἔκαμε τὴν παρατήρησιν ταύτην.— Ἄφου ὁ ἀήρ εἶναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ

διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, διὰ τὸ ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν καὶ τὸ ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

— Ὁ! βέβαια, ἀπήντησεν ὁ γέρον, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα, τὰ ὁποῖα πολλάκις ὑπάρχουν εἰς τὸν ἀέρα· ἀλλὰ πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν αὐτόν.

Ἀφ' ὅλα σχεδὸν τὰ σώματα ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύονται μὲ τὸν περίξ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι ἐπικίνδυνοι, βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι εἰς τὴν ὑγείαν. Τοιαύτας ἐπικινδύνους καὶ θανατηφόρους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὀπωρικὰ καὶ ὅλαι αἱ φυτικαὶ οὐσαὶ ὅταν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθιστᾷ εἰς τὴν ὑγείαν τὸν περίξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα ὅπου εἶναι δένδρα, ὁ ἀήρ εἶναι καθαρώτερος, καὶ ἐπομένως ὑγιέστερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως καὶ τὰ δένδρα εἶναι σπανιώτερα καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι ὑγιέστεροι καὶ πλέον ῥοδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ νὰ ἀναλάβωσιν.

Εἰς ὅσας δὲ πόλεις οἱ δρόμοι εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στενοί, καὶ ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαί, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κείνται ἐντὸς αὐτῶν, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ ὁ ἀήρ μολύνεται, οἱ κάτοικοι πάσχουν, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνὰ ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐκπνέομεν ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, διαφθείρουν καὶ μολύνουν τὸν ἀέρα.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Διὰ νὰ διατηρῶ τὴν ὑγείαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάτης, ἰδοὺ τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας κατὰ συμβουλήν σοφοῦ ἰατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνη παρὰ νὰ θεραπεύη τὰς ἀσθενείας τῶν φίλων του.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μᾶς ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Κίναν, διὰ νὰ εὐρίσκωσιν οἱ ἰατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ὄχι εἰς τὴν γέννησιν καὶ προμάκρυνσιν αὐτῶν, πληρόνονται μόνον δι' ὕσας ἡμέρας τοῦ χρόνου περάσωσιν ὑγιεῖς οἱ πελάται των· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνόσω αὐταὶ διαρκοῦν.

Κατὰ συμβουλήν λοιπὸν τοῦ φίλου μου ἰατροῦ, ἐπανέλαβεν ὁ γέρων,

1) Προσέχω πάντοτε ὥστε ἡ κατοικία μου νὰ ᾔηται εἰς ὑψηλὸν καὶ σύνδενδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμνάζοντα νερὰ καὶ ἀπὸ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλλοι, καὶ σβύνω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, διὰ νὰ μὴ φθειρῆ καίόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἄμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ νέος καθαρὸς ἀήρ, καὶ νὰ ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρὴς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀεριθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐφαπλώματα δὲν συγχωρῶ νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας καὶ τὸ στρώμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μᾶλλον σκληρά, διότι τὰ τοιαῦτα εἶναι πολὺ ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν καὶ μαλθακῶν.

5) Συχνὰ καὶ τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους

εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἀναπνέω ἀέρα καθαρώτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων.

6) Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ ἤμαί πάντοτε ὑγιῆς καὶ εὐρωστος, ἐσυνείθισα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρῶτ', ἀμέσως δὲ νὰ εὐρίσκωμαι ἐκτὸς τῆς κλίνης μου.

Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μ' ἐσύσταινε θερμῶς ὄχι μόνον ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ εἶχον πολὺ δίκαιον. Τὴν αὐγὴν πάντοτε ὁ ἀῆρ εἶναι καθαρώτερος· τὸ νὰ μένη δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης του, εἶναι πραγματικῶς ὀλέθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἦναι νεανικόν.

Ο ΠΕΤΡΟΣ, Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ Γεροστάθης, ποῖος μεταξὺ ὄλων ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων του μᾶς ἐφαίνετο ὁ ὑγιέστερος καὶ εὐρωστότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι ὁ ὑγιέστερος καὶ δυνατώτερος πάντων ἦτον ὁ συμμαθητῆς μας Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχθεὶς τὴν περὶ τοῦ Πέτρου γνώμην μας ὡς ὀρθήν, μᾶς ἠρώτησε καὶ ποῖος ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Παρητηρήθημεν μεταξὺ μας, καὶ μετὰ τινα σκέψιν ἐκ συμφώνου πάλιν εἶπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην ὅτι οἱ πλέον φιλάσθενοι, χλωμοὶ καὶ ἀδύνατοι μεταξὺ ἡμῶν ἐφαίνοντο ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὴν ἀπάντησίν μας ταύτην ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν βροδοκόκκινον καὶ ζωηρὸν Πέτρον, ποίαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν.

— Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὄρθρου. Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐξ ἡμῶν ἐξυπνα τότε τόσον πρῶτ'.

— Σεῖς δέ, Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ποίαν ὥραν ἐξυπνάτε;

— Δύω ὄρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπήντησαν μετ' αὐτοῦ. — Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τόσον ἀργά!

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρωτὶνὸν περίπατον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπήντησαν κινουῦντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

— Προσπαθήσατε λοιπὸν, φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, νὰ ἐξυπνᾶτε καὶ σεῖς ἑνωρὶς ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλετε νὰ γίνετε ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζήσετε χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα σας, ἢ τὴν ἀδελφὴν σας, ἢ τὸν ὑπηρέτην σας, νὰ σᾶς ἐξυπνώσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ, ἂν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ, ν' ἀποσύρωσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλα διὰ νὰ σᾶς ἀναγκάζωσι νὰ ἐξέλθετε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσαρεστηθῆ' ἀλλ' ἀκόλουθως θέλετε συνειθίσει νὰ ἐξυπνᾶτε μόνοι σας, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ ὁ γέρον νὰ διηγηθῶμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνεκδοτόν, διὰ νὰ τοὺς καταπέισωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνώσιν ἑνωρὶς.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἐξῆς πρὸ τινῶν χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικός, ὅστις, ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς υγείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα ὀλίγηρα ἔτη διετήρησε τὴν θέσιν του, ἐπαρουσιάζετο καθ' ἡμέραν πλῆθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς ὑγιεῖς γέροντας ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἠρώτα καὶ περὶ τῆς διαίτης των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, ἂν καὶ εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν ἐσυνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τροφήν, τὰ

αὐτὰ ποτά, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς
ἐν ὅμως ὅλοι ἐσυμφώνουν, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι ἐκ νεα-
ρᾶς τῶν ἡλικίας ἐσυνείθιζον νὰ ἐξυπνώσι πολὺ πρῶτ.

— Ἰδοὺ λοιπόν, εἶπεν ὁ Δικαστῆς, τὸ μυστήριον τῆς μα-
κροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας!

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Φαίνεται, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς
Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυσ-
τήριον τοῦτο τῆς καλῆς ὑγείας καὶ τῆς μακροβιότητος· διότι
μεταξὺ τῶν ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παιδῶν ν'
ἀνοίγωσι τὰ σχολεῖα ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου· τοιοῦτο-
τρόπως, ὑποχρεῶν τὰ παιδιὰ νὰ ἐγείρωνται ἐνωρίς, προη-
τοιμαζεν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων, ἐξηκουλούθησε λέγων ὁ γέρων· ὁ
πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωῖνός, καὶ τὴν ὑγείαν βλάπτει,
καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου σμικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἀδυνα-
τίζει, καὶ τὸ σῶμα παραλύει, καὶ πτωχείαν καὶ ἀμάθειαν
προξενεῖ, διότι ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον τὰς καταλληλο-
τέρας διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἄλλ' ἐὰν δὲν συνειθίσετε ἀπὸ τῶρα, ὅτε εἴσθε παιδιὰ μι-
κρά, νὰ ἐξυπνᾶτε πρῶτ, δυσκόλως θέλετε τὸ κατορθῶσαι ὅταν
μεγαλώσετε. Τὸ δένδρον, ἐν ὅσῳ εἶναι νέον καὶ τρυφερὸν, εὐ-
κόλως λυγίζει καὶ ἰσάζει· ἀφοῦ ὅμως μεγαλώσῃ στραβόν,
σπάνει ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

Προσπαθήσατε λοιπόν, ἐν ὅσῳ εἴσθε παιδιὰ νέα, ν' ἀπο-
κτήσατε ἕξεις καλὰς, καὶ ν' ἀποβάλετε τὰς κακὰς. Αὐτὴ εἶ-
ναι ἡ ἡλικία ἢ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἄν τὴν ἀφήσετε νὰ
παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβόν θέλει μεγαλώ-
σει, καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῆ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητῆς τῶν ἀρχαίων Ἀθη-
νῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι·

« Κακῆς ἀπ' ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν. »

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρον καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Βυφῶνος.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Σταγείρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατήρ του Νικόμαχος, ἰατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὢν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου καὶ ἐπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἤθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἐξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἤθελε ζῆσει, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἤθελε δυνηθῆ νὰ συγγράψῃ, ἐὰν ἐκ νεανικῆς του ἡλικίας δὲν ἠσπάζετο, ἴσως κατὰ συμβουλήν τοῦ ἱατροῦ πατρὸς του, καὶ δίκαιταν ἀπλουστάτην, καὶ ὕπνον μέτριον.

Διηγοῦνται μάλιστα ὅτι διὰ ν' ἀποφεύγῃ τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνὰς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, ἐσυνείθιζε νὰ κρατῇ χαλκίνην σφαῖραν, ἣτις πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης, ἅμα ὁ ὕπνος ἤρχιζε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου τῆς, καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὴν μελέτην του.

Ἄλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἀριστοτέλης, ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίκαιταν ἀπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατάρθωσεν ὅχι μόνον ὑγιῆς καὶ μακρόβιος νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλύτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῇ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν ἐπροσκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἠγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, λέγων ὅτι· « ἐὰν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώσται τὸ ζῆν, εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅμως ἐχρεώσται τὸ εὖ ζῆν· » ἀλλ' ἐλησμόνει ὁ νέος Ἀλέξανδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν

ἐχρεώσται εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλην.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξε καὶ εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ δὲ φιλοσοφική του σχολὴ ἐπωνομάσθη *Περιπατητική*, διότι συνήθως εἰς ἐωθινοὺς καὶ δειλιανοὺς περιπάτους τοῦ Λυκείου περιδιαβάζων μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἄλλ' ἔ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν σοφῶν καὶ πολλῶν συγγραμμάτων του, τὰ ὁποῖα ἄλλοι μὲν λέγουσι ὅτι ἦσαν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαὶ χίλια, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἄραβας, οἵτινες μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του ἀραβιστὶ ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἄραβες ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἰσπανίαν, ἔφεραν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματα καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἕλληνος Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἰσπανίας δὲ περὶ τὸ χιλιοστὸν διακοσιοστὸν (1200) ἔτος μετὰ Χριστὸν ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ τὴν λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἥτις οὐσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθεστάτη, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἐκπαιδεύεται.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα, τὰ ὁποῖα λαμπρύνουν τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ ὀλίγα σωζόμενα συγγράμματα τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς.

Ὅποια λοιπὸν τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἀδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν υγείαν του, διὰ νὰ φωτίσῃ, ὡς ἄλλος φωτεινὸς ἀστὴρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων οὕτω καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Ἑλλάδα!

Ο ΒΥΦΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἐθαυμάσθη καὶ ὀλονέν θαυμάζεται ὡς ὁ ἄριστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἐνδοξον Βυφῶνα τῆς Γαλλίας· ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἣτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέλην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Βυφῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυφὼν ἔζησεν ὀγδοήκοντα καὶ ἓν ἔτος, συνέγραψε δὲ γλαφυρώτατον καὶ ὠραϊότατον σύγγραμμα περὶ φυσικῆς ἱστορίας, συγκείμενον ἐκ τριάκοντα καὶ ἕξ τόμων. Ἐλεγε δὲ ὅτι εἰς τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Ἰωσήφ ἐχρεώσται κατὰ μέγα μέρος τὸ σύγγραμμά του αὐτό· διότι, ὅτε ἦτο νέος, ἠγάπα πολὺ τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν υγείαν του ἔβλαπτε, καὶ ἀπὸ τὰς μελέτας του τὸν ἐμπόδιζεν, ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Ἰωσήφ χρηματικὴν τινα ἀμοιβὴν ὡσάκις κατορθῶναι νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πτωχὸς Ἰωσήφ ἀπέτυχε, διότι θέλων νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του παρώργιζεν αὐτόν, καὶ αὐστηρῶς ἐπιπληττόμενος ἐξήρχετο ἔντρομος τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφὼν ἐξηκολούθει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον.

Ὁ δὲ Βυφὼν, συναισθανόμενος ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωϊνοῦ ὕπνου, παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπηρετὴν του νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὸν θυμὸν, καὶ εἰς τὰς ἐπιπλήξεις του, ἀλλ' ἀποβλέπων εἰς τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀνταμοιβὴν, νὰ ἐπιμένῃ πᾶσαν αὐγὴν, καὶ βίαν δὲ νὰ μεταχειρίζεται, διὰ νὰ τὸν ἐγείρῃ ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθείς μὲ τὴν αὐστηρὰν ταύτην παραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του καὶ νὰ λαμβάνῃ καθ' ἐκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβὴν. Ὁ δὲ Βυφὼν κατώρθωσε νὰ εὐρίσκεται τακτικώτατα καθ' ἐκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἠμπόρεσε νὰ συγγράψῃ τόσα πολλὰ

καὶ συγχρόνως τόσον ὠραῖα, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθύ
καὶ ἔνδοξον.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΕΡΓΑ.

Ὁ Γεροστάθης ἐσυνείθιζε διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλὰς του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐφρόντιζεν ὥστε αἱ καλά του συμβου-
λαὶ νὰ μὴ παρέρχωνται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος, ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιῶνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκροα-
τῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερα ἐνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθαροῦ ἀέρος μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καὶ
τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήρ-
γησεν ὁ γέρον πρὸς βελτίωσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῆς κωμο-
πόλεώς μας.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινῶν λόφων, ἐσχηματίζετο λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συρρέοντα τὰ ὕδατα τῶν
βροχῶν ἔμενον ἐπὶ τινὰς μῆνας τοῦ χρόνου λιμνάζοντα καὶ
σεσηπότα. Ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀνα-
θυμιάσεων τοῦ λιμνάζοντος ἐκείνου νεροῦ, οἱ περισσότεροι
κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παιδιά, ὑπέφερον
συχνοὺς πυρετούς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ'
ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ προσεστώτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι
τῆς κωμοπόλεως. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπέκοντες εἰς τὰς συμ-
βουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ σταθεροῦ καὶ ἀκουράστου Γερο-
στάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπο-
ξήρανσιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι,
γέροντες καὶ παιδιά, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολουθοῦντες
καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥραν τὸν γέροντα προπορευόμενον
καὶ κρατοῦντα πτυάριον, ἐδιευθυνόμεθα εἰς τὸν βάλτον· ἔι-
πτοντες δέ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου, λίθους καὶ

χώματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρά τινα ἀλλάκια, ἀπεξηράναμεν διὰ παντὸς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἐκτοτε δὲ πραγματικῶς ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν κωμόπολιν ὁ πυρετός, καὶ οἱ γονεῖς βλέποντες ὑγιῆ καὶ ροδοκόκκινα τὰ τέκνα τῶν ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του κόπων, καὶ διὰ τῶν ἐπανελημμένων προτροπῶν του κατώρθωσε νὰ καταστολισῆ καὶ τὴν πλατεῖαν καὶ τὰς βρύσεις καὶ τὸ κοιμητήριον καὶ τὰ περίξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει ὄχι μόνον ὡς στολισμὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγκαιότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσῃν χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὀδηγίας τοῦ γέροντος πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἰς τινα τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας.

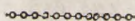
Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. « Ὅσοι δὲν καθαρίζουν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἰατρικῶν. »

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχός τις ν' ἀφήσῃ τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ζητείαν, καὶ νὰ καταγίνεται εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων του καὶ πρὸς ζωάρκειάν του.

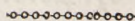
Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχὴν περιπατοῦντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτώματι ζώου, κατὰ παραγγελίαν του ἠνοίγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. « Ὅστις, ἔλεγεν ὁ γέρον, ἀνοίγει λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζώων, αὐτὸς ἐλαττώνει τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων. »

Συχνάκις δὲ ἤκούαμεν τὸν Γεροστάθην ἀπαγγέλλοντα τὰ
ἐξῆς:

- « Ἄν ἀγαπᾷς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐπιμόνως,
» Κι' ὁ ἥλιος ἐὰν ποτὲ εἴ τὴν κλίνην δὲν σ' εὕρισκῃ,
» Βίον μακρὸν σ' ὑπόσχομαι καὶ ὑγιῆ συγχρότως. »

Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

« Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. »
(Ἰσοκράτους.)

ΕΚΟ ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυ-
τεύομεν μικροὺς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὁδηγίας καὶ τὴν ἐπιστα-
σίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταὶ μας Πέτρος καὶ
Νικόλαος κατελάσπωσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖράς των.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλα-
τείας, ὅπου νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον ἐπανῆλ-
θεν εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα, ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρη-
σεν εὐκολώτερον νὰ σφογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖ-
ράς του μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ
τὸν μικρὸν Νικόλαον, περιωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ
τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε, φίλε Πέτρε, εἶπεν ὁ γέρον, χαίρω πολὺ βλέπων
ἔτι ἀγαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῆς παρὰ
νὰ μεταφέρῃς τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν
σου εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκείνη, ἡ λευκοτάτη ὡς ἡ
χιών, τὴν ὁποίαν, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἐκ νεότητός μου ἠγά-
πησα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστῶ κατὰ μέγα μέρος τὴν κα-
λὴν μου υγιάν.

— Καὶ ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ἤμαι πάντοτε καθαρὸς, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀηδιάζωσιν ὅσοι μὲ βλέπουν· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑγείαν;

— Ἐξακολούθησε πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ἦσαι καθαρὸς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις διατηρήσει οὕτω καὶ τὴν καλὴν σου ὑγείαν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω *στολισμὸν ὑγιεινόν*, διότι καὶ μᾶς στολίζει καὶ τὴν ὑγείαν μας προφυλάττει.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε·

ΤΑ ΑΦΘΟΝΑ ΔΩΡΑ.

Ἡ τροφή, τὴν ὁποίαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφήν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματος εἰς ἀτμούς, οἱ ὅποιοι ἔχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐὰν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπόν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπιδερμίδα πορώδη, ὥστε διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανῶν πόρων αὐτῆς νὰ ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξάτμισις δὲ αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων ὀνομάζεται *ἀδηλος διαπνοή*, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανερᾶς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπόν ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματος ἦναι ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπιδερμίδος· ἐπομένως ἡ ἀδηλος διαπνοή ἐμποδίζεται, καὶ οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοὶ δὲν ἐξέρχονται· μένοντες δὲ ἐντὸς τοῦ σώματος προξενοῦν διαφόρους ἀσθενείας. Ἴδου ἡ σχέσις τῆς καθαριότητος μὲ τὴν ὑγείαν· ἰδοὺ διὰ τί ἡ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος ἀφανίζει τὴν ὑγείαν αὐτοῦ!

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδήλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐφόρεσέ τις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπίδερμίδος κλείει τοὺς πόρους, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ ρυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπίδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους των τοὺς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουσι τὴν ἀδήλον διαπνοήν, καὶ βλάπτουσι τὴν υγείαν.

Ἴδου διατί, ὦν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν υγείαν μου. Ἀγαπῶ ἐπομένως καὶ τὸ καθαρὸν νερὸν ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα· διότι ἐάν ὁ καθαρὸς ἀὴρ ἦναι ὁ πατήρ τῆς υγείας, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτάται ἡ καθαριότης, ἥτις εἶναι ἡ τροφὸς τῆς υγείας.

Ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἀφθονα δῶρα. ἀφ' ὧν ὁ προνοητικὸς Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν υγείαν τῶν ἀνθρώπων.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Ἴδου δέ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηρῶ τὴν υγείαν μου διὰ τῆς καθαριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, τακτικώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγὴν, καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὸ ἐσπέρας.

2) Λούω καθ' ἐκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλὴν μου ὅλην μὲ ψυχρὸν νερόν, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν καθαρίζει, καὶ ἀπὸ κρυολογήματα τὴν προφυλάττει.

Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελμάτων τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ Βοερχαβίου. « Ἐχε τὴν κεφαλὴν δροσεράν, — τὸν στόμαχον ἐλαφρὸν — καὶ τοὺς πόδας θερμούς. »

3) Πλύνω καλὰ καὶ τὴν αὐγὴν, καὶ ὁσάκις ἀποτρέγω, καὶ τακτικώτατα τὸ ἐσπέρας πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐάν

δὲν ἐκπλυθῆ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ διεφθαρμένοι ἐδόντες, ὄχι μόνον ἀηδῆ ἀποφορὰν πρὸς τοὺς πλησιάζοντας μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους συνήθως προξενοῦν. Προσέτι δὲ διαφθείρουν τὸν σύλον, ὅστις κατερχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον γεννᾷ ἀσθενείας· ἐμποδίζουσι δὲ καὶ τὴν καλὴν μύσσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγείαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λούω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερόν διὰ τινος σφογγαρίου ἢ διὰ τινος μαλλίνου χειροκτίου δλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ ἀμέσως τριβόμενος διὰ τινος ὑφάσματος μὲ πολλὴν δύναμιν, στεγνώνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμοῦται, καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάζω ἐπὶ τέλος συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατάσαρκα φορῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζεται ἐκ τοῦ βύπου αὐτῶν ἡ ἄδηλος διαπνοή.

Ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουεν ὅλον τὸ σῶμά του μὲ ψυχρὸν νερόν, ἀντριχιάσαμεν, ἠρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψῦχος.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπε, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτεσθε μὲ ψυχρὸν νερόν. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσετε νὰ λούετε ὅλον τὸ σῶμα μὲ ψυχρὸν νερόν, θέλετε συνειθίσει τὸ ψῦχος, καὶ θέλετε ἐξακολουθήσει εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πράττοντες τὸ αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, ὄχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοιχτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι κάθε αὐγὴν ἢ κάθε ἑσπέραν τὰ λούουν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἐκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρῶτ' ἐσυνειθίσασαμεν νὰ ἐξυπνώμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρχίσασαμεν. Πραγματικῶς δὲ, τριβόμενοι διὰ τοῦ ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀγλίγωρα καὶ σφιγκτά, διὰ

νά στεγνώνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμα, ὄχι μόνον δὲν ἐκρύνωμεν, ἀλλὰ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ἡσθάνομεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὑγιεστεροὺς καὶ εὐρωστοτέροους.

Ο ΡΥΠΑΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΕΣΜΙΟΣ.

Ἐνῶ συνωμιλοῦμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως περὶ τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆς καθαριότητος, ἴδομεν ἐξαίφνης τέσσαρας ὀπλοφόρους συνοδεύοντας σιδηροδέσμιον τινά. Ὁ σιδηροδέσμιος αὐτὸς ἐφάνετο νέος, ἀλλ' ἦτον εἰς ἄκρον ἰσχυρὸς καὶ κατάχλωμος· τὸσον δὲ ρυπαρὸς κατὰ τε τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτον, ὥστε ἡ θέα του ἐπροξένει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφὴν.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάζας ἓνα τῶν ὀπλοφόρων, ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἔπραξεν ὁ ἀλυσοδεμένος, τὸν ὁποῖον ἐσυνόδευαν.

Ὁ δὲ ὀπλοφόρος ἀπήντησεν ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας χωρίου τινός, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης, στραφείς τότε πρὸς ἡμᾶς, ἰδοὺ μᾶς εἶπε, καὶ ἄλλο μᾶθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ρυπαρὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἦθη ρυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος, ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς. Ἄς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὄχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν υἰείαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν καθαράν καὶ ἀγνήν τὴν καρδίαν μας.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῆ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ὁ Γεροστάθης, μᾶς ἐδιηγῆθη τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον ζωηρὸν πάντοτε ἐπανερχεται εἰς τὴν μνήμην μου, ὁσάκις ἀπαντήσω ἀκάθαρτα παιδιά.

Πατὴρ τις πλούσιος ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱοὺς, ἔχασεν ὁ δυστυχῆς καὶ τοὺς τρεῖς, τὸν ἓνα μετὰ τὸν

ἄλλον. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐβύθισαν εἰς ἄκραν μελαγχολίαν. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαγχολίας του ἐσκέφθη ὅτι μόνον διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθοεργία προξενεῖ, ἠδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πίκραν τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων καλῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐσχεδιάσεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παιδιά, νὰ τὰ υἱοθετήσῃ, καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβλίνει λοιπὸν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδίων, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητάς του.

Ἀμέσως δὲ, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται ὅλα τὰ παιδιά, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐνώπιον τοῦ μελαγχολικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ παρετήρησεν, ἐκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβῶν δὲ σημειώσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπε καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ πρὸς τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ὅτι ἐπροτίμησε τὰ τρία ἐκεῖνα, διότι τὰ εὔρε καθαρώτερα ὄλων τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματτα, ὡς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν των καθαρώτεραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τότε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ὅτι πραγματικῶς τὰ ἐκλεχθέντα παρ' αὐτοῦ διεκρίνοντο πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοθήειάν των.

Τοιοιουτρόπως διὰ τῆς καθαριότητός των ἀποκατεστάθησαν εὐτυχῆ τὰ τρία πτωχὰ παιδιά, δι' αὐτῶν δὲ συνευτύχησαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχὰ οἰκογένειαι, εἰς τὰς ὁποίας ἀνῆκον.

Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ὅστις φέρει μεθ' αὐτοῦ τιαυτὴν συστατικὴν, ἀπανταχοῦ μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γέρον Ἰσοκράτης, ὁ ἔνδοξος ρήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς καλλωπισμοὺς, οἵτινες δὲν ἀποδεικνύουν παρὰ ἐλαφρόνοιαν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν τὴν φιλοκαλίαν, ἥτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς. Φιλοκαλία ὅμως ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης ἔγραψε τότε ἐπὶ τινος χαρτίου τοὺς ἀκολουθούς στίχους, καὶ ἐγχειρίσας αὐτοὺς εἰς τὸν μικρὸν συμμαθητὴν μας Νικόλαον, μᾶς ἀπεχαιρέτησεν.

- « Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν,
 » Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχώρ.
 » Ὁ δὲ ῥυπαρὸς τὸ σῶμα ἔχει ῥυπαρὰν ψυχὴν,
 » Καὶ ἀγῆκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀκάθαρτον φυλὴν. »

.....

Z.

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

.....

- « Τὰ τε ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἑλλείποντα φθείρει τὴν ἰσχύν. »
 (Ἀριστοτέλους.)

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖον ἀπηντήσαμεν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐτὴν τὸν Γεροστάθην, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα ξύλα πελεκημένα, κοντάρια καὶ στύλους.

Ὅλ' αὐτὰ παράδοξα μᾶς ἐφάνησαν, καὶ τὴν περιέργειάν μας ἐκίνησαν· ὅθεν περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα ἠρωτήσαμεν αὐτὸν εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ κοντάρια καὶ οἱ στύλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἀφοῦ μᾶς ἐσυμφιλίωσε μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ μὲ τὴν καθαριότητα, ἐτοιμάζεται νὰ μᾶς συμφιλίωσῃ καὶ μὲ τὴν φίλην του, τὴν καλουμένην

Σωμασκίαν, ἣτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς υἰείας καὶ τῆς ἀνδρίας, καὶ ὅτι διὰ αὐτῶν τῶν ξύλων καὶ στύλων θέλομεν γνωρίσει τὴν φίλην του ταύτην.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν εὐχαρίστησε τὴν περιέρ-
γειάν μας· ἐζητήσαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἀλλ' ἐκεῖνος
μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν θέλομεν ἐννοῆσαι τὰ
πάντα·

Τὴν ἐπιούσαν ἴδομεν τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου στρωμένην
μὲ ἀρκετὴν ἄμμον, καὶ διαφόρους στύλους καὶ ξύλα στερεω-
μένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐννοήσαμεν πρὸς τί
ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὁμῶς τῶν μαθημάτων ὁ Γε-
ροστάθης, ὅστις μᾶς ἐπερίμενε εἰς τὴν αὐλὴν, μᾶς εἶπεν ὅτι
τὸ μὲν ὀνομάζεται *μονόζυγον*, τὸ δὲ *δίζυγον*, τὰ δὲ *ἰστοὶ*
καὶ *ἀναβάθραι*, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε διαφόρους κινή-
σεις, στροφὰς καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων
ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν τοὺς μυῶνας,
καὶ νὰ καταστήσωμεν ὅλον τὸ σῶμα εὐλύγιστον, ἐλαστικόν,
εὐρωστον καὶ υγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς
εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τοῦ
ἀγαθοῦ φίλου μας ἐκορυφώθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Πολὺ
δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἠκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῆ τὸ ἐσπέ-
ρας εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς
διηγηθῆ εὐχάριστόν τι. Ἰδοὺ δὲ ἐν συντόμῳ ὅσα ἐνθυμοῦμαι
ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ σωμασκίας.

Η ΔΕΞΙΑ ΧΕΙΡ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΥ.

Εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅσων τις γυμνάζει μέλος τι τοῦ
σώματός του, τόσον πλέον τὸ ἀναπτύσσει, τόσον πλέον υγιές
καὶ εὐρωστον τὸ καθιστᾷ. Ἡ κίνησις καὶ ἡ γύμνασις προξενεῖ
περισσότεραν συρροὴν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται
καὶ ἐνδυναμούνται τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος.

Συγκρίνετε τὸ ἀριστερὸν μὲ τὸ δεξιὸν χερίον σας, καὶ θέ-

λετε ἰδεῖ ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον ἀπὸ τὸ ἀριστερόν· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε, καὶ ἐπομένως γυμνάζετε, τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιάν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα ἀπὸ τὴν ἀριστεράν του εἶναι· διότι αὐτὴν γυμνάζει κρατῶν τὴν σφύραν καὶ σφυρηλατῶν τὰ σίδηρά του.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκίνησις καὶ ἀγυμνασία· ἐξ αὐτῆς, ὅχι μόνον τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα ἐξασθενοῦν, μαλακύνονται καὶ φθείρονται.

Ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδῖον μάχης τινός, ἤτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε συγκροτηθῆ, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μὲν, ὡς ἐκ τῆς λιτότητος καὶ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνατὰ καὶ σκληρά, τὰ δὲ Περσικὰ ἦσαν εὐθραυστα καὶ ἀδύνατα ὡς ἐκ τῆς μαλακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν δλόκληρον τὸ σῶμα ὑγιές καὶ εὐρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· ἐνδυναμόνοντες δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὅχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν ποτὲ ὑποπέσωμεν εἰς τινὰ ἀσθένειαν, εὐκολώτερον ἀντέχομεν, καὶ ὀγλιγωρότερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς Γερμανίας Βοερχάβιος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐσυμβούλευε τοὺς φίλους του δύο ὥρων σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν.

Εἰς ὅλα δὲ τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἡσθάνθησαν ἤδη τὴν μεγίστην ἀνάγκην καὶ ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὅχι μόνον εἰς ὅλα των τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωματικῆς, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπίτηδες σχολεῖα ἰδιαιτέρα γυμναστικῆς καὶ διὰ τοὺς νέους καὶ διὰ τὰς νέας. Πολλάκις δὲ εἰς αὐτὰ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἴδον καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ

γυμνάζονται χάριν τῆς πασχούσης υγείας των κατὰ παραγγελίαν ἰατρῶν.

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοῦ Ἑλλήνας, εἶναι καὶ ἡ γυμναστική. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρῶτιστον μάθημα παντὸς καλῶς ἀνατεθραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσιά των οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγυμνάζον πάντοτε τὰς σωματικὰς των δυνάμεις, τρέχοντες πεζοί, ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἀμάξης, παλαιόντες, πηδῶντες, ρίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων, ὅστις διὰ τῶν φρονίμων νόμων του, ἐφρόντισε πρὸ πάντων περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, ἐσύστησεν εἰς αὐτοὺς τὴν γυμναστικὴν, ὡς ἀναγκαιότατον μάθημα, διὰ τὴν μόρφωσιν οὕτω πολίτας ὑγιεῖς, ἀνδρείους καὶ μεγαλοψύχους.

Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ ὄλων τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο τοὺς μὲν εὐπόρους νέους νὰ προτρέπη εἰς ἵππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνάσια καὶ εἰς ἄλλας σωμαστικὰς, ὅπως καὶ τὴν ἀργίαν ἀποφεύγωσι, καὶ τὰ σώματά των ἀποκαθιστῶσιν ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολῆ εἰς ἐργασίαν τινα, ἥτις καὶ τὰ σώματά των ἐγυμνάζε, καὶ ἀπὸ τὰ ὀλέθρια κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας ἐπροφύλαττεν αὐτούς.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΦΩΚΟΣ.

Ὁ Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτον εἷς ἐκ τῶν πλέον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νέος Φῶ-

κος δὲν ὠμοιάζε τὸν ἀγαθὸν πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος καὶ ὀκνηρὸς καὶ φιλοπότης ἦτον.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτίωσιν τῶν ἡθῶν τοῦ υἱοῦ του, μεταξὺ τῶν ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν' ἀγωνισθῆ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὴν ὀνομαζομένην Παναθήναια· τὸν διέταξε δὲ ν' ἀγωνισθῆ, ὅχι διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἠλπίζεν ὅτι, ἀναγκασζόμενος νὰ ἐπιμεληθῆ καὶ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του πρὶν ἢ παρουσιασθῆ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἤθελε βελτιώσῃ τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ἦθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκάζαν εἰς τὴν σωματικὴν καὶ ἠθικὴν μὀρφωσιν τῶν νέων ἐθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν διαίταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρισθῆ τὸν υἱὸν του Φῶκον, καὶ ν' ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν διαίταν νὰ ζῶσιν, ἐνῶ εἰς τὰς Ἀθήνας, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φωκίωνος, καὶ οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἶχον παραμεληθῆ, καὶ τὰ ἦθη ἐπομένως τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, δημαγωγὸς διεφθαρμένος καὶ κακοήθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίωνα ὡς προτιμήσαντα διὰ τὸν υἱὸν του τὴν Σπαρτιατικὴν ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀνατροφὴν, εἶπεν ἡμέραν τινα εἰρωνικῶς πρὸς αὐτόν· « ἂν προτείνης εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου. » Ἀλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς ἀπήντησε πρὸς αὐτόν· « Ἦθελεν εἶσθαι πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς » τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου σύ, ὁ ἀλειμμένος μὲ τόσα μωροδικά, καὶ ὁ φορῶν χλαμύδα τόσον πολυτελεῆ! »

Ἀφοῦ ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγῆθη τὰ ἀνωτέρω παρεκαλέσαμεν αὐτὸν νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτον ὁ Λυκοῦργος, τὸν ὁποῖον ἀνέφερον. Ὁ δὲ καλὸς γέρον μᾶς εἶπεν·

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ὁ Λυκοῦργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτον υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκοῦργου.

Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφὸς του ἀπέθανεν, ὁ Λυκοῦργος, ἂν ἦτον ἄδικος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἠδύνατο ν' ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλὰ, φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιὸν του Χαρίλαον ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφοροὺς πόλεις τῆς Ἀσίας σπουδάζων τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφοὺς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῆ ὡφέλιμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, καὶ νὰ προικίσῃ αὐτὴν μὲ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συμπολιταὶ του νὰ γίνωσιν οἱ ἀνδρειότεροι καὶ ἐναρετώτεροι τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐγενὴς δὲ αὐτῆ ἐπιθυμία τοῦ Λυκοῦργου πληρῆστατα ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην ἐπροσπάθησε διὰ τῶν νόμων του νὰ κανονίσῃ πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδιῶν. Ἐγνώριζεν ὁ Λυκοῦργος ὅτι ἐὰν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐν καιρῷ τὰ μικρὰ του δένδρα, θέλουν μεγαλώσει στραβά καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπερικυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ εἶχεν ἐπομένως ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκοῦργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφωσιν εἰς τὴν γυμναστικὴν, εἰς τὴν σκληραγωγίαν, εἰς τὴν λιτότητα, εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις, εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους των πειθαρχίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατῴρθωσεν ὥστε οἱ Σπαρτιατὰι νὰ γίνωσιν μετὰ τινος χρόνου ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάζωσιν τὸ πᾶν πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος των.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγένετο ἐπτά ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ὠδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφὴν του. Ἐκεῖ διὰ τῆς γυμναστικῆς, διὰ τῆς ἀπλῆς διαίτης, διὰ τῆς σκληραγωγίας, διὰ τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, μεγάλψυχοι, ἄρεστοι, εὐπειθεῖς καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολέμων.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσιά των ἤκουον προσέτι συχνάκις οἱ νέοι τοὺς γέροντας διηγουμένους τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων των, καὶ τοιουτοτρόπως ἡ φιλοτιμία τῶν παιδῶν ἠρεθίζετο εἰς ἔργα ἔνδοξα καὶ πατριωτικά.

Καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς χοροὺς, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγῳδία των τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες, οἱ μὲν γέροντες τραγῳδοῦντες ἔλεγον·

« *Ἄμμες ποκ' ἡμεε ἀλιμοι νεαρία.* »

οἱ δὲ νέοι,

« *Ἄμμες δὲ γ' εἰμέν, ἀν δὲ λῆε πείραν λάβε.* »

οἱ δὲ παῖδες,

« *Ἄμμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρρονες.* »

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς Ἑλληνικοὺς αὐτοὺς στίχους παρεκάλεσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρον ἠρμήνευσε τὸ νόημα αὐτῶν οὕτως:

Οἱ Γέροντες.

Ἔ! ἡμεθα κ' ἡμεῖτε ποτὲ ἀνδρεία παλληκάρια!

Οἱ Νέοι.

Πλὴν τώρα εἴμεθα ἡμεῖτε τῆς Σπάρτης τὰ κοντάρια!

Οἱ Παῖδες.

Ἡμεῖς δ' ἀεὶ ξεπεράσωμεν αὐτὰ τὰ λεοτάρια!

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἠκροάζοντο

οἱ παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἥρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου . . .

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος, ἐρωτήσαντες αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ Ὅμηρος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλοτε μᾶς εἶχεν ἀναφέρει. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη·

Ὁ Ὅμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου· εἶναι δὲ ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς ὅχι μόνον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη ἄχρι τῆς σήμερον νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος, τὸ μεγαλεῖον, καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὀμήρου. Δύο δὲ εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, τὰ ὁποῖα πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ἀναγινώσκονται καὶ θέλουν ἀναγινώσκεσθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

Τὰ ὠραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκούργου. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτὸς εὐρὼν ἐν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἰς τὰς περιηγήσεις του κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκoinοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὰς τὰς δύο ἀμιμήτους καὶ ἀθανάτους θυγατέρας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα του ὁ Ὅμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν, τὰς νίκας καὶ τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς μὲν Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς ἀνδρίας ὀδηγουμένης ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τοὺς δὲ Ἀτιανούς Τρωαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀφροδίτης, ἥτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος.

Ὅθεν ὁ Λυκούργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἥρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτεται ἡ Ἑλληνικὴ φιλοτιμία των πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, καὶ αὐταὶ αἱ νέαι Σπαρτιατίδες ἐχρεώσθουν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικὰς των

δυνάμεις, διὰ νὰ προετοιμάζωνται τοιουτοτρόπως μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Προσέτι δὲ ἀνετρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ· ὥστε ἐνώπιον τῆς ἀγάπης τῆς πατρίδος πᾶν ἄλλο αἰσθημα ἦτο δευτερεῦον. Καὶ δι' αὐτὸ βλέπομεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας νὰ προτρέπωσι πάντοτε τοὺς συζύγους καὶ τοὺς υἱοὺς των εἰς ἔργα ἥρωϊκὰ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα, ἀποστρεφόμενας δὲ τοὺς δειλοὺς καὶ κηκοθήεις, ὡς ἀνάξια τέκνα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε ἡ Σπαρτιάτις Γοργῶ ἔστειλε τὸν υἱὸν της εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἔτρεμεν· ἀλλὰ, ἐγγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς τῷ ἔλεγεν· «*ἦ τάν, ἦ ἐπὶ τάν,*» ἤτοι· «*ἦ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα σου αὐτὴν ὀπίσω νικητής, ἦ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι πεσόντα ὑπὲρ πατρίδος.*» Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιάτην, ὅστις ἀπὸ δειλίαν ἢ φόβον ἔρριπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὄπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῆ! Ὁ δειλὸς καὶ ρίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνὶς ὅτι ὁ υἱὸς της Βρασίδας ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ ἠρώτησεν ἐὰν ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης ἐπαινοῦντες τὸν ἄνδρα ἔλεγον πρὸς αὐτὴν «ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη,» ἡ μετριόφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνίς, «*μὴ λέγετε, εἶπε, τοῦτο, ᾧ φίλοι· γαὶ μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτον ὁ Βρασίδας, ἀλλ' ἡ πατρις ἔχει πολλοὺς ἄνδρας καλῆτέρους ἐκείνου.*»

Τοιαύτας γυναῖκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη, δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ λαμπρυνθῆ. Ἀπὸ τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν κρέμαται κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐτυχία ἢ ἡ κακοδαιμονία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες ἦναι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖαι καὶ γενναῖαι, ὑγιῆ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα

ἀνατρέφουν ἐπίσης καὶ τὰ τέκνα των· ὅταν αἱ γυναῖκες ᾖναι ἐνάρετοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐχθραὶ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας, τὰ δημόσια ἤθη διατηροῦνται ἀγνά, καὶ αἱ κοινωνίαι ἐπομένως εὐδαιμονοῦν καὶ ἀμύζουσι.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Σπαρτιατικῶς, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀνετράφη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ δι' αὐτὸ ἤξιώθη νὰ πράξῃ ἔργα μεγάλα, καὶ Μέγας ἐπομένως νὰ ἐπονομασθῇ.

— Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενῆς μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον.

— Συγγενῆς μας! καὶ πῶς! ἐκστατικοὶ εἶπομεν. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπανελάβε· —Ναὶ συγγενῆς μας· εἶχε φλέβα Ἡπειρωτικὴν, διότι ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιάς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου, Βασιλέως τῆς ποτὲ ἐλευθέρως καὶ βασιλευομένης, ἀλλὰ σήμερον δυστυχοῦς καὶ δούλης Ἡπείρου. Ὁ δὲ παιδαγωγός, ὅστις σπαρτιατικῶς ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἦτον ὁ Λεωνίδας, συγγενῆς τῆς μητρός του Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἵππασίαν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων· ἐσυνείθιζε δὲ νὰ ᾖναι ἐγκρατῆς εἰς τὸ φαγητόν, λιτὸς περὶ τὴν δίαιταν, καὶ νὰ ὑπομένῃ ἀταράχως τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους· τοιοῦτοτρόπως δὲ κατέστη ὑγιής, δραστήριος, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων, τὰ ὁποῖα παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ του Λεωνίδου καὶ τοῦ διδασκάλου του Ἀριστοτέλους ἀπέκτησε, κατώρθωσεν, ὅτε εἰκοσαετῆς διεδέχθη τὸν πατέρα του Φίλιππον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον Ἀυτοκράτωρ στρατηγός τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς δώδεκα ἐτῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνων τὸ κράτος του ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρατηγῶν του ἤρχισαν νὰ ἀρέσκωνται εἰς τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν Ἀσιανῶν βαρβάρων, μὲ πολλὴν πραότητα εἶπε πρὸς αὐτούς· «Δὲν βλέπετε, φίλοι, ὅτι οἱ μὲν βάρβαροι, ὄντες μαλθακοὶ »καὶ ἄνδρῳι, εὐκόλως νικῶνται, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες, ἀγω- »νιζόμενοι, κοπιᾶζοντες καὶ σκληραγωγοῦμενοι, καθ' ἡμέραν »νικῶμεν αὐτούς; δὲν ἐνθυμεῖσθε πόσον γλυκὺς μετὰ τὸν »κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; δὲν συγκρίνετε τὸν Ἕλληνα μὲ τὸν »Ἀσιανόν, διὰ νὰ πεισθῆτε ἀμέσως ὅτι ἡ μὲν τραγὴ εἶναι »δουλικώτατον, ὁ δὲ κόπος βασιλικώτατον;»

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐτοὶ λόγοι του ἠδύναντο καὶ σήμερον νὰ σωφρονίσωσι τινάς, οἵτινες, λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετάς, ἀπομιμοῦνται πολλὰ Ἀσιανὰ ἐλαττώματα, ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες τὸ μὲν σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν κόπων, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὄχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἠμπόρεσαν νὰ κατακτήσωσι τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατώρθωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατούς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος!

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, δσάκις μᾶς ὠμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνεται καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζωηρῶν δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἠλεκτρισμόν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς εὐγενοῦς του ψυχῆς. Παρεκαλέσαμεν δὲ τότε αὐτὸν νὰ μᾶς διηγηθῆ τὰ τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, διότι εἰς

τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἶχομεν φθάσει ἀκόμη εἰς τῶν Περσικῶν πολέμων τὴν ἐποχὴν. Ὁ δὲ Γεροστάθης, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν μας, ἐδιηγῆθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ.

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἑξακόσια πλοῖα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς οὗτος στρατὸς ἀπεβίβάσθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι, ἀντὶ νὰ περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπεφάσισαν ν' ἀντικρούσωσιν αὐτοὺς ἀμέσως εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἂν καὶ ἐναντίον τόσῃς πολυαρίθμου δυνάμεως δὲν εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσι παρὰ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν.

Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας, εὐχαρίστει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὄλων, δὲν ἤρρεσεν ὁμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτον εἰς ἐκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης, δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν ἀληθῶς φιλόπατρις, δὲν ἦτο καὶ φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ οὐχὶ τῆς πατρίδος του. Ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὴν πατρίδα του δὲν ἀνέχεται ποτὲ νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἂν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἰκανώτερος διὰ νὰ εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπόν, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίαν, ὅπως διοικῆ καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν του, ἐπρότεινε ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῶν Ἀθηναίων, τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἔμφρων καὶ πατριωτικῆ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτον ὁ ἱκανώτερος καὶ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τότε διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης του ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθουσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπείνωσιν καὶ σωφρονισμὸν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ πρᾶλιον κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαυτώματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἑννεήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξως πεσόντων ἦτο καὶ ὁ *Κυναιγεῖρος*, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιότερου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀνδρῆϊος *Κυναιγεῖρος*, προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἓν ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων ἔτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς του τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον στιβαρὰν χεῖρα τοῦ *Κυναιγεῖρου*, ὁ μεγάλῳψυχος Ἕλληνας δὲν ἐδειλίασε, δὲν ὠπισθοδρόμησεν· ἀλλὰ προσπαθῶν, ὡς ἄλλος λέων, διὰ τῶν ἐδόντων νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὔρεν ἐπὶ τέλους τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἰδού, παιδίκα μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξαίσιμα ἀποτελέσματα τῆς καλῆς ἀντροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ! Δέκα μόνον χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπῶνουν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μήδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Λυδοὶ καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάνδρως καὶ ἀνελευθέρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τὴν πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἄς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι « τὸ γὰρ ὑποτάσσεται τις καὶ ν' ἀκολουθῆ τοὺς ἰκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους του δὲν εἶναι αἰσχρὸν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριον », ἴσως ἡ Ἑλλάς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἤθελεν ἐκβαρβαρωθῆ, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποια σήμερον εἶναι.

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΣ.

Ἡ καταστροφή τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὁ γέρον, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ καὶ ταπεινώσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισε νὰ προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως διὰ νὰ ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθῶνιον αἶσχος του. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἐματαίωσε τὰ φιλόδοξα καὶ ὑπερήφανα σχέδιά του· τὴν πραγματοποίησιν ὅμως αὐτῶν ἀνέλαθεν ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχός του.

Δέκα δὲ ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγά, καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἄνευ δὲ ἀντιστάσεως ἔφθασε μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα, ὀδηγοῦντα ἐξ χιλιάδας Ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιᾶται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη ὅτι τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπρό-

κειτο νὰ διαφιλονεικήσωσιν εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς του τὴν δίοδον, ἐγέλασε διὰ τὴν αὐθάδη αὐτῶν ἀπόφασιν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε μαθὼν ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν ἐπερίμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακράς των κόμας καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητά των γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδα,ν διὰ νὰ σκεφθῆ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὸν βέβαιον ἀφανισμόν του, καὶ ἐπομένως ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν ἀφίνων τὴν εἴσοδον τῶν Θερμοπουλῶν ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν των, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων. « *Ἐλθὼν λαβέτω,* » ἀπήντησε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δέ τις τῶν πρέσβεων διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, ὅτι τόσα πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη των ριπτόμενα θέλουσιν ἀποκρῦψαι τὸν ἥλιον, « *τόσον καλήτερα,* » ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιᾶται, « *θέλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιάρ.* »

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς του νὰ ὀρμήσωσι καὶ νὰ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν του.

Ἀλλ' ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπουλῶν ὑπὸ τοὺς ὀποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλος δὲ ἤθελον βεβαίως θριαμβεύσει, ἐὰν αἰσχροὺς προδότης, ὁ ἐπικατάρατος Ἐφιάλτης, δὲν ὠδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας, ἰδὼν τὴν προδοσίαν, καὶ ἐπομένως τὸν θάνα-

τον βέβαιον, απέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις των τοὺς ὑπὸ τὰς ὀδηγίας του Ἑλληνας, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν περίστασιν. Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους ἀθανάτους Σπαρτιάτας, εἰπὼν ὅτι αὐτοί, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν δύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν των, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Ἐκτός δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγεῖλει ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῆ, ἢ εἰς ἐκ τῶν βασιλέων της νὰ φορευθῆ. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῆ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ἄμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς κερκυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος τῆς νυκτός ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχὴν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἴκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων μας· ἀλλ' ἀπαυδῆσαντες σφάζοντες καὶ νικῶντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους, ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μὲ δόξαν ἀθάνατον, ἣτις αἰωνίως θέλει λαμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τοὺς τριακοσίους του, καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου δὲ τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς τὸν πατριωτισμὸν τῶν πεσόντων, ἐχάραξαν δίστιχον τοῦ ὁποίου ἴδου ἢ ἔννοια·

- » *Εἰπέ 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὧ ξέρε διαβάτα,*
 » *Ὅτι πιστοὶ 'ς τοὺς νόμους της κειτόμεθα ἐνταῦθα.»*

Ἄλλ' ὁ Λεωνίδα καὶ οἱ τριακόσιοί του, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῆ ὡς ἥρωες εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ μὲν σώματά των ὑγιῆ καὶ εὐρωστα, τὰς δὲ ψυχὰς των ἀνδρείας καὶ γενναίας, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐσυνείθιζον εἰς

τὴν πειθαρχίαν, καὶ πρὸ πάντων ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ Θεὸν τὴν πατρίδα.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, μὲ φωνὴν ἐνθουσιῶσαν εἶπε· — Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα διὰ νὰ γίνωμεν ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι ὡς οἱ ἔνδοξοι προπάτορές μας.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος, ὅστις ἡγάπα ὀλίγον τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρά, ψυχρὰ ἀπήντησε· — Καὶ εἰς τί θέλει χρησιμεύσει ἡ ἰδική μας ἀνδρία; ἡμεῖς ὄντες δούλοι δὲν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν.

Οἱ ψυχροὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Ἀθανασίου ἐπροξένησαν εἰς τὴν συναναστροφὴν γενικὴν κατῆφειαν καὶ βαθυτάτην σιωπὴν ὅλοι δὲ ἐστρέψαμεν μελαγχολικὰ τὰ βλέμματα πρὸς τὸν Γεροστάθην, περιμένοντες ἀπὸ ἐκεῖνον παρηγορίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ὁ γέρων ἐφαίνετο ἔχων ἀνάγκην παρηγορίας· ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἴδωμεν αὐτὸν τόσον σκυθρωπὸν ὅσον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην· δι' ἱκανὴν ὥραν ἔμεινε σιωπηλός, καὶ ἐν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρεΐάς του· στενάξας δὲ βαθέως διέκοψεν ἐπὶ τέλος τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων του·

— Εἶναι τῷ ὄντι πικρὰ ἀλήθεια, τέκνα μου, ὅτι σήμερον δὲν ἔχομεν ἐλευθέραν πατρίδα, καὶ ἐπομένως οὔτε αὐτονομίαν, οὔτε φῶτα, οὔτε πολιτισμὸν, διότι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν τούτων δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ ἐλευθέρως καὶ εὐνομουμένης πατρίδος. Ἄλλ' ἂν δὲν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπισθῶμεν, ἔχομεν πατρίδα δούλην νὰ ἐλευθερώσωμεν, καὶ ἰδοὺ ἡ μεγάλη ἀνάγκη τῆς ἀρετῆς, τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀνδρίας!

— Βέβαια, βέβαια, ἔχομεν πατρίδα δούλην νὰ ἐλευθερώσωμεν! ἐπανελάβομεν ὅλοι ὁμοφώνως· τὴν δὲ μελαγχολίαν μας διεδέχθη ἀμέσως ἐνθουσιασμὸς ζωηρότατος, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐσπινθηροδόλησαν σπινθηρὰς ἐλπίδος καὶ χαρᾶς.

Μετὰ τινὰ διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ ἡ

ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμασκίας καὶ ἡ μαλθακὴ δίαιτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν· καὶ ὅτι ἀνανδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶναι ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων καὶ ἐλευθέρων αἰσθημάτων, ἀνίκανον ἐπομένως ν' ἀποκτήσῃ, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ τὰς ἀποκτηθείσας ἐλευθερίας του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ὀγλίγωρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελίζονται, παρακμᾶζουσι καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνας ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμασκίας παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουσι τὰς σωματικὰς δυνάμεις μᾶλλον παρὰ εἰς τὰ ψυχρά, ὅθεν διὰ τῆς σωμασκίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρῶμεν αὐτάς. Ἐκτὸς τούτου τὰ δεινὰ καὶ τὰ βασανιστήρια καὶ αἱ σφαγαὶ τετρακοσίων χρόνων κατήντησαν δυστυχῶς τὸ ἔθνος μας ὀλιγάριθμον· ἡ ὀλιγανθρωπία μας δὲ αὕτη ἀπαιτεῖ ὥστε πᾶς νέος Ἕλληνας, ὅποιοςδήποτε καταστάσεως καὶ ἐπαγγέλματος καὶ ἀν ᾗναι, ν' ἀποκαθίσταται διὰ τῆς γυμναστικῆς ἄξιος πρόμαχος τῆς πατρίδος.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἔδειξε, μᾶς εἶπεν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ διάφοροι ἄλλαι σωμασκίαι, καθὼς ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, τὸ ἀκόντιον, ἡ ἰππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορὸς, ἡ ὀπλοσκία, τὸ κυνήγιον.

Ἄλλ' εἰς ὅλας αὐτάς τὰς γυμνάσεις, μᾶς ἐπρόσθεσεν, ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν τὸ Μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ Πᾶρ μέτρον ἄριστον. Τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ᾗναι μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεών σας· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς λέγει ὅτι, καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμασκίας βλάπτει, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονῆτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς

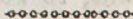
ψυχῆς, ἐπομένως ποτὲ μὴ καταδεχθῆτε, χάριν τοῦ σώματος, νὰ παραμελήσετε τὴν ψυχὴν. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος βάνουσοι καὶ ὅλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιβονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασίαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοῦς, καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

— Αὐτὰ μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· συχνάκις δὲ μᾶς ὠδήγει εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως ὠραίας πεδιάδας, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον καὶ εἰς τὸ πῆδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἰδρωμένοι πίνωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβεβλίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδιά, τὰ ὅποια ὡς ἐκ τούτου ἠσθένησαν, καὶ ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον μὴ δυνηθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πρὶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς Σάββατον, εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικὰς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου·

« Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα γίνεσαι καὶ ὕγιης,

» Καὶ ἀνδρεῖον τῆς πατρίδος τέκνον κ' ὑπερασπιστής! »

Η.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

oooooooooooo

« Ἄργος μὴ ἴσθι, μηδ' ἂν πλουτῆς. »
(Πιττακοῦ.)

ΚΑΤΑ τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχὲς Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ὑπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρον ζωηρὸς καὶ εὐθυμὸς μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν ὁποῖον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κῆπος δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτον ὠραιότατος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἶχομεν ἰδεῖ τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον καὶ τόσον κομψῶς κατεστολισμένον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρὰ καὶ ἀνθηρότατα· πανταχοῦ καθαριότης, χάρις, καὶ φιλοκαλία.

Ἄφου ἱκανὴν ὥραν ἐμείναμεν θαυμάζοντες τὸν ὠραῖον κῆπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ κηπουρὸς του;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας ἀπεκρίθη ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπερίμενον αὐτόν, καὶ ὅτι ὅταν ἔλθῃ θέλομεν τὸν γνωρίσει.

Περιτρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἐλικοειδεῖς δρόμους τοῦ περιβολίου ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ἔκ τινος μικρᾶς καλύβης, κειμένης εἰς γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντά τινα, ἐνδυμένον χιτῶνα ἐλαφρόν, φέροντα δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικὰ ἐργαλεῖα· αὐτὸς δὲ ἦτον ὁ Γεροστάθης.

Ἴδου ὁ κηπουρὸς τοῦ Γεροστάθου! μᾶς ἐφώνηξε, καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχή, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρακτῆριζον ὅλας τὰς ἐργασίας του. Ἐκλάδευσεν, ἐσκάλισεν, ἔσκαψεν, ἐξέφυτευσεν, ἐπότισε, καὶ ἐπὶ τέλους καθάρισας καὶ

τακτοποιήσας τὰ πάντα ἀπεσύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σύνθητες ἔνδυμά του, καὶ ἐπανῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου, ὅπου τὸν ἐπεριμένομεν.

Ἰδοῦ, καλοὶ μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε, διατί, ἂν καὶ γέρον ἐβδομηκοντούτης, εἶμαι ὅμως πάντοτε ὑγιῆς καὶ εὐρωστος, ζωηρὸς καὶ εὐθυμος, διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὀλόκληρον ὥραν κοπιᾶζω καλλιεργῶν τὸν κῆπόν μου. Κόψας δὲ διάφορα ὀπωρικά ὄριμα ἀπὸ τὰ ὠραῖά του δένδρα μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ καθήσας ν' ἀναπαυθῆ ἐπρόσφερε πρὸς ὅλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

Ἡμεῖς δὲ τὸν εὐχαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες τὰ ὀπωρικά του ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των, ἥτις πραγματικῶς ἦτον ἐξαισία. Ἀφοῦ δὲ καὶ ὁ Γεροστάθης μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα, μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς ἐκείνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα παρὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους, ἀπήντησε· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φραγητὸν μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν, εἶναι γλυκύτερον παρὰ ποτέ· καὶ δεύτερον διότι θεωρῶ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖα, διὰ τῶν ὀποίων ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φιλοπονίαν μου. Ὁ δὲ κοπιᾶσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται καὶ χαίρει πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον.

Τότε δὲ ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ.

Διηγούνται ὅτι ὁ Πιττακός, ὁ σοφὸς ἡγεμὼν τῆς Μιτυλήνης, διὰ νὰ γυμνάξῃ τακτικὰ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις, ἐσυνείθιζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρὸς του τὸν μύλον του, ν' ἀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλlete δέ, ὅτι ὁ Πιττακός, ἀλέθων μόνος τὸν σιτόν του, εὗρισκε τὸν ἄρτον του πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστιμώτερον παρὰ τοὺς τρώγοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς αὐτὸς Ἕλληνας, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους ἐσυμβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἀργοί. «*Ἄργος μὴ ἴσθι μὴδ' ἂν πλουτῆς*», ἦσαν λόγος σοφοῦ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΥΡΟΣ ΖΩΜΟΣ.

Διηγοῦνται προσέτι, ὅτι Διονύσιος ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιατικὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὐρίσκει ἀνοστότατον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὁποῖον οἱ Σπαρτιᾶται ἐσυνείθιζον εἰς τὰ λιτὰ γεύματά των.—Νοστιμώτατον ἤθελες εὐρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ δημοτράπεζοί του Σπαρτιᾶται, ἂν πρὶν γευθῆς αὐτὸν ἐκοπιάζεις καὶ ἐγυμνάζεσο καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι τῷ ὄντι τὸ νοστιμώτερον καὶ γλυκύτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλόπαις Κῦρος, καθὼς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγεύετο ποτέ, οὔτε ἐδείπνει, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκοπιάζε μέχρις ἰδρωτός.

Ἄν δὲ ὁ κόπος καθίστανεν εἰς τοὺς Σπαρτιᾶτας νόστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν των, φαντασθῆτε πόσον νοστιμώτερα καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰ ὀπωρικά τοῦ κήπου μου!

Η ΠΛΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας, μάς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν' ἀποστραφῶ τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀκίνησίαν καὶ τὴν μαλθακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς!

Ἦμην ἕξ περιπού ἐτῶν παιδίον, ὅτε εἰς τὸν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθην νὰ θεραπεύσω, κατὰ τὴν συμβουλήν τῆς καλῆς μου μητρός, κατήντησε βαθμηδὸν πληγὴ, ἥτις μ' ἐβασάνισεν ὀλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειροῦργος, ὅστις ἐθεράπευε τὴν πληγὴν μου, καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μὲ διώρισε νὰ κρατῶ πάντοτε δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἄλλ' ὅτε ἐπὶ τέλους ἡ πληγὴ οὐλώθη καὶ τὸ χέριόν μου ἐλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμά του, ἦτο τόσον ἰσχνὸν καὶ ἀδύνατον, τόσον δὲ εὐκολὰ ἐκουράζετο, ὥστε συχνάκις ἠναγκαζόμην ἀντ' αὐτοῦ νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ ἀριστερόν. Παραπονούμενος ἐσπέραν τινα πρὸς τὸν καλὸν μου πατέρα διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἀδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρός, ἰδοὺ τί ἤκουσα παρ' αὐτοῦ.

— Ἡ ἀδυναμία τῆς χειρός σου προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀκνησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἰατρὸς εἶχε καταδικασμένην αὐτὴν διὰ νὰ εὐκολύνη τὴν θεραπείαν τῆς πληγῆς σου. Ἄν βαθυηδὸν γυμνάξης καθ' ἡμέραν τὴν χεῖρά σου, θέλει ἐνδυναμώσει καὶ θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν προτέραν τῆς υἰείαν καὶ εὐρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεός, ὅστις σ' ἔστειλε τὴν πληγὴν αὐτὴν, φαίνεται ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εὐχομαι ἐκ ψυχῆς νὰ σ' ἀγαπᾷ πάντοτε καὶ νὰ σὲ ὁδηγῇ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον ἐκστατικὸς πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου, ἂν ὁ Θεὸς μὲ ἠγάπα δὲν ἤθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τὴν πληγὴν αὐτὴν.

Ὁ δὲ πατήρ μου ἀπήντησε:—Καὶ δὲν ἐξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι *ὄν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει*; Δὲν ἐξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠθέλησε νὰ σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν ζωὴν σου μαθήματα;—Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ἠρώτησα τὸν πατέρα μου· αὐτὸς δὲ μὲ εἶπεν:—Ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἄν, ὅτε εἶχες τὸ ἐξάνθημα, ἤκουες τὰς συμβουλὰς τῆς μητρὸς σου, τὸ ἐξάνθημά σου ἤθελεν ἀμέσως ἰατρευθῆ, δὲν ἤθελε καταντήσῃ πληγὴ, καὶ οὔτε σὺ ἤθελες ὑποφέρει τόσους πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ἡμεῖς τόσῃ ἀνησυχίαν καὶ ἔξοδα. Ἡ πληγὴ σου λοιπὸν ἄς σὲ διδάξῃ νὰ συμμορφόνεσαι εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τῶν γονέων σου, οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλὰ, τὰ

δοποῖα, σὺ μικρὸς καὶ ἄπειρος ὢν, δὲν δύνασαι νὰ προΐδης.

Ἡ δὲ ἀθλία καὶ ἀδύνατος κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου χειρὸς ἅς σὲ διδάξῃ ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατοῦσα ὀλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκινήσιαν, θέλει φθείρει καὶ μαράνει αὐτό, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιὰ σου μείνασα ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν της. Φοβοῦ, τέκνον μου, μοὶ ἐπρόσθεσεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν· ἡ ὀκνηρία μᾶς κάμνει πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς, καὶ ἐπὶ τέλους κακοῦργοις.

— Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ μακαρίτης πατήρ σας, εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, διότι καθὼς μ' ἐδιηγήθη καὶ ὁ ἰδικὸς μου πατήρ, ἐκ τῆς ὀκνηρίας κατήντησε κακοῦργος καὶ ἱερόσυλος ὁ ῥυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσμιος, τὸν ὁποῖον πρότινων ἡμερῶν ἴδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως.

— Καὶ πῶς; γνωρίζει ὁ ἱερεὺς τὸν σιδηροδέσμιον ἐκεῖνον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Μάλιστα, τὸν γνωρίζει, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, καὶ προχθὲς μ' ἐδιηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλεισε τὸν Πέτρον νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ ΝΑΣΟΣ.

Ὁ κακοῦργος αὐτὸς ὀνομάζεται Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι ῥάπτης εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ τὸσον ἀμελής, ἄτακτος καὶ κακοήθης ἦτον, ὥστε μετὰ ἓνα χρόνον ὁ διδάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του διὰ νὰ τὸν μάθῃ τὴν τέχνην του. Ἀλλ' ὁ Νάσος, ὢν εἰς ἄκρον νωθρὸς καὶ ὀκνηρὸς καὶ φίλος τοῦ ὕπνου, οὔτε τὴν ῥαπτικὴν ἤθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειαν τινὰ εἰς τὸν πατέρα του ἔδιδεν.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλάκις ἀνεστέναζε, καὶ δάκρυα πικρὰ ἔχυνεν. Ἀφοῦ δὲ χρόνους τινὰς μὲ ὑπομονὴν τὸν ὑπέφερον, ἐπὶ τέλους ἡ ὑπομονὴ του ἐτελείωσε,

καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ, ἐλπίζων ὅτι ἴσως ἡ ξενιτεία τὸν σωφρονίσῃ. Τῷ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα καὶ τινὰς καλὰς συμβουλὰς, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς.

Ἄλλ' ὁ Νάσος καὶ τὰ χρήματα τοῦ πατρὸς του ἔσπατάλευσε, καὶ τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ὀγλίγωρα ἐλησιμόνησεν· ἀρχίσας δὲ νὰ πεινᾷ ἠναγκάσθη νὰ γίνῃ ὑπρέτης.

Τότε ὁ πατὴρ μου τὸν προσέλαβεν ὑπρέτην. Ἦτο δὲ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν ὁ πατὴρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθῃ τὰς κακὰς ἔξεις τῆς ρυπαρότητος καὶ ὀκνηρίας, τὰς ὁποίας παιδιόθεν εἶχεν ἀποκτήσει. Ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ μου ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποβάλλῃ.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ καπηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελείωσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρὸς μου· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικά· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανεῖζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτητος εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὁμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιῆ, ὅλοι τῷ ἠρνοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἔγεινε χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχῃ τοὺς ὁποίους ἔβασκε χοίρους, ἐπροτίμα νὰ ἐξαπλόνεται καὶ νὰ κοιμᾶται, μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἡμέραν δὲ τινὰ ἐνῶ ἐκοιμᾶτο ἔχασε τινὰς ἐξ αὐτῶν. Ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβέρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσει διὰ τὴν ζημίαν αὐτὴν. Ὁ δὲ Νάσος ἔκτοτε ἔγινεν ἄφαντος, μέχρις οὗ τὸν συνέλαβον κλέπτοντα τὰ ἱερά σκευῆ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τώρα Κύριος οἶδε πῶς θέλει τελειώσει εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀληπασᾶ!

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Πέτρου ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην. Ἐπήνεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του· συγχρόνως δὲ κόψας κεράσια ὠραῖα τῷ ἐπρόσφερον· ἡμᾶς δὲ παρήγγειλε νὰ ἐκθέσωμεν ἐγγράφως, ἕκαστος ὅσον δύναται καλῆτερα, τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχὲς Σάββατον νὰ δεῖξωμεν πρὸς αὐτὸν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὠδήγησεν ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως διὰ νὰ γυμνάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καθὼς ἐκεῖνος ἐγύμνασε τὰς ἰδικὰς του, ἐργαζόμενος ἐντὸς τοῦ κή-
που του.

ΤΑ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΥΔΑΤΑ.

Ὅτι ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδειξε λιμνάζοντά τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐσήποντο πλησίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε·

— Βλέπετε, παιδία μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερὰ, τὰ ὁποῖα σαπίζουν ἐκεῖ κάτω; Ἐλπίζω ὀγλίγωρα θέλομεν τὰ ἀποξηράνει, διότι ὄχι μόνον εἶναι ὅλως διόλου ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ μάλιστα βλάπτουν καὶ φθείρουν τὴν υγείαν μας διὰ τῶν ἀναθυμιάσεων των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερὰ ἐν τούτοις ἀπεικονίζουν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ τὸν ὀκνηρὸν ἄνθρωπον. Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλως ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ὁ ὀκνηρὸς οὔτε πρὸς ἑαυτὸν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεται χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος.

Καθὼς αὐτὰ ὡς ἐκ τῆς ἀκινησίας των φθείρονται καὶ σαπίζουν, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς, ὡς ἐκ τῆς ἀκινησίας καὶ ἀπραξίας του, καὶ τὸ σῶμά του καὶ τὰ ἔθη του διαφθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερὰ ἀναδίδουν ἀναθυμιώσεις δυσώδεις καὶ θανατηφόρους, ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδῆ καὶ κακίας ἐπιβλαβεστάτας εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἥτις ἔχει τὸ δυστύχημα νὰ τὸν τρέφῃ.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνομάσθη *Μήτηρ τῶν κακιῶν*. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς, εὐκόλως καταντᾷ πτωχός, καὶ ἀκολούθως ἐπαίτης, κόλαξ, ψεύστης, ἀπατεῶν, κλέπτης καὶ κακοῦργος. Ἰδοὺ αἱ δυσώδεις ἀναθυμιώσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουν καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἀργοῦ βλάπτουν.

Καθὼς λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θέλομεν προσπα-

θήσει νὰ ἐξαλείψωμεν διὰ παντὸς αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερά, τοιουτοτρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψετε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας πᾶσαν κλίσιν πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, ἐὰν θέλετε νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς.

« Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσῃς ἐὰν δὲν κοπιήσῃς, εἶναι δὲ αἰσχρὸν τὸ νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ κοπιᾷ ζῆ νέος ὢν. » Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδασκαλικώτατος ποιητὴς Εὐριπίδης.

« *Οὐκ ἂν δύναιο, μὴ καμῶν, εὐδαιμονεῖν.* »

» *Αἰσχρὸν τε μοχθεῖν μὴ θέλειν γενναίαν.* »

ΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑΙ.

Ἐνῶ δὲ ἐπροχωροῦμεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχήν, παρετήρησεν ὁ γέρων φωλεὰν μυρμηκῶν πολλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι εἰσέρχοντο καὶ ἄλλοι ἐξέρχοντο.

— Ἰδοῦ, εἶπε τότε, καὶ ἄλλο ὠφελιμώτατον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἰδέτε ὅποια κινήσεις, ὅποια ζωή, ὅποια φιλοπονία! Ἰδέτε πόσον μακρὰν ὑπάγουν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των! Ἰδέτε ὅτι ὅσοι ἐπανέρχονται φέρουν συγχρόνως καὶ τι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον! Παρατηρήσατε, καὶ μὴ λησμονήσατε ποτὲ πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μέγαν αὐτὸν σπῆρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον του ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ δῦο ἄλλου μικροῦ συμπολίτου του!

Ἄφου δὲ παρετήρησαμεν ὅλ' αὐτά, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ τῆς βακτηρίας του ἐπροσκάλει τὴν προσοχήν μας, ὁ καλὸς γέρων μᾶς εἶπεν — Ἄς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, ἄς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ προθύμως ἄς βοηθῶμεθα ἀμοιβαίως, ὅπως ἡ πατρὶς εὐτυχῆ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἀποστρεφομένη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς μελίσσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηροὺς, λέγουσα πρὸς αὐτούς· « *Ὡς*

» πότε κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ, πότε θέλεις ἐγερθῆ ἔκ τοῦ ὕ-
 » πνου; Ὑπαγε πρὸς τὸν μύρμηκα, καὶ ζήλευσε τοὺς δρό-
 » μους αὐτοῦ, καὶ γίνου σοφώτερος ἐκείνου. Ὑπαγε πρὸς
 » τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε πόσον εἶναι ἐργατική, καὶ πό-
 » σον ὠραίας κάμνει τὴν ἐργασίαν της! »

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐργαζώμεθα ἐνόσω εἴμεθα νέοι, διὰ νὰ μὴ
 πεινώμεν εἰς τὸ γῆρας, καθὼς ἐργάζεται ὁ προνοητικὸς μύρ-
 μηξ ἐν καιρῷ θέρους διὰ νὰ μὴ πεινᾷ ἐν καιρῷ χειμῶνος·
 ἀλλὰ καὶ εὐεργετικά καὶ ὠφέλιμα καὶ εὐάρεστα εἰς τοὺς ἄλ-
 λους ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι τὰ ἔργα μας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεία
 Γραφή, ἐκτὸς τῶν μυρμηκῶν, ὑπενθυμίζει καὶ τὰς *μελοπό-*
ρους μελίσσας, αἱ ὁποῖαι κατασκευάζουσαι μέλι καὶ κηρίον,
 διὰ μὲν τοῦ μέλιτος μᾶς γλυκαίνουν, διὰ δὲ τοῦ κηρίου μᾶς
 φωτίζουν.

Ο ΜΥΡΜΗΞ ΚΑΙ Ο ΤΕΤΤΙΞ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὸν μῦθον τοῦ Αἰσώπου
 περὶ τοῦ μύρμηκος καὶ τοῦ πεινώντος τέττιγος.

Ἄς ὠφεληθῶμεν καὶ ἀπὸ τὸν σοφώτατον αὐτὸν μῦθον τοῦ
 Αἰσώπου, μᾶς ἐπρόσθεσεν· ἄς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς
 πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητός μας εἰς τοὺς κόλπους τῆς
 ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ
 τρέμωμεν, ὡς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινώντες, ἐξευτελιζόμε-
 νοι, ὡς ἐκεῖνος, διὰ τῆς ζητείας, καὶ ἀκούοντες παρὰ τῶν
 πλουσίων τὴν πικροτάτην ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν
 ὁ τέττιξ ἀπὸ τὸν μύρμηκα ἤκουσεν.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Ἀφοῦ ἐπιηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν
 ἐξοχὴν, ἐπιστρέφοντες ἴδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὸν
 δημόσιον δρόμον, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεη-
 μοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας μακρόθεν τὸν νέον αὐτὸν ψω-
 μοζήτην, μᾶς εἶπεν· — Ἴδου καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἄς

προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴσως εἴμεθα εἰς καιρὸν· ἴσως ἡ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἡ δὲ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητικὴ.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάζας τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Χρῆστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐὰν ὑποφέρῃ ἀπὸ κάμμιαν ἀσθένειαν· ἂν οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, τὰ κόκκαλα, ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔπασχον.

— ὦ! εἶμαι πολὺ καλά, ἀπεκρίθη. — Λοιπὸν διατί ζητεῖς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χρῆστος. — Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσης; διὰ τῆς ἐργασίας ἐμπορεῖς νὰ πύσης μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχός καὶ ἄθλιος θέλεις ζῆσαι. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζεσαι καὶ ὄχι διὰ νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ψωμοζήτητῆ τις ὦν ὑγιής καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέρον πρὸς τὸν Χρῆστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὐρίσκει ἐργασίαν. Ὁ δὲ Γεροστάθης τῷ εἶπεν. — Ἐργασίαν δὲν εὐρίσκουν μόνον ὅσοι εἶναι ὀκνηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτητην, μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι αὐτὴ ἐμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμάλαν. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα· « *Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου,* » εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ· ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι ἄνθρωπος μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει νὰ τρώγῃ· « *ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτω.* » Ἐὰν λοιπὸν, Χρῆστε, δὲν θέλῃς καὶ σὺ νὰ ἐργάζεσαι, πρέπει νὰ μὴ θέλῃς μήτε νὰ τρώγῃς μήτε νὰ ζῆς.

Ὁ νέος ψωμοζήτητης ἐφάνη συγκινηθεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ

Γεροστάθου, καὶ δακρύων εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸν παρακαλεῖ νὰ τῷ εὕρῃ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον τῷ ἐξήγησε τότε ποῦ εἶναι ἡ κατοικία του, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ τὴν ἐπιούσαν πρὸς ἐντάμωσίν του.

Ἐμάθαμεν δὲ ἀκολούθως ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χρῆστον ὡς μαθητευόμενον εἰς βράπτῃν τινὰ τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετὰ τινὰς χρόνους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη βράπτῃς εὐυπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροστάθην, ὅστις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀργίας καὶ τῆς δυστυχίας.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Γεροστάθην, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιούσαν, ἡμέραν Κυριακὴν, μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῆ ἀνέκδοτά τινὰ εὐάρεστα.

— Ἐντούτοις μὴ λησμονήσατε ποτέ, μᾶς εἶπε, τὸν ὀκηρὸν καὶ κακοῦργον Νάσον· αὐτὸς ἄς σᾶς ὑπενθυμίξῃ πάντοτε ὅτι ἡ ὀκηρία εἶναι μήτηρ ὄλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος, καὶ ἡ ἐργασία ζωή.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλωμεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου, καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία μετέβαλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ καρποφόρους γαίας. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανοὺς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας μας ὅλας, μεταβάλλουσα εἰς χρήσιμα καὶ πολύτιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον, καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἐκτοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν, ὡς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκηρίαν. Ἐκτοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴ ἀφίνωμεν νὰ πκ-

ρέρχεται μήτε μία στιγμή τῆς ζωῆς μας, χωρὶς νὰ ἐνασχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἰς τι ὠφέλιμον. Ἄν δὲ ἐμένομεν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνασχόλησιν τινα, διότι ὁ Γεροστάθης καὶ οἱ ἀκόλουθοι στίχοι, τοὺς ὁποίους πολλακίς ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ, ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μας·

« Ἡ φιλοπορία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωὴ
» Θάνατος ἢ ἀκηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγὴ. »

.....

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

.....

« Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος. »
(Ἡσιόδου.)

ΤΗΝ ἐπομένην Κυριακὴν, μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἐδιδουθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἦλθον καὶ τινες ἐκ τῶν γερόντων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰς ἑορτὰς ἐπεσκέπτοντο τὸν εὐεργέτην τῆς κωμοπόλεως.

Ἄφου δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρον καὶ μεγάλους καὶ μικρούς, καὶ πρὸς ἕκαστον εὐπροσηγόρως ὠμίλησεν, ἐγένετο λόγος, μεταξὺ ἄλλων, καὶ περὶ τοῦ Νάσου, καὶ περὶ τοῦ Χρήστου.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν·

— Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχεςίν μου, καὶ θέλω ἐκπληρώσει αὐτήν. Θέλω σᾶς διηγηθῆ ἱστορίας τινας, αἱ ὁποῖαι θέλουν σᾶς δεῖξει ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες, ἠγάπων τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ δὲν ἐντρέποντο ποσῶς ἐργαζόμενοι. *Τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται*, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς ἠδύνατο οὔτε δύναται νὰ γίνῃ εὐτυχής, μέγας καὶ ἔνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις καὶ μοχθηροὶ προτιμῶσι τὰ καπηλεῖα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ

άνόητοι καὶ κουφόνοες ἐντρέπονται τὴν ἐργασίαν· δὲν αἰσχύ-
νονται ὅμως κατασηπόμενοι εἰς τὰ καφενεῖα, καὶ γινόμενοι
οὕτως ὀχληρὰ βάρη, καὶ ἐπικίνδυνα μολύσματα εἰς τοὺς συμ-
πολίτας καὶ εἰς τὴν πατρίδα των. — Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ Γε-
ροστάθης διηγούμενος τὰ ἐξῆς.

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ.

Τὸ σημερινὸν μεγαλειὸν τῆς, τὸν πολιτισμὸν τῆς, τὰς τέ-
χνας τῆς, εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστέῃ ἡ Ῥωσσία,
καὶ δι' αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός.
Ἀναβάς περὶ τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν
αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὄχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ
καὶ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ πολιτίσῃ τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀ-
μαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ διδαχθῇ πρῶτος
αὐτὸς διὰ νὰ διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαοὺς του. Ὄθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα
Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς
Ὀλλάνδης καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐργαζόμενος ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης
ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, ναυπηγίαν, ναυτικὴν,
ὀχυρωματικὴν καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόοδον τῆς πα-
τρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐξύπνα δὲ πάντοτε πολὺ ἐνωρίς, ἤναπτε μόνος τὴν ἐστίαν
του, καὶ πολλάκις ἐμαγεύερε μόνος τὸ λιτὸν φαγητόν του·
ζῶν δὲ ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας
τὰς βαρείας τῶν ἐργοστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν Ὀλλάν-
δαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελής
ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτον ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας· ἀλλ' ὁ ἀ-
ληθῶς Μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο ποσῶς ἐργαζόμενος καὶ κο-
πιάζων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐσυνείθιζεν ὁ Μέγας Πέτρος νὰ
ἐπισκέπτεται ὅλα τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα τῆς αὐτο-
κρατορίας του. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν καὶ τὸ πλησίον τῆς Μόσχας
σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἠθέλησε δὲ ἐντὸς τοῦ σιδηρουρ-

γείου τούτου νὰ ἐργασθῆ καὶ αὐτὸς ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του ὅτι ἡ ἐργασία, ὄχι μόνον τοὺς ἀπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμᾶζει, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργαθῆεις λοιπὸν ἡμέρας τινὰς καὶ σφυρηλατήσας σίδηρον 18 πούτιων βάρους, ἐπαρουσίασεν αὐτὸ εἰς τὸν Μύλλερ, καὶ ἐζήτησεν, ὡς ἐργάτης, τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του ἠγόρασεν ἀμέσως ἓν ζευγὸς ὑποδημάτων· καὶ τὰ ὑποδήματα ταῦτα δεικνύων συχνάκις εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀπέκτησε διὰ τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου του.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, εἰργάζοντο ἡμέραν τινα εἰς τι ὀχύρωμα ὀλίγοι Ἀγγλαμερικανοὶ στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ δεκανεύου τῶν προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στύλον βαρύτατον, ὑπερβολικὰ ἐκοπίαζον· ἀλλ' ὁ δεκανεὺς, ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του, ἐπρότρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον τῶν διὰ τῶν ἐνθαρρυντικῶν μόνον φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης παρατηρῶν ταῦτα πάντα ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα, διατί δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας. Ἄλλ' ὁ δεκανεὺς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται·— Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι εἶμαι δεκανεὺς;— Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δεκανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέστατα, δὲν παρατήρησα τὸν βαθμὸν σας.— Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιαδίου καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῆ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἄφου δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς τοῦ ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ ἀποχαιρετήσας μὲ σέβας τὸν δεκανέα εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ὅσακις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἀνάγκην ἐργασίας τινος βαρείας, δύνασθε νὰ προσκαλῆτε ἐλευθέρως τὸν Γενικὸν Ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέ-

λω τρέχει πρὸς βοήθειάν σας.— Κατηχυμένον καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως. Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ὁ δεκανεὺς ἀπέφευγε τὸν κόπον καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὔτε τὸν κόπον ἐφοβεῖτο, οὔτ' ἐντροπὴν, ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε τὸ νὰ μεταχειρίζεται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ τὸ ἐργάζεται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος, λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διείθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς πατρίδος του· ἐλευθερώσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθαροῦ πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη *Μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος.*

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἐκ τῶν προγόνων μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, δὲν ἐντρέποντο τὴν ἐργασίαν. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας ψάλλων·

« Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,

» Ἐντιμος ἡ ἐργασία. »

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ρήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ἰσοκράτης, ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπαινον· « *Τὸν μὲν ὀκνον ἕλογον, τὸν δὲ πόνον ἐπαινον ἠγεῖται ἡ ἀρετή.* »

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θεβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐφοβήθη τὸν κόπον, ποτὲ δὲν ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελὴς καὶ ἂν ἦτον. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου· οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος, διὰ τῶν κόπων γεν-

νάται ἡ δόξα· « Οὐδεὶς ὦν ράθυμος εὐκλεῆς ἀνὴρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννᾶσι τὴν εὐανδρίαν. »

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ του, ζηλοτυποῦντες τὴν μεγάλην του δόξαν, ἐπέτυχον διὰ τῶν ραδιουργιῶν των νὰ ἐκλεχθῆ πρὸς περιφρόνησιν τελέαρχος, ἥτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν.

Ἀλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγανάκτησε, δὲν παρητήθη· ἀπ' ἐναντίας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε καὶ τοὺς συμπολίτας του Θηβαίους, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του Ἕλληνας, πρῶτον ὅτι ἕκαστος καλὸς πολίτης χρεωστεῖ νὰ ὑπακούῃ προθύμως εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς πατρίδος του, καὶ δεύτερον ὅτι ἡ μὲν ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, ἡ δὲ μικρὰ δὲν ἀτιμᾶζει τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχῆς τῷ ὄντι ἡ Πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπιστευμένα εἰς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχῆς καὶ ἀθλία ἡ Πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσω ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπραὶ του νίκαι εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντινεϊάν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ πληρωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἰτίποτε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῆ ὄχι ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θηβῶν μόνον, ὄχι κατὰ βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ἐνῶ Ἕλληνα ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ ἐνδοξος Ἐπαμεινώνδας.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΑΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΖΥΜΟΝΟΥΣΑ.

Εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτον,

ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος καὶ φρονιμώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του.

Πόρος γὰρ εὐκλείας πατήρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος εἶναι πατήρ τῆς δόξης, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη ποτέ, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

Ὅτε οἱ Πρέσβεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὔρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμβουσαν τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας της.

Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦτον ὁ πατήρ τοῦ νέου Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συχνάκις θέλω σᾶς ἀναφέρει.

Οἱ μουσικοὶ, ὁσάκις ἐπιτύχωσι μελωδίαν τινα ὠραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μελοδράματός των. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελοδράμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως ἀρμονικὰς καὶ ὠραίας· τοιαῦται δὲ εἶναι ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδης. Τὰς ἐναρμονίους αὐτὰς μελωδίας συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐγὼ, ὧν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν τέρπει τὰς ἀκοάς σας, καὶ εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν ὅτι ὁ Φωκίων καὶ ἡ σύζυγός του ἴσως ἔζων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἀπλοθείας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ μὲν Φωκίων ἦντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἱστὸν της, ἡ δὲ βασίλοπιαις Ναυ-

σικάα ἔπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, ἡ δὲ βασίλισσα τῶν Φαϊάκων ἔγνεθεν ἀπὸ τὸ πρῶτὶ τῆς ἡμέρας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ρεβέκκα καὶ ἡ Ραχὴλ ἔβοσκον μόναι τὰ ποίμνιά των.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ πολυτελεία, συνωδευμένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων της, τῆς διαφθορᾶς, τῆς υπερηφανείας καὶ τῆς ἀναιδείας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατασκάπτουσα τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ὀλέθριον χειμαρρὸν τῆς πολυτελείας καὶ τῆς διαφθορᾶς· ὅθεν αὐτὸς μὲν ἦντλει, ἡ δὲ γυνή του ἐζύμονε, διαμαρτυρούμενοι οὕτως ἀμφοτέρωι κατὰ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας.

Ο ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς λόγους αὐτοὺς, παρετήρησε τὸν Κύρ Ζήσην πλησιάζοντα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννην, καὶ ἀποτεινόμενον πρὸς αὐτὸν μεῦφος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις, Κύρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτόν, καὶ φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνθυμίζεις νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ', καὶ ν' ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν ὕπνον; ἔχεις δίκαιον, Κύρ Ζήση, ἡ ἐργασία μᾶς τρέφει καὶ μᾶς ἐνδύει καὶ υγιεῖς μᾶς διατηρεῖ, ἐνῶ ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἀργία εἶναι πτωχεία καὶ πείνα, ἀσθένεια καὶ κακοήθεια.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ Κύρ Ζήσης, εὐτυχῶς τώρα καὶ πολὺ πρῶτ' ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης, καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματα του· ἀλλὰ προχθὲς ἄλλην φιλονεικίαν εἶχα μὲ αὐτόν. Μ' ἔλεγεν ὅτι ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου σκοπεύει νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γίνῃ γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια, τὰ ὁποῖα καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς ἓνα γραμματισμένον νὰ γίνῃ

γεωργός ἢ τεχνίτης. Τώρα δὲ τὸν ἡρώτων ἂν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὠραίας ἱστορίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐδιηγήθη, καὶ τὸν ἔλεγε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοί, καὶ σιδηρουργοί, καὶ βαστάζοι νὰ γίνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερὸν νὰ σύρωσιν· ὁ δὲ Κύρ Ἰωάννης δὲν καταδέχεται νὰ γίνῃ γεωργός! Ἐγὼ ὁ δυστυχῆς ἄλλον υἶὸν δὲν ἔχω, ἢ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος λοιπὸν θέλει μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιστασίαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ ἴσως εἶναι, Κύρ Γεροστάθῃ μου, τὰ γράμματα καὶ τὰ σχολεῖα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδία ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαὶ των.

Βεβαιώσου, Κύρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ εἶναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχουν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμῶνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνούς.

Ὁ Ζήσης συλλογισθεὶς ὀλίγον·— Ἐχετε δίκαιον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην, καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ στενοχωροῦμαι, πῶς νὰ μὴ ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μοῦ φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων; — Ἄν ὁ Ἰωάννης, Κύρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχη, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώσου ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἂν μάθῃ, ἀλλ' ὡς καλὸς υἷὸς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ὠραῖον ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης σου εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἄπειρος, καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότετα καὶ ὠφελιμότετα, ὅταν τιμίως μετέρχεται τις αὐτά, καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀργία καὶ ἡ κακοήθεια εἶναι αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα!

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του, βεβαίως καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἢ ὀγλίγωρα θέλει τιμωρηθῆ καὶ μετανοήσει.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἔκτακτοι ἢ προτερήματα ἕξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἔτοιμον, φυτευμένον, καλῶς ριζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον ὁ μάταιος υἱὸς θέλει νὰ καλλιεργήσῃ, εἶναι δένδρον ἄγνωστον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀβέβαιον δὲ ἂν ἐπὶ τέλος ριζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβουλὴν ἢ ὁδηγίαν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νέου τούτου δένδρου δύναται ὁ υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρὸς του.

Ἐάν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, αὐτὸς, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλεύει, σὲ ὁδηγεῖ, σὲ διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως καὶ συντόμως θέλεις προοδεύσει εἰς αὐτό. Ἀλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὁδηγεῖ καὶ σὲ συμβουλεύει μὲ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ πατρὸς σου; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου θέλεις κληρονομήσει συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς γνωρίμους, ὅλους τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπέκτησεν· εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πείραν τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδικὴν σου, θέλεις ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει βαθμηδὸν τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα, καὶ θέλεις καταστήσει αὐτὸ ἐπιφελέστερον.

Ἡ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ γεωργία καὶ ὅλαι αἱ τέχναι ἐπροόδυσαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ πρέποντα μαθήματα, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ἦναι ὁ πατήρ του, ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὴν τέχνην ἢ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Τοιούτοτρόπως καὶ αὐτοὶ πλουτίζουν καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα

των τελειοποιούνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοί, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις τῆς πατρίδος των καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας· διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γεώργιος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἄγγλον ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον, ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ᾗναι τὸ ἐργόχειρον ἢ τὸ ἐπάγγελμά του.

Διὰ τὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἰδίως εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν πρώτων διηγημάτων, τὰ ὅποια ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ ἐδιηγήθη ἐν συντόμῳ ὁ γέρον καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν.

Ἡ ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀπλοὺς ἐργάτης εἰς ἓν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρθης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ διὰ τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς μηχανῆς, κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποκατασταθῇ ἰδιοκτῆτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυσεν ἐπισιτῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱὸς του Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του κληρονομήσας, ὡς μονογενῆς υἱός, ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτον ἀνοησία, καὶ μάλιστα ἀπρεπὲς εἰς νέον ἔχοντα τόσην κατάστασιν, καὶ σπουδάσαντα γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικὴν.

Ὅθεν πωλήσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον, μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσαν τῆς Ἀγγλίας, τὸ Λονδίνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς εὐγενῆς εὐκατάστατος.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικὴν, κα-

τώρθωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀνοήτων ἐξόδων, διὰ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ τῶν ἄλλων τυχηρῶν παιγνιδίων ὅχι μόνον τὴν περιουσίαν του ν' ἀπωλέσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς χρέη πολλὰ νὰ ὑποκύψῃ, ἔνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐφυλακίσθη.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπέισθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἀργά, ὅτι φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἦτον ἐὰν ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικὴν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων.

Μετὰ διετῆ δὲ φυλάκισιν ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπα-
νέρχεται αὐθημερὸν εἰς Δέσφην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθώνει νὰ καταπέσῃ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν προσλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ οὐχὶ ὡς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συμβάν μανθάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ πα-
τρικὸν τῶν ἐπάγγελμα, ὅσα πλοῦτη καὶ ἂν ἀπέκτησαν δι' αὐτοῦ οἱ γονεῖς των, καὶ ὅσα γράμματα καὶ ἂν ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου, ἐ-
πρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν ἀνάγκην γραμμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Ἴδες τὸν κῆπὸν μου καὶ πολὺ σὲ ἤρσεν' ἀλλὰ βεβαιώσου ὅτι ἂν δὲν ἐγνώριζα ὀλίγα Ἰταλικά καὶ Γαλλικά διὰ ν' ἀνα-
γνώσω βιβλία τινα περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὁποῖον τὸν ἴδες. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκονογραφίας των, τοὺς κανόνας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες οἱ κτηματῖαι, οἱ κτη-
νοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται προοδεύουν καὶ καθ' ἡμέραν τελειο-
ποιοῦνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των. Ἄς μὴ ζητῶμεν ποτέ, φίλε Ἰωάννη, ν' ἀναβῶμεν ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δυνάμεθα, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν, καὶ ἀντὶ συμπαθείας νὰ διεγείρωμεν γέλωτα καὶ περιφρόνησιν.

Ἄς συμμορφωνώμεθα μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὴν θέσιν καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας μᾶς· τὰ δὲ γράμματα ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκώνωσι, καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἄς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἄς μᾶς καθιστώσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τὰ γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀτιμᾶζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

Ο ΣΟΛΩΝ, Ο ΘΑΛΗΣ, Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι διὰ ν' ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἐαυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῆ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθον καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἴπποκράτης ὁ Χίος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνὴρ, εἴτε πολιτικὸς εἴτε μὴ, χρεωστεῖ νὰ μετέρχεται τίμιόν τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων του· Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ καλοκάγαθος Πλούταρχος ἐπικυρόνων τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου· « ἔργον οὐδὲν ὄρειδος, » καὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ· « ἀνιάρθον ἀργία. »

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινα εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι· « Ὅστις δὲν » φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινα εἰς τὰ τέκνα του, γη- » ράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ν' ἀπαιτῆ διατροφὴν » παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ. »

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτον υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὡν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ἀγαλματοποιίαν, διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Πausανίου, περὶ τὰ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδυμέναι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δὲ, ἀκολουθήσας φρονίμως τὴν πατρικὴν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφήν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτῆς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινε, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος, εἰς τοὺς συμπολίτας του, λέγων ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερόν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ τοὺς κυβεύοντας καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπει, Ἰωάννη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ κατασταθῇ εὐεργέτης τῆς πατρίδος του, καὶ ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ, φίλε Ἰωάννη, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σὲ διηγηθῶ ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κικιννάτου.

Ο ΚΙΚΙΝΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ

Κιγκιννάτος, ὅστις ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν κατεγίνετο ἡσύχως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του μακρὰν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐνῶ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν ἰδίαις χερσὶ τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὐρέθη εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἐχθρικός στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν, καὶ ἡ καταστροφή τῆς Ῥώμης ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μέγαν αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθουμήθη τὸν Κιγκιννάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο πολὺ καὶ ἠγάπων διὰ τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὄθεν ἀμέσως ἐκλέγουν αὐτὸν *Δικτάτορα τῆς Ῥώμης*, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκιννάτος, ὑπακούων προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρον του καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν σύζυγόν του· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπάσῃ καὶ νὰ χαρῆ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκαλεῖτο, σύννους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἄλλ' ὀδηγήσας τοὺς συμπολίτας του καταστρέφει ἐνδόξως τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ἐλευθερώνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δέ, παραιτούμενος ἀπὸ τὴν δικτατορίαν, ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δόξας, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀποχωρισθῆ. Ὁ Κιγκιννάτος λοιπὸν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του.

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ Πελοποννήσιος, ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἀγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του περιπατῶν ἐπήγαιεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου σρώματος ἐξύπνα πολλὰ πρῶτ', καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του· ἀκολούθως ἐπέστρεφε πάλιν

πεζός εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς δημοσίους ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ δι' αὐτῆς ἀποκτώμενα χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιοτέρα ὄλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων του τὰ ἰδιά του, διὰ ν' ἀπέχη τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὦν ὁ Φιλοποίμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῆ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἐνδοξον τέκνον, τὸ ὅποιον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Καὶ ὁ κατὰ τὸ Μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἠγάπα τὴν γεωργίαν, καὶ πρὸς τοὺς φίλους του ἐσύσταινεν αὐτήν. Ἴδου δὲ ὅποια ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

« Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἐμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν· διότι ὄχι μόνον εὐπορίαν φέρει ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰς τὴν θέρμην τοῦ θέρους· προσέτι δὲ μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνώμεν πρῶτ', καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμόνει τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, μᾶς καθιστᾷ πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν τὴν φίλην πατρίδα. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατάσκιαι τόποι, καὶ οἱ δροσεροὶ καὶ καθαροὶ ἄνεμοι, ὄχι μόνον ὑγίαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν γλυκεῖαν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὖρη ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν. »

« Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοήθειας· διότι πρὸς καλλιέργειαν ἀγρῶν ἐκτεταμένων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως καὶ ἄλλων. »

« Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη μήτηρ καὶ τροφὸς ὄλων τῶν ἄλλων τεχνῶν· διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῆ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν καὶ συνακμάζουν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται καὶ παρακμάζει, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι παρακμάζουν καὶ δυστυχοῦν. »

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρον Πλούταρχος, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεῦτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶς, ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρὰ ὡς πλουτοποιόν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχνας, ἅς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ. Τοσοῦτω δὲ μᾶλλον ἅς προσκολληθῶμεν εἰς αὐτήν, καθ' ὅσον ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν βεβαίαν καὶ μόνιμον.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐφίλησε τὴν δεξιάν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνοησίαν του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερωθῆ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα του.

Ἀπερίγραπτος ἦτον ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱόν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην, καὶ ὁποίας εὐχὰς νὰ τῷ δώσῃ.

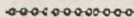
— Νὰ ζήσουν ὡς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ οἱ προκομμένοι ! ἐφώ-
ναξεν ἐπὶ τέλους ὁ Ζήσης. Ἄν, Κύρ Γεροστάθην μου, δὲν ἐγνώ-
ριζες τόσας καλὰς ἱστορίας, ἐγὼ ἤθελα χάσει τὸν υἱόν μου.

Ὁ Γεροστάθης, εὐχαριστημένος διὰ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, ἐσυγχαρῆ τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχεται τακτικὰ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπὸν του διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως συμβουλὰς τινὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πολύτιμον αὐτὴν πρόσκλησιν, εὐχαρίστησε μετὰ τοῦ πατρός του τὸν καλὸν γέροντα.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτον ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθηνος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρωί, καὶ ἐρ-
γαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστά-
θου, ἀποκατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὐρωστος, υγιέστατος καὶ ῥο-
δοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας ἐσύνθεσε τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους ἐπαινέσας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀν-
τιγραφὴν·

- α Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,
- » Προάγει ἤδη τοὺς καρπούς, βαθέως ριζωμένον.
- » Ἐφρων υἱὸς ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν ρίζαν κόψῃ,
- » Κι' ἄλλο φυτεύωρ ἀντ' αὐτοῦ, ἐλπίζει νὰ προκόψῃ!

I.

Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

« Οὐδείς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν. »
(Πυθαγόρου.)

Ο Γεροστάθης, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἦτις συνέπεσε Κυριακῆ, μᾶς ἐπροσκάλεσεν εἰς γεῦμα, ὅπως συνεορτάσωμεν καὶ συνευθυμήσωμεν.

Ζωηρός, εὐθυμος καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη ὑπερευχαριστήθῃ δὲ ὅτε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῷ ἐπρόσφερον ἀνὰ μίαν δέσμην ὠραίων ἀνθέων, τὰ ὁποῖα ἐπίτηδες διὰ τὴν εορτὴν του εἴχομεν συνάξει.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὠραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἶθε καὶ σεῖς, καλὰ μου παιδιὰ, ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διέλθετε τὴν ζωὴν σας μὲ ἀίσθήματα ὠραῖα, καὶ νὰ διατηρηθῆτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν βυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ὁποίας τῷ ἐπροσφέραμεν ἀνθοδέσμας, ἐπρόσθεσεν αὐτὰς εἰς τὰ διάφορα ἄνθη τοῦ κήπου του, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε κομψῶς στολισμένην τὴν ἤδη ἐτοίμην διὰ τὸ γεῦμα τράπεζάν του.

Πρὶν δὲ καθήσωμεν, παρεκάλεσε τὸν συμμαθητὴν μας Πέτρον ν' ἀπυγγείλῃ τὸ « Πάτερ ἡμῶν. »

— Πόσον ὠραῖα προσευχή! εἶπεν ὁ γέρον ἅμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ὁ Πέτρος. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχὴ, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεί μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιόν του, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὁλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ὁμολογῶμεν καὶ ν' ἀγαπῶμεθα ἀμοιβαίως, διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν οὕτω τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθήσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀνέπνεεν, ἀλλὰ, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του. Καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει ὁ ἀγαθὸς γέρον καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν καρδίαν ὄλων τῶν φίλων καὶ ὄλων τῶν ὁμογενῶν του.

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἄφοῦ ἐκαθήσαμεν ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἷς τόπος ἔμενε κενός.—Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρον.—Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην του.—Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἐξάδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον· οὗτος δὲ ἀπεκρίθη.—Πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν μεγάλην συκὴν τοῦ περιβολίου τῶν καὶ ἔφαγε πλῆθος σύκων· ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπεσε πολὺ ἄρρωστος, καὶ τώρα ὁ ἰατρὸς ἀμφιβάλλει ἂν δυνηθῆ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθενεία του, ὡς λέγει, εἶναι πολὺ βαρεῖα καὶ ἐπικίνδυνος.

—Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῆ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανέμῃ τὸν ζῶμὸν ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς·

—Ἄν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν συκὴν, ἐνθυμείτο τὸ *Μηδὲν ἄγαν* καὶ τὸ *Πᾶν μέτρον ἄριστον*, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγει πολλὰ σύκα, καὶ δὲν ἤθελεν ἄρρωσθήσει. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω ἀρκετὰ συχνὰ τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἐξῆς σᾶς ὑπόσχομαι ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω *καλὴν ἡμέραν* καὶ *καλὴν νύκτα*, νὰ σᾶς λέγω *Πᾶν μέτρον ἄριστον* καὶ *Μηδὲν ἄγαν*· διότι εἶμαι βέ-

θαιος ὅτι πραγματικῶς θέλετε ἔχει καὶ καλὰς ἡμέρας καὶ καλὰς νύκτας, ἐὰν ἐνθυμησθε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλὰς.

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ καλὸς μου φίλος Σίμων, ὅτι κάθε ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμωρίαν του.

Ὁ ὀκνηρὸς τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὀκνηρίας γινόμενος πτωχὸς καὶ δυστυχής. Ὁ θυμώδης τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα καὶ εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ φιλάργυρος τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, καὶ γινόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος. Ὁ ψεύστης τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του, μὴ πιστευόμενος καὶ ὁσάκις λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ λαιμαργος Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν υγιείαν του, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις σας, κινδυνεύων νὰ στερηθῇ ὁ δυστυχὴς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔλεγεν ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτόνομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτώσωμεν ὑπὲρ τὴν δυνάμιν του, σκάζει, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀφίνει. Ὁ δυστυχὴς συμμαθητὴς σας Σταῦρος ἐλησμονήσεν καὶ ἐφόρτωσε πολὺ τὸν μικρὸν του ὄνον. Εἶθε νὰ σωθῇ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτὸν καὶ ἀπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν μᾶς εἶπε· — Σήμερον, παιδία μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινὸν εἰς τὰς χεῖρας· αὐτὴ ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, ἥτις ὁμοῦ μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα, μὲ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν σωμασίαν μὲ διετήρησεν καὶ μὲ διατηροῦν πάντοτε ὑγιῆ καὶ εὐρωστον.

Ἴδετε πόσον ἀπλῆ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Ἀπο-

φεύγω πάντοτε τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα, ἐνῶ εἶναι βλαβερὰ καθ' ἑαυτὰ, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερο ἀφ' ὅσον χρειάζεται, καὶ νὰ φορτόνῃ οὕτω τὸν στόμαχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φροντίζω δὲ πάντοτε νὰ σηκώνωμαι ἀπὸ τὴν τράπεζαν ὄχι παραφορτωμένος, ἀλλὰ δυνάμενος, ἐὰν ἤθελα, νὰ φάγω καὶ περισσότερο.

Δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερὰ καὶ ὀρεκτικὰ φαγητά· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτόνωμεν τὸν στόμαχον καὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλεόν ἄθωα καὶ ἀβλαβῆ διότι ὄχι μόνον ἡ ποιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει καὶ ἀφανίζει τὴν ὑγείαν.

Καρδινάλιος τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ν' ἀφήσῃ τὰ συνήθη του καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά του, νὰ μὴ φάγῃ δὲ εἰμὴ ἀπλοῦν νερόβραστον ὀρύζιον. Ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς τόσον πολὺ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἄθώου φαγητοῦ ἔφαγεν, ὥστε ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἱατρός, εὔρε τὸν Καρδινάλιον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε, φίλοι μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, νὰ μὴ τρώγετε ποτὲ ἄνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἀπλῆς ἡδονῆς ἢ λαιμαργίας. Ἡ ἡδονή, ἥτις εὐχαριστεῖ καὶ γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Ἐπαραπονεῖτο ποτὲ λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομάχου του, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐξ αἰτίας του ἀδιακόπως πάσχει, ἀγρυνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἱατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οἰκειοποιεῖσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ στόμαχός του. Δὲν ἐννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω τὰ δεινά σου, καὶ ἀκολούθως συμμερίζεσαι καὶ σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἄντι νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις μὲ παραφορτόνεις καὶ μὲ καταβασανίζεις, τολμᾶς νὰ παραπονηῖσαι σὺ, ὁ αἴτιος ὄλων τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα ὑποφέρω;

Ὁ λαίμαργος, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐπέισθη ὅτι ὀρθή και δικάια ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν γνωρίζῃ νὰ τὸν συμβουλεύσῃ τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφοτέροι ἀπὸ τὰ βιάσανά των.

Ὁ δὲ στόμαχος ἔδωκε πρὸς τὸν λαίμαργον τὰς ἐξῆς συμβουλὰς:

- 1) Ἐκλεγε τροφήν ὑγιεινὴν και ἀβλαβῆ.
- 2) Ἐσο μέτριος περὶ τὴν τροφήν σου.
- 3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.
- 4) Ἐσο τακτικὸς περὶ τὰς ὥρας τοῦ φαγητοῦ σου.
- 5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃς τὸ σῶμά σου, και διευκολύνῃς τὴν χώνευσιν.
- 6) Ἄν δὲ κακοδιαθετῆσῃς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σὲ συνιστῶ δίαιταν και ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν και μετὰ τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτάς, και ἔκτοτε αὐτὸς τε και ὁ στόμαχος του ἔζησαν ὑγιεῖς, εὐτυχεῖς και ἄνευ παραπόνων.

Αὐτὰς τὰς παραγγελίας ἠκολούθησα και ἐγώ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, και τοιοῦτοτρόπως ἀπέφυγον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μου τὰς ἀσθενείας, τὰ ἀηδῆ ἰατρικὰ και τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποίαν αἱ ἀσθένειαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως και πολλὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἄλλως ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς τοὺς ἰατρούς, εἰς τὰ ἰατρικὰ και εἰς τὰ πολυποίκιλα και περιττὰ φαγητά.

Φαντασθῆτε, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πόσα χρήματα ἤθελον οἰκονομεῖσθαι, και πόσαι ἀγαθοεργίαι δι' αὐτῶν ἠδύναντο νὰ γίνωνται, ἐὰν οἱ λαίμαργοι και οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποφασίσει ν' ἀποκόψωσιν ἀπὸ τὴν τράπεζάν των ἐν ἡ δύο ἐκ τῶν περιττῶν και πολυεξόδων φαγητῶν και γλυκυσμάτων, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθοῦν νὰ χορτάσωσι τὴν λαιμαργίαν των ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλούτη των.

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ δὲ ἐτι μᾶλλον ὁ ἀγαθὸς Γεροστά-

θης μετά τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς ἐδιηγῆθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὰ ἐξῆς.

Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἐθεώρει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του παρὰ τοὺς ἐχθρούς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινόνοντες τὰς ὀρέξεις, τὰ πάθη καὶ τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡδονὰς ῥοπήν μας, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῷ ὄντι βασιλικῶς, ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ ἦμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν μας, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἦναί τις ἐλεύθερος, ἐὰν ἦναι δοῦλος τῶν παθῶν του, καὶ κυριεύεται ὑπ' αὐτῶν. « *Δουλεύειν πάθει χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθει δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.* »

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κυριεύσας τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐδίδρισε βασιλίσσαν τῆς Καρίας τὴν Ἄδαν, ἡ βασίλισσα αὕτη, ὡς δεῖγμα τῆς μεγάλης εὐγνωμοσύνης της, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν πολλὰ καὶ ποικίλα φαγητὰ καὶ ζυμαρικά· ἐπὶ τέλους δὲ τῷ ἔστειλε καὶ τοὺς καλητέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιούς της, νομίζουσα ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἤθελεν εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της.

Ἄλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὠραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδης ἐγέυετο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη, λέγων ὅτι· « πολὺ καλητέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ » παιδαγωγός του Λεωνίδα· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ πρῶτός του » περίπατος διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά του, καὶ ἡ ὀλιγο- » φαγία διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον δεῖπνό του. »

Ἐκστρατεύων δὲ ποτε μετὰ τοῦ ἵππικοῦ του διὰ ξηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς

Περσίας, υπέφερε και αυτός και οί ἵππεῖς του δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπήντησαν καθ' ὁδὸν Μακεδόνας τινας, φέροντας μακρόθεν ὀλίγον ὕδωρ πρὸς τὰ διψῶντα τέκνα των, οἵτινες, ἅμα ἰδόντες τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον πάσχοντα ἐκ τῆς δίψης, προθύμως τῷ ἐπρόσφεραν νὰ πῖη. Ὁ Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἵππεῖς του, και παρατηρῶν ὅτι δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους αὐτούς, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίση εἰς τὰ διψῶντα χεῖλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας, εἰπὼν ὅτι « δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πῖη, οἱ δὲ ἵππεῖς του νὰ διψῶσι. »

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυμάσαντες οἱ στρατιῶταί του, και ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως και τὴν δίψαν και τοὺς κόπους των, και κτυπήσαντες τοὺς ἵππους των ἐφώναξαν « ἐμπρός! ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε δίψαν, οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὔτε ὅτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν. »

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μ' ἐνθύμισεν, εἶπεν ὁ γέρον, τὸν Κυνικὸν Διογένην. Αὐτὸς ἐσυμβούλευε πάντοτε τὴν ἄσκησιν και τοῦ σώματος και τοῦ νοός, λέγων ὅτι ἀμφοτέραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ ν' ἀποκαταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ και οἱ τραγωδισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των, και ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των και τῆς σωματικῆς των υγείας, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας χάριν τῆς σωφροσύνης και τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συναζόνται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, εἰς τὰς οἰκίας ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ και εἰς τὰ σώματα, τὰ γεμιζόμενα ἀπὸ πολλα φαγητά, πολλα ἀσθένεια συσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῶ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ υγείαν, ἡμεῖς νὰ πράττωμεν ὅλα τὰ εἰς τὴν υγείαν ἀντιβαίνοντα.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἐξ-
ελέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς
Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιον
αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν ἐπαρουσιάσθη, ἐνῶ ἔζη τότε εἰς τὴν
Κόρινθον· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα
προσωπικῶς, ὑπῆγε πρὸς ἐντάμωσίν του. Εὖρε δὲ αὐτὸν εἰς
Κράνιον, προάστειον τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἠλιαζό-
μενον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου.—Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, τῷ
λέγει.—Καὶ ἐγὼ εἶμαι Διογένης ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλό-
σοφος.—Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ κάμω χάριν τινα, τῷ ἐπρόσθεσεν ὁ
Ἀλέξανδρος, δὲν ἔχεις τί νὰ μὲ ζητήσης;—Ναί, ἀποκρίνεται
ὁ Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσης ὀλίγον, διότι ἡ
σκιά σου μ' ἐμποδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, αὕτῃ εἶναι ἡ
μόνη χάρις, τὴν ὁποίαν σὲ ζητῶ.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῆ, ἐθαύμασε τὴν ἀ-
ληθῆ ἀνεξαρτησίαν, τὸ ἀληθές μεγαλεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ
ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀρετὴ εἶχον ἀνυψώσει τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν·
«*Ἄν δὲν ἦμην Ἀλέξανδρος, ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι Διογένης.*»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΗΔΟΝΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἰς ἐκ
τῶν συμμαθητῶν μας ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν καὶ ὁ Σωκράτης ὁ
Ἀθηναῖος ἦτο Κυνικός φιλόσοφος.

— Ὁχι, παιδιά μου, ἀπεκρίθη, ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυ-
νικός, ἀλλὰ ἠθικός φιλόσοφος.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν καὶ ὡς πρὸς τὴν
σκληραγωγίαν ἐλησμόνου τὸ *Μηδὲν ἄγαν*, καὶ κατήντων
εἰς τὴν ὑπερβολήν.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ *Μηδὲν ἄγαν*, ἐβάδισε τὴν με-
σαιάν ὁδόν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε πάμπτωχος
καὶ ἐπίκτης ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοί, εἰς τὰς ὁδοὺς. Δὲν εἶχεν οἶκον
λαμπρόν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμᾶτο, καθὼς περὶ τοῦ

Διογένους διηγούνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατρυπημένον τρίβωνα, ὡς ὁ Διογένης, ἐπεριπάτει, ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθαρῶς ἦτον ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Ἐσυμβούλευεν ὁμοῦ καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν, τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν μας. « Οὐδε-
» μίαν ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισσό-
» τερον περιορίζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυ-
» μίας μας, τόσον περισσότερο πλησιάζομεν εἰς τὴν θεό-
» τητα, γινόμενοι οὕτω πλέον ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐπομένως εὐ-
» τυχεστέροι. »

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ἦναι ἐγκρατὴς περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον καὶ ὅλας τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὅτι μόνον τοιοῦτοτρόπως δύνανται οἱ νέοι νὰ γίνωσιν ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, ἐνάρετοι, καὶ ἐπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐντίμως τὴν πατρίδα των.

Βάσιν μὲν καὶ κρηπίδα τῆς ἀρετῆς ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· ἀρετὴν δὲ ὠνόμαζε τὴν δικαιοσύνην, ἄνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναται τις νὰ ἦναι, οὔτε Πολιτεία δύναται ποτὲ νὰ διατηρηθῇ εὐδαιμονοῦσα.

Ἄλλ' ὅτε ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος παρεδέχετο μὲν ὡς ὀρθοῦς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, καὶ ὠμολόγει ὅτι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελιμωτάτη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, δι᾽ ἡσχυρίζετο ὁμοῦ ὅτι εἶναι δυσκατόρθωτος ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς, ὁ Σωκράτης ἐδιηγήθη πρὸς αὐτόν τὸ ἐξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετέβαινεν ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθησε συλλογιζόμενος ποίαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος ἶδε μακρόθεν ἐρχομένας δύο γυναῖκας μεγαλοσώμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδυμένη, ἀπλουστάτη, καθαρὰ, σεμνὴ καὶ ὅλως φυσικὴ καὶ ἀπροσποίητος· ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφορεμένη,

πολύσαρκος, μαλθακή, αὐθάδης καὶ ἀναιδῶς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο αὐται γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσιν, ἡ μὲν λευκοφορεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὸ ἤσυχον καὶ σεμνὸν βῆμά της· ἀλλ' ἡ πολύσαρκος προτρέξασα ἔφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως λέγουσα τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν συλλογιζόμενον νέον·

— Βλέπω, ὦ Ἡράκλεις, ὅτι σκέπτεσαι ποῖαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξης εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιῶνω λοιπὸν ὅτι ἂν ἐκλέξης ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὁδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποῖαν θέλεις διέλθει ἄνευ κόπων καὶ φροντίδων. Θέλεις γεύεσαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὅλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει μῆτε τὸ σῶμα μῆτε τὸν νοῦν κοπιάζων· διότι ἂν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τὸ μέλλον στερηθῇς τῶν ἀναγκαίων χρημάτων, δὲν θέλεις ὑποφέρει ταλαιπωρίας καὶ κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἐμποροῦν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη, μὲ ὀνομάζουσι *Εὐδαιμονίαν*, οἱ δὲ ἐχθροὶ μου *Κακίαν*.

Τότε δὲ πλησιάσασα καὶ ἡ λευκοφορεμένη εἶπεν·

— Ἐγὼ, ὦ Ἡράκλεις, δὲν θέλω νὰ σὲ ἐλκύσω μὲ ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σὲ συστήσω τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἀφροντισίαν. Θέλω σὲ εἰπεῖ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. *Κατ' ἐν ἀγαθὸν δὲν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας.* Ἄν θέλῃς νὰ σὲ ἐλεῇ ὁ Θεός, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβῃς καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· ἂν θέλῃς ν' ἀγαπᾶσαι ἀπὸ τοὺς φίλους σου, ἀπαιτεῖται νὰ τοὺς εὐεργετῇς· ἂν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρπούς ἀπὸ τὸ κτῆμά σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· ἂν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιὲς καὶ δυνατόν, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς εἰς τοὺς κόπους· ἂν θέλῃς

ἢ Ἑλλάς νὰ σὲ τιμᾷ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῆς ὡφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τότε τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυναικός, ἥτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε·—Βλέπεις, ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπιώδης καὶ πόσον μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σὲ ὀδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη· ἐνῶ ἐγὼ διὰ πολλὰ εὐκόλου καὶ συντόμου ὁδοῦ θέλω σὲ φέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— ὦ ἀθλίᾳ! ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετὴ, ποίαν εὐχαρίστησιν καὶ εὐδαιμονίαν δύνανται ποτὲ νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῶ ποτὲ δὲν κοπιᾶζουσιν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαριστήσεως τινός; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινᾶσθαι· πίνεις πρὶν διψᾶσθαι· κοιμᾶσαι πρὶν νυστάξῃς, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν, μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξῃς. Οἱ Θεοὶ σὲ ἀποστρέφονται· οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι σὲ θεωροῦν ἄτιμον· οὐδεὶς σὲ ἐπαινεῖ· οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σὲ συντρέχει· οὐδὲν δὲ ἔντιμον καὶ ἀξιέπαινον ἔργον ἔπραξες ποτέ. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θεληγῆτρων σου ἀπατώμενοι γίνονται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονται ὀκνηροί, ἄεργοι, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων· εἰς δὲ τὰ γηρατεῖά των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ὡς ἐκ τῆς πικραλυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουσιν· ἐπὶ τέλους δὲ οὐδὲν ἀγαθὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκουόντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουσιν ἀδημονοῦντες θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀρετὴ, συγκατοικῶ μὲ τοὺς Θεοὺς καὶ μὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου. Τιμῶμαι καὶ ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων. Οὐδεὶς φίλος μου ἐδυστύχησε ποτέ, καὶ ἂν ποτέ τις δυστυχῆσῃ, γενναίως καὶ ἐνδόξως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὐρίσκων παρηγορίαν καὶ θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν καὶ πίνουν, ἔχι χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινώσι καὶ διψῶσι· κοπιᾶζοντες δὲ εὐρίσκουν καὶ τὴν τροφήν

καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸν ὕπνον τῶν γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου ὑγιεῖς, φιλόπονοι καὶ ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα τῶν, ἐνόσω μὲν εἶναι νέοι χαίρουν ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων τῶν· γηράσκοντες δὲ εὐχαριστοῦνται τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων καὶ ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος τῶν· ἀποθνήσκουν δὲ μετὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ζήσαντες ἐναρέτως ἀφίουν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν καὶ ἔντιμον.

Ὁ Ἡρακλῆς, ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτοῦς, οὐδὲ μίαν στιγμήν ἐδίστασε, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν Κακίαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Ἄρετὴν.

— Σᾶς βεβαιῶνω δέ, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθη καὶ ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθην ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς Ἄρετῆς· αὐτοῦς δὲ ἔκτοτε ἔχων πάντοτε κατὰ νοῦν, καὶ τὰς συμβουλὰς τῆς σεμνῆς ταύτης γυναικὸς προσπαθῶν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον μου ν' ἀκολουθῶ, ἔζησα χωρὶς λύπας, χωρὶς μεταμελείας, χωρὶς πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἓνα ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις, ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς λαμπροφορεμένης καὶ πολυσάρκου Κυρίας, κατήντησε καὶ αὐτὸς πολύσαρκος ὡς ἡ προστάτις του· παθὼν δὲ τὰ πάνδεινα, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ χορεύῃ ὁ δυστυχὴς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ ἰατρευθῇ.

— Τί παράδοξος ἰατρεία! ἐφωνάξαμεν, καὶ ἀμέσως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς ἐσοχῆς, καὶ γυμνάσωμεν τὸ σῶμα, διὰ νὰ μὴ καταντήσωμεν νὰ χορεύωμεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων ὡς ὁ Φαγόνδιος· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὸ ἑσπέρας θέλει μᾶς εἰπεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ Ο ΦΑΓΟΝΔΙΟΣ.

Ότε τὸ ἑσπέρας ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, καὶ ἠνάψαμεν τὸν λύχνον, παρατηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν πετώσαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

— Ἡ πεταλοῦδα αὐτή, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθουμίζει τὸν Φαγόνδιον, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπόσχεσίν μου τοῦ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Ἰδέτε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἐλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυρίζει περίξ αὐτῆς. Ἰδέτε, ἐνίοτε καίεται, πονεῖ καὶ ἀπομακρύνεται, καὶ ὅμως ἰδοὺ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἐλκυστικὴν φλόγα. Ἰδέτε, ἐπὶ τέλους ἐκάνη ἡ ἀνόητος, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος!

Ἄφρονες πεταλοῦδαι εἶναι, μᾶς ἐπρόσθεσε τότε, ὅλοι οἱ λαίμαργοι καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Τὸ γλυκὺ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐλκύνει τὴν πεταλοῦδαν, εἶναι ἡ ἀπατηλὴ γλυκύτης τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἡ ὁποία ἐλκύνουσα τοὺς μωροὺς ὀπαδοὺς τῆς Κακίας, κατακαίει ἐπὶ τέλους αὐτούς. Τοιοῦτοτρόπως κατεκάνη καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἣτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος!

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ τὰς λεγομένας εὐγενεῖς καὶ ἀριστοκρατικὰς οἰκογενεῖας τῆς Βενετίας. Ἄλλ' οὔτε τὰ αἰσθηματά του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἦθη του ἀριστα.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία.

Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις συνήθως φοβεῖται καὶ ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγη μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ὁ στόμαχός του, ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας, καὶ ὅλως ἀδοθήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χωνεύῃ· ἀλλ' ὁ Φαγόνδιος, δούλος χαμερπῆς τοῦ πάθους του, ἠναγκάζετο ἐκάστοτε νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικὰ τῆς ὀρέξεως, τὰ ὁποία ὅμως ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία του, καὶ βαθ-

μηδὸν δλόκληρον τὸ σῶμά του· ἡ ὀδυνηρὰ σήψις τῶν ὀδόντων του ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία του τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὄρθιος κατήντησεν εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέλαβον ὅλα του τὰ μέλη, καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν· μὲ πολλὴν δὲ δυσκολίαν, ἐπὶ βακτηρίας στηριζόμενος καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του βοηθούμενος, ἠδύνατο νὰ μεταβαίῃ ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν κλίνην του εἰς τὸ ἀπαλώτερον ἀνακλιντήριον τοῦ κοιτῶνός του.

Οἱ καλῆτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνων τῶν ἰατρικῶν ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μὴ βλέπων βελτίωσιν τινα ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἰατρὸν τῆς Ἰταλίας Β... , ὅστις τότε καὶ καθηγητῆς τῆς κλινικῆς ἦτον εἰς τὸ ἐν Παταύῳ πανεπιστήμιον.

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν του συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητῆς τοῦ Παταύου ἀναγνώσας τὴν ἰατρικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετία συναδελφῶν του, καὶ παρατηρήσας ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὄλην δὲ τὴν διδακτορικὴν του σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν·—Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῆς τιμίως ὅτι θέλεις διαμεῖναι δλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλεις συμμορφωθῆ αὐστηρῶς μ' ὅλας τὰς διαταγὰς μου, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν ὅλην τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζῆ-

τηθείσας παρὰ τοῦ ἱατροῦ ὑποσχέσεις, καὶ οὕτως ἐγκατελείφθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ δὲ θεραπεία τοῦ πάθους του ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον·

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἔτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον τῷ λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένης ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου, μέχρις οὗ ἔτοιμασθῇ ὁ κοιτῶν σου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς τοῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων ἐντὸς τοῦ δωματίου μῆτε θρανίον, μῆτε ἐπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον ξηρούς τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίζας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὅπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐπερίμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως μεταβῆ καὶ ἀναπαυθῇ εἰς τὸν ἔτοιμαζόμενον κοιτῶνά του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔστηρίζετο, καὶ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτει, θερμαίνόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μῆτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μῆτε ἐπὶ τοῦ ἔδαφους διαρκῶς νὰ πατῆ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν ἀνά πᾶσαν στιγμὴν, καὶ συγχρόνως ν' ἀναβιβάζῃ καὶ καταβιβάζῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας του πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιουτοτρόπως ἐτέθη ὁ δυστυχῆς εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου τῆς κολάσεως. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν καὶ νὰ σωθῇ· εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρχισε νὰ μετριάξῃ, ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει, καὶ ὁ ἱατρός παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς δὲ ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρώτος ρίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν. Ἀλλ' ὁ ἱατρός μὲ πολλὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητα διακόπτει τὸν ὀργισμένον Φαγόνδιον, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι

τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο νέον εἶδος ξηροῦ λουτροῦ ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ ἂν τὰ διάφορα φαγητά, τὰ ὅποια διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγόνδιου, ἦσαν ἔτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα κατεπράϋνε τὸν θυμὸν του.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἠργοπόρησεν ὀλίγον, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ὁ ἀσθενὴς ν' ἀναπαυθῆ ἀπὸ τὴν κόυρασίν του, καὶ ἀλλάζων ἐνδύματα νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸν ἀφθονον ἰδρωτὰ του· ἴσως δὲ διὰ νὰ κεντηθῆ ὀλίγον διὰ τῆς πείνης καὶ ἡ ὀρεξίς του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, ἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις του συντόμως μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, ὅτε ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια διὰ νὰ ἴδῃ τί περιέχουν, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὔρε παρά ἡμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἡμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητόν.

— ὦ δυστυχία! ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει του ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἄλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον ἐντὸς τοῦ δωματίου. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ γεῦμα· ἀλλ' ἡ πείνα ἀμέσως μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του ἐπαραπονεῖτο εἰς τὸν ἱατρὸν διὰ τὴν λιτότητα καὶ ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητῆς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, τὸν ὅποιον ἰδίαις χερσίν ἐκαλλιέργει· χάριν διασκεδάσεως καὶ σωμασκάιας.

Εἰς τὸν κῆπὸν του ὁ ἱατρὸς προσκαλῶν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περιέργον, ποτὲ

δὲ διὰ τὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινὰ κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατῶρθωσεν ἐπιτηδεῖως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ τὰ περιπατήσῃ καὶ τὰ γυμνασθῆ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὸ ἐσπέρας ἀπεσύρθη τὰ κοιμηθῆ, νέας ἀφορμὰς δυσαρεσκείας καὶ ἀπελπισίας ἔλαβεν, εὐρῶν καὶ τὸ στρῶμα τῆς κλίνης του σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλόν του σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε τὰ συμμορφωθῆ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην του, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκεφθῆ, διότι καὶ τὸν στόμαχόν του εὐρεν ἔλαφρόν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του κουρασμένα ἀπὸ τὸ χορευτικὸν δωμάτιον καὶ ἀπὸ τὸν διασκεδαστικὸν κῆπον.

Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρός τὸν ἐξύπνησεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε τὰ τὸν ἐπισκεφθῆ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του· τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως τὰ ἐγερθῆ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς θεραπείαν ἰατρικῶν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ τὰ ἐγείρεται ἐνωρίς.

Τοιαύτη ἦτον ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ δλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, διὰ τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυσκαρίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα τὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους του βαθμηδὸν τὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του τὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα τὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸν πάθος τῆς ποδalgίας ἐντελῶς τὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῆ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὰ τῷ ὑποσχέσθῃ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσῃ τὰ τρέφεται ὀλιγαρκῶς, τὰ γυμνάζεται διὰ τοῦ περιπάτου, καὶ ἐνωρίς τὰ ἐγείρεται ἀπὸ

τὴν κλίνην τοῦ συγχρόνως δὲ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Φαγονδίου νὰ καθάριση τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν υἰείαν του.

Ὁ Φαγονδῖος εὐχαρίστως ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρῶμενος τὴν λαιμαργίαν, τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφεραν τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν σοφὸν καθηγητὴν τοῦ Παταυτοῦ ἐπανῆλθεν υἰγιῆς, εὐθυμος καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἤκουσα ἀπὸ τὸ ἴδιον στόμα τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὁποῖον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκεπτόμην εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ τῷ πληρόνω τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκουν, καὶ ἦτις ἦτον ἰδιοκτησία του.

Πολὺ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· κατ' ἀρχὰς τὸν ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του· ἔπειτα ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ θερμοῦ δωματίου ἀκούσιον χορὸν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς υἰείας του.

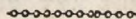
Μετά τινας δὲ ἄλλας ὁμιλίας ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ὑπάγη ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ προμελετήσῃ τὰ μαθήματά του.

Μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ ὁ γέρον, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, μὲ τὰ ἀγαπητά του *Μηδὲν ἄγαν καὶ Πᾶν μέτρον ἄριστον*, προσθέσας ὅτι ἂν ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὰ χρυσᾶ αὐτὰ παραγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας, οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ ποδαλγοῦ Φαγονδίου θέλομεν ποτε ὑποφέρει. Οἱ τελευταῖοι δὲ λόγοι τοῦ Γεροστάθου κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι.

« *Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ υἰείαν κ' εὐτυχίαν*
 » *Ἡδονὰς ἢ ἀκρασία, πλὴν συγχρόνως ἀτιμίαν,*
 » *Ἀσθενείας, καὶ πτωχείαν !* »

Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

« Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὀρώη
 τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιούσιν. »
 (Ἀναχάρσιδος.)

ΜΕΤΑ τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον τῆς κωμοπόλεως πεδιάδα, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε *Σκλαβάκια*.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον αὐτὸ παιγνίδιον, προθύμως ὑπηκούσαμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος· καὶ κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν παρευρεθέντες ὅλοι οἱ μικροὶ φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκινήσαμεν ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθανασούλα τινός, κατοίκου τῆς κωμοπόλεως, παρατηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον αὐτῆς.

— Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντά τινα ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλῃ δυστυχίᾳ! ἀπεκρίθη τεταραγμένος ὁ γέρον· φονικόν! φονικόν!

Ἐντρομος τότε ὁ Γεροστάθης ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ὁ δὲ γέρον μᾶς εἶπεν·

ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ.

— Ὁ Ἀθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, ἐορτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνωρίζετε πόσον καλὸς καὶ ἀξίος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρόν του. Ἀλλὰ τὸ κρασίον ἐπνίξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἔπιε περισσότερο τοῦ πρέποντος· ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχῆς, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ νομίσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέθης του ὅτι ὁ καλὸς γαμβρὸς του τὸν ἐπεριγέλασεν, ἤναψε κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀρπάσας ἐν μαχαίριον ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στήθος τοῦ γαμβροῦ του. Ἀλλὰ τὸ χερίον του ἔτρεμεν· ἐπρόφθασαν δὲ καὶ τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ τοιουτοτρόπως ἀντὶ νὰ φονεύσῃ, ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρόν του.

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφὴν του, καὶ νὰ ἦναι περαστικὴ ἢ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της! Ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν Ἀθανασούλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κρασίον!

Κατηφῆς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην· καὶ ἐκεῖνος μὲν συλλογιζόμενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν προχωροῦντες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἰωάννης ἐνθυμήθη τότε ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν ὅτι ἡ μέθη εἶναι μικρὰ τρέλλα. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπὴν μας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἀκόλουθα·

— Ὅχι μικρά, ἀλλὰ μεγάλη μανία εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου παιδία, καὶ πολὺ χειροτέρα τῆς μανίας! Ὁ μανιακὸς εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δυστυχῆς ἔχασε τὰς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι θέλων χάνει τὸ λογικόν του, καὶ οὕτως ἐκουσίως μεταβάλλεται διὰ τῆς μέθης εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἄγριον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ.

Ὁ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μιτυλήνην ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμω-

ρῶνται μὲ διπλὴν ποινὴν ὅσοι πράττουν ἐγκλήματα ὄντες μεθυσμένοι.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐπικυρόνωνται ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν νομοθετῶν καὶ τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακὸς δὲν ἔπινε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιέστερον καὶ ἀθωότερον ποτόν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσῃ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, μᾶς εἶπεν ὁ Γερροστάθης, εἶναι ἔν ἀπὸ τὰ πολλὰ δύσμορφα τέκνα τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀργός, ὅστις οὔτε τὸ σῶμά του ἐσυνείθισε νὰ ἐνασχολῆ εἰς ἐργασίαν τινά, οὔτε τὸν νοῦν του νὰ προσηλόγη εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἄλλην διανοητικὴν ἐργασίαν, συχνάκις καταφεύγει πρὸς διασκεδάσιν τῆς ἀργίας του εἰς τὴν αἰνοποισίαν, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα. Δι' αὐτὸ συνήθως εἰς τὰς ἐορτάς καὶ τὰς παρηγύρεις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδιδόμενοι εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας ζητοῦν διασκεδάσεις, συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μέθαι καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΣ.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφῆτης τῶν Τούρκων, διαβὰς ἡμέραν τινα ἐορτάσιμον ἀπὸ χωρίου, ἴδεν ὅλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου, συνευθυμουήτας, τρώγοντας, καὶ πίνοντας, καὶ χορεύοντας. Ἀλλ' ἐπανελθὼν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, παρετήρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γέμουσαν πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων καὶ παιδίων. Ἐπληροφορήθη δὲ ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἢ μέθη εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις εἰς χειρονομίας, καὶ αἱ χειρονομίαι εἰς συμπλοκὴν ἔνοπλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου του εἰς τοὺς πιστοὺς του

τὴν οἰνοποσίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν παράδεισον.

Ἄλλὰ τί ὠφελοῦν αἱ ἀπαγορεύσεις καὶ αἱ ποιναί, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ὅταν οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ νομοθέται δὲν φροντίζωσι ν' ἀπομακρύνωσιν ἐγκαίρως τὰς αἰτίας τῶν κακῶν, καὶ νὰ ἐκριζώσωσι τὰς πρώτας ρίζας αὐτῶν;

Προσέχετε σεῖς, ἀγαπητά μου παιδία, ν' ἀποφεύγετε πάντοτε τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν κακιῶν. Ἐὰν δέ, ὃ μὴ γένοιτο, συναισθανθῆτε ποτὲ ὅτι κακὸν τι ἢ ἐλάττωμα ἤρχισε νὰ ριζόνη εἰς τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν σας, προσπαθήσατε ἀμέσως νὰ ἐκριζώσετε αὐτό, πρὶν ἢ δυναμώσῃ ἡ ρίζα τοῦ ἄν εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν τὸ προσέξετε, ἀλλ' ἀφήσετε νὰ κάμῃ δυνατὰς καὶ βαθεῖας τὰς ρίζας, πικρὰ θέλετε μετανοήσῃ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τὸ ἐκριζώσετε.

ΤΑ ΣΚΛΑΒΑΚΙΑ.

Ὅτε εἰς τὴν πεδιάδα ἐφθάσαμεν, ἤρχισαμεν νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου τὰ Σκλαβάκια.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιαίρεσε τότε εἰς δύο ἰσάριθμα τάγματα. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου τάγματος ἐδιόρισεν ἀρχηγὸς τοὺς δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας. Ἐτοποθέτησεν ἐπομένως τὸ ἓν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα ἢ ἐξήκοντα ποδῶν. Ἰψῶσεν εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἀνὰ ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν. Ἐπειτα δὲ μᾶς ἐξήγησε πῶς οἱ μὲν καταδιώκουν τοὺς ἄλλους, πῶς γίνονται οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ πῶς οἱ σύντροφοί των χρεωσοῦν νὰ ἐλευθερόνωσιν αὐτούς.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ πολὺ νὰ οἰκισθῶμεν μὲ τὰ Σκλαβάκια, τὰ ὁποῖα εἰς ἄκρον μᾶς ἤρεσαν, διότι καὶ ζωηρότατα ἦσαν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐκάστου διηρέθιζον.

— Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, τὰ Σκλαβάκια εἶναι εἶδος μάχης, ἥτις γίνεται ὄχι δι' ὄπλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου,

ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκίνησιαν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς βραδυκινήτους. Πρὸ πάντων δὲ ἐπιβάλλουν τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ νὰ ὑπερασπιζώμεθα τοὺς καταδιωκομένους ὁμογενεῖς καὶ φίλους, καὶ διδάσκουν τοὺς ἐλευθέρους ὅτι πρέπει ν' ἀγωνίζονται πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν σκλάβων ἀδελφῶν των.

Ο ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΡΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Ὅτε μετὰ τὰ Σκλαβάρια ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης εἶχε διακρίνει μακρόθεν βαδίζοντα πρὸς τὴν κωμόπολιν ἐπαίτην τινά, Τρεμογιάννην καλούμενον· καὶ αὐτὸς τὸν ἐνθύμισε τοὺς μεθυσμένους Εἴλωτας. Ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν τὸν Τρεμογιάννην, μᾶς εἶπε.—Τὰ παιδιά τῆς Σπάρτης ἐβδελύττοντο τὴν οἰνοποσίαν, βλέποντα τοὺς μεθυσμένους Εἴλωτας· παρατηρήσατε καὶ σεῖς τὸν Εἴλωτα τοῦτον, καὶ θαυμάσατε τὰ κατορθώματα τῆς οἰνοποσίας καὶ τῆς μέθης.

Καὶ τῶνόντι ἐλεεινὴ ἦτον ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη· δὲν ἦτο γέρον, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσει αὐτὸν ἐσχατόγηρον, ἰσχνὸν καὶ ἀδύνατον· εἶχε δὲ κυρτωμένον τὸ σῶμα καὶ ρυτιδωμένον τὸ πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νὰ βοηθῆ τοὺς κλονιζομένους πόδας του. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ χεῖρες, τὰ δάκτυλα καὶ ὄλον ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καὶ διηνεκῶς δακρῶν ἐφαίνετο καὶ ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τὸν ἄλλον εἶχε χάσει ὡς ἐκ τῆς μέθης του, πεσὼν ποτὲ ἐπὶ λίθων· ἔχων δὲ πάντοτε ἀνοικτὸν τὸ στόμα ἐπαρουσίαζεν ἐπὶ τοῦ ἐλεεινοῦ του προσώπου τὸν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἡλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἅμα ἰδὼν τὸν Γεροστάθην, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησε, διὰ νὰ πῆς

πάλιν;—Τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης, μ' ἐκυρίευσεν, ἀνάθεμά το! καὶ ὅσον πίνω, τόσον θέλω!

Εἰς μάτην ὁ Γεροστάθης μὲ τὴν συνήθη ἀγαθότητά του ὑπενθύμισεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασίν του· εἰς μάτην τῷ ὑπεσχέθη νὰ τὸν τρέφῃ, ἂν ἀφήσῃ τὸ κρασίον. Ὁ Τρεμογιάννης ἐπέμενε ζητῶν χρήματα· καὶ ἐπειδὴ ὁ Γεροστάθης ἠρνήθη νὰ τῷ δώσῃ, ἤρχισε νὰ προφέρῃ λόγια ἀσυνάρτητα, ἀναμειγμένα μὲ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

— Ἀπελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχώρησεν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. *Ὅσον πίνει, τόσον θέλει!* ἔχει δίκαιον! Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος ὄλων τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων! ἂν δὲν καταστραφῶσιν εἰς τὴν γένεσίν των, προχωροῦν καὶ καθ' ἡμέραν αὐξάνουν μὲ περισσοτέραν ὀρμὴν· ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν ἀφήσῃς ἀπὸ ὑψηλὴν θέσιν σῶμα βαρὺ, ὅσον περισσότερο προχωρεῖ πρὸς τὴν γῆν, τόσον περισσότερο αὐξάνει ἡ ὀρμὴ τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτον υἱὸς εὐκαταστάτου προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ σχολεῖόν του ἐσχετίσθη μὲ τινὰς νέους μεγαλητέρους του, τῶν ὁποίων ὅμως τὴν διαγωγὴν δὲν ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῇ πρὶν ἢ σχετισθῇ· ἐλεύθερος δὲ πάσης ἐπιτηρήσεως ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ὡς μικρότερος ἐπροσπάθει νὰ μιμῆται. Ἐρχισε λοιπὸν καὶ νὰ καπνίζῃ καὶ νὰ πίνῃ κρασίον ὡς ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα ἀδίκως καὶ ἀνωφελῶς διεσκορπίζε, καὶ εἰς τὸν ὀλέθριον κατήφορον τῆς μέθης διὰ τῆς οἰνοποσίας εἰσῆρχετο.

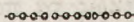
Κατ' ἀρχὰς τὸ κάπνισμα ἐσκοτίζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ξυνίζον τὸ στόμα του, ἐδυσαρέστει αὐτόν· ἀλλ' αἱ εἰδοποιήσεις αὗται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενε, διὰ νὰ μὴ φανῇ κατώτερος ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τὴν κακοθήειαν συντρόφους του.

Βαθμηδὸν δὲ κατήντησε μέθυσος, καὶ ὄλωσ' ἀνίκανος δι' ὅποιανδήποτε ἐργασίαν καὶ ἐνασχόλησιν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατερρόφησε διὰ τοῦ οἴνου, καὶ κατέκαυσεν εἰς καπνὸν δλόκληρον τὴν πκτρικὴν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη τοιουτοτρόπως εἰς ἐπαίτην ῥακενδύτην καὶ μέθυσον. Ὁ ποτὲ ὑγιὴς καὶ νουεχὴς Ἰωάννης κατήντησεν οὕτω Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἄνευ ὑγείας καὶ ἄνευ νοός. Ἡ οἰνοποσία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν ὑγείαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ δλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημά του· ὥστε καὶ ἠλίθιος καὶ μωρὸς ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην *maria* τρέμουσαν ὑπέκυψεν ὁ δυστυχὴς!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὢν βέβαιος ὅτι ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη καὶ ἡ ἰσορῖα αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποσίας.

Ἀπεχωρίσθημεν δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τῶν ἀκούθων περὶ μέθης στίχων·

- « Κόρη τῆς Οἰνοποσίας,
- » Ἀδελφὴ δὲ τῆς Μαρίας
- » Εἶν' ἡ Μέθη ἡ τυφλή,
- » Ἥτις εἰς τὴν ἀτιμίαν,
- » Καὶ εἰς πᾶσαν δυστυχίαν
- » Τοὺς πιστοὺς της ὀδηγεῖ. »

Ο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ.

.....

« Ἐν ὀργῇ μήτε τί λέγειν μήτε πράσσειν. »
(Πυθαγόρου.)

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους παραδίδοντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκέψεων του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ὁ διδάσκαλος ἔσυρε, κατὰ τὸ σύνθημα, κληρον, καὶ ὁ κληρον, ἐνθυμοῦμαι, ἔπεσεν εἰς ἐμέ.

Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος·

— Ἐμπρός, λογιώτατε, μὲ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, εἰπέ μας τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος· ἀπεκρίθην δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ ἐξῆς.

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ.

Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῇ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν στρατῶν του λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐξέλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην των Θεμιστοκλέα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ σωθῶσι διὰ τῶν πλοίων, καὶ νὰ νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ θάλασσαν, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρὰ ν' ἀνισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκα-

ταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν γυναῖκας, τοὺς γέροντας καὶ τὰ παῖδιά των ἂποστείλωσιν εἰς τὴν Τροιζῆνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πολεμικὰ των πλοῖα.

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστολῆς δὲν εἶχε θεωρήσει τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγώνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπίσει τοὺς Ἀθηναίους, ἀντὶ νὰ διανέμωσιν τὰ ἀργύρια, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιοιουτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἔτοιμα διακόσια πολεμικὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰσελθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.

Ὁ Ξέρξης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του προχωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας ἔφθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας, εὐρῶν ἐρήμους κατοίκων καὶ ἄνευ τινὸς υπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδιάζον ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἴσθμὸν τῆς Πελοποννήσου.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, προβλέπων ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ Ἴσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖα των εὐκόλως ἠμποροῦν νὰ περιζώσωσι καὶ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πολεμικὸν συμβούλιον, συγκροτηθὲν εἰς Σαλαμῖνα, νὰ καταπέσῃ

τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς λοιποὺς ἀρχηγούς ὅτι ἐσύμφερε νὰ μένωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος.

Εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ συμβούλιον, παροξυνθεὶς ὁ Εὐρυβιάδης κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὕψωσεν αὐθαδῶς τὴν βακτηρίαν του διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νὰ παραθῆ εἶπε·— « Πάταξον μὲν, ἀκουσον δέ. »

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠμπόρουν ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν λόγων του νὰ καταπέσῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ναυμαχήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, κατέφυγεν εἰς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα.

Ἐμήνυσε κρυφίως τὸν Ξέρξην ὅτι ὁ Ἕλληρικὸς στόλος σκοπεύει ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ στενὸν, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπισπεύσῃ νὰ τὸν ἀποκλείσῃ ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων του, πρὶν προφθάσῃ νὰ διαφύγῃ.

Ὁ Ξέρξης ἐπίστευσε, νομίσας ὅτι καὶ ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἦτον ἄλλος Ἐφιάλτης. Ἀμέσως λοιπὸν διατάττει τοὺς στόλους του ν' ἀποκλείσωσι τὰ στενά τῆς Σαλαμῖνος, καὶ νὰ καταστρέψωσι τὸν Ἕλληρικὸν στόλον.

Πᾶν ὅ,τι προῖδεν ὁ μεγαλόνομος Θεμιστοκλῆς ἐπαλήθευσεν. Ὁ ἐχθρικὸς στόλος δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἐπιπέσῃ ὅλως συγχρόνως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι μόνον ὀλίγα πλοῖα ἐχώρουν εἰς τὰ στενά. Τὰ πλοῖα αὐτά, ἅμα παρουσιαζόμενα, εὐκόλως κατεστρέφοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ἄλλα δὲ τότε ἐλάβανον τὴν θέσιν τῶν καταστραφέντων· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἐπίσης κατεστρέφοντο. Οὕτω δὲ ἡ ναυμαχία ἐτελείωσε διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διὰ τῆς αἰσχροῦς φυγῆς τῶν διασωθέντων, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ἑλλήνων.

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης εἶχε στήσει ὑψηλὸν θρόνον εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· ἀλλ' ὅτε ἀντι τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων ἶδε τὴν αἰσχρὰν ἦτταν καὶ τὴν αἰσχροτέραν φυγὴν τοῦ μεγάλου στόλου του, ἀπηλπισμένος καὶ ἔντρομος ἀνεχώρησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ὅλην κατὰ τὴν ἔνδοξον αὐτὴν ναυμαχίαν, ἣτις ἔλαβε χώραν περὶ τὰ τετρακόσια ὀγδοήκοντα ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δηλαδή δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος.

Ὅτε ἐτελείωσα τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Γεροστάθης, ὅστις μετὰ προσοχῆς μὲ ἠκροάζετο, κινῶν ἐνίοτε τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων μου καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσίν μου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ μὲ ἀποτείνῃ ἐρώτησίν τινα· λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν, μὲ ἠρώτησε·

— Ποῖον προτέρημα τοῦ Θεμιστοκλέους νομίζεις ὅτι ἐπέφερε τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος;

Συλλογισθεὶς ὀλίγον ἀπήντησα ὅτι ἡ φρόνησις τοῦ Θεμιστοκλέους κατώρθωσε τὴν νίκην αὐτήν.

— Καὶ πῶς ἔδειξε τὴν φρόνησίν του αὐτήν; ἐπρόσθεσε·

— Προετοιμάσας ἐγκαίρως τὰ διακόσια πλοῖα, ἀπεκρίθην, ἀφῆσας τὰς Ἀθήνας καὶ προτιμήσας τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐκλέξας τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος διὰ τὴν ναυμαχίαν.

— Ὅλ' αὐτὰ φρόνιμα καὶ καλά, μὲ εἶπεν· ἀλλὰ δὲν νομίζεις ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἤθελον ἀποβῆ μάταια, ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθύμονε, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς ὕψωσε τὴν βακτηρίαν διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ;

— Καὶ διατί; εἶπα πρὸς τὸν Γεροστάθην.— Αὐτὸς δὲ μοὶ ἀπεκρίθη τὰ ἐξῆς·

— Ἄν ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτον ὀργίλος, καὶ ἀντὶ νὰ κυριεύῃ τὸν θυμὸν του ἐκυριεύετο ἀπὸ τὸ πάθος αὐτὸ, ἂν ἡ φρόνησις του καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος του δὲν κατεπράυνον τὸν θυμὸν, τὸν ὁποῖον φυσικὰ διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ αὐθάδεια καὶ τὸ ἄτοπον κίνημα τοῦ Εὐρυβιάδου, ἂν ἐπομένως ὀργίζετο καὶ ἐξήπτετο, ὡς εἶχεν ὀργισθῆ καὶ ἐξαφθῆ ὁ Εὐρυβιάδης, δὲν ἤθελεν εἰπεῖ ἀταράχως τοὺς περιφήμους ἐκείνους λόγους· «Πάταξον μὲν, ἀκουσον δέ,» διὰ τῶν ὁποίων ἀπέδειξεν ὅτι χάριν τῆς πατρίδος ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ ἀτόμου του· ἀλλ' ἤθελε σύρει

καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος τοῦ κατὰ τοῦ ναυάρχου τῶν Σπαρτιατῶν· εἰς τὴν ἔξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ἴσως ἤθελε τὸν πληγῶσει, ἴσως ἤθελε τὸν φονεύσει. Οἱ Σπαρτιαῖται καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἤθελον τότε ἐξαγριωθῆ κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν Ἀθηναίων, λησιμονοῦντες δὲ ἐν τῇ ἀγανακτῆσει των τοὺς Πέρσας καὶ τὸν ἐπικείμενον τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον, ἤθελον ἐκτραχηλισθῆ εἰς ἀλληλοσφαγίαν καὶ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμὸν· καὶ οὕτως, ἀντὶ νὰ καταστρέψωσιν εἰς τὴν Σαλαμίνα τοὺς βαρβάρους, ἤθελον καταστραφῆ οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Ἑλλήνων· τότε δὲ οὔτε τὰ διακόσια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πόλεως των, οὔτε ἡ ἀνδρία των, οὔτε τὸ στενὸν τῆς Σαλαμίνας ἤθελον σώσει τὴν Ἑλλάδα.

Τί λέγεις; μ' ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν φρονεῖς, φίλε, ὅτι ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς παρωργίζετο, ἡ μὲν ἔνδοξος ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας δὲν ἤθελε στολίζει τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων μας, ἡ δὲ Ἑλλάς ἤθελε χάσει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων τὴν ἐλευθερίαν, τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν της;

— Ὡ! βέβαια, ἔχετε πολὺ δίκαιον, ἀπεκρίθην, καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν θέσιν μου. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐξηκολούθησε λέγων·

— Βλέπετε, ἀγαπητὰ μου παιδιά, πόσα τρομερὰ ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς ὀλόκληρον ἔθνος ἐνὸς ἀτόμου στιγμιαῖος θυμὸς! Ὁ θυμὸς τοῦ Εὐρυβιάδου ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ πραότης τοῦ φρονίμου Θεμιστοκλέους ἔσωσε καὶ ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Σαλαμίνα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλοπρωτία τῶν δέκα στρατηγῶν ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου ἔσωσαν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς Πλαταιάς, καθὼς θέλετε ἰδεῖ ὅταν προχωρήσετε εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Αἱ ἀρεταὶ λοιπὸν, καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀνδρία καὶ τὰ ὄπλα, σώζουσι τὰ ἔθνη· αἱ δὲ κακίαι καὶ τὰ πάθη καταστρέφουσι καὶ ἰδιώτας, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ὀλόκληρα. «*Μακάριοι οἱ*

πραεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν, » μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μακάριος τῶντι ἀνεφάνη καὶ ὁ πρῶτος Θεμιστοκλῆς, διότι διὰ τῆς πραότητός του ἐκληρονόμησεν ὅλην τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε τὴν παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ μᾶς ἐξέθεσε τὰ μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσε τὸ μάθημα, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ κρυφομιλῇ μετὰ τοῦ διδασκάλου· ἀλλ' ἐκ τῆς μυστικῆς αὐτῆς ὁμιλίας δὲν ἤκούσαμεν παρὰ τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ διδασκάλου εἰπόντος·

— Ἐχετε πολὺ δίκαιον, αὐτὸ προσπαθῶ πάντοτε, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔτι μᾶλλον θέλω προσπαθήσει νὰ ἐκπληρώσω τὴν δικαίαν ἐπιθυμίαν σας.

Οὔτε ἐγώ, οὔτε ἄλλος τις ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου δὲν ἐνόησαμεν περὶ τίνος ἦτον ἡ κρυφὴ ὁμιλία τοῦ Γεροστάθου. Ἀλλὰ τώρα συμπεραίνω ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐπρότρεπε τὸν διδάσκαλον νὰ μὴ περιορίζεται εἰς τὴν ἀπλὴν διήγησιν τῶν συμβεβηκότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ νὰ προσκαλῇ ἰδίως τὴν προσοχὴν μας εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ εἰς τὰς κακίας τῶν προγόνων μας, ὅπως μιμώμεθα τὰς πρώτας καὶ ἀποφεύγωμεν τὰς δευτέρας· ἐπὶ ἐκάστου δὲ συμβεβηκότος, ἐπὶ ἐκάστης πράξεως, ἐπὶ ἐκάστου λόγου νὰ γυμνάξῃ τὴν κρίσιν μας, καὶ νὰ μορφόνῃ τὴν καρδίαν μας.

Ταῦτα δὲ ὑποθέτω, διότι πολλάκις ἤκούσαμεν τὸν Γεροστάθην λέγοντα ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις, ὁσάκις περιορίζεται εἰς τὸ νὰ φορτόνῃ μόνον τὴν μνήμην τοῦ μαθητοῦ, χωρὶς νὰ γυμνάξῃ συγχρόνως τὴν κρίσιν του καὶ νὰ ἠθοποιῇ τὴν καρδίαν του, εἶναι ἐκπαίδευσις ἀτελεστάτη, ψευδὴς καὶ ἀθλία.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὅτε τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπήγαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ καλοῦ φίλου μας, εὔρομεν τὸ δωμάτιόν του εἰς

μεγίστην ἀταξίαν. Ὁ Γεροστάθης ἴστατο κρατῶν τὰς χεῖράς του ἐντὸς λεκάνης γεμάτης ὕδατος· τὸ συνήθως κάτασπρον ἔνδυμά του ἦτο κατάμαυρον· κατερῆυπωμένος ἐφαίνετο καὶ ὁ τάπης τοῦ δωματίου του· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἦσαν ἀτάκτως ἐρριμμένα δίσκοι, ἀγγεῖον καὶ τεμάχια ποτηρίων καὶ πινακίων· κατηφῆς δὲ καὶ κατακόκκινος ὁ ὑπρέτης του ἐπροσπάθει νὰ καθάρῃ τὸν τάπητα, καὶ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ δωμάτιον.

— Ζήτην ὁ πρῶτος Θεμιστοκλῆς, ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος! μᾶς εἶπε χαμογελῶν ὁ Γεροστάθης ἅμα μᾶς ἴδεν· ἀφοῦ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ, ἔσωσε καὶ ἐμὲ σήμερον ἀπὸ τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

— Τί ἠκολούθησεν; ἠρωτήσαμεν, αὐτὸς δὲ μᾶς εἶπε·

— Πρὸ ὀλίγου μ' ἔφερον ὁ ὑπρέτης τὸν καφέν· ἀλλὰ τόσον ἀπρόσεκτα ἐκράτει τὸν δίσκον, ὥστε ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του ἐπάνω μου· ὁ βραστὸς καφῆς κατέκαυσε τὰς χεῖράς μου, καὶ κατερῆυπωσε καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ τὸν τάπητα· ὅλα δὲ τὰ πινακία καὶ ποτήρια κατεσυντρίφθησαν, ὡς βλέπετε.

Τὸ αἶμα ἀνέβη ἀμέσως εἰς τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἤμην ἔτοιμος νὰ θυμώσω, καὶ εἰς τὸν θυμὸν μου νὰ προφέρω ἴσως καὶ ἀτόπους καὶ ὑβριστικὰς λέξεις, ἴσως δὲ καὶ νὰ ξυλοκοπήσω τὸν ὑπρέτην μου, καὶ νὰ συντρίψω οὕτω τὴν ἀθλίαν του κεφαλὴν· ἀλλὰ, χάρις εἰς τὴν σημερινὴν μου ἐπίσκεψιν εἰς τὸ σχολεῖόν σας, ἐνθυμήθην ἀμέσως τὸ «πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ» τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ἐφιλοτιμήθην νὰ φανῶ γνήσιος ἀπόγονός του, μιμούμενος τὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητά του. Τοιοῦτοτρόπως κατάρθωσα ἀμέσως νὰ κρατήσω τὸν θυμὸν μου, καὶ ἄλλο τι δὲν εἶπα εἰς τὸν Εὐρυβιάδην ὑπρέτην μου παρὰ νὰ μὲ φέρῃ λεκάνην μὲ ψυχρὸν νερὸν, διὰ νὰ δροσίσω τὰ ζεματισμένα μου δάκτυλα.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης κρατῶν πάντοτε τὰς χεῖράς του ἐντὸς τῆς λεκάνης, ὅτι παρόμοιόν τι

συνέβη και εἰς τὸν Πλάτωνα. Ὁ μαθητὴς αὐτὸς τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους, εἶχεν ὀργισθῆ ἡμέραν τινὰ κατὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του· ἀλλὰ κυριεύσας τὸν θυμὸν του κατώρθωσε μῆτε νὰ εἴπῃ μῆτε νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτοῦ. Τοιαύτη ἦτο ἡ πικραγγελία τοῦ φιλοσόφου τῆς Σάμου Πυθαγόρου, ὅστις ἐσυμβούλευε τοὺς ὀργιζομένους μῆτε νὰ λέγωσι, μῆτε νὰ πράττωσιν τι διαρκούντος τοῦ θυμοῦ των.

Ἐνῶ δὲ ὁ Πλάτων ἐκυρίευε τὴν ὀργὴν του, εἰσῆλθεν ὁ μαθητὴς του Ξενοκράτης· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν, τὸν παρεκάλεσε νὰ δείρῃ αὐτὸς τὸν ὑπέρτερον του. — Καὶ διατί δὲν τὸν δέρεις σύ; ἐρωτᾷ ὁ Ξενοκράτης. — Διότι εἶμαι θυμωμένος, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς Πλάτων, ὅστις, γνωρίζων τὰ θλιβρὰ ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς καὶ ὅλων τῶν παθῶν, κατώρθωνε διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ αὐτὰ νὰ δαμάζῃ, καὶ τὰ ἀποτελέσματά των νὰ προλαμβάνῃ.

Ὁ θυμὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μέθην, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον. Καθὼς ἡ μέθη φθείρει τὴν υγείαν, οὕτω καὶ οἱ θυμῶδεις διακινδυνεύουν καὶ καταστρέφουν πολλάκις καὶ τὴν υγείαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των. Ὅσον δὲ καταφρονοῦν καὶ ἀποστρέφονται οἱ τίμιοι καὶ φιλήσυχτοι τοὺς μεθύσους, ἄλλο τόσον βδελύττονται καὶ ἀποφεύγουν τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

Ὅταν θυμῶν τις τὸ αἷμα ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν του· ἐπομένως ὁ ἐγκέφαλός του καταπιέζεται, καὶ δλόκληρον τὸ νευρικόν του σύστημα παραλύει· διὰ τοῦτο τότε ἡ γλῶσσα δένεται, τὰ μέλη τρέμουν, οἱ ὀδόντες τρίζουν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξογκοῦνται, ἐντὸς δὲ τῆς ἐξάψεώς του δὲν ἐξέρει οὔτε τί πράττει, οὔτε τί λέγει, καὶ ἐξομοιούμενος μὲ τὸν μανιακὸν καὶ μεθυσμένον, χάνει, ὡς αὐτοί, τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του, καὶ παρὰσύρεται εἰς λόγους καὶ πράξεις ἀνοήτους, ἐπικινδύνους καὶ ἀξιοποίνους.

Εἰς ὅσα λοιπὸν ἐγκλήματα ὑπόκειται ὁ μεθυσμένος, εἰς τὰ αὐτὰ ὑπόκειται δυστυχῶς καὶ ὁ θυμωμένος· ἐξυθρίσεις, ξυλο-

κοπήματα, πληγώσεις, φόνοι, εἶναι τὰ λυπηρὰ προϊόντα καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς μέθης.

Μ' ἐβεβαίωσαν μάλιστα ἰατροὶ σοφοί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἔνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ θυμοῦ πολλάκις συμβαίνει καὶ τὰς φρένας του διὰ παντὸς νὰ χάσῃ τις, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του νὰ στερηθῇ ἀποθνήσκων ἀποπληκτικὸς, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης συρροῆς τοῦ αἵματος, τὴν ὁποίαν ὁ θυμὸς προξενεῖ εἰς τὸν ἐγκέφαλον.

Ο ΧΩΛΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑΣ.

Ἰδέτε τὸν συμμαθητὴν σας Κουτσονίκαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης· εἶναι ὁ δυστυχὴς χωλὸς κατὰ τὸν ἕνα πόδα, καὶ δσάκις ὁ χειμῶν εἶναι δριμύς, ὑποφέρει πόνους σφοδρούς, καὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας μένει κατάκοιτος εἰς τὴν κλίνην του.

Ποία ἡ αἰτία ὄλων αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν τοῦ Κουτσονίκα; ἴσως οὔτε αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὴν αἰτίαν, οὔτε σεῖς τὴν γνωρίζετε. Ἐγὼ τὴν ἤκουσα ἀπὸ τὸν καλὸν του πατέρα, καὶ θέλω σὰς τὴν εἰπεῖ, ἂν καὶ θέλετε λυπηθῆ ὅταν τὴν μάθετε· ἀλλὰ πολλάκις καὶ αἰ λύπαι μᾶς ὠφελοῦν, ὡς τὰ πικρὰ ἰατρικά.

Ὁ Κουτσονίκας εἶχεν ἀδελφὸν μεγαλῆτερον· ὅτε δὲ ἦσαν ἀμφοτέρωι μικροί, ἐπαιζον ἡμέραν τινὰ τὸν δίσκον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Ὁ Κουτσονίκας, ὡς μικρὸς καὶ ἀνόητος, ἤθελε νὰ ἐνοχλῇ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὑπάγων ὀπισθέν του, δσάκις ἐκεῖνος ἐπρόκειτο νὰ ρίψῃ τὸν δίσκον του, ἔσπρωχεν ἐξαίφνης τὸν βραχίονά του, διὰ ν' ἀποτυγχάνῃ ἡ βολὴ τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς μάτην ὁ ἀδελφός του ἐπέπληττε τὸν μικρὸν Κουτσονίκαν ἀγανακτῶν καὶ θυμόνων· ὁ πείσμων Κουτσονίκας, ἀντὶ νὰ ἡσυχάσῃ, ἐπέμενεν ἐξάπτων ἔτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του. Εἰς τὴν ἔξαψιν δὲ τοῦ θυμοῦ του ρίπτει μὲ δρμὴν τὸν ὁποῖον ἐκράτει δίσκον κατὰ τοῦ Κουτσονίκα, τὸν κτυπᾷ, καὶ συντρίβει τὸ κόκκαλον τοῦ ποδός του.

Ἐκτοτε ὁ μὲν Κουτσονίκας ἔμεινε χωλὸς καὶ πάσχων, ὁ

δὲ ἀδελφός του, ὅστις τὸν ἠγάπα ὑπερβολικὰ, ἠσθένησε, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀπέθανε ἀπὸ φλόγωσιν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ὁποίαν, καθὼς εἶπον οἱ ἰατροί, τῷ ἐπροξένησεν ὁ ὑπερβολικὸς θυμὸς του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ μὲν συμμαθητὴς μας Κουτσονίκας συγκινηθεὶς ἐδάκρυσε, μαθὼν τότε πρώτην φορὰν ὅτι εἶχε ποτὲ ἀδελφὸν, ὅστις ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας του· ἡμεῖς δὲ μελαγχολήσαντες ἐμείναμεν σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποὶ, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ὑποκείμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι μᾶς κατετρόμαζαν.

— Μὴ λυπεῖσθε, παιδία μου, συλλογιζόμενοι τὰς τρομερὰς συνεπείας τοῦ θυμοῦ, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἐπειδὴ πολὺ εὐκόλον εἶναι νὰ τὰς προλαμβάνετε καὶ νὰ τὰς ἀποφεύγετε. Ἀρκεῖ, ἅμα συναισθανόμενοι ὅτι τὸ αἷμα ἀρχίζει ν' ἀναβρίνη εἰς τὴν κεφαλὴν σας, νὰ ἐνθυμῆσθε τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα, τὸν Πλάτωνα, τὴν συμβουλήν τοῦ σοφοῦ Πυθαγόρου, τὸν Κουτσονίκαν, καὶ ἀμέσως τὸ αἷμα θέλει ἀρχίζει νὰ καταβαίνει, καὶ ὁ θυμὸς σας νὰ κατευνάζεται. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλο προχειρότατον ἀντιφάρμακον κατὰ τοῦ θυμοῦ, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζετο ὁ Ἰούλιος Καίσαρ.

Ὁ μέγας αὐτὸς στρατηγὸς τῆς Ῥώμης διὰ νὰ προλαμβάνη καὶ διασκεδάζῃ τὸν θυμὸν του, λέγεται ὅτι, ὡςάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν ὀργῆς, ἐσυνείθιζε, πρὶν ἢ θυμωμένος εἶπη ἢ πράξῃ τι, νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν ὀλόκληρον τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀλφάβητον· τοιοῦτοτρόπως ἔδιδε καιρὸν εἰς τὴν φρόνησίν του νὰ σβύνη εἰς τὴν γένεσίν της τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ του.

Τίς ἐξ ἡμῶν δὲν γνωρίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ λέγῃ ἐκ στήθους τὸ ἀλφάβητόν μας; Ἄς τὸ ἐπαναλαμβάνωμεν λοιπὸν ἅμα αἰσθανόμενοι ὅτι θυμὸς ἐγείρεται εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ φρόνησις θέλει καταπραῦνει τὸν θυμὸν μας, καθὼς ἡ Ἀθηνᾶ καταπραῦνε τὸν θυμωμένον Ἀχιλλέα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως εἶχομεν ἀκούσει, ὅτε εἰς τὸ Σχο-

λείον παρεδόθημεν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον· ἀλλὰ πῶς ἡ Ἀθηνᾶ κατεπράυνε τὸν θυμωμένον ἥρωα δὲν ἐγνωρίζαμεν· ἐπομένως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἶπη τὰ περὶ τούτου.

— Θέλω σᾶς εἰπεῖ, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, τὰ περὶ Ἀχιλλέως καὶ Ἀθηνᾶς, ἂν πρότερον μᾶς διηγηθῆ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ὁ Παῦλος.— Ἐνθυμῆσαι, Παῦλε, πῶς ἤρχισε καὶ πῶς ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος τῆς Τρωάδος; Εἰπέ μας ὅσα περὶ αὐτοῦ ἐνθυμῆσαι.

Ὁ δὲ Παῦλος, ὅστις διὰ τῆς προσοχῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας του ἀνεφαίνετο πάντοτε ἀνώτερος τῆς μικρᾶς ἡλικίας του, ἐξέθεσε τὰ ἐξῆς.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΩΑΔΟΣ.

Ὁ Πάρις, υἱὸς τοῦ Πριάμου βασιλέως τῆς Τρωάδος, ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου. Ἄλλ' ὁ Πάρις, ὢν κακοήθης, ἤρπασε τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου Ἑλένην, καὶ ἐπανῆλθε μετ' αὐτῆς εἰς τὴν Τρωάδα.

Ὁ Μενέλαος τότε καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀγανακτήσαντες διὰ τὴν ἄδικον καὶ ἄτιμον αὐτὴν πράξιν τῆς Πάριδος, ἠνώθησαν καὶ ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Τρωάδος. Ἀρχηγὸς τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς ἐκστρατείας ἦτον ὁ Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν διάφοροι βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος· μεταξύ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀχιλλεύς, βασιλεὺς τῆς Φθιώτιδος, ὁ ὠραιότερος καὶ ἀνδρειότερος ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ πόλις τῆς Τρωάδος ἔκειτο εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅχι μακρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου, ἦτο δὲ πόλις περιτειχισμένη, ὥστε οἱ Ἕλληνες ἠναγκάσθησαν νὰ τὴν πολιορκήσωσι δέκα δλόκληρα ἔτη. Ἐπὶ τέλους ἐπέτυχον τὸν σκοπὸν των κυριεύσαντες αὐτὴν διὰ τοῦ Δουρείου ἵππου.

Ὁ Δούρειος ἵππος ἦτο μέγανον ξύλινον ἄλογον, τὸ ὁποῖον ἐσυμβούλευσεν ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ κατασκευάσωσιν. Ἐντὸς δὲ αὐτοῦ ἐμβῆκαν τινὲς ἐκ τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκρούθησαν. Οἱ

Τρωαδίται, νομίσαντες ὅτι οἱ Ἕλληνας ἀπελπισθέντες ἀνεχώρησαν, καὶ ὅτι ἀφῆκαν ὡς ἀφιέρωμα τὸν Δούρειον ἵππον, ἔφεραν αὐτὸν ἐντὸς τῆς Τρωάδος· ἀλλὰ τὴν νύκτα, ἐξελθόντες οἱ ἐντὸς τοῦ Δουρείου ἵππου κρυμμένοι, ἤνοιξαν τὰς πύλας τοῦ τείχους, ἐπροσκάλεσαν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτως ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν καὶ τὴν Τρωάδα καὶ τοὺς Τρωαδίτας.

— Εὐγε! φίλτατε Παῦλε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πολὺ καλὰ καὶ καθαρὰ μᾶς ἐδιηγῆθης τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἂν σ' ἐρωτήσω τί μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἴσως δὲν ἐξεύρεις ν' ἀποκριθῆς.

— Μᾶς διδάσκει, ἀπήντησεν ὁ Παῦλος, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρωαδίτας.

— Ναί, φίλε Παῦλε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τρωαδίτας· ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη κατωρθώθη πρῶτον, διότι οἱ Ἕλληνες ὅλοι ἠνώθησαν εἰς τὴν κατὰ τῆς Τρωάδος ἐκστρατείαν, ἡ δὲ ἔνωσις αὕτη τοὺς κατέστησε δυνατούς· καὶ δεύτερον, διότι ἐπέμειναν σταθεροὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των μ' ὅλας τὰς κακοπαθείας καὶ δυστυχίας, τὰς ὁποίας ὑπέφεραν δέκα δλόκληρα ἔτη. Ἐὰν οἱ Ἕλληνας δὲν ἤθελον ὁμονοήσει καὶ ἐνωθῆ εἰς τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν, καὶ ἂν δὲν ἤθελον ἀναφανῆ σταθεροὶ εἰς τὴν ἀπόφασίν των, ἡ ἄλωσις τῆς Τρωάδος δὲν ἤθελε βεβαίως κατορθωθῆ. Ἐρωσιν λοιπὸν καὶ ἐπίμονον σταθερότητα πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων μεγάλων μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ἡ ἱστορία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου μᾶς διδάσκει προσέτι ὅ,τι ἄλλοτε σᾶς ἔλεγα, δηλαδή ὅτι αἱ μὲν ἀρεταὶ σώζουσιν τὰ ἔθνη, αἱ δὲ κακίαι τὰ καταστρέφουσιν. Ἡ κακοήθεια καὶ ἡ ἐγκληματικὴ πράξις τοῦ ἄρπαγος Πάριδος ἐπέφερε τὸν κατὰ τῆς Τρωάδος πόλεμον, τὴν καταστροφὴν τοῦ πατρικοῦ του βασιλείου, τὴν ἄλωσιν καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος του, καὶ τὴν σφαγὴν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν ἀδελφῶν του, τῶν συγγενῶν του καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Ἄς ἀποφεύγωμεν

λοιπὸν τὴν κακὴθειαν, τὸ ἔγκλημα, τὴν ἀδικίαν, ἐνθυμούμενοι τὴν καταστροφὴν τῆς Τρωάδος. Τώρα δὲ θέλω σὰς διηγηθῆ καὶ ἐγὼ τὰ περὶ τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.

Ο ΟΜΗΡΟΣ, Ο ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΑΙ Η ΑΘΗΝΑ.

Τὰ συμβάντα τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος, καὶ μάλιστα τὰ τοῦ τελευταίου χρόνου, περιγράφει ὁ Ὅμηρος εἰς τὸ λαμπρὸν ποίημά του, τὸ ὀνομαζόμενον Ἰλιάς. Τὴν πόλιν τῆς γεννήσεως τοῦ Ὁμήρου θετικῶς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐξεύρομεν ὅτι ἦτον Ἕλλην, καὶ ὅτι ἑπτὰ Ἑλληνικαὶ πόλεις, ἡ Σμύρνη, ἡ Χίος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς, ἡ Ρόδος, τὸ Ἄργος καὶ αἱ Ἀθῆναι, διεφιλονείκουν τὴν δόξαν τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατρὸς τῆς ποιήσεως.

Ὁ Ὅμηρος ἀρχίζει τὴν Ἰλιάδα ἐπικαλούμενος τὴν θεὰν νὰ ψάλλῃ τὴν ὄργην τοῦ Ἀχιλλέως. Ἴδου δὲ αὐτοσχέδιος μετὰ φρασις τῶν πρώτων στίχων τῆς Ἰλιάδος του·

«*Θυμὸν ὀλέθριον, θεά, τοῦ Ἀχιλλέως ψάλλε·*

» *Θυμὸν, ὅστις ἐβύθισε τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς θλίψεις,*

» *Καὶ εἰς τὸν ἄδην ἔστειλε πολλὰς ψυχὰς ἡρώων,*

» *Κ' ἐχόρτασε τὰ ὄρνεα διὰ πολλῶν πτωμάτων. »*

Τὰ κακὰ λοιπὸν τοῦ θυμοῦ ψάλλει καὶ ὁ γέρον Ὅμηρος εἰς τὴν Ἰλιάδα του, διηγούμενος ὅσα δεινὰ ὑπέφεραν οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ὁ Ἀχιλλεὺς ὀργισθεὶς δὲν ἤθελε πλέον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς μάχας των. Ὀργίσθη δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς, καθὼς λέγει ὁ Ὅμηρος, εἰς ἓν συμβούλιον κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος· τοσοῦτον δὲ ἐξήφθη, ὥστε ἔβαλεν ἀμέσως τὴν χεῖρά του εἰς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του, ἔτοιμος νὰ σύρῃ αὐτὴν κατὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ, ἥτις κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἦτον ἡ θεὰ τῆς φρονήσεως, ἀγαπῶσα τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐπιθυμοῦσα νὰ προλάβῃ τὴν ἀλληλοσφαγίαν, τὴν ὁποίαν ἡ ὄργη τοῦ Ἀχιλλέως ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ, κατέβη ἀμέσως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σταθεῖσα ὀπισθεν τοῦ θυμωμένου Ἀχιλλέως ἔσου-

ρεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ξανθὴν κόμην, καὶ τὸν παρήγγειλε ν' ἀφήσῃ τὸ ξίφος τοῦ εἰς τὴν θήκην· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ὑπήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ἡ ἀλληλοσφαγία ἐπρολήφθη.

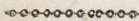
Ἡ Ἀθηνᾶ, δηλαδὴ ἡ φρόνησις, πρέπει νὰ σύρῃ ἀπὸ τὴν κόμην καὶ σέ, φίλτατε Νικόλαε, εἶπεν ἐξαίφνης ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Νικόλαον, ὁσάκις, ὡς ἄλλος Ἀχιλλεὺς, ἀνάπτεις καὶ θυμόνεις.

Ὁ μικρὸς Νικόλαος, ἐνῶ εἶχε καλλίστην καρδίαν, ἦτο τῶ ὄντι εἰς ἄκρον ὀξύθυμος· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Πλάτων, τὸ ἀλφάβητον τοῦ Καίσαρος, ἡ ἱστορία τοῦ Κουτσοῦνικα, ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ Ἀχιλλέως, οἱ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ μάλιστα ἡ τελευταία πρὸς αὐτὸν ἀπροσδόκητος ἀποστροφή τοῦ γέροντος, ἐντελῶς ἐθεράπευσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, καὶ διὰ παντὸς τὸν ἀπέσπασαν ἀπὸ τὸν ἐπικίνδυνον αὐτὸν σύντροφόν του.

Ἐκτοτε δὲν ἴδαμεν ποτὲ θυμωμένον τὸν καλὸν αὐτὸν συμμαθητὴν μας· πολλάκις μάλιστα τὸν ἠκούσαμεν τραγωδοῦντα ἐκφραστικώτατα τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους εἶχε μάθει παρὰ τοῦ Γεροστάθου·

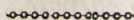
« Ὅργῃ καὶ μέθῃ ἀδελφαί, διαφορὰν δὲν ἔχουν,

» Ἐγκλήματα καὶ κίνδυνοι κατόπιν αὐτῶν τρέχουν.»

M.

Η ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

« Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν
 χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν. »
 (Ἐπιχάρμου.)

Ὁ ΣΑΚΙΣ ἐπεσκεπτόμεθα τὸν Γεροστάθην, πάντοτε ἐνησχο-
 λημένον εὐρίσκομεν αὐτόν. Ἐβδελύττετο δ' ἀγαθὸς γέρον τὴν
 ἀργίαν· ἐθεώρει δὲ καὶ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ἐρ-
 γασίαν ὅχι μόνον ὠφελίμους εἰς τὴν ὑγίαν τοῦ σώματος καὶ
 τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς χρέη ἱερὰ παντὸς τιμίου καὶ φρονί-
 μου ἀνθρώπου.

Συνήθως ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου του·
 ἐνίοτε δὲ εἰς ξυλουργικὴν τινα ἐργασίαν· καὶ ἄλλοτε ἀνεγί-
 νωσκε, κρατῶν πάντοτε ἐγγράφους σημειώσεις τῶν ἀναγνώ-
 σεών του.

Ἡμέραν τινα εὐρόντες αὐτὸν γράφοντα, ἠθελήσαμεν ν' ἀνα-
 χωρήσωμεν. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθή-
 σωμεν, λέγων ὅτι ἐτελείωσεν ἤδη τὸ ἔργον του, καὶ ὅτι μᾶ-
 λιστα ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἀναγνώσῃ ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεί-
 νην εἶχε γράψῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀνάγνωσίν του, ἐνθυμοῦμαι ὅτι μᾶς
 εἶπε τὰ ἐξῆς περὶ μυθιστοριῶν.

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΣ.

Πολὺ καλὰ γνωρίζω, παιδιά μου, ὅτι ὢν ἤδη γέρον, δυ-
 σκόλως δύναμαι ν' ἀποβάλω τὰς κακὰς ἐξεις καὶ ν' ἀποκτήσω
 ἀντ' αὐτῶν ἄλλας καλὰς. Τὸ παλαιὸν δένδρον, καθὼς καὶ ἄλ-
 λοτε σᾶς εἶπα, δὲν δύναται πλέον νὰ λυγισθῇ, οὔτε νὰ ὀρ-
 θωθῇ ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ.

Καὶ ὅμως δὲν παύω προσπαθῶν πάντοτε διὰ τῆς ἀναγνώ-

σεως τὴν βελτίωσιν καὶ τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας μου, ἐνθου-
μούμενος τὸ ρητὸν τοῦ Αἰσχύλου· « Καλὸν δὲ καὶ γέροντα
μαρθάνειν σοφά. »

Ἀλλὰ δυστυχῶς πόσον σπάνια εἶναι σήμερον τὰ ἐκλεκτὰ
καὶ ἐπωφελεῖ βιβλία! πόσον πολλὰ τὰ ἀνωφελεῖ καὶ κοῦφα!
πόσον δὲ ἄφθονα τὰ ἐπικίνδυνα καὶ φθοροποιά!

Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν νεωτέρων βιβλίων συγγράφονται
χάριν χρηματολογίας τῶν συγγραφέων, καὶ οὐχὶ χάριν ὠφε-
λείας τῶν ἀναγινωσκόντων. Δι' αὐτὸ ἐπλημύρισαν τὴν Εὐ-
ρώπην αἱ *Μυθιστορίαι*, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοπὸν
κρύφιον ἔχουν τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθῶν· διότι ὅσον περισσό-
τεροι εἶναι οἱ ὀκνηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, τόσοι περισσότεροι
εἶναι καὶ οἱ ἀναγνώσται τῶν μυθιστορημάτων· ὅσον δὲ πε-
ρισσότεροι ἀναγινώσκουν μυθιστορίας, τόσοι περισσότερα χρη-
ματολογοῦν οἱ ἀσυνείδητοι μυθιστοριογράφοι.

Ἐνθουμοῦμαι, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, γέροντα καθη-
γητὴν τῆς φιλολογίας εἰς Βιέννην, ὅστις ἠρώτησε ποτὲ νέον
Γερμανόν, συγγράφοντα ἐρωτικὰς καὶ κακοήθεις μυθιστορίας,
διατί ἠσπᾶσθη τοιοῦτον εἶδος ἐνασχολήσεως.

— Διότι εἶμαι πτωχός, ἀπήντησεν ὁ λογιώτατος. Ἐκ τῶν
βιβλίων δὲ μόνον τὰ μυθιστορήματα, καὶ μάλιστα τὰ ἐρω-
τικὰ, ἐξοδεύονται σήμερον· καὶ ἐπομένως μόνον αὐτὰ ὠφε-
λοῦν τοὺς πτωχοὺς συγγραφεῖς.

Ὁ καθηγητὴς παρετήρησε τότε πρὸς τὸν πτωχὸν συγγρα-
φέα ὅτι ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν κοι-
νωνίαν, ἂν ἐπροσπάθει νὰ χρηματολογήσῃ κλέπτων, παρὰ
συγγράφων τοιαύτας μυθιστορίας.

— Πῶς! ἀπήντησε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ νέος Γερμανός·
ἢ μὲν κλοπὴ εἶναι ἔγκλημα ἀτιμότερον, τὸ δὲ συγγράφειν
ἐντιμότερον ἔργον.

— Τὸ συγγράφειν μυθιστορίας κακοήθεις, ἐπρόσθεσε τότε
ὁ καθηγητὴς, εἶναι, φίλε μου, ἔγκλημα κοινωνικὸν πολὺ με-
γαλῆτερον καὶ ἀτιμότερον τῆς κλοπῆς. Διὰ τῆς κλοπῆς ὁ κλέ-

πτης αφαιρεί δολίως τὰ χρήματά τινων, ἐνῶ ὁ κακοήθης μυθιστοριογράφος ὄχι μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν πολυτιμον καιρὸν τῶν ἀναγνωστῶν του δολίως ἀφαιρεῖ. Δὲν ζημιώνει δὲ μόνον ὀλίγους χρηματικῶς ὡς ὁ αἰσχροὺς κλέπτης, ἀλλὰ ζημιώνει καὶ ἠθικῶς ὀλόκληρον τὴν κοινωνίαν, ὀλόκληρον τὸ ἔθνος του, διαφθείρων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἦθη τῶν ὁμογενῶν του διὰ τῶν αἰσχροῶν διηγήσεών του.

Ὁ νέος Γερμανὸς μυθιστοριογράφος συλλογισθεὶς ὀλίγον ὠμολόγησεν ὅτι ὁ καθηγητὴς εἶχε δίκαιον· ἔκτοτε δὲ δὲν ἔγραψε παρὰ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του, καὶ οὐχὶ μόνον πρὸς ὠφέλειαν τοῦ βαλαντίου του.

Αἱ μυθιστορίαι συνήθως, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐμψυχόνουν τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν· ἐξάπτουν προσέτι τὴν *φαρτασίαν* τῶν νέων, καὶ ἐπομένως ἐλαττόνουν τὴν *κρίσιν* αὐτῶν· διεγείρουν τὰ φθοροποιὰ πάθη, καὶ διαφθείρουν οὕτω τὴν καρδίαν· κακοσυνειθίζουσιν τὸν νοῦν εἰς τὴν ἐλαφράν καὶ ζωηράν ἀνάγνωσιν, καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνίκανον σπουδαίας καὶ ὠφελίμου ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐπὶ τέλους αἱ μυθιστορίαι καταστρέφουν ἀνωφελῶς τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸν καιρὸν του.

Ὁ φρόνιμος καὶ πολυπείρος Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Ἰθάκην, διὰ νὰ μὴ ἐλκυσθῆ ἀπὸ τὰς θελκτικὰς μελωδίας τῶν Σειρήνων καὶ ναυαγήσῃ εἰς τοὺς ἐπικινδύνους βράχους των, αὐτὸς μὲν ἐδέθη εἰς τὸ κατάρτιον τοῦ πλοίου του, τῶν δὲ συνταξιδιωτῶν του τὰ αὐτὰ ἔφραξε μὲ κηρίον.

Τοιουτοτρόπως καὶ σεῖς καὶ αἱ ἀδελφαί σας, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ὄχι μόνον τὰ αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄμματά σας πρέπει νὰ κλείετε, ὁσάκις μυθιστορίαι παρουσιάζονται ἐνώπιόν σας.

Ὅθεν ἀφίνοντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μυθιστορημάτων εἰς ὅσους ἐπιθυμοῦν καὶ τὸν καιρὸν των νὰ χάνωσι, καὶ τὰ ἦθη των νὰ διαφθείρωσιν, ἃς ἔλωμεν, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, εἰς τὸ προκείμενον.

ΑΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ.

Σήμερον ἀνεγίνωσκα τὰς ἐξομολογήσεις Γάλλου τινος, Σίμωνος καλουμένου, ὅστις ἀφελέστατα ἐκθέτει πῶς ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν, ἥτις τόσον πολὺ τὸν ἐτίμησε παρὰ τοῖς συμπολίταις του, καὶ τόσον εὐτυχῆ καὶ ἀξιαγάπητον κατέστησεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Οἱ λόγοι καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Σίμωνος τόσον με ἤρresαν, ὥστε ἀπεφάσισα ἀμέσως νὰ μεταφράσω ἐλευθέρως τὰς ἐξομολογήσεις του ταύτας, ὅχι μόνον διὰ νὰ τὰς ἐντυπώσω ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν νοῦν μου, ἀλλὰ συγχρόνως διὰ ν' ἀναγνώσω καὶ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς καλοὺς μου φίλους, τὴν μετάφρασίν μου ταύτην.

Ποῖος ἐξ ὑμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἡλικιωθῆ, νὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ εὐτυχῆς νὰ διέλθῃ τὸν βίον του; Ἀλλ' οἱ ἄφρονες βεβαίως μῆτε νὰ τιμηθῶσι δύνανται, μῆτε εὐτυχεῖς νὰ ζήσωσιν. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν φρόνησις διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ὑπόληψιν, καθὼς ἀπαιτοῦνται ἀγαθοεργίαι διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ἀγάπην παρὰ τῶν ἄλλων.

Ὅλοι λοιπὸν βεβαίως ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε πῶς ἀποκτᾶται ἡ φρόνησις, ἥτις δικαίως ὠνομάσθη παρὰ τοῦ Πυθαγόρου ἀγκυρα τῆς εὐτυχίας, διότι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, αὕτη μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πράττωμεν καὶ τί νὰ μὴ πράττωμεν διὰ νὰ ζῶμεν εὐτυχεῖς.

Ἀκούσατε λοιπὸν, παιδία μου, πῶς ὁ Σίμων διηγεῖται ὅτι ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν. — Καὶ ὁ Γεροστάθης ἤρresεν ἀμέσως τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μεταφράσεώς του, τῆς ὁποίας διασώσας ἀντίγραφον, εὐχαρίstως καταχωρίζω αὐτὸ ἐνταῦθα.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ.

Ὅτε νέος ἐσπούδαζον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου, ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου ὅτι ὑπῆρχον ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν δὲ ταύτην, ἂν καὶ μικρὸς, ἤρresα ὑπερβολικά.

— Καί τί ἀπαιτεῖται, ἠρώτησα ἀμέσως, διὰ νὰ γίνη τις ἄξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίτλου; Μήπως ἀπαιτῆται εὐγένεια γεννήσεως; μήπως ἀπαιτοῦνται πλούτη μεγάλα;

— Ὅχι, μὲ ἀπεκρίθησαν. Οἱ λεγόμενοι εὐγενεῖς καὶ οἱ πλοῦσοι, ἐπαναπαυόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγὴν των καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη των, μένουσιν συνήθως ἄσοφοι καὶ ἀπαίδευτοι· ἐπαιρόμενοι δὲ πολλάκις, καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονοῦντες, καταντῶσιν ὅχι οἱ σοφώτεροι ἀλλ' οἱ ἀνοητότεροι τῆς κοινωνίας.

— Τί λοιπὸν ἀπαιτεῖται, ἐπανέλαβον ἐρωτῶν, διὰ νὰ γίνη τις σοφός;

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη ὅτι εἷς ἐκ τῶν ἀρχαίων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος εἶπεν ὅτι ἡ ἀληθὴς σοφία συνίσταται εἰς τὸ Γνώθι σαυτὸν· διότι μόνον ὅταν γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτὸν του ἀποκτᾷ φρόνησιν καὶ καθίσταται εὐτυχής· καὶ ὅτι διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἐνεχάραζαν μὲ χρυσᾶ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ Γνώθι σαυτὸν, ὡς τὸ ἀναγκαιότερον ὅλων τῶν παραγγελημάτων.

Ἐπειδὴ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτὸν μου μοι ἐφάνη κατ' ἀρχὰς εὐκολώτατον, ἀπεφάσισα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ σοφός.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσον εὐκολον, μὲ εἶπον, τὸ Γνώθι σαυτὸν ὅσον τὸ νομίζεις· δὲν πρόκειται διὰ τοῦ Γνώθι σαυτὸν νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐξωτερικὸν σου Σίμωνα, τὸν ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικὸν σου Σίμωνα, δηλαδὴ τὴν ψυχὴν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἠθικὰς σου ἐλλείψεις, τὰς ψυχικὰς σου κακίας, γνωρίζων δὲ αὐτὰς νὰ τὰς διορθώσῃς. Ἡ ἐργασία δὲ αὕτη δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλος.

Πόσοι ἀσχημῶτατοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἂν καὶ καθ' ἡμέραν βλέπωσι τὰ πρόσωπά των εἰς τὸν καθρέπτην, νομίζουν ὅτι εἶναι χαριέστατοι καὶ ὠραιότατοι!

Πόσοι γονεῖς δὲν βλέπουν οὔτε τὰ φυσικά, οὔτε τὰ ἠθικὰ τῶν τέκνων των ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα πᾶς ἄλλος εὐκόλως διακρίνει!

Ἄλλ' ἐὰν ἡ φιλαυτία μᾶς τυφλόνη τόσον, ὥστε οὔτε τὰ φυσικὰ ἐλαττώματά μας νὰ μὴ βλέπωμεν, φαντάσου, μὲ εἶπον, φίλε Σίμων, πόσον δυσκολώτερον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ γνωρίσης καὶ νὰ ὁμολογήσης εἰς σεαυτὸν τὰ ἠθικά σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὐκολώτερον εἶναι, μ' ἐπρόσθεσαν, νὰ μάθητις πόσον ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τὴν σελήνην, παρὰ νὰ γνωρίση ἀληθῶς τὸν ἑαυτὸν του.

Αἱ δυσκολίαι ὅμως αὐται δὲν μ' ἀπεκαρδίωσαν, διότι ὁ τίτλος τοῦ σοφοῦ πολὺ μ' ἐγαργάλιζεν.

Ἦρχισα λοιπὸν νὰ σπουδάζω τὸν ἑαυτὸν μου, νὰ τὸν ἐξετάζω μετὰ προσοχῆς ὅπως τὸν γνωρίσω. Ἄλλ' εἰς τὸ ἔργον μου αὐτὸ εὔρον ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὁποίας δὲν ἐπερίμενον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς ἐτύφλωναν ἀληθῶς τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου παρὰ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα ἢ κακίαν εὑρισκον. Βαθμηδὸν ὅμως ἤρχισα νὰ διακρίνω μικρά τινα ἐλαττώματα καὶ κακίας· ἀλλ' ὁ νοῦς μου, νικώμενος ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, εὔρισκε σοφιστικὰς τινὰς δικαιολογίας τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν καὶ τῶν κακιῶν μου. Ὅτε δὲ ἐπροχώρησα εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ ἐξηκολούθησα μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδὴν μου, ἤρχισεν ὁ μὲν νοῦς νὰ ὑπερισχύη, ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ· καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτον εἰς ἑμαυτὸν ἰδέαν τινὰ ἐσφαλμένην, ἠθικὸν τι ἐλάττωμα, καὶ νέαν ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν ἢ κακίαν.

Αἱ δυσάρεστοι αὐταὶ ἀνακαλύψεις κατ' ἀρχὰς μοὶ ἦσαν πολὺ ἐνοχλητικαί, πληγόνουσαι τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοτιμίαν μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήντησε καὶ εὐκολον, καὶ συγχρόνως εὐάρεστον, διότι ἀνακαλύπτων ἐλάττωμά τι, καὶ ἐκριζόνων ἀμέσως αὐτὸ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου, ἤσθανόμην ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν γλυκυτάτην.

Θέλω δὲ σᾶς ἐκθέσει ἀμέσως τὰς κυριωτέρας παρατηρήσεις καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑαυτοῦ μου μὲ ὠδήγησεν, ὅπως δι' αὐτῶν εὐκολυνθῆτε εἰς τὸ ἔργον σας,

ἂν ποτὲ καὶ σεῖς ἐπιθυμήσετε ν' ἀποκτήσετε σοφίαν καὶ ὑπόληψιν σοφῶν. Οὕτω δὲ θέλω σᾶς φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων μου ἕως εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ, τότε δὲ ἔχοντες τοὺς πόδας ἀκουράστους, θέλετε δυνηθῆ εὐκόλως νὰ προχωρήσετε περαιτέρω, διότι ἡ ὁδὸς τοῦ Γρῶθι σαυτὸν εἶναι μακρὰ καὶ ἐπίπονος, ὀλίγοι δὲ εἶναι οἱ εὐτυχεῖς θνητοί, οἵτινες ἐπλησίασαν εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς.

ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ.

Ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν μου, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψα, ἦτο μικρὸς σπινθῆρ κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. Ἄν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἔσθυνον τὸν σπινθῆρα αὐτόν, ἕως ἤθελε προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἣτις καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἤθελε κατακαύσει.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ σχολεῖον διεκρινόμην μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν μου, εἰς δὲ τὰς ἐξετάσεις ἐφαινόμην μεταξὺ τῶν ἀρίστων, μοὶ ἐγεννήθη ἀνεπαισθήτως ἡ ἰδέα ὅτι δύναμαι νὰ γίνω ἀνὴρ μέγας καὶ ἔξοχος, καὶ νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων, ὡς ἐπίσκοπος, στρατηγός, ἢ ὑπουργός.

Ὅστις φορεῖ κύτρινα ὀμματουᾶλια βλέπει χρυσοῦ τὰ χάλκινα νομίσματα· ὅστις δὲ φορεῖ τὰ ὀμματουᾶλια τῆς κενοδοξίας καὶ φιλαυτίας, τὸν μὲν ἑαυτὸν του βλέπει χρυσοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους χαλκίνοους.

Ἀλλὰ παρευρεθεῖς εἷς τινα ἐπίσημον πολιτικὴν τελετὴν, παρετήρησα ὅτι ὀλίγοι ἦσαν οἱ λαμπροστολισμένοι ὑπάλληλοι, πολλοὶ δὲ οἱ ἀπλοὶ πολῖται.

Τότε ἐνόησα ὅτι ἡ κοινωνία ὁμοιάζει πυραμίδα, εἰς τὴν στενὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ὑψηλαί τινες θέσεις, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι, στενόχωροι καὶ ἐπικίνδunami εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως δύναται τις ν' ἀναβῆ εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας θέσεις, ἐξ ὧν ὅμως εὐκόλως δύναται νὰ πέσῃ καὶ νὰ συντριφθῆ. Ἀλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βᾶσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τόπος εὐρύχωρος δι' ὅλους, ὅπου ἕκαστος δύναται νὰ

ἐκτείνῃ καὶ νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χεῖράς του, καὶ ἐργαζόμενος δι' αὐτῶν νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει.

Ὁ φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἐμαυτόν, στείλε εἰς κόρακας τὴν κενοδοξίαν καὶ φιλοπρωτίαν σου· θέλων νὰ πηδήσῃς ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δύνασαι, κινδυνεύεις νὰ πέσης καὶ νὰ συντρίψῃς τὴν κεφαλὴν σου. Αἱ σκέψεις δὲ αὐταὶ ἔσβυσαν ἀμέσως τὸν σπινθῆρα τῆς κενοδοξίας, καὶ μ' ἔπεισαν ὅτι πρέπει ν' ἀκολουθήσω τὸ πατρικόν μου ἐπάγγελμα.

Ἴδου τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας. «*Μετριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου*»· εὐχαρίστως δὲ ἔμαθον ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐσυμβούλευον τὸ «*Μηδὲν ἄγαν*» καὶ τὸ «*Pār méτρον ἄριστον*».

ΑΠΕΡΙΣΚΕΨΙΑ.

Παρατήρησα ἀκολούθως ἐξετάζων τὸν ἑαυτόν μου, ὅτι σχεδὸν πᾶν δυσάρεστον, τὸ ὁποῖον εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον ἢ εἰς ἄλλους ἐπροξένουν, προήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἀπερισκεψίαν μου. Ὅσάκις ἔκρινον ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὁσάκις ἔλεγον ἢ ἔπραττόν τι ἀπρεπὲς ἢ ἐπιζήμιον, παρατήρουν ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῆ ἀρκετὰ ὠρίμως πρὶν κρίνω, πρὶν δμυλῆσω ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Ἐσυμπέρανον λοιπὸν ὅτι ὁ ἀπερίσκεπτος δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν σοφοῦ· καὶ ὅτι διὰ ν' ἀποκατασταθῇ τις ἄξιος τῆς ἐπωνυμίας αὐτῆς, ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτεται ὠρίμως καὶ ἄνευ βίας, νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ προβλέπῃ ὅλας τὰς ἐνδεχομένας συνεπειὰς τῶν πράξεών του, νὰ συμβουλευέται δὲ καὶ τὸν νοῦν ἄλλων φρονίμων, πρὶν εἶπῃ ἢ ἐνεργήσῃ τι. Εὐχαρίστως δὲ ἔμαθον ὅτι τὰ αὐτὰ ἐσυμβούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος λέγοντες·—*Νόει καὶ πράττε.*—*Τὸν νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.*—*Σοφοῖς χρῶ.*—*Μίσει τὸ ταχὺ λέγειν.*—*Βία μὴδὲν πράττειν.*—*Πράττει ἀμετανοήτως.*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙΡΟΥ.

Ὅτε αὐγὴν τινα ἐξυπνήσας, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ

τὴν κλίνην μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὀλόκληρον περίπου ὥραν ὀκνεύων καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγισα διὰ τῶν μικρῶν ἀριθμητικῶν μου γνώσεων ὅτι χάνων τοιοῦτοτρόπως μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην αὐγὴν, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους χάνω τριάκοντα ὀλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

Πόσον δυστυχῆς, εἶπον τότε, εἴαν καθ' ἕνα χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενῆς καὶ κλινήρης τριάκοντα ὀλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ὠφελείας, καὶ ἐκ τῶν ἐτοίμων ἐξοδεύων !

Διατί λοιπὸν νὰ χάνω τόσον πολύτιμον καιρὸν ; Ἐκτοτε ἅμα ἀκούων τὴν αὐγὴν τὸν πετεινὸν λαλοῦντα, ἐπήδων ἀπὸ τὴν κλίνην μου.

Ἐσκέφθην ὅτι αἱ ὥραι εἶναι τὸ νόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέραι τὸ νόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς ὅστις παρηλθε δὲν ἐπανέρχεται πλέον. Ἄς μὴ ἀφίνω λοιπὸν, εἶπον, νὰ παρέρχωνται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι μου, αἱ ὥραι μου, αἱ στιγμαὶ μου, ἄς μὴ χάνω τὸ πολύτιμον αὐτὸ νόμισμα τῆς ζωῆς μου. Ὁ καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς δὲν ἀφίνει ὀπισθὲν του παρὰ ὀκνηροῦς, ἀμελεῖς, κακοήθεις καὶ δυστυχεῖς.

Ἴδου λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, οἰκονομίαν καιροῦ, ἢ, κατὰ τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς· *Χρόνου φείδου*· διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ *μεγίστη τῶν ἀσωτειῶν εἶναι ἡ ἀσωτεία τοῦ καιροῦ*.

ΤΑΞΙΣ.

Ἐσυνεῖθιζον κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ μὴ χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, ν' ἀφίνω αὐτὰ ἀνακατωμένα, ἀτακτοποίητα καὶ ὅπου ἐτύχαινον· ἀλλ' ὀγλίγωρα παρετήρησα ὅτι διὰ νὰ ἀνεύρω ἀκολούθως τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἤξευρα ποῦ ἔθεσα, ἔχανα πολὺ περισσότερον καιρὸν, ἀφ' ὅσον ἤθελον ἐξοδεύσει διὰ νὰ τοποθετήσω ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπὸν ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματαίου κόπου, καὶ τῆς δυσαρεσκείας, ἀπαιτεῖται

νά ἔχω προσδιωρισμένον τόπον δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ νά θέτω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκειόν του τόπον.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νά κάμνω κάθε τι εἰς τὴν ὥραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία κατὰ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον, καὶ φθείρει ματαίως τὸν πολύτιμον καιρόν. Ἐσυμπέρανον λοιπὸν ὅτι πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ.

Βλέπων κατ' ἀρχὰς τοὺς πλουσίους ἀφ' ἑνός, καὶ τὴν ἰδικήν μου πτωχείαν ἀφ' ἑτέρου, ἐμελαγχόλουν καὶ ἐλυπούμην· ἀλλ' ἐξετάζων ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον τινὰ εἰς τὴν καρδίαν του, ὅστις τὸν βασανίζει· ἔμαθον μάλιστα ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόνοι, οἵτινες βασανίζουν τοὺς πλουσίους, εἶναι πολὺ ὀδυνηρότεροι ἀπὸ τοὺς πόνους τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ ὑγεία των χειροτέρα, καὶ αἱ ἀνάγκαι των περισσότεραι, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι των ἀτελεύτητοι· ἐβεβαιώθην ἐπομένως ὅτι πᾶν ὅ,τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς ὅστις μακρόθεν φαίνεται εὐτυχής, δὲν εἶναι τριοῦτος ὅταν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐξετάσης.

Ἐπαρηγορήθην λοιπὸν, καὶ ἐξηκολούθησα ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι ἀπὸ τοὺς πλουσίους, τοὺς ὁποίους κατ' ἀρχὰς ἐζήλευον, ἔζησα πάντοτε εὐτυχής καὶ εὐχαριστημένος εἰς τὴν θέσιν μου, ἀκολουθῶν τὴν συμβουλήν τοῦ Ἑλλήνου Ἰσοκράτους· « στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζῆτει δὲ τὰ βελτίω ».

ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΗ.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα ὠρίμως ἐσκέφθην, καὶ κατορθωτὰ καὶ ὠφελιμώτατα

εὔρον, δὲν ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεὶς ἐνδεχόμενά τινα ἐμπόδια καὶ δυσκολίας.

Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶναι ἀναγκαῖα μόνον εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅπως δι' αὐτῆς νικᾷ τὰς παρουσιαζομένας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου του.

Ἀλλὰ πολλοὶ ἀρχίζουν καὶ ὀλίγοι τελειοῦν, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ δυσκολώτερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐαρεστότερον μέρος τοῦ ἔργου. Ὅθεν, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ἐκτὸς τῆς γενναιότητος ἀπαιτεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, διὰ ν' ἀντιπαλαίη τις καὶ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ἀπαντώμενα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀφροσύνη ν' ἀροτριάσῃ τις τὸν ἀγρόν του, καὶ νὰ μὴ σπεῖρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν σπεῖρῃ καὶ νὰ μὴ τὸν θερίσῃ.

Παρετήρησα ὅτι ἐὰν ἡ ὄρνις δὲν ἐπιμεῖνῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐπὶ τῶν αὐγῶν τῆς, ὄρνιθια ποτὲ δὲν ἐξέρχονται. Ἐπιμονὴ λοιπὸν, ἐφώναξα, καὶ σταθερὰ θέλησις. Ἐπληροφορήθην ἐπομένως ὅτι ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι πραγματικῶς ὁ δυνατώτερος μοχλὸς παντὸς ἔργου· δι' αὐτῆς ἡμπόρεσα νὰ ἐννοήσω πράγματα, τὰ ὁποῖα κατὰ πρῶτον μοὶ ἐφαίνοντο ἀκατάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ἀνεκτέλεστα.

Ἴδου λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας· « ἃς θέλωμεν, καὶ ἃς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως, καὶ τότε αἱ δυσκολίαι ἐκλείπουν, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦν. » Αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ ἀντιστάσεις ἃς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ' ἃς δξύνωσι καὶ ἐνισχύωσι τὴν θέλησίν μας, καθὼς ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκονίου δξύνει τὴν μάχαιραν.

ΥΠΟΜΟΝΗ ΚΑΙ ΕΛΠΙΣ.

Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ ᾖναι ἀναγκαῖα διὰ ν' ἀντιπαλαίωμεν πρὸς τὰς δυσκολίας, ἀναγκαιοτάτη εἶναι καὶ ἡ ὑπομονὴ διὰ νὰ

υποφέρωμεν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας.

Ὅταν ὑπάρχη μὲν ἄνεμος, ἀλλ' εἶναι ἐναντίος, διὰ τῆς ἐπιμοιῆς δυνάμεθα λοξοδρομοῦντες νὰ προχωρήσωμεν τὸ πλοῖόν μας· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχη γαλήνη καὶ πλήρης νηνεμία, τὸ δὲ πλοῖον μένει ἀκίνητον, εἰς μάτην ἀγανακτοῦμεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονὴ μέχρι οὗ πνεύση οὖριος ὁ ἄνεμος.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυχίαν μας, ἐνῶ διὰ τῆς ἀνυπομονησίας διπλασιάζομεν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν λύπην μας.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις μὴ υποφέρων τὸ φορτίον του, τὸ τινάσσει ἐπὶ τῶν ὤμων του διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος του, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου, καὶ ἀνοήτως πληγόνει τὴν ῥάχιν του.

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπίς εἶναι ἡ παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρούσης ζωῆς· εἶναι ἀκτὶς φωτὸς εἰς τὸ σκότος· σανὶς εἰς τὸ ναυάγιον· φωνὴ ἀνθρώπινος εἰς τὴν ἔρημον· ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν· μειδιάμα τέκνου ἀγωνιῶντος· καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐπίκλησις τοῦ δικαίου καὶ πολυεσπλάγχνου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχοῦντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα ἀληθῆ χριστιανόν. Λί χριστιανικαὶ δὲ αὗται ἀρεταὶ εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπίς.

Ἰδού, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξεν ἡ πολυχρόνιος πεῖρά μου καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὁφεληθῆτε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξακολουθήσατε καὶ σεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ διορθόνοντες τὰ ἐλαττώματά σας, διὰ ν' ἀποκτήσετε οὕτω τὴν πολύτιμον ἄγκυραν τῆς εὐτυχίας, ἧτοι τὴν φρόνησιν.

ΤΑ ΔΟΥΛΙΚΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.

Πολλάκις ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεις μᾶς ὑπενθύμιζε τὰς ἀνωτέρω ἐξομολογήσεις καὶ συμβουλὰς τοῦ φρονίμου Σίμωνος.

Ὅσάκις δὲ ἔβλεπεν ὀκνηροὺς, σπαταλῶντας καὶ τὸν πολῦτιμον καιρὸν τῶν καὶ τὰ πολῦτιμα χρήματά τῶν, ἔλεγεν.— Ἄν οἱ ὀκνηροὶ αὐτοὶ ἀνεγίνωσκον ἐκ νεότητός τῶν τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος, ἴσως ἤθελον εἶσθαι σήμερον ἐλεύθεροι ἀπὸ αὐτὸ τὸ δλέθριον ἐλάττωμα τῆς ὀκνηρίας.

Ὁ ἔχων τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει ἀξίαν. Μόνον ὁ καιρὸς τοῦ ἐλευθέρου εἶναι καιρὸς πολῦτιμος, τοῦ δὲ δούλου εἶναι καιρὸς ἄτιμος. Ὅσοι λοιπὸν σπαταλῶσιν ἀνωφελῶς τὸν καιρὸν τῶν διάγοντες ὀκνηρῶς, ἢ εἶναι δούλοι, ἢ εἶναι ἄξιοι δουλείας καὶ ἀνάξιοι ζωῆς ἐλευθέρως. Ὁ δούλος συνειθίζει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα ἀπορρόφᾳ ὁ τύραννός του· ὦν δὲ ζῶν μιμητικὸν μιμεῖται καὶ βαθμηδὸν οἰκειοποιεῖται καὶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν τυράννων του. Ἄν λοιπὸν ὀκνηροί, μαλθακοί, πολυτελεῖς, ὑπερόπται, βάρβαροι, ἄδικοι καὶ ἄρπαγες ἦναι οἱ τύρανοι, ἢ ἀργία, ἢ μαλθακότης, ἢ πολυτέλεια, ἢ ὑπεροψία, ἢ βαρβαρότης καὶ ἢ ἀδικία θέλουσιν χαρακτηρίσει καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν.

Ἡ παρρησία, διὰ τῆς ὁποίας γενναίως καὶ ἐλευθέρως ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος πολίτης τὸ φρόνημά του, εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς δούλους. Μὴ ἔχοντες δὲ οἱ δυστυχεῖς πατρίδα ἐλευθέραν, καὶ μηδέποτε γευθέντες τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ, δυσκόλως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὸ μαγευτικὸν καὶ ἐνθουσιῶδες αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀσπασθῆτε λοιπὸν, μᾶς ἔλεγεν ὁ γέρον, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἀρετὴν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀντιφάρμακα κατὰ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας.

Ὅσακις δὲ ὁ Γεροστάθης μᾶς ἀνέφερε περὶ σταθεραῶς θελήσεως, μᾶς ἐδιηγείτο καὶ τὰ μεγάλα καὶ τεράστια ἔργα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἄγγλοι κατώρθωσαν διὰ τῆς προθύμου ἐνώσεώς των πρὸς ἐπιχειρήσιν αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου καὶ σταθεραῶς θελήσεώς των πρὸς εὐόδωσίν των.

Διὰ τὰ μᾶς ἀποδείξῃ δὲ ὁ γέρον τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς σταθεραῶς θελήσεως μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἐξῆς προγονικὸν παράδειγμα.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὁποῖον, ἑπταετὲς ἔτι ὄν σερηθὲν τοὺς γονεῖς του, παρεδόθη εἰς παιδαγωγόν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ παιδαγωγὸς του συμπαρέλαβεν ἡμέραν τινα εἰς τὸ δικαστήριον τὸν νέον μαθητὴν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκροάσθη τὸν εὐγλωττον ῥήτορα Καλλίστρατον, καὶ ἶδεν ἅπαντας θαυμάζοντας καὶ ἐπαινοῦντας αὐτὸν, ἠσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀναφανῇ ποτὲ καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινὸς καὶ εὐγλωττος, ὡς ὁ εὐδοκίμησας Καλλίστρατος.

Ἀφήσας λοιπὸν ἕκτοτε ὅλα τὰ ξένα εἰς τὴν ῥητορικὴν μαθήματα, περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἑνδοξον.

Δὲν ἀρκοῦν ὅμως μόνον κανόνες τῆς ῥητορικῆς διὰ τὰ κατασταθῆ τις ῥήτωρ δεινός· ἀπαιτοῦνται καὶ σωματικὰ προτερήματα. Ὁ δὲ ὄρφανὸς ὄχι μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἔστερεῖτο, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἶχεν, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῇ ῥήτωρ εὐγλωττος καὶ δεινός.

Ἐχων σῶμα ἀσθενὲς καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον,

εὐκόλως διακοπτομένην, ἰσχνὴν καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν· ἡ προφορά του ἦτον ἀσαφής· ἡ παρामीκρά ταραχὴ τὸν κατεθούρει, καὶ διέκοπτε τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων του. Ἐκτὸς δὲ τῆς κακῆς καὶ ἐλαττωματικῆς προφορᾶς, εἶχε καὶ ἀπαγγελίαν, καὶ παραστατικὸν λῖαν δυσάρεστα· ὥστε, ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπαρουσιάσθη ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγελάσθη ὁ δυστυχῆς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του. Ἀπηλπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἄλλ' εὐτυχῶς εὐρέθη γέρον τις ἀγαθὸς καὶ ἔμφρων, Εὐνόμος καλούμενος, ὅστις ἐνταμῶσας αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ νὰ τὸν ἐγκαρδιώσῃ, δίδων πρὸς αὐτὸν συμβουλὰς τινὰς καταλλήλους πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων του, ἰδίως δὲ συνιστῶν πρὸς αὐτὸν θέλησιν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Κατὰ παραγγελίαν λοιπὸν τοῦ Εὐνόμου, ἤρχισε νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμά του, ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε τρέχων ἀνηφόρους, καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους, διὰ νὰ ἀναπτύξῃ οὕτω καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνὴν του. Κρατῶν χάλικας ἐντὸς τοῦ στόματος ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθόνων τοιουτοτρόπως τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφορᾶς του. Καὶ διὰ νὰ συνειθίσῃ εἰς τὰς ταραχὰς καὶ τοὺς θουρούβους τοῦ ἀκροατηρίου του, κατέβαινε εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Λαβὼν δὲ παρὰ τινος ὑποκριτοῦ Σατύρου ὀδηγίας τινὰς, ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του καὶ δι' ἀπαγγελίας ἐκφραστικῆς καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, εἰς τὸ ὁποῖον καταβαίνων ἔμενε δύο καὶ τρεῖς μῆνας ἐντὸς αὐτοῦ, μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Πρὸς τούτοις, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ πο-

λιτικήν ἔμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ τὴν μορφώση τὸ λεκτικόν του, ἀντέγραψεν ὀκτάκις δλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ρήτορος, στεφανώσαντες μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθεράν καὶ ἐπίμονον θέλησίν του, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλύτερον καὶ δεινότερον ρήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος. Ὁ νέος οὗτος ἦτον ὁ Δημοσθένης.

Οἱ συμπολιταὶ τοῦ Ἀθηναῖοι καὶ ὅλοι οἱ σύγχρονοὶ τοῦ Ἑλλήνης ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικήν εὐγλωττίαν του. Τὴν εὐγλωττίαν του δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἀνύψωνεν ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ διακαὴς ἔρωσ του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἣτις διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸν τελευταῖόν της στεναγμόν, τὴν τελευταίαν μοσχοδόλον πνοήν της.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεώς του κατετρόμαζε τότε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεψε, διότι αὐτὸς, ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν Φιλιππικῶν του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδιά του, ἤναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ἰδού, φίλοι μου, τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς!

Ὁρθότατα ἐπομένως ἔλεγον οἱ προπάτορές μας, ὅτι τὰ πάντα δύναται τις νὰ ἐπιτύχη, ἐὰν δὲν ἀποφεύγῃ τὸν ἀναγκαιὸν κόπον. «*Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις, ὃς πρόσσεσι τοῖς ζητουμένοις.*»

ΤΟ ΟΝΙΚΟΝ ΕΛΑΤΤΩΜΑ.

Ἀλλὰ προσέξατε, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ καλὸς γέρον, μὴ τυχὸν συγχύσετε τὴν σταθεράν θέλησιν καὶ τὴν φρόνιμον ἐπιμονήν

μὲ τὸ πείσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλάττωμα χαρακτηρίζον ἰδίως τοὺς ὄνους.

Ἀπὸ τὸ πείσμα, δηλαδή ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιμονὴν εἰς τὰς κακίας, εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ λάθη, εἰς τὰς ἐσφαλμένας γνώμας καὶ θελήσεις σας, βεβαίως οὐδεμίαν πρόοδον, οὐδεμίαν βελτίωσιν, οὐδεμίαν τιμὴν καὶ ἀγάπην δύνασθε νὰ περιμένετε.

Πεισματώδεις εἶναι μόνον οἱ μικρόνοες καὶ στενοκέφαλοι. Τὸ πείσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀκρισίας, ἐνῶ ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι θυγάτηρ τῆς φρονήσεως.

Ὁσάκις δέ, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, ἐνθυμούμενοι τὸν ἔνδοξον Δημοσθένην, κοπιάζετε, ἀγωνίζεσθε καὶ σταθερῶς ἐπιμένετε ἢ εἰς τὴν μελέτην τῶν δυσκόλων μαθημάτων σας, ἢ εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, ἢ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας, ἢ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας, μὴ λησμονήτε καὶ τὸν ἀγαθὸν γέροντα Εὐνομον, ὅστις τὴν σταθερὰν θέλησιν συμβουλεύσας, καὶ τὸν Δημοσθένην δι' αὐτῆς ἐδόξασε, καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Δημοσθένους ἐλάμπρυνεν.

— Ὅχι μόνον τὸν Εὐνομον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν μας πατέρα τὸν Γεροστάθην, δὲν θέλομεν λησμονήσει ποτέ, ἐφωνάξαμεν τότε· δάκρυον δὲ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως κατέβρεξε τὸ σεβάσμιον πρόσωπον τοῦ γέροντος.

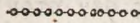
Καὶ πιστῶς ἐφυλάξαμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας· διότι, ἂν καὶ ἐγηράσαμεν, ἀκόμη ζωηρῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐνθυμούμεθα καὶ τὸν γέροντα, καὶ τοὺς λόγους του, καὶ τοὺς ἀκολούθους σίχους, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἔδωκεν·

« Ἄν τὸ πλοῖον τῆς ζωῆς μου φρόνησις τὸ πλοιαρχῆ, »
 » Εἰς λιμένα εὐτυχίας θέλει κατευοδωθῆ. »

•••••

N.

ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

» Ψέγομεν τὸν οὐκ ἐπὶ τοῖς καλοῖς
προαιρούμενον τιμᾶσθαι. »
(Ἀριστοτέλους.)

ΕΞ μῆνας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου ἐπρόκειτο, κατὰ τὸν κανονισμόν αὐτοῦ, νὰ γίνωσιν αἱ ἐξαμηνιαῖαι δημόσιοι ἐξετάσεις μας.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦτον ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτὰς ἡμέρα. Ὄθεν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ Γεροστάθης, οἱ διδάσκαλοι, οἱ γονεῖς, καὶ ὅλοι τῆς κωμοπόλεως οἱ πρόκριτοι μᾶς ἐσυνόδευσαν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως ἴδωσι τὰς προόδους μας, καὶ διὰ τῆς παρουσίας των διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν μας.

Ὅτε δὲ αἱ ἐξετάσεις ἐτελείωσαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσυσκέφθησαν μετὰ τοῦ Γεροστάθου ποῖοι ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ἐφάνησαν ἄξιοι προβιβασμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν σύσκεψίν των ἀνήγγειλαν μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν προβιβασθέντων, καὶ καλοῦντες κατὰ σειρὰν ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τῷ ἔδιδον βραβεῖον πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας του.

Μόλις δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου τῶν κριθέντων ἀξίων προβιβασμοῦ ἤρχισεν ἡ βράβευσις αὐτῶν, καὶ ἤχοι κλαυθμυροὶ καὶ διακεκομμένοι ἠκούσθησαν.

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΛΑΙΩΝ.

Ὁ Γεώργιος, εἷς ἐκ τῶν νεωτέρων, ἀλλ' ἐπιμελεστέρων συμ-μαθητῶν μας, μὴ ἀκούσας τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν προβιβασθέντων, ἐλυπήθη, ἐντράπη, ἐταράχθη, κατεκοκκίνισε, καὶ σκύψας τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ κρυφίως, μέχρις οὗ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του ἠκούσθησαν ἐπὶ τέλους οἱ κλαυθμυρισμοὶ του.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Γεώργιον ἂν κλαίῃ, διότι μὴ προβιβασθεὶς νομίζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀδικημένου, ἢ μήπως λυπῆται διότι οἱ ἄλλοι ἐπροβιβάσθησαν.

Ἄλλ' ὁ μικρὸς Γεώργιος δὲν ἦτον οὔτε ἀνόητος διὰ νὰ νομίση ἑαυτὸν ἀδικημένον, οὔτε φθονερὸς διὰ νὰ λυπηθῇ τὸν προβιβασμὸν τῶν συμμαθητῶν του. Κρατῶν δὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, κατακόκκινος, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπήντησεν.—Ὅχι... ἐλυπήθην διότι δὲν ἐφάνην καὶ ἐγὼ... ἄξιος προβιβασμοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου, ἤρχισε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ καὶ νὰ τὸν διατάττῃ νὰ παύσῃ τὰ ἀνόητα δάκρυά του. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης παρεκάλεσεν ἀμέσως αὐτὸν νὰ παύσῃ ἐπιπλήττων τὸν μικρὸν Γεώργιον. Λαβῶν δὲ ἐκ τούτων ἀφορμὴν ἀπετάθη πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρον, καὶ μᾶς εἶπεν·

— Ὁ συμμαθητὴς σας Γεώργιος μὴ προβιβασθεὶς λυπεῖται καὶ κλαίει· ὁ δὲ πατὴρ του ἀδημονεῖ καὶ στενοχωρεῖται διὰ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τὸν πατέρα ἀπὸ καρδίας συγχαίρω διὰ τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου του, διότι ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχει *νιδὸν φιλοτιμίας*, καὶ τὸν Γεώργιον συγχαίρω, διότι ἔχει τὸ σημαντικώτερον προτέρημα ἀφ' ὅσα πρέπει νὰ στολιζῶσι πάντα νέον, δηλαδή τὴν *φιλοτιμίαν*.

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιεπαίνου διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψιν του, νέος, ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν ἄλλοι ἀναφαίνωνται καλῆτεροι, φρονιμώτεροι, ἐπιμελεστέτεροι, ἰκανώτεροι καὶ ἀξιεπαινετώτεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιάζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μάχην ἄνευ ὅπλου, ἢ πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ πηδαλίου.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἣτις μᾶς ὑπερασπίζεται ἐναντίον ὅλων τῶν παθῶν, τῶν κακιῶν, καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενὲς κέντρον, τὸ ὁποῖον μᾶς κεντᾶ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πράξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπεῖται, ἅμα ἐννοήσας ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγὴν του, ἅμα ἀκούσας ἐπίπληξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι ἐδυσaráστησε τοὺς ἀνωτέρους, τοὺς ὁμοίους ἢ τοὺς κατωτέρους αὐτοῦ.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ᾖ καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ τὴν πρόσδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του· εἶναι φιλομαθής, εὐπειθής εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος· ἀποστρέφεται τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ἀκολασίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμόν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν λογομαχίαν· βδελύττεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀδικίαν· ἐντρέπεται δὲ καὶ σέβεται ὅχι μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἄλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδία μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελαῖ ὀσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπλήττεται· δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του· δὲν ἐντρέπεται παρουσιαζόμενος ρυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· εὐκόλως οἰκειόνηται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ οὐδὲν θέλητρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ὅλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλοτιμίας προσδεύουν καὶ εὐδοκιμοῦν πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος του.

Ἰδοῦ, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, διατί ἐχάρην ὅτε ἶδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διατί ἐσυγχάρην τὸν πατέρα του ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεώργιος δὲν ἐπροβιβάσθη, ὅχι διότι ἦτον ἀμελής ἢ ἀπρόσεκτος· ἀπ' ἐναντίας, ὢν φιλότιμος, ἦτο καὶ ἐπιμελέστατος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀσθενήσας δύο ὀλοκλήρους μῆνας δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀκροασθῆ τακτικᾶ ὅλα τὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, ἐνεκρίθη πρὸς

τὸ συμφέρον του νὰ μείνη εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἑξαμηνίαν. Ἄν δέ, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσῃ πάντοτε ὢν φιλότιμος, προφητεύω καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ Γεωργίου μέλλον καλόν, καθὼς περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου ἐπροφήτευσε, καὶ δὲν ἐψεύσθη, ὁ γέρον Ἡρόδοτος.

— Γνωρίζετε, μᾶς ἠρώτησε τότε, τὸν γέροντα Ἡρόδοτον, τὸν υἱὸν τοῦ Ὀλόρου, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προφητείαν τοῦ Ἡροδότου;

— Ὅχι, ἀπηντήσαμεν, ὁ δὲ γέρον ἐξηκολούθησεν ὡς ἐφεξῆς.

Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Καθὼς ὁ Ὀμηρος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ποιήσεως, οὕτω καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν σωζομένων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 484 πρὸ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν, πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἣτις ἦτον ἀποικία Ἑλληνική. Ὡν δὲ εὐκατάστατος ἐπεχειρίσθη ταξείδια ἐκτεταμένα, ὅχι χάριν ἀπλῆς διασκεδάσεως ἢ ἐπιδείξεως, ἀλλὰ διὰ νὰ ὠφεληθῇ ἠθικῶς ἐξ αὐτῶν, ἀυξάνων τὰς γνώσεις του, ὅπως ἐπομένως συγγράψῃ πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος.

Ὅλας δὲ τὰς ποικίλας καὶ ἐκτεταμένας γνώσεις, τὰς ὁποίας ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξείδιά του, μὲ ὕφος ἀφελὲς καὶ χαριέστατον ἐξέθεσεν εἰς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμά του.

Τὸ κύριον δὲ ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας του εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν ἐθνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μεγίστη πάλη, ἣτις ἐτελείωσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Περσικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Τὴν ἱστορίαν του αὐτὴν ἔχει διηρημένην εἰς ἐννέα βιβλία. Λέγεται δὲ ὅτι διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι,

ἡ τυπογραφία ἦτο τότε ἄγνωστος, ἐφευρεθεῖσα μόλις περὶ τὸ 1440 μετὰ Χριστόν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου· εἶχον δὲ συστηθῆ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ 394 μετὰ Χριστόν.

Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ ἐσυστήθησαν ὄχι μόνον πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὡς κέντρον φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ χάριν πολιτικῆς ἐνώσεως τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ πόλεων, διότι πανταχόθεν συνέβρεον εἰς αὐτούς.

Τόσον δὲ ἤρρεσεν, ὡς λέγουν, ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου ἀναγνωσθεῖσα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὥστε ἕκαστον ἐκ τῶν ἐννέα αὐτῆς βιβλίων ἐπωνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα μιᾶς ἐκ τῶν ἐννέα Μουσῶν, ἦτοι Κλειώ, Θαλία, Εὐτέρπη, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Οὐρανία, Καλλιόπη καὶ Πολύμνια.

Προσθέτουν δὲ τινες ὅτι ἐνῶ ὁ Ἡρόδοτος, ἀναγινώσκων τὴν χαριεστάτην ἱστορίαν του, ἐθαυμάζετο καὶ ἐχειροκροτεῖτο ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὅστις μετὰ τοῦ πατρὸς του Ὀλόρου εὕρισκετο παρῶν, ἔχυνε δάκρυα φιλοτιμίας, ἐπιθυμήσας τὴν δόξαν τοῦ Ἡροδότου. Τότε δὲ ὁ πολυπειρος καὶ πολυμαθὴς Ἡρόδοτος, ἰδὼν τὸν νέον Θουκυδίδην κλαίοντα ἐκ φιλοτιμίας, ἐσυγχάρη τὸν γέροντα Ὀλορον, προφητεύσας ἐνδοξον τὸ μέλλον τοῦ υἱοῦ του.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἐπαλήθευσεν. Ὁ Θουκυδίδης ἀνεφάνη πραγματικῶς ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς τοῦ κόσμου διὰ τε τὴν μεγάλην ἱστορικὴν του ἀκρίβειαν καὶ φιλαλήθειαν, καὶ διὰ τὰς ὀρθὰς καὶ ἐμβριθεῖς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις του. Ἐὰν ὁ Ἡρόδοτος ἀναγνωρίζεται παρὰ πάντων ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Θουκυδίδης ὁμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος διδάσκα-

λος τῆς ιστοριογραφίας, ὡς τὸ τελειότερον πρωτότυπον τοῦ ιστορικοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνήκεν εἰς εὐκατάστατον οἰκογένειαν, συγγενεύουσαν μὲ τὸν Μαραθώνιον ἥρωα Μιλτιάδην. Συνέγραψε δὲ εἰς ὀκτὼ βιβλία τὴν ἱστορίαν τῶν εἴκοσι καὶ ἐνὸς πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀποθανῶν πρὶν ὁ πόλεμος τελειώσῃ.

Ἡ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ζηλοτυπία ἐγέννησε τὸν ὀλέθριον αὐτὸν πόλεμον, ὅστις δυστυχῶς διήρκεσεν εἴκοσι ἑπτὰ ὀλόκληρα ἔτη.

Νικηθέντες ἐπὶ τέλους οἱ Ἀθηναῖοι ἐταπεινώθησαν καὶ ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Σπαρτιαῖται καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ Ἕλληνας, ἀλληλομαχοῦντες ἐπὶ τόσα ἔτη, ἐξησθένησαν, διεφάρησαν καὶ παρήκμασαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἐμφύλιος αὐτὸς καὶ πεισματώδης πόλεμος, προξενήσας τὴν παρακμὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, προητοίμασε τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Μακεδόνοιο Φιλίππου, ἐπομένως δὲ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν δέσμευσίν τῆς διὰ τῶν ἀλύσεων τοῦ Μωάμεθ.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐξιστορῶν τοὺς Περσικοὺς πολέμους διηγεῖται τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς κατὰ βαρβάρων ἐνδόξους θριάμβους τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἐκθέτων τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ἀναγκάζεται νὰ διηγῆται Ἑλληνικὰς διχονοίας καὶ ἄγρια πάθη, Ἑλληνικὰς ἀλληλοσφαγίας, λοιμούς, ἐμπρησμούς, λεηλασίας καὶ ἐμφυλίους σπαραγμούς. Εὐτυχῆς τοῦλάχιστον διότι ἀπέθανε πρὶν ἴδῃ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, καὶ ἐπομένως πρὶν κλαύσῃ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος!

Ἄλλ' ἢ ἀνάγνωσις τοῦ Θουκυδίδου, ἂν καὶ λυπηρὰ, εἶναι ὅμως διδακτικωτάτη, διότι παρουσιάζουσα ἐνώπιόν μας τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῶν ἀγρίων παθῶν, μᾶς διδάσκει τὴν

ανάγκην τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμοιότητος καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης ἐσυγχάρη ὅλους τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐπροβιβάσθησαν· ἐνεθάρρυνε τὰ μὴ προβιβασθέντα, ὅπως ἀναφανῶσιν ἰκανώτερα κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐξετάσεις, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπροσκάλεσε τοὺς διδασκάλους, τοὺς προβιβασθέντας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν φιλότιμον Γεώργιον νὰ συγγευματίσωμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀκολουθούμενος δὲ παρὰ πάντων ἐξῆλθε τοῦ σχολείου.

ΑΙ ΨΕΥΔΟΦΙΛΟΤΙΜΙΑΙ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο κατὰ τὸ σῆμα καθαρώτατον, ἀπλούστατον, νοστιμώτατον καὶ ὑγιεινώτατον.

Ὁ φρόνιμος γέρον, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερε, ἀπεστρέφετο τὰ πολυποικίλα, τὰ πολυέξοδα καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ γεύματα. Τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔλεγε, καὶ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ εἶναι, καὶ τὴν ὑγίαν φθείρουν, καὶ τὰ χρήματα ματαίως ἐξοδεύουν. Ἐπρόσθετε δὲ ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ τὸ σέβας δὲν ἀποκτῶνται οὔτε διὰ λαμπρῶν γευμάτων, οὔτε διὰ πολυτελῶν στολισμῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ καλῶν ἔργων.

Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ἐκείνην ἐνθυμοῦμαι μᾶς ἀνέφερε τοὺς Μαρούτσας, τοὺς Καπλάνας καὶ τοὺς Ζωσιμάδας, οἵτινες ἀπέκτησαν ὑπόληψιν ἐθνικὴν, σέβας, ἀγάπην, εὐγνωμοσύνην πανελλήνιον καὶ δόξαν ἀθάνατον, ὄχι βέβαια διὰ πολυτελῶν γευμάτων, στολισμῶν καὶ ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοθροπίας καὶ φιλοτιμίας, αἵτινες παρεκίνησαν αὐτοὺς εἰς περιθάλψιν ἐνδεῶν καὶ ἐπιμελῶν μαθητῶν, εἰς βοήθειαν ὀρφανῶν νεανίδων, εἰς παρηγορίαν φιλακισμένων, εἰς διατήρησιν νοσοκομείων, εἰς ἔκδοσιν βιβλίων κοινωφελῶν, εἰς ἐκπαίδευσιν ἱερέων καὶ διδασκάλων, εἰς σύστασιν σχολείων καὶ νηδῶν τοῦ Ἰψίστου, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἐθνωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα.

Πολλοὶ ὅμως πλούσιοι, μᾶς ἐπρόσθεσε, λέγονται συνήθως φιλότιμοι, διότι ἐξοδεύουν πολλὰ εἰς γεύματα πολυτελῆ καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιδείξεις, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτῶν δύνανται νὰ

τιμηθῶσιν· οἱ τοιοῦτοι ὅμως δὲν εἶναι φίλοι ἀλλ' ἐχθροὶ τῆς τιμῆς των, καὶ ἐπομένως ψευδοφιλότιμοι ἢ ἀφιλότιμοι, διότι ἀντὶ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, ἀτιμίαν καὶ περιφρόνησιν ἀποκτῶσιν. Οὐδεὶς ἐχέφρων βεβαίως θέλει ποτὲ σὲ τιμῆσαι διὰ τὴν πολυφαγίαν, ἢ ποικιλοφαγίαν σου, ἢ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμούς σου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ φρόνιμοι θέλουν σὲ ταλανίσει ὡς ἀνόητον, οἱ πτωχοὶ θέλουν ἀγανακτῆσαι διὰ τὴν ματαίαν σπατάλην σου, καὶ ἡ πατρίς θέλει λυπηθῆ διὰ τε τὴν μωρὰν καὶ ἀνωφελεῖ χρῆσιν τῶν χρημάτων σου, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀξιοκατάκριτον ψυχρότητά σου.

Πολλοὶ ἐπίσης νομίζουσι ὅτι εἶναι φιλότιμοι, διότι ἐπιμένουν μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ σφάλματά των, φοβούμενοι μήπως, ὁμολογοῦντες ὅτι ἔσφαλόν, ἐντραπῶσι καὶ χάσωσι τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψίν των. Μωροὶ καὶ ἀνόητοι εἶναι βεβαίως οἱ τοιοῦτοι, λησμονοῦντες ὅτι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ἀναμάρτητος, καὶ ὅτι αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ᾔναι ἀλάθηστοι.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς ἐσφαλμένους κρίσεις ἢ πράξεις των, ἀντὶ ν' ἀποκτήσωσι τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἀναδεικνύονται πείσμονες, ἀδιόρθωτοι, ἐπικίνδunami καὶ ἀπεχθεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀπ' ἐναντίας συμπάθειαν, ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν ἀπολαμβάνει ὅστις προθύμως ἀναγνωρίζει, καὶ ὁμολογεῖ τὰ σφάλματά του, δεικνύων ὅτι σέβεται τὸ Γνωθὶ σαυτόν, ὅτι εἶναι εἰλικρινῆς, μετριόφρων καὶ ἐπιδεκτικὸς διορθώσεως καὶ προόδου.

Ψευδοφιλότιμοι ἐπίσης καὶ πείσμονες εἶναι ὅσοι ἀφοῦ ἐνοχλήσωσι, βλάβωσιν ἢ ἀδικήσωσιν τινα, ἐντρέπονται νὰ ζητήσωσι συγγνώμην ἢ νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν βλάβην, φοβούμενοι μήπως ἐξευτελισθῶσιν.

Οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι ἀποστρέφονται τὴν ἀδικίαν· δὲν θέλουν δὲ νὰ ἔχωσιν ἐχθρούς· ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται καὶ νὰ τοὺς ἀγαπῶσι, καὶ ἐπομένως ἂν ἐνόχλησεν ἢ ἔβλαψάν τινα, προθύμως σπεύδουν καὶ συγγνώμην

νά ζητήσωσι, καὶ τὴν βλάβην ἀμέσως νὰ ἐπανορθώσωσιν.

Εἰς τὴν ψευδοφιλοτιμίαν δὲ προσθέτει τις καὶ τὴν ψευδολογίαν ὁσάκις, ἐνεργήσας ἀξιοκατάκριτόν τινα πράξιν, ψευδῶς ἀρνῆται αὐτὴν ἀπὸ φιλότιμον δῆθεν ἐντροπήν.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος δὲν ἐκτελεῖ πράξεις ἀξιοκατακρίτους· ἀλλ' ἂν τυχὸν ὑποπέσῃ εἰς τοιαύτας, προσπαθεῖ μὲν νὰ διορθώσῃ αὐτάς· ἀλλὰ ποτὲ δὲν καταδέχεται ν' ἀτιμασθῇ διὰ τῆς ψευδολογίας καὶ οὕτω νὰ διπλασιάσῃ τὸ σφάλμα του.

Πολλοὶ ἐπίσης φρονοῦν ὅτι ἀναδεικνύονται φιλότιμοι ἀποκρούοντες τὰς γνώμας, τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁδηγίας ἄλλων ἱκανωτέρων καὶ ἐμπειροτέρων των, διότι φοβοῦνται μήπως, παραδεχόμενοι τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, ἀναφανῶσι κατώτεροι ἐκείνων, καὶ οὕτω προσβληθῇ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψίς των.

Εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς φιλοτιμίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ψευδοφιλοτιμίας, ὑπόκεινται δυστυχῶς οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μηδεμίαν ἀληθῆ ἀξίαν συναισθανόμενοι εἰς ἑαυτούς, οἱ οἰηματῖαι καὶ δοκησίσοφοι, οἵτινες διὰ νὰ μὴ φανῶσι κατώτεροι τῶν ἄλλων, ἀναφαίνονται μωροὶ καὶ ἀνόητοι· ἐνῶ οἱ φρόνιμοι καὶ ἀληθῶς φιλότιμοι προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν κατωτέρων των τὰς συμβουλὰς καὶ γνώμας.

Ἰπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὴν ἀξιογέλαστον, ἢ μᾶλλον τὴν ἀξιοθρήνητον ψευδοφιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐξοδεύωσιν ὅσα ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι αὐτῶν ἐξοδεύουν, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῶσι, φαινόμενοι πτωχότεροι ἐκείνων. Δὲν ἐννοοῦν οἱ δυστυχεῖς ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς των προκαλοῦν καὶ τὸν περίγελων τῶν περισσοτέρων καὶ τὴν κατάκρισιν τῶν φρονιμωτέρων, καὶ ὅτι ἐνῶ ἀγωνίζονται νὰ καλύψωσι τὴν ἔνδειάν των, αὐξάνουν ἔτι μᾶλλον αὐτὴν καὶ καταφανεστέραν τὴν ἀναδεικνύουν. Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἐξοδεύει ἀναλόγως τῆς περιουσίας του, καὶ οὐδὲλως φροντίζει περὶ τῶν ἐξόδων τῶν ἄλλων.

Ἄλλ' οἱ δυστυχέστεροι ὄλων τῶν ψευδοφιλοτίμων εἶναι, παιδιά μου, μᾶς ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅσοι ὄντες πτωχοὶ ἐντρέπονται καὶ ἀποφεύγουν τὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ἐνδεεῖς καὶ ταπεινοί· ἐνῶ ἡ ἐργασία τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐντιμοτέρα ἀπὸ τὴν ἀργίαν τοῦ πλουσίου.

Ἐνθυμήθημεν τότε τὸν σιδηρουργὸν Μέγαν Πέτρον, τοὺς γεωργοὺς Φιλοποίμενα καὶ Κιγκιννάτον, τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα καὶ τὴν σύζυγόν του ζυμόουσαν, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε μᾶς εἶχε διηγηθῆ ὁ Γεροστάθης, καὶ παρατηρήσαμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα ὅτι βεβαίως ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες δὲν εἶχον τὴν ἀνόητον ψευδοφιλοτιμίαν τῆς ἀργίας. Ὁ Γεροστάθης ἐνέκρινεν ὡς ὀρθοτάτην τὴν παρατήρησίν μας, καὶ εὐχαριστήθη ἰδὼν ὅτι ἐνθυμούμεθα τὰς διηγήσεις του· ἐξηκούθη δὲ λέγων τὰ ἐξῆς·

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται ποτὲ νὰ γίνῃ βάρος εἰς τὴν πατρίδα του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ἀνέχεται ποτὲ ὥστε ἡ πατρίς νὰ τρέφῃ τὴν ἀνικανότητά του, ἢ τὴν ἀναξιότητα τοῦ νὰ διατηρῆται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κόπων.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται νὰ ραδιοιργήσῃ, ἢ νὰ ὑποσκελίσῃ ποτὲ ἄλλον διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ζητεῖ ποτὲ θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του, οὔτε ἀγανακτεῖ ἐὰν ἡ πατρίς τῷ δώσῃ θέσιν κατωτέραν τῆς ἱκανότητός του.

Ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θεβῶν, καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν δρόμων ἐδέχθη, καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης πολλακίς προθύμως ἐξεστράτευεν ὑπὸ στρατηγοῦς πολὺ κατωτέρους του· διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διαγωγῆς του δὲν ἐξευτελίσθη, δὲν ἠτιμᾶσθη, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐτιμῆθη καὶ ἐδοξάσθη.

Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Παιδάρετος, μὴ ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του βουλευτής, δὲν ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἐχάρη διότι ἡ πατρίς του εἶχε τριακοσίους ἄλλους ἱκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ

ἡ χαρὰ τοῦ αὐτῆ ἐτίμησε καὶ διαιώνισε τὸ ὄνομά τοῦ εἰς τὰς ἀθανάτους στήλας τοῦ Πλουτάρχου.

Η ΦΙΛΟΠΡΩΤΙΑ.

Ἄλλ' ἡ πλέον ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ τῆς φιλοπρωτίας.

Οἱ φιλόπρωτοι ἀγωνίζονται νὰ κατασταθῶσι διὰ παντὸς μέσου πρῶτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων, ἐλπίζοντες ὅτι τοιοῦτοτρόπως θέλουν τιμηθῆ, θέλουν δοξασθῆ. Ἄλλ' ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, γεννώσιν ἀντιπαθείας, ἔχθρας, φθόνους καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀτίμωσιν καὶ καταστροφὴν των, ἤθελον ἐννοήσει ὅτι ἡ φιλοπρωτία δὲν εἶναι ἀληθῆς φιλοτιμία, ἀλλ' ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, τὴν ὁποίαν βεβαίως ἤθελον ἀποστραφῆ.

Ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, πληρέστατα μᾶς διδάσκει ὅτι ὅσην ἀτίμωσιν καὶ ἀδοξίαν γεννᾷ ἡ φιλοπρωτία, ἄλλην τόσην τιμὴν καὶ δόξαν γεννᾷ ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία.

Ἡ φιλοπρωτία ἔσπρωξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀλλ' ἀντὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐνίκηθησαν αἰσχροῶς, ἡ ἐλευθερία των κατηργήθη, τὰ τείχη των κατεσκάφησαν, ὁ στόλος των περιωρίσθη, καὶ τριάκοντα κακοηθέστατοι καὶ αἰμοβόροι τύραννοι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου των.

Ἡ φιλοπρωτία τῶν Σπαρτιατῶν ἀκολούθως ἐπέφερε τὸν Θεβαϊκὸν πόλεμον· ἀλλ' οἱ Σπαρτιάται, ἀντὶ νὰ δοξασθῶσι καὶ τιμηθῶσι γινόμενοι κύριοι τῶν Θεβῶν, καὶ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ μὲν τὸ φρούριον τῶν Θεβῶν, τὴν Καδμείαν, αἰσχροῶς ἀπεδιώχθησαν, εἰς δὲ τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν τῆς Πελοποννήσου ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, νικήσας καὶ κατατροπώσας αὐτούς, ἐταπεινώσε τὴν ἀγέρωχον ὄφρυν των, καὶ κατωτέραν τῶν Θεβῶν κατέδειξε τὴν φιλόπρωτον καὶ ὑπερήφανον Σπάρτην.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου

κατήσχυε και ἐξευτέλισεν αὐτὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος. Ἄλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα ἡ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου, ὅστις προθύμως παρεχώρησε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν ἱκανώτερόν του Μιλτιάδην, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐτίμησεν.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ Ξέρξου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, ἐταπείνωσε καὶ ἠτίμασεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς. Ἄλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Σαλαμίνα, εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας Πλαταιάς ἐδοξάσθη ὁ Ἀριστείδης, συντελέσας διὰ τῆς ἀφιλοπρωτίας του εἰς τοὺς ἐνδόξους θριάμβους τῆς Ἑλλάδος· διότι εἰς μὲν τὴν Σαλαμίνα προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους· εἰς δὲ τὰς Πλαταιάς, πρὸ μὲν τῆς μάχης παρεχώρησεν εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν πρώτην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων διχοστασιῶν, μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀφῆκε τὸ βραβεῖον τῆς νίκης εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφυλίους ἔχθρας καὶ σπαραγμούς. Ἰδού, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀληθὴς φιλοτιμία, ὁ ἀληθὴς πατριωτισμός, ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ φρόνησις! Ὁ Ἀριστείδης οὐχὶ θηρεύων, ἀλλὰ ὑποχωρῶν, καὶ παραχωρῶν ἀρχηγίας, πρωτεία, τιμὰς καὶ βραβεῖα, καὶ τὴν πατρίδα του ἐδόξασε, καὶ αὐτὸς συνεδοξάσθη.

Μακαρία καὶ εὐτυχεστάτη ἡ πατρίς ἐκείνη, ἣτις ἔχει τέκνα φιλότιμα, οἷος ἦτον ὁ Ἀριστείδης, τέκνα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιθυμοῦν ἄλλην τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ τὴν προερχομένην ἀπὸ ἔργα ἔντιμα καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα! Τοιαῦτα τέκνα εἶναι πολύτιμα, εἶναι προσφιλέστατα. Εἴθε δὲ καὶ σεῖς, παιδία μου, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν τέκνα τοιαῦτα, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοτιμίαν, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ προστρίψῃ ὄνειδος ἢ κατάκρισιν εἰς τὰ ἄτομά σας, ἢ εἰς τὴν φίλην πατρίδα σας!

Ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλοτιμία, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἀνέδειξαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος.

Η ΦΙΛΟΤΙΜΙΑ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

Ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς του ἡλικίας διεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν φιλοτιμίαν του. Ὅσάκις ἐσχόλαζεν ἀπὸ τὰ μαθήματά του, δὲν ὑπέφερον, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, νὰ χάνῃ τὸν καιρὸν του ἐπὶ ματαίῳ· ἀλλὰ κατεγίνετο μελετῶν καὶ λόγους ῥητορικοὺς συντάττων. Εἰς δὲ σχολεῖον ἐπροτίμα μᾶλλον τὰ σοβαρὰ παρά τὰ διασκεδαστικὰ μαθήματα, δεικνύων παιδιόθεν εὐγενῆ ἐπιθυμίαν πολιτικῆς τιμῆς καὶ δόξης, ἥτις μόνον διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς μελέτης ἀποκτᾶται.

Εἰς μάτην ὁ πατήρ του, θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐδείκνυε τὰ εἰς τὸ παράλιον τοῦ Πειραιῶς ἐβρίμμενα παλαιὰ καὶ ἄχρηστα σκάφη, λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι τοιουτοτρόπως παραμελοῦνται καὶ ἀπορρίπτονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀφοῦ διατρέξωσι τὸ πολιτικὸν στάδιόν των.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν Μαραθῶνα ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τοῦ νέου Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη, καὶ ἡ ἀξίεπαινος ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀναφανῆ καὶ αὐτὸς ἄξιον τῆς πατρίδος του τέκνον ἐκυρίευσε τὴν καρδίαν του.

Ἐκτοτε λοιπὸν παρήτησε πᾶσαν διασκέδασιν· τὰς δὲ νύκτας ἠγρύπνει σκεπτόμενος, καὶ πάντοτε σύννου καὶ σοβαρὸς ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας διατί τόσον μετεβλήθη, ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῇ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου· *Οὐκ εἶ̄ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.*

Φιλότιμος λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκ νεότητός του, καὶ ἐραστῆς μεγάλων καὶ καλῶν ἔργων, ἠγρύπνησεν, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη, ἐπρονόησεν, ἐκοπίασεν, ἠγωνίσθη, προητοίμασε τὴν πατρίδα του, καὶ δέκα ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ καὶ αὐτὸς τρόπαιον ἐπίσης ἔνδοξον, τὸ τρόπαιον τῆς Σαλαμίνας.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας ἐπαρουσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταὶ ἀποσπάσαντες τὰ

βλέμματά των ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους, ἔστρεψαν αὐτὰ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Στραφεῖς τότε πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρπούς τῶν ὑπὲρ πατρίδος κόπων του.

Ἴδου ἡ μόνη ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν ζητοῦν οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔπαινος τῶν συμπολιτῶν των.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰ καιρὸν διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν φθονερῶν ἐχθρῶν του, ὅτι δῆθεν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοτικὰ σχέδια τοῦ Πausανίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόσον ἐνδόξως ἠγωνίσθη, καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας.

Τοιοτοτρόπως ἐπαλήθευσαν οἱ λόγοι τοῦ πατρὸς του, διότι ὄχι μόνον παρημελήθη, ὡς παραμελοῦνται τὰ παλαιὰ σκάφη, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποπτος αἰσχροῦς προδοσίας κατεδιώχθη ὑπὸ ἀχαρίστων καὶ φθονερῶν.

Ὁρθῶς δὲ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας ἔλεγεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐσυνείθιζον νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι ἐφέροντο πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἄνδρας, καθὼς οἱ διαβάται φέρονται πρὸς τοὺς πλατάνους, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ ὑπεράσπισιν τῶν ὁποίων τρέχουν μὲν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ χειμῶνος, κατακόπτουν δὲ καὶ ἀφανίζουσιν αὐτοὺς ὅταν ἡ καλοκαιρία ἐπανεέλθῃ.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἂν καὶ Ἀσιανὸς βάρβαρος, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν μέγαν ἐχθρὸν του, καὶ βασιλικώτατα ἐπεριποιήθη τὸν νικητὴν τῆς Περσίας. Εὐχῆθη δὲ ἀπὸ καρδίας ὥστε ὁ θεὸς τοῦ σκότους, ὁ Ἀριμάνιος τῶν Περσῶν, νὰ τυφλόνῃ τοὺς Ἕλληνας πάντοτε, ὅπως ἀποδιώκωσι μακρὰν τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀρίστους αὐτῶν. Τρομερὰ κατάρρα! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο κατ' αὐτῆς νὰ προσφέρῃ. Εἶθε νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ποτέ!

Λέγεται δὲ ὅτι ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐξηκολούθησεν

ἐπί τινα καιρὸν τιμῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπροσκάλεσεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς οὔτε μνησίκακος ἦτον, οὔτε ἐγωϊστῆς καὶ φίλαυτος, ἀλλὰ τῆς πατρίδος τέκνον φιλότιμον.

Ἐν τούτοις ἐὰν παρήκουεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως, ἤθελεν ἀναφανῆ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ εὐεργέτου του' ἀλλὰ τὸ θηριῶδες ἐλάττωμα τῆς ἀγνωμοσύνης δὲν μολύνει τὰς εὐγενεῖς καρδίας.

Ἄν δὲ ὑπακούων εἰς τὸν βασιλέα ἐκίνει ὄπλα κατὰ τῆς μητρὸς του Ἑλλάδος, ἤθελε θυσιάσει βεβαίως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν του, ἐνῶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν πατρίδα του ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἠγάπα.

Ἐντὸς τοῦ σκληροῦ τούτου διλήμματος εὐρεθεῖς ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησεν, ὡς λέγουσιν τινές, ν' ἀποθάνῃ πίνων φαρμάκιον, παρά ν' ἀναφανῆ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἢ ἄτιμος ἐνώπιον τῆς πατρίδος του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας μαθὼν τὸν θάνατόν του ἐθαύμασε τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἄθηναῖοι μετανοήσαντες, ἂν καὶ ἄργά, τῷ ἀνήγειραν τάφον εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

Μάθετε καὶ σεῖς, παιδία μου, μᾶς ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ν' ἀγαπᾶτε καὶ νὰ σέβεσθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν σας, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ἡ κοινωνικὴ σας θέσις, τὸ ἐπάγγελμά σας, ἡ τέχνη σας, τὸ ἐργόχειρόν σας. Μὴ καταδεχθῆτε ποτέ, μήτε διὰ μίαν στιγμὴν, νὰ γίνετε ἄτιμοι δι' ὅποιανδήποτε αἰτίαν. Ἐνώπιον τῆς τιμῆς σας τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζετε, καὶ κέρδη, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξας, καὶ ἐξουσίαν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας, ἂν ποτὲ ἀπαιτηθῆ καὶ αὐτὴ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τιμῆς σας.

Ἄλλ' ἂν, ὅ μὴ γένοιτο, ἡ ἀτιμία δὲν σᾶς τρομάζῃ, ἂν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις δὲν ᾖναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιγείων

ἀγαθῶν σας, παύσατε τοῦ νὰ λέγεσθε ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων.

Ἐάν, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας δὲν ὠδηγήσθε ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοτιμίαν, ἀλλὰ τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους δὲν διακρίνετε τὰ δίκαια ἀπὸ τὰ ἄδिका, τὰ ἔντιμα ἀπὸ τὰ ἄτιμα, ἐστὲ βέβαιοι ὅτι ἢ θέλετε ζῆσει καὶ ἀποθάνει ἄτιμοι, ἢ θέλετε ἀπολαύσει τὴν μαύρην δόξαν τοῦ Ἡροστράτου.

Μετὰ τινα διακοπὴν ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην ποῖος ἦτον ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, ἴσως διὰ ν' ἀναπαυθῆ ὀλίγον, διότι μετὰ πολλῆς ζωηρότητος μᾶς εἶπε τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ μᾶς διηγηθῆ τὰ περὶ Ἡροστράτου. Ὁ δὲ διδάσκαλος μᾶς εἶπεν·

Ο ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

— Εἰς τὴν Ἔφεσον, πόλιν Ἑλληνικὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπῆρχε λαμπρότατος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον ὄλος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἐξαισίαν καλλονῆν του, καὶ ἐθεώρει ὡς ἓν ἐκ τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ, τὴν ἰδίαν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ ναὸς αὐτὸς τῆς Ἀρτέμιδος κατεκρή. Τὸν κατέκαυσε δὲ Ἐφέσιός τις Ἡρόστρατος καλούμενος, διότι, ὡς ὁ ἴδιος ὠμολόγησε, φλεγόμενος ἀπὸ δοξομανίαν ἠθέλησε διὰ τῆς πυρπολήσεως ταύτης ν' ἀπαθανάτιση τὸ ὄνομά του.

Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του· ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν.

— Ὅσακις, παιδιὰ μου, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν κανονίζουσι, δὲν χαλινόνουσι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἀποκαθίσταται πάθος ὀλέθριον, τὸ ὁποῖον μανιακὸν ἀναδεικνύει τὸν πάσχοντα· ὅθεν καὶ δοξομανία ὠνομάσθη τὸ τρομερὸν αὐτὸ πάθος.

Τυφλὸς λοιπὸν καὶ μανιακὸς ὁ Ἡρόστρατος δὲν ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς κακουργίας του ταύτης οὐχὶ εἰς δόξαν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν αἰώνιον ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομά του.

Εἰς τοιαύτην δὲ αἰώνιον ἀτιμίαν κατεδικάσθη καὶ ὁ Σπαρτιατῆς Πausanίας, ὁ νικητῆς τῶν Πλαταιῶν, κατακυριευθεὶς δυστυχῶς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς δόξης καὶ τῶν χρημάτων. Με λύπην μου δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε τὴν αἰσχρότητα τῆς δοξομανίας, καὶ διὰ νὰ συγκρίνετε τὸν ἄτιμον θάνατον αὐτοῦ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ, ΚΑΙ Ὁ ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Μετὰ τὴν ἔνδοξον ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Ξέρξης, φυγὼν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν του Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων χιλιάδων στρατοῦ, ὅπως δι' αὐτῶν καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μαρδόνιος, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν τύχην τῶν Περσικῶν ὅπλων, ἐπροσπάθησε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων, διὰ δωροδοκιῶν, διὰ κολακειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν νὰ κατορθώσῃ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα τῶν Ἀθηναίων.

Ἀλλ' οἱ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι κατεφρόνησαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὰς κολακειάς, καὶ τὰς ἀπειλάς του Μαρδονίου. Ἐν ἔτος δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν τῆς Βοιωτίας, συνεκροτήθη μάχη φονικωτάτη, καθ' ἣν καὶ ὁ στρατηγὸς Μαρδόνιος ἐφονεύθη, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσικὸς στρατὸς κατεστράφη· μόνον δὲ τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν τριακοσίων ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν, ὅπως φέρωσι τὴν θλιβεράν εἶδησιν τῆς καταστροφῆς των εἰς τὴν Περσίαν.

Στρατηγὸς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἦτον ὁ Ἀριστείδης. Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν στρατηγός, καὶ συγχρόνως ἀρχιστράτηγος ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἦτον ὁ Σπαρτιατῆς Πausanίας.

Ἀλλὰ καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἡ

ἀνδρία μόνη, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, δὲν σώζει τὰ ἔθνη· Ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων μόνη δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς Πλαταιάς, ἂν πάλιν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἀριστείδου δὲν συνετέλουν εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην.

Πρὸ τῆς μάχης πεισματώδης φιλονεικία ἠγέρθη μεταξύ Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων περὶ τῆς θέσεως τῆς τιμῆς. Ὀλεθριώτατα δὲ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον ἠδύναντο νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἂν ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης δὲν ἐπαρουσιάζετο ἐν τῷ μέσῳ κηρύττων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουν δεχθῆ εὐχαρίστως ὅποιανδήποτε θέσιν καὶ ἂν τοῖς δώσωσι, διότι δὲν περιμένουν νὰ τιμηθῶσιν ἀπὸ τὴν θέσιν, ἀλλ' αὐτοὶ θέλουν τιμήσει ταύτην, ὅποιανδήποτε καὶ ἂν ᾖναι. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλονεικία ἔπαυσεν, ἡ δμόνοια ἐπανῆλθε, καὶ ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα, καὶ ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Πausanίας, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου μεταβάς εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν αὐτό, προσθέσας εἰς τὰ πλούσια Περσικὰ λάφυρα, τὰ ὅποια εἰς τὰς Πλαταιάς ἔλαβε, καὶ ἄλλα πολὺ πλουσιώτερα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βυζάντιον εὔρεν.

Ἀλλὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα τυφλόνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀδυνάτους νόας, καὶ διαφθείρουν τὰς ποταπὰς καὶ ἀγενεῖς καρδίας. Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν Πλαταιῶν καὶ τὰ πλούσια λάφυρα ἐτύφλωσαν καὶ διέφθειραν καὶ τὸν Πausanίαν. Καθὼς δὲ ὁ μέθυσος δὲν χορταίνει οἶνον, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ δοξομανὴς καὶ πλουτομανὴς Πausanίας, μὴ χορταίνων δόξαν καὶ πλούτη, κατήντησε χάριν αὐτῶν νὰ καύσῃ ὄχι μόνον ἓνα ναὸν, ὡς ὁ Ἡρόστρατος, ἀλλὰ ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, προδίδων αὐτὴν αἰσχροῦς εἰς τὸν Εἰρῆξην.

Ὅχι! παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἔσφαλα εἰπὼν ὅτι ὁ Πausanίας ἠθέλησε νὰ καύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ὄχι! προ-

δίδων καὶ ὑποδουλόνων αὐτὴν εἰς τοὺς βαρβάρους, ἠθέλησε νὰ πράξῃ αἰσχροουργίαν ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν τῆς πυρκαϊᾶς· διότι ἂν ἐκκίοντο οἱ ναοὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εὐκίλως ἠδύναντο ν' ἀνακτισθῶσιν, ὡς ἀνεκτίσθη ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, πυρποληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου, ὡς ἀνεκτίσθη καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, πυρποληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλὰς προδιδομένη ὑπὸ τοῦ Πausανίου ὑπεδουλόνητο, δυσκίλως ἔθελεν ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν της, καὶ ἀπόδειξις τῆς δυσκολίας ταύτης εἶναι ἡ τετρακοσίων ἐτῶν πολυπαθὴς δουλεία μας.

Βαθέως ἐστέναξεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του ὡς ἐφεξῆς·

Εὐτυχῶς αἱ προδοτικαὶ προτάσεις τοῦ Πausανίου ἀνεκαλύφθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του· ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συλλάβωσι καὶ φυλακίσωσιν αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν δικάσωσιν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, προφθάσας κατέφυγεν ἐντὸς τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἦτο δὲ ὀρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον παρὰ ταῖς Ἑλλησι νὰ συλλαμβάνωσιν ἄνθρωπον καταφυγόντα ἐντὸς ναοῦ.

Ἐπομένως οἱ Σπαρτιαῖται, μὴ δυνάμενοι νὰ συλλάβωσιν αὐτόν, ἀπεφάσισαν νὰ τοιχίσωσι τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, ὅπως ἐντὸς αὐτοῦ ἀποθάνῃ τῆς πείνης ὁ ἀπὸ ἄπληστον πείναν πλούτου καὶ δόξης κυριευθεὶς Πausανίας.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της, αἰσχυρομένη διότι ἐγέννησε τέκνον ἀνάξιον τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε·—Συγκρίνατε τώρα τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους μὲ τὸν θάνατον τοῦ Πausανίου· συγκρίνατε τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν καὶ τὴν ἀμνησικακίαν τοῦ πρώτου μὲ τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ δευτέρου· συγκρίνατε ἐπὶ τέλους τὴν αἰωνίαν δόξαν, ἣτις θέλει περικαλύπτει τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸ αἰώνιον αἴσχος, τὸ ὁποῖον θέλει

συνοδεύει τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τοῦ Πausανίου, καὶ ἐπομένως ἐναγκαλισθῆτε καὶ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρετον φιλοτιμίαν, ἣτις ἐδόξασε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ ἀποφύγετε τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν πλουτομανίαν, αἵτινες κατήσχυναν τὸν Πausανίαν.

Οὐδεμία κακία, οὐδὲν πάθος, οὐδὲ ἡ δοξομανία ἐπομένως καὶ ἡ πλουτομανία ἤθελον μολύνει, παιδία μου, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν πάντες ἐσέβοντο καὶ ἠκολούθουν τὸ « *Μηδὲν ἄγαν*, » τὸ « *Ἦᾶν μέτρον ἄριστον*, » καὶ τὸ « *Γνώθι σαυτόν*. » Δι' αὐτῶν λοιπὸν κανονίζετε ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας σας, καὶ τότε ἡ εὐτυχία σας θέλει εἶσθαι βεβαία, καὶ ἡ φίλη πατρίς θέλει εὐδαιμονεῖ.

Διὰ τῶν σωτηρίων δὲ τούτων παραγγελημάτων μᾶς ἀπεχαιρέτησε καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρον, προσθέσας καὶ τὸν ἀκόλουθον στίχον·

« *Ὁ φιλότιμος ἄς ἔχη τὴν φιλότιμὴν του τιμὴν*

» *Ὁ πλοῦν κατὰ τῆς κακίας, κέντρον πρὸς τὴν ἀρετήν.*

.....

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

.....

« *Τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν
θηρίων διαφέρειν.* »

(Κλεάνθους.)

ΜΕΤΑΞΕΥ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ ὄπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἄκραν ἐπιμέλειάν του, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἑνὸς ἐκ τῶν ἀγραμμάτων προὔχοντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀποστροφὴν του, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ἀπροσεξίαν καὶ ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματά του.

Πολλάκις οἱ διδάσκαλοι ἐσυμβούλευσαν, ἐπέπληξαν καὶ ἐτιμώρησαν τὸν Ἀθανάσιον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Οἱ γονεῖς του, ἂν καὶ ἀμαθεῖς, συναισθανόμενοι ὅμως τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, δὲν ἔπαυον προτρέποντες τὸν υἱὸν των εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐξηκολούθει κωφεύων.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπισθέντες ἐπρότειναν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀθανασίου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ παραδείγματός του ἠδύνατο καὶ ἄλλους τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, καθ' ὅσον δυστυχῶς οἱ ἄπειροι νέοι πολὺ εὐκολώτερα μιμοῦνται τὰ κακὰ παρά τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπισθῆ· « ἀπαιτεῖται, ἔλεγεν, ἐπιμοιῆ καὶ σταθερὰ θέλησις πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ. » Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον ἐθεώρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν ὅσοι, στερούμενοι τὸ γλυκύτατον φῶς τῆς μαθήσεως, κυλίωνται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παραδεχθῆ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν τῶν διδασκάλων, ἠθέλησε νὰ προσπαθῆσῃ καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν μετὰ τῶν γραμμάτων συμφιλίωσιν αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΙ.

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινα ὄλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ εἰκονογραφίας τινὰς ὠραίας, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχε λάβει ἐκ Τεργέστης.

Ὅλοι δὲ προθύμως ἐτρέξαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος· ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις, ἂν καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν μάθησιν, ἐγαργαλίσθη ὅμως ἀκούσας ὅτι αἱ εἰκονογραφίαι ἦσαν ὠραῖαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἀφοῦ ἐκαθήσαμεν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισε νὰ μᾶς δεικνύῃ περιέρχους τῶν ἐικόνων

ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν ὅτι εἶναι μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς κατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰ ὄρη, καὶ τὰς πόλεις θέλει μάθει, ἐὰν σπουδάσῃ τὸ ὄρασιον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Ἄλλ' οἱ ἄγριοι αὐτοί, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, δεικνύων τὰς εἰκόνας τῶν πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, οὔτε τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, οὔτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουν· ὄντες δὲ ὅλως ἀγράμματοι καὶ ἀπαίδευτοι οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουν, οὔτε ἤθη καλὰ, οὔτε πολιτισμόν, οὔτε εὐτυχίαν· καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, ἠθέλομεν εἶσθαι ἄγριοι ὡς αὐτοί, καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῶα, ἐὰν δὲν εἴχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερόνομεν, καὶ τὸν βίον μας οὕτω πολιτίζομεν καὶ ἐξευγενίζομεν.

Μετὰ τὰς εἰκόνας αὐτὰς μᾶς ἔδειξεν ὁ γέρων εἰκονογραφίας διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας χρωματισμένας διαφόρων μετάλλων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐξάγουν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι περὶ ὅλων αὐτῶν διαπραγματεύεται ἡ Ὀρυκτολογία, μάθημα ἐπίσης ὄρασιον καὶ τερπνότατον.

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων ὑπῆρχε μία παριστάνοσα ἀνθρακωρυχεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήγοντο ἄνθρακες μεταλλικοί. Πλησίον δὲ αὐτῆς ἴδομεν καὶ ἄλλην, παριστάνουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς τὴν Βρασιλίαν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου διάφοροι μαῦροι ἐφαίνοντο καταγινόμενοι πρὸς ἀνεύρεσιν ἀδαμάντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμὴν μᾶς ἐξήγησεν ὅτι ὁ μαῦρος ἄνθραξ καὶ ὁ λαμπρὸς ἀδάμας εἶναι ἐν καὶ τὸ

αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ Χημεία ἀπέδειξεν ὅτι τὰ αὐτὰ συστατικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν ἄνθρακα, ἀποτελοῦν καὶ τὸν ἀδάμαντα. Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι ἂν οἱ χημικοὶ ἠδύναντο νὰ εὕρωσι τρόπον, δι' οὗ νὰ κρυσταλλόνωσι τοὺς ἄνθρακας, ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἐν τούτοις, μᾶς εἶπε, μόνον ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην· ἀλλὰ καθὼς μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλόνονται οἱ μαῦροι ἄνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιοῦτοτρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς καλῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς καθαρῶνται, ἐξευγενίζονται καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὐχόμαι δὲ ὥστε καὶ σεῖς, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας σας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιόνοντες τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος.

Ἀκολούθως μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνωρίζομεν· μᾶς ἔδειξε δὲ καὶ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὁποῖα, εἶπεν, ὅτι ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουν αὐτὰ προκατακλυσμαῖα. Ἴδομεν δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομψοτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφρα πτηνὰ κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἐπιτηδειότητα καὶ χάριν.

Μᾶς ἐδιηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ἰδιότητας τῶν ζώων, καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουν τοὺς διπάτους οἴκους των, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν, κτυπῶντες αὐτοὺς διὰ τῶν οὐρῶν των· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἰσομετρίαν τὰ ἐξάγωνα κήρινα δωμάτια των, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουν τὸ μέλι των, πῶς τὴν αἴθουσαν τῆς βασιλίσσης των κατασκευάζουν εὐρυχωρότεραν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουσι τὴν ἐργασίαν των, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυψέ-

λης, ἄλλαι δὲ ἐξερχόμεναι ὅπως συνάξωσι καὶ φέρωσι τροφήν πρὸς τὰς ἐργαζομένας.

Ἐνῶ δὲ ἐθαυμάζομεν ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρων μᾶς ἐπρόσθεσεν·

— Ἀξιθαύμαστα εἶναι τῶντι, παιδία μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πτηνῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα των ταῦτα, ὅποια ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ δὲ θέλουν εἶσθαι καὶ πάντοτε. Οὐδεμία διαφορά, οὐδεμία τελειοποίησις, καὶ πρόοδος παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων· ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος, προικισμένος μὲ νοῦν ἐπιδεκτικὸν ἀναπτύξεως, καθ' ἡμέραν δύναται νὰ βελτιόνη καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του. Ἴδου ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων· ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος πρόοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως, καὶ διὰ τῶν κόπων ἀποκτάται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές.

Μετὰ ταῦτα μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικές, παριστανούσας συμβεβηκότα ἐνδοξα τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Τότε δὲ μᾶς ἐξέθεσε πόσον διασκεδαστικὴ, ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας, ἥτις μᾶς διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνουν, εὐτυχοῦν καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἐτέρου μαραίνονται, πίπτουν καὶ ἐξαφανίζονται. Φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἀποστολὴ τῆς ἱστορίας, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος.

Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι οὔτε ἱστορικές, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις θέλομεν δυνηθῆν ν' ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτώνται αἱ γνώσεις, δηλαδὴ ἂν δὲν μάθωμεν γλώσσας.

Ἰδίως δὲ μᾶς ἐσύστησε τὴν σπουδὴν τῆς προγονικῆς ἡμῶν

γλώσσης, διότι αὕτη θέλει μᾶς διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὅλων τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἐκτὸς τούτου, μᾶς εἶπεν, ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα, ἡ πλουσιωτέρα, ἡ ἄρμονικωτέρα γλῶσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προγόνων μας τὰ ὠραιότερα ποιήματα, αἱ διδακτικώτεραι ἱστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑψηλοτέρα φιλοσοφία καὶ αἱ σοφώτεραι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανός, Γάλλος, Ἄγγλος, Ἰταλὸς ἢ Ἀμερικανός, ὅστις πρόκειται ν' ἀποκτήσῃ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, δὲν παραμελεῖ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὅποιον δὲ αἶσχος ἤθελεν εἶσθαι εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ἠθέλομεν ποτὲ παραμελήσει τὴν μητρικὴν μας αὐτὴν γλῶσσαν!

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης, εἶναι κατ' ἀρχὰς ξηρὰ καὶ κοπιώδης, ἀλλ' ὅσον πικραὶ εἶναι αἱ ρίζαι τῆς παιδείας, ἄλλο τόσον γλυκεῖς εἶναι οἱ καρποὶ τῆς, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Ἐὰν λοιπόν, σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρπούς, τοὺς ὁποίους θέλετε γευθῆ μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως θέλετε ὑποφέρει καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδίαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἰατρικόν, διὰ ν' ἀπολαύσετε τὴν υγείαν σας, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον, διὰ νὰ φθάσετε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνόν τινα κῆπον.

Εὐτυχεῖς ὅσοι, κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς, γνωρίζουσι δι' αὐτῆς τὰς θείας καλλονὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ ἀμάραντα κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἐξηκολουθήσαμεν φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας του· ἐθαυμάζομεν δὲ τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες παρίστανον ἀγάλματα Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα, σωζόμενα εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

— Πόσον περισσότερον, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἠθέλετε θαυμάσει τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν τῶν προγόνων μας, ἂν

ἐβλέπετε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης αὐτὰ τὰ πρωτότυπα μαρμάρινα ἀγάλματα τῶν, τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον θεωροῦνται ὡς τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς τέχνης, διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε ἐκ τῶν νεωτέρων τεχνιτῶν ἠμπόρεσε νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους τῶν.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγάλματα, πρὶν ἐπισύρωσι τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἦσαν κρυμμένα ἐντὸς τῶν λατομείων τῆς Πάρου ἢ τῆς Πεντέλης, ἢ μάλλον εἶπειν ἐντὸς ἀμόρφων τμημάτων μαρμάρου. Ὁ δὲ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης καὶ οἱ ἄλλοι γλύπται ἀπεκάλυψαν αὐτὰ διὰ τῆς τέχνης τῶν, ζέοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐπιτηδείως ὅλα τὰ τεμάχια, τὰ κατακαλύπτοντα τὰ ἀγάλματα ταῦτα.

Αὐτὸ τοῦτο πράττουν καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον. Διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς προσπαθοῦν νὰ μορφώσωσι καὶ νὰ ὠραίσωσι τὰς ἀμόρφους καὶ ἀκατεργάστους ψυχὰς τῶν ἀπαιδευτῶν παιδίων. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριοι οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες δυνηθῶσι ν' ἀναδείξωσιν ἠθικὰ ἀριστουργήματα, ἐφάμιλλα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους!

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ Ἀθανάσιος ἐφαίνετο κατακόκκινος καὶ εἰς ἄκρον στενοχωρημένος, διότι πάλῃ μεταξὺ φιλομαθείας καὶ ἀμελείας εἶχεν ἀρχίσει ἐντὸς τῆς καρδίας του, ὁ δὲ ἀγὼν αὐτὸς ἐπροξένει τὴν στενοχωρίαν του, καὶ ἐκοκκίνιζε τὰς παρειὰς του.

Ὁ δὲ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἔμενε προσηλωμένος ἐπὶ τινος εἰκονογραφίας· μελαγχολικὴ δὲ ἐφαίνετο ἡ φυσιογνωμία του, καὶ ἐν δάκρυ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνας, τὴν ὁποῖαν ἔμπροσθέν του ἐκράτει.

— Τί ἔχεις, Κωνσταντῖνε, καὶ δακρύεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Πρὸ ἱκανῶν ἤδη ἡμερῶν σὲ παρατηρῶ μελαγχολικὸν καὶ κατηφῆ, εἶπέ μοι τί ἔχεις;

Ἄλλ' ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἀπήντησεν εἰμὴ διὰ νέων δακρύων.

Ὁ Γεροστάθης ὑπέθεσεν ὅτι ἴσως ἐυστέλλετο νὰ ἐκφράσῃ ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του· ὅθεν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιόν του· ἡμεῖς δ' ἐμείναμεν μόνοι φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας.

Μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπχ-
νῆλλον. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐφαίνετο τότε εὐχαριστημένος, καὶ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς του ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν ὕγρων εἰσέτι ὀ-
φθαλμῶν του.

Φαιδρὸς ἐπίσης ἐφαίνετο καὶ ὁ Γεροστάθης· ἡμεῖς δὲ πε-
ρίεργοι ἐπεριμένομεν νὰ μάθωμεν τὴν αἰτίαν τῆς προτέρας
λύπης καὶ τῆς αἰφνηδίας μεταβολῆς τοῦ φίλου μας Κων-
σταντίνου.

Ὁ Γεροστάθης λαβὼν τὴν προτέραν του θέσιν μᾶς εἶπεν,
ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ὀνομάζει τὸν Κωνσταντῖνον *Κλεάνθην*.

— Καὶ διατί; τὸν ἠρωτήσαμεν.— Γνωρίζετε, μᾶς εἶπε,
ποῖος ἦτον ὁ ἀρχαῖος Κλεάνθης;— Ὅχι, ἀπεκρίθημεν.— Θέλω
λοιπὸν σᾶς διηγηθῆ περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε ὅτι ὁ Κων-
σταντῖνος εἶναι ἄξιος ἐκείνου ἀπόγονος, καὶ ἐπομένως ἄξιος
νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα ἐκείνου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΦΡΕΑΝΤΛΗΣ.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ὑπῆγεν εἰς τὰς
ἀρχαίας Ἀθήνας περὶ τὰ 250 ἔτη πρὸ Χριστοῦ διὰ νὰ σπου-
δάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητῆς τοῦ
φιλοσόφου Ζήνωνος.

Δέκα ἐννέα ὀλόκληρα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάν-
θης ἀκροαζόμενος μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας τὰ μαθή-
ματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του Ζήνωνος.

Ὅλοι δὲ ἐγνωρίζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσον πτωχός, ὥστε
μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράζῃ χαρτίον (πάπυρον), ἔγραφεν ὅσα
παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐνασχολούμενος δὲ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀκρόασιν
καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενός τι.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; Ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῆ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροὺς τινὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων ἀνεφάνη ὅτι ὢν εἰς ἄκρον φιλομαθής, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς ἄκρον πτωχός, ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, καὶ ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν πηγαδίων (φρεάτων) ἐπότιζε τοὺς κήπους, καὶ οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη *Φρεάντλης*, διότι ἔζη *ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων*. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του.

Τοιοιουτρόπως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἰκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος, ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην αὐτὸν ἀποδίδεται καὶ τὸ ὀρθότατον ἐκεῖνο ῥητὸν τῶν προπατόρων μας, ὅτι οἱ ἀπαίδευτοι μόνον κατὰ τὴν μορφήν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία.

Τώρα δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ τὰ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ θέλετε βεβαίως πεισθῆ ὅτι δικαίως τὸν ἐπωνόμασα Κλεάνθην.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ.

Ὁ πατήρ του, ὡς μὲ εἶπεν, ὦν ὄπλοποιὸς δὲν εὐρίσκει εἰς τὴν εἰρηνικὴν μας κωμόπολιν ἐργασίαν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας του· ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῇ οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Σκόδραν τῆς Ἀλβανίας, ὅπου ὅμως δὲν ὑπάρχει σχολεῖον διὰ τὸν Κωνσταντῖνον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη κατεπίκρανε τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντῖνου, ὅστις, διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὰ μαθήματά του, μὲ παρεκάλεσε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ τὸν συστήσω, εἰ δυνατόν, εἰς τινὰ ἀρτοποιὸν τῆς κωμοπόλεως, διὰ νὰ ἐργάζεται παρ' αὐτῷ τὸ ἐσπέρας καὶ τὴν νύκτα· ἔχων δὲ οὕτω κατοικίαν, ὀλίγην τροφήν καὶ ἐλευθέρως τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Τί λέγετε λοιπὸν, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δικαίως ἢ ἀδίκως ἐπωνόμασα Κλεάνθην τὸν Κωνσταντῖνον;

Εἶπα λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς ἀρτοποιὸν τινὰ, εὐχαρίστως θέλω τὸν παραλάβει εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ οὕτω τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων του.

Ὅποια ἐντροπή! ἐνῶ νέοι πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ὡς ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, προσπαθοῦν μὲ πᾶσαν θυσίαν ν' ἀνοίξωσι διὰ τῶν γραμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ στολίσωσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μὲ τὰ καλὰ τῆς παιδείας, ἄλλοι νέοι, υἱοὶ εὐκαταστάτων γονέων, οἵτινες ἔχουν ὅλα τὰ μέσα τῆς μαθήσεως, προτιμοῦν νὰ μένωσι βάνασοι, τυφλοὶ καὶ ἀπαίδευτοι, ἀνθρακες μαῦροι καὶ ρυπαροὶ!

Τελειόνων τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης ἐρρίψεν ἐκφραστικώτατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίου· ἐνοήσας δὲ ὅτι ἤρχισεν ἤδη νὰ ὠριμάζῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀθανασίου ἡ ἐπιθυμία τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἐξῆς διὰ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παιδείας.

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Στήλη πυρός, λέγει ἡ παλαιὰ Γραφή, ὠδήγησεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρός, παιδία μου, εἶναι καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτός των ὀδηγοῦν ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητός των μεταδίδουν εἰς τὰς καρδίας μας τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος, φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου, εἶναι ἡ ψυχὴ· τὰ δὲ γράμματα εἶναι τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον ἔλαιον τοῦ λύχνου των, διότι τυφλοὶ καὶ ἄθλιοι θέλουν διέλθει καὶ τὴν νεότητά καὶ τὸ γῆρας των.

Τὰ γράμματα καὶ νέους μᾶς μορφόνουν, καὶ ἄνδρας μᾶς ὠφελοῦν, καὶ γέροντας μᾶς τέρπουν, καὶ δυστυχεῖς μᾶς παρηγοροῦν, καὶ ἀργούς μᾶς ἐνασχολοῦν, καὶ μονάζοντας μᾶς διασκεδάζουσι, καὶ εὐτυχεῖς μᾶς εὐφραίνουσι· ἐλαφρὸν δὲ καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς.

Καθὼς δὲ διὰ τῆς σωματικῆς αὐξάνομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιοῦτοτρόπως καὶ διὰ τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως αὐξάνομεν τὰς ψυχικὰς. Ὅσον δὲ περισσότερον αὐξάνουν καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσον περισσότερον αὐξάνουν καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα του, ἢ εὐτυχία του, ὁ πολιτισμὸς του.

Δι' αὐτὸ τοῦτο καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην παρατηρεῖται ὅτι τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων καὶ ἀπαιδευτῶν, καὶ ὅτι συγκριτικῶς σπανιώτατοι εἶναι οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑποπίπτοντες εἰς κακουργίας. Παρατηρήθη προσέτι ὅτι εἰς τόπους, ὅπου πρὸ χρόνων ἐπράττοντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σημαντικώτατα ἠλαττώθη, ἀφοῦ ἐσυστήθησαν σχολεῖα καλὰ, μορφόνοντα ὄχι μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν νέων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σωτήριος δύναμις τῶν γραμμάτων, ἐπρό-

εθεσεν ὁ Γεροστάθης. Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε· *Φίλει τὴν παιδείαν· ἄλλος δὲ σοφὸς ἐπρόσθετε· Μανθάνων μὴ κάμνε, ἦτοι μὴ ἀποκάμνης μανθάνων.*

Ἀλλὰ καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο, ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως δύνανται νὰ εὐδοκιμήσωσιν. Ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι «ὁ χρῆσιμα εἰδώς, οὐχ ὁ πολλὰ εἰδώς σοφός ἐστιν.—*Ὅκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὔ, ἀλλ' ἐν τῷ εὔ τὸ πολὺ*, ἔλεγον προσέτι οἱ παλαιοὶ μας, αἱ δὲ κοιναὶ ἡμῶν παροιμίαι φρονίμως προσθέτουν «*πολυτεχνίτης κ' ἐρημοσπήτης*» καὶ «*ὁ κυνηγῶν πολλοὺς λαγοὺς κἀρέρα δὲν πιάνει*».

Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητὰ μου παιδιά, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ ἠθοποιήσωσι τὴν καρδίαν σας καὶ ἐνισχύσωσι τὸν νοῦν σας, φουσιώσωσι μόνον αὐτόν, καὶ οὕτω σᾶς καταστήσωσιν ὑπερηφάνους, οἰηματίας, καὶ περιφρονητὰς τοῦ πατρικοῦ σας ἐπαγγέλματος καὶ ἐν γένει τῆς ἐργασίας. Ἐχετε πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ γράμματα ποτὲ δὲν ἀτιμᾶζονται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ τιμῶσι καὶ τελειοποιοῦν πᾶσαν βιωτικὴν ἐνασχόλησιν, καὶ ὅτι τὰ γράμματα ἄνευ ἠθῶν ἐναρέτων καὶ κοσμίων εἶναι καὶ ἀνωφελῆ καὶ ἐπικίνδυνα.

Μετὰ τὰ εἰρημένα ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του ἐνησχολήθημεν εἰς τοὺς συνήθεις γυμναστικούς ἀγῶνας.

Ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος μετεβλήθη ἔκτοτε οὐσιωδῶς, γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταβολὴν του, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν *Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφιῶν*, αὐτὸς δὲ ὠνόμασε *Κυριακὴν σωτήριον*, διότι τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κιν-

δύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ εὐυπόληπτον κατέστησεν ὅλον τὸν βίον του.

Εἰς τὸν παλαιὸν δὲ συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον χρεωστῶ τοὺς ἀκολούθους στίχους·

« Ὅποτε ἤμην ἀμαθής,
 » Πῶς ἦσαν ὄλα σκοτεινά!
 » Ὡ πόσοι ἤμην δυστυχῆς
 » Ἐχωρ τὰ ὄμματα κλεισιά!

« Τώρα πιάων τὸ βιβλίον
 » Τὸ χαρτὶ καὶ τὸ κορδύλι,
 » Μακαρίζω τὸ σχολεῖον·
 » Ζήτωσαν οἱ τρεῖς μου φίλοι! »

.....

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ.

.....

« Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, μὴδ' ἀνελεύθερος ἴσθι, μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. »

(Πυθαγόρου.)

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἐσπέραν τινα ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν ἐνώπιον τῆς θύρας ἄγνωστον νέον πενιχρὰ ἐνδεδυμένον, ὅστις κρύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὸ χαμηλωμένον φέσιόν του, μὲ τρέμουσαν φωνὴν μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἐκεῖ ἕκατοίκει ὁ Γεροστάθης. Ὅτε δὲ καταφατικῶς ἀπεκρίθημεν εἰς τὸν ἄγνωστον, αὐτὸς μὲν κτυπήσας τὴν θύραν εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, ἡμεῖς δὲ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια εἰς ἄκρον περίεργοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, διότι καὶ ἡ ὥρα τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ τρέμουσα φωνή του, καὶ ὁ περίφοβος καὶ μυστηριώδης τρόπος του ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μας. Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιούσα, διὰ νὰ μά-

Θωμεν ἢ ἀπὸ τὸν Γεροστάθην ἢ ἀπὸ τὸν συμμαθητὴν μας Κωνσταντῖνον, ὅστις ἤδη συνεκατοίκει μετὰ τοῦ Γεροστάθου, ποῖος ἦτον ὁ ἄγνωστος.

Ἄλλ' οὐδὲν παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν. Μᾶς εἶπε μόνον ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης καὶ ὁ ξένος, συνομιλοῦντες ἰδιαιτέρως, ἔμειναν ἔξυπνοι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου· ὅτι ὁ Γεροστάθης τῷ ἐπρόσφερε τότε δεῖπνον, ἀλλ' ὅτι ὁ ἄγνωστος ἔφαγε πολλά ὀλίγον, κλαίων σχεδὸν ἀδιακόπως· καὶ ὅτι μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνεχώρησεν.

Ἐξ αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ἠῤῥησεν ἡ περιέργειά μας, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ Γεροστάθης ἠδύνατο πλέον νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἄλλ' ἐνθυμούμενοι ὅσα πολλάκις μᾶς εἶπε κατὰ τῆς ἀνοήτου καὶ ἀνωφελοῦς περιεργείας καὶ τῆς ἐνοχλητικῆς πολυπραγμοσύνης, δὲν ἐτολμῶμεν νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀγνώστου. Εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ ὅμως ὀμιλίας συχνὰ ἀνεφέραμεν τὸν ἄγνωστον, ἐλπίζοντες ὅτι ἴσως λάβῃ ἀφορμὴν νὰ μᾶς εἴπῃ τι περὶ αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης, ὁσάκις περὶ τοῦ ἀγνώστου ἀνεφέρομεν, ἐμελαγχόλει, ἐσκυθρόπαζε καὶ ἐσιώπα.

Μετὰ τινὰς δὲ ἡμέρας εἰς τὴν πλατείαν τῆς κωμοπόλεως ἴδομεν στρατιώτας τινὰς Ἀλβανούς, ἔχοντας ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τὸν ἄγνωστον ἐκείνον σιδηροδέσμιον ὡς κακοῦργον.

Κατὰ τὸ ἐσπέρας δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΒΑΘΥΠΛΟΥΤΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ.

Ἐξῆ πρό τινων χρόνων εἰς Ἰωάννινα βαθύπλουτος γέρον, Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις, ξενητευθεὶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔτι μᾶλλον ἠῤῥησεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρκτηρίζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνήρῃσεν τὸ πάθος αὐτό, καὶ ἐπὶ τέλους κατεκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του.

Νέος ὢν οὐδέποτε βεβαίως εἶχεν ἀναγνώσει τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἰσοκράτους· « Μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως ἀ- » γάπα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν· » ὥστε ὄχι μετρίως, ἀλλ' ὑπερβολικώτατα ἤγάπα ὁ Ἀργύρης τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Πολλὰς καὶ ὠραίας οἰκίας εἶχεν εἰς Ἰωάννινα ὁ γέροντος Ἀργύρης, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ στερεῖται τῶν ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐκατοίκει· ἔζη δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς παλαιὸν τινα καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσκον, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπλήθρονεν ἐνοικίον εὐτελέστατον. Μεγάλον δὲ καὶ δυνατὸν κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς κλίνη τοῦ γέροντος.

Μόνον δὲ πρὶν κοιμηθῆ τὸ ἐσπέρας ἦναπτε μικρὸν λύχνον διὰ νὰ θεωρήσῃ ἂν τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ του ἦσαν ἐν τάξει· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀμέσως ὁ λύχνος ἔσβουε, καὶ ὁ Ἀργύρης ἐκοιμᾶτο.

Πολλάκις δὲ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τόκους ὑψηλοῦς, ἐδάνειζε χρήματα εἰς ἀνθρώπους ἀπηλπισμένους, παρὰ τῶν ὁποίων οὔτε τόκον, οὔτε κεφάλαιον ἐλάμβανε πλέον. Ἄλλοτε δὲ ζητῶν ἐνοικία ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄνευ ἐνοικίου τὰς οἰκίας καὶ ἀποθήκας του.

Μὲ τοιαύτας ζημίας τιμωρεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς φιλαργύρους ἢ ἀνόητος φιλαργυρία των καὶ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία των.

Ποτὲ δὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλοῦτος γέροντος δὲν ὑπῆρχε φαγητὸν ἀρετὸν διὰ νὰ χορτάσωσι τὴν πείναν των· « ἡ πολυφαγία, ἔλεγεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν υἰεῖαν. » Ἐπρωτίμα ἐντούτοις ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθηνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλαβῆ καὶ ἂν ἦσαν ταῦτα εἰς τὴν υἰεῖαν.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεραστάθης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλοῦτος των πάσχουν ὅ,τι ἔπασχεν ὁ δυστυχὴς Τάνταλος, ὅς τις, κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο καταδικασμένος εἰς τὸν ἄδην νὰ διψᾷ πάντοτε, μὴ δυνάμενος νὰ πῖν τὸ

ὕδωρ, τὸ ὁποῖον μόλις φθάνον εἰς τὰ χεῖλη του ἀμέσως ἀπεσύρετο.

Ἄν πτωχός τις καθ' ὁδόν, μὴ γνωρίζων αὐτόν, τῷ ἐζήτει ποτὲ ἐλεημοσύνην, « ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ » ἀπεκρίνετο, καὶ ἡ εὐχή του αὕτη ἦτον ἡ μόνη ἐλεημοσύνη του.

Ὅσον ἀναίσθητον καὶ σκληρὸν εἶναι τὸ χρυσίον, τὸ ὁποῖον οἱ φιλάργυροι θησαυρίζουν, ἄλλο τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος ἀποκαθίσταται δυστυχῶς ἡ καρδιά των.

Ἐάν ἐπρόκειτο περὶ συνδρομῆς πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμου τινὸς βιβλίου, ἢ πρὸς διατήρησιν σχολείου ἀρνούμενος πάντοτε ἔλεγε· « καθὼς τὸ πολὺ φῶς βλάπτει τὴν ὄρασιν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ γράμματα φθείρουν τοὺς νέους, καὶ φαντασμένους καὶ ἀθρήσκους ἀποκαθιστῶσιν αὐτούς. »

Ἐάν ἐπρόκειτο νὰ συνδράμῃ πτωχὴν τινα οἰκογένειαν, ἢ ὀρφανὴν τινα κόρην ἔχουσαν ἀνάγκην προικῶς· « ὅταν ἡ αὐλή σου διψᾷ, ἀπεκρίνετο, μὴ χύνῃς ἕξω τὸ νερόν. »

Καὶ ἐν τούτοις ὁ σκληροκάρδιος αὐτὸς γέρον ἐλέγετο χριστιανός, διότι ἐπίστευεν εἰς τὸν Χριστόν! ἐνόμιζε μάλιστα ὅτι εἶναι καὶ καλὸς χριστιανός, διότι καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας τακτικώτατα παρευρίσκετο, καὶ προσευχὰς πολλὰς ἔλεγε, καὶ τὰς νηστείας ὅλας ἀκριβέστατα ἐφύλαττεν.

Εἰς μάτην ὁ σεβάσμιος ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς ἀπαιτεῖ παρά τῶν ὁπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτόν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ· « Οὐ πᾶς ὁ λέγων με, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς. » Εἰς μάτην ὑπενθύμιζεν ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀργύρην τὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· « αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς, προσθέτων ὅτι, ἔργα, ἔργα χριστιανικὰ καὶ οὐχὶ ξηρὰς νηστείας καὶ προσευχὰς ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους, ὀνομάζει, τοὺς ἐλεήμονας, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. » Εἰς μά-

την ἐπὶ τέλους ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον αὐτὸν ὅτι, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουσι τὸν χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρη.

Οὐδεμίαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ θεῖοι οὔτοι λόγοι εἰς τὴν ἀπολιθωμένην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀποχρυσωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος.

Εἰς μάτην διάφοροι φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται ἐσυμβούλευον τὸν ἄφρονα αὐτὸν πλούσιον, προσπαθοῦντες νὰ διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν του πρὸς ἔργα καλὰ. Μόνον εἰς καλλιεργημένας καρδίας δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν αἱ καλαὶ συμβουλαί, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσας παραμεληθεῖσαι εἰς τὴν νεότητά των ἀπεχερσώθησαν καὶ ἀπεσκληρύνθησαν.

Εὐκολώτερα ὠφελοῦνται οἱ φρόνιμοι ἀπὸ τοὺς ἄφρονας, παρὰ οἱ ἄφρονες ἀπὸ τὰς συμβουλάς τῶν φρονίμων· ἄφρονες δὲ δυστυχῶς εἶναι οἱ κυριευόμενοι ἀπὸ τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλαργυρίας.

Ἐξ ὅσων σᾶς ἐδιηγῆθην, ἀγαπητά μου παιδία, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως συμπεραίνετε ὅτι ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης οὐδένα φίλον ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμόν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸν πατριωτισμόν των. Καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του, καὶ αὐτὸς ὁ υἱός του δὲν ἠδύνατο δυστυχῶς ν' ἀγαπήσωσι σύζυγον καὶ πατέρα θυσιάζοντα πᾶν φίλτρον, πᾶν συγγενικὸν αἰσθημα ἐνώπιον τῆς χρυσολατρίας του.

Ἀσθενήσας ἐπὶ τέλους ὁ Ἀργύρης, καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρως, ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του, τὸν ἱατρόν, ἀπέθανε κρατῶν σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰ κλειδιά τοῦ κιβωτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκοίτετο.

Ἄλλ' οὔτε ἐν δάκρυον, οὔτε ἓνα στεναγμόν, οὔτε ἓνα μακαρισμόν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπέσπασεν ὁ θάνατος αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἐσυνόδευεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Οὐδένα

τελευταίον ἀσπασμὸν ἔλαβεν. Ἴδου τὰ πλούτη, ἰδοὺ ἡ εὐδαιμονία τῶν πλουσίων φιλαργύρων!

Ἰπῆρξαν πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες ἐφρόντισαν διὰ τῶν διαθηκῶν των ν' ἀποπλύνωσι τὴν μνήμην των ἀπὸ τοῦ αἵσχος, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκάλυψε ζῶντας.

Ἄλλ' ὁ Ἀργύρης οὐδὲν φιλάνθρωπον ἔργον μετὰ θάνατον διέταξεν, οὐδὲ διαθήκην ἀφῆκεν.

Αὐτὰ μᾶς ἐδιηγήθη ὁ Γεροστάθης περὶ τοῦ φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου Ἀργύρη· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἤθελε μᾶς διηγήθῃ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ του. Πραγματικῶς δὲ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ο ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱὸς του Λάμπρος ἤνοιξε τὸ πατρικὸν κιβώτιον, καὶ ἶδε τοὺς ἐν αὐτῷ σάκκους γέμοντας φλωρίων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικὸς· ἀλλ' ἀμέσως παλμοὶ σφοδρότατοι χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἷμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζε, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱὸς της μείνῃ ἀπόπληκτος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν του χαρὰν.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλους ὁ Λάμπρος ἐφώναζεν· « Ὅποια ἀπροσδόκητος εὐτυχία! Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων! Πόσον εὐδαίμονα ἐπὶ τῆς γῆς θέλει μὲ καταστήσει τόσος πλοῦτος! »

Ἄλλ' ὁ γέρον Ἀργύρης, ἐκτὸς τοῦ πλούτου, οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱὸν του· οὔτε τὸν νοῦν τοῦ υἱοῦ του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ καλλιεργήσῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἦναι τις πλούσιος διὰ νὰ ἦναι καὶ εὐτυχής.

Οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ υἱὸς ἠδύναντο ποτὲ νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἐντὸς τῆς πενιχρᾶς των οἰκίας ὑπῆρχε τόσος πλοῦτος· δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ ἐννοήσωσι διατί ἐνῶ ἐπὶ τόσων φλωρίων ἔκει-

μάτο ὁ ἀποθανών, ἐτυράννει καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ αὐτοὺς διὰ τῆς σκληρᾶς στερήσεως καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Ἀλλά, καθὼς λέων πρὸ πολλοῦ στερημένος τροφῆς ὄρμηξ πειναλέος ἐπὶ τοῦ πρώτου θύματος τὸ ὁποῖον ἀπαντήσῃ, τὸ κατασπαράττει ἀμέσως καὶ ἐν βροπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ κατατρώγει τοιουτοτρόπως καὶ τὰ πειναλέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαργύρων ἐπιπίπτουν κατὰ τῆς πατρικῆς των περιουσίας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατασπαταλῶσιν αὐτήν.

Ἡ πρώτη καλὴ χρῆσις τῶν πατρικῶν θησαυρῶν, τὴν ὁποίαν ὁ Λάμπρος ἔκαμεν, ἦτο νὰ κόψῃ φορέματα πένθους δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν μητέρα του· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ μελανοῦ χρώματος τὰ ἐνδύματα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο πένθιμον εἶχον, διότι ἦσαν τὰ πολυτελέστερα ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐκάλυψαν κληρονομικὴν χαρὰν πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ ἀληθοῦς πένθους.

Μὴν δὲ ὀλόκληρος δὲν παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀργύρη, καὶ ὁ υἱὸς του, ἀφήσας τὴν πτωχικὴν κατοικίαν του, μετεκομίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν ἐξ ὅσων ὁ πατήρ του ἐνοικίαζεν εἰς Ἰωάννινα· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἐπιπλα, καὶ πολυτιμώτατοι οἱ στολισμοί, δι' ὧν ὁ νεόπλουτος Λάμπρος διεκόσμησε τὴν νέαν κατοικίαν του.

Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου πολὺ ὀγλίγωρα ἐσυνείθισαν καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ πολυτελέστερα ἐπιπλα, ὥστε οὐδεμίαν πλέον εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῆ ἐπροξένουν, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἤθελεν εὐρεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαιμονία του ἤρχισεν ὀγλίγωρα νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μαραίνεται. Ὄθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυδάπανα καὶ πολυποικίλα γεύματα καὶ δεῖπνα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μαγεῖρους καὶ φαγητὰ μακρόθεν ἐπροσκάλει ὁ πολυτελέστατος καὶ ἐπιδεικτικώτατος Λάμπρος.

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχὴς ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν φαγητῶν εὐτυχία του ἔμελλε νὰ ᾔναι διαβατική, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβής,

ὡς ὄλαι αἱ σωματικαὶ ἡδοναί, τὰς ὁποίας οἱ φιλήδονοι κατ
κόρον ἀπολαμβάνουσι.

Δὲν ἐγνώριζε προσέτι ὁ Λάμπρος ὅτι οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ
γεύματα καὶ τὰ δεϊπνά του δὲν ἦσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι
τῶν φαγητῶν του, καὶ ὅτι μόνον ἄκριτοὶ τινες καὶ κουφόνοες
ἐξιππάζοντο ἀπὸ τὰς πολυτελεῖς ἐπιδείξεις τοῦ πλοῦτου του.

Ἐκ τῶν ἀνοήτων αὐτῶν θαυμαστῶν τοῦ Λάμπρου, ἔχων τις
θυγατέρα μονογενῆ, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν ἀποκαταστήσει αὐτὴν
εὐτυχῆ, ἂν ἐπετύγχανε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον της μετὰ γαμ-
βροῦ τόσοσι πλουσίου· διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν
του κατώρθωσεν ἐπὶ τέλος τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας του
ταύτης.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ ἥρωες τῆς Σαλαμῖνος, ἐπρόκειτο νὰ
νομφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ ἐπαρουσιάστη-
σαν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν ἦτο πλού-
σιος, ἀλλ' ἀνάητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανὸς καὶ φρόνιμος. Ὁ
Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε τὸν πτωχόν, εἰπὼν ὅτι « προτιμώ-
τερος εἶναι ἀνὴρ καλὸς καὶ γαμβρὸς ἔχων ἀνάγκην χρημάτων,
παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νόστος. Ὁρθοτάτη δὲ ἦτον ἡ πα-
ρατήρησις τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι ὁ μὲν πτωχὸς ἀλλὰ νο-
νεχῆς εὐκόλως ἀποκτᾷ χρήματα, ἐνῶ ὁ ἄφρων πλούσιος καὶ
τὰ χρήματά του εὐκολώτατα χάνει, καὶ νοῦν δυσκολώτατα
δύναται ν' ἀποκτήσῃ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάτης, σπανιώτατοι εἶ-
ναι οἱ πατέρες, οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους,
ὅστις καὶ στέφανον ἐλαίας, ὡς βραβεῖον τῆς μεγάλης φρονή-
σεώς του, ἔλαβε παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἄπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ καταστήσῃ
τοὺς γάμους του λαμπροὺς καὶ ἐπιδεικτικούς· ἄπειρον δὲ πλῆ-
θος ἐπροσκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσωσι τὴν ματαιό-
τητα καὶ ἀφροσύνην του.

Ἀλλά, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐ-
τοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροστόλιστον οἰκίαν του χήρα

δυστυχῆς καὶ πάλμπτωχος, ἔχουσα καὶ ἀσθενῆ τέκνα, ἦτις, ἐπισωρεύουσα εὐχὰς καὶ εὐλογίας, παρακαλεῖ μετὰ δακρῶν τὸν Λάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀγορὰν ἄρτου καὶ ἰατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα τέκνα τῆς.

Ὁ Λάμπρος, ἀντὶ νὰ κινήθῃ εἰς συμπάθειαν, σκληρῶς ἀποδιώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν, φωνάζων ὅτι δὲν τῷ περισσεύουν χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἀρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικά του ἔξοδα.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ χήρα ἐκείνη ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς του καὶ ἰδική του θεία, πτωχὴ μὲν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ υἱὸς του Λάμπρος δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν του, ὅλως ἀναίσθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας.

Παράδοξον φαινόμενον ἡ ἔνωσις αὕτη τῆς πολυτελείας μετὰ τῆς φιλαργυρίας! καὶ ὅμως εἶναι κατὰ δυστυχίαν φαινόμενον πολλὰ σύνηθες!

Ὅσάκις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ ἢ περὶ πατρίδος πρόκειται, οἱ φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται φιλάργυροι ἀποτρόπαιοι.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ἐγκρατέστερος τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, πολὺ ὀρθῶς ἔλεγε πρὸς τινὰ φιλήδονον πλούσιον, ἐπιθυμοῦντα νὰ συζήσῃ φιλικῶς μετ' αὐτοῦ· ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει τὸν οὐρανίσκον εὐαισθητότερον ἀπὸ τὴν καρδίαν, δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸς φιλίας καὶ ἀγάπης. »

Τοὺς τοιοῦτους πλουσίους, τοὺς ὄντας φιλαργύρους καὶ ἐγωϊστάς, κατακρίνει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτε εἰς τὸ θεῖόν του Εὐαγγέλιον λέγει ὅτι « πολὺ εὐκολώτερον εἶναι γὰρ περάσει κάμμος (σχοινίον χονδρὸν) διὰ τῆς τρύπας μικρᾶς βελόνης, » παρὰ πλούσιος γὰρ εἰσελθῆναι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν. »

Ἐνῶ δὲ πραγματικῶς τοιοῦτος ἦτον ὁ Λάμπρος, δὲν ἐντρέπετο νὰ ἐπιδεικνύῃ καθ' ἐκάστην πλοῦτη καὶ μεγαλοδωρίας, διαδίδων ψευδῶς ποτὲ μὲν ὅτι σχεδιάζει τὴν ἀνέγερσιν σχολείου ἢ νοσοκομείου, ἢ τὴν ἔκδοσιν βιβλίων, ἢ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἦσαν πολὺ μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον νοῦν του καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωῖστικὴν του καρδίαν.

Ὁ Λάμπρος δὲν ἔμαθε δυστυχῶς εἰς τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν παρὰ ν' ἀποστηθίζῃ προσευχάς τινας τοῦ ὰρολογίου, τὰς ὁποίας καλῶς δὲν ἐνόησι, καὶ ὀλίγους ξηροὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ὁ νοῦς, οὔτε ἡ καρδία μορφώνεται, οὔτε ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλοῦτου δύναται ἐπομένως νὰ κατορθωθῇ.

Ὅθεν ἀφοσιωθείς εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἔτρεχεν εἰς τὸν ὄλεθρον του, ἐνῶ ἐνόμιζεν ὅτι τρέχει τὸν δρόμον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Καθὼς δὲ ὁ μέθυσος Τρεμογιάννης ὅσον ἔπινε τόσον ἤθελε, παρομοίως καὶ ὁ πλούσιος, ὁ συνειθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν, δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας του καθ' ἡμέραν αὐξάνει· τὰ χθὲς λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ σήμερον εὐρίσκει εὐτελῆ καὶ συνήθη, ὅθεν δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀναγκάζεται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτά· καὶ ἐπομένως ἡ ἀνάγκη τοῦ χρυσίου καθ' ἡμέραν τῶ γίνεται ἐπαισθητοτέρα· ὅθεν διὰ παντὸς τιμίου ἢ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματολογῇ. Ἰδοὺ δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν πλούσιον Λάμπρον. Ἡ πολυτελεία του ἠύξανε καθ' ἡμέραν, καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς γάμους του εἰς τὴν ἰδικὴν του πολυτέλειαν προσετέθη καὶ ἡ τῆς νέας συζύγου του.

Νέα ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου συνεμορφώθη ἀμέσως μὲ τὰς ιδέας αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι ὅσον περισσότερα ἐξώδευε πρὸς ἐπίδειξιν, ὅσον περισσότερον ἐστολιζέτο, τόσον περισσότερον ὠραιότερα ἐφαίνετο καὶ τόσον περισσότερον ἐτιμᾶτο καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἄλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὔτε αὐξάνουσι τὴν φυσικὴν ὠραιότητα, οὔτε ἐλαττόνουσι τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν· ἀπ' ἐναντίας διὰ τῆς ἀντιθέσεως μεγαλύνουσι αὐτήν· τὸ δυσάρεστον δὲ αὐτὸ ἀποτελεσμα τῆς ἀντιθέσεως ἦτο δυστυχῶς ἄγνωστον εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Λάμπρου.

Δὲν ἐγνώριζεν ἐπίσης ἡ νέα σύζυγος τοῦ Λάμπρου ὅτι εἰς τοὺς σωματικοὺς στολισμοὺς καταφεύγουσι συνήθως ὅσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα μᾶς διδάσκουσι ὅτι ὅσον ὀλιγώτερον ἐνάρετος καὶ φρόνιμος εἶναι γυνή τις, τόσον περισσότερον ἀφοσιούται εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν. Πῶς δυνάμεθα ποτὲ νὰ ὑποληφθῶμεν καὶ νὰ τιμήσωμεν γυναῖκα μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι λαμπροστόλιστος, ἐνῶ ἰδίως λαμπροστόλιστοι εἶναι ὅσοι ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου των θυσιάζουσι καὶ συζυγικὴν ἀγάπην, καὶ μητρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ οἰκιακὴν οἰκονομίαν, καὶ τιμὴν καὶ ὑπόληψιν!

Ὁ Ἀρχίδαμος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅτε ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Διονύσιος ἀπέστειλεν εἰς τὰς θυγατέρας του πολυτελεῖ ἔνδυματτα, δὲν ἐδέχθη αὐτὰ, εἰπὼν « φοβοῦμαι μήπως » αἱ θυγατέρες μου μοι φαῶσι αἰσχροὶ καὶ κακοῦθεις, ἐν- » δυόμεναι τοιαῦτα φορέματα. »

Ὁ Σόλων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὰ δλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, διέταξε πρὸς τοῖς ἄλλοις μόνον αἱ ἄσεμνοι καὶ κακοῦθεις γυναῖκες νὰ παρουσιάζονται εἰς τὸ κοινὸν λαμπροστολισμέναι πολυτελεῶς. Τοιοῦτοτρόπως ὅλαι αἱ φρόνιμοι καὶ σεμναὶ Ἀθηναῖαι ἠσπάζοντο τὴν λιτότητα καὶ ἀπέφευγον τὴν φθοροποιὰν πολυτέλειαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσι κακοῦθεις καὶ ἄτιμοι.

Ὅτε γυνή τις ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν, εὐρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελεῖ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων τῆς, καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας, Λάκαιναι τις δείξασα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλὸς καὶ κοσμίους υἱούς

της, εἶπεν· « Ἴδου εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαίρωνται αἱ καλὰ καὶ »
 » φρόνιμοι μητέρες, εἰς τὰ καλὰ τῶν τέκνα. »

Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελὴς καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐπισκεφθεῖσα τὴν σύζυγον τοῦ Φωκίωνος, καὶ ἰδοῦσα μὲ ἀπορίαν τὴν μεγίστην ἀπλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας, ἠρώτησεν αὐτὴν ποῖοι ἦσαν οἱ ἰδικοὶ τῆς στολισμοί;

— Ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωτος, ἀπήντησεν ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου δὲν εἶχεν οὔτε ἴδιον τι ἠθικὸν προτέρημα, οὔτε ἄνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ ζολισθῆ, ὡς ἐστολιζέτο ἡ ἀφελὴς σύζυγος τοῦ Φωκίωνος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ τιμᾶται, στολιζομένη διὰ τοῦ πλούτου τοῦ συζύγου της.

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀποβροφᾷ ὄχι μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος ἐκ τῶν κεφαλαίων του.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, ἤρχισεν ἄλλα μὲν ἐκ τῶν κτημάτων του νὰ πωλῆ παρὰ τιμὴν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ δανειζόμενος καὶ προπληρόνων τόκους ὑπερβολικούς, καὶ ταῦτα, διὰ νὰ διατηρῆ ἀναμμένην τὴν φθοροποιὰν φλόγα τῆς πολυτελείας του.

Τότε δὲ διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὁ Λάμπρος τὴν μονοτονίαν τῆς ὕλικῆς καὶ κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῆ τὰς χρηματικὰς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὐρίσκη ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃ τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικὰ ποτά.

Ὅγλιγῶρα δὲ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν οἴνοποσίαν καὶ ἄλλου εἶδους διασκεδάσιν, ἥτοι τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ ἄφρων καὶ τυχηρόν τι κέρδος πρὸς χορτασμὸν τῆς ἀδδηφάγου πολυτελείας του.

Ἄλλ' ἡ οἴνοποσία καὶ τὰ τυχηρὰ παιγνίδια ἐπετάχυνον τὴν καταστροφὴν του· διότι ἐντὸς ὀλίγου δι' αὐτῶν ἐστερήθη, τὸ

ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα τὰ μένοντα ἐκ τῶν πατρικῶν του κτημάτων.

Θυμώδης καὶ ὕβριστὴς ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς οἰκογενείας του· ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας του κατήντησεν ἀναιδὴς ψευδολόγος, κόλαξ χαμερπῆς, ἀπατεῶν δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχρὸς πλαστογράφος, προσπαθῶν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν αἰσχροτήτων ἢ ν' ἀναβάλῃ τὰς καταδιώξεις τῶν δανειστῶν του, ἢ ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, τὰ ὁποῖα δυναστικῶς ἀπῆτουν παρ' αὐτοῦ οἱ τύρανοί του, δηλαδὴ τὰ ἐλέθρια πάθη του.

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους αὐτοὺς καὶ ἐγκληματικούς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ ἐξευγενίσῃ, ἀλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ, οἵτινες, συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας, μᾶς χρησιμεύουν καὶ εἰς τὰς δυστυχίας.

Ἐπί τινα δὲ καιρὸν ἠμπόρεσε ν' ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθειαν καὶ ἐγκληματικὴν του διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν του· οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἀπὸ τὰ τοῦ παντεπόπτου καὶ καρδιογνώστου Θεοῦ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μία ἐκ τῶν πλαστογραφιῶν του ἀνεκαλύφθη· ἡ δὲ φυλάκισις καὶ καταδίκη του ἦτο βεβαία, ἂν ἐξαίφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγένετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα, καθ' ἣν τυχαίως ἔμαθεν ὅτι ἡ πλαστογραφία του ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐπερίμενε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισίν του, ἐδιευθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων, ἀποφασισμένος νὰ πνίξῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθειαν, τὴν ἄτιμον καὶ ἀπηλπισμένην ὑπαρξίν του· ἀλλὰ πλησιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὠπισθοδρόμησεν ἔντρομος.

Ἐσυλλογίσθη τότε μήπως ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἐκ τῶν λεγομένων φίλων του· ἀλλ' οὐδεὶς ἀληθὴς φίλος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του. Ἐφριξε τότε συναισθανθεὶς τὴν τρομερὰν ἀπομόνωσιν καὶ δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐγωϊσμὸς καταδικάζει τοὺς ὀπαδοὺς του.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς ὄχθης ἀνεγνώρισεν τὴν πτωχικὴν καλύβην

τῆς χήρας ἐκείνης θείας του, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν παρα-
 μονὴν τῶν λαμπρῶν γάμων του, ἤρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην.
 Ἐλπίς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυβέροντας ὀφθαλμοὺς
 του, ἀλλὰ διστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν θείαν
 του σκληρὰν διαγωγὴν του. Ἡ ἀπελπίσια ὅμως τὸν σπρώχνει
 ἐμπρός, καὶ πλήρης αἰσχύνης καὶ δειλίας κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς
 χήρας.

Ἡ ἐμφάνισίς του ἐκπλήττει τὴν θείαν του, καὶ συγχρόνως ὑ-
 πενθυμίζει αὐτὴν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του δύο
 τέκνα τῆς ἔθαψεν ὡς ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ βλέ-
 πουσα τὰ δάκρυά του, ἀκούουσα τὰ δυστυχήματά του καὶ μαν-
 θάνουσα τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκετο, λησμονεῖ τὸ πα-
 ρελθόν, καὶ ἡ καρδία τῆς συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀπηλπισμένου
 ἀνεψιοῦ τῆς. Ὅσον ὁ πλοῦτος καὶ αἰ εὐτυχίαι σκληρύνουν τὴν
 καρδίαν, τόσον ἡ πτωχεῖα καὶ τὰ παθήματα καθιστῶσιν αὐτὴν
 τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον!

Γενναίως λοιπὸν προσφέρει τὴν καλύβην τῆς ἄσυλον εἰς τὸν
 καταδιωκόμενον Λάμπρον, προθύμως δὲ δίδει πρὸς αὐτὸν τροφὴν
 καὶ κλίνην, καὶ ἐπὶ τέλος ἐνδυμασίαν πτωχικὴν τοῦ υἱοῦ τῆς,
 τὴν ὁποίαν ἐνδυθεὶς ὁ Λάμπρος διὰ νὰ κατασταθῇ ἀγνώριστος,
 ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, ὅπως μεταβῆ εἰς Κέρκυ-
 ραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετιάν πρὸς ἀνεύρεσιν πόρου ζωῆς. Ἀλλ' εἰς
 τὴν Σαϊάδαν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβῆ εἰς πλοῖον,
 ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη, καὶ ἤδη στενάζει ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ὁ ἀγνώστος, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὸν ὁ-
 ποῖον ἴδετε εἰσερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἦτον ὁ Λάμπρος·
 πατὴρ δὲ αὐτοῦ ἦτον ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης. Ἀμφότεροι ἦσαν
 πλουσιώτατοι, καὶ ὅμως ἀμφότεροι ἔζησαν καὶ ἐτελείωσαν δυ-
 στυχεῖς ὡς ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου των. Τὰ σοφὰ
 παραγγέλματα τῶν προγόνων μας: «Μηδὲν ἄγαν», καὶ «Πᾶρ
 μέτρον ἄριστον» ἦσαν ἀγνώστα εἰς αὐτούς.

Ἡ φρόνιμος οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ λιτότης
 εἶναι ἡ μεσαία ὁδός, ἣτις, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, μᾶς ὁδηγεῖ

εις τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία ἀφ' ἐτέρου εἶναι τὰ δύο ἄκρα, αἱ δύο ὑπερβολαί, αἵτινες ἀναγκαίως φέρουν εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα.

Εἰς τὰς ὑπερβολὰς αὐτὰς ὑποπίπτουν δυστυχῶς ὅσοι, στερούμενοι ἀνατροφῆς, παιδείας καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἔχουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὕλικὴν καὶ κτηνώδη ζωὴν ἀποκλειστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ διαλογισμῶν των.

ΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ φιλαργυρία, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερροστάθης, προξενεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν βλάβην ἀρνητικὴν, διότι ὁ πάσχων τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος στερεῖ τοὺς συμπολίτας διαφόρων ἀγαθοεργιῶν, τὰς ὁποίας διὰ τῶν χρημάτων του ἠδύνατο νὰ παρέξῃ.

Ἀλλὰ πολὺ ὀλεθριωτέρα τῆς φιλαργυρίας εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία· διότι οἱ πολυτελεῖς καὶ ἄσωτοι ὄχι μόνον δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουν ἑαυτούς, καὶ τὰς κοινωνίας ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι. Πανώλης κολλητικωτάτη καὶ καταστρεπτικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ πολυτέλεια, ἥτις θυγάτηρ οὖσα τῆς κουφονοίας, ἀναδεικνύεται ἐπὶ τέλους μήτηρ τῆς διαφορᾶς, τῆς παρακμῆς καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἔθνων.

Ὅτε εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ἀπεστρέφοντο τὴν πολυτέλειαν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν ἦσαν σεμναί, τὰ ἐνδύματά των ἀπλά, ἡ τροφὴ των λιτὴ, καὶ ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ ἀγνωστος, ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος κατεδίκασεν ὡς ἐπικινδύνους εἰς τὴν κοινωνίαν πάντας τοὺς ἀργοὺς πολίτας, καὶ ἐθεώρει ὡς ἔγκλημα πᾶν δυσανάλογον καὶ ὑπέρμετρον ἔξοδον, τότε καὶ τὰ ἦθη ἦσαν σεμνά, καὶ τὰ αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ γενναῖα, καὶ ὁ πατριωτισμὸς μέγας καὶ ἠρωϊκός· τότε ἡ Ἑλλὰς ἤκμασε δοξασθεῖσα εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα· τότε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἀθηνῶν Λυκίδης, τολμήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη θριαμβεύσασα εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὅτε δὲ καὶ εἰς τὴν Σπάρτην ἡ πολυτέλεια ἦτον αὐστηρῶς ἐξωρισμένη, ὁ βίος λιτὸς, καὶ τὰ ἤθη σεμνά, τότε ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι ἀπληθυνατίζοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ ἡ νεᾶνις Γοργῶ, « Πάτερ θέλει σὲ διαφθεῖρει διὰ τῶν χρημάτων ὁ ξένος, » ἐφώναζε πρὸς τὸν πατέρα της, ὃ δὲ Κλεομένης ἀπέβριπτεν ἀμέσως καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀρισταγόρου.

Ἄλλ' ὅτε ὁ Περσικὸς χρυσὸς καὶ ἡ Ἀσιατικὴ πολυτέλεια ἤρχισαν νὰ μολύνωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς Ἑλλάδος, τότε ὁ νικητὴς τοῦ Μακρονίου Παυσανίας ἐγένετο αἰφνιδίως αἰσχροὺς προδότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· τότε τὰ ἀγνὰ ἤθη τῶν Ἑλλήνων διεφθάρησαν, ὁ πατριωτισμὸς μετεβλήθη εἰς ἐγωϊσμὸν καὶ φιλαρχίαν, ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιοι πόλεμοι ἤρχισαν νὰ κατὰσκάπτωσι τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων μας, καὶ νὰ προετοιμάζωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅτε δὲ ἀκολούθως τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον τοῦ Φιλίππου εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Δημάδης καὶ οἱ λοιποὶ ὄμοιοί του, φοροῦντες πορφύρας καὶ λαμπρὰ ἐνδύματα, ἀλειμμένοι δὲ μὲ πολῦτιμα μύρα, ἀνήγειραν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν οἰκίας ἰδιωτικὰς πολυτελεστέρας τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, τὰς δὲ γυναῖκάς των κατεστόλιζον, καὶ ἐκ τῆς Σικελίας ἐπροσκάλουν μαγείρους, τότε ἡ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος ἐτάφη ζῶσα εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας.

Ὁ Γεροστάθης εἰπὼν ταῦτα ἐστέναξε βαθέως· μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησεν οὕτως·

Ἐκτοτε, παιδία μου, μίαν ἡμέραν καλὴν δὲν ἴδεν ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς. Τὰ ἔθνη ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ γενναίων αἰσθημάτων, ἄνευ πατριωτισμοῦ, δὲν δύνανται νὰ ἴδωσιν ἡμέρας καλὰς καὶ εὐτυχεῖς.

Ὅσάκις δὲ τὰ πλούτη οὐδεμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἔχωσι παρὰ τὴν διατροφὴν τῆς πολυτελείας καὶ ἀσωτείας, τὰ ἤθη διαφθεῖρονται, ἡ ἀρετὴ ἐμπαίζεται, τὸ φρόνημα ταπεινοῦ-

ται, αἱ δυνάμεις χαυνώνονται, καὶ ἡ καταστροφή εἶναι βεβαία.

Ἄς δοξάσωμεν ἐν τούτοις τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, διότι εἰς τὸ πεῖσμα τῆς πολυχρονίου δουλείας, ἀνεφάνησαν εἰς τὸν μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ὀρίζοντά μας ἀστέρες τινὲς φαεινοί, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔστειλεν ὁ πανάγαθος ὅπως παρηγορήσῃ τὴν πατρίδα, φωτίσῃ δὲ καὶ τοὺς πλουσίους εἰς τὴν εὐθειαν καὶ ἀληθῆ ὁδόν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Ζωσιμάδαὶ καὶ οἱ ἔνδοξοι μιμηταὶ των, αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ τῷ ὄντι ἀστέρες τῆς νέας Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιοι ὡς οἱ κομῆται. Εἶναι ἐξαιρέσεις ἔντιμος τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν πλουσίων. Ἄν ποτὲ ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀνατροφή ἐξευγενίσωσι τὰς ψυχὰς μας, ὥστε ἡ ἐξαιρέσις νὰ γίνῃ κανὼν καὶ ὁ κανὼν ἐξαιρέσις, τότε, τότε, θέλουν γελάσει βεβαίως τὰ μαραμμένα χεῖλη τῆς φίλης πατρίδος, καὶ θέλομεν ἰδεῖ πάλιν ἡμέρας λαμπρὰς καὶ εὐτυχεῖς.

Ὁ *Κάτωρ*, βλέπων τοὺς πολυτελεῖς καὶ ἀσώτους πολίτας τῆς πατρίδος τοῦ *Ρώμης*, ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σωθῇ ἐπὶ τέλους ἡ *Ρώμη*, εἰς τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ τῆς πολυτελείας ἐν ὀψάριον ἐπωλεῖτο ἀκριβώτερα ἀπὸ ἐν βῶδιον.

Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον ὅτι μία ἐκ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν καὶ τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς *Ρωμαϊκῆς* κοινοκρατορίας, ἦτον ἡ μεγίστη πολυτέλεια καὶ ἀσωτεία, αἵτινες διεδέχθησαν τὴν λιτότητα καὶ ἀρετὴν τῆς ἀρχαίας *Ρωμαϊκῆς* δημοκρατίας.

Καὶ ὁ *Πλάτων*, διὰ νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἐκ τῆς πολυτελείας διαφθοράν, μᾶς λέγει ὅτι ἐὰν ζυγίσωμεν τὴν ἀρετὴν μὲ τὸ χρυσίον, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ὅσον περισσότερο χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος, τόσον ἡ πλάστιγγὲς τῆς ἀρετῆς ἐλαφροτέρα θέλει ἀναβαίνει· ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἀρετὴ θέλει γίνεσθαι βαρύτερα, καὶ ἡ πλάστιγγὲς αὐτῆς θέλει καταβαίνει, ὅσον ὀλιγώτερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς ἄλλης πλάστιγγος.

Τοὺς λόγους τοῦ *Πλάτωνος* ἐπεβεβαίωσαν οἱ θεῖοι λόγοι τοῦ *Ἰησοῦ*, ὅστις πρὸς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὸ χρυσίον λέγει ὅτι

οὐδείς δύναται νὰ δουλεύῃ δύο Κυρίους, « οὐ δύνασθε Θεῶ δουλεύειν καὶ Μαμμωνᾶ » (1).

— Λοιπὸν κακὸν καὶ ὀλέθριον πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦτος, ἀνεκράξε τότε τις ἐξ ἡμῶν, ἔὰν οὔτε μὲ τὴν ἀρετὴν, οὔτε μὲ τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμὸν δύναται νὰ συμβιβασθῆ.

— Ὅχι, φίλε, ἀπήντησεν ὁ γέρον. Τὸ χρυσίον οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ χρυσίου δύναται νὰ ᾔηται καλὴ ἢ κακὴ, ἐνάρετος καὶ χριστιανικὴ, ἢ κακοήθης καὶ ἀντιχριστιανικὴ.

Ἐνώσω τὸ ξίφος μένει ἐντὸς τῆς θήκης οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελεῖ· ἀλλ' ἂν τὸ μεταχειρισθῆς πρὸς δολοφονίαν, γίνεσαι αἰσχρὸς δολοφόνος· ἂν δὲ τὸ γυμνώσῃς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀναφαίνεσαι ἔνδοξος ἥρωσ.

Παρομοίως, ἔὰν μεταχειρίζεσαι τὸν πλοῦτόν σου πρὸς ὠφέλειαν τῶν συμπολιτῶν σου καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος σου, θέλεις ἀποκτήσει τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἐπιγείων τίτλων, ἀνακηρυττόμενος εὐεργέτης τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἔὰν φυλάττῃς τὸν πλοῦτόν σου νεκρὸν καὶ ἄχρηστον ἐντὸς τοῦ κιβωτίου, ἢ ἂν σπαταλᾷς αὐτὸν εἰς πολυτελείας, ἀσωτείας καὶ ἀνοήτους ἐπιδείξεις, θέλεις ὀνομασθῆ λάτρης τοῦ Μαμμωνᾶ, ἐγωῖσῆς, ἀντίχριστος, ἢ αἰσχρὸς διαφθορεὺς τῶν συμπολιτῶν σου.

Ἀλλὰ σεῖς, παιδιά μου, διὰ νὰ κάμετε καλὴν χρῆσιν τοῦ πλοῦτου σας, ἂν ποτε ἢ φιλοπονία καὶ ἢ τύχη σᾶς χαρίσωσι πλοῦτον, ἀπαιτεῖται ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ θερμάνετε καὶ ἐξευγενίσετε τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν θείων παραγγελημάτων τῆς ἱερᾶς θρησκείας μας, καὶ διὰ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία διατηρῶσι θερμὴν τὴν ψυχὴν σας, δυσκόλως τὸ χρυσίον θέλει δυνηθῆ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σκληράν, ἀναισθητον καὶ ψυχρὰν ἐνώπιον τοῦ πλησίον, ἐνώπιον τῆς πατρίδος.

---

(1) Μαμμωνᾶς λέξις Ἑβραϊκὴ, σημαίνουσα τὸ χρυσίον, καὶ κατὰ τινὰς ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν Συρίων, παριστάνοντος τὸν θεὸν τοῦ Πλούτου.

Ἄλλ' ἂν ὁ πλοῦτος πρόκηται νὰ διαφθείρῃ τὴν ψυχὴν σας καὶ νὰ σας καταστήσῃ ἢ φιλαργύρους ὡς τὸν Ἀργύρην, ἢ ἀσώτους καὶ πολυτελεῖς ὡς τὸν Λάμπρον, καὶ ἐπομένως ἐγωϊστάς, σκληροκαρδίους, ὑπερηφάνους καὶ ἐπὶ τέλους κακοήθεις καὶ διαφθορεῖς τῶν συμπολιτῶν σας, εὐχομαι καὶ παρακαλῶ τὸν Ἰψιστον νὰ μὴ πλουτήσετέ ποτε.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὑπεσχέθη ἀκολουθῆσαι ὅτι θέλει μᾶς διηγηθῆσαι περὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωτος καὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς καὶ δόξης, διὰ νὰ ἴδωμεν ὅτι οὔτε τὴν πολυτέλειαν οὔτοι ἠγάπησαν, οὔτε τὸν πλοῦτον ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πατρίδα ἐπροτίμησαν. Ἰδοῦ δὲ ὅσα περὶ τοῦ Ἀριστείδου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων.

Η ΑΦΙΔΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρετον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου.

Ὁ Ἀριστείδης παρυσυρεθεῖς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, ὅχι μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους του μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν εἶναι ἐντροπὴ οὔτε ἐξευτελισμὸς, ἀλλὰ μάλιστα ἐντιμὸν εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς φρονιμωτέρους καὶ ἰκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἰς τὸν ἱερόν βωμόν τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀνταποδίδωμεν· πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, ὅτι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ Ἀθηναϊκὰ στρατεύματα ἐπανῆλθον ἀμέσως εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχὸν μὲν ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ τόσῃς ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ τι ἐξ αὐτῶν.

« Χρεωστοῦμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, ὄχι διὰ νὰ πλουτήσωμεν ἢ διὰ νὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης ».

Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ὁ θεῖος ἔρωσ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμηνδένιζε πᾶν ἄλλο αἴσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην, καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπολιτῶν του δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Περσικὸν ζυγόν, ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤθελον ἐκλείψει ἕκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Εὐρῆξης, ἀναχωρήσας κατησχυμμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιον, διὰ νὰ ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ παρά διὰ τῶν ὄπλων, ἀπέστειλε πρέσβην πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανελθεῖ

εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσει καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι: « ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἕτοιμος ν' ἀνακτίσῃ δι' ἐξόδων »
 » του ὅλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ τοὺς καταστρα-
 » φέντας ναοὺς των, νὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρήματα,
 » καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίου τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐὰν
 » ἤθελον νὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα των. »

Οἱ Σπαρτιαταί, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταντήσει οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψωσι τὰς Περσικὰς προτάσεις, καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἣτις καὶ μόνη ἦτον ἱκανὴ ν' ἀπαθνατίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἴδου ἡ πατριωτικωτάτη αὐτῆ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου:

« Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν ὅτι τὰ πάντα »
 » δύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τοῦ πλούτου καὶ τῶν χρη-
 » μάτων· διότι αὐτοὶ ὄντες βάρβαροι οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ
 » χρυσοῦ γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρτια-
 » τῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστοχίαν
 » μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν μας.
 » Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅτι οὔτε δι' ὅλον τὸ
 » ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς χρυσοῖον ἤθελον ποτὲ πωλήσει
 » οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθῃ δὲ καὶ ὁ
 » Μαρδόνιος ὅτι μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέ-
 » λομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ
 » ἐλευθερίας. »

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεχροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη, καὶ ἡ Ἑλλάς ἐσώθη.

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολιταὶ τοῦ ἦσαν πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι, συνειθισμένοι εἰς λαμπρὰς οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυποίκιλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἀσωτείαν, ὁ ἐγωϊσμὸς βεβαίως ἤθελεν ὑπερισχῶσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον τότε προδώσει καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα, καὶ παρὸν καὶ μέλλον, παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ὅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἀγαπητά των πλοῦτη καὶ εἰς τῆς πολυτελείας τὰς ἕξεις των.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνίσχυσε τὴν ἀρετὴν των καὶ διέσωσε τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας τοῦ προσείλκυσε εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausανίου, ἐγκατέλιπον τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλαι ἐκ συμφώνου τὸν ἀφιλοχρήματον Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἔλεγεν ὅτι μεγίστη ἀρετὴ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ἐχθρικά σχέδια· « ναι, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης,

καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν χειρῶν, » ὑποδεικνύων ὅτι, διὰ νὰ ᾔνοι τις καλὸς στρατηγός, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ ᾔνοι οὐχὶ φιλοχρήματος ἀλλὰ φιλόπατρις.

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλιᾶν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν ἐκατηγόρησαν ποτὲ οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς ἀνέφεραν μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλιᾶς ἦτο πλουσιώτατος, ἄφινε τὸν πτωχὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυόνῃ, νὰ πεινᾷ καὶ νὰ στερεῖται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

Οἱ δικασταὶ πραγματικῶς ἠγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ' ὁ Καλλιᾶς προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς δὲ ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλιᾶς πολλὰ τῷ ἐπρόσφερεν, ἀλλ' αὐτὸς εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὀλίγα του δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία, κατ' αὐτόν, δὲν φέρει ἀτιμίαν παρὰ μόνον ὅταν τις καταντᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφορᾶς καὶ ἀσωτείας του, καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον θεωρεῖ τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γενναίως τὴν πεινίαν του, παρὰ νὰ ᾔνοι πλούσιος μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς βεβαιοῖ ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες νὰ ᾔνοι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρχεῖς ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς ὡς ὁ Καλλιᾶς.

Εὐχομαι καὶ ἐγώ, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ ζήσετε καὶ σεῖς μᾶλλον πτωχοὶ ἀλλ' ἐνάρετοι ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ ἐγωῖσται καὶ φιλάργυροι ὡς ὁ Ἀργύρης, ἢ πολυτελεῖς καὶ διεφθαρμένοι ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος.

Ο ΑΛΗΠΙΑΣΑΣ, ΟΙ ΣΟΥΓΙΩΤΑΙ ΚΑΙ Ο ΖΕΡΒΑΣ.

Ἡ ὥραία ἀπάντησις τοῦ Ἀριστείδου πρὸς τὸν Μαρδόνιον, καὶ ὁ πατριωτισμὸς τὸν ὁποῖον καὶ ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι

ἀνέδειξαν τότε, μ' ἐνθύμισαν, παιδιά μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, τὸν Ἀληπασᾶν, τοὺς Σουλιώτας καὶ τὸν Ζέρβαν των.

Χρόνους πολλοὺς ἐπολέμει ὁ Ἀληπασᾶς τὸ Σούλιον, ἀγωνιζόμενος νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ καὶ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σουλιώτας· ἀλλ' οἱ νέοι αὐτοὶ Σπαρτιᾶται, ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, γενναίως πάντοτε ὑπερασπίσθησαν τὴν πατρίδα των, καὶ ἥρωϊκῶς ἀπέκρουσαν τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς τοῦ Ἀληπασᾶ.

Κατὰ τὸ 1800 ἀπελπισθεὶς ὁ Ἀληπασᾶς ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν ὄπλων του, κατέφυγεν εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων, ἐλπίζων ὅτι δι' αὐτῶν ἤθελε κατορθῶσει τοὺς σκοποὺς του. Ὅθεν στέλλει πρέσβεις εἰς τὸ Σούλιον, καὶ δι' αὐτῶν προσφέρει δύο χιλιάδας πουργίων πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὑποσχόμενος εἰς αὐτοὺς καὶ ἀσυδοσίαν καὶ ὁποιασδήποτε γαίας τῷ ζητήσωσι πρὸς ἀποκατάστασίν των, ἀρκεῖ νὰ τῷ παραδώσωσι τοὺς ἀπορθητῶς βράχους τοῦ Σουλίου των.

Ἰδοὺ δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἥρωϊκοῦ τούτου λαοῦ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀληπασᾶ· καὶ λαβὼν ὁ Γεροστάθης ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου καὶ Πάργας ὑπὸ τοῦ Περβαίβου, ἀνέγνωσε τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν·

« Βεζίρ Ἀληπασᾶ σὲ χαιρετοῦμεν !

» Ἡ πατρίς μας εἶναι ἀπείρως γλυκυτέρα καὶ ἀπὸ τὰ ἄσπρα
 » σου, καὶ ἀπὸ τοὺς εὐτυχεῖς τόπους ὅπου ὑπόσχεσαι νὰ μᾶς
 » δώσῃς. Ὅθεν ματαίως κοπιᾶζεις, ἐπειδὴ ἡ ἐλευθερία μας δὲν
 » πωλεῖται, οὔτε ἀγοράζεται μ' ὄλους τοὺς θησαυροὺς τῆς
 » γῆς, παρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὸν θάνατον καὶ τοῦ
 » ὑστέρου Σουλιώτου.

» ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ ΜΙΚΡΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ. »

Ἀποτυχὼν ὁ Ἀληπασᾶς ἐνώπιον τῆς ἀφιλοχρηματίας καὶ τῆς ἰσχυρᾶς φιλοπατρίας τῶν γενναίων Σουλιωτῶν, προσέφυγεν εἰς τὰ μέσα τῆς διαίρεσεως καὶ τῆς προδοσίας. Ἐπροσπάθησε λοιπὸν

νά διαφθείρη ιδιαίτέρως τὸν Σουλιώτην Ζέρβαν, καὶ διὰ τῆς προσοίας αὐτοῦ νά ἐπιτύχη τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Σουλίου. Ὅθεν ἐπρόσφερον εἰς αὐτὸν ὀκτακόσια πουργία καὶ μεγίστας τιμάς, ἂν συντελέσῃ εἰς τοὺς σκοποὺς του.

Ἄλλ' ὁ Σουλιώτης Ζέρβας ἰδοὺ τί ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἀληπασᾶν. Ὁ Γεροστάθης ἀνέγνωσε τότε καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπιτολήν·

« Σὲ εὐχαριστῶ, βεζίρη, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου· πλήν
 » τὰ ὀκτακόσια πουργία παρακαλῶ νά μὴ μοῦ τὰ στείλῃς,
 » ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξεύρω νά τὰ μετρήσω· καὶ ἂν ἤξευρα πάλιν
 » δὲν ἤμουν εὐχαριστημένος οὔτε μίαν πέτραν τῆς πατρίδος μου
 » νά σοὶ δώσω δι' ἀντιπληρωμὴν, καὶ οὐχὶ πατρίδα δλόκληρον
 » ὡς φαντάζεσαι.

» Ἡ τιμὴ δὲ ὁποῦ μὲ ὑπόσχεσαι μοῦ εἶναι ἄχρηστος. Π.λοῦ-
 » τος καὶ τιμὴ εἰς ἐμὲ εἶναι τὰ ἄρματά μου, μὲ τὰ ὁποῖα ἀ-
 » ποθαρατίζω τὸ ὄρομά μου, ὑπερασπιζόμενος τὴν γλυκυ-
 » τάτην μου πατρίδα. »

ΖΕΡΒΑΣ.

Βλέπετε, παιδιά μου, ἐπρόσθεσε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ὅτι αἱ προγονικαὶ μας ἀρεταὶ δὲν ἀπέθανον, δὲν ἐσβέσθησαν ἀπὸ τὰ στήθη τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ διαφθορά, αὐταὶ αἱ δύσμορφοὶ θυγατέρες τῆς δουλείας, κατέθλιψαν ἴσως τὰς ἀρετὰς ταύτας· ἀλλ' ἂς ἐλπίζωμεν ὅτι ἀκμαῖαι πάλιν θέλουν ἀναφανῆ πρὸς δόξαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὅταν ἡ ἐλευθερία διαδεχθῇ τὴν δουλείαν, ἡ εὐνομία τὴν ἀνομίαν, ἡ παιδεία τὴν ἀπαιδευσίαν, καὶ ἡ χρηστοθήεια τὴν διαφθοράν.

Ο ΠΤΩΧΟΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ.

Ἐὰν ὁ πτωχὸς Ἀριστείδης, μᾶς εἶπεν ἡμέραν τινα ὁ Γεροστάθης, ἐδόξασε τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, καὶ αἱ Θῆβαι ἀπὸ πτωχὸν ἐπίσης, ὡς ὁ Ἀριστείδης, ἐλαμπρύνθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐρίζοντος.

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας ἀνῆκεν εἰς πτω-

χὴν ἀλλ' ἔντιμον οἰκογένειαν. Ἐκ νεαρᾶς τοῦ δὲ ἡλικίας ἐπρο-
τίμησε τὸν ἠθικὸν ἀπὸ τὸν υἱικὸν πλοῦτον, διότι ἐφρόνει ὅτι,
φωτίζων τὸν νοῦν καὶ καλλιεργῶν τὴν καρδίαν του, ἠδύνατο
νὰ κατασταθῆ ὠφελιμώτερος εἰς τὴν πατρίδα του, παρὰ γινό-
μενος πλούσιος φιλάργυρος ἢ πολυτελής.

Ἐπροσπάθησε λοιπὸν νέος ἔτι ὦν νὰ διδαχθῆ παρά τινος Πυ-
θαγορικοῦ φιλοσόφου τὰς ὑψηλὰς περὶ ἀρετῆς ἰδέας τοῦ Πυθα-
γόρου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του ἡ ἀρετὴ, αὐτὸ
τὸ ἐφόδιον τῆς νεότητός του, ἐχαρακτήρισε καὶ ἐστόλισεν ὅλας
τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν εἶναι
παρὰ ἡ ἀνάπτυξις τῶν σπόρων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παι-
δικὴν καὶ νεανικὴν τοῦ ἡλικίαν σπείρει εἰς τὴν ψυχὴν του. Εὐ-
τυχῆς λοιπὸν καὶ ἔνδοξος ἀνεδείχθη ὅλος ὁ βίος τοῦ Ἐπαμει-
νώνδου, διότι ἐκ νεότητός του σπόρους σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς
ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἀγαπῶν ὁ νέος Ἐπαμεινώνδας τὴν σωμασκίαν, τὴν ἐγκρά-
τειαν καὶ τὴν λιτότητα, ὅπως δι' αὐτῶν καταστήσῃ τὸ σῶμά
του ὑγιὲς καὶ ἀνδρεῖον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος του, δὲν
ἔπαυε συμβουλευόμενος πάντοτε τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἰκα-
νωτέρους αὐτοῦ, καὶ μελετῶν τὰ χρῆμα τοῦ καλοῦ πολίτου, τοῦ
καλοῦ στρατιώτου, τοῦ καλοῦ πολιτικοῦ. Ἦτο δὲ ὡς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον σιωπηλός, προτιμῶν νὰ ἀκροάζεται καὶ νὰ μανθάνῃ
παρὰ νὰ λαλῆ.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεφάνη εἰς ἐκ τῶν ἐνδοξο-
τέρων καὶ μεγαλητέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀγαπή-
σας τὴν πατρίδα του ὅσον ὁ Λεωνίδα, καὶ τὴν ἀρετὴν ὅσον ὁ
Ἀριστείδης.

Τελειοποιήσας δὲ τὴν πολεμικὴν τέχνην ἀνεδείχθη ἀνώτερος
ὅλων τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰ Λεῦκτρα
καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν ἐταπείνωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν
τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς Θήβας καὶ τὴν Ἑλλάδα
ὅλην ἀπὸ τὴν Σπαρτιατικὴν δεσποτείαν, ἀνύψωσε τὴν πατρίδα

του εἰς βαθμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον οὐδέποτε, οὔτε πρὸ αὐτοῦ, οὔτε μετ' αὐτὸν ἀνυψώθη.

Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός, ὡς ὁ Ἀριστείδης, διότι ἀγαπῶν τὴν πατρίδα δὲν εὐκαίρησε ν' ἀγαπήσῃ ποτὲ τὸ χρυσίον.

Ἡ οἰκία του ἦτο ναὸς καὶ ἄσυλον τῆς πτωχείας καὶ τῶν ἀρετῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Ἡγεμὼν τις τῆς Θεσσαλίας τῷ ἐπρόσφερε ποτὲ ὡς δῶρον πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα· ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀγαπῶν πολὺ πλέον τῶν χρημάτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν καὶ τῆς πατρίδος του τὴν τιμὴν, ἀπεποιήθη τὸ δῶρον τοῦ ξένου ἡγεμόνος, προτιμήσας νὰ δανεισθῇ παρά τινος συμπολίτου του πεντήκοντα δραχμάς, ὅπως προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδιά του διὰ τινὰ ἐκστρατείας.

Ἐκ τῶν πλουσίων Θεβαίων ἄλλοι μὲν τιμῶντες τὸν ἄνδρα, ἄλλοι δὲ χάριν ἐπιδείξεως πολλάκις τῷ ἐπρόσφεραν ἐκ τῶν χρημάτων των· ἀλλ' ὁ ὀλιγαρκῆς Ἐπαμεινώνδας ὄχι μόνον δὲν ἐδέχετο τὰς προσφοράς των, ἀλλὰ συγχρόνως κατέπειθεν αὐτοὺς νὰ δίδωσι τὰ χρήματά των πρὸς περιθάλψιν τῶν πραγματικῶς δυστυχοῦντων Θεβαίων· τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας του, ἂν καὶ πτωχός, περιέθαλπε, καὶ τοὺς πλουσίους ἠνάγκαζε νὰ γίνωνται ἐπωφελεῖς.

Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τῷ ἔστειλε σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων διὰ νὰ δεχθῇ προτάσεις του τινὰς, « εἰὰν αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρταξέρξου, εἶπε πρὸς τὸν ἀπε-
» σταλμένον του, ἦναι σύμφωνοι μὲ τὰ συμφέροντα τῆς πα-
» τρίδος μου, δὲν ἔχω ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ τὰς παρα-
» δεχθῶ· ἀλλ' εἰὰν ἀντιβαίνωσιν εἰς τὸ συμφέρον καὶ τὴν
» τιμὴν τῆς πατρίδος μου, ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ βασιλείου του
» δὲν θέλει μὲ καταπέσει νὰ προδώσω τὰ πρὸς τὴν πατρίδα
» μου χρέη ».

Μὴ ἔχων δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας παρὰ ἓνα καὶ μόνον τρίβωνα δὲν ἐλαμπροφῆρει ὡς ἄλλος Ἀσιανός, οὔτε χρυσοστόλιστος καὶ

κομπάζων ἐπαρουσιάζετο εἰς τὸ δημόσιον ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Εἰς δὲ τὰς ἐκστρατείας του οὔτε αὐτὸς κατεδέχετο ἢ ἀργυρολογίῃ γυμνῶν ἐχθροὺς ἢ φίλους, οὔτε εἰς τὸν στρατὸν του ἐσυγχώρει ποτὲ τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν ὁποίαν δικαίως ἐθεώρει μῆτέρα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς ἀδικίας.

Ὁ φιλοχρήματος στρατιώτης, ὁ ἀγαπῶν τὰ χρήματα ὑπὲρ τὴν πατρίδα του, δὲν δύναται ἢ ἀναφανῆ στρατιώτης γενναῖος, οὔτε προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος· ἀπ' ἐναντίας φιλόζωοι καὶ δειλοὶ εἶναι συνήθως τῶν χρημάτων οἱ φίλοι.

Ὅτε εἰς μάχην τινὰ ἔμαθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστῆς του ἐπώλησεν αἰχμάλωτον ἕνεκα χρηματολογίας· « ἀπόδος » μοι τὴν ἀσπίδα μου, εἶπε πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του, καὶ « ὑπαγε μακρὰν ἐμοῦ· αἱ χεῖρές σου, μοι λυθεῖσαι διὰ τοῦ » χρυσοῦ, κατέστησαν ἀνάξιοι καὶ τὴν ἀσπίδα μου γὰ γέ-
» ρωσι, καὶ τὴν πατρίδα γὰ ὑπερασπίζονται ».

Τοιοῦτος ἦτον, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὁ Θηβαῖος Ἐπαμεινώνδας, τὸν ὁποῖον πάντες δικαίως θαυμάζουν ὡς ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

Εἷς ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρεκάλει τὸν πτωχὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ συμμερισθῇ τὰ πλούτη του ἦτον ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας καὶ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὁ Πελοπίδας νέος ὦν ἔτι εὐρέθη κύριος μεγάλης περιουσίας, διότι ἀνήκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν Θηβῶν. Ἀλλὰ σχετισθεὶς εὐτυχῶς μετὰ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐναρέτου Ἐπαμεινώνδου καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγούμενος, ἤρχισεν ἐκ νεότητός του νὰ βοηθῇ προθύμως πάντα συμπολίτην του ἄξιον περιθάλψεως· καὶ τοιοῦτοτρόπως, κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Πλουτάρχου παρατήρησιν, ἀνεφάνη κύριος καὶ οὐχὶ δοῦλος τῶν χρημάτων του.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν ὅτι ἐκ τῶν πλουσίων, οἱ μὲν δὲν με-

ταχειρίζονται τὸν πλοῦτόν των ὄντες φιλάργυροι, οἱ δὲ κακο-
 μεταχειρίζονται τὰ πλούτη των ὄντες ἄσωτοι καὶ εἰς τὰς ἡδο-
 νὰς ὑποδεδουλωμένοι. Ἄλλ' ὁ πλούσιος Πελοπίδας οὔτε ἐκ τῶν
 πρώτων, οὔτε ἐκ τῶν δευτέρων πλουσίων ἦτον· ἀνῆκε δὲ εἰς
 τὴν ἔντιμον ἐκείνην καὶ ὀλιγάριθμον τάξιν τῶν πλουσίων, οἵ-
 τινες νῦτύχησαν νὰ ἐνώσωσι τὸν πλοῦτον μετὰ τῆς ἀρετῆς.

Ὅτε δὲ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Πελοπίδου ἤρχισε νὰ
 ἐλαττοῦται, φίλοι του τινὲς ἐσυμβούλευον αὐτὸν λέγοντες ὅτι
 κακῶς πράττει παραμελῶν τὴν περιουσίαν του, πρᾶγμα ἀναγ-
 καιότατον. Ἄλλ' ὁ Πελοπίδας, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τυφλὸν
 τινα καὶ χωλὸν, διαβαίνοντα τότε τυχαίως ἔμπροσθεν τῆς οἰ-
 κίας του, τοῖς εἶπε· « *Ναί, φίλοι μου, ἀναγκαῖα εἶναι τὰ χρή-*
ματα εἰς τὸν Νικόδημον αὐτόν, τὸν τυφλὸν καὶ χωλόν,
» τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ἐργασθῇ. »

Ἐνῶ δὲ ἦτο γενναῖος καὶ ἐλευθέριος πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς
 τὸν ἑαυτὸν του ἦτον οἰκονόμος, λιτώτατος καὶ ὀλιγαρκής· διότι,
 καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἂν ὁ φίλος του Ἐπαμεινώνδας δὲν
 ἐπέισθη νὰ συμεμερισθῇ τὸν πλοῦτον τοῦ Πελοπίδου, ὁ Πελοπί-
 δας ὅμως προθύμως συμεμερίσθη τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ τὴν ἀρε-
 τὴν τοῦ φίλου του.

Ἐνδυμένος πάντοτε ἀπλούστατα, ἀποστρεφόμενος τοὺς καλ-
 λωπισμούς, τὰς ἐπιδείξεις καὶ τοὺς κομπασμούς, ἔχων πάντοτε
 τράπεζαν λιτὴν, τίμιος δὲ καὶ ἄοκνος πάντοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ
 πατρίδος ἀγῶνας, συνεδόξασε μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τὰς Θή-
 βας καὶ συναπηθανατίσθη μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Πελοπίδας κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του
 ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς
 τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης της, συναγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἐπαμει-
 νώνδου εἰς τὰ Λεῦκτρα· ἀπέθανε δὲ μαχόμενος ἡρωϊκῶς ὑπὲρ
 τῆς ἐλευθερίας τῶν τυραννομένων Θεσσαλῶν.

Καὶ ὅμως ὁ πρῶτος αὐτὸς πολίτης, ὁ πρῶτος ἄρχων καὶ
 στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, ὁ πλούσιος Πελοπίδας πολλάκις ἔλεγεν·
 « *ὅτι ἤθελεν αἰσχυρῆθαι ἐὰν ποτὲ ἐξώδευε διὰ τὸ ἄτομόν του*

» περισσότερα, ἅφ' ὅσα πρὸς συντήρησίν του ἐξοδεύει ὁ
» πτωχότερος τῶν Θεβαίων. »

Ὅποια διαφορὰ ἤθων! ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης· οἱ σημερινοὶ πλούσιοι ἐντρέπονται ἂν δὲν σπαταλῶσι τὰ πλούτη των εἰς ἀνοήτους καὶ περιττὰς πολυτελείας· οἱ δὲ σημερινοὶ μας πτωχοί, πιθηκίζοντες τοὺς πλουσίους, ἐντρέπονται μὴ ἐξοδεύοντες ὡς ἐκεῖνοι πολλά, ἐνῷ ὁ πλούσιος Πελοπίδας ἐντρέπετο νὰ ἐξοδεύσῃ περισσότερα τῶν πτωχῶν.

Ἐξ ὅσων περὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ φίλου του Πελοπίδου σᾶς ἐδιηγήθην, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, παρατηρεῖτε ὅτι καὶ οἱ δύο ὠφέλησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των ἀπαθανάτισαντες τὰ ὀνόματά των, διότι ἀμφοτέροι ἐκ νεότητός των ἠσπάσθησαν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὡς ἀχώριστα τοῦ βίου των ἐφόδια.

Καὶ ὁ μὲν Ἐπαμεινώνδας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἄνευ πλούτου ὠφελεῖ καὶ δοξάζει· ὁ δὲ Πελοπίδας μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἀποκαθίσταται ἐπωφελῆς καὶ ἔντιμος.

Τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἀσπασθῆτε καὶ σεῖς ἐκ νεότητός σας, ἀγαπητά μου παιδία, διὰ νὰ παρηγορήσετε τὴν τεθλιμμένην πατρίδα σας, εἴτε πτωχοὶ εἴτε πλούσιοι ζήσετε.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς, ἴσως ἔχετε περιέργειαν νὰ μάθετε τί ἐφρόνει περὶ τοῦ πλούτου ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ θεῖος Σωκράτης, ὅστις καὶ ἐναρέτως ἔζησε καὶ μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἀπέθανε.

— Ναί, ναί, ἀπεκρίθημεν ὅλοι, παρακαλοῦντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς διηγηθῆ καὶ περὶ τοῦ Σωκράτους. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ μᾶς εἶπεν.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΣ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὅστις ὀλόκληρον τὸν βίον του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός. Ἐνῷ

μεταξὺ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐπλούτιζεν ἠθικῶς, ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πλουτήσῃ ἐξ αὐτῶν ὑλικῶς.

Τὴν ἐγκράτειαν ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης κρηπίδα ἥτοι θεμέλιον τῆς ἀρετῆς. Ἐγκράτειαν δὲ λέγων ἐνόησε ὄχι μόνον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς ἀτάκτους σωματικὰς ἡδονάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς χρηματολογίας.

Οἱ πλεονέκται, ἔλεγεν, ὄντες καὶ πολυτελεῖς, καὶ φιλήδονοι, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἄσωτοι, εἶναι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστατοι· διότι καὶ ἑαυτοὺς βλάπτουν διαφθείροντες καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν των, καὶ τὰς οἰκογενείας των καταστρέφουν, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ζημιόουν καὶ διαφθείρουν διὰ τῆς πλεονεξίας καὶ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματός των.

Ὅτε ὁ Ἀντιφῶν, ὁ σοφιστής, ἐπέπληττε τὸν Σωκράτην διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, διὰ τὰ ἀπλούστατα ἐνδύματά του, καὶ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν του, « ποῖος ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ἠρώτησεν » αὐτὸν ὁ Σωκράτης, δύναται εὐκολώτερα νὰ στρατεύσῃ καὶ » νὰ ὑπερασπισθῇ τὴν πατρίδα, ἢ ν' ἀνθέξῃ εἰς πολυχρόνιον » πολιορκίαν, σύ, ὁ εἰς τὴν πολυτέλειαν συνειθίσας, ἢ ἐγώ, ὁ » εἰς τὰ ὀλίγα καὶ τὰ πρόχειρα εὐχαριστούμενος; Σύ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις ὅτι εὐδαιμονία εἶναι ἡ τρυφή καὶ ἡ πολυτέλει· ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι τὸ μηδεὶός χρεῖαν ἔχειν εἶναι » θεῖον, καὶ ἐπομένως ὅτι ὅσον τις μετριάξει τὰς ἀλόγους » ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας του, τόσον περισσότερον πληθύνει εἰς τὴν θεότητα καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν ».

Ὅτε δὲ ὁ Σωκράτης ἔμαθεν ὅτι νέος τις Εὐθύδημος καλούμενος ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ συγγράμματα ἀνδρῶν σοφῶν, « χαίρω, εἶπεν, ὦ Εὐθύδημε, διότι ἀπεφάσισας ν' ἀποκτήσῃς θησαυροὺς σοφίας, οἵτινες εἶναι οἱ ἀληθεῖς θησαυροί, » δι' αὐτῶν πλουτεῖ τις μὲ ἀρετὴν, ἐνῶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μόνον οὐδέποτε ἐβελτίωσαν τοὺς ἀνθρώπους. »

Ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸν Κριτόβουλον ἔλεγεν· « ὁ πλοῦτος, φίλε, » ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ὄχι μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ

» ἐπιβλαβέστατος ἀποκαθίσταται, διότι τότε δὲν χρησιμεύει
 » παρὰ πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ διατροφήν τῆς πολυτελείας, τῆς
 » ἀσωτείας καὶ τῆς κακοηθείας, γινόμενος οὕτω δηλητήριον
 » καταστρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι λοιπόν, ὦ Κριτό-
 » βουλε, δὲν ἐξεύρουν ἢ δὲν δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσι κα-
 » λῶς τὰ πλούτη των, ἤθελον πράξει φρονίμως ν' ἀποχωρισθῶ-
 » σιν αὐτὰ, πρὶν ἢ καταστρέψωσι δι' αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ
 » τοὺς ἄλλους.»

Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς συμπολίτας του,
 ὅτι ὅσοι γονεῖς προσπαθοῦν νὰ πλουτίσωσι τὰ τέκνα των διὰ
 τοῦ χρυσοῦ, ἀμελοῦντες νὰ πλουτίσωσιν αὐτὰ πρότερον διὰ
 τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὁμοιάζουν ἐκείνους, οἵτινες δίδουν
 μὲν πολλήν τροφήν εἰς τοὺς ἵππους των, ἀλλ' ἀμελοῦν τὴν γύ-
 μνασιν αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι ἵπποι γίνονται μὲν εὐτραφεῖς καὶ
 παχύτατοι, ἀλλ' ὅλως ἀνικάνοι εἰς ὑπηρεσίαν. Ὁμοίως δὲ καὶ
 τὰ μὴ καλῶς ἀνατεθραμμένα τέκνα, ὅσον παχεῖα καὶ ἂν ἀποβῇ
 ἡ περιουσία των, μένουσιν ἄνευ προσωπικῆς τιнос ἀξίας, ἄχρηστα
 καὶ ἀνωφελῆ, ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀκολουθήσατε καὶ σεῖς, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστά-
 θης, τὴν σοφὴν συμβουλήν τοῦ Σωκράτους. Ἀγαπήσατε τοὺς
 ἀληθεῖς θεσσαυρούς. Ἀποκτήσατε παιδείαν καὶ ἀρετὴν, ὥστε ἐὰν
 διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας πλουτήσετε ποτὲ, νὰ μὴ
 ὁμοιάσετε τοὺς παχεῖς καὶ ἀνικάνους εἰς ὑπηρεσίαν ἵππους,
 ἀλλὰ νὰ κατασταθῆτε ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ πρὸς ὑμᾶς
 αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὰς οἰκογενείας σας, καὶ πρὸς τὴν φίλην πα-
 τρίδα σας. Ἐὰν δὲ δὲν πλουτήσετε ἠθικῶς ἀλλὰ μόνον ὑλικῶς,
 θέλετε διακινδυνεύσει νὰ πάθετε ὅ,τι ἔπαθεν ὁ δυστυχῆς Μίδας.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε εἶχομεν ἀκούσει, παρεκαλέ-
 σαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ ποῖος ἦτο, καὶ τί ἔπαθεν ὁ
 Μίδας· ὁ δὲ γέρον μᾶς ἐδιηγῆθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΜΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐβασίλευε ποτὲ ὁ Μίδας,
 ἀνὴρ πλουσιώτατος. Κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλή-

νων ὁ Μίδας ἐφιλοξένησε ποτὲ εἰς τὸ βασιλείον του τὸν Σαί-
ληνόν, τὸν παιδαγωγὸν τοῦ Βάχχου.

Ὁ Βάχχος, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, εὐγνωμονῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν
παιδαγωγὸν του φιλόφρονα φιλοξενίαν τοῦ βασιλέως, ὑπεσχέθη
πρὸς αὐτὸν ὅτι προθύμως θέλει τῷ δώσει ὅποιανδήποτε χάριν
ζητήσει.

Ὁ Μίδας, ἂν καὶ πλουσιώτατος, δὲν εὐχαριστεῖτο ὅμως εἰς
τὰ πλούτη του, πάσχων ὁ δυστυχῆς τὴν ἀσθένειαν τῶν πλου-
τομανῶν πλουσιῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης
εἰς τὴν κωμῶδιαν του, τὴν ἐπιγραφομένην « Πλοῦτος », λέγει
τὰ ἑξῆς:

« Οὐδεὶς ἐκ τῶν πλουτομανῶν ἐχόρτασε τὸν πλοῦτον.

» Ἄν δεκατρία τάλαντα κερδίῃ ἀνεπίστως,

» Αὐτὰ νὰ γίνουν δέκα ἕξ ἐπιποθεῖ ἀμέσως.

» Ἄν ἀποκτήσῃ δέκα ἕξ, σαράντα τότε θέλει.

» Ἀλλέως, λέγει, ἡ ζωὴ ἀφόρητος τῷ εἶναι. »

Ὅθεν εἰς τὴν ἕξαψιν τῆς πλουτομανίας του ἐζήτησεν ὁ Μί-
δας παρὰ τοῦ Βάχχου ὡς χάριν πᾶν ὅ,τι ἐγγίζει νὰ γίνεται
χρυσίον. Ὁ δὲ Βάχχος ἀμέσως ἔδωκεν εἰς τὸν Μίδα τὴν ζη-
τηθεῖσαν χάριν.

Ἐννοεῖτε δὲ εὐκόλως ὅτι ὁ Μίδας, ἀποκτήσας αὐτὴν τὴν χά-
ριν, ἔγινεν ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ
ὁ δυστυχέστερος πάντων· διότι, ἅμα ἐγγιζομένη παρ' αὐτοῦ ἡ
τροφή, μετεβάλλετο εἰς χρυσίον· διὰ τοῦ χρυσοῦ δὲ δὲν ἠδύ-
νατο βεβαίως οὔτε νὰ τραφῇ, οὔτε νὰ ζήσῃ. Βασανιζόμενος λοι-
πὸν ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ κινδυνεύων νὰ καταστραφῇ ἐν τῷ μέσῳ
τοῦ ἀφθόνου ἀλλ' ἀχρήστου χρυσοῦ του, συνησθάνθη τὴν ἀφρο-
σύνην του, καὶ ἐπομένως ἔσπευσε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Βάχχον
νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δώσει.

Ὁ Βάχχος, εἰσακούσας τὴν δέησίν του, παρήγγειλεν αὐτὸν
νὰ λουσθῇ εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ. Τοιοῦτο-
τρόπως ὁ μὲν Μίδας ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν χάριν, ἡ δὲ ἄμμος τοῦ

Πακτωλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐλούσθη, ἐχρυσώθη ἕκτοτε, ὡς ἀναφέρει ἡ μυθολογία.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ποτὲ δικαστὴς μεταξὺ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Πανὸς διὰ ν' ἀποφασίση τίς ἐκ τῶν δύο τούτων θεῶν ἦτο καλῆτερος μουσικός, ἐπροτίμησε τὸν αὐλὸν τοῦ βοσκοῦ Πανὸς ἀπὸ τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ προστάτου τῶν Μουσῶν.

Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπειροκαλίας τοῦ πλουσίου ἀλλὰ βαναύσου αὐτοῦ δικαστοῦ, μετέβαλε πρὸς τιμωρίαν τὰ αὐτῖα του εἰς αὐτῖα ὄνου.

Ὁ Μίδας, ἄμα ἰδὼν τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν αὐτίων του, αἰσχυρόμενος ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ αὐτά· ἀλλ' ὑπηρέτης του τίς κατὰ τύχην τὰ ἴδε· καὶ οὕτω τὸ μυστικὸν ἐγένετο ἐπὶ τέλους γνωστὸν.

Αὐτὰ διηγεῖται ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὅστις ἐπλασε τὸν μῦθον αὐτόν, ἠθέλησε νὰ μᾶς διδάξῃ πολλὰ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐξῆς·

Ὅτι ἀνόητος καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ πλουτομανία.

Ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ περιττὸς καὶ ἐπιβλαβὴς καθίσταται εἰς ὅσους δὲν ἐξεύρουν, ἢ δὲν ἐμποροῦν νὰ τὸν μεταχειρίζωνται.

Ὅτι ὅσοι, καταγιγόμενοι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου, μένουν ἀμαθεῖς καὶ ἄμουσοι, γίνονται ἄξιοι ὀνικῶν αὐτίων. Καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ κρύπτωμεν τὰ ἐλαττώματά μας, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θέλουν φανερωθῆ, καὶ ἐπομένως ὅτι φρονιμώτερον εἶναι ν' ἀποφεύγωμεν παρὰ νὰ κρύπτωμεν αὐτά.

Εὐχομαι δέ, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, νὰ μὴ ὑποπέσετε ποτὲ εἰς τὴν βασιανιστικὴν ἀσθένειαν τῆς πλουτομανίας, διὰ νὰ μὴ παραμελήσετε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας, καὶ καταντήσετε καὶ σεῖς, ὡς ὁ Μίδας, πλούσιοι, ἀλλὰ μὲ αὐτῖα ὄνου.

Ἡμέραν δέ τινα, ὅτε ἐνθυμηθέντες ἀνεφέραμεν τὸν Μίδαν καὶ τὰ αὐτῖα του, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν·

Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων, ἀντὶ χρημάτων φέρει συνήθως πτωχείαν, ἡ δὲ ἀφιλοχρηματία φέρει πλοῦτον.

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν! εἶπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ποτὲ πλούσιος ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, καὶ πτωχὸς ὅστις ἀγαπᾷ αὐτά;

Ὁ δὲ γέρον ἀπήντησεν·

— Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὴν υγιείαν του, καταντᾷ ὑποχονδριακὸς καὶ φιλάσθενος.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὰ πρωτεῖα καὶ τὰς δόξας, ἀντὶ δόξης καὶ πρωτείων, ἀποκτᾷ ἀτιμίαν καὶ κατασχύνην, ὡς ὁ Παισανίας τῆς Σπάρτης.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ μόνον περὶ ἑαυτοῦ φροντίζει, ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ, βλάπτεται ὑπὸ τοῦ ἐγωῦσμοῦ του, καθιστανόμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος.

Παρομοίως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων πολλάκις σπρώχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄτιμα μέσα ἀργυρολογίας, εἰς ἀπάτας, καταχρήσεις, κλοπὰς, πλαστογραφίας, ληστείας καὶ φόνους. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα συνεπιφέρουν φυλακίσεις καὶ καταδικὰς, καὶ ἐπομένως στέρησιν καὶ πλοῦτου, καὶ τιμῆς, καὶ ἐλευθερίας, καὶ ζωῆς.

Διὰ νὰ μᾶς πείσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του, μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς·

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΟΥ.

Πλούσιός τις ἀδαμαντοπώλης, λαβὼν πρό τινων χρόνων μεθ' ἑαυτοῦ μεγάλην ποσότητα ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ὑπηρέτου του ἐκ Λονδίνου διὰ νὰ πωλῆσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγγλίας ἐκ τῶν λίθων του. Ἄλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του εὐρέθη εἰς τι ἀπόκρυφον μέρος φονευμένος, οἱ δὲ ἀδάμαντες, οἱ πολυτίμοι λίθοι καὶ ὁ ὑπηρέτης του ἐγένοντο ἄφαντοι.

Εἰς μάτην ἡ ἀστυνομία ἐπροσπάθησε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ὑπηρέτην, τὸν φονέα καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ φονευθέντος.

Ἄλλὰ μετὰ τινὰς χρόνους ἡ ἀστυνομία ἀποκέντρον τινὸς ἐπαρχίας ἐνόμισεν ἐκ τινῶν ἐνδείξεων ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν φονέα, καὶ ἐπομένως ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ πρόεδρος μετὰ τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ἐσύναξε τὰς ψήφους, αἵτινες ἦσαν καταδικαστικάι, ἀντὶ ν' ἀπαγγεῖλῃ τὴν καταδικήν, καταβαίνει ἀπὸ τὴν προεδρικήν του ἔδραν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως τῶν περιεστώτων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου· μὲ τρέμουσαν δὲ φωνὴν καὶ μὲ ὠχρότατον πρόσωπον ἀπαγγέλλει τὰ ἑξῆς·

« Κύριοι, κηρύττω τὸν κατηγορούμενον ἀθῶον. Ὁ φονεὺς τοῦ ἀδαμαντοπόλου ἦτον ὁ ὑπηρέτης του· ὁ δὲ ὑπηρέτης.... ἤμην ἐγώ!... Τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλοχρηματίας διέφθειρε τὴν ψυχὴν μου, ἐσκότισε τὸν νοῦν μου, καὶ μ' ἐσπρωξεν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου. Ἐκτοτε διὰ τῆς πολυτίμου περιουσίας τοῦ φονευθέντος ἐπλούτησα, καὶ διὰ τοῦ πλοῦτου μου ἔφθασα εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Οἱ πτωχοὶ ἐζήλευον τὰ πλοῦτη καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ πάντες μ' ἐμακάριζον. Ἄλλ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ ἐγκλήματος, οὐδεμίαν στιγμὴν εὐτυχίας ἤξιώθην. Ἡ σκιά τοῦ κυρίου μου, νύκτα καὶ ἡμέραν παροῦσα πάντοτε ἐνώπιόν μου, δὲν ἔπαυσε νὰ μὲ βασανίζῃ· τὰ πλοῦτη μου αἵματωμένα πάντοτε ἐπαρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ ἔλεγχοι τῆς συνειδήσεως ἀκαταπαύστως κατεσπάραττον τὴν βδελυρὰν ψυχὴν μου, καὶ κόλασις διηνεχὴς ἦτον ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ μου. Καὶ ἀντέσχον μὲν μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξηντλήθησαν, καὶ ἡ ζωὴ μου κατήντησεν ἀνυπόφορος· ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀυστηρότητα τοῦ νόμου ἐναντίον τῆς πλουτομανίας καὶ τῆς βδελυρίας μου. Εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ὄσοι, ἐργαζόμενοι τιμίως, κερδίζουσιν διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου των τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, χαίροντες συνειδήσιν ἀγνήν καὶ καθαρὰν! Δυστυχεῖς δὲ καὶ αἰωνίως κατηραμένοι οἱ ἐξ ἀδικιῶν πλουτοῦντες! »

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρόεδρος καὶ ἔπεσεν ἡμιθανής· ἀγωνία δὲ

φρικώδης καὶ σπασμοὶ τρομεροὶ τὸν ἐκυρίευσαν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τὸν πλάστην τὴν ἔνοχον ψυχὴν του.

Ὅλη ἡ περιουσία τοῦ προέδρου ἀπεδόθη τότε εἰς τοὺς κληρηνόμους τοῦ ἀδαμαντοπόλου· ὁ δὲ φιλοχρήματος ὑπηρέτης, ἀφοῦ δυσυχῆς καὶ ἄθλιος ἔζησεν, ἀφῆκε καὶ τὰ τέκνα του γυμνὰ περιουσίας καὶ πλήρη πατρικῆς κατασιχύνῃς.

Τὸ διήγημα τοῦτο, καὶ ἰδίως ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ προέδρου, κατετάραξε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· σκυθρωποὺς δὲ καὶ μελαγχολικοὺς μᾶς κατέστησεν. Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐνόησε τὴν θέσιν μας, ὅθεν ἀναλαβὼν τὴν συνήθη φαιδρὰν φυσιογνωμίαν του μᾶς ἐδιηγήθη ἀμέσως τὸ ἐξῆς εὐχάριστον ἀνέκδοτον.

Ο ΚΤΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗΣ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ μεγάλοι κτηματῖαι ἐνοικιάζουσι πολυετῶς τὰς γαίας των, ἀλλὰ συνήθως κρατοῦν τὰ δάση τῶν ὑποστατικῶν των, διὰ νὰ κυνηγῶσιν ἐντὸς αὐτῶν.

Ἐνοικιαστῆς δὲ χωραφίων ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτῶν, παραπονούμενος ὅτι τῷ ἐπροξενήθη σημαντικὴ ζημία, ὅτε πρό τινων ἡμερῶν ὁ κτηματίας καὶ οἱ φίλοι του, κυνηγοῦντες εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, εἰσῆρχοντο μετὰ τῶν ἵππων καὶ σκύλων των εἰς τὰ χωράφια καὶ κατεπάτουσι τὰ σπαρτά του.

Ὁ κτηματίας, ὢν ἀγαθὸς καὶ δίκαιος.—Ἄς ἐκτιμηθῇ ἡ ζημία σου, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστήν, καὶ θέλω σὲ ἀποζημιώσαι.

Ἄλλ' ὁ χωρικός, ἔχων ἤδη ἐκτιμημένην τὴν ζημίαν του, ἐπαρουσίασεν ἀμέσως εἰς τὸν κύριον τῶν χωραφίων τὴν ἔκθεσιν τῶνπραγματογνωμόνων, οἵτινες ἐπροσδιόριζον τὴν ζημίαν εἰς πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια προθύμως ἐπλήρωσεν ὁ κτηματίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας ἰδοὺ πάλιν παρουσιάζεται ὁ χωρικός, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν περὶ τῶν καταπατηθέντων χωραφίων ἱστορίαν. Ὁ κτηματίας στενοχωρεῖται, περιμένων ὅτι νέας ἀπαιτήσεις θέλει τῷ παρουσιάσει ὁ ἐνοικιαστῆς του· ἀλλ' ἀνεπίστως ἀκούει παρὰ τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ χω-

ράφια του ἀνεφάνησαν υγιέστατα καὶ πλουσιώτατα, ὥστε οὐδεμίαν πραγματικὴν ζημίαν ὑπέφερον ἀπὸ τὴν καταπάτησίν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἦλθε διὰ τὴν ἐπιστρέψῃ τὰ πενήκοντα φλωρία, τὰ ὁποῖα ἐξάγων ἀπὸ τὸν κόλπον του θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κτηματίου.

Ἡ τιμιότης αὕτη καὶ ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐξέπληξαν τὸν κτηματίαν, ὅστις σφίγγων τὴν δεξιὰν τοῦ χωρικοῦ, καὶ συγχαίρων αὐτὸν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως εἰς τὰ πενήκοντα φλωρία καὶ ἄλλα πενήκοντα, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστὴν του νὰ παραλάβῃ αὐτὰ πρὸς ἀνατροφήν τῶν τέκνων του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὸν μεγαλύτερον υἱὸν αὐτοῦ, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ δι' ἰδίων ἐξόδων εἰς τὸ καλῆτερον γεωργικὸν σχολεῖον τῆς Ἀγγλίας.

Μίαν δὲ καὶ μόνην χάριν ἐζήτησε παρὰ τοῦ τιμίου χωρικοῦ· καὶ αὕτη ἦτο τὸ νὰ διηγηθῇ εἰς τὰ τέκνα του τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κτηματίας ἀνεδέχθη τὴν προστασίαν των. « Διότι » εἶμαι βέβαιος, εἶπεν ὁ καλοκάγαθος κτηματίας, ὅτι τὰ τέκνα » σου θέλουν ὠφελῆθῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς τιμιότητος καὶ » τῆς ἀφιλοκερδείας σου, παρὰ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου χρηματικὴν » βοήθειαν. »

Ἡ ΧΗΡΑ ΑΝΘΩΠΩΛΑΙΝΑ.

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον, τὸ ὁποῖον πολὺ μᾶς εὐχαρίστησε καὶ διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ἐνοικιαστοῦ καὶ διὰ τὴν καλοκαγαθίαν τοῦ κτηματίου, μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον· Δυστυχῆς τις χήρα ἐπροσπάθει νὰ διατηρῇ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ δύο ὄρφανὰ τέκνα της, πωλοῦσα ἄνθη εἰς τινὰ ὁδὸν τῶν Παρισίων.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, καὶ οὐδεὶς εἶχε ζητήσῃ ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περίλυπος δὲ ἐσυλλογίζετο ἡ ἀθλία ὅτι νηστικὰ ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶσι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὰ φίλτατα τέκνα της.

Ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀπηλπισμένη ἠτοιμάζετο νὰ λάβῃ

τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα τῆς, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβην τῆς, γέρων τις συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του διέρχεται ἐνώπιόν τῆς, καὶ βλέπων τὰ ἄνθη σταματᾷ διὰ ν' ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν. Ἀλλὰ μὴ εὐρίσκων τὰ ἄνθη ἀρκετὰ ὠραῖα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσωσιν. Ἐντούτοις ἐν δάκρυον τῆς χήρας, εἰς στεναγμός, καὶ ἀπελπιστικοὶ τινες ψιθυρισμοὶ τῆς ὑποδεικνύουν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος τὴν δεινὴν θέσιν αὐτῆς. Ἡ κόρη λοιπὸν συγκινηθεῖσα, ἀφίνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὴν χεῖρά τῆς ἐν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγχρόνως σπεύδει ἀκολουθοῦσα τὰ βήματα τοῦ πατρὸς τῆς.

Ἐν ἐκ τῶν τέκνων τῆς χήρας, παρατηρήσαν τὸ χαρτίον, τὸ παρουσιάζει εἰς τὴν μητέρα του, ἣτις ἀνοίγουσα αὐτὸ βλέπει ὅτι ἦτο γραμματίον τραπεζικὸν ἀξίας ἑκατὸν φράγκων· ἀμέσως δὲ τρέχει κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμματίον εἰς τὴν κόρην του, ὑποθέτουσα ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἔχασεν. Ἡ κόρη, θέλουσα νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς τὴν ἐλεημοσύνην τῆς, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι τὸ γραμματίον ἐκεῖνο δὲν ἦτον ἰδικόν τῆς, καὶ ὅτι ἐπομένως ἠδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ. Ἀλλ' ἡ δυστυχὴς ἀνθοπώλαινα ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμματίον, βεβαιοῦσα ὅτι τὸ τέκνον τῆς ἴδεν ὅτι ἔπεσεν ἀπὸ αὐτὴν. Ὁ δὲ γέρων, ἐννοήσας τὰ διατρέχοντα, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κόρη του δὲν θέλει τὸ γραμματίον, τὸ λαμβάνει εὐχαρίστως αὐτός. Ἡ εὐαίσθητος θυγάτηρ ἐρυθριᾷ τότε καὶ ἀδημονεῖ· ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ κατακρίνη καθ' ἑαυτὴν τὴν σκληρότητα τοῦ πατρὸς τῆς, παρατηρεῖ αὐτὸν ἐξάγοντα ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἐν ἄλλο γραμματίον ἐκ πεντακοσίων φράγκων, τὸ ὁποῖον ἐγχειρίζει εἰς τὴν πτωχὴν λέγων πρὸς αὐτήν· « ἡ θυγάτηρ μου ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχεῖαν σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν σου. »

Εἰπέτε μοι τώρα, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, ποῖος ἐκέρδισε, ποῖος ὠφελήθη, ποῖος εὐτύχησε περισσότερον, ὁ φιλοχρήματος ὑπρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου, ἢ ὁ ἀφιλοχρήματος γεωργὸς καὶ ἡ ἀφιλοχρήματος ἀνθοπώλαινα; — Βέβαια ὁ γεωργὸς

καὶ ἡ ἀνθοπώλαινα, ἀπεκρίθημεν. — Ἄν ὁ γεωργὸς ἦτο φιλοχρήματος, καὶ ἐκράτει ἀδίκως τὰ πενήτηκοντα φλωρία τοῦ κτηματίου, ἤθελε βεβαίως στερηθῆ τὰ ἄλλα πενήτηκοντα, τὰ ὁποῖα διὰ τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν του ἔλαβεν· ἂν ἡ πτωχὴ χήρα ἦτο φιλοχρήματος, καὶ σιωπῶσα ἐκράτει τὸ γραμματίον τῶν ἑκατὸν φράγκων, ἤθελε βεβαίως στερηθῆ τὰ πεντακόσια φράγκα, τὰ ὁποῖα ὁ γέρον ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν θαυμάσας τὴν τιμιότητά της.

Ἴδου λοιπόν, παιδιά μου, διατί σὰς ἔλεγα ὅτι ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ἀρετὴ δίδουν χρήματα, ἐνῶ ἡ φιλοχρηματία καὶ κακοῦθεια τὰ ἀφαιροῦν.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἦναί τις καὶ φίλος τῶν χρημάτων καὶ συγχρόνως τίμιος.

— Ναί, φίλε Ἀθανάσιε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, δύναταί τις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν τιμὴν του· ἀλλ' ἂν τυχὸν ἀγαπήσῃ τὰ χρήματα περισσότερον ἢ ἴσα μὲ τὴν τιμὴν του, τότε πλέον δὲν εἶναι τίμιος ἀλλ' εἶναι φιλοχρήματος, αἰσχροκερδῆς, πλουτομανὴς καὶ ἄτιμος.

Τοιοῦτοι δὲ φιλοχρήματοι ἄνδρες οὐδὲ φιλοπάτριδες δύνανται ποτὲ νὰ ἦναι. Ὁ χρηστὸς Φωκίων βεβαίως δὲν ἦτο τοιοῦτος. Περὶ τοῦ ἐναρέτου δὲ τούτου ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὁ Γεροστάθης ὡς παλαιὸν του φίλον ἠγάπα, μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὰ ἑξῆς.

Ο ΑΦΙΛΟΚΕΡΔΗΣ ΦΩΚΙΩΝ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολιτικῆς κακοῦθειας καὶ διαφθοράς, ἥτις προητοίμασε τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀνέλαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωτος, ὡς φανὸς φωτεινότατος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινοτάτου δρίζοντος.

Οὐδὲν ἐκ τῶν ὀλεθρίων ἐλαττωμάτων τῶν συγχρόνων του εἶχεν ὁ Φωκίων, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ χρηστὸς ἐπωνομάσθη.

Ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἠκροάσθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν

Πλάτωνα, τὸν μαθητὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὸν Ξενοκράτην, τὸν μαθητὴν τοῦ Πλάτωνος. Διὰ τῶν διδασκαλιῶν δὲ τῶν μεγάλων αὐτῶν φιλοσόφων ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν του ἐνάρετον καὶ ἀνεπίδεκτον διαφθορᾶς.

Ὁ Φωκίων ἦτον ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους, διότι ὄντες αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρκεῖς καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται, καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρῶγονται.

Οἱ ἀπληστοὶ πλούσιοι, οἱ διψῶντες πάντοτε πλοῦτον, βεβαίως οὔτε εὐτυχεῖς, οὔτε ἀληθῶς πλούσιοι εἶναι. Ἀσυγκρίτως εὐτυχέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τούτων εἶναι οἱ εἰς τὰ ὀλίγα τῶν εὐχαριστούμενοι πτωχοί. Τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ζῶν σωφρόνως ἀπεστρέφετο καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀσωτείαν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν.

Ἡ ψυχὴ του, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο φιλόανθρωπος καὶ γλυκυτάτη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἦτο πάντοτε σοβαρὸν καὶ σκυθρωπὸν. Τὰ διεφθαρμένα ἦθη τῶν συμπολιτῶν του ἔθλιβον βεβαίως τὴν πατριωτικὴν του καρδίαν, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δυσκόλως ἠδύνατο νὰ γελάσῃ. « Οἱ εὐθυμοὶ καὶ γελῶντες » πολιτικοὶ μας, ἔλεγε, πολλάκις διὰ τοῦ γέλωτός των ἐπροξένησαν δάκρυα εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἡ σοβαρὰ μου ὄφρυς οὐδέποτε ἐλύπησε τὰς Ἀθήνας. »

Τόσον δὲ ἐσέβοντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε ὁσάκις οἱ νησιῶται ἐμάνθανον ὅτι αὐτὸς ἤρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἐξήρχοντο μὲ τὰ πλοῖά των εἰς προὔπαντησίν του. Ὅσάκις δὲ ἄλλος στρατηγὸς ἀντ' αὐτοῦ διευθύνετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγὰς, ἔφραττον τοὺς λιμένας των, καὶ εἰς τὰ τεῖχη των ὠχυρόνοντο, φέροντες καὶ κλείοντες ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὰ ποίμνια καὶ τοὺς δούλους καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδάς των.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὁποῖον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσει εἰς τὸ Βυζάν-

τιον, ἐσέβητο καὶ ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τόσον ἐτίμα καὶ ἠγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε καὶ ἐπιστολάς φιλικωτάτας τῷ ἔγραψε, καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν τάλαντων τῷ ἔστειλεν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον, διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα; Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλεξάνδρου τῷ εἶπον, « ὅτι μόνον αὐτὸν κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν, » — Ἄς με ἀφήσῃ λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, ὄχι μόνον γὰρ φαίνωμαι, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς γὰρ ἦμαι τοιοῦτος.

Ἀλλ' ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι ἴδον τὴν λιτότητα καὶ τὴν πτωχικὴν ἀπλότητα τῆς οἰκίας του, καὶ τὴν μὲν ἐνάρετον σύζυγόν του ζυμόουσαν, αὐτὸν δὲ τὸν μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, ἔτι μᾶλλον παρεκίνουν αὐτὸν νὰ δεχθῆ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι εἶναι ἀπρεπὲς φίλος ὢν τοῦ βασιλέως νὰ ζῆ τόσον πτωχικά.

Ὁ Φωκίων δείξας τότε πρὸς αὐτοὺς γέροντά τινα πένητα, τοῖς εἶπεν· « Αὐτὸς εἶναι πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ ὅμως ζῆ » εὐχαριστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἢ δὲν θέλω » τὰ μεταχειρισθῆ μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν, καὶ τότε εἰς μά- » την θέλω λάβει τόσον χρυσίον, ἢ θέλω τὰ μεταχειρισθῆ, καὶ » τότε θέλω ἐκθέσει ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐ- » τὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. »

Ὁ Φωκίων ἤθελεν ὄχι μόνον νὰ ᾔῃαι τίμιος, ἀλλ' οὔτε ἀφορμὴν τινα ὑποψίας νὰ δώσῃ ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του· « Φοβοῦ τὰς διαβολάς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κὰν ψευδεῖς ὦσιν. » Ὁ Φωκίων ἀποβαλὼν τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνος διετήρησε, καὶ τὴν τιμὴν του ἀκεραίαν καὶ ἀκηλίδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν του διεφύλαξεν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἂν καὶ ἐθαύμασε τὴν ἀφιλοχρημασίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, τῷ ἔγραψεν ὅμως ὅτι « δὲν θεωρεῖ φίλους

» του εκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ κάμη χάριν
 » τινά. » Τότε δὲ ὁ Φωκίων προθύμως ἐζήτησε χάριν παρὰ
 τοῦ Ἀλεξάνδρου· οὐχὶ ὅμως χάριν προσωπικὴν, ἀλλὰ χάριν τι-
 μῶσιν καὶ τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον· τῷ ἐζήτησε νὰ
 ἐλευθερώσῃ τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους
 ἐκράτει φυλακισμένους εἰς τὰς Σάρδεις. Καὶ οἱ φυλακισμένοι
 ἀμέσως ἐλευθερώθησαν.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος ἀνεφάνη καὶ ὅτε
 ὁ Ἄρπαλος, ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς Ἀθή-
 νας ἀπέστειλε πρὸς τὸν Φωκίωνα ἐπτακόσια τάλαντα διὰ νὰ
 διαφθείρῃ καὶ αὐτόν, ὡς εἶχεν ἤδη διαφθείρει πολλοὺς τῶν Ἀ-
 θηναίων διὰ τοιούτων χρηματικῶν προσφορῶν.

Ὁ Φωκίων ὄχι μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἀρπά-
 λου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠπέλιθσεν αὐτόν ὅτι θέλει κακοπάθει,
 εἰάν δὲν παύσῃ διαφθείρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἄρπαλος τότε
 φοβηθεὶς περιεστάλη, ἐθαύμασε δὲ τὸν Φωκίωνα ὡς τεῖχος
 ἰσχυρῶς ὠχυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, πανταχόθεν δὲ ἀπόρθητον
 ὑπὸ τοῦ χρυσίου.

Ὅτε δὲ ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραρχος τῶν Μακεδόνων
 εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα,
 τῷ ἐπρόσφερε δῶρα καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων τῷ εἶπεν· « *Οὔτε*
σύ, Μένυλλε, εἶσαι καλῆτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλ-
λος τις λόγος ὑπάρχει, διὰ νὰ δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅτι παρ'
ἐκείνου δὲν ἐδέχθην. » Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φω-
 κίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Φῶκον· ἀλλ' ὁ
 Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεποιήθη εἰπὼν· « *Ἄν ὁ Φῶκος γίνῃ σῶ-*
» φρων, θέλει ἀρκεσθῆ εἰς τὴν μικρὰν πατρικὴν του κατά-
» στασιν, ἀλλ' ἂν γίνῃ ἄσωτος καὶ πολυτελεῆς καὶ πλεονέ-
» κτης, ὄχι μόνον τὰ ἰδικά σου δῶρα, ὦ Μένυλλε, ἀλλ'
» οὐδεμίαν περιουσίαν θέλει ἐξαρκέσει πρὸς χορτασμόν τῆς
» κακοηθείας του. »

Διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν λόγων τοῦ ὁ Φωκίων ἐβεβαίωσε τὴν
 μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι ἀληθῶς πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς

εἶναι μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις, οἱ δυνάμενοι νὰ περιορίζωσι τὰς ἀτάκτους ἐπιθυμίας των, καὶ οὐχὶ ὅσοι, πολιορκούμενοι ἀπὸ ἀτελευτήτους ἐπιθυμίας, ζῶσιν ἐντὸς διηνεκοῦς ἀγωνίας πλουτισμοῦ, ἥτις δὲν ὑποδεικνύει παρὰ διηνεκῆ στέρησιν.

ΙΠΠΟΣ ΑΧΑΛΙΝΩΤΟΣ.

Ὁ Ἀθανάσιος μετὰ τοὺς εἰρημένους λόγους τοῦ Γεροστάθου ἠρώτησεν αὐτόν — Πῶς εἶναι δυνατὸν περιορίζων τις τὰς ἐπιθυμίας του, καὶ μὴ εὐχαριστῶν αὐτὰς νὰ ᾔηαι ποτὲ εὐτυχῆς; Ἐγὼ, εἶπεν, ἤθελα θεωρήσει τὸν τοιοῦτον σιδηροδέσμιον καὶ δυστυχῆ.

— Ἐὰν ποτέ, φίλε Ἀθανάσιε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, ἤθελες ἱππεύσει ἵππον ζωηρὸν καὶ ἄγριον, πότε ἤθελες εἶσθαι εὐτυχέστερος, ἀσφαλέστερος καὶ ἐπαινετώτερος, ἂν, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος νὰ χαλιναγωγῆσῃς τὸν ἄγριον ἵππον σου, ἄφινες αὐτὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἀπεριόριστον νὰ σὲ ρίψῃ εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα, ἢ ἂν, περιορίζων καὶ χαλιναγωγῶν τὰς ἀγρίας δρέξεις καὶ τὰς δρμάς τοῦ ἵππου σου, ἤθελες διευθύνει αὐτὸν εἰς τὴν εὐθεΐαν καὶ ὁμαλὴν ὁδόν;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, εὐτυχέστερος καὶ ἀσφαλέστερος ἤθελα εἶσθαι, ἂν ἠμπόρουν νὰ περιορίζω τὸν ἵππον μου.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι ὁ ἵππος εἶναι τὸ σῶμά σου, ὁ δὲ ἱππεὺς εἶναι ὁ νοῦς σου. Ἄν ὁ νοῦς σου δὲν χαλινόνῃ τὰς δρμάς καὶ τὰς δρέξεις τοῦ σώματός σου, εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα βεβαίως θέλεις πέσει, καὶ εὐτυχῆς δὲν θέλεις ζῆσαι.

Σημείωσον δὲ ὅτι ὅσον πλουσιώτερος εἶναι τις, τόσον πλέον ἄγριος, δρμητικὸς καὶ ἀχαλίνωτος εἶναι ὁ ἵππος του. Καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τοιοῦτος ἀχαλίνωτος ἵππος κατέστρεψε τὸν δυστυχῆ Λάμπρον τῶν Ἰωαννίνων.

Ο ΤΥΦΛΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ.

— Ἐὰν ἤξευρα, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, ὅτι μένων πτωχὸς ἤθελα δοξασθῆ καὶ ἐγὼ, ὡς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Φωκίων, βεβαίως δὲν

ἤθελα ἐπιθυμήσει νὰ γίνω πλούσιος· ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν ὅτι μόνον ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρήματα τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπη τὰ ἑξῆς·

— Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πλούτου ὡς ὄργανον πολλῶν ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, φίλε Ἀθανάσιε, ἀλλ' ἀξιοκατάκριτος εἶναι ὅστις νομίζει ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ ἀρχαῖοί μας παρίστανον τὸν θεὸν τοῦ πλούτου ποτὲ μὲν ὡς υἱὸν τῆς Τύχης, ποτὲ δὲ ὡς υἱὸν τῆς Εἰρήνης, καὶ ἄλλοτε ὡς υἱὸν τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς φρονίμου ἐργασίας· ἔλεγον δὲ ὅτι εἶναι θεὸς τυφλός, δίδων τὰ ἀγαθὰ του καὶ εἰς ἀξιούς καὶ εἰς ἀνάξιους, καὶ εἰς φρονίμους καὶ εἰς ἄφρονες, καὶ εἰς τιμίους καὶ εἰς ἀτίμους, μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τῆς τυφλώσεώς του νὰ διακρίνη τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθές ὅτι μόνον ὅσοι εἶναι πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν, διότι καὶ ἀνάξιοι καὶ ἄφρονες δύνανται νὰ ᾗναι πλούσιοι, καὶ ὅμως νὰ ζῶσιν ἀξιοκαταφρόνητοι καὶ δυστυχέστατοι.

Οἱ πλούσιοι Ἀργύρης, Λάμπρος καὶ οἱ ὅμοιοί των βεβαίως οὔτε ἐτιμήθησαν ποτέ, οὔτε εὐτύχησαν.

Ὁ δὲ σοφὸς Κοραῆς ζῆ πτωχικὰ καὶ λιτώτατα εἰς Παρισίους· καὶ ὅμως εἶναι εὐτυχέστατος· τιμᾶται δὲ καὶ θέλει τιμᾶσθαι αἰωνίως παρ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ὡς μέγας εὐεργέτης αὐτοῦ, ὅχι βεβαίως διὰ τὰ πλούτη τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀξιεπαίνους κόπους, τοὺς ὁποίους καταβάλλει ὅπως φωτίσῃ τοὺς ὁμοιογενεῖς του, καὶ ἐξάψῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, τὸν ἑλληνισμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ καθὼς δύνανται ἄνδρες αὐτάρχεις καὶ ἐνάρετοι, ἂν καὶ πτωχοί, νὰ ζῶσιν ὅμως εὐτυχεῖς καὶ παρὰ πάντων τιμώμενοι, τοιοῦτοτρόπως δύνανται καὶ ὁ πλοῦτος ν' ἀναφανῆ ὄργανον μεγάλων καλῶν. Τοιοῦτος δὲ ἀνεφάνη εἰς τὰς ἐναρέτους χεῖρας τῶν μεγάλων Ζωσιμάδων.

Οἱ Ζωσιμάδαι ὅμως δὲν τιμῶνται, δὲν δοξάζονται, δὲν ἀγα-

πῶνται διὰ τὰ πλούτη των, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν φι-
λανθρωπίαν, καὶ τὸν πατριωτισμὸν τὸν ὁποῖον δεικνύουν, με-
ταχειριζόμενοι τὰ χρήματά των ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν
των καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των.

Βεβαίως ὁ πλοῦτος μόνος δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀν-
θρώπου· ἀλλ' εἶναι πλοῖον, τὸ ὁποῖον, καλῶς μὲν πλοιαρχούμε-
νον, δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς εὐτυχίας, κακῶς δὲ
πλοιαρχούμενον, καὶ αὐτὸ κατασυντρίβεται, καὶ τοὺς ἐπιβάτας
του εἰς ὄλεθρον φέρει.

Πρὶν ἀποκτήσετε λοιπὸν τὸ πλοῖον, φροντίσατε, φωτίζοντες
διὰ τῶν γραμμάτων τὸν νοῦν, καὶ καλλιεργούντες διὰ τῆς ἀ-
ρετῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τὴν καρδίαν, νὰ καταστα-
θῆτε πρότερον ἄξιοι νὰ πλοιαρχήσετε πρεπόντως αὐτό, ὅπως
ἀποφύγετε τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ κατὰ τὴν ἀπό-
κτησιν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ θέλετε ἐκτεθῆ.

Ἐπιθυμοῦντες δὲ ν' ἀποκτήσετε χρήματα, ἔχετε κατὰ νοῦν
τὸ μὴδὲν ἄγαν, διὰ νὰ μὴ καταντήσῃ ἡ ἐπιθυμία σας ὑπερ-
βολικὴ, καὶ οὕτω κυριευθῆτε ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πλεονεξίας καὶ
τῆς πλουτομανίας, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὸ ἔγ-
κλημα, καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν.

Μὴ ἐπιθυμήσετε δὲ ποτὲ χρήματα διὰ τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐ-
πιθυμήσατε αὐτὰ ὡς μέσα, δι' ὧν θέλετε κατασταθῆ ἀνεξάρ-
τητοι, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θέλετε δυναθῆ ν' ἀποδείξετε τὰς
καλὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς σας.

Ἐπιθυμοῦντες πλοῦτον, μὴ λησμονεῖτε προσέτι ὅτι μόνον ὁ
πλοῦτος, ὁ ἀποκτώμενος διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κόπου, διὰ
τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς τιμιότητος, εἶναι πλοῦτος ἔντιμος, εὐ-
χάριστος καὶ διαρκής.

Ἀποστραφῆτε λοιπὸν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα κέρδη, τὰ ὁποῖα
καὶ τὴν συνείδησίν σας θέλουν καταταυρανεῖ πάντοτε, καὶ ἐνώ-
πιον τῶν συμπολιτῶν σας αἰσχροκερδεῖς καὶ κακῆθεις θέλουν
σᾶς χαρακτηρίσει· α *Ζημίαν αἵρου μάλλον*, ἔλεγεν ὁ σοφὸς

τῆς Σπάρτης Χίλων, ἢ κέρδος αἰσχροῦ· τὸ μὲν γὰρ ἀπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεί. »

Ἄμα δὲ ἀποκτήσαντες πλοῦτον, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι ἀπεκτήσατε ὑπέρτερον εὐδιάθετον καὶ ὑπηρετῆ μᾶλλον τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετὴν. Μὴ λησμονεῖτε τότε ὅτι ὁμοῦ μὲ τὸν πλοῦτον ἀπειροὶ κίνδυνοι καὶ ἐχθροὶ σᾶς περιεκύκλωσαν, δηλαδὴ ἡ φιλαργυρία, ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀδιαφορία, καὶ ἐπὶ τέλους τῶν νεοπλούτων τὸ γελοῖον πάθος τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς οἰήσεως.

Ἄλλ' ἐὰν, προφυλαττόμενοι ἐμφρόνως ἐναντίον ὅλων αὐτῶν τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους ὁ πλοῦτος μεθ' ἑαυτοῦ φέρει, ἐξοδεύετε φρονίμως τὰ χρήματά σας πρὸς βελτίωσιν τῶν ψυχικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεών σας, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τέκνων σας, τῶν συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν καὶ τῆς πατρίδος σας, θέλετε διέλθει βεβαίως βίον εὐτυχή, ἀγαπώμενοι καὶ τιμώμενοι παρὰ πάντων καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὅσων περὶ πλοῦτου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐλθεσέως μου ταύτης πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους αὐτοῦ·

- « Ὁ πλοῦτος χωρὶς φρόνησιν καὶ εὐγενῆ καρδίαν,
 » Οὔτε ὑπόληψιν γεννᾶ, ἀλλ' οὔτε εὐτυχίαν.
 » Ἄν ὅμως πλοῦτος κ' ἀρετὴ εἰς σὲ συνειρωθῶσι,
 » Εὐδαιμόνων κ' εὐυπόληπτος θέλεις διαβιώσει.

II.

ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ.

« Τὸ γινῶθι σαυτὸν χρήσιμον καὶ
πρὸς νοουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων. »

(Βιάντος.)

H ὠραία καὶ δροσερὰ ἄνοιξις εἶχεν ἐπανέλθει, καὶ τὰ τερπνὰ ἄνθη κατεστόλιζον ἤδη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς λόφους, ὅτε εἰς ἐκ τῶν προϋχόντων τῆς Ἄρτας ἦλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ κύρ Θάνος, οὕτως ὠνομάζετο ὁ προϋχων, εἶχεν υἷδν μονογενῆ καλούμενον Θεόδωρον, ἀσθενήσαντα βαρέως εἰς Ἄρταν· ὅτε δὲ ἀνέλαβεν ὀλίγον, οἱ ἰατροὶ ἐσυμβούλευσαν τὸν πατέρα του, πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ πρὸς πλήρη ἀνάβρωσιν τοῦ Θεοδώρου, νὰ μεταβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑγιεινοτάτην κωμόπολιν μας.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἦτο συστημένος ὁ κύρ Θάνος, ἐφρόντισεν ἀμέσως νὰ εὕρῃ δι' αὐτὸν κατάλληλον κατοικίαν εἰς τὴν ὑγιειντέραν τῆς κωμοπόλεως θέσιν· καὶ πολὺς ἄλλας φροντίδας προθύμως κατέβαλεν ὁ γέρον, φιλοξενῶν τὸν κύρ Θάνον μετὰ τοῦ υἱοῦ του, οὐχὶ διὰ λόγων καὶ προσποιήσεων, ἀλλὰ δι' ἔργων καὶ ἀφελεστάτου τρόπου.

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟΝ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ.

Ἐτρεχεν ἤδη τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ νέος Θεόδωρος, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναστήματός του πολὺ νεώτερος ἐφαίνετο. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο μᾶλλον εὐειδές, ἀλλὰ χλωμὸν καὶ μαραμμένον ὑπεδείκνυε τὴν φιλάσθηνον κρᾶσιν του. Ἐνδύετο δὲ πάντοτε λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ φορέματα, τὰ ὁποῖα συχνὰ ὑπομειδιῶν παρετήρει, ἐνασμενιζόμενος εἰς τὴν λαμπρότητα των, καὶ τεχνηέντως ἐπεδείκνυεν αὐτὰ πρὸς τοὺς διαβάτας, διὰ νὰ προκαλῆ οὕτω τὸν θαυμασμόν των.

Τὸ ὕφος τοῦ ἦτο μᾶλλον βαρὺ καὶ σοβαρόν· ἐκράτει δὲ συνήθως τοὺς μὲν ὤμους ὑψωμένους, τὸν δὲ τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὰς ὀφρῦς κυρτωμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, προσπαθῶν οὕτω καὶ ὑψηλότερος ἀφ' ὅσον ἡ φύσις τὸν ἐπλάσε νὰ φαίνεται, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς ὄντα κατώτερα δῆθεν αὐτοῦ, νὰ μὴ βλέπη.

Ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ γίνεταί ὠφέλιμος πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους τοῦ, ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ δίδῃ συμβουλὰς πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Θεοδώρου περὶ τῆς ὑγείας τοῦ υἱοῦ τοῦ. Παρεκίνει λοιπὸν αὐτὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ μαλακὰ στρώματα καὶ προσκέφαλα τοῦ Θεοδώρου δι' ἄλλων σκληροτέρων καὶ ἐπομένως ὑγιεινοτέρων, νὰ ἐξυπνᾷ δὲ τὸν υἱὸν τοῦ ἐνώρις καθ' ἐκάστην αὐγὴν, νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τακτικῶν περιπάτων καὶ ἄλλων σωμασκιῶν, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ τῷ δίδῃ τροφὴν λιτὴν καὶ ἀπλουστάτην.

Προθύμως ἐπροσπάθει ὁ κύρ Θάνος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ γέροντος, καθόσον μάλιστα ἐσυμφώνουν πληρέστατα μ' ὅσα οἱ ἰατροὶ τῆς Ἄρτας τὸν εἶχον παραγγεῖλει· ἀλλ' ὁ δυστυχεὴς πολλὰς δυσκολίας ἐδοκίμαζε, διότι ὁ Θεόδωρός τοῦ καὶ μαλθακός, καὶ ὀκνηρός, καὶ δυσκίνητος ἦτο, καὶ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον εἰς ἄκρον ἠγάπα, καὶ πρὸς τὴν λαιμαργίαν ἔρρεπεν.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι ἔλεγε πρὸς τὸν κύρ Θάνον ὅτι εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος ὠφελεῖ καὶ μικρὰ διανοητικὴ ἐνασχόλησις καὶ διασκέδασις μετ' ἄλλων συνομηλικῶν ἐπομένως τὸν ἐσυμβούλευε νὰ στέλλῃ τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ ν' ἀκροάζεται τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, νὰ γυμνάζεται δὲ μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ μονόζυγον καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου εἶχομεν, καὶ νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περιπάτους.

Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τοῦ πατρὸς τοῦ κατεπεισθη ὁ Θεόδωρος νὰ ἔρχεται ἐνίοτε εἰς τὰς παραδόσεις

τοῦ σχολείου· ἀλλ' εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ εἰς τοὺς περιπάτους οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ μᾶς συνοδεύσῃ.

Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρετο πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀρχοντόπουλον αὐτὸ τῆς Ἄρτας, καὶ ἔκ τινων κοντοσυλλάβων ἀποκρισέων του εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθίναμεν περὶ τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθημάτων τῆς Ἄρτας, εὐκόλως ἐνόησαμεν ὅτι μεγίστην ἰδέαν εἶχε περὶ τῶν γνώσεών του, καὶ ὅτι ἐπεριφρόνει καὶ ἡμᾶς ὡς πτωχοὺς καὶ ἀμαθεῖς, καὶ τὸ σχολεῖον τῆς κωμοπόλεως ὡς κατώτερον τοῦ σχολείου τῆς μεγαλοπόλεως Ἄρτας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ ὕφους καὶ ἐκ τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Θεοδώρου ἐπέισθημεν ὅτι ἦτον ὑπερήφανος καὶ οἰηματίας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πολὺ περιορισμένου πνεύματος.

Εἶχε δίκαιον ὁ Γεροστάθης λέγων πολλάκις πρὸς ἡμᾶς, ὅτι οἱ ὑπερήφανοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κουτοί, καὶ ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἀδυναμία τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἡμέραν τινα ἐξερχόμενοι μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὸν συνήθη περίπατον, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν τὸν Θεόδωρον εἰς γελοιωδестаτήν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν· κρατῶν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του σφιγκτὰ περιμαζωμένον, ἐβάδιζε δρομαίως, ὡν ὁ ἄθλιος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταλασπωμένος.

Ἦρχισαν τότε τινὲς ἐξ ἡμῶν νὰ γελῶσιν· ἴσως δὲ ὁ γέλως αὐτὸς προήρχετο ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ θεὰ τῆς ταπεινωμένης ὑπερηφανείας. Ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπέπληξε τοὺς γελῶντας εἰπὼν ὅτι, εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένας καρδίας τὰ παθήματα τῶν ἄλλων συμπάθειαι, καὶ οὐχὶ γέλωτα, πρέπει νὰ προξενῶσιν.

Ἀμέσως δὲ ἐδιευθύνθη ὁ γέρων πρὸς τὸν κακῶς ἔχοντα Θεόδωρον, διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεώς του. Ἀλλ' ὁ Θεόδωρος, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἔσπευσε τὰ βήματά του διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΩΣΤΑΣ.

Ολίγον μακρὰν τοῦ Θεοδώρου παρετηρήσαμεν παιδίον πτωχόν, δεκαετὲς περίπου, ἐπίσης καταλασπωμένον, καὶ κλαῖον. Ἀπὸ τὸ παιδίον ἐκεῖνο θέλομεν μάθει τὰ διατρέξαντα, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχωρήσαμεν μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον.

— Τί ἔχεις, παιδάκι μου, καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντόπουλον . . . μ' ἔδωκεν ἓνα γρόνθον . . . εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον . . . ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ πάρω . . . τὴν ἀναπνοήν μου. — Καὶ τί ἔκαμες, καὶ σ' ἐκτύπησε τόσον δυνατὰ; ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον. — Τί ἔκαμα! ἀπήντησε τὸ παιδίον, καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἐχώθηκα εἰς τὴν λάσπην διὰ νὰ τὸν ἐβγάλω ἀπὸ τὸ χανδάκι, ὅπου εἶχε πέσει! αὐτὸ ἔκαμα! καὶ ἐκεῖνος δι' ἀνταμοιβὴν μ' ἔδωκε τὸν γρόνθον! — Καὶ τὸ παιδίον, λέγον αὐτὰ, ἐκράτει τὸ στῆθος, καὶ ἐξηκολούθει κλαῖον πικρῶς.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, παιδίον μου, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς τὸ ἀρχοντόπουλον ἔπεσεν εἰς τὸ χανδάκι; — Λοιπὸν πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλην τὴν ἱστορίαν; ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ μᾶς εἰπῆς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐγὼ ψεύματα ποτὲ δὲν λέγω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἡ μάνα μου μὲ εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας. Μάθετε λοιπὸν ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μάνα μου μ' ἔστειλεν εἰς τὰ χωράφια νὰ συνάξω ὀλίγα ἄγρια ραδίκια, διὰ νὰ δειπνήσωμεν τὸ βράδυ ἐνῷ ἐγὼ ἐσύναζα τὰ ραδίκια, ἴδα τὸ ἀρχοντόπουλον εἰς ἓν ἄλλο χωράφι καὶ ἔπαιζε τὸ τόπι του, (οὕτως ὠνόμαζε τὸ παιδίον τὴν ἐλαστικὴν σφαιρὰν τοῦ Θεοδώρου). Δὲν ἤξεύρω, ἐπρόσθεσε τὸ παιδίον, ἂν τὸ ἀρχοντόπουλον ἐπίτηδες διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ, ἢ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔβριψε τὸ τόπι του εἰς τὸ χωράφι ὅπου ἤμουν ἐγώ. Ἐν χανδάκι γεμάτον λάσπην ἐχώριζε τὸ χω-

ράφι μου ἀπὸ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον ἄρχισε νὰ φωνάζῃ νὰ τοῦ ρίψω ὀπίσω τὸ τόπι του, ἐγὼ ὅμως δὲν τοῦ ἔδωκα ἀπόκρισιν.

— Πολὺ κακὰ ἔκαμες, εἶπεν ὁ Γεροστάθης διακόπτων τὴν διήγησιν τοῦ παιδίου· ὁ Θεὸς ὄχι μόνον τοὺς ψεύστας δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ ὄσους δὲν κάμνουν καλόν, ὁσάκις ἐμποροῦν νὰ τὸ κάμωσι.

— Καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἀλλ' ἂν ἤκουες πῶς μ' ἐφώναζε τὸ ἀρχοντόπουλον; — Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Βρὲ σὺ παλαιόπαιδο! ἦτον ὁ πρῶτος τοῦ λόγος. Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθηκα, καὶ ἐκεῖνος τότε μὲ εἶπε· — Βρὲ σὺ, κουφάλας εἶσαι; ἐν ἀρχοντόπουλον σὲ ὀμιλεῖ, ρίψε με τὸ τόπι μου. — Τὸν ἀπεκρίθηκα τότε ὅτι δὲν εἶμαι κουφάλας, καὶ πολὺ καλὰ ἀκούω· ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους του δὲν φαίνεται ἀρχοντόπουλον. Καὶ ἐξακολούθησα νὰ μαζεύω ραδίκια. — Πῶς, ἀνόητε, μὲ εἶπεν ἐκεῖνος, δὲν φαίνομαι ἀρχοντόπουλον! δὲν βλέπεις τὰ φορέματά μου; ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἄρτας, καὶ σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσταγὴν μου; — Ἐγὼ τότε ἐγέλασα καὶ ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν τοῦ ἔδωκα. — Αὐτὸς ἐθύμωσε καὶ ἄρχισε νὰ μὲ ὑβρίζει, καὶ νὰ μὲ φοβερίζει ὅτι θὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι μου· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ πηδήσῃ τὸ χανδάκι, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρσισε, καὶ ἔπεσε μέσα, καὶ ἐχώθηκεν εἰς τὴν λάσπην ἕως εἰς τὸν λαιμόν. Τότε ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ, διότι ἐκόλλησε καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐβγῇ. Ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα, καὶ ἀμέσως ἔτρεξα νὰ τὸν βοηθήσω· ἀφοῦ ἐχώθηκα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ χανδάκι, κατῶρθωσα μὲ πολὺν κόπον νὰ τὸν ἐβγάλω· τοῦ ἔδωκα τότε καὶ τὸ τόπι του, καὶ τὸν εἶπα ἄλλην φορὰν νὰ μὴ ὑβρίζει καὶ νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται. Ἐκεῖνος ὅμως διὰ εὐχαρίστησιν μ' ἔδωκεν ἓνα δυνατὸν γρόνθον εἰς τὸ στήθος, καὶ ἀμέσως ἔφυγεν.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τὸ παιδίον πῶς ὀνομάζεται καὶ ἂν ἔχη πατέρα. — Κώστας, ἀπεκρίθη ὁ πατέρας μου ἀπέθανε καὶ ἄφησε τὴν πτωχὴν τὴν μάναν μου μὲ τέσσαρα ὀρφανά· ἐγὼ

εἶμαι τὸ μεγαλύτερον. — Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε προσέτι τὸν Κώσταν, ἂν ἔχῃ ἄλλα φορέματα διὰ νὰ ὑπάγῃ ν' ἀλλάξῃ. — Ὅχι, ἀπεκρίθη κλαῖον τὸ πτωχὸν παιδίον, τοῦ νὰ εὔρω τὰ ἄλλα;

Ὁ συμμαθητὴς μας Πέτρος παρεκάλεσε τότε τὸν Γεροστάθην νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ συνοδεύσῃ τὸν Κώσταν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡ μήτηρ του εἶχε φυλαγμένα ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματά του, καὶ θέλει τὴν παρακαλέσει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν.

Ὁ Γεροστάθης ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὴν καλὴν του καρδίαν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ τοῦ Κώστα, ὅστις, συνάξας ἀμέσως τὰ ραδίκια του, ἠκολούθησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἡμεῖς δὲ μετὰ τοῦ καλοῦ μας φίλου ἐξηκολουθήσαμεν τὸν περίπατόν μας.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπροχώρει ὁ Γεροστάθης· σιωπηλοὶ δὲ ἐβαδίζαμεν καὶ ἡμεῖς, καταπνίγοντες τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένει ἡ ἀνάμνησις τοῦ λασπωμένου Θεοδώρου.

— Ἰδοῦ, μᾶς εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης, καὶ ἄλλο δυσάρεστον παρακολούθημα τοῦ πλούτου, ὁσάκις δὲν συνοδεύεται ὑπὸ καλῆς ἀνατροφῆς ἢ ὑπερηφάνεια, ἢ οἷησις, ἥτις ἐβρῆψεν εἰς τὴν λάσπην τὸν Θεόδωρον διὰ νὰ τὸν ταπεινώσῃ. Εἶθε τὸ σημερινὸν πάθημα νὰ τοῦ γίνῃ μᾶθημα!

Ἡ ὑπερηφάνεια, ἐξηκολούθησε λέγων, εἶναι ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου· οὐδεὶς, ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ὑποπίπτει εἰς τὸ πάθος αὐτό.

Οἱ ἀρχαῖοί μας Ἕλληνες, θέλοντες φαίνεται νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνόητος ὑπερηφάνεια εἶναι ἀσθένεια ἐγκεφαλικὴ καὶ ἐπικίνδυνος ὡς ἡ λοιμικὴ, ὀρθῶς ὠνόμαζον καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ τύφον.

Ἡ ἀσθένεια αὕτη δὲν εἶναι κολλητικὴ ὡς ἡ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' εἶναι γελῶσα, ὁμοιάζουσα ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν καλουμένην μογομαγίαν, ἥτις κάμνει τοὺς πάσχον-

τας να πιστεύωσιν ὅτι εἶναι ἢ βασιλεῖς, ἢ αὐτοκράτορες, ἢ προφῆται, ἢ ὅτι ἔχουν μύτην ὑάλινον, ἢ ὄφιν μέγαν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν. Οὕτω καὶ οἱ πάσχοντες τὴν ἀσθένειαν τῆς ὑπερηφάνειας φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἀξίαν καὶ προτερήματα, τὰ ὁποῖα πραγματικῶς δὲν ἔχουν.

Εἶναι προσέτι ἀσθένεια ἀποτρόπαιος ἢ ὑπερηφάνεια· διότι πάντες ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται τοὺς πάσχοντας τὸ πάθος αὐτό.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος, διότι οἱ ὑπερήφανοι, ἔχοντες μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἄλλων, μεγάλην δὲ περὶ ἑαυτῶν, προσπαθοῦν συνήθως νὰ πετάξωσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις τῶν, καὶ πίπτοντες ἔλεεινῶς καταστρέφονται.

Αὐτὴν τὴν ἐπικίνδυνον ἀσθένειαν πάσχει καὶ ὁ δυστυχῆς Θεόδωρος, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· ἡ φιλάνθρωπια ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ μὴ τὸν περιγελῶμεν, νὰ μὴ τὸν ἐμπαίζωμεν· τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Χίλων· ἀλλὰ λυπούμενοι αὐτὸν ἄς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τὴν ποιαύτην ἀσθένειάν του. Ἴσως δὲ τὸ κατορθώσωμεν, διότι ἀκόμη εἶναι νέος, καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἔλαβεν ἴσως καιρὸν νὰ ριζωθῇ εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τώρα ἡσυχον τὸν Θεόδωρον, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ σεῖς μὲν ἀρχίσατε τοὺς γυμναστικούς σας ἀγῶνας, ἐγὼ δὲ θέλω συνάξει ἄνηθι διὰ νὰ πλέξω στεφάνους, μὲ τοὺς ὁποίους θέλω στεφανώσαι ὅσους ἀναφανῶσι νικηταὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ πῆδημα, καὶ εἰς τὸν δίσκον.

Οἱ στέφανοι, τοὺς ὁποίους μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Γεροστάθης, ἠρέθισαν τὴν νεανικὴν φιλοτιμίαν μας, ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτρέξαμεν ταχύτερα, ἐπηδήσαμεν δὲ διαστήματα μεγαλύτερα, καὶ ἐρρίψαμεν τὸν δίσκον πολὺ μακρότερα παρὰ τὸ σύνθηες. Ὁ δὲ ἀθλοθέτης γέρον ἐστεφανώσε τοὺς νικητὰς ἐν τῷ μέσῳ ζητωκραυγῶν. Ἰσπερὸν δὲ ἐπανήλθομεν εἰς τὴν κωμόπολιν πολὺ πλέον εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστήμενοι παρὰ τὸν Θεό-

δωρον, ὅστις δὲν κατεδέχετο νὰ συγγυμνασθῆ καὶ συνδιασκεδάσῃ μετὰ τῶν πτωχῶν ἡμῶν τέκνων τῆς κωμοπόλεως.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσε τινὰς ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν ἀποχαιρετήσας δὲ τοὺς ἄλλους μικροὺς φίλους του, ἐδιευθύνθη πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ κυρ Θάνου, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ὅπως ἴδωμεν μήπως ἔπαθέ τι κακὸν ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκ τῆς πτώσεώς του εἰς τὸ χανδάκιον, καθ' ὅσον μάλιστα ἦτο καὶ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος.

Η ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Ἐμβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρ Θάνου εὔρομεν αὐτὸν μὲν ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ υἱὸν του καθήμενον πλησίον του καὶ ἀκροαζόμενον. Χαίρων ὑπεδέχθη ὁ κυρ Θάνος καὶ τὸν Γεροστάθην καὶ ἡμᾶς· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐφάνη μᾶλλον δυσαρεστημένος, ὅτε μᾶς ἴδεν εἰσερχομένους.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάσας ἀμέσως τὸν Θεόδωρον ἤρχισε μὲ γλυκεῖς λόγους νὰ τὸν προσελκύη, διασκεδάζων οὕτω καὶ τὴν δυσαρέσκειαν καὶ τὴν ἐντροπήν, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίσκεψις μας ἐπροξένει εἰς αὐτόν.

— Εὐγε, φίλε Θεόδωρε, τῷ εἶπεν, ἀξιόλογα διασκεδάζεις τὰς ἐσπερινὰς σου ὥρας, ἀκροαζόμενος τὸν καλὸν σου πατέρα ἀναγινώσκοντα. Τί καλὸν βιβλίον ἀνεγίνωσκεν ὁ πατήρ σου;

— Τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ Θεόδωρος.

— Ἰδες, φίλε, πόσον ἀνδρεῖοι, πόσον γενναῖοι εἶναι οἱ ἔνδοξοι Σουλιῶται! ἐπανελάθεν ὁ Γεροστάθης· καὶ σύ, τέκνον μου, ἐπίσης ἀνδρεῖος, γενναῖος καὶ ἔνδοξος θέλεις γίνῃ, ἂν ἀσπασθῆς τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωμασκήν.

Ὁ Θεόδωρος, ἀκούσας ὅτι δύναται νὰ γίνῃ ἔνδοξος, ἐφάνη εὐχαριστημένος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Γεροστάθης ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ περὶ τῆς πρό τινων ὥρῶν συναντήσεώς μας· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις του διεκόπη, ὅτε ὁ πατήρ του λαβὼν τὸν λόγον εἶπε· — Ναί, πολὺ καλὴ εἶναι ἡ σωμασκήν, καὶ πολὺ ὠφελεῖ

τὸν Θεόδωρόν μου, ἀλλ' ἐξ αἰτίας αὐτῆς θέλων νὰ πηδήσῃ σήμερον ἐν χανδάκιον ἔπεσεν εἰς αὐτό, καὶ εἰς κακὴν κατάστασιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Μήπως ἐκτύπησες, φίλε Θεόδωρε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. Ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐσιώπα· ὁ δὲ πατὴρ του ἀπήντησεν — Ὅχι, δόξα τῷ Θεῷ, αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀλλ' ἠφανίσθησαν τὰ ἐνδύματά του, καὶ κατεπικράνθη ὁ Θεόδωρός μου· τὸν εἶπα ὅμως ὅτι θέλω παραγγείλει ἄλλα λαμπρότερα.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρετήρησεν ὅτι πολὺ περιττὰ θεωρεῖ τὰ πολυτελεῖ καὶ λαμπρὰ φορέματα, διότι ὅχι μόνον δὲν αὐξάνουν τὴν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος αὐτά, ἀλλὰ μάλιστα διότι ὕσον λαμπρότερα εἶναι, τόσον αὐξάνουν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν οἴησιν, καὶ τόσον περισσότερον μᾶς λυποῦν ὅταν λασπωθῶσιν.

Εἰς ἐκ τῶν νεωτέρων σοφῶν, ἐξηκολούθησε λέγων, ἐρωτηθεὶς πῶς πρέπει νὰ ἐνδυόμεθα, ἀπεκρίθη ὅτι « καὶ ἄνδρες καὶ » γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς τὰ ἐνδύματα παρὰ τὴν » ἀπλότητα, τὴν κοσμιότητα καὶ τὴν καθαρότητα· νὰ προσπαθῶμεν δὲ νὰ ἐνδυόμεθα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οὐδεὶς » νὰ ἐνθυμηταὶ ὅποια ἦσαν τὰ ἐνδύματά μας. » Ἐπομένως ὁ σοφὸς αὐτὸς κατέκρινε πᾶσαν παράδοξον, ἢ ἐπιτετηδευμένην, ἢ πολυτελεῖ, ἢ ζωηράν καὶ ποικιλόχροον ἐνδυμασίαν, δυναμένην νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν περιεστώτων.

Ἵπάρχουν τινὲς νέοι καὶ νέοι οἴτινες, κατὰ μίμησιν τοῦ παγονίου, κομπάζουν εἰς τὴν ὠραιότητά των, καὶ ἀφοσιώνονται εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς των, γινόμενοι οὕτω γελοιωδέστατοι διὰ τὴν κουφόνοιάν των· δὲν γνωρίζουν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ δὲν προσθέτουν οὔτε ἀξίαν οὔτε ὑπόληψιν, καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν κάλλος εὐκόλως μαραινέται ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ λαμπρὰ φορέματα εὐκόλως φθείρονται ἢ ὑπὸ τῆς λάσπης ἢ ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας, καὶ ὅτι μόνον τὸ ψυχικὸν κάλλος εἶναι ἀμάραντον· ἀλλὰ ψυχικὸν κάλλος καὶ ὑπερηφάνεια δὲν δύναται νὰ συνυπάρξωσιν.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς στραφεὶς πρὸς τὸν

Θεόδωρον εἶπε·—Τὰ λαμπρά σου ἐνδύματα βεβαίως δὲν σὲ ὠφέλησαν σήμερον εἰς τὸ πῆδημα τοῦ χανδακίου, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἴσως σὲ ἐβλάψαν· ἂν ἀντὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων εἶχες γυμνασμένον τὸ σῶμά σου, ἤθελες πηδήσει τὸ χανδάκιον χωρὶς νὰ πέσης εἰς αὐτό, κινδυνεύων οὕτω νὰ συντριψῆς ἢ τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα σου. Εἶσαι σύμφωνος, φίλε Θεόδωρε;

— Ὅχι, δὲν εἶμαι διόλου σύμφωνος, ἀπήντησεν ὁ Θεόδωρος· ἂν ἔπεσα εἰς τὸ χανδάκιον δὲν πταίουν τὰ λαμπρά μου φορέματα, ἀλλὰ πταίει ἐν πτωχὸν βρωμόπαιδον, τὸ ὁποῖον ἐπρόσταξα νὰ μὲ ρίψῃ τὴν σφαῖράν μου καὶ δὲν ὑπήκουσεν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ πηδήσω καὶ νὰ πέσω.

— ὦ! τί κακὸν παιδίον· ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ πῶς τοῦ ἔδωκες τὴν προσταγὴν σου, φίλε Θεόδωρε;—Βρὲ σύ! τὸν εἶπα, ρίψε με τὴν σφαῖράν μου. Ἐκεῖνος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐγέλασεν, ἐγὼ δὲ ἐθύμωσα, καὶ θελήσας νὰ πηδήσω τὸ χανδάκιον ἔπεσα μέσα.

— Καὶ διατί, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς εὐγενικῶς νὰ σοὶ ρίψῃ τὴν σφαῖράν σου, ἐπροτίμησας νὰ τὸ προστάξῃς μὲ τὸ βρὲ σύ;

— Νὰ τὸ παρακαλέσω εὐγενικά! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Θεόδωρος· ἐν παλαιόπαιδον μὲ ξεσχισμένα φορέματα δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἐνῶ πολὺ καλὰ ἔβλεπεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά μου ὅτι δὲν ἤμουν ὁμοίος του;

— Βλέπεις λοιπόν, Θεόδωρε, ὅτι τὰ ἐνδύματα πταίουν; Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐφόρει πτωχικά. Σὺ δὲ, ὢν υἱὸς πλουσίου, ἐνδυμένος λαμπρά, ἐνόμισας ὅτι διὰ τοῦτο ἦσο καὶ ἀνώτερος ἐκεῖνου· διὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς, τὸ ἐπρόσταξες μὲ τὸ βαρβαρικὸν βρὲ σύ, δι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο, ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ ἐγέλασε· καὶ δι' αὐτὸ καὶ σὺ ἔπεσες εἰς τὸ χανδάκιον.

Μόνον οἱ βάρβαροι, φίλε Θεόδωρε, καὶ οἱ τύραννοι ὑβρίζουν, καὶ περιφρονητικῶς προστάζουν τοὺς σκλάβους των· ἀλλ' οὔτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἦτο σκλάβος σου, οὔτε σὺ ἔπρεπε ποτὲ νὰ

καταδεχθῆς νὰ λάβῃς τὸ ὕφος βαρβάρου καὶ κακοαναθραμμένου τυράννου.

Καὶ σὺ καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον εἶσθε ὅμοια καὶ ἰσότημα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· κἀνὲν δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ εἷς νὰ περιφρονῇ τὸν ἄλλον· ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἰσότημοι πρέπει ν' ἀγαπώμεθα, διότι ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ αὐτοῦ Ἰψίστου πατρός, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὰ ἐνδύματά μας καὶ ἡ κατάστασίς μας.

Εἰπέ μοι, φίλε Θεόδωρε, ἂν υἱὸς τις πατρός πλουσιωτέρου τοῦ ἰδικοῦ σου, καὶ πολὺ πλεόν λαμπροστολισμένος ἀπὸ σέ, ἤθελε σὲ προστάξει μὲ τὸ ὑβριστικὸν βρὲ σὺ, ἤθελε σὲ ἀρέσει; ἤθελες λάβει συμπάθειαν πρὸς αὐτόν; ἤθελες τὸν ὑπακούσει; ἤθελες προθύμως τὸν βοηθήσει;

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι πτωχὸς καὶ ξεσχισμένος, ὡς ἦτο τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

— Ἐὰν λοιπόν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἤθέλετε ποτὲ δυστυχήσει καὶ χάσει ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν σας, καὶ ἤθελες καταντήσει εἰς τόσῃ ἐνδειαν, ὥστε ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος νὰ ζητῆς εἰς τοὺς δρόμους ἐλεημοσύνην, ποῖον ἀρχοντόπουλον ἤθελες προτιμήσει, ἤθελες ἀγαπήσει, ἤθελες σεβασθῆ καὶ συντρέξει, τὸ φουσκωμένον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤθελε σὲ ὑβρίσει καὶ σὲ περιφρονήσει μὲ τὸ βρὲ σὺ, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, αἰσθανόμενον συμπάθειαν, ἤθελε σὲ ὁμιλήσει γλυκὰ καὶ εὐγενικὰ, καὶ ἤθελε σὲ παρηγορήσει μὲ μικράν τινα βοήθειαν.

Ὁ Θεόδωρος ἐσιώπησεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, καὶ ἐσυλλογίζετο· ὃ δὲ γέρων τὸν ἠρώτησε διατί δὲν ἀποκρίνεται.

Μετὰ συστολῆς δὲ εἶπε τότε ὁ Θεόδωρος· — Ἐχετε δίκαιον, βλέπω ὅτι δὲν ἐφάρθην καλὰ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον· ἀλλὰ δὲν καταλαμβάνω πῶς εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ χάσωμεν τὴν κατάστασίν μας, καὶ νὰ καταντήσω ψωμοζήτητος εἰς τοὺς δρόμους!

— Ὅσον δύσκολος καὶ κοπιαστικὴ εἶναι, φίλε μου, ἡ τιμὴ ἀπόκτησις τῶν χρημάτων, τόσον εὐκολος εἶναι ἡ ἀπώλειά των. Ἀπαιτεῖται φρόνησις, ἀπαιτεῖται πολυκαίρια, φιλοπονία, τιμιότης, οἰκονομία, λιτότης καὶ ὀλιγάρκεια πρὸς ἀπόκτησιν καὶ

διατήρησιν τοῦ πλούτου· ἀλλὰ πολλάκις εἰς τὰ κιβώτια τῶν πλουσίων ὁ πλοῦτος ἀνοίγει τρεῖς ὀλεθρίας τρύπας, καὶ δι' αὐτῶν ὁ μὲν πλοῦτος εὐκόλως ἐξέρχεται, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσέρχεται ἡ ἔνδεια καὶ ἡ δυστυχία. Αἱ δὲ τρύπαι αὗται εἶναι ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια. Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Θεόδωρον ἂν ἀνέγνωσε ποτὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Κροίσου καὶ τοῦ Σόλωνος. Ὁ Θεόδωρος ἀπεκρίθη ὅτι τὴν ἀνέγνωσεν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνθυμεῖται. Ὁ δὲ κύρ Θάνος, ὅστις μετὰ προσοχῆς καὶ εὐχαριστήσεως ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου, τὸν παρεκάλεσε νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν· καὶ ὁ γέρον προθύμως ἐδιηγῆθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ.

Ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτον, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ εἰς τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του ἐνόμιζεν ὅτι ἦτον ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, ὑπήγεν εἰς τὰς Σάρδεϊς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλούτη του ἤθελον θαμβώσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ αὐτοῦ Ἕλληνος. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὄλοι οἱ μεγάλοι θησαυροί, καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ τὰ λαμπρὰ ἐνδύματα, καὶ τὰ πολυτελέστατα κειμήλια, καὶ ὁ ἄφθονος χρυσὸς, ὅστις τὰ πάντα κατεχρύσωνεν, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα, ἂν ἐγνώρισε ποτὲ ἄλλον τινὰ εὐτυχέστερον αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ τῆς πατρίδος του.

Ὁ Κροῖσος δυσαρεστηθεὶς ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἐκ τῆς ὁποίας ἐφαίνετο ὅτι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὐτυχίαν μὲ

τὸν πλοῦτον, ἠρώτησε καὶ ἐκ δευτέρου τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργεῖους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμαζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν τῶν ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα τῶν ἀξιεπαῖνον ἀφοσιώσιν τῶν, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἄλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν τῶν.

Ὁ ὑπερήφανος καὶ διὰ τὰ πλοῦτη του καὶ διὰ τὴν βασιλικὴν του δύναμιν Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν· — Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μετὰ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα ἐπ' ἀγαθῶ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν τῶν, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον· « ὅτι τὸ
 » μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον, καὶ δι' αὐτὸ
 » οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῆ καὶ ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν πα-
 » ροῦσαν εὐτυχίαν του· εὐδαίμων δὲ ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειόνων
 » εὐδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιά-
 » ζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγὼν οὐδένα
 » στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα
 » πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του. »

Οἱ σοφοὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρῴργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥστε δυσαρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ὁ ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν εὐτυχίαν του Κροῖσος ἀπέκτησε δύο υἱούς, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτο βωβός, ὁ δὲ, νέος ὢν ἔτι, ἐφρονεύθη. Ἀκολούθως δὲ ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὰ πλοῦτη του ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον δὲ αὐτὸν νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεϊς, καὶ ὅλους τοὺς θησαυ-

ρους και τὰ πλούτη του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος ἐκινδύ-
νευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του ὀδυνηρότατα· διότι ὁ
Κῦρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἤτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνώ-
ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς σοφοὺς λόγους
τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρεῖς· *Σόλων, Σό-
λων, Σόλων!*

Ὁ Κῦρος ἠρώτησε τότε ποῖος ἦτον αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρω-
πος, τὸν ὁποῖον ὁ Κροῖσος ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐπεκαλεῖτο ;

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖσος ἐδιηγῆθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευ-
ξίν του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους παρὰ τοῦ Ἑλλη-
νος ἐκείνου ἤκουσεν, ὁ Κῦρος, πολὺ φρονιμώτερος τοῦ Κροῖσου,
συνησθάνθη ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ'
ὅσον μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖσου ἐπεβεβαίωσε τὴν
ἀλήθειαν αὐτῶν· φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχῆσῃ
καὶ καταστραφῆ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ
καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὁποῖον
ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ
τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τοῦ
ἀφαιρέσῃ.

Τοιουτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσεν ἀπὸ
τὴν πυρὰν, καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

— Βλέπεις, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, πόσον
εὐκόλως χάνονται ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας καὶ πλούτη καὶ θη-
σαυροὶ καὶ δόξα καὶ βασιλεία ; Ἄν ὁ Κροῖσος δὲν ἐμεγαλάλυχε
διὰ τὰ πλούτη του, ἂν ἡ ὑπερηφάνεια δὲν τὸν ἐτύφλωνεν, ὥστε
καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰς δυνάμεις νὰ περιφρονήσῃ, καὶ τὰς ἰδι-
κάς του νὰ θεωρήσῃ πολὺ ἀνωτέρας ἐκείνων, βεβαίως δὲν ἤθε-
λεν ἐπιχειρησθῆ τὸν πόλεμον, δὲν ἤθελεν ἐπομένως ταπεινωθῆ,
δὲν ἤθελε στερηθῆ τὸ πᾶν, κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρ-
ξίν του.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ Κροῖσος, ὅστις ἐκ τῆς ὑπερηφανείας
του ἐδυστύχησε· πολλοὶ ἄλλοι ἄνδρες καὶ πόλεις καὶ ἔθνη, ἅμα

ὑποκύψαντες εἰς τῆς ὑπερφηφάνειας τὸν τυφώδη πυρετόν, ἔπεσαν καὶ διὰ παντός ἐδυστύχησαν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τοὺς ἀρχαίους, διότι ἔχομεν σύγχρονον καταπληκτικὸν παράδειγμα τὸν μέγαν Ναπολέοντα.

Αὐτὸς πρὸ ὀλίγων χρόνων δὲν ἦτο παρὰ ἀπλοῦς ἀξιωματικὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ· κατώρθωσε δὲ διὰ τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν προτερημάτων του ν' ἀναγορευθῆ Ἀυτοκράτωρ τῆς Γαλλίας καὶ Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὰς θελήσεις του ὅλην τὴν κεντρικὴν καὶ μεσημβρινὴν Εὐρώπην, καὶ ν' ἀνυψώσῃ ἐπὶ τῶν θρόνων τῆς Ὁλλάνδης, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Βεσφαλίας, τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σβεκίας ὡς βασιλεῖς τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς γαμβρούς του καὶ τοὺς στρατηγούς του.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλος νικηθεὶς εἰς τὸ Βατερλώ τοῦ Βελγίου ἐστερήθη καὶ θρόνους καὶ πλοῦτη καὶ δόξαν καὶ σύζυγον καὶ μονογενῆ υἱὸν καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, καὶ ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του, τῶν Ἄγγλων.

Ἄλλ' ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἄσυλον εἰς τὸν πρόσφυγα Ναπολέοντα, τὸν συνέλαβε καὶ εἰς τὴν ἐρημόνησον τοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν καλουμένην ἀγίαν Ἐλένην, ἐξώρισε καὶ ἐφυλάκισεν αὐτόν, ὅστις καὶ βασιλεῖς εἶχεν ἐκθρονίσει, καὶ λαοὺς καὶ ἔθνη ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του εἶχε καθυποτάξει.

Ἐν τούτοις ἂν ἡ φιλοδοξία, ἡ δίψα τῶν κατακτῆσεων καὶ ἡ ὑπερφηφάνεια δὲν ἤθελον παρασύρει τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἴσως δὲν ἤθελε πέσει, . . . καὶ τότε . . . ἴσως ὁ μεγαλοφυὴς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἤθελε συντελέσει δραστηρίως εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους μας.

ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ.

Αἱ πλουσιώταται καὶ λαμπραὶ μητροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἡ Σιδῶν, ἡ Τύρος, ἡ

Καρχηδών, ὡς ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανείας τῶν κατεστράφησαν.

Ἡ κοσμοκράτωρ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη ἔγινεν ἐπὶ τέλους παρανάλωμα τῶν Βαυδάλων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὰς ἐνδόξους νίκας τῶν κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ τὰ Περσικά τῶν λάφυρα, ὑπερηφανευθέντες καὶ θελήσαντες νὰ κατασταθῶσι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῆς Σπάρτης· τὴν δὲ ὑπερήφανον Σπάρτην ἐταπείνωσεν ἔπειτα ὁ Ἐπαμεινώνδας, μέχρις οὗ ἅπαντα ἡ ὑπερήφανος Ἑλλάς ταπεινωθεῖσα κατέστη Μακεδονικὴ, ἀκολούθως Ῥωμαϊκὴ, καὶ ἐπὶ τέλους Τουρκικὴ ἐπαρχία.

Ὁ κύρ Θάνος, ὅστις σιωπηλὸς καὶ μετὰ προσοχῆς ἠχροάζετο τὸν Γεροστάτην, τῷ ἀπεύθυνε τότε τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν·— Συμφωνῶ ὅτι κακὸν καὶ ψυχρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπερηφανεία, καὶ βλέπω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας τῶν παρεσύρθησαν εἰς ἀνοήτους πολέμους, καὶ δι' αὐτὸ κατεστράφησαν· ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι οὐτ' ἐγώ, οὔτε ὁ Θεόδωρός μου θέλομεν ποτὲ ἐπιχειρηθῆ πολέμους, καὶ ὅτι ἐπομένως θέλομεν δυνηθῆ νὰ διατηρήσωμεν τὴν μικρὰν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἤρρεσεν ὑπερβολικὰ εἰς τὸν Θεόδωρον, ὅστις εἰρωνικῶς ἐπρόσθεσεν·— Ἦ βέβαια, βέβαια, κύρ Γεροστάτη, ἡμεῖς οὔτε πολέμους, οὔτε ἐχθροὺς θέλομεν ποτὲ κάμει διὰ νὰ δυστυχήσωμεν.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρον χαμογελῶν ἀπήντησε·— Τοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι καὶ ἐγὼ ἐκ ψυχῆς· πάντοτε εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι νὰ ἦσθε, καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἐπιχειρησθῆτε πολέμους ἐλεθρίους. Ἀλλὰ λυποῦμαι, φίλε Θεόδωρε, διότι παρατηρῶ ὅτι ἔχεις ἤδη μεγίστην πολεμικὴν διάθεσιν.

— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Θεόδωρος. — Ὁ δὲ Γεροστάτης ἀπήντησεν·— Ἰδοὺ πῶς· νομίζων ὅτι, ἐπειδὴ εἶσαι υἱὸς πλουσίου εἶσαι καὶ ἀνώτερος τοῦ πτωχοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον ἶδες σήμερον, ἐπεριφρόνησας καὶ ὕβρισας αὐτό. Ἀλλ' ἡ ὕβρις, φίλε, εἶ-

ναι πόλεμος κατὰ τῶν καλῶν ἡθῶν· ἐπομένως καὶ πόλεμον ἔκαμες σήμερον, καὶ ἐχθρὸν ἀπέκτησας τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο παιδίον· ὡς ἐκ τοῦ πολέμου δὲ τούτου καὶ ἐταπεινώθης πεσὼν εἰς τὸ χανδάκιον, καὶ ἐζημιώθης κατακλασπώσας τὰ λαμπρὰ σου φορέματα.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἔμεινε συλλογιζόμενος, ὁ δὲ γέρον ἐξηκολούθησε λέγων·

— Ἡ ὑπερηφάνεια δὲν γεννᾷ μόνον πολέμους ἐνόπλους· κατὰ δυστυχίαν γεννᾷ καὶ ἄλλου εἴδους πολέμους, πολὺ πλεόν ἐπικινδύνους καὶ ὀλεθρίους.

Ὁ ὑπερήφανος, περιφρονῶν καὶ αὐθαδιάζων, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς χρηστοηθείας καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς· μὴ καταδεχόμενος νὰ ἐργάζεται, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φιλεργίας καὶ τῆς φιλοπονίας· θέλων πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐξοδεύῃ πολλά, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς ὀλιγαρκείας καὶ τῆς οἰκονομίας· μὴ ἀναγνωρίζων ἄλλους φρονιμωτέρους αὐτοῦ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν καλῶν συμβουλῶν· καὶ ἐπὶ τέλους νομίζων ὅτι γνωρίζει ὅσα δὲν γνωρίζει, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φρονήσεως, τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς προόδου.

Τοιουτοτρόπως ἐπισύρων ὁ ὑπερήφανος καθ' ἑαυτοῦ τόσους ἐχθρούς, ἐξ ἀνάγκης καταστρέφεται καὶ ἐπὶ τέλους δυστυχεῖ.

Ἄν μὲ ἐγγυηθῆς, φίλε Θεόδωρε, ὅχι μόνον ὅτι θέλεις ἀποφύγει τοὺς τοιούτους πολέμους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα θέλεις προσπαθήσει νὰ ζήσης πάντοτε φίλος καὶ σύμμαχος ὄλων αὐτῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων, τὰς ὁποίας σοὶ ἀνέφερα, τότε καὶ ἐγὼ σὲ ἐγγυῶμαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλεις δυστυχήσει, ποτὲ δὲν θέλεις περιφρονηθῆ, ἀλλ' εὐτυχῶν καὶ παρὰ πάντων ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος θέλεις διέλθει τὸν βίον μακάριον.

Ἄν ἡμεθα ἀληθεῖς χριστιανοὶ, εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας, εἰς πᾶν κίνημα, εἰς πάντα λογισμὸν μας, ἅς ἐνθυμώμεθα καὶ ἅς πιστεύωμεν τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ θείαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων μᾶς ἐδίδασξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπὼν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον· ὅστις ὑψώσει ἐαυ-

τὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. »

Οἱ θεῖοι αὐτοὶ λόγοι ἐπεβεβαίωσαν τὸ « Κύριος τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, » ἐπεσφραγίσθησαν δὲ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ θείου παραδείγματος, τὸ ὁποῖον ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του· διότι καὶ ἐγεννήθη, καὶ ἔζησε, καὶ ἀπέθανε ταπεινῶς, καὶ τοὺς πόδας δὲ τῶν πτωχῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἔνιψεν ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἐμπράκτως τὸ σωτήριο μᾶθημα τῆς μετριοφροσύνης, καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ ν' ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα ὄχι μόνον τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατωτέρους ἡμῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας νόμος διέπει καὶ τὴν ἔμφυχον καὶ τὴν ἄψυχον φύσιν· διότι καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ὑψηλότερα δένδρα ἐκρίζονει καὶ ρίπτει κατὰ γῆς, καὶ ὁ κεραυνὸς τὰς ὑψηλοτέρας πάντοτε κορυφὰς κτυπᾷ καὶ κατακαίει, καὶ αὐτὸς ὁ σεισμὸς τὰ ὑψηλότερα κτίρια κλονίζει καὶ καταστρέφει.

Τόσον δὲ μεγάλη καὶ φανερὰ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπερηφάνους, ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρίας, πρὶν ἢ διδαχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀληθῆ λατρείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ τὰ θεῖα τοῦ χριστιανισμοῦ παραγγέλματα, ὁ Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητής, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἀλήθειαν ταύτην λέγων·

« Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. »

Παράδειγμα δὲ τῆς μετριοφροσύνης τῶν ἀρχαίων σοφῶν μας ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος τὸ ἐξῆς.

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΤΡΙΠΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ.

Ἐνῶ τινὲς Κῶοι ἔσυρον ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ δίκτυόν των, Μιλήσιοί τινες ἠγόρασαν ὅσα δι' αὐτοῦ ἤθελον σύρει.

Ἀλλὰ τὸ δίκτυον μεταξὺ τῶν ὄψαριων ἀνέσυρε καὶ χρυσοῦν Τρίποδα, τὸν ὁποῖον ἔλεγον ὅτι ἡ Ἐλένη τοῦ Μενελάου εἶχε

ρίψει ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐκ τῆς Τρωάδος ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐγεννήθη τότε φιλονεικία μεταξύ τῶν πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ Τρίποδος· διότι οἱ μὲν διετίνοντο ὅτι μόνον ὀψάρια ἐπώλησαν, οἱ δὲ ὅτι ἠγόρασαν πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ δικτύου. Τὴν φιλονεικίαν δὲ ταύτην οὐκιοποιήθησαν ἐπομένως ἡ Μίλητος ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ Κῶς ἀφ' ἑτέρου. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος διέλυσε τὴν διαφορὰν, διότι ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία ἀπήντησεν ὅτι ὁ Τρίπους ἔπρεπε νὰ δοθῆ εἰς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὅθεν οἱ Κῶοι προθύμως ἐπρόσφεραν τὸν χρυσοῦν Τρίποδα εἰς τὸν Θαλῆν, ἂν καὶ Μιλήσιον, διότι αὐτὸν ἐσέβοντο περισσότερο μεταξύ τῶν τότε ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Θαλῆς ὅμως δὲν ἐδέχθη τὴν προσφορὰν, εἰπὼν ὅτι σοφώτερον αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν Βίαντα· ἀλλὰ καὶ ὁ Βίας ἀπέστειλε τὸν Τρίποδα εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἐπτὰ σοφῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Τρίπους περιῆλθε καὶ τοὺς ἐπτὰ σοφούς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτόν, διότι ἡ μετριοφροσύνη, θυγάτηρ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, δὲν ἐσυγχώρει εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν νὰ νομισθῆ σοφώτερος τῶν ἄλλων. Ὅθεν ὁ χρυσοῦς Τρίπους ἀφιερῶθη ὑπὸ τῶν Κῶων εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, ὡς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΥΘΙΑ.

Τὴν αὐτὴν μετριοφροσύνην τῶν ἐπτὰ ἀρχαίων σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἀπέδειξε καὶ ὁ σοφὸς Σωκράτης. Ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος ποῖος εἶναι ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε διὰ τῆς Πυθίας, ἥτις ἦτον ἡ ἱερίσά του, ὅτι « Σοφὸς μὲν Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀλλὰ σοφώτερος πάντων Σωκράτης ἐστὶ. »

Δὲν ὑπερηφανεύθη ὁ ἀληθῶς σοφὸς Σωκράτης ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης· ἀλλ' ἔλεγε ὅτι ὠνομάσθη σοφώτερος τῶν ἄλλων, διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε, λέγων « ἐν οἷδα ὅτι οὐδὲν οἶδα », ἐνῶ οἱ ἄλλοι, νομίζοντες ὅτι γνω-

ρίζουν ὅσα πραγματικῶς ἠγνόουν, δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀμάθειάν των.

Αὐτὴν τὴν ἀξιέπαινον μετριοφροσύνην τοῦ ἐπροσπάθει ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ ἐμπνέῃ καὶ εἰς ὅσους ἐκ τῶν φίλων τοῦ ἔβλεπεν ἐπιβρέπεῖς εἰς τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς οἰήσεως καὶ ὑπερηφανείας. Πολλάκις δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι καθὼς ὁ ἀήρ φουσκώνει τοὺς ἀσκούς, παρομοίως καὶ ἡ ὑπερηφάνεια φουσκώνει τοὺς ἀνοήτους· « τοὺς κενοὺς ἀσκούς τὸ πνεῦμα διΐστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ ὑπερηφάνεια. »

Εἶχε δίκαιον ὁ σοφὸς Σωκράτης· μόνον οἱ κενοὶ νοοὶ γεμίζουσι ὑπερηφάνειαν, ἀλλ' ὅσοι ἔχουσι νοῦν ὑγιᾶ καὶ κρίσιν ὀρθὴν ποτὲ δὲν ὑπερηφανεύονται.

Ἐνθυμούμενοι λοιπὸν τὸν Κροῖσον, φίλε Θεόδωρε, ἄς μὴ ὑπερηφανεύωμεθα διὰ τὰ πλούτη μας· ἐνθυμούμενοι τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἄς μὴ ἐπαιρώμεθα εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν μας· μιμούμενοι δὲ τὸν Σωκράτην, ἄς μὴ ὑπερηφανεύωμεθα, ἄς μὴ φουσκώωμεν ὅσῃν παιδεῖαν, ὅσῃν σοφίαν καὶ ἂν ἀποκτήσωμεν. Οἱ ἔχοντες ἀληθῆ παιδεῖαν συναισθάνονται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ λάθη εἰς ὅσα ὑπόκεινται, καὶ ἐπομένως οὐδέποτε ὑπερηφανεύονται· μόνον οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ βάνασοι καὶ κουφόνοες ἐπαίρονται καὶ προσπαθοῦν ν' ἀναδείξωσι τοὺς μὲν ἄλλους ἀμαθεῖς, ἑαυτοὺς δὲ σοφωτέρους τῶν ἄλλων.

Ἄλλὰ σύ, φίλε Θεόδωρε, ὅσον πεπαιδευμένος καὶ ἂν γίνης, ἐνθυμοῦ τὸν χρυσοῦν Τρίποδα καὶ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς, ἐνθυμοῦ τὸ Σωκρατικὸν « ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα » ποτὲ δὲ μὴ συσταλῆς νὰ εἶπῃς ἐλευθέρως καὶ καθαρὰ ὅτι δὲν γνωρίζεις πρᾶγμα τι, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς δὲν γνωρίζεις, ἢ νὰ ἀναγνωρίσης λάθος τι, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς ἄνθρωπος ὑπέπεσας.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης παρατηρήσας τὸ ὠρολόγιόν του εἶπεν ὅτι ἦτον ἀργά, καὶ ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωμεν εἰς τὰ ἴδια. Ἐκαλονύκτισε λοιπὸν τὸν κύρ Θάνον καὶ τὸν μικρὸν Θεόδωρον, καὶ ἐδιευθύνθη πρὸς τὴν θύραν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἤνοιξε καὶ ἶδεν ὅτι οὐδεὶς ἦτον ἔξω

τῆς θύρας, ἐπκνήθηεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μὲ σιγαλὴν φωνὴν μᾶς εἶπεν·

— Ἐλησμόνησα, φίλοι μου, νὰ σᾶς εἶπω ὅτι εἶναι πολὺ ἄτοπον καὶ ἀπρεπές, ἡμεῖς, οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, νὰ ὑπερηφανευώμεθα καὶ νὰ φουσκώνωμεν, ἀναισθητοῦντες εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τόσων ἄλλων ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας.

Ἄν λοιπὸν ἐννοήσωμεν ποτὲ ὅτι οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἀρχίζουσι νὰ μᾶς σκοτιζώσιν, ἅς ἐνθυμώμεθα ἀμέσως ὅτι εἴμεθα δούλοι ἢ ὅτι ἔχομεν ἀδελφοὺς δούλους· ἅς ἐνθυμώμεθα ὁποῖαν θέσιν κατεῖχε ποτὲ εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ὁποῖαν κατέχει σήμερον, καὶ τότε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας θέλουσι βεβαίως διαλύεσθαι, ἄλλαι δὲ σκέψεις, καὶ ἄλλαι φροντίδες, καὶ ἄλλοι ἀγῶνες θέλουσι ἐνασχολεῖ τὸν νοῦν μας.

— Ἄλλ' ἂν ποτὲ ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθερώσῃ . . ἐπρόσθεσεν ὁ κύρ Θάνος.

Ὁ δὲ Γεροστάθης, στενάξας καὶ ὑψώσας ὀφθαλμοὺς ἰκετικοὺς, εἶπεν·— Ἄν ποτὲ ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθερώσῃ . . . τότε, τότε μάλιστα πρέπει νὰ ὀπλισθῶμεν κατὰ τῆς ὑπερηφανείας.

Οἱ πρόγονοί μας, ἀφοῦ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν ἐπικειμένην δουλείαν τῶν Περσῶν, ἀφοῦ κατετρόπωσαν τοὺς Ἀσιανούς, τότε κατετροπώθησαν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὑπεροψίαν καὶ ὑπερηφάνειαν.

Ἡ ἀντιζηλία, ἡ διχόνοια, ἡ περιφρόνησις τῶν ἄλλων, ἡ ἀνόητος περὶ ἑαυτῶν πεποίθησις, ἡ αὐθάδεια, αἱ πατραγαθίαι καὶ ἡ περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀναλγησία καὶ ἀδιαφορία, ὅλαι αὐταὶ αἱ πισταὶ ἀκόλουθοι τῆς ὑπερηφανείας, κατέσκαψαν μετὰ τοὺς ἐνδόξους Περσικοὺς πολέμους τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, καὶ κατεκρήμνισαν τὸ δυστυχὲς ἔθνος εἰς τὰ δεινὰ τῆς δουλείας.

Τὰ παθήματα λοιπὸν τῶν προγόνων, ἅς μᾶς γίνωσι μαθήματα, καὶ ἂν ποτὲ ἐλευθερωθῶμεν, ἅς καταπνίξωμεν πάντα πειρασμὸν ὑπερηφανείας, συλλογιζόμενοι ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια

γεννᾶ αὐθάδειαν, ἢ αὐθάδεια ἐχθρούς, καὶ οἱ ἐχθροὶ κατα-
στροφὴν.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἢ συναναστροφή
διελύθη, καὶ ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐκτοτε δὲ παρατηρήσαμεν μεγίστην μεταβολὴν εἰς τὸ ἀρ-
χοντόπουλον τῆς Ἄρτας. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ ὀφρυς καὶ οἱ ὤμοί
του ἔλαβον τὴν φυσικὴν των θέσιν, ἢ συμπεριφορὰ του κατέ-
στη εὐγενῆς καὶ εὐπροσήγορος, τὰ δὲ ἐνδύματά του σεμνὰ καὶ
ἀπλούστατα. Ἐπὶ τέλους δὲ τόσον οἰκειώθημεν μετ' αὐτοῦ, ὥς-
στε ὡς καλοὶ σύντροφοι καὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα. Ὁ Θεόδωρος
ἐφαίνετο τότε πολὺ πλεον εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχῆς, παρ'
ὅτε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἐσκότιζον τὸν ἐγκέφαλόν του.

Πολλάκις δὲ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰς γυμναστικὰς δια-
σκεδάσεις ἐλέγαμεν μετὰ τοῦ φίλου μας Θεοδώρου τοὺς ἀκο-
λούθους στίχους τοῦ γέροντος:

« Καπνοὺς ὁ ὑπερήφανος ἴς τὴν κεφαλὴν του ἔχει·
» Καὶ πάσχων τὸν ἐγκέφαλον φρονεῖ ὅτι ἐξέχει. »

.....

P.

ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΩΒΟΥ.

.....

« Ἦ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. »
(Χίλωνος.)

ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ αὐγὴν τινα εἰς πρωϊνὸν περίπατον μετὰ τοῦ
ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον
εἰς τὴν κωμόπολιν νέον πτωχὸν, κρατοῦντα βράβδον εἰς τὴν
ἀριστεράν, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ ζητοῦντα ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν τὸν πτωχὸν νέον, ἐδιευθύνθη πρὸς
αὐτόν, ἡμεῖς δὲ τὸν ἠκολουθήσαμεν.

— Πόθεν ἔρχεσαι; ἐρωτᾷ αὐτόν ὁ Γεροστάθης. — Ἄλλ' ὁ

πτωχός, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεξιάν του πρὸς ἐλεημοσύνην, ἀνοίγει τὸ στόμα του, μᾶς δεικνύει αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου του, καὶ ἀφίνει νὰ ἐξέλθωσιν ἀναρθροὶ τινες φωναί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἐνόησαμεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο βωβός.

Ἡθέλησε νὰ βεβαιωθῇ τότε ὁ Γεροστάθης ἂν ἦτο μόνον βωβός ἢ συγχρόνως καὶ κωφός· διότι, ὡς μᾶς εἶπε, τινὲς στεροῦνται μόνον τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἄλλοι, πολὺ δυστυχέστεροι, γεννῶνται εἰς τὸν κόσμον καὶ βωβοὶ καὶ κωφοί, καὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται κωφάλαλοι.

Ἡρώτησε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς γέρον τὸν βωβὸν ποῦ ὑπάγει; Ἀλλ' ὁ πτωχὸς οὐδὲν σημεῖον ἔκαμεν, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ φανῇ ὅτι ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου· οὗτος δὲ ἐπανέλαβεν αὐτὴν, φωνάζων δυνατώτερα πλησίον εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πτωχοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξακολουθῶν νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ ἐκφέρῃ ἤχους ἀνάρθρους, μᾶς ἔδειξε καὶ τὰ αὐτία του, ὥστε ἐβεβαιώημεν ὅτι ὁ δυστυχὴς ἦτο κωφάλαλος.

Ὁ Γεροστάθης σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐστράφη πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κωφάλαλον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ εἶπῃ νὰ τῷ δώσωσιν ὀλίγον φαγητόν, καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐκεῖ μέχρι οὗ ὁ Γεροστάθης ἐπανέλθῃ.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος διὰ χειρονομιῶν καὶ ἄλλων κινήματων ἔπεισε τὸν πτωχὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐνῶ ἡμεῖς ἐπροχωρήσαμεν μετὰ τοῦ γέροντος εἰς τὸν περίπατόν μας.

Περίεργοι δὲ ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην διατί παρήγγειλε νὰ μείνῃ ὁ κωφάλαλος εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

— Ἐσκέφθην, μᾶς ἀπήντησεν ὁ γέρον, ν' ἀπαλλάξω εἰ δυνατὸν τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσω διὰ τινος ἐργασίας χρήσιμον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλους. Ἄν παρήρχοντο ἡμέ-

ραι τινές, και ὁ δυστυχῆς δὲν ἐπετύγχανεν ἐλεήμονας διαβά-
τας, ἴσως ἤθελε καταντήσει κλέπτῃς ἢ ληστῆς ἢ φονεῦς.

— Καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον δύναται νὰ ἔχη ἓνας πτωχὸς κω-
φάλαλος παρὰ νὰ ζητῆ ἐλεημοσύνην; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.

— Ναί, παιδίά μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἰς τὰ βάρβαρα και ἀ-
πολίτευτα ἔθνη ἡ ζήτηία δυστυχῶς εἶναι ἡ μόνη ἐνασχόλησις
τῶν τυφλῶν και τῶν κωφαλάλων· ἀλλ' εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη
ὑπάρχουν συστημένα φιλανθρωπικά καταστήματα πρὸς παρη-
γορίαν και περίθαλψιν τῶν τυφλῶν και κωφαλάλων· ἐντὸς δὲ
τῶν καταστημάτων αὐτῶν ὄχι μόνον διάφορα ἐργόχειρα διδά-
σκονται, ἀλλὰ και γράμματα μαθάνουν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι.

Διὰ βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰ γράμματα ἐξέχοντα ἀπὸ
τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χαρτίου, διδάσκονται οἱ τυφλοὶ, ἐγγίζον-
τες αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων των, νὰ τὰ διακρίνωσι και νὰ τὰ
ἀναγινώσκωσιν.

Οἱ δὲ κωφάλαοὶ διδάσκονται νὰ γράφωσι, και διὰ τῆς γρα-
φῆς ἢ και διὰ σημείων συμφωνημένων, τὰ ὁποῖα μαθάνουν νὰ
κάμνωσι διὰ τῶν δακτύλων, κατορθώνουν ν' ἀνταποκρίνωται,
και ἐνίοτε ν' ἀποκτῶσι τὰς πλέον ἀφηρημένας και ὑψηλὰς ἰδέας.

Πρὸς βεβαίωσιν τῶν λόγων του μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἐξῆς ἀνέκ-
δοτον.

ΠΟΙΟΝ ΤΟ ΕΥΑΡΕΣΤΟΤΕΡΟΝ ΑἶΣΘΗΜΑ.

Περιηγητῆς περιέρχος και φιλάνθρωπος ἐπεσκέφθη ποτὲ σχο-
λεῖον κωφαλάλων· διὰ νὰ γνωρίσῃ δὲ τὴν διανοητικὴν αὐτῶν
ικανότητα ἔγραψεν ἐπὶ τινος πίνακος τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν,
και ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπάντησιν τῶν κωφαλάλων· ποῖον
εἶναι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Οἱ κωφάλαοι, ἀφοῦ ἀνέγνωσαν καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα,
ἔλαβον τὰς πλάκας των, και σκεφθέντες ὀλίγον ἔγραψεν ἕκα-
στος χωριστὰ τὴν ἀπάντησίν του· και ὁ μὲν ἔγραψε « τὸ αἶ-
σθημα τῆς χαρᾶς, » ὁ δὲ « τὸ αἶσθημα τῆς ἐλπίδος, » ἄλ-
λος δὲ « τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης » και ἄλλος ὅτι τὸ

εὐαρεστότερον αἴσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ αἴσθημα τῆς μεταβολῆς ἐρώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ τῶν ὠραίων αὐτῶν καὶ εὐστόχων ἀπαντήσεων βλέπετε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἰς ποῖον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ παιδείας δύνανται νὰ φθάσωσιν οἱ κωφάλαλοι.

Ἄλλ' ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ κωφάλαλοι διδάσκωνται καὶ φωτίζωνται, ὁποῖα ἐντροπὴ δι' ὅσους ἔχουν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτίων τῶν τὴν χρῆσιν νὰ μένωσιν ἀγράμματοι καὶ ἄλαλοι, τυφλοὶ εἰς τὸ ζωογόνον φῶς τῆς παιδείας, καὶ κωφοὶ εἰς τὰς σωτηρίους συμβουλάς τῶν καλῶν βιβλίων.

Ἄλλ' οἱ βωβοί, ἂν καὶ δυστυχεῖς διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ προφορικοῦ λόγου, εἶναι ὅμως ἐλεύθεροι ἀπὸ πολλὰς ἄλλας δυστυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται οἱ ἔχοντες τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης τῶν.

Ἐἶχε πολὺ δίκαιον ὅστις εἶπεν ὅτι « οὐδὲν κακὸν ἄμικτον καλοῦ. » Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον αἱ δυστυχίαι εἶναι πάντοτε ἀναμειγμέναι μὲ εὐτυχίας. Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν σκεφθῆτε ὀλίγον, καὶ θέλετε εὐρεῖ καλὸν τι συνοδεῦον ἢ παρακολουθοῦν αὐτήν· ἀπ' ἐναντίας δὲ πᾶσαν εὐτυχίαν συνοδεύει ἢ παρακολουθεῖ καὶ τι κακόν. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰς δυστυχίας ἅς παρηγορώμεθα, εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας ἅς μὴ ἀφαρπαζώμεθα.

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακὰ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐλεύθεροι οἱ βωβοί; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Πολλά, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, εἶναι τὰ δυστυχήματα καὶ ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων ὄργανον εἶναι ἡ γλῶσσα. Διὰ τῆς γλώσσης ψευδόμεθα, διαβάλλομεν, συκοφαντοῦμεν, ἀπατῶμεν, κολακεύομεν, φλυαροῦμεν, κακολογοῦμεν, ὑβρίζομεν, περιγελάωμεν, φιλονεικοῦμεν, περιαιτολογοῦμεν, προδίδομεν μυστικά.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν οἱ βωβοί, ὄντες ἐλεύθεροι ὅλων αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν κακοθητιῶν, ὅλων αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα καὶ κακίστην ἀνατροφὴν ἀποδεικνύουν, καὶ εἰς μυρίους κινδύνους μᾶς ἐκθέτουν.

Βεβαίως ἤθελα προτιμήσει νὰ ἦμαι βωβός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, παρὰ ψεύστης, ἢ κακολόγος, ἢ κόλαξ, ἢ προδότης μυστικῶν, τὰ ὁποῖα φίλοι μοὶ ἐνεπιστεύθησαν.

Ποτέ, παιδιά μου, μὴ καταδεχθῆτε νὰ καταφύγετε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔγκλημα, καὶ συγχρόνως θύρα πολλῶν ἐγκλημάτων.

Ἀγαπήσατε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑμᾶς ὁ Θεός. Μόνον ὅστις δὲν σέβεται ἑαυτὸν, καὶ δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως δύναται νὰ ψευδολογήσῃ· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς φιλότιμος εἶναι πάντοτε καὶ φιλαλήθης. Ὅλοι τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς φιλαλήθεις· ἀπ' ἐναντίας ὅλοι ἀποστρέφονται καὶ περιφρονοῦν τοὺς ψευδολόγους.

Οἱ ψεῦσται κατανωσι νὰ μὴ πιστεύονται καὶ ὁσάκις τυχὸν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν· καὶ αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν μεγάλων τιμωριῶν τῶν ψευδολόγων.

Τοιοιουτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ δυστυχῆς υἱὸς φίλου μου τινός, τοῦ ὁποίου τὴν ἱστορίαν θέλω σᾶς διηγηθῆ διὰ ν' ἀποστραφῆτε ἔτι μᾶλλον τὸ ψεῦδος.

Ἡ ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΛΟΓΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Φίλος μου τίς εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Ἀντώνιον, ὅστις παιδίθεν ἔκλινεν εἰς τὴν ψευδολογίαν. Οἱ γονεῖς του ἀπὸ υπερβολικὴν ἀγάπην δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸν συμβουλεύσωσι κατὰ τῆς πρώτης ψευδολογίας, τὴν ὁποίαν ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε νὰ τὸν ἐπιπλήξωσι διὰ τὴν δευτέραν, καὶ νὰ τὸν τιμωρῆσωσι διὰ τὴν τρίτην. Ἐλησμόνησαν οἱ δυστυχεῖς, ὡς ἐκ τῆς υπερβόλικῆς καὶ ἐπομένως σφαλερᾶς φιλοστοργίας των, ὅτι τὸ δένδρον ὅταν μεγαλώσῃ στραβόν, δυσκόλως λυγίζει.

Ὅσάκις ὁ Ἀντώνιος, ἀπολογούμενος διὰ τινὰ ἀταξίαν του ἢ διὰ τινὰ ζημίαν τὴν ὁποίαν ἐπροξένησε, κατέφευγεν εἰς ψευδολογίας, οἱ γονεῖς του ἐνόμιζον ὅτι ὁ υἱὸς των ἦτο φιλότιμος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὠμολόγει τὰ σφάλματά του, συγχρόνως δὲ ἐθεώρουν αὐτὸν πνευματώδη καὶ εὐφυῆ, διότι εὐκόλως ἐφεύρισκε ψεύδη πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὅσακις δὲ ἔλεγε ψεῦδη διὰ τὸ ἀπατᾶ αὐτοὺς ἢ ἄλλους, καὶ ἔπειτα νὰ γελᾷ διὰ τὴν εὐπιστίαν των, οἱ γονεῖς του ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο φίλος τῶν ἀθῶων ἀστεϊσμῶν. Δὲν ἠγανάκτουσαν λοιπόν, οὐδὲ ἐλυποῦντο, οὐδὲ ἀνησύχουν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐηρεστοῦντο, ἀκούοντες τὰς ψευδολογίας τοῦ μικροῦ Ἀντωνίου.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἀντώνιος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἡλικίαν, συνήϋξανε καὶ κατὰ τὴν ψευδολογίαν· ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας του ἀπέκτησε βαθμηδὸν τὸ ἄτιμον ἐπώνυμον τοῦ ψεύστου.

Οἱ γονεῖς του ἤνοιξαν ἐπὶ τέλος τοὺς ὀφθαλμοὺς των· ἤρχισαν δὲ τότε καὶ νὰ συμβουλεύωσι, καὶ νὰ ἐπιπλήττωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τιμωρῶσι τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰς ψευδολογίας του· ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος δυσκόλως ἐκριζώνεται, ἀφοῦ ἅπαξ διὰ τῆς συνηθείας δυναμώσῃ ἢ ρίζα του. Ὁ Ἀντώνιος, ἂν καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ συναισθάνεται ἐντροπὴν, ἐπονομαζόμενος παρὰ πάντων ψεύστης, συνειθίσας ὅμως εἰς τὴν ψευδολογίαν, ἐδυσκολεύετο νὰ ἀσπασθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξηκολούθει ψευδόμενος.

Ἡμέραν τινὰ οἱ γονεῖς του ἔλειπον· ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐξῆλθεν εἰς τὸν κήπον μόνος πρὸς διασκέδασιν. Μετ' ὀλίγον οἱ ὑπηρεταὶ ἀκούουν φωνὰς τοῦ Ἀντωνίου, κράζοντος αὐτοὺς κατ' ὄνομα· ἀλλὰ πολλακις ἐσυνειθίζε νὰ κράζῃ αὐτοὺς ἄνευ τινὸς αἰτίας, διὰ νὰ γελᾷ καὶ ἐμπαίζῃ αὐτούς. Ὅτε λοιπὸν ἤκουσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰς φωνὰς του ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κήπου, ἀντὶ νὰ τρέξωσι πρὸς αὐτόν· « Ἴδου πάλιν ὁ ψεύστης μᾶς « φωνάζει, εἶπον, διὰ νὰ μᾶς γελᾷσῃ ἅς φωνάζῃ ὅσον θέλει. » καὶ ἐξηκολούθησαν τὰς οἰκιακὰς των ὑπηρεσίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς αἱ φωναὶ τοῦ Ἀντωνίου ἔπαυσαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον, οὔτε ἐφαίνετο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρεταὶ λοιπὸν ὑποπτευθέντες ἐξῆλθον πρὸς ἀνεύρεσίν του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος πούποτε δὲν ἐφαίνετο, οὐδ' ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν.

Ἐντρομοὶ τότε οἱ ὑπηρεταὶ ἐνθυμοῦνται τὴν μικρὰν λίμνην,

ἥτις εὐρίσκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου· τρέχουν λοιπὸν δρομαίως πρὸς αὐτήν, καὶ μένουν οἱ δυστυχεῖς ὡς ἀπολιθωμένοι, βλέποντες ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου πλέοντα ἐπὶ τοῦ ὕδατος κλώνον, ὅστις ἐφαίνετο νεωστὶ σπασμένος ἀπὸ δένδρον, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐκτείνοντο ἐπὶ τῆς λίμνης.

Ἐνόησαν ἀμέσως ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἀναβάς ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ πίπτων ἐπρόφθασε νὰ κρεμασθῆ ἀπὸ τὸν κλώνον ἐκεῖνον, καὶ ὅτι τότε ἐφώναζεν αὐτοὺς πρὸς βοήθειάν του, μέχρις οὗ ὁ κλώνος ἔσπασε, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐβυθίσθη ἐντὸς τῆς λίμνης. Πραγματικῶς δὲ, εἰσελθόντες ἀμέσως εἰς τὴν λίμνην, ἀνεύρον ἀναίσθητον τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου.

Κατὰ τὴν θλιβεράν ἐκείνην στιγμὴν εἰσήρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν των οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Φαντασθῆτε τὴν λύπην των, τὴν ἀπελπισίαν των καὶ τὰ πικρά των δάκρυα.

Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶμεν εἰς τὸ αἶσθημα τῆς λύπης ἢ τῆς χαρᾶς νὰ μηδενίζῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ μας.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας του ἐνθυμήθη τὸν ἱατρόν· δρομαίως λοιπὸν τρέχει πρὸς αὐτόν. Ὁ ἱατρὸς φθάνει, καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τρίβῃ δραστηρίως τὸ ἀναίσθητον σῶμα τοῦ Ἀντωνίου, μεταχειριζόμενος καὶ ἄλλα τινὰ ἱατρικὰ μέσα πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ πιηγέντος· ἀλλὰ σημεῖον ζωῆς δὲν παρουσιάζεται, καὶ ὁ ἱατρὸς ὑποπτεύεται μήπως δυστυχῶς προσελήθη πολὺ ἀργά. Ἐξακολουθεῖ ὅμως δραστηρίως τὰς φιλανθρώπους προσπαθείας του, μέχρις οὗ αἰσθάνεται μικράν τινα ἀναπνοὴν τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις βαθμηδὸν ἐπανερχεται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ζωὴν.

Ἐκτοτε ὁ δυστυχῆς Ἀντώνιος ἠσθάνθη φρίκην κατὰ τῆς ψευδολογίας· τὰ χεῖλη του οὐδέποτε πλέον ἐψεύσθησαν, καὶ ἐντὸς τῆς λίμνης ἀπέπλυνεν ὅλην τὴν ρυπαρότητα, τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τῷ ἐπροξένει.

Ναί, παιδιά μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ψεῦδος εἶναι μαῦρος ἄνθραξ, ἀμαυρόνων τὴν ὑπόληψιν τῶν ψευδομένων.

Ἄς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν καθαρὸν

καὶ λαμπρὸν ἀδάμαντα, ὅστις καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων μᾶς καθιστᾷ ἀγαπητούς. Τότε δὲ μᾶς ἐδιηγῆθη τὰ ἀκόλουθα.

Η ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ.

Ἀγαθὴ τις μήτηρ, ξηνητεύουσα ποτὲ τὸν υἱὸν τῆς, ἔβραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του, χάριν ἀσφαλείας, φλωρία τινά, διὰ νὰ μεταχειρισθῆ αὐτὰ ὁ υἱὸς τῆς ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης· ἀποχαιρετοῦσα δὲ αὐτὸν τῷ παρήγγειλε « ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν του νὰ μὴ » εἶπῃ ψεῦδος, διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ ὁ Θεός. »

Ἡ συνοδία, μετὰ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπεσε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες, ἀφοῦ ἐλήστευσαν ὅλους τοὺς ταξειδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν διστάκκιον τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχη καὶ ἐπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνθυμήθη τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του, καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήθεις· ὅθεν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ λέγει πρὸς τοὺς ληστὰς ὅτι ἔχει καὶ φλωρία τινὰ βραμμένα εἰς διάφορα μέρη τῶν ἐνδυμάτων του. Οἱ λησταί, ἂν καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀστειεύεται, ἀνέφεραν ὅμως τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγὸν των.

Ὁ ἀρχιληστὴς ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχη φλωρία βραμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του. Ὁ δὲ φιλάληθης νέος ἀπαντᾷ ὅτι αὐτὸς ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ πραγματικῶς ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα φλωρία τοῦ νέου.

Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λησταί ἐρωτῶσιν αὐτὸν, πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ φλωρία του.

— Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μὲ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ λέγω ψεύματα, καὶ ὡς καλὸς υἱὸς χρεωστῶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρὸς μου. Ὁ Θεός, μὲ εἶπεν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λησταί ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λό-

γοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν των. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς ὁ ἀρχιληστὴς εἶπεν — Ἄν αὐτὸς ὁ νέος ἦναι τόσον ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρὸς του, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βέβαια οὔτε ληστείας, οὔτε κλοπὰς, οὔτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς ψεύστας, πολὺ πλέον ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ σήμερον ἀποχαιρετῶ καὶ σὰς καὶ τὸν ληστρικὸν βίον.

Οἱ δὲ λησταὶ ἀμέσως ἐφώναζαν ὅτι θέλουν ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὅλα λοιπὸν τὰ ληστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξειδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος διασώσας διὰ τῆς φιλαληθείας του καὶ τοὺς ληστὰς ἀπὸ τὸν ἄτιμον βίον των, καὶ τοὺς συνοδοιπόρους του ἀπὸ τὴν ληστείαν, καὶ τὸ δισσάκκιον καὶ τὰ φλωρία του, ἐξηκολούθησε τὸ ταξειδιὸν του, καὶ πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐτυχής.

Τῆς κακοήθους ψευδολογίας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γερδοστάθης, θυγατέρες κακοηθέστεραι εἶναι ἡ κολακεία, ἡ συκοφαντία, ἡ ἀπάτη καὶ ἡ διαβολή. Ὅλαι αὐταὶ αἱ κακίαι ἐπὶ τοῦ ψεύδους στηρίζονται.

Βεβαίως οἱ ἔπαινοι, τοὺς ὁποίους ἡ πονηρὰ καὶ κόλαξ ἀλώπηξ ἔλεγε πρὸς τὸν κόρακα περὶ τοῦ ωραίου χρώματός του καὶ τῆς ωραίας φωνῆς του, διὰ ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, καὶ οὕτως ἀρπάσῃ τὸ ὅποῖον ἐκράτει κρέας, δὲν ἦσαν εἰμὴ ψευδολογίαι.

Ἄς μὴ πιστεύωμεν λοιπὸν τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀναιδεῖς κόλακας, οἵτινες μᾶς φορτόνουν ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀξιζομεν διὰ νὰ μᾶς ἀπατῶσιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πίπτωμεν εἰς τὰς παγίδας τῶν κολάκων, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλὰ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ἀνοήτως ὅτι ἔχομεν προτερήματα καὶ ἀρετάς, τὰς ὁποίας πραγματικῶς δὲν ἔχομεν. Τὸ γνῶθι σαυτὸν εἶναι λοιπὸν ἀντιφάρμακον καὶ κατὰ τῆς κολακείας.

Ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Ἀντισθένης ὀρθῶς ἔλεγεν ὅτι οἱ κόλακες εἶναι πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κόρακας, διότι οὗτοι μὲν

κατατρώγουν τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων, ἐκείνοι δὲ κατατρώγουν τὰς ψυχὰς τῶν ζώντων.

Ἐὰν δὲ ἦναι μωρία τὸ νὰ πιστεύωμεν τοὺς κόλακας, βεβαίως εἶναι αἰσχροῦτης τὸ νὰ ἦναι τις κόλαξ ἢ ἀπατεῶν ἢ ψεύστης· καὶ ὁμως ἐσχάτως ἀνεγίνωσκα βιβλίον ξένου τινὸς περιηγητοῦ, ὅστις μᾶς στολίζει μ' ὄλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἐπίθετα.

Ο ΞΕΝΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ.

— Τί λέγει ὁ περιηγητής; ἠρωτήσαμεν περίεργοι τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Περιηγηθεὶς τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρκίαν ἔγραψε περὶ αὐτῆς, περὶ τῶν Τούρκων, καὶ περὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων· λέγει δὲ περὶ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ κακὰ.

Μᾶς θαυμάζει διότι ὑπὸ τοιοῦτον καταστρεπτικὸν ζυγὸν ἤμπορέσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν θρησκείαν μας, τὴν γλῶσσάν μας, καὶ τὸν ἐθνισμόν μας· μᾶς ἐπαινεῖ διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα κλίσιν μας, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τόσων Ἑλληνικῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὰ ὁποῖα διέσωσαν καὶ διασώζουσι τὸν ἑλληνισμόν καὶ τὴν ἐθνικότητά μας.

Ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ὀνομάζει κόλακας χαμερπεῖς τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας, ψεύστας, ἀπατεῶνας, κρυψίνοας, φθονεροὺς, καὶ ἐπιβρέπεῖς εἰς τὴν διαβολὴν καὶ τὴν κακολογίαν.

— Ὡ τὸν ἀχρεῖον! ἐφώναξε τότε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης, καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ μᾶς ὑβρίζῃ τόσον αἰσχροῦς! Ἄν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὰς περιηγήσεις του κόλακά τινα, ἢ ψεύστην, ἢ ἀπατεῶνα, ἦτο δίκαιον νὰ κακολογήσῃ δλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ νὰ λησμονήσῃ ὁποῖων ἐνδόξων προγόνων ἀπόγονοι εἴμεθα;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελῶν ἀπήντησεν·

— Ἐπαινοῦ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν σου, φίλτατε Ἰωάννη, ἀλλ' ἀποδοκιμάζω τὴν ἀγανάκτησίν σου. Ὅσάκις μᾶς κακολογῶσι δὲν πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν, οὔτε εἰς ἀντικακολογίας νὰ καταφεύγωμεν, διότι δι' αὐτῶν θέλομεν προκαλέσει νέας καὶ

ἴσως χειροτέρας καθ' ἡμῶν κακολογίας. Ἀλλὰ κακολογούμενοι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἡσύχως καὶ ἀπαθῶς ἂν πραγματικῶς ἔχωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς κακίας, τὰς ὁποίας μᾶς προσάπτουν· καὶ ἂν εὐρωμεν ὅτι δυστυχῶς τὰς ἔχομεν, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποπλύνωμεν αὐτάς, ἀγανακτοῦντες οὐχὶ κατὰ τῶν κακολογούντων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Μόνον τοιοῦτο-τρόπως δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας, καὶ οὐχὶ ἀγανακτοῦντες καὶ ἀνθυβρίζοντες.

Ὁ μέγας ποιητῆς Ὅμηρος ὀρθότατα λέγει εἰς τὴν Ὀδύσειάν του ὅτι « αἱ δουλικαὶ ἡμέραι ἀφαιροῦν ἀπὸ τὸν δούλον τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς του. » « Ἡμισὺ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίρνται . . . δούλιον ἦμαρ. »

Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον ἂν ἡ πολυχρόνιος δουλεία, καὶ αἱ καθημεριναὶ καταπιέσεις, ἀρπαγαί, ἀτιμώσεις, φυλακίσεις, στρεβλώσεις, καὶ σφαγαὶ ἀναγκάζωσιν τινὰς νὰ καταφεύγωσι καὶ βαθμηδὸν νὰ συνειθίζωσιν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὴν κολακείαν, εἰς τὴν κρυφίνοιαν, εἰς τὴν δολιότητα.

Ἄς προσπαθῆσωμεν λοιπὸν, ἀντὶ ν' ἀγανακτῶμεν κατὰ τῶν κακολογούντων ἡμᾶς, νὰ ἐκριζώσωμεν, εἰ δυνατόν, τὴν αἰτίαν αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων. Αἰτία δὲ τούτων εἶναι ἡ δουλεία καὶ ἡ κακὴ ἀγωγή μας.

Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται δὲ παράδοξον ἢ ἄδικον, φίλτατε Ἰωάννη, ἂν ἐξ αἰτίας ὀλίγων κατηγορῆται ὀλόκληρον τὸ ἔθνος.

Ὀλίγοι ἦσαν καὶ μετὰξὺ τῶν προγόνων μας οἱ ἄριστοι ποιηταί, φιλόσοφοι, γλύπται καὶ ἀρχιτέκτονες· ὀλίγοι οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Κίμωνες, οἱ Ἐπαμεινῶνδαι καὶ οἱ μεγάλοι Ἀλέξανδροι· καὶ ὅμως ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπεχύθη ἐφ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὥστε ὀλόκληρος ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐδοξάσθη καὶ ὀλονὲν θαυμάζεται διὰ τὴν ὠραίαν ποίησίν της, διὰ τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν της, διὰ τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν της, καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ στρατιωτικὰ της ἔργα.

Ἀλλ' ἡ δόξα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων δὲν δύνανται δυσ-

τυχῶς νὰ καλύψωσι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὰς κακίας ἢ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀπογόνων. Ἀπ' ἐναντίας ὅσον πλέον ἐνάρετοι, σοφοί, φιλόκαλοι καὶ φιλοπάτριδες ἦσαν οἱ πρόγονοι, τόσον πλέον καταφανῆς καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀποκαθίσταται ἡ διαφθορά, ἡ ἀπαιδευσία, ἡ ἀφιλοκαλία, καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀδιαφορία τῶν ἀπογόνων.

Ὁ κακοήθης καὶ ἀμαθὴς υἱὸς πατρὸς ἐναρέτου καὶ πεπαιδευμένου εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον ἀξιοκατάκριτος παρὰ τὸν ἀμαθῆ καὶ κακοήθη υἱὸν ἀμαθοῦς καὶ κακοήθους πατρὸς.

Ὅσάκις λοιπὸν ἀκούωμεν κατηγορίας, ἅς μὴ προτείνωμεν πατραγαθίας πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἅς προσπαθῶμεν τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν βελτίωσίν μας, ἂν αἱ κατηγορίαι ἔχωνται ἀληθείας.

Τοῦτο μᾶς συμβουλεύουν καὶ οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας. Ἄς ἐκτελῶμεν δὲ τὰς συμβουλὰς των, ἅς μιμώμεθα τὰς καλὰς καὶ ἐναρέτους πράξεις των, καὶ τότε μόνον θέλωμεν κατασταθῆ ἄξιοι ἀπόγονοί των, καὶ θέλωμεν ἀποστομῶσι τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας.

Ο ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ.

Ὁ Ἐπίκτητος, γεννηθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἦτον ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων Στωϊκῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε δὲ ἠρωτήθη πῶς δύναται τις νὰ προφυλαχθῆ κατὰ τῶν κακολόγων, ἀπεκρίθη — Ἐὰν διορθῶμεν τὰ σφάλματα, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς κακολογοῦν, ἢ καθ' ἡμῶν κακολογία βεβαίως θέλει παύσει.

Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐκ τῆς Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς σχολῆς, ὅτε τις εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παιδία γελῶσιν, ὁσάκις τὸν ἀκούωσι τραγῶδουντα, ἀντὶ νὰ θυμώσῃ ἀπεκρίθη — Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ γίνωμαι γελοῖος, πρέπει νὰ μάθω νὰ τραγῶδῶ καλῆτερα.

Ὁ δὲ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος, ἀκούσας ὅτι ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς κακολογοῦντας αὐτόν « Θέλω φροντίσει, εἶπε, νὰ κατα-

στήσω τὴν διαγωγὴν μου τοιαύτην, ὥστε οὐδεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ τὰς κακολογίας τῶν ἐχθρῶν μου. » Ὅσάκις δὲ παρῆται εἰς ἄλλους ἐλάττωμά τι ἢ σφάλμα, ἀντὶ νὰ κακολογήσῃ αὐτούς, ἐπιτόμα νὰ ἐξετάζῃ μήπως καὶ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα ἢ ἐλάττωμα, ὅπως διορθώσῃ αὐτό.

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἔλεγεν ὅτι ἦτον εὐγνώμων πρὸς τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἕνεκα αὐτῶν ἐπροσπάθησε νὰ βελτιώσῃ καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του, διὰ τ' ἀποδεικνύῃ ψευδομένους, καὶ ἀναξίους πίστεως τοὺς κακολογοῦντας αὐτὸν ῥήτορας.

Ἡ ἰσχυροτέρα ἀσπίς κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακολογίας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι, παιδία μου, ἡ καθαρὰ συνείδησις. Ἡ κακολογία, ἡ διαβολή, ἡ συκοφαντία κατὰ τῶν ἐχόντων τὴν συνείδησίν των καθαρὰν, ὁμοιάζουν καπνὸν μαῦρον ἀμαυρόνοντα πρὸς ὄραν ἀδάμαντα λαμπρὸν, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ λαμπρότης διὰ μικρὰς τριβῆς ἐπανερχεται ζωηροτέρα.

Οἱ σπινθῆρες τῆς κακολογίας, τῆς διαβολῆς, τῆς συκοφαντίας εὐκόλως σβύνονται, ἀν διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς μας δὲν φουσῶμεν καὶ δὲν ἐξάπτωμεν αὐτοὺς εἰς πυρκαϊάν.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος παρετήρησε τότε ὅτι ἐὰν ἡ κακολογία συντελῇ εἰς τὴν βελτίωσίν μας, δὲν βλάπτει, ἀλλ' ὠφελεῖ, καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ κακολογοῦντες δὲν πρέπει νὰ ᾔναι ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλ' ἀξιέπαινοι.

— Καὶ τὰ ἱατρικὰ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, συντελοῦν εἰς τὴν υγιάν μας, καὶ ὅμως τὰ ἀποστρεφόμεθα, φίλε Ἀθανάσιε, ὡς πικρὰ καὶ ἀηδέστατα. Τοιοῦτοτρόπως ἀποστρεφόμεθα καὶ τοὺς κακολόγους, ἀν καὶ οἱ κακολογούμενοι δύνανται ἐνίοτε νὰ διορθωθῶσι καὶ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ κακολογοῦντες ὅμως δὲν κακολογοῦν διὰ νὰ ὠφελήσωσιν, ἀλλὰ ἢ διὰ νὰ βλάψωσιν, ἢ διότι εὐρίσκουν εὐχαρίστησιν ἐν τῇ κακολογίᾳ των.

Ἐκτὸς τούτου ὁ συνειθίσας εἰς τὸ δλέθριον τῆς κακολογίας ἐλάττωμα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπαθῆ κατάκρισιν τῶν ἀληθῶν σφαλμάτων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλει ἀδίκως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς πιστεύουν τὰς κακολογίας ἀνεξετάστως, καὶ ὁ κακολογούμενος οὕτω θυσιάζεται ἢ πρὶν μάθῃ ὅτι ἐκακολογήθη, ἢ πρὶν προφθᾶσῃ ἢ ἀποδείξῃ τὸ ψεῦδος τῆς κατ' αὐτοῦ κακολογίας.

Ἄλλὰ καὶ ἑαυτοὺς πολλάκις καταστρέφουν οἱ κακολογοῦντες τοὺς ἄλλους· διότι ὅλοι κοινῶς ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται αὐτούς. Ἐνίοτε δὲ οἱ κακολογούμενοι, ὄντες εὐερέθιστοι καὶ ἐκδικητικοί, καταφεύγουν εἰς ἀντικακολογίας, εἰς ὕβρεις, εἰς ξυλοκοπήματα, εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους κατὰ τῶν κακολογούντων αὐτούς.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις εἶχεν ὀδηγήσει τὸν βωβὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνοδίαν μας. Ὁ γέρον δὲ τότε μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθήσωμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου, καὶ μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἐξῆς.

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΑΛΙΑ.

Ἐμπορὸς τις εὐκατάστατος συστημένος πρὸ χρόνων εἰς Τεργέστην, ὑποπέσας εἰς ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα, ἐπὶ τέλους ἐπτώχευσε, καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἀφήσας εἰς ἄκραν πενίαν χήραν φιλάσθενον, υἱὸν εἰκοσαετῆ ὀνομαζόμενον Δημήτριον, καὶ τέσσαρα ἄλλα ἀνήλικα τέκνα.

Ἄλλ' ἐὰν τὰ χρήματα χάνωνται, τὰ δὲ κτήματα καταστρέφονται, ἢ παιδεία ὅμως καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή διασώζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων.

Ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ τινὸς πατρικῆς περιουσίας, εἶχεν ὅμως λάβει παρὰ τοῦ καλοῦ πατρός του καὶ ἀνατροφὴν καλὴν τῆς καρδίας του, καὶ παιδείαν τοῦ νοός του, ἐπιδώσας ἰδίως εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὅτε λοιπὸν ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του ἶδε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς μητρὸς του, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ λυπῆται, λέγων ὅτι ἐσκόπευε νὰ μετέλθῃ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν καὶ τῆς καλῆς του μητρὸς, καὶ τῶν φιλότατων του ἀδελφῶν.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐσυστήθη τῷ ὄντι εἰς τινα τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῆς Τεργέστης, ὅπου ἤρχισε νὰ διδῆ μαθήματα τῆς Μουσικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν θυγατέρα των Ἀσπασίαν.

Διὰ τῆς οἰκογενείας δὲ ταύτης ἐσυστήθη καὶ εἰς ἄλλας· καὶ οὕτως ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Δημητρίου ἐξεπληρώθη, διότι κατώρθωσε διὰ τῶν μαθημάτων του νὰ διατηρῆ ἐν ἀνέσει καὶ τὴν φιλάσθενον μητέρα του καὶ τοὺς ἀνήλικας ἀδελφούς του.

Ἄλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς οἰκογενείας του δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ, ἔνεκα τῆς κακολογίας φλυάρου τινὸς νέας, ὀνομαζομένης Κοραλίας.

Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἐλαττωμάτων τῆς γλώσσης εἶναι καὶ ἡ φλυαρία· διότι ὁ φλύαρος καὶ ἀπεχθὴς ἀποκαθίσταται κατακουράζων τοὺς ἀκροατάς του, καὶ ἀνοησίας ἀναγκάζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ λέγῃ, κεντῶμενος ὑπὸ τῆς γλωσσομανίας του. Ὁ νοῦς δὲν δύναται νὰ προφθάσῃ τὴν ταχύτητα τῆς γλώσσης του. Καθὼς δὲ ὅσον ἐλαφρότερον εἶναι τὸ φορτίον, τόσον ταχύτερα τρέχει ὁ ἵππος, τοιοῦτοτρόπως ὅσον περισσότερον τρέχει ἡ γλῶσσα, τόσον ἐλαφρότερα καὶ ἀνοητότερα εἶναι τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς.

Οἱ φλύαροι διὰ νὰ δίδωσι τροφήν εἰς τὴν γλωσσαλγίαν των καταφεύγουν προσέτι καὶ εἰς ψευδολογίας, καὶ εἰς κακολογίας, καὶ εἰς ἐμπαιγμούς.

Ἡ Κοραλία, δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὠραιότερος στολισμὸς τῶν νεανίδων εἶναι ἡ σεμνὴ σιωπὴ, ὅθεν καὶ φλύαρος καὶ κακολόγος ἦτον. Ἡ δὲ γλῶσσά της ἔχαιρε χαρὰν μεγάλην μόνον ὁσά-

κίς ἡ Κοραλία ἐκοιμᾶτο, διότι τότε μόνον ἄφινε τὴν γλῶσσαν τῆς ἡσυχον καὶ ἀτάραχον.

Πολλὰ ὀλίγαι κυρίαί τῆς Τεργέστης, καὶ αὐταὶ πολλὰ σπανίως, ἐπεσκέπτοντο τὴν Κοραλίαν, διότι καὶ τὴν φλυαρίαν τῆς ἐφοβοῦντο καὶ τὴν κακολογίαν τῆς ἀπεστρέφοντο. Ἄλλ' ἡ Κοραλία, μὴ ὑποφέρουσα νὰ μένη μόνη καὶ σιωπηλή, καθ' ἡμέραν ἐξήρχετο εἰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ εὐρίσκη καὶ ἀφορμὰς καὶ ἀκροατὰς τῆς πολυλογίας καὶ τῆς κακολογίας τῆς.

Ὅτε ὁ Δημήτριος ἀνέλαθε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἡ Κοραλία ἐχάρη, διότι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐπρόσφερε νέαν ὕλην εἰς τὴν ἀκούραστον γλῶσσαν τῆς. Ἐκτοτε περιφερομένη κατὰ τὸ σύνηθες ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν, περὶ τοῦ Δημητρίου καὶ περὶ τῶν μαθητηριῶν αὐτοῦ ἐξηκολούθει πολυλογοῦσα.

— Πῶς ἀποφασίζετε νὰ δέχεσθε τὸν Δημήτριον εἰς τὰς οἰκίας σας; ἔλεγε μετὰξὺ τῶν ἄλλων ἡ Κοραλία· γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι μέθυσος· τὸν ἴδα νὰ βροῦχ τὸ βράκιον μὲ πολλὴν ὄρεξιν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ μηνιαία, τὰ ὅποια τῷ δίδετε, πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του, αὐτὸς βεβαίως τὰ ἐξοδεύει εἰς τὰ καπηλεῖα. Πρέπει δὲ νὰ ᾔηται καὶ πολὺ ἀσυνειδήτος, διότι διδάσκει Μουσικὴν καὶ Γαλλικὰ, ἐνῶ οὔτε Μουσικὴν οὔτε Γαλλικὰ γνωρίζει. Ἐξεύρω ὅτι ἔχει φίλους ἓνα Μουσικὸν καὶ ἓνα Γάλλον, οἱ ὅποιοι φαίνεται τὸν προετοιμάζουν εἰς τὰ ἄθλια μαθήματα, τὰ ὅποια παραδίδει. Τὸν ἤκουσα ἡμέραν τινα νὰ ὀμιλῇ Γαλλικὰ· ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμῃ Γαλλικὰ. Ἐξεκαρδίσθη ἀκούουσα τὴν ἀθλιεστάτην καὶ γελοίαν προφορὰν τῶν Γαλλικῶν του. Ὁ Δημήτριος, ἐπρόσθετεν ἡ Κοραλία, ἐλπίζει νὰ νυμφευθῇ τὴν Ἀσπασίαν· τὸ ἐνόησα ἀπὸ διαφόρους λόγους, τοὺς ὁποίους περὶ αὐτῆς μὲ εἶπεν· ἀπορῶ δὲ πῶς οἱ γονεῖς τῆς Ἀσπασίας τὸν δέχονται εἰς τὴν οἰκίαν των· τοιοῦτος γαμβρὸς βέβαια δὲν τοὺς προξενεῖ πολλὴν τιμὴν.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφλυάρει ἡ Κοραλία, οὐδὲν προσωπικὸν πάθος ἢ ἔχθραν ἔχουσα κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δημητρίου, ἀλλὰ παρασυρομένη ἀπὸ τὴν κακίστην ἔξιν τῆς φλυαρίας καὶ

κακολογίας. Δὲν ἤργησαν δὲ ταῦτα πάντα, διαδιδόμενα ἀπὸ γυναικεῖον εἰς γυναικεῖον στόμα, νὰ φθάσωσι καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς μητρὸς τῆς νέας Ἀσπασίας, ἣτις ὑπερήφανος καὶ ὀργίλη, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτον ἡ πηγή τῶν τοιούτων κακολογιῶν, ἀμέσως εἰδοποίησε τὸν Δημήτριον ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ θυγάτηρ τῆς δὲν θέλει λαμβάνει μαθήματα παρ' αὐτοῦ. Τὸ παράδειγμα τῆς δὲ ἔσπευσαν ν' ἀκολουθήσωσι καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ κυριαί, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐδίδασκεν ὁ δυστυχῆς Δημήτριος.

Ἐξαιφνης λοιπὸν ὁ Δημήτριος βλέπει ἑαυτὸν ἄνευ μαθητῶν καὶ ἄνευ χρημάτων πρὸς περιθαλψιν τῆς οἰκογενείας του. Βαθυτάτη δὲ μελαγχολία διαδέχεται τὴν προτέραν εὐχαρίστησίν του, καθ' ὅσον μάλιστα δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχῆς τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης αἰφνιδίας καὶ συγχρόνου ἐγκαταλειψέως του παρ' ὅλων τῶν μαθητῶν του.

Ἡ φιλάσθενος μήτηρ του συμμερίζεται τὴν μελαγχολίαν τοῦ υἱοῦ τῆς, ἀπελπίζεται, κλαίει, χάνει τὸν ὕπνον τῆς, καὶ ἐντὸς ὀλίγου μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, συσταίνουσα διὰ τῶν τελευταίων λόγων καὶ βλεμμάτων τῆς εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τοῦ Δημητρίου τὰ ἀνήλικα τέκνα τῆς.

Ἀπερίγραπτος ἦτο τότε ἡ λύπη τοῦ Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεώς του οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἔπαυσε περιποιούμενος τοὺς μικροὺς ἀδελφούς του, προσπαθῶν συγχρόνως νὰ εὔρῃ νέον τινα πόρον ζωῆς, καὶ ἐξετάζων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του. Ἐχων δὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν, ἤλπιζε πάντοτε εἰς τὸν πολυεύσπλαχμον Θεόν, καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν.

Ἐπληροφόρηθη ἐπὶ τέλους ὅτι αἰτία τῆς δυστυχίας του ἦτον ἡ κακολογία τῆς φλυάρου Κοραλίας, διότι αὕτη εἶχε διαδώσει ὅτι ἦτο μέθυσος καὶ ἀμαθής, καὶ ὅτι δῆθεν ἐκαυχᾶτο ὡς μελόνυμφος τῆς Ἀσπασίας.

Ἡ δυστυχία τοῦ Δημητρίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους « φοβοῦ τὰς διαβολὰς κὰν ψευδεῖς ᾧσιν. » Ἀλλ' αἱ κατηγορίαι τῆς Κοραλίας ἀπεδείχθησαν ἐπὶ

τέλους ψευδέσταται, διότι ἀνεφάνη ὅτι ὁ Δημήτριος οὐδέποτε ἠγάπησε τὸ κρασίον, καὶ ὅτι πάντοτε ἀπεστράφη τὰ πνευματώδη ποτά· ὅτι δὲ μίαν καὶ μόνην φορὰν, πάσχων σφοδρὸν κωλικόπονον, κατὰ συμβουλήν φίλου του, ἔπιεν ὀλίγον ρακίον, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς τὸν ὠφέλησε· τοῦτο δὲ ἰδοῦσα ἡ Κοραλία ἔπλασεν ἀμέσως ὅτι ἦτο μέθυσος.

Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὁ Μουσικὸς καὶ ὁ Γάλλος ἦσαν φίλοι του, τοὺς ὁποίους ἐσυναναστρέφετο ὄχι διὰ νὰ τὸν προετοιμάζωσιν εἰς τὰ μαθήματά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τελειοποιῆται ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, διότι καὶ τὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν πολὺ καλὰ ἐγνώριζεν.

Ἦναγκάσθη δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος Κοραλία νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον διαφόρων ἀξιοτίμων ὑποκειμένων, ὅτι οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Δημήτριος, παρ' ὅτι εἶναι νέα ἔχουσα καλλίστην ἀνατροφὴν, ὅτι προοδεύει εἰς τὰς σπουδὰς της, ὅτι ἔχει καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει καταστήσει εὐτυχῆ τὸν μέλλοντα σύζυγόν της.

Ταῦτα πάντα οἱ φίλοι τοῦ Δημητρίου ἐκοινοποίησαν ἀμέσως εἰς Τεργέστην. Γενικὴ δὲ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐγεννήθη τότε κατὰ τῆς κακολόγου Κοραλίας· γενικὴ δὲ συμπάθεια ἀνεφάνη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θύματός της.

Ἐμπορὸς λοιπὸν πλούσιος ἐζήτησεν ὡς γραμματέα τοῦ ἐμπορικοῦ του καταστήματος τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν Δημήτριον. Διὰ τῆς τιμιότητος δέ, τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς ἱκανότητός του, τόσον ἐπροόδευεν εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἐμπόρου, ὥστε μετὰ τινα χρόνον καὶ γαμβρὸς του, καὶ κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποκατέστη.

Ἄλλ' ἡ Κοραλία, μισημένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη παρὰ πάντων, ἀφοῦ ἐξώδευσε τὴν μικρὰν πατρικὴν της περιουσίαν, ἔμεινεν ἄπορος καὶ δυστυχής. Κλαίουσα δὲ καὶ μετανοοῦσα διότι διὰ τῆς γλώσσης της καὶ τὸν ἑαυτὸν της κατέστρεψε, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δημητρίου ἐθανάτωσε, καὶ τὸν Δημήτριον ἐδυστύ-

χρησε, κατήντησε τόσον μελαγχολική και σιωπηλή, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐξελάμβανον ὡς βωβὴν.

Ὁ ἀμνησικάκος ὅμως Δημήτριος, πληροφορηθεὶς τὴν δυστυχίαν τῆς καὶ συγχρόνως τὴν μετάνοιάν τῆς, εὐσπλαγχνίσθη καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἤκουσα παρὰ τοῦ ἰδίου Δημητρίου, ὅστις σήμερον ὦν εὐκατάστατος καὶ εὐπόλητος ζῆ εἰς Τεργέστην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του, ἔχων ἀποκαταστημένους ἄριστα καὶ ὅλους τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς του.

Ἦτο πρώτη Μαρτίου ὅτε ὑπῆγα εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω, μεταβαίνων εἰς τὴν πατρίδα· ἐκεῖ ἶδα εἰσερχομένην μετὰ πολλῆς συστολῆς γυναῖκα μαυροφορεμένην· ἐρωτήσας δὲ περὶ αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν Δημήτριον, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐκείνη ἦτον ἡ δυστυχὴς Κοραλία, ἣτις ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖόν του κατὰ μῆνα, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν μηνιαίαν περὶθαλψίν τῆς.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτον ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἡμεῖς μὲν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸς δὲ διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βωβοῦ, ὅστις τὸν ἐπερίμενεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐνῶ δὲ ἐπεστρέφαμεν, ὁ Ἀθανάσιος πλησιάσας τὸν Γεροστάθην εἶπε· — Πολὺ παράδοξον μ' ἐφάνη ν' ἀκούσω ὅτι ὁ Δημήτριος, ὅστις, ὡς μᾶς εἶπετε, εἶχε καλὴν ἀνατροφὴν, κατήντησεν εἰς τόσους ἐπαίνους τοῦ ἑαυτοῦ του, διηγούμενος τὴν ἱστορίαν του, διότι ἐξ αὐτῆς ἀναφαίνεται καὶ καλὸς υἱός, καὶ καλὸς ἀδελφός, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἐπιμελής, καὶ ἀμνησικάκος, καὶ ἐλεήμων.

— Ὡ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἂν ὁ Δημήτριος ἦτο τόσον περιαιτολόγος, ὥστε νὰ σωρεύσῃ τόσους ἐπαίνους ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἤθελα τὸν ἀποστραφῆ, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν σεβασμὸν σας, ἤθελα σὰς

παρουσιάσει αὐτὸν ὡς τύπον *περιαυτολογίας*, τὴν ὁποίαν πᾶς φρόνιμος πρέπει ν' ἀποφεύγη, διὰ νὰ μὴ γίνεταί καὶ γελοῖος καὶ μισητός.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος, φίλε Ἀθανάσιε, μόνον ξηρὰ τὰ περιστατικά τοῦ βίου του μ' ἐδιηγῆθη μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ μετριοφροσύνην. Τὰ περιστατικά ὅμως ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε διηγούμενος ἐγὼ αὐτὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ προσθέσω τοὺς δικαίους ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου ἐπαίνους.

Ὁ καυχόμενος καὶ ὁ ἐπαινῶν τὸν ἑαυτὸν του βεβαίως δεικνύει ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετὴν κρίσιν· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ἐκ νεότητός του ἀπέδειξε πολλὴν φρόνησιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Αἰσώπου εἶχε πάντοτε ἔμπροσθεν, καὶ ὄχι ὀπισθεν, τὸν σάκκον τῶν ἐλαττωμάτων του, διὰ νὰ τὰ βλέπῃ καὶ νὰ τὰ διορθώῃ, καὶ διὰ νὰ μὴ παρεκτρέπεται εἰς *περιαυτολογίας* λησμονῶν αὐτά· εἰς δὲ τὸν ὀπισθεν σάκκον ἔθετε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ αὐτά, καὶ λαμβάνῃ οὕτως ἀφορμὰς πρὸς περιγέλων καὶ κακολογίαν. Ἄλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων πράττουν δυστυχῶς τὸ ἐναντίον.

Ο ΚΥΡ ΑΛΕΞΗΣ.

Ὅτε ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν κωμόπολιν ἀπηντήσαμεν τὸν Κύρ Ἀλέξην, καθήμενον ἐπὶ ὄνου, φορτωμένου ὄρνιθας, καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ὄνηλάτου.

— Ὡρα καλή, Κύρ Ἀλέξη, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης.
— Ἰπάγω εἰς Ἰωάννινα, ἀπεκρίθη ὁ Κύρ Ἀλέξης, διὰ νὰ διαλύσω ἐκεῖ τὰς διαφοράς, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων μου ἔχω, διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ τοὺς καταπέισω περὶ τῶν δικαίων μου . . . — Ἐνῶ δὲ ἠτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ὁ Κύρ Ἀλέξης τὴν διήγησιν τῶν φιλονεικιῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων του εἶχεν, ὁ Γεροστάθης εὐχίσθη εἰς αὐτὸν καλὸν κατευόδιον καὶ καλὰ τέλη, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε.

Στραφεὶς δὲ μετ' ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς εἶπεν — Ἐλησμόνησα νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸν Κύρ Ἀλέξην, νὰ μὴ

καταντήση εἰς φιλονεικίας καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτην του περὶ τῆς σκιάς τοῦ ὄνου του, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος, ὅστις ἐφιλονεῖκει μὲ τὸν ὀνηλάτην του ἂν ἡ σκιά τοῦ ὄνου ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ὀνηλάτην.

Οἱ βωβοί, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι ἐλεύθεροι καὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου τῆς φιλονεικίας, τὸ ὁποῖον καὶ ἀπεχθεῖς μᾶς καθιστᾷ, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτει, καὶ γελοίους πολλάκις μᾶς ἀναδεικνύει.

Ὅσοι ὑπόκεινται εἰς τὸ πάθος τῆς φιλονεικίας ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦ πείσματος, τὸ ὁποῖον, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, εἶναι ἐλάττωμα ἴδιον τῶν ὄνων, καὶ οὐχὶ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων ἀνθρώπων. Οἱ φρόνιμοι ἐξεύρουν ὅτι ὡς ἄνθρωποι δύνανται νὰ σφάλωσιν ἐπομένως δὲν φιλονεικοῦν ἐπιμένοντες πεισματωδῶς εἰς τὰς ἰδέας των, διότι δυνατὸν νὰ ᾔναι καὶ λαθασμέναι.

Εἶναι οἷησις ἢ ψευδοφιλοτιμία ἀξιοκατάκριτος τὸ νὰ θεωρῆ τις τὰς κρίσεις του ἀλανθάστους, καὶ φιλονεικῶν νὰ ἐπιμένῃ εἰς αὐτάς, ἀποκρούων πεισματωδῶς τὰς τῶν ἄλλων.

Τὸ καταλληλότερον ὄπλον κατὰ τῆς φιλονεικίας εἶναι ἡ σιωπὴ, οὐδέποτε δὲ ἡ ἀντιλογία· διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο κατορθώνει παρὰ νὰ δίδῃ τροφήν εἰς τὸ ἀνόητον πάθος τῶν ἀγαπώντων τὴν πεισματῶδη φιλονεικίαν.

Ἄς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς ἀντιλογίας, καὶ ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἤμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ εἰρηνικοὶ πρὸς πάντας, κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Κύρ Ἀλέξης, ἂν ἐσυμβίβαζε τὰς διαφοράς του φιλικῶς καὶ εἰρηνικῶς, ἤθελεν εἶσθαι βέβαια καὶ Χριστιανὸς ἀληθής, καὶ ἄνθρωπος φρονιμώτερος. Ἀλλὰ, ἐπιμένων εἰς φιλονεικίας καὶ κρισολογίας, καὶ τὴν θείαν ἐντολήν παραβιάζει, καὶ τοὺς γείτονάς του θέλει καταστήσει ἐχθρούς του, καὶ τὸν καιρὸν του θέλει χάσει, καὶ τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις του θέλει παραμελήσει, καὶ τὰ χρήματά του θέλει ἐξοδεύσει, καὶ τὰς ὀρνιθὰς του θέλει στερηθῆ, καὶ ἐπὶ τέλους ἴσως δὲν κατορθώσῃ τίποτε.

— Ἐγὼ ἐξεύρω, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, ὅτι ὁ Κύρ Ἀλέξης θέλει κατορθώσει τοὺς σκοποὺς του εἰς Ἰωάννινα· διότι μίαν ἡμέραν ὁ πατήρ μου τὸν ἐσυμβούλευε νὰ συμβιβασθῆ καὶ νὰ μὴ τρέχῃ εἰς Ἰωάννινα, ἐπειδὴ αἱ ἀπαιτήσεις του εἶναι προφανῶς ἀδικοί· ἐκεῖνος δὲ, πλησιάσας τὸ στόμα του εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πατρὸς μου, τῷ εἶπε κρυφίως ὅτι δίδων εἰς τινὰ Τοῦρκον, ἰσχυρὸν τῶν Ἰωαννίνων, χίλια γρόσια, εἶναι βέβαιος ὅτι οἱ γείτονές του καταδικάζονται. Αὐτὰ τὰ εἶπε μυστικά· ἀλλ' ἐγὼ τὰ ἤκουσα· ὁ δὲ πατήρ μου τὸν ἐπέπληξε τότε ἔτι περισσότερον.

Ὁ Γεροστάθης, ἐνόσω ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ἐσκυθρώπαζεν· ὅτε δὲ ἐτελείωσεν εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος σοβαρὸν·

— Ὅσον ἀξιεπάινος εἶναι ὁ πατήρ σου, ὅστις, ὡς καλὸς ἱερεὺς καὶ ὡς ἀληθὴς χριστιανὸς, ἐσυμβούλευσε συμβιβασμὸν καὶ εἰρήνην, καὶ ἐπέπληξε τὸν Κύρ Ἀλέξην διὰ τοὺς αἰσχροὺς σκοποὺς τῆς δωροδοκίας, ἄλλο τόσον ἀξιοκατάκριτος εἶσαι σύ, φίλε Πέτρε, ὅστις καὶ τὴν κρυφομιλίαν ἐπροσπάθησας ν' ἀκούσης, καὶ τὸ μυστικὸν, τὸ ὁποῖον ἤκουσας, ἠθέλησας σήμερον νὰ προδώσης.

Ἡ περιέργεια εἶναι ἀξιεπάινος ὁσάκις πρόκειται νὰ μάθωμεν πράγματα ὠφέλιμα καὶ σπουδαῖα· ἀλλ' ὁσάκις οὐδένα τοιοῦτον σκοπὸν ἔχει, εἶναι ἀξιόμειμπος καὶ ὀχληρὰ πολυπραγμοσύνη. Καταντᾷ δὲ κακοήθεια μεγίστη, ὁσάκις προσπαθεῖ τις ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ μάθῃ τὰ μυστικά τῶν ἄλλων ἐναντίον τῆς θελήσεώς των. Οἱ τοιοῦτοι λέγονται ὠτακουσταί, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς κλέπτας, διότι καὶ αὐτοὶ κρυφίως κλέπτουν τὰ μυστικά σου, ὡς οἱ κλέπται τὴν περιουσίαν σου.

Ἄλλ' ἢ προδοσία τῶν μυστικῶν εἶναι βεβαίως ἐν ἑκ τῶν αἰσχροτέρων γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων. Ἀποφεύγετε λοιπὸν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο γλωσσικὸν ἐλάττωμα. Ὁ νοὺς καὶ ἡ ἀρετὴ ἄς ὀδηγῶσι πάντοτε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς πράξεις σας· ἀλλέως εὐτυχεῖς οἱ βωβοί!

Εἶχομεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κωμόπολιν, ὅτε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω. Καὶ αὐτὸς μὲν τότε μᾶς ἀπεχαιρέ-

τησε, διευθυνθείς εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡμεῖς δὲ παρηγοροῦντες τὸν φίλον μας Πέτρον, καταλυπημένον καὶ κατακόκκινον ὄντα, ὑπήγαμεν εἰς τὸ σχολεῖον.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσης! τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης διελάμβανε διάφορα Ἑλληνικὰ ῥητά, τὰ ὅποια ἐπεθεβαίοναν ὅσα περὶ τῶν γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων κατὰ τὸν πρωϊνὸν περίπατον μᾶς εἶχεν εἰπεῖ ὁ γέρον. Ἴσως ὁ Γεροστάθης, διευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, συνεννοήθη μετὰ τοῦ διδασκάλου, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς παραδώσῃ ἐπίτηδες τὰ ἀκόλουθα· «*Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν.*» «*Γυναῖξι κόσμον ἢ σιγὴ φέρει.*» «*Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶσθαι κάλλιστα, τὸ τε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν.*»

«*Χίλων, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, προσέτατε γλώττης κρατεῖν, μὴ κακολογεῖν τοῖς πλησίον, ἀτυχοῦσι μὴ ἐπιγελαῖν.*»

«*Ζήνων πρὸς τὸ φλυαροῦν μειράκιον, διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὧτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττορα δὲ λέγωμεν.*»

«*Σιωπῆριδος ἔλεγεν ὅτι λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησε, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε.*»

Ἄλλ' ὁ διδάσκαλος δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ξηρὰν ἐξήγησιν τῶν τεμαχίων τούτων, καὶ εἰς τοὺς ξηροτέρους κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλ' ἀφοῦ μᾶς ἐξήγησε τὰ ῥητά, καὶ ἐπ' αὐτῶν μᾶς ἔκαμε τεχνολογικὰς καὶ ὀρθογραφικὰς παρατηρήσεις, ἤρχισε νὰ μᾶς ἀναπτύσῃ διὰ διαφόρων παραδειγμάτων τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων.

Συγχρόνως δὲ μᾶς ἐδιηγήθη καὶ περὶ τῶν διαφόρων ἐνδόξων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνεφέροντο εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μας μάθημα.

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΤΟΥ.

Ὁ Πυθαγόρας, μᾶς εἶπεν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον Σάμον περὶ τὰ 530 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατήρ του ἦτο δακτυλιο-

γλύπτῃς, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὡς καλὸς υἱὸς, ἐδιδάχθη τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς του.

Ἀκολουθῶς ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φερεκύδην, φιλόσοφον γεννηθέντα εἰς τὴν νῆσον Σύρον. Περιηγήθη δὲ καὶ διάφορα μέρη, ἰδίως δὲ τὴν Αἴγυπτον, διὰ τὰ ἐκπαιδευθῆ καὶ αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς γνώσεις του, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἰς ἓκ τῶν ἐνδοξοτέρων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνομάσθη φιλόσοφος ἐκ μετριοφροσύνης, θεωρήσας οἴησιν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Σοφοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ πρὸ αὐτοῦ εἶχον. Ἀποκατασταθεὶς δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἥτις κατὰ τοὺς τότε χρόνους ὡς ἓκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Μεγάλῃ Ἑλλάδι ὠνομάζετο, ἐπωνομάσθη ἀρχηγὸς τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἐκεῖ ἐσύστησεν.

Ὁ Πυθαγόρας, λευκοφορεμένος πάντοτε, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ καθαριότητα καὶ διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ ἤθους του. Ὅσάκις ἠσθάνετο ἑαυτὸν θυμωμένον, οὔτε ἔλεγεν οὔτε ἔπραττέ τι διαρκούντος τοῦ θυμοῦ του. Δὲν ἔπινεν εἰμὴ καθαρὸν νερόν, καὶ δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ ἄρτον, μέλι, ὀπώρας καὶ χόρτα, συσταίνων διὰ τοῦ παραδείγματός του τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν υγίειαν καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐθαύμαζε τὰ ἐκ τῆς φιλίας καλά, λέγων ὅτι μεταξὺ φίλων τὰ πάντα κοινά. Ἀπῆτει δὲ ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς μαθητείας των, σιωπὴν, διότι σιωπῶντες ἠδύναντο καὶ ν' ἀκροάζονται περισσότερον καὶ τὰ σκέπτωνται ὠριμώτερα. Ἐσυμβούλευε προσέτι αὐτοὺς τὰ γυμνάζωσι καθ' ἡμέραν τὸ σῶμά των διὰ τὰ γίνονται υγιεῖς καὶ ἀνδρεῖοι, τὰ σέβονται τὸ Θεῖον, τὰ ἀγαπῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας.

Διὰ τὰ συνειθίσῃ δὲ ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς καθ' ἑσπέραν τὰ ἐξετάζωσι κατ' ἰδίαν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐλλείψεις των, ὅπως γίνονται τὴν ἐπιούσαν καλῆτεροι. Τὴν χρυσὴν αὐτὴν συμβουλήν τοῦ Πυθαγόρου ἐπιθυμῶ ν' ἀκολουθῆτε καὶ σεῖς, μᾶς εἶπεν

ὁ διδάσκαλος, καὶ θέλω σὰς τὴν ἐκθέσει διὰ τινων στίχων, ὅπως ἐντυπωθῆ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν μνήμην σας. Μᾶς ὑπαγόρευσε δὲ καὶ ἐγράψαμεν τοὺς ἐξῆς στίχους:

- « Ὅποτε εἰς τὴν κλίνην σου ὑπάγεις τὸ ἑσπέρας,
 » Τὰς πράξεις σου ἐξέταζε ἐκεῖνης τῆς ἡμέρας.
 » Ἐκπλήρωσας τὰ χρέη σου ὅλα μετ' ἀκριβείας;
 » Ἡ μήπως δὲν ἐκτέλεσας κἀνὲν ἐξ ἀμελείας;
 » Ἄν παρημέλησας τυχὸν κἀνὲν ἐκ τῶν χρεῶν σου,
 » Συγγνώμην καὶ διόρθωσιν ζῆτει ἀπ' τὸν Θεόν σου.»

ΖΗΝΩΝ Ο ΣΤΩΙΚΟΣ.

Ὁ Ζήνων, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὸ Κίτιον, πόλιν τῆς νήσου Κύπρου. Ἐρχόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας ἐναυάγησε πλησίον τοῦ Πειραιῶς, καὶ χάσας ὄλην του τὴν περιουσίαν ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν, ὅπου προσεκολλήθη εἰς τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Κράτην.

Ἄλλ' ἀκολούθως, ἀποσπασθεὶς ὁ σεμνὸς Ζήνων ἀπὸ τοὺς Κυνικὸς φιλοσόφους, ἀποκατέστη ἀρχηγὸς νέας φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἣτις ἐπωνομάσθη *Στωϊκὴ* ὡς ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς τῶν Ἀθηναίων, ὅπου ἐδίδασκεν. Ἦτο δὲ ἡ Ποικίλη Στοὰ λαμπρότατον κτίριον κατεστολισμένον διὰ τῶν ὠραίων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ἐνδόξων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Τόσον δὲ εὐφραίνετο ὁ Ζήνων ἀπὸ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε πολλάκις εὐχαρίστει τοὺς ἀνέμους, οἵτινες διὰ τοῦ ναυαγίου τὸν κατέστησαν πτωχόν, καὶ οὕτως ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὰς ἠθικὰς μελέτας.

Ὁ Ζήνων ἀπέφευγε τὴν πολυφαγίαν, τὰ συμπόσια, τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν οἴησιν· ἐδίδασκε δὲ τὴν ἀρετὴν, ὅχι μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς του. Τόσον ἐγκρατῆς δὲ καὶ σώφρων ἦτον, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι, ὁσάκις ἤθελον νὰ ὑπερεπαινεσώσι τινα διὰ τὴν σωφροσύνην του, παροιμιωδῶς ἔλεγον ὅτι εἶναι καὶ Ζήνωνος ἐγκρατέστερος.

Εὐρεθείς ποτε εἰς γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρευρίσκοντο πρέσβεις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, δὲν ὠμίλησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος· ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πρέσβειων τί νὰ εἴπωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα των, ἀπεκρίθη ὅτι « ὑπάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄνθρωπος ἐξεύρων νὰ σιωπᾷ. »

Οἱ Ἄθηναῖοι, ἂν καὶ μὴ Ἄθηναῖον, καὶ ζῶντα ἐσεβάσθησαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Ζήνωνα, καὶ μετὰ θάνατον τὸν ἐτίμησαν, διότι διὰ τῶν διδασκαλιῶν του, καὶ πολὺ πλεόν διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐνόσω ἔζη, εἰς αὐτὸν παρακατέθετον τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου ἐφυλάττοντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν Ἀθηνῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του τὸν ἐτίμησαν διὰ ψηφίσματος ὡς εὐεργέτην τῆς πόλεως μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ μὲ δημόσιον τάφον εἰς τὸν Κερραμεικόν, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ ἔνδοξοι πολῖται.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἑπτὰ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, διεκρίθησαν διὰ τὴν μεγίστην φρόνησίν των, διὰ τὰς γνώσεις των, καὶ ἰδίως διὰ τὰ σοφώτατα πρακτικὰ παραγγέλματα, δι' ὧν ἐπροσπάθησαν νὰ προάξωσι τὴν βιωτικὴν τέχνην, καὶ ἐπομένως τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἑπτὰ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ τότε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀκόλουθα·

1) Πιπτακὸς ὁ Μυτιληναῖος, μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιεῖαν· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Μέτρω χρῶ. — Μὴ πλούτει κακῶς. — Ἀνιαρὸν ἀργία. — Χαλεπὸν τὸ εὖ γινῶναι. — Βλαβερὸν ἀκρασία. — Βαρὺ ἀπαιδευσία. — Δίδασκει καὶ μάνθανε τὸ ἀμεινον. — Μὴ πᾶσι πιστευε. — Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῆς. — Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. — Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον.

2) Κλεόβουλος ὁ Ῥόδιος, ἐφρόνει ὅτι ἀρίστη τῶν πολι-

τειῶν εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ὄντες φιλότιμοι, φοβούνται μᾶλλον τὴν κατάκρισιν παρὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Πᾶρ μέτρον ἄριστον. — Γορεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι. — Τέκνα παιδεύειν. — Εἶ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. — Γλῶσσαν εὐφημον. — Γλώττης κρατεῖν. — Εὐσέβειαν φυλάσσειν. — Βία μὴδὲν πράττειν. — Ἐχθρας διαλύειν. — Ἀρετῆς οἰκείον ἀδικίαν μισεῖν. — Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον τομίζειν. — Μὴ ἐπιγελαῖν τῷ σκώπορτι. — Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

3) *Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ἐσυμβούλευε τὰ μὴ πράττωμεν πᾶρ ὅτι ἠθέλομεν κατακρίνει τοὺς ἄλλους πράττορας· ἔλεγε δὲ καὶ τὰ ἐξῆς·*

Κτῆσαι ἀΐδια. — Κακοπραγοῦντα μὴ ὀνειδίξει. — Παρακαταθήκας ἀπόδος. — Ἄσφαρς τὸ μέλλον. — Ἄπληστον τὸ κέρδος. — Φίλει τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκορομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) *Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·*

Μηδὲν ἄγαν. — Μὴ ψεύδου ἀλλ' ἀλήθευε. — Τὰ σπουδαῖα μελέτα. — Μὴ κακοῖς ὀμίλει. — Νοῦν ἠγεμόνα ποιῶ. — Πρᾶος ἴσθι. — Ἡδορὴν φεῦγε, ἥτις λύπην τίττει. — Ἀρχεσθαι μαθῶν ἄρχειν ἐπιστήση. — Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα.

5) *Βίας ὁ Πριηνεύς, ἐθεώρει δυστυχεῖ ἐκεῖνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται γὰ ὑποφέρει γενναίως τὴν δυστυχίαν τοῦ· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·*

Νόει τὸ πρατιζόμενον. — Βραδέως ἐγχείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιῶ. — Μισεῖ τὸ ταχὺ λαλεῖν. — Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. — Ἐξεις πόρῳ ἐγκράτειαν, πλοῦτῳ φιλίαν, σιγῇ κόσμον.

6) *Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, ἐβεβαίονεν ὅτι διὰ τῆς μελέ-*

της καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Μελέτα τὸ πᾶν. — Αἱ μὲν ἡδοραὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι. — Ἐπισηφαλὲς προπέτεια. — Κέρδος αἰσχροῦν φύσεως κατηγορία. — Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. — Παρασκευάζε σεαυτὸν ἄξιον τῶν γονέων. — Λόγων ἀποφρόντων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ. — Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἀμαρτάνειν. — Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανῶν δὲ μακαρίζου. — Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

7) Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·

Γνώθι σεαυτὸν. — Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον. — Πρεσβύτερον σέβου. — Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. — Θυμοῦ κράτει. — Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα. — Νόμοις πείθου. — Ἄδικούμενος διαλλάσσου. — Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. — Ζημίαν αἰροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχροῦν, τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεί. — Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως.

Ἀφοῦ ὁ διδάσκαλος μᾶς ὑπηγόρευσε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀνωτέρω, μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ τὰ ἐξῆς σύντομα ἀλλ' ὠραῖα γνωμικά, τὰ ὁποῖα, ὡς μᾶς εἶπεν, εἰς τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς ἐπίσης ἀποδίδονται.

Θεοὺς σέβου. — Θνήσκε ὑπὲρ πατρίδος. — Ἀκούσας νόει. — Ἄρχε σεαυτοῦ. — Φίλοις βοήθει. — Πρόνοίαν τίμα. — Σοφίαν ζήλου. — Φέγε μηδένα. — Ἐπαινεί ἀρετήν. — Πρᾶττε δίκαια. — Κακίας ἀπέχου. — Ἴδια φύλασσε. — Ἀλλοτριῶν ἀπέχου. — Εὐφημος ἴσθι. — Χρόνου φείδου. — Ὅρα τὸ μέλλον. — Ἐχῶν χαρίζου. — Δόλον φοβοῦ. — Γροῦς πρᾶττε. — Σοφοῖς χρῶ. — Εὐεργεσίας τίμα. — Φθόρει μηδεμίαν. — Διαβολὴν μισεῖ. — Δικαίως κτῶ. — Ἀγαθοῦς τίμα. — Αἰσχύνην σέβου. — Χάριν ἐκτέλει. — Τύχην στέργε. — Ἔριν μισεῖ. — Κρῖνε δίκαια. — Χρῶ χρήμασι. — Λέγε εἰδῶς. — Ομιλεῖ πρᾶως. — Φιλοφρόνει πᾶσιν. — Πέρας ἐπιτέλει μὴ ἀποδειλιῶν. — Εὐπροσήγορος γίνου. — Πρᾶττε ἀμετανοήτως.

— Ἀμαρτάρων μετανοεῖ. — Φιλίαν φύλασσε. — Εὐγνώμων γίγνου. — Ὀμόνοιαν δίωκε. — Ἀρρήτορον μὴ λέγε. — Ἐπὶ βώμῃ μὴ καυχῶ. — Πλούτει δικαίως. — Μαρθάνων μὴ κάμνε. — Κινδύνευσεν φορητῶς. — Νεωτέρους δίδασκε. — Πλούτῳ ἀπίσσει. — Σεαυτὸν αἰδοῦ. — Ἀτυχοῦντι συνάχθου. — Τύχῃ μὴπίστευε. — Παῖς ὢν κόσμιος ἔσθι, ἠβῶν ἐγκρατής.

Ἡ ΕΥΤΥΧΗΣ ΗΜΕΡΑ.

Ὀλόκληρον τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησε· διότι οὔτε ξηρόν, οὔτε ψυχρόν καὶ ἄψυχον, ἀλλὰ καὶ ζωηρόν, καὶ ποικίλον καὶ διδακτικώτατον ἦτον. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου ἠγαπήσαμεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν.

Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἑσπέρα, διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ὄντες βέβαιοι ὅτι πολὺ ἤθελε χαρῆ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἀν' ἐμάνθανε τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα μᾶς εἶχε προξενήσει· προσέτι δὲ ἡμεῖς καὶ περίεργοι νὰ πληροφορηθῶμεν τί ἔπραξε περὶ τοῦ βωβοῦ, τὸν ὁποῖον εἶχομεν ἀπαντήσει εἰς τὸν πρῶτον περίπατον.

Φιλοφρονέστατα μᾶς ὑπεδέχθη καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης· καθὼς δὲ ἐσυνείθιζε πάντοτε, ἤρχισε νὰ μᾶς ἐρωτᾷ καὶ περὶ τῶν μαθημάτων, καὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν μας ἀγώνων.

Ἄνεκφραστος δὲ ἦτον ἡ χαρὰ τοῦ γέροντος, ὅτε μᾶς ἤκουσε διηγουμένους μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωηρότητος τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας μαθήματος.

Μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, τόσον περισσοτέρως καλλονὰς θέλομεν ἀνακαλύπτει, καὶ τόσον περισσοτέρως εὐχαριστήσεις θέλομεν ἀπολαμβάνει, διότι ὁ διδάσκαλος ἔχει σκοπὸν διὰ τῶν παραδόσεων του νὰ ἐξελληνίσῃ ὄχι μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ αὐτῶν μας, ἀλλὰ ἰδίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Ἀκολούθως δὲ ἠρωτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην τί ἀπέγινεν ὁ κωφάλαλος τοῦ πρωῖνοῦ περιπάτου μας; Εὐχαρίστως δὲ ἐμάθαμεν ὅτι τὸν ἐσύστησεν εἰς τινα ἀρτοποιὸν, ὅπως ζυμώνων καὶ κοσκινίζων ἀπολαμβάνη τροφήν, κατοικίαν καὶ μικρὸν τινα μισθόν. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι μεγίστη ἦτον ἡ χαρὰ, ἥτις ἐζωγραφήθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυστυχοῦς βωβοῦ, ὅτε τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, καὶ διὰ χειρονομιῶν τῷ ἐξήγησεν ὅτι ἐκεῖ ἐργαζόμενος ἤθελε ζῆ ἡσύχως καὶ ἀνέτως.

— Ἀλλὰ βεβαιωθῆτε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ ἀγαλλίασιν ἠσθάνθη ἐγὼ σήμερον, ἐπιτυχὼν νὰ ἐλευθερώσω ἓνα δυστυχῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς πτωχείας, τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας. Τοιαύτας ἡδονὰς εὐχομαι ν' ἀγαπήσετε καὶ νὰ αἰσθανθῆτε καὶ ὑμεῖς, καλοὶ μου φίλοι, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἡδοναὶ, αἵτινες ἀθῶαι, εὐγενεῖς, διαρκεῖς καὶ πάντοτε γλυκύταται, ζωογονοῦν τὸν βίον, ὠραίαν δὲ καὶ σκόπιμον καθιστῶσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν μας. Ἐνῶ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώματος στιγμιαῖαι, κτηνώδεις, ἐπικίνδυνοι καὶ πολλάκις θανατηφόροι, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἰσχροὶ, καὶ διὰ τοῦτο φίλοι τοῦ σκότους.

Εὐτυχῆς τῷ ὄντι ἦτον ἡ σημερινή μου ἡμέρα· θέλει δὲ εἶσθαι ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τοῦ βίου μου, ἂν κατ' αὐτὴν συνετέλεσα εἰς τὸ νὰ προφυλάξω καὶ ὑμᾶς, τοὺς μικροὺς μου φίλους, ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς γλώσσης ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀσχημίαν καὶ τοὺς κινδύνους μᾶς ὑπενθύμισεν ἡ μετὰ τοῦ βωβοῦ συνάντησίς μας.

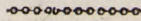
Ὅτε δὲ ἐτελειώσεν ἡ ἐσπερινή μας συναναστροφή, ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ἀπεχαιρέτησε διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου·

« Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκοπον καὶ τρομερὸν μαχαίρι·

» Ἄν δὲν προσέχωμεν αὐτήν, πολλὰς πληγὰς μᾶς φέρει. »

Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

« Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὕξαι
περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. »
(Ἰσοκράτους.)

ΜΕΤΑ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκάστης Κυριακῆς ἐπεσκεπτό-
μεθα συνήθως τὸν ἀγαθὸν Γεροστάθην, ὅστις πάντοτε εὕρισκεν
εὐχάριστόν τι καὶ ὠφέλιμον νὰ μᾶς εἶπῃ.

Ἦτο δὲ Κυριακὴ τῶν Βαίων ὅτε, ἐπισκεφθέντες τὸν ἀγαθὸν
γέροντα, εὔρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ
μας Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον, ἀγαπήσας πρό τινος καιροῦ διὰ
τὴν φιλομάθειάν του, εἶχε προσλάβει ὡς ψυχοῦϊόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς λοι-
πῆς οἰκογενείας του εἰς Σκόδραν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ὑπηρετῶν
ἔκτοτε τὸν Γεροστάθην, ἐξηκολούθει συγχρόνως μετ' ἄκρας ἐπι-
μελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου.

Ὅτε εἰσήλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Γεροστάθου, ἡ μετ'
αὐτοῦ ὁμιλία τοῦ Κωνσταντίνου διεκόπη· παρατηρήσαμεν δὲ
τὸν Κωνσταντῖνον σπρώχοντα πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθητο ὁ
γέρον, χρήματά τινα τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς εἰσερχομένους,—Εἰς πολὺ κα-
λὴν ὥραν ἤλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν ἔχω νὰ σᾶς κοινοποιή-
σω εἰδήσιν, ἣτις βεβαίως θέλει σᾶς χαροποιήσει, καὶ ἔτι μᾶλ-
λον θέλει αὐξήσει τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, συσταλεῖς ἐξ-
ῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ἐξεύρετε, παιδία μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ὅτι τὴν
προσεχῇ Κυριακὴν θέλομεν ἐορτάσει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆ-
ρος ἡμῶν Ἰησοῦ. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσῃ προθυμίᾳ μὲ ὑ-
πηρετεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἐνόμισα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ

τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα. Ἄλλ' ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτὰ ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκη νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμεινα, ἐξεύρετε τί μὲ εἶπεν;—Ἰπακούω, τὰ λαμβάνω, καὶ σὰς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλετε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου, διότι, ὅτε ἐκατοίκουν ἐδῶ, ἐβοήθουν τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του· ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω· — Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐσυνόδευσαν δάκρυα καρδίας, συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν καὶ τρυφερώτατον αἰσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντίνου μ' ἐνθύμισαν τὴν νεότητά μου, τοὺς γονεῖς μου, καὶ συνεκίνησαν καὶ τὴν ἰδικήν μου γεροντικὴν καρδίαν. Πόσον ἠγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχῆς ἤμην ὁσάκις ἠμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνέκφραστος ἦτον ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθην ὅτε εἰς τὴν ξενιτεῖάν μου ἠξιώθην διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδίσω μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς με κατέστησαν ἔκτοτε εὐτυχῆ!

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῆτε ἄξιοι τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεόν, χρεωστεῖτε τὴν ὑπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνά, πεινῶντα καὶ ἀδύνατα, ἡ μήτηρ σας πρώτη θερμῶς σὰς ἐνέδυσσε, καὶ μετὰ τὸ γάλα τῆς σὰς ἔθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς σὰς περιέβαλε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων τῆς τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάτευσεν.

Ἀσθενῆ καὶ πάσχοντα ἡ μήτηρ σας ἐφρόντισε νὰ σὰς θεραπεύσῃ, νύκτας δλοκλήρους ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας,

μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἱατρικὸν κρατοῦσα, καὶ μὲ τὴν ἄλλην τὰ σιωπηλά της δάκρυα σφογγίζουσα.

Κλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σὰς ὑπεσῆριξε, καὶ σὰς ἐνεθάρρυνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβέβαια βήματά σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνάρθρους, αὐτὴ πρώτη σὰς ἐδίδαξε τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποῖαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρόμενα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης ἡ μήτηρ σας πρώτη σὰς ἐδίδαξε τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρόνουσα μὲ σέβας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἀθώου σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σὰς ἐδίδαξε, πρὸς ἀνατολὰς στρεφόμενα, νὰ προσεύχεσθε ἐπικαλούμενα τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδίᾳ μου, χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας· αὐτοὶ ἐκοπίασαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιᾶζουν διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Τέκνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σέβονται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δεῖξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των, ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ περιθάλλοντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθένειαν, τὸ γῆρας αὐτῶν, εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουν ζῆσει βεβαίως δυστυχῆ καὶ ἄθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσον ἐπικινδύνους εἰς τὴν πατρίδα ἐθεώρουν τοὺς ἀχαρίστους υἱούς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως ἐδιόριζον ποτὲ ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουν αὐτοὺς ν' ἀναβῶσι, καὶ ν' ἀγορεύσωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων· διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γεννήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτὲ ν' ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτὲ νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

« *Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοὶ γένηται,* » λέγει μία ἐκ τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Ἰψίπτου.

« Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ, » λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

« *Εὐχαὶ γονεῶν στηρίζουσι θεμέλια οἴκων,* » μᾶς λέγουν τὰ ἱερὰ βιβλία μας.

Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπακοὴν καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἠκολούθησε τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὡν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὅτε ἐπρόκειτο νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, « *Πάτερ, εἶπε, μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν θέλημα γενέσθω.* »

Καὶ ὁ οὐρανὸς λοιπὸν καὶ ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστοργα, τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἀγνώμονα τέκνα.

Ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν ὅτι ὁποίας προσφοράς προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοιαύτας πρέπει νὰ περιμενώμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεῖα ἀπὸ τὰ τέκνα μας· « *Οἶους ἐράνους εισενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γῆρα παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.* »

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου θέλω σᾶς διηγηθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, περιστατικόν τι συμβᾶν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ο ΠΑΠΠΟΣ, Ο ΥΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πτωχὸς γέρων συνέζη μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦς του υἱοῦ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε περιθαλψῆν καὶ παρηγορίαν εἰς τὰ ἔσχατα καὶ ἀσθενῆ γηρατεῖά του.

Ἄλλ' ἀφοῦ διὰ τινὰ καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πατέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινα τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτοῦ, τὸν λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν διατηρῇ. — Καὶ πῶς θέλω ζῆσει; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ δυστυχὴς γέρων. — Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἀπαντᾷ ὁ σκληροκάρδιος υἱός.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ δεκαετοῦς Θωμᾶ, ὅστις ἀγαπῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νὰ ἴδῃ ὁποῖα θέλει εἶσθαι ἢ ἐκβάσις τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρός του.

Ὁ γέρον ἐστέναξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἔγγονόν του Θωμᾶν νὰ τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἐν μάλλινον κάλυμμα, διὰ νὰ ἔχη αὐτὸ ὡς στρῶμα καὶ ἐφάπλωμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὑπαιθρον ζωὴν του.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ πάππου του· ἀλλὰ φέρων τὸ περικάλυμμα, ἀντὶ νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν πάππον του, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν ὁποῖον, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νὰ κόψῃ αὐτὸ εἰς δύο.—Καὶ διατί; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του.

— Διότι εἶναι πολὺ μεγάλον, ἀπήντησεν ὁ Θωμᾶς· τὸ ἥμισυ θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν διὰ τὸν πάππον μου· τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἴσως χρειασθῆς σύ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω τότε ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς σὺ διώκεις σήμερον τὸν γέροντα πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἀχάριστον καὶ σκληροκάρδιον υἱόν. Συνελθὼν δὲ εἰς ἑαυτόν, ἔπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ γέροντος πατρός του, καὶ χύνων δάκρυα μετανοίας ἐζήτηε συγγνώμην, ὑποσχόμενος καλῆτέραν εἰς τὸ μέλλον διαγωγὴν.

Σωφρονισθεὶς δὲ ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παιδός του, ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ καὶ γηράλεον πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρον μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του καὶ τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτον ὁ ἀρχαῖος Αἰνείας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

Ο ΑΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Αἰνείας ἦτον εἷς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες μετὰ τοῦ ἔκτορος γενναίως ὑπερασπίσθησαν τὴν Τρωάδα κατὰ

τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλους τὴν Τρωάδα οἱ Ἕλληνες, εὐσπλαγχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων, ἐκήρυξαν ὅτι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἓν ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνείας παραβλέψας πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ὑπαρχόντων του, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφεστείας Θεότητός του, ὅπως ἔχη αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεῦτερον ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνείας ἀγαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγχίσην, ὄντα ὑπέργηρων, ἀσθενῆ καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε, παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρόν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνείου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολύτιμόν του περιουσίαν, ἀποδείξαντες οὕτως ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρον, οἱ Σπαρτιάται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας των· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιάται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι δὲ καὶ τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθήτου καὶ ἐναρέτου καρδίας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του δύναται ν' ἀγαπήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τοὺς φίλους του, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὁ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γονεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατὸν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ εὐγνωμονήσῃ πρὸς εὐερ-

γέτας, νὰ σεβασθῆ ἀνωτέρους, καὶ ν' ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν πατρίδα;
Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὠραῖον παράδειγμα τῆς
πρὸς τοὺς γονεῖς Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως.

Η ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣ ΧΕΙΛΩΝΙΣ.

Ἐβασίλευε ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, δμῶ-
νυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν ἔχων δὲ θυγατέρα
ὀνομαζομένην Χειλωνίδα, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Κλεομ-
βρότου, καταγομένου ἐπίσης ἀπὸ βασιλικὸν γένος.

Ἄλλ' ὁ Κλεόμβροτος, ὢν δοξομανῆς, ἐνήργησεν ὥστε ὁ Λεω-
νίδας, ὑποβληθεὶς εἰς δίκην, νὰ στερηθῆ τὸ βασιλικὸν του ἀ-
ξίωμα, καὶ ἀντ' ἐκείνου ν' ἀναβῆ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς
Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδας, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν
του, κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτη ναὸν τῆς Χαλκιοίκου
Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνίς τόσον ἠγάπα τὸν γέροντα πατέρα της,
καὶ τόσον συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ὥστε ἀπεφά-
σισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλέα σύζυγόν της,
καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς καὶ δόξας, πενθηφοροῦσα δὲ καὶ
μὲ λυμένην κόμην νὰ τρέξῃ εἰς τὸν ναὸν, διὰ νὰ συνικετεύσῃ
μετὰ τοῦ πατρὸς της, καὶ παρηγορήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν δυστυ-
χίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μα-
κρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνίς προθύμως ἐσυνό-
δευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, περιποιουμένη τὰ γηρατεῖά
του, καὶ παρηγοροῦσα τὴν θλίψιν του· προτιμήσασα εὐχαρί-
στως νὰ συμμερισθῆ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρὸς της,
παρὰ τὴν δόξαν καὶ τὰς τιμὰς τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Μετὰ τινα καιρὸν οἱ φίλοι τοῦ ἐξορίστου Λεωνίδου κατῶρ-
θωσαν ν' ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν πάλιν βασιλέα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδας καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς τὴν
Σπάρτην, ὁ Κλεόμβροτος κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ
Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδας λαβὼν στρατιώτας, ἐδιευθύνθη πρὸς τὸν ναὸν, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίβουλον Κλεόμβροτον.

Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ ὄλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε ἐμβάντες εἰς τὸν ναὸν εὔρον ἐκεῖ τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν, ἐναγκαλιζομένην τὸν ἰκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχουσαν τὰ δύο ἀθώα της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανεῖσα ἅπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθητος θυγάτηρ, ἀνεφάνη ἐπίσης καὶ σύζυγος ἀφωσιωμένη καὶ ἐνάρετος. ἤρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πατέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς συζύγου της.

Ἄπαντες δὲ συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατὴρ της Λεωνίδας τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης, τὴν δὲ θυγατέρα του ἐπροσκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἀλλ' ἡ ἐνάρετος Χειλωνίς, προτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρὰ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομβρότου τὸ ἕν ἐκ τῶν τέκνων της, λαβοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικὰς της τὸ ἄλλο, ἐπροσκύνησε τὸν βωμὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μελαγχολικῆ, ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ἐξορίαν του.

Ὅλοι οἱ ἔνδοξοι καὶ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες διεκρίθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς των ἀγάπην. Ὅσάκις καρδία, συναισθηνομένη ζωηρῶς τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης, διευθύνῃ τὸν βίον μας, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων βεβαίως μᾶς συνοδεύει, ὃ δὲ βίος εὐκόλως τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἔνδοξος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργέτης τῶν Θεβῶν, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀγάπην, χαίρων

δσάκις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν δσάκις ἐκεῖνοι εὐτύχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκησε τὴν λαμπρὰν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκη, στραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι « κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτον εὐδαίμων, ὄχι διότι » ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέλουν χαρῆ οἱ γέροντες γονεῖς του, » μανθάνοντες τὴν νίκη τοῦ υἱοῦ των. »

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτον ἡ καρδιά του πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν. Ἄν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀναφανῆ εὐεργέτης καὶ προστάτης ὄλων τῶν πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του· οὔτε ἤθελεν ἀναδειχθῆ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρίας του ἐδόξασε, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Μαντινεῖαν ἠρωϊκῶς ἐθυσίασεν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει δὲ νὰ ἐπεμβαίνη καὶ ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὰ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πρᾶως καὶ τὰς δυστροπίας καὶ τὰς ἐπιπλήξεις καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρός του.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητὴν του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναγνώσας τὴν ἐπιστολὴν, εἶπε· « δὲν γνωρίζει ὁ » Ἀντίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον τῆς μητρός μου ἀρκεῖ νὰ » σβύση μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς. »

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευσεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, συχνά-

κίς απέστειλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως ὅτι ποτὲ δὲν ἔπαυεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀνατραφείς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ του Λεωνίδου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος, εὐγνώμων, εὐεργετικός, καὶ μεγαλόδωρος, ὅχι μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς τοὺς φίλους του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους του ὥστε ἐὰν ἡ ἀνδρία καὶ ἡ ἔξοχος στρατηγικὴ ἱκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἀγαθότης ὅμως τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

Ο ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις του μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν κήπὸν του, διὰ νὰ μᾶς δεῖξη τὰς γεωργικὰς προόδους τοῦ συμμαθητοῦ μας Ἰωάννου.

Μᾶς ἔδειξε δὲ διάφορα νεόφυτα δένδρα ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα λαμπρότατα ἄνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα φυτευθέντα, σπαρθέντα καὶ καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μας Ἰωάννου. Παρῶν δὲ ὁ Ἰωάννης παρετήρει μειδιῶν καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατήρ, ὁσάκις τρυφερῶς ἀτενίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων τέκνων του.

Ὁ Γεροστάθης βλέπων ὅτι ἐθαυμάζομεν τὰς ὠραιότητας τοῦ κήπου του, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὐρίσκωμεν ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν ποία ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἐνὸς κήπου καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλῃ, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, αἰτινὲς στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, εἶναι τὰ καλὰ προϊόντα καὶ τὰ ὠραῖα ἄνθη, τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς, ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου ᾖναι ἀμμῶδες ἢ πετρῶδες, ὁ κήπος δὲν εὐδοκιμεῖ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἔχων

καρδίαν σκληράν και ἀναίσθητον, δὲν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ, και ἀληθῶς νὰ εὐτυχήσῃ. Καθὼς δὲ ὅσον εὐφορος και εὐγνώμων και ἂν ἦναι ἡ γῆ τοῦ κήπου, ὁ κήπος δὲν προοδεύει, ἂν κηπουρὸς ἄξιος δὲν ἐπιμεληθῆ και καλλιεργήσῃ αὐτόν, τοιοῦτοτρόπως δύναται τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθὴν, και ὅμως νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι δυστυχῶς παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν και ἐκπαίδευσιν τῆς ψυχῆς του.

Ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐαίσθητος και καλὴ, ὅσον καλὴ και εὐφορος εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κήπός μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουροὺς, ἐμὲ και τὸν Ἰωάννην, παρομοίως και ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτυχε, νέος ὢν, δύο ἀξιολόγους κηπουροὺς, τὸν Λεωνίδα και τὸν Ἀριστοτέλην, πρὸς καλλιέργειαν και μὀρφωσιν τοῦ νοῦς και τῆς καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία ἀφ' ἐνός, και ἡ καλλιέργεια ἀφ' ἑτέρου τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἄνθη, αὐτὰ τὰ θάλλοντα δένδρα, αὐτὰ τὰ ὠραῖα προϊόντα, τοιοῦτοτρόπως και ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαιδευθεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ και τοῦ διδασκάλου του, παρήγαγε τὰς εὐεργετικὰς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρώπους πράξεις, αἵτινες ὠραῖζουσι τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἰδοὺ, φίλοι μου, ἡ ὁμοιότης τὴν ὁποῖαν ἐγὼ εὐρίσκω μεταξὺ τοῦ κήπου μου και τῆς καρδίας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἀλλ' ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν και διαφορὰ τις οὐσιώδης· διότι ἡ μὲν καλλονὴ τοῦ κήπου μου εἶναι φθαρτὴ και πρόσκαιρος, τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει διαμείνει ἀμάραντον και ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γεροστάθου ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα· — Λοιπὸν δὲν ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾷ τις τοὺς γονεῖς του, και νὰ ἔχῃ ἐκ φύσεως καλὴν καρδίαν, διὰ νὰ εὐτυχήσῃ.

— Ὄχι βέβαια, ἀπάντησεν ὁ Γεροστάθης, δὲν ἀρκεῖ μόνον καλὴ γῆ διὰ τὴν ὑπάρξην καὶ καλὸς κῆπος, ἀπαιτεῖται καὶ καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει ὁ βίος τοῦ Ῥωμαίου Κοριολάνου.

Ο ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Κοριολάνος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ἐκ νεανικῆς ἡλικίας ἠσπάσθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀποχὴν τοῦ ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, διὰ τὴν καρτερίαν τοῦ εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν τοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ μεγίστην ἀγάπην τοῦ.

Ἐνῶ οἱ ἄλλοι στρατιωτικοὶ ἠγωνίζοντο διὰ τὴν δόξαν, ὁ Κοριολάνος ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐπεθύμει τὴν δόξαν διὰ τὴν δόξαν, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐφροσύνην, τὴν ὁποίαν ἡ δόξα τοῦ ἐπροξένει εἰς τὴν μητέρα τοῦ.

Ὅσάκις ἡ μήτηρ τοῦ ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον, μὲ δάκρυα χαρᾶς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔσφιγγεν αὐτὸν εἰς τὰς μητρικὰς τῆς ἀγκάλας, ὁ Κοριολάνος ἐθεώρει τότε ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ.

Ἐφρόντιζε δέ, ὡς καλὸς υἱός, τὴν διπλασιάζει τὸ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοήν τοῦ, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ὑπακοήν, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα τοῦ ἐχρεώσει.

Ὁ Κοριολάνος ἐνουμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ τοῦ τὸ ἠθέλησεν. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἔγινε σύζυγος καὶ πατήρ, ἐξηκολούθησε συνοικῶν μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ, καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς υἱικῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδιά τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακὴ· ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἔμεινεν ἄνευ ἀνατροφῆς τινος καὶ παιδείας· ὥστε μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τῷ ἐχάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἐλαττώματα· ὁμοιάζει λοιπὸν γῆν εὐφορὰν μὲν, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον,

ἥτις μεταξὺ τῶν αὐτοφυῶν ὠραίων ἀνθέων παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ, ὥστε ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθροὺς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολιταὶ του τὸν ἀπέφευγον· ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του, ἀγνοῶν ὅτι οὐχὶ ἡ καταγωγὴ, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τιμᾶ ἢ ἀτιμάζει· ἐπὶ τέλους ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του, ἐπεριφρόνει τοὺς συμπολίτας του, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τῆς ὑπεροψίας καθίστατο μισητός, ἐνῶ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἤθελεν ἀνυψωθῆ εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἀντρέφετο πρεπόντως, ἴσως μεγάλος δὲν ἤθελεν ἔχει τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἐξορισθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα μας οὔτε τὸν Ἀριστείδην μας ἐμιμήθη.

Ὁ ὀργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτῆρ του ἐπροκάλεσε τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Προσφυγὼν εἰς τοὺς Βουλούσκους, ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπεῖλει τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι ἔντρομοι τῷ ἀπέστειλαν διαφόρους πρεσβεΐας, ὅπως ἀποτρέψωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ὀλεθρίους σκοποὺς του. Ἀλλ' ὁ Κοριολάνος ἐπέμενεν ἀκαμπτος εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Τότε ἡ μήτηρ του, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριολάνου, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τειχῶν· παρουσιασθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν τῆς.

— Κοριολάνε, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ῥώμην, θέλεις πατήσῃς πρότερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μη-

τρός σου· διότι βεβαίως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω καὶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ υἱός μου θέλει θριαμβεύσει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον μεγάλου καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ν' ἀποκαθίσταται δούλος τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικακίας του, τῶν παθῶν του. Ἐὰν δὲ ἦσαι φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι τὴν μητέρα σου, καὶ ὑπάκουσον εἰς αὐτήν, ἵκετεύουσάν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς μεγάλης μητρὸς σου.

Γονυπετεῖς δὲ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριολάνου καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριολάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων τὴν δεξιάν της—Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μῆτερ, νίκην εὐτυχῆ μὲν διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὄλεθρίαν εἰς τὸν υἱόν σου· ἀναχωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης, νικημένος ὑπὸ τῆς μητρὸς μου. Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιουτοτρόπως ἡ ἀγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν της, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τὸ αἰώνιον αἵσχος, τὸ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἂν ἤθελον ἐκτελεσθῆ οἱ κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποὶ του, τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδεύσεως καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς του εἶχε συλλάβει.

Ο ΒΑΣΙΛΚΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπεθύμησε ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον χωρὶς ποτε νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἥτις καὶ τὸν υἱόν της δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῆ, καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου κάλλιον τοῦ ἀπείρου υἱοῦ της ἐγνώριζεν, ἀπέκρουε τὰ σχέδια τοῦ νέου Βασιγκτῶνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων, συμφωνεῖ μετὰ τινος

πλοίαρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἔτοιμον ἤδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν του εἰς τὴν λέμβον, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρός του διὰ ν' ἀποχαιρετήσῃ αὐτήν, καὶ λάβῃ τὴν εὐχὴν της. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσῃ ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ νέου Βασιγκτῶνος, ὥστε ἀμέσως ἐπαναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποχαιρετᾷ τὸν πλοίαρχον, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν ἔρωτά του ἐνώπιον τῆς υἱικῆς του ἀγάπης.

Ἡ θυσία αὕτη τοῦ εὐαίσθητου υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς φιλοστόργου μητρός του ἠξίωσαν ἐπὶ τέλους τὸν Βασιγκτῶνα ν' ἀναφανῇ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ νὰ ἐπονομασθῇ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ἄν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπέκουεν εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλ' ἠσπάζετο τὸ ριψοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἴσως ἄσημον καὶ δυστυχῆ ἤθελε ζῆσει, καὶ δυστυχέστερον ἴσως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὐρεῖ, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανατίσει.

Ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, τοὺς γονεῖς σας, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως ἅς μὴ ἦναι νεκρά, ἀλλὰ ζωηράν καὶ ἀκμαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς διαγωγῆς σας, διὰ τῆς ὑπακοῆς σας καὶ διὰ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητῆς σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ἰψίστου.

Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα κατὰ πρῶτον ἐμβαίνετε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς

κινδύνους, τὰ βάραθρα καὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς δυσκόλου ταύτης ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλὰς των, ὅπως φωτίζετε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας ἐκείνων· οὕτω δὲ θέλετε διατρέξει ἀσφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνώδες στάδιον τοῦ βίου.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ὑπηγόρευεν ἀκολούθως τοὺς ἐξῆς στίχους.

Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μας εἶν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας·

Ἄς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας.

Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν των

Τὴν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν νιῶν των.

Λοιπὸν ἄς ὑπακούωμεν, καὶ ἄς ἐγγνωμοῶμεν,

Δι' ἔργων δὲ ἄς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν.

T.

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

« Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. »
(Περιάνδρου.)

ΣΩΜΑΤΑ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας συχνάκις συνέβαινον μεταξὺ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕβρεις, ξυλοκοπήματα καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέπειαι δυσάρεστοι ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία μελανωμένα, μύται αἱματωμένοι, ὀφθαλμοὶ φλογισμένοι, κεφαλαὶ πληγωμένοι, καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθραι, ἐκδικήσεις καὶ ἀντεκδικήσεις.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάτης διὰ τῶν φρονίμων συμβουλῶν του, καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρός του ἐπροσπάθησε νὰ καταπαύσῃ τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξὺ ὅλων ἡμῶν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἀρμονίαν.

Ποτὲ δὲν ἴδομεν τὸν Γεροστάθην ὠργισμένον, ἐξημμένον ἢ σκληρὸν πρὸς τινα ἐξ ἡμῶν, εἰς ὅποιαδήποτε ἀτοπήματα καὶ ἂν ἐξετραχηλιζόμεθα· ἀλλὰ μὲ ὑπομονήν, μὲ φρόνησιν καὶ μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσαρέστους συνεπειὰς αὐτῶν, προσπαθῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν συναίσθησίν των, τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λόγου, ἔλεγεν, ἐκριζώνονται διὰ παρτός, ἐνῶ διὰ τοῦ τρόμου μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. Ὅθεν κεντῶν εὐστόχως τὴν φιλοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπεύθυνεν ὕβρεις, κακολογίας ἢ ῥαβδισμούς.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρον ὅτι ἡ καρδία τῶν παιδίων ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὁποῖον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν· καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐνώπιόν των ἔχουν. Πολλάκις τὰ παιδιά χάριν παιδιᾶς, καὶ πολλάκις ἀνεπαισθήτως καὶ ἀκουσίως μιμοῦνται τοὺς λόγους, τὰ κινήματα, τὰς πράξεις, τὸ ὕφος καὶ τὰς διαθέσεις τῶν μεγαλητέρων των, ἰδίως δὲ τῶν γονέων καὶ διδασκάλων των· καὶ οὕτω διὰ τῆς μιμήσεως ἀποκτῶσι βαθμηδὸν τὴν συνήθειαν τῶν ὅσων μιμοῦνται· ἐπὶ τέλους δὲ ἡ ἕξις καταντᾷ εἰς αὐτὰ δευτέρα φύσις.

Ὅθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τοῦ νὰ μᾶς δίδῃ ἀφορμὰς κακῶν ἕξεων, θυμόνων, ὕβρίζων ἢ ξυλοκοπῶν, ἀλλὰ ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλὰς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του, καθίστανεν ἀποτελεσματικωτέραν τὴν ἠθικὴν μας βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρον τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ· « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. » Τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι

πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Δὲν ἀρκεῖ, μᾶς ἐπρόσθετε, νὰ παρευρίσκεσθε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἢ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιάζεσθε εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἰψίστου· ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ εἰσέρχεσθε μὲ τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθετε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχετε εἰς τοὺς θεῖους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θεῖους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζετε τὴν καθημερινὴν διαγωγὴν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐὰν λοιπὸν προσέχετε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ἰψίστου ὑπενθυμιζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα, καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς· « Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, — *Eirēnē pāisir.* » Ἄς ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ἄς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐὰν θέλωμεν ὄχι μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις μᾶς ἐπανελάμβανεν ὁ Γεροστάθης μ' ὅλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

Ο ΚΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΜΑΤΙΟΝ.

Ἡμέραν τινὰ περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἴδομεν γέροντα ὅστις ἔκοπτε κλώνους ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον, χαιρετήσας φιλοφρόνως, ἠρώτησεν εἰς τί καταγίνεται.

— Κόπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλάθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρον.

— Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται, ἢ ἀποθνήσκει τῆς πείνης, ἢ ζῆ ἀτίμως· ὁ δὲ ἀτίμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερος τοῦ θανάτου.

Λαθὼν δὲ τὴν ἄδειαν τοῦ γέροντος ἐπῆρεν ἓνα ἐκ τῶν λε-

πτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου, καὶ λαβὼν τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλώνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν παλάμην του συνάμα πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδρασε διὰ λεπτοῦ σχοινοῦ, μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δεμάτιον τοῦτο.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σπάσωμεν αὐτοὺς ἠνωμένους ὅλους ὁμοῦ;

— Ἰδού, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνώσεως, τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμοιοῦς.

Ἐὰν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολιταί, οἱ ὁμοσθηεῖς, οἱ ὁμόφυλοι ᾖναι ἠνωμένοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμοιοῦντες, βεβαίως θέλουσιν κατασταθῆ δυνατοὶ καὶ ἄθραυστοι ὡς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλώνοι, συνενωθέντες εἰς τὸ δεμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροὶ εὐκόλως θέλουσιν ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουσιν θριαμβεύσει, καὶ θέλουσιν εὐδαιμονήσει.

Ἄλλ' ἔὰν δυστυχῶς ἢ διχόνοια, ἢ ζήλοτυπία, τὸ μῖσος, ἢ φιλοπρωτεία, ὁ φθόνος, ἢ ψευδοφιλοτιμία, ἢ ἰδιοτέλεια διαχωρίζωσι καὶ ἀπομονώνωσιν αὐτούς, εὐκόλως τότε ἕκαστος θέλει κατασυντριφθῆ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σας ἐσυντρίφθη ὁ μεμονωμένος κλώνος, τὸν ὁποῖον σᾶς ἐπαρουσίασα.

Ἡ ἐνωσις λοιπὸν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμός, ἢ διχόνοια, ἢ ἀντενέργεια, ἢ ἀπομόνωσις ἐλαττώνει καὶ καταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἱ ἠθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθουσι τινος αὐξάνουσι, τόσον μεγαλήτερα καὶ ἐπωφελέστερα εἶναι τὰ ἔργα του, καὶ βεβαιότερα ἢ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀποχαιρετῶν τὸν

γέροντα, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ τῷ σταίλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάθια.

Ἐντούτοις τὸ εὐθραυστον τοῦ κλώνου, καὶ τὸ ἄθραυστον τοῦ δεματίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πραότης τοῦ ἀνδρός, τὴν ὁποίαν καθ' ἡμέραν ὡς ὑπογραμμὸν ἐνώπιόν μας εἶχομεν, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πράους, εἰρηνικούς, εὐπροσηγόρους καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἠγαπημένους.

Ἄλλ' ἂν καὶ ὅλοι ὡς καλοὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα, δύο ὅμως ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο ἰδίως διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἥτις συνέδεε τὰς τρυφεράς τῶν καρδιάς. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ὀλίγα τινά, τὰ ὁποῖα ἔκτοτε ἐντυπωμένα ἔμεινον εἰς τὴν μνήμην μου.

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ ΦΙΛΟΙ.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομήλικες.

Οἱ γονεῖς τῶν, πτωχοὶ μὲν ἀλλὰ τίμιοι ἄνθρωποι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί, ἦσαν γείτονες, ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἐξ ἀπαλῶν δούχων ἐσχετίσθησαν καὶ ἠγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἡμερὰ καὶ ἰλαρὰ πρόσωπά τῶν ἐφαίνετο ζωγραφισμένη ἡ πραότης καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν τῶν. Πληρεστάτη ἀρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὑπῆρχε πάντοτε μεταξὺ αὐτῶν· ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη, καὶ στενὴ φιλία διαρκῶς συνήνονεν αὐτούς.

Πολλὰ δὲ δειγματα ἀληθοῦς φιλίας ἔδιδον ἀμοιβαίως οἱ δύο αὐτοὶ συμμαθηταὶ μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι ἦσαν βεβαίως εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἶσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι.

Δὲν ἐπερίμενεν ὁ Φίλιππος νὰ λάβῃ χάριν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ ν' ἀνταποδώσῃ αὐτὴν· ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενε ποτὲ τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του, διὰ νὰ προβῆ εἰς ἄλλην νέαν

χάριν. Τοιούτους λεπτούς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ ἀληθὴς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου του πολὺ ζωηρότερας ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦντος φίλου του. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινα, ὅτε κατὰ τὸ σῆνηθες ὄλοι ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες, ἔμειναν ὀπισθεν ἡμῶν, οἵτινες προχωρήσαντες εἶχομεν ἀναβῆ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὠραίου λόφου.

Ἐκεῖθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπνοτάτην θέαν τῆς πεδιάδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον προχωροῦντα πρὸς τινα μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦντα δρομαίως, καὶ ἐντρόμως κραυγάζοντα, διότι κατόπιν αὐτοῦ τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλως ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μὲ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μεταξὺ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεὶς ἀτρόμητος ἐνατενίζει θαρραλέως τὸν σκύλον, καὶ σκύπτει διὰ νὰ λάβῃ λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος ἅμα ἰδὼν τὸν νέον τοῦτον ἐχθρὸν ὀπλιζόμενον καὶ γενναίως περιμένοντα αὐτόν, στρέφει ἀμέσως τὰ νῶτα, καὶ κατησχυμμένος ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, τρέχων πρὸς βοήθειαν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, παρακολουθούμενος παρ' ὄλων ἡμῶν. Ἀλλ' ὅτε ἴδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φιλίππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν ἐφώνησεν· — Εὖγε! εὖγε! Ἀνδρέα! ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς, καὶ ζητωκραυγάζοντες, ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησιάσας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὸν εἶπε — Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ

φίλος ἀληθής, καὶ Ἕλληνα γενναῖος· ἐνῶ ἦσο ἀσφαλέστατος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ἐπροτίμησας νὰ κινδυνεύσῃς διὰ νὰ σώσῃς τὸν φίλον σου. Ἰδοὺ, παιδί μου, ἐπρόσθεσε, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρισθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ φιλία, ἣτις συγκεντρώνει αὐτούς, ἔσωσε τὸν Φίλιππον ἀπὸ τὸν καταδιωγμὸν τοῦ ὠργισμένου σκύλου. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἄς διαμείνῃ ἐντυπωμένη εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπάτε πάντοτε τὴν ἐνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀποστρέψετε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μας, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῶν φίλων μας, σᾶς προτείνω νὰ πλέξετε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους δρυός, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης, διὰ νὰ προσφέρωμεν αὐτούς πρὸς τὸν Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε σήμερον πρὸς τὸν Φίλιππον.

— Ναί, ναί, ἐφωνάζαμεν ἅπαντες, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν πρὸς ἀνεύρεσιν κλάδων δρυός καὶ μυρσίνης· ἀλλὰ προθυμότερος πάντων ἐφαίνετο ὁ μικρὸς Φίλιππος, σκιρτῶν ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τιμὴν ὁ φίλτατός του Ἀνδρέας.

Ὁ Γεροστάθης καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς, ἐπροσπάθει νὰ μᾶς συνειθίσῃ ν' ἀναγνωρίζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς καλητέρους ἡμῶν, σβύνων εἰς τὰς ἀπάλας καρδίας μας πάντα σπινθῆρα ψευδοφιλοτιμίας, φθόνου, ἀντιζηλίας καὶ διχονοίας.

Πολλάκις μᾶς ἀνέφερον ὅτι ἡ κυριωτέρα αἰτία, ἣτις κατέστρεψε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτον ἡ ἀντιζηλία, ὁ φθόνος, ἡ διχονοία καὶ ἡ διαίρεσις τῶν προγόνων μας. Τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τῆς ἰσότητος, τὸ ὁποῖον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπεκράτει, παρέσυρεν αὐτούς εἰς τὸ νὰ μὴ ἀνέχονται τοὺς ὑπερέχοντας. Ὅθεν ὁσάκις ἕξοχοι ἄνδρες ἐπαρουσιάζοντο, ἀμέσως ἀντιζηλῆται, φθόνου καὶ

καταδρομαὶ παρηκολούθουν αὐτούς. Ἄλλ' ὅπου οἱ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἱκανότητά των ἐξέχοντες, ἀντὶ νὰ ἐνισχύωνται, κατατρέχονται ὑπὸ τῶν φθονερῶν καὶ ἰδιοτελῶν συμπολιτῶν των, ἐκεῖ βεβαίως ἡ πατρὶς δυστυχεῖ καὶ καταβρέει.

Ἐντούτοις ἐτοιμάσαμεν τοὺς δύο στεφάνους, καὶ ἐφέραμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Γεροστάθην, ὅστις ἐν ὀνόματι ὄλων ἡμῶν τοὺς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Ἀνδρέαν.

Ὁ Ἀνδρέας μετὰ συστολῆς καὶ συγκινήσεως πολλῆς εὐχαρίστησε καὶ τὸν γέροντα καὶ ὄλους ἡμᾶς· λαβὼν δὲ μόνον τὸν ἐκ δρυὸς στέφανον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην — Ὁ στέφανος τῆς φιλίας δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν Φίλιππον· διότι ἂν ἐγὼ αἰσθάνωμαι φιλίαν πρὸς αὐτόν, τὴν φιλίαν μου ταύτην χρεωστῶ εἰς τὴν καλὴν καρδίαν καὶ τὸν γλυκύτατον χαρᾶκτῆρα τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τῆς φιλίας ἧτις μᾶς συνδέει, καὶ εἰς αὐτὸν ἐπομένως ἀνήκει ὁ στέφανος τῆς μυρσίνης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀνδρέου εἰς ἄκρον ἐχαροποίησαν τὸν Γεροστάθην· ὅθεν προθύμως ἐπρόσφερε τὸν ἄλλον στέφανον πρὸς τὸν Φίλιππον. Τοιοῦτοτρόπως δὲ εὐχαριστήθη ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ὡς ἀληθὴς φίλος ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῆ μετὰ τοῦ Φιλίππου του τὴν δόξαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ Γεροστάθης ἀφοῦ ἐπαίνεσε τὸν Ἀνδρέαν διὰ τὴν ἀγαθὴν του ψυχὴν, ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Φίλιππον γενναία διαγωγὴ τοῦ Ἀνδρέου ὁμοιάζει πολὺ τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλικιτιάδην εἰς τὴν μάχην τῆς Ποτίδαιας, καὶ ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Ο ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΦΩΝ.

Ὁ ἐνάρετος Σωκράτης πολλάκις ἔλεγεν ὅτι τὸ πολυτιμότερον καὶ χρησιμώτερον ἀφ' ὅσα κτήματα δύναται τις ν' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι εὐλικρινὴς καὶ πιστὸς φίλος. Πολλάκις δὲ παρεκίνει τοὺς ἀκροατάς του νὰ προσπαθῶσι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν των τὴν ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοιοῦτου πολυτίμου θησαυροῦ.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἦτον ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν. Δὲν ἦτον ἐξ ἐκείνων οἵτινες, κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θέλουσι κληθῆ ἑλάχιστοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διδάσκοντες τὰς ἐντολάς ἀλλὰ μὴ φυλάττοντες αὐτάς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκράτης ἦτον ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ὄχι μόνον διδάσκουν, ἀλλὰ καὶ πράττουν τὸ ἀγαθόν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν·

α "Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται. »

Τοιοῦτος ὦν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς διδασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ὅτι τὸ καλὸν παράδειγμα ὠφελεῖ πολὺ περισσότερον παρά τὰς συμβουλὰς καὶ διδασκαλίας, καὶ ὅτι ἀπ' ἐναντίας τὰ κακὰ παραδείγματα πολλάκις καταστρέφουν καὶ αὐτῶν τῶν ὠραιότερων συμβουλῶν τὰ ἀποτελέσματα.

Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν του ἐπεσφοράριζε διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρός του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ διὰ τῶν ὠφελίμων ἠθικῶν καὶ πατριωτικῶν συμβουλῶν του κατάρθωσε ν' ἀποκτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκιβιάδην, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα, διορθῶν τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς δοξομανίας καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς ἀσχῆμιζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτιδαίαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσεν καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ φίλου του Ἀλκιβιάδου. Ἀμφοτέροι κατὰ τὴν μάχην ἠνδραγάθησαν· ἀλλ' ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς ἔπεσεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ βεβαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φονεύσει αὐτόν, ἂν ὁ Σωκράτης γενναίως δὲν τὸν ὑπερασπίζετο, διακινδυνεύσας προθύμως τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ τὰ βραβεῖα τῆς ἀνδρείας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν μάχην

ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς ἀνδρίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπως δοθῶσιν εἰς τὸν νέον αὐτὸν φίλον του ὁ στέφανος καὶ ἡ πανοπλία, ἐνῶ ταῦτα δικαιοματικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνήκον. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης ἐπεθύμει διὰ τῆς βραβεύσεως ν' αὐξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ νέου Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλὰ ἔργα· ὡς ἀληθῆς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων του ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἡ διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν Φίλιππον δικαίως μ' ἐνθύμισε τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν καὶ φίλον του Ξενοφῶντα τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπέδειξεν.

Εἰς τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν εἰς τὸ Δῆλιον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου του, καὶ ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Ἄλλ' ὁ φίλος του Σωκράτης, ἂν καὶ πεζός, ὄρμηξ' γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου του, ἀρπάζει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τρέχων δρομαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον του Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιούτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι, καὶ αἱ ἀληθῶς ἐνάρετοι καὶ εὐγενεῖς ψυχαί. Ἄλλὰ τοιούτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν καὶ οἱ Θηβαῖοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας.

Η ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

Ὁ γέρων Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζηλοτυπίας καὶ τοὺς φθόνους, οἵτινες δυστυχῶς διεχώρισαν τοὺς πλείστους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ἀνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγαλλόμενος θαυμάζει τὴν

εὐγενῆ φιλίαν, ἥτις, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν Θηβῶν, ἤνωσε τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀσπασθέντες ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἀμφοτέροι ἐμπνεόμενοι, δὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἀτομικῶν ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων· οὕτω δὲ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατηγοὶ ὁμονοοῦντες, καὶ συνάρχοντες συμφωνότατοι, ἐπιτυχόντες διὰ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν καὶ ἀγώνων των νὰ ἴδωσι τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρώτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς τινα μάχην ὁ Πελοπίδας, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ πατρίδος καὶ λαβὼν ἑπτὰ πληγὰς, ἔπεσεν ἡμιθανὴς ἐπὶ σωροῦ πληγωμένων. Ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἂν καὶ ἐθεώρει φονευμένον ἤδη τὸν ἑπτάκις πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὁμῶς ἀμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν, ἂν ὄχι τῆς ζωῆς, τοῦλάχιστον τοῦ σώματος καὶ τῶν ὄπλων τοῦ συμπολίτου καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγόνεται καὶ αὐτὸς εἰς μὲν τὸ στῆθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλος σώζει ὄχι μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὄπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουν ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ γένεσιν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἂν ἀμφοτέροι δὲν εἶχον καρδίας ἐναρέτους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὑπὸ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ φλογιζόμενας, οὔτε ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤθελε διακινδυνεύσει γενναίως ὑπὲρ τοῦ Πελοπίδου, οὔτε ὁ Πελοπίδας ἤθελε ἀναφανῆ φίλος σταθερὸς καὶ εἰλικρινῆς τοῦ μεγάλου Ἐπαμεινώνδου.

Εἰς τοὺς μυθικοὺς καὶ ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀναφέρονται παραδείγματα φίλων πιστῶν συγχρότερα παρὰ εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου δὲ ἐσυμπέρανεν ὅτι διὰ

ν' ανάψη τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς φιλίας ἀπαιτοῦνται ἤθη ἀρχαίκα, ἀθῶα καὶ εἰλικρινῆ· καὶ ὅτι ὅσον τὰ ἤθη φθείρονται, τόσον σπανιώτερον ἀποκαθίσταται τὸ ὠραῖον καὶ λαμπρὸν φαινόμενον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ὡς ζεύγη παραδειγματικῆς φιλίας μνημονεύονται ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, — ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους, — ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος, — ὁ Ὁρέστης καὶ ὁ Πυλάδης.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἱστορία ὡς παραδειγματικὴν ἀναφέρει καὶ τὴν φιλίαν, ἣτις ἤνωσε τὸν Δάμωνα μετὰ τοῦ Πυθίου. Οἱ φίλοι αὐτοὶ, φιλονεικήσαντες τίς ἐκ τῶν δύο ν' ἀποθάνῃ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἄλλου, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ φιλία ἀποτελεῖ μίαν ψυχὴν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Πολλάκις δὲ ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου καὶ τὰ ἐξῆς·

« Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ ὡς τὰ ὑποκάμισά του.

» Πρὶν συνδέσῃς μετὰ τινος φιλικὰς σχέσεις, σπούδασον μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, μήπως ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς ἀποκτήσῃς ἰδιοτελεῖν τινα κόλακα, ἢ ψευδόφιλον, ἢ κακοήθη σύντροφον.

» Βραδέως μὲν ἀπόκτα φίλον, ἀλλ' ἡ φιλία σου ἄς διαμένῃ σταθερὰ καὶ διαρκῆς.

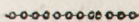
» Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

» Τίμα τὴν περιουσίαν σου διὰ νὰ βοηθήσῃς φίλον σου τινὰ σπουδαῖον δυστυχοῦντα. »

Εἰς τὸν Γεροστάθην δὲ ὀφείλω καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθέστατον στίχον·

« Δῶρον Θεοῦ πολύτιμον εἶν' ἡ πιστὴ φιλία.

» Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν δίδεται τοιαύτη εὐτυχία. »

Ρ.

ΗΛΟΝΗ ΓΑΥΚΥΤΑΤΗ.

—————

« Ἀκολουθεῖ ἐλευθεριότητι ἢ φιλανθρωπία
καὶ τὸ ἐλεητικὸν εἶναι. »

(Ἀριστοτέλους.)

ΑΥΓΗΝ ΤΙΝΑ τοῦ Μάϊου ἐπρόκειτο ὁ Γεροστάθης νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχὴν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλων. Ὅλοι δὲ κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν ἡμεθεα παρόντες εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

— Παράδοξος ἢ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον. Αὐτὸς ἐξυπνᾷ πάντοτε τόσον ἐνωρίς, ὥστε εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστερος τοῦ σχολείου σας. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐγέλασεν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοίξεως. Ἐντούτοις ἄς ὑπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολὺς, καὶ μάλιστα ὁ πρωϊνὸς ὕπνος, χαυνώνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου· ἀλλὰ διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρατηρήσαμεν ὅτι ἡ θύρα τῆς ἦτον ἡμίκλειστος· συγχρόνως δὲ ἠκούσαμεν ἔξωθεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάσαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδασκε τινὰ νὰ συλλαβίζῃ. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν ἠκροάσθη ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πέτρου, ἔσπρωξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε παρακολουθούμενος παρ' ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς, ἐκλείσει τεταραγμένος τὴν ὁποίαν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε συγχώρησιν διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ προσδιωρισμένη ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομιζάμεν ὅτι ἀκόμη κοιμᾶσαι.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη, εἶμαι ἐξυπνος πρὸ δύο ὥρων. Πλησίον δὲ τοῦ Πέτρου ἴστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶς ἦτον ἄγνωστος, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμούμεθα ποῦ καὶ πότε εἴχομεν ἰδεῖ αὐτό.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπήντησε.— Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Κώσταν, ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον, ὅτε ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῶ ὄντι πολὺ δύσκολον ν' ἀναγνωρίσωμεν τὸν μικρὸν Κώσταν, διότι καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἴχομεν ἰδεῖ κλαίοντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον ἀρχοντόπουλον, εἶχε καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά του καταλασπωμένα, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ρυπαρά καὶ ἐσχισμένα· ἐνῶ ὁ μικρὸς μαθητὴς τοῦ Πέτρου ἦτο καθ' ὅλα καθαρώτατος· οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ρακενδύτης.

Ἐξήλθομεν ἐντούτοις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχήν· διαφόρους δὲ καθ' ὁδὸν ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπεύθυνεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν Πέτρον· θέλω δὲ διηγηθῆ ἐν περιλήψει τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνομιλίας των.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΤΩΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἀνέφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερήφανου Θεοδώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνήν, καθ' ἣν ἐνῶ ὁ Θεόδωρος ὄχι μόνον ἐξύβρισε βαρβαρικῶς τὸν Κώσταν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του, καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατῴρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγὴ τοῦ μικροῦ Κώστα, καὶ ἡ ἀφέλεια, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωσε τότε τὸν Γεροστάθην ὅτι κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς του ποτε δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

Ἄμα λοιπὸν ἀκούσας ὁ Πέτρος ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχεν ἄλλα ἐνδύματα, ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων τὰ ὁποῖα ἐφόρει, ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ παρεκάλεσε τοὺς καλοὺς του γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κώσταν τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαγχνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσήκουσαν τὴν παράκλησίν του. Ὁ δὲ Πέτρος ἀφοῦ ἐφρόντισε νὰ πλυθῇ ὁ Κώστας, τὸν ἐνέδυσσε τὰ καθαρὰ του φορέματα, τῷ ἐσύστησε στενωῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἔδωκε καὶ ἐν ψωμίον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀκολούθως ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτωχικὴν του καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν της οὕτω μεταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ἰψιστον, καὶ εὐχέθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέτρον. Τὰ δὲ μικρὰ της παιδίᾳ, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρατοῦντα τὸ ψωμίον, ἐπερικύκλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν ἀδελφὸν των, καὶ τῷ ἐζήτησαν ἀνά ἐν τεμάχιον.

— Ποτὲ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδίᾳ μου δὲν ἠσθάνθη ἡδονὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ γλυκύτατον καὶ ἡδονικώτατον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον μοὶ ἐπροξένησεν ἡ διαγωγὴ μου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του ἐδιηγῆθη εἰς τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα του τὴν κατανυκτικὴν σκηνὴν τῆς καλύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς γυναικός, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας της, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης της, καὶ τὴν ζωηρὰν χαρὰν τῶν πειναλέων τέκνων της, ὅτε ἶδον τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

Ἀκολούθως δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς του νὰ σέλλωσι δι' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Κώστα ἐν ψωμίον, ὑποσχόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ ἐνδύματά του περισσότερον, ὅπως οἰκονομῶσι τοιουτοτρόπως οἱ γονεῖς του τὸ ψωμίον τῆς πτωχῆς οἰκογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλόνητος σύζυγός του συνεκινήθησαν, κατεφίλησαν αὐτὸν, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ ζητηθὲν ψωμίον.

Ἄλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότεινε εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ἢ ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχτο νὰ βοηθῇ τακτικῶς τὸν κανδουλανάπτῃν εἰς τὴν καθαριότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν πρότασιν ταύτην. Ἐκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ κανδουλανάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν νάρθηκα καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδάσκετο. Οὐδεὶς δ' ἐγνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημοσύνην τοῦ Πέτρου, μέχρι οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οἰκογένειάν του διαγωγή τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστησε τὸν φιλόνητον Γεροστάθην· καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπεριμέναμεν δὲ ἀνυπομόνως νὰ παρουσιασθῇ περίστασις κατάλληλος, ὅπως μιμηθῶμεν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐνόησας τὴν καλὴν διάθεσιν, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς καρδίας μας ἐγέννησεν ἡ διαγωγή τοῦ Πέτρου, καὶ θέλων ἔτι μᾶλλον νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν, ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ ἐλεήμονα αἰσθηματά του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι, ἂν ἐξακολουθῆσῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐσπλαγχνικὴν διάθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῆ ἄνθρωπος τέλειος.

Ἰδοὺ δὲ, μᾶς εἶπε, ποῖον ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον.

Ο ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἡμέραν τινα, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, παιδιὰ ὠδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτὰ καὶ προσευχηθῆ

ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν· «ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», διότι αἱ καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι εὐχίσθητοι, καθαρὰι, καὶ ἀμίαντοι ἀπὸ τὰς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπομένως ἄξιαι τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπαρουσιάσθη καὶ νεανίσκος, ὅστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν. — *Τί ἀγαθὸν γὰ πράξω διὰ γὰ ἔχω ζωὴν αἰώνιον;*

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν. — *Ἐὰν θέλῃς γὰ εἰσελθῆς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.*

— Ὅλας ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος, τί ἄλλο λοιπὸν μοὶ μένει;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. — *Ἐὰν θέλῃς γὰ γίνῃς τέλειος, ἔπαυε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλεις ἀποκτήσει οὕτω θησαυρὸν αἰώνιον καὶ ἄφθαρτον εἰς τοὺς οὐρανοὺς.*

Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχοὺς, ὅχι μόνον αἰσθανόμεθα ἠδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεθα, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰώνιον, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος.

Δαρεῖζει Θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομὼν εἰς τὴν Γραφήν, ὁ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει· *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.* Ὅλον δὲ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον του διήλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ ζῶντος παραδείγματός του μᾶς διδάξῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τινὲς νομίζουσι ὅτι ἀπαιτεῖται γὰ ἦναι τις πλούσιος διὰ γὰ ἦναι καὶ ἐλεήμων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἰδέα εἶναι ἐσφαλμένη. Οἱ πλούσιοι, ἔχοντες περισσότερα μέσα, ἔπρεπε βεβαίως γὰ ἐνεργῶσι καὶ περισσοτέρας ἐλεημοσύνας, ἐνῶ αὐτοὶ συνήθως κάμνουν τὰς ὀλιγωτέρας· διότι ὁ πλοῦτος, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, διαστρέφει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν νοῦν καὶ σκληρύνει τὴν καρ-

δίαν. Ὅσον ὀλιγώτερον δὲ πλούσιος εἶναι τις καὶ ὅσον πλησιέστερα εἰς τὴν πτωχείαν εὐρίσκεται, τόσον εὐκολώτερα συναισθάνεται τὰ δεινὰ τῆς ἐνδείας, τόσον δὲ ἐπιβρῆπεστέρα εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καθίσταται ἡ καρδία του. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς παρηγορῶν τοὺς πτωχοὺς ἔλεγε περὶ αὐτῶν· *Μακάριοι οἱ πτωχοὶ ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.*

Ὁ Πέτρος βεβαίως δὲν εἶναι πλούσιος, ἀλλὰ κατῴρθωσε τὴν σῶσιν καὶ περιθάψῃ ὀλόκληρον πτωχὴν οἰκογένειαν οὐχὶ διὰ τῶν χρημάτων του, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονος καρδίας του. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν ἐνεργεῖται μόνον διὰ τοῦ χρηματος τοῦ δεδομένου εἰς τὸν πτωχόν. Πολλάκις μία συμβουλὴ ὠφέλιμος, μία καλὴ διάθεσις, μία σύστασις, μία φροντὶς φιλάνθρωπος, μία διδασκαλία, ἐν ἐργόχειρον, εἶναι ἐλεημοσύνη πολυτιμότερα, μὴ ἀπαιτοῦσαι πλοῦτη καὶ χρηματικὰς θυσίας, ἀλλὰ μόνον χριστιανικὴν εὐαίσθητον καρδίαν.

Ἄν μόνον οἱ πλούσιοι ἠδύναντο νὰ ἐλεῶσιν, ὁ Θεὸς δὲν ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως τόσον ἄδικος, ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς γενικὸν χρέος παντὸς χριστιανοῦ, εἴτε πλουσίου, εἴτε πτωχοῦ.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐδιηγήθη τὸ ἐξῆς Ἀγγλικὸν ἀνέκδοτον, διὰ νὰ μᾶς δεῖξῃ πόσον φιλελεήμων εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν πτωχῶν.

Ἡ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΤΥΦΛΗΣ.

Εἰς τινὰ πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἐπ' ἄμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περιθάψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδασχὴν πολλοὶ προθύμως προσήλθον εἰς τὸν ἱερέα, προσφέροντες τὸν ὀβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδα τυφλὴν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὀδηγηθεῖσαν πλησίον του, καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὅχι, κόρη μου, τῆ εἶπεν ὁ ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμ-

ματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεάνις, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατάστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας μου ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκασιά μου. Ἡ προσφορά μου εἶναι τὸ περισσεύμα τῶν κόπων μου, καὶ ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παρακαλῶ λοιπὸν, δέχθητι τὴν προσφοράν μου. Γνωρίζω τί ἐστὶ πτωχεία. Πρὶν ἐμβῶ εἰς τὸ κατάστημα, ἐγύριζα νυχθημερὸν ζητεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαβατῶν, καὶ τοὺς πικροὺς τῶν λόγους, καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινώσα, ἐπέρασα ἄϋπνος εἰς τὰς δημοσίους ὁδοὺς. Ἡ καρδιά μου κλαίει ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁσάκις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.

Ἄπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεάνιδος, ὃ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώναξεν.— Ἰδού, φίλτατοι ἀδελφοί, διατί ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτωχῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν!

Τὸ γενναῖον παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης, καὶ οἱ κατανυκτικοὶ πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα ὅλων τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἐξοικονομηθέντες ἠυλόγουν τοὺς εὐεργέτας τῶν, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνίδα.

Αἱ ἐφημερίδες ἐξύμνησαν τὴν φιλελεήμονα καλαθοποιόν. Πανταχόθεν δὲ συνέρχοντο εἰς τὴν κατοικίαν τῆς διὰ νὰ τὴν γνωρίσωσι καὶ προσωπικῶς, ἀγοράσωσι δὲ καὶ καλάθιον τι ἐκ τῶν χειρῶν τῆς.

Τοιοιτοτρόπως ἡ ἐλεήμων τυφλὴ, ὅχι μόνον εἰς τὴν μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν πλουσιοπαρόχως ἐλεήθη παρὰ τοῦ Ἰψίστου· διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπωμένη παρὰ πάν-

των ἔζησεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ τῆς ἐλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τοὺς πτωχοὺς, νὰ ἠδύνη τὴν ψυχὴν της, καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Ἀθανάσιος εἶπε πρὸς τὸν γέροντα — Ἄλλοτε, νομίζω, μᾶς εἶπετε ὅτι δίδοντες ἐλεημοσύνην ἐνθαβρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν — Ὅσακις τις καταφεύγει εἰς τὴν ζητείαν ὡς ἐκ τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρτάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, κατὰ τὸν ὁποῖον « οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτωσαν. »

Ἐλεημοσύνη διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἢ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις, οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργασίας, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἄλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοὶ οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἔξοδα τῶν οἰκογενειῶν των. Ἰπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ γήρατος, ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιβρόχτως εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ μ' ἔλεγε φίλος μου ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου τὰς ἀξιωμαμῆτους ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σᾶς διηγηθῆ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ρωσσίας ἐγνώρισα ἱερέα σεβάσμιον διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν του.

Ποτὲ πτωχὸς ἄξιος ἐλέους δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῆ.

Οἱ παρηγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαὶ, μετὰ τῶν ὁποίων ἐσυνόδευσ τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁσάκις πτωχός, δυνάμενος ὅπωςδῆποτε νὰ ἐργασθῆ, ἐπαρουσιάζετο ζητῶν ἐλεημοσύνην· — Διὰ τὴν ἐργάζεσθαι ; ἦσαν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν ὁ δυνάμενος, καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῆ, εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, ἦτον ἡ πρόχειρος ἀπάντησις τῶν πτωχῶν. — Λοιπόν, τοῖς ἔλεγε τότε, ἀντὶ νὰ σὲ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σὲ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου σου καὶ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου σου κερδίσης καὶ φάγησ τὸν ἄρτον σου. Ἐπομένως ἄλλους μὲν ἐκ τῶν πτωχῶν τούτων παρήγγελλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπάνωσι πέτρας, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους ν' ἀνοίγωσιν αὐλακας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρὰ δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχως ἀντήμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.

Ἡμέραν τινά, ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων πρόχειρον ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς τινὰ πτωχὸν ὑγιῆ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῆ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ξύλων.

Ἄφοῦ ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του ἓν ρόμβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχη καὶ ἄλλην ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτὸν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεύτερον ρόμβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Τοιουτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς ἀργοὺς ἐσυνειθίζεν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπωφελῆ, καὶ ἐπομένως εὐάρεσον καθίστανεν, ὅπως ἔτι μᾶλλον συνοικειόνη μετ' αὐτῆς τοὺς πτωχοὺς.

Αὐτή, μ' ἔλεγεν, εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλεημοσύνη, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τοὺς ἐξ ὀκνηρίας ἢ ἐξ ἀργίας πτωχοὺς.

Ἀλλὰ δὲν περιορίζετο ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβατικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὐρίσκη μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν χωριῶν ἐμιμοῦντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν ἤθελε βεβαίως σμικρυνθῆ οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγὰς του.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν πληγῶν, μὰς εἶπεν, ὅτι εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη οἱ εὐποροὶ πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουν νοσοκομεῖα πρὸς νοσήλευσιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπόρων, ὀρφανοτροφεῖα, καταστήματα διανέμοντα τροφὴν εἰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας, καταστήματα τῶν τυφλῶν καὶ ἀλάλων, γεροντοκομεῖα, ἐργοστάσια τῶν πτωχῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορά μας, τὸν ἔνδοξον καὶ ἐλεήμονα Κίμωνα.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Ἀφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιὰς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἰκανότητα τοῦ πατρὸς του Μιλτιάδου, καὶ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὁποῖον περιγράφουν εὐειδῆ τὸ πρόσωπον, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ μὲ κόμην μακρὰν καὶ οὐλῆν, εἶχε χα-

ρακτῆρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν καὶ πατριωτισμὸν ἐνθερμον.

Ἀφοῦ οἱ βάρβαροι ἀπεκρούσθησαν γενναίως εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ Κίμων καταδιώξας καὶ κατατροπώσας αὐτοὺς δραστηρίως καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἠλευθέρωσεν ὅλους τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰ βάρβαρα ἔπλα καὶ τὴν Περσικὴν δυναστείαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἐχθρικὰ πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξωλόθρευσεν, ἀποδιβάσας αὐθημερὸν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ κατὰ τὴν ἐνδοξον ἐκείνην ἡμέραν διπλῆ νίκη τοῦ Κίμωνος κατὰ τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν δικαίως ἐθεωρήθη λαμπροτέρα καὶ ἀπὸ τῆς ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας καὶ ἀπὸ τῆς πεζομαχίαν τῶν Πλαταιῶν.

Ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων δὲ κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν, οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἱκανά, διὰ τῶν ἔποιων καὶ τὸ νότιον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως κατεσκεύασε, καὶ τὴν Ἄγορὰν φιλοκάλως μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν μὲ ὕδατα καὶ μὲ συσκίους περιπάτους κατεστόλισε.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ὠραίων τεχνῶν, αἵτινες, ὡσάκις συνειθίζωσι τὰ αἰσθητήρια καὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἰσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀληθοῦς ὠραίου, ἐξημερόνου καὶ ἐξωραΐζου καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἐθνῶν.

Ὅχι μόνον δὲν ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ ποτὲ ἀδίκως χρήματα ὁ Κίμων, ἀλλ' ὅσα ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεται· τὰ μετεχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται, εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. «Κτᾶσθαι μὲν τὰ χρήματα ὡς χρῆτο,

χρησθαι δὲ ὡς τιμῶτο, » δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος.

Ἐκ νεότητός του ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην ἶδεν ἀποθνήσκοντα ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε καταδικασθῆ, καὶ αὐτὸς δὲ ὢν ἐνδεὴς ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῆ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθανόντα πατέρα του, μέχρις οὔ ὁ γαμβρός του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε, πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου ἤνοιξαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος· ὥστε γενναίως ἀφιέρωσε πᾶν ὅ,τι ἐντίμως ἀπέκτησε πρὸς περιθαλψιν τῶν πτωχῶν συμπολιτῶν του.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτούς εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἔλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἶκόν του εἶχε δεῖπνον λιτὸν μὲν, ἀλλ' ἀφθονον, ὅστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἤθελεν, ἔλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως ἐδείπνει. Δὲν ἐκάλει εἰς τὰ γεύματά του, ὡς οἱ σημερινοὶ πλούσιοι, πλουσίους πρὸς ἐπίδειξιν πολυτελείας καὶ ματαιοφροσύνης, ἀλλὰ πτωχοὺς καὶ πεινῶντας πρὸς παρηγορίαν τῆς ἐνδείας των.

Ὅσάκις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του ἐσυνοδεύετο ὑπὸ ὑπηρετῶν, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς βακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς, ἀλλὰ γενναίως, διένειμεν εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος, θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἀνδρός, λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπαρέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ Κρόνου.

Ἀλλ' ἐγώ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κίμωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σᾶς φανῆ παράδοξος. Τὸν θαυ-

μάζω διότι, ἐνῶ ἦτον υἱὸς ἐνδοξοῦ πατρός, τοῦ Μιλτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρός του.

— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησέ τις ἐξ ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἂν, ἔχων πατέρα τοιοῦτον, δὲν ἀνεφαίνετο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρός του.

— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι, ἀπήντησεν ὁ γέρον, καὶ ὅμως ἐάν ἐξαίρεσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλον υἱὸν ἐνδοξοῦ πατρός, ἀναφανέντα ἄξιον τοῦ πατρός του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανὼν ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον, ὁ Ἀριστείδης τὸν Λυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης ἀφῆκαν ἐπίσης υἱούς· ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρός του. Θέλετε καὶ ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμηθῆτε ποίων ἐνδοξῶν προγόνων τέκνα εἴμεθα ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες· καὶ ὅμως τοσοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων μᾶς εὐρίσκουν τινές, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ διαφιλονεικῆσωσι.

Τὰ ἀναφυόμενα ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλων δένδρων φυτὰ δυσκόλως εὐδοκιμοῦν, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ριζῶν των, καὶ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουσι διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς των.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πατραγαθίων των· νομίζουσι ὅτι ἡ προσωπικὴ δόξα τῶν πατέρων των εἶναι ἱκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἴηματῖαι καὶ ὑπερήφανοι, ἀντὶ νὰ προσπαθήσωσι ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι' ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων διακριθῶσι καὶ αὐτοὶ, ὡς διεκρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν βίον ἀμελῆ καὶ ἀδοξον, ἀποθνήσκουσι δὲ θάνατον πολὺ ἀδοξότερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄφθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐρα-

νίων σωμάτων νὰ φωτίζη καὶ νὰ λαμπρύνη αὐτά. Ἄλλ' ἢ λάμψις τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνη σκοτεινὰ καὶ ἄδοξα τέκνα· ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον σκοτεινοτέραν ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἄς μὴ ἐπαναπαυόμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας· ἄς μὴ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀνδρίας, διανοίας καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἄς μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δόξα τῶν προγόνων θέλει δοξάσει καὶ ἡμᾶς ζῶντας ἀδόξως. Ἀλλά, κατὰ τὸ ὠραῖον παράδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἄς προσπαθήσωμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων καὶ ἀρετῶν, ν' ἀναφανῶμεν ἡμέραν τινα ἔνδοξα τέκνα ἐνδόξων προγόνων.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐσιώπησεν, ἡμεῖς δὲ ἐβαδίζομεν πλησίον αὐτοῦ ἀναλογιζόμενοι τὰ περὶ Κίμωνος. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι εἰς πολλῶν ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου τὰς καρδίας εἶχεν ἤδη γεννηθῆ ἀγάπη καὶ σέβας πρὸς τὸν ἐνδοξον ἐκείνον ἄνδρα, καὶ ἐπιθυμία ζωηρὰ τοῦ ν' ἀναδειχθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἄνδρεῖοι καὶ τροπαιοῦχοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, ἐνάρετοι δὲ καὶ εὐεργετικοὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν.

Μετὰ τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης ἐξηκολούθησε λέγων.

— Ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακῶς ἀνατεθραμμένοι, οἵτινες, μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν ἔργα καλὰ, φθονοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαίζουν, κακολογοῦν τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεροὶ καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι κατέφευγεν εἰς ἀγαθοεργίας, ὅπως δι' αὐτῶν περιποιούμενος καὶ κολακεύων τὸν λαὸν ἀπολαμβάνη τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὅμως Πλούταρχος διὰ ν' ἀποδείξη ὅτι αἱ ἐλεημοσύναι τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόρροια τῆς φιλανθρωποῦ ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσα κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν κόμμα τῶν Ἀθηῶν, ὧν φανερὰ κηρυγμένον ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὅποιον οὐχὶ ὁ

ἄπειρος καὶ ἀμαθὴς λαός, ἀλλὰ οἱ ἄριστοι καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιῶν ἐκυβέρνησαν τὴν Σπάρτην. Ὡν λοιπὸν τοιοῦτος, οὔτε κόλαξ τοῦ λαοῦ ἠδύνατο νὰ ᾔηται, οὔτε τὰς ἀγαθοεργίας του ἐπομένως ἐνήργει χάριν δημαγωγίας.

— Ἀλλ' ἐγώ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάτην, ἀν ἤμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὅχι ὅμως φανερά ὡς ὁ Κίμων.

— Εὖγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Σὺ ὅμως εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανὸς καὶ μάλιστα υἱὸς σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς χριστιανικὰς τοῦ Εὐαγγελίου παραγγελίας.

«Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.»

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερά, διὰ νὰ φαίνεται καὶ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχὸν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδείξεως καὶ κομπασμοῦ. Ὅλαι δὲ αἱ καλαὶ πράξεις, ὁσάκις χρησιμεύωσιν ὡς μέσα ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύουν ἀμέσως τοῦ νὰ ᾔηται ἐνάρετοι, βεβηλόνονται, καὶ εἰς κακίας μεταμορφόνονται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σταθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἀγνὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάτης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μικρῶν φίλων του τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης.

- « Τρεῖς εἶν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,
 » Κ' αἱ τρεῖς ὠραῖαι ὡς τὸ φῶς τῆς ἰλαρᾶς σελήνης.
 » Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἡδονὴ γλυκεῖα
 » Τοῦ ἐλεοῦντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία.

.....

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

.....

- « Τὸν μὴδὲν εὖ πράττοντα οὔτε χρήσιμον
 οὔτε θεοφιλῆ εἶναι, ἔφη Σωκράτης. »
 (Ξενοφῶντος.)

ἮΤΟΝ ἡμέρα Σαββάτου ὅτε, τελειώσαντες ἑνωρὶς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπῆλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, ὅπως περιδιαβάσωμεν εἰς τὸν κήπόν του, ἢ ἐξέλθωμεν μετ' αὐτοῦ εἰς περίπατον.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ὅσον περισσότερο ἐπροοδεύαμεν εἰς τὰ μαθήματα, καὶ ὅσον περισσότερο ἐσυναναστρεφόμεθα τὸν Γεροστάθην, τόσοον ἠύξανεν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας, τόσοον δὲ γλυκυτέρας εὐρίσκαμεν τὰς συνδιαλέξεις τοῦ γέροντος.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ ν' ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῆ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον ἐπαρουσιάζαμεν εἰς τὸν διδασκαλον συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλητέρα κατὰ τε τὴν καλλιγραφίαν, καλλιέπειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονα τρόπον μᾶς ὑπεδέχθη— Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησε.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν. Ἦτο δὲ ὁ Γεώργιος, ὁ συμ-

μαθητής μας εκείνος, τοῦ ὁποίου τὰ φιλότιμα δάκρυα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων εἶχον δώσει ἀφορμὴν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ φιλοτιμίας.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Γεώργιον.—Περὶ τοῦ Θεσεῶς, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἴτησιν δὲ τοῦ Γεροστάθου ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διετήρησα, διότι, κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, ἅπαντες ἀντεγράφαμεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΘΗΣΕΩΣ.

Ὁ Θεσεύς, υἱὸς τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου. Νέος ὢν ἔτι ἀνετρέφη ὑπὸ τοῦ λογίου πάππου του Πιθέως. Ἄλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλότιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θεσεῶς· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους ἐδιηγοῦντό τι περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, εἰμὴ πῶς νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτός, ὡς ἐκεῖνος, δι' ἔργων καλῶν καὶ μεγάλων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀνομίας τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχροτάτον ἔγκλημα τῆς ληστείας ἐμόλυνε δυστυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν στερεάν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θεσεὺς ἀποφασίσας νὰ μεταβῇ ἐκ Τροιζήνος, ὅπου ἀνετρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατὴρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν ληστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξειδίου, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ μεταβῇ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ὁ γενναῖος Θεσεὺς, ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῇ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν ληστὴν Περιφίτην· εἰς τὸν Ἴσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίννιν, τὸν καὶ Πιτυοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρα τὸν ἄσπλαγχον Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸν

Κερκύονα ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν ληστὴν Προκρούστην, ἐνδόξως εἰσήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ μανθάνει ὅτι ταῦρος ἄγριος, Μαραθώνιος καλούμενος, ἐζημίονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλλαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηναίων· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Τότε εἶχον ἐλθεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Κρήτης, διὰ νὰ λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως, ὁ Βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβῆσσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι ἀπαγόμενοι εἰς Κρήτην κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου, ὅπου κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινωταύρου, θηρίου κατοικοῦντος ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα ἐπροσδιορίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θεσεὺς ἶδε κατὰ τὴν κλήρωσιν τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν δυστυχῶν γονέων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχεστέρων τέκνων, τόσον σφοδρῶς συνεκινήθη, ὥστε αὐθορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἑνὸς τῶν κληρωθέντων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσῃ νὰ φρονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινώταυρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πικρότατον αὐτὸν φόρον.

Ἄπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θεσέα διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασίν του· ὁ δὲ Αἰγεύς, ὅτε ἶδε τὸν υἱὸν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον ἀλλὰ φιλόανθρωπον ἀπόφασίν του, εὐχρηθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν, ἂν ἐπανέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου, τὸ ὁποῖον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκόν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ Θησεὺς φθάσας εἰς Κρήτην ἐφόρευεν εὐτυχῶς τὸν Μινώ-
ταυρον, καὶ ἐξεληθὼν ἐκ τοῦ λαβυρίνθου ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν
μίτον τῆς Ἀριάδνης, ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν
διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἄλλ' ἐν τῷ
μέσῳ τῆς χαρᾶς των λησμονοῦν νὰ ὑψώσωσι τὸ λευκὸν ἀντὶ
τοῦ μαύρου πανίου. Ἰδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγεὺς, καὶ νο-
μίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασ-
σαν, ἣτις ἔκτοτε ὠνομάσθη *Αἰγαῖον Πέλαγος*.

Τὸν Θησέα καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθη-
ναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἕλληες, κατατάξαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν
μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας
ἀπὸ τὴν νῆσον Σκύρον, ὅπου ὁ Θησεὺς εἶχεν ἀποθάνει, τὰ ὄσῳ
καὶ τὰ ὄπλα του.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ
ἔθαψαν αὐτά, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἑορτὰς πρὸς τιμὴν
τοῦ Θησεῶς· πρὸς διαιώνισιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ
ἥρωος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀ-
θήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον *Θησεῖον*.

— Εὐγε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας
Γεώργιον, δικαίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσίς σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθριάσας καὶ ἀπὸ συστολῆν καὶ ἀπὸ εὐχαρί-
στησιν, ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εἰλικρίνειαν καὶ μετριο-
φροσύνην, ὅτι ἡ σύνθεσις, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτον ὁποία
αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγραψεν, ἀλλ' ὁποία ἐδιορθώθη ὑπὸ
τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνὰ χεῖρας τὴν σύνθεσιν τοῦ
Γεωργίου, διὰ νὰ ἴδῃ τὰς διορθώσεις, ἀφοῦ δὲ τὴν διέτρεξε
μᾶς εἶπε·

— Σκληρὸς τῷ ὄντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτον ὁ φόρος τῶν
ἐπτὰ νέων καὶ τῶν ἐπτὰ νεανίδων, τὸν ὁποῖον ἐπροκάλεσεν ἡ
ἐν Ἀθήναις συμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ
ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρωάδα,

καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς, καὶ κατέστρεψε τόσους ἀθώους νέους καὶ τόσας νεάνιδας τῶν Ἀθηνῶν. Μακρὰν, μακρὰν, παιδιὰ μου, ἀπὸ ἀδικίας καὶ ἀπὸ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαι τῶν εἶναι τρομεραί, εἶναι ἀκαταλόγιστοι.

— Ἀλλὰ ποῖα ἦτον ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρων, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεσεὺς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπήντησεν ἀμέσως τις ἐξ ἡμῶν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα ὁποίαν ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι δύναται ποτὲ μόνη ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην, τιμὴν καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλαι εὐεργεσίαι· ἀλλ' ὅσάκις ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, ὄχι μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλάκις ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θεσεὺς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν του διάθεσιν, ἥτις μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστὰς καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθὼς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους ἀνέδειξε τὸν Θεσέα ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης ἔνδοξον εἰς τὴν Σαλαμίνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα· καθὼς οἱ Ὀμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλλέως ἀνέδειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ ἔνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλοτίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ῥώμης ἀνέδειξαν τὸν Ἰούλιον Καίσαρα· τοιοῦτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας ἄς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς τοὺς σπινθῆρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτι-

μίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς ἀρετῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κόπων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τὸ ὁποῖον πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῶν εὐεργεσιῶν των ἀνεδείχθησαν τοιοῦτοι.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν των αἰσθημάτων, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν ἀξιεπαίνων ἀγῶνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἐδοξάσθησαν καὶ ἀπθθανάτισθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῆ καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἔνδοξος Περικλῆς, περὶ τοῦ ὁποῖου ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγῆθη τότε τὰ ἐξῆς.

ΤΟ ΑΛΗΘΕΣ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἰκανότερος πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἀνεφάνη πολίτης ὠφελιμώτατος εἰς τὴν πατρίδα του, εὐτυχῆσας ἂν ἀνατραφῆ παιδιόθεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του *Νοῦν* ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες.

Τεσσαράκοντα ὀλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς του φρονήσεως καὶ ἰκανότητος νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιουτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνηλεῶς ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἐμπαθῶν δημοκόπων.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὠδήγησε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννέα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἱκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκαις καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρετο ὁ μέγας Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλύτερον ὄλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του ἡμερότητα καὶ ἐπιείκειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχῆς δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλληλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προσβληθεὶς τότε καὶ ὁ Περικλῆς ἔκειτο κλινῆρης καὶ ἔπνεε τὰ λούσθια· οἱ δὲ φίλοι του παρακκλήμενοι εἰς τὴν κλίνην του, καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα, ἠρίθμουν τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, ἐσυλλυποῦντο δὲ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέρησιν τοιοῦτου ἀνδρός.

Ἄλλ' αὐτὸς ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, τοῖς εἶπεν. — *Αἱ νίκαι καὶ τὰ τρόπαια εἶναι πολλακίς δῶρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρσε ποτὲ ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἱμάτιον. Ἴδου τὸ μόνον ἀληθὲς πρότερόν μου.*

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην καὶ ἀκακίαν ἐθεώρει λοιπὸν ὁ μέγας Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν, καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐσύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἄν καὶ ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλέων, ἂν καὶ διεχειρίσθη μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διὰ τε τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως ἀνεφάνη, ὥστε οὔτε μίαν δραχμὴν, ὡς βεβαιεῖ ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ νὰ προσθήσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' οἰκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατά-

λην καὶ τὴν πολυτέλειαν, προθύμως περιέβαλπεν ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του καὶ συγχρόνως νὰ προαγάγῃ τὰς κοινὰς καὶ τὰς ὠραίας τέχνας, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἐκεῖνα ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Προπυλαίων καὶ τοῦ Ὁδείου, συστήσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας Μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Ζωγραφία, ἡ Γλυπτικὴ, ἡ Ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ Ποίησις καὶ ἡ Μουσικὴ, ὁσάκις διὰ τοῦ αἰσθηματος τοῦ ἀληθῶς ὠραίου καὶ καλοῦ κρούουσι τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυψοῦν τὸ φρόνημα, ἐξευγενίζουν τὴν καρδίαν, καὶ πολιτίζουν τὰ ἔθνη. Ἀλλ' ὁσάκις αἱ ὠραῖαι αὐταὶ τέχναι, λησμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πρὸς ἠθοποίησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἐθνῶν ἔχουν, περιορίζονται εἰς τὸ νὰ καθιδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον, καὶ νὰ υποθάλωσι τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ αἰσχρὰ πάθη, ἀντὶ ὠραίων δυσειδεῖς βεβαίως ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος καὶ τὸ ἥρωϊκὸν ἄσμα μεταβάλλωνται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδὰς, ἡ δὲ ὑψηλὴ τραγωδία καὶ ἠθοποιοὺς κωμῳδία εἰς κακοήθη δράματα, εἰς φθοροποια μυσιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπῆ μελοδράματα ὅταν τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὸ τινος ἀσεμνοῦ Ἀφροδίτης, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος ἀντικαθιστᾷ τὰς ἥρωϊκὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεωνίδου τότε βεβαίως καὶ τὰ φρονήματα ἐκφυλίζονται, καὶ αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται, καὶ τὰ ἔθνη φθείρονται, καὶ τὰ ἔθνη παρακμάζουσι, παραλύουσι, καὶ πίπτουσι.

Ἀλλ' ὁ ἔμφρων καὶ μέγας Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ Παρθενῶνος καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμιμήτων θρησκευτικῶν καὶ ἥρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠθέλησε καὶ τῶν συγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἶσθημα πρὸς τὸν Θεὸν

καὶ τὴν Πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ, καὶ τῶν μεταγενεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν νὰ διαιωνίσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη καὶ διὰ τὴν ἐξοχον αὐτοῦ εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν ποτὲ ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἔπαινον τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθανάτους ὡς τοὺς Θεοὺς, διότι πεσόντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος κατέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι θεοί.

Ἐνῷ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους, εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὁποῖον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπεδέχθη ὁ γέρον· ἅπαντες δὲ ἐπροσηκώθημεν ἀμέσως πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἦτο πραγματικῶς ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σεβάσμιος καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεροστάθου, ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος, μετρίοφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρκῆς καὶ λιτώτατος, φιλόανθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικός, παρήγορος τῶν δυστυχούντων, συνδιαλλακτῆς τῶν διχονοούντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς παντὸς παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς· ἐν ἐνὶ λόγῳ συνησθάνετο πληρέστατα τὴν θείαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ Ἰψίστου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του ἔχει.

Καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἀπήγγελλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σύντομον, καθαρὸν καὶ γλυκύτατον λόγον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ωραιότητας τινὸς ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῆς ἀντι-

θέτου κακίας. Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως οἱ ἀκροαταὶ του διάγωσι χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἐγχαράξῃ τὰς θείας ἐντολάς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἄλλ' οὔτε διὰ τῶν διδαχῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεών του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του· διότι προσελκύων διὰ τῆς γλυκειᾶς καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδείκνυεν οὕτω, καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Καὶ νέοι, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ὡς ὄντα μιμητικά, δσάκις ἔχωμεν ἐνώπιον ἡμῶν καλὰ παραδείγματα, εὐκολώτερα βαδίζομεν τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδόν. Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταὶ, οἱ κλλιτέχναι καὶ τὰ θέατρα δὲν παρουσιάζουν εἰμὴ ὑποδείγματα ἐκλεκτὰ καὶ ὠραῖα ἀρετῆς καὶ φρονήσεως.

Ἀφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος εἰσηλθε καὶ ἐκάθησεν, ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτον ὁ λόγος.

— Ἐδιηγούμην εἰς τοὺς μικροὺς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρων, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικὰς πρὸς τοὺς συμπολίτας του πράξεις.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗ.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς τὴν ἠθικὴν βελτιώσιν μας, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀφ' ἑνός, καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Πῶς νὰ μὴ γίνωμεν φιλόφρονες καὶ εὐεργετικοί, ἔὰν ἀληθῶς ἡμεῖς καὶ Ἕλληνες καὶ Χριστιανοί.

Οἱ ἑνδοξοὶ πρόγονοί μας Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐπαμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιίαν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλόφρονος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του καὶ διὰ τῶν θείων του λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον κυρίως μᾶς παραγγέλλει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ ὁποῦ πηγάζουν ὅλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι πραγματικῶς ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ εὐπροσήγορος, καὶ ἀγαθός, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων, καὶ εὐεργετικός, καὶ φιλόπατρις.

« Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστέ.— Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν », μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τὴν τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανέλαβεν, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητὰς του· « Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. »

Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ « ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσης » δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διότι, διὰ νὰ ἦναι πλήρης καὶ ἀληθὴς ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀπαιτεῖται καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. « Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. »

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην καὶ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεῖκνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην μας. « Ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἀδελφοί μου δὲ εἰσὶν, οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ

ποιούντες » οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιούντες, ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὅτι « Πᾶν δένδρον, τὸ ὁποῖον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ρίπτεται » διὰ τοῦτο δὲ ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον ἀγαθοποιῶν παρήγγειλεν εἰς αὐτούς.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκροάζετο τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιῶν ὅχι μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεστεῖ καὶ τὸν εὐεργετούμενον εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα καθηδύνει.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποῖαν ἡ εὐεργεσία προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος, εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα προθύμως θυσιάζει, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον του.

Τοιοῦτοι γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴν γῆν· ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὅπως μᾶς ὑπενθυμιζῶσι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν του· δι' αὐτῶν δὲ, ὡς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν θείαν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιΐας καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως.

Ἄλλ' ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του ὅχι μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργεσίας στερεῖται, ἀλλὰ πολλάκις βλέπτει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου περὶ τοῦ φορτωμένου ὄνου καὶ τοῦ σκληροκαρδίου ἵππου.

Ὅσάκις λοιπὸν δύνασθε νὰ συνδράμετε, νὰ ὠφελήσετε, νὰ παρηγορήσετε, νὰ εὐεργετήσετε τινὰ μὴ τὸ ἀμελήσετε, διὰ νὰ μὴ μετανοήσετε, ὡς μετενόησεν ὁ σκληροκαρδῖος ἵππος, ὁ φορτωθεὶς ὅχι μόνον τὸ φορτίον ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα τοῦ ὄνου,

διότι δὲν ἠθέλησεν ἐν καιρῷ νὰ τὸν βοηθήσῃ λαμβάνων μέρος τοῦ φορτίου του. Ἐστὲ δὲ βέβαιοι ὅτι βοηθοῦντες τοὺς πάσχον-
τας, βοηθεῖτε ὑμᾶς αὐτοὺς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον,
τὸ ὁποῖον μ' ἐδιηγήθησαν, ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ IBAN.

Πτωχός, ἀλλὰ καλοκάγαθος οἰκογενειάρχης Ῥώσσος, ἑκατοί-
και εἰς μικρὰν καλύβην χωρίου τινὸς πλησίον τῆς Μόσχας.

Ἐνῶ δὲ ἐσπέραν τινὰ κατεγίνετο περιποιούμενος ἀφ' ἐνὸς τὴν
πάσχουσαν σύζυγόν του, καὶ ἀφ' ἐτέρου φροντίζων τὰ ἐξ μικρὰ
τέχνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του.
Ἀνοίγει ἀμέσως· ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος καὶ πενιχρὰ ἐνδεδυμέ-
νος παρουσιάζεται ζητῶν φιλοξενίαν.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπαντᾶ ὁ πτωχὸς χω-
ρικός· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔ-
χει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἐν κοίτεται ἡ σύζυγός μου, τὸ
δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἐξ παιδιὰ μου. Εἴσελθε ὅμως καὶ
θέλω προσπαθήσει νὰ σὲ ἐξοικονομήσω. Ὁ μακαρίτης πατήρ
μου μ' ἔλεγε πάντοτε α *κάμνε καλὸν, καὶ ὁ Θεὸς μαζὴ σου.*»

Ὁ χωρικός ᾠδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅ-
που ἠτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέκνα του· τὸν παρεκάλεσε
δὲ νὰ περιμείνῃ μίαν στιγμὴν, καὶ ἀμέσως ἔτρεξε νὰ ἴδῃ πῶς
εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε φέρων
πρὸς τὸν ξένον ἄρτον καὶ λάχανα ξυνά, διότι, ὡς εἶπε, δὲν εἶχε
καλητέραν τροφήν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ἐνῶ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἔβαλε τὰ τέκνα του νὰ
προσευχηθῶσι, καὶ ἀκολούθως νὰ κοιμηθῶσι πλησιέστερα παρὰ
τὸ σύνθηες, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τόπον καὶ διὰ τὸν ἄγνωστον
ξένον του· δεῖξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁποῖαν τῷ ἠτοίμασε κλί-
νην, ἔτρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ἐπεσεν ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ ξένος, διαλογιζόμενος
τὴν πρὸς αὐτὸν καλοκαγαθίαν τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότη, τὴν
πρὸς τὰ τέκνα του τρυφερότητά του, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ

τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθαριότητα καὶ τάξιν τῆς πτωχῆς καλύβης, καὶ τὸν ἥσυχον ὕπνον τῶν ἐξ πλησίον του ἀθῶων παιδίων. Αὐτὰ δὲ διαλογιζόμενος ἶδεν ἐπανερχόμενον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἐγερθεὶς τότε, καὶ ἐτοιμαζόμενος ν' ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσ-ερχόμενον τὸν χωρικόν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν· — Ἰδοῦ, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μοι ἀπέστειλε κατὰ τὴν νύκτα ταύτην· εὐχήθητι ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ξένος λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατηρήσας αὐτό, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρει εὐδαιμονίαν εἰς ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν του οἰκογένειαν. Ἄλλ' ὁ χωρικός οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν εἰς τὴν προφητείαν ταύτην.

Ἀναχωρῶν δὲ ὁ ξένος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει ἀνάδοχον.

Ἄλλὰ τὴν ἐπιούσαν ὁ χωρικός λησμονήσας καὶ τὸν ξένον του, καὶ τὰς προφητείας του, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἤτοιμάζετο νὰ μεταβῆ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου διὰ νὰ βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὅμως ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης τοῦ χωρικοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ ἴδων μετὰ λαμπρᾶς συνοδίας ἐμφανίζεται ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος του διὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἶμαι, φίλε, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρικόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθη ἀνάδοχον, καὶ ἰδοῦ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχέσίν μου.

Διὰ νὰ γνωρίσω τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, πολλῶν θύρας ἔκρουσα χθὲς τὸ ἑσπέρας ζητῶν τροφὴν καὶ ἄσυλον, ἀλλὰ σὺ μόνον ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅθεν ἀνταμείβων σήμερον τὴν ἀρετὴν σου, ἐκπληρῶ καὶ ἐγὼ τὸ πλεόν εὐά-

μας διὰ τοῦ γλυκυτάτου Χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ Θεοῦ Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναί, ἄς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ τότε ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως δι' αὐτοῦ ζωογονῆται ὁ ὕλικὸς κόσμος, τοιοῦτοτρόπως ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαίμονες. Καθὼς δὲ τὸ παγετῶδες ψῦχος ἀπονεκρῶνει ἅπασαν τὴν περὶ τοὺς πόλους φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀπομονώνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνάς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἧτοι τὴν Ἀγαθοεργίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Ο ΑΓΑΘΟΣ ΤΙΤΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Τίτος τόσῃν ἀγαθότητῃ καὶ φιλανθρωπίᾳ εἶχεν, ὥστε ὑπάγων ἐσπέραν τινα εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν·—*Ἡ σημερινή μου ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας τινὸς ἔλαβον σήμερον.*

Ἄς μὴ προφασιζώμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα Αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροὶ, καὶ ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐὰν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιΐα δὲν ἦτον εὐκολωτάτη εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντὸς χριστιανοῦ.

Μέσα εὐεργεσίας δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιΐας μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαφιλεύει καθ' ἐκάστην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι τὸ θεῖον παράδειγμά του προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἦθελε δὲ εἶσθαι μωρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ

εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἶπη τις, ὅσον πλούσιος, ὅσον εὐτυχῆς καὶ μέγας καὶ ἂν ᾦναι, ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοήθειας, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῆ ἄλλους.

Ἄπειροι εἶναι αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἀλλὰ δύο εἶναι αἱ μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντὸς ὁποιουδήποτε ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἄλλων. Μόνον δὲ βοηθοῦντες καὶ εὐεργετοῦντες, δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας ἀναποφύκτους ἀνάγκας.

Ἄς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, ὁσάκις ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιίας· διότι ἄνευ ἀγαθοποιίας οὔτε ἀγάπην, οὔτε ὑπόληψιν, οὔτε ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν δυνάμεθα ποτὲ ν' ἀποκτήσωμεν.

Ἀλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιίαν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. « *Τὸ μὴδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ* », ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ μας. Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ μὴ ἀδικία, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα τὸ πρόσωπον, τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν τιμὴν, τὴν υἰείαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του, ἄνθρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἱκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλάνθρωπος οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτὲ νὰ ᾦναι.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν· « *Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν* », περὶ δὲ τῶν δικαίων· « *Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.* »

Ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἥτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαιμονίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γεροστάθης ἐνθυμήθη τότε τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου. Ἰδοῦ δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ μᾶς εἶπεν.

Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ σταθερὸν, ἀγάπην ἐνθερμον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς κολακείας. Οὔτε χάριν ἀστεϊσμοῦ δὲν κατεδέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγῃ ποτὲ εἰς τὰ δυσειδῆ ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἠσπάσθη, ἦτον ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ μόνον τὰ χρηστὰ καὶ τὰ δίκαια. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἤξιώθη τὴν θείαν ἐπωνυμίαν τοῦ δικαίου.

Διηγοῦνται ὅτι ἐνήγαγε ποτὲ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστὴς ἄμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντίδικόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ σχηματίσῃ, μηδὲ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτον ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του! Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ἢ ἀκούσῃ αὐτόν.

« Τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἐκείνου. » Διπλασίας τιμῆς ἄξιός ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἠδίκει, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσῃ δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν οἱ συμπολιταὶ του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινα ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν διὰ τὸ νὰ τὸν διερεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολ- λάκις ὁ ἀντίδικός του ἠδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἄλλ' αὐτὸς κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαιτέρον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον « Ἀντί ν' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἰπέ κάλλιον ποῖαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ. »

Δικαίως λοιπὸν, ὅτε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηνῶν παριστά- νετο ἡ τραγωδία τῶν ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ εἷς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάροχος

« Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει, »

ὅλοι οἱ θεαταὶ ἔστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Ἀριστεί- δην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτὸν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στί- χος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμι- στοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὁποῖον, ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ, ἤθελεν ἀποβῆ ὠφε- λιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι τὸ σχέ- διον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξαιφνης τοὺς στό- λους ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνω- σιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δήμου καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδι- κώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ὄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπὶ ἀδι- κημάτων στηριζόμενα ψευδῆ μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομών, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἶθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὀδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἀρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως

νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυθῶσι πρὸς ὄραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἢ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθρούς, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις καὶ ἐπὶ τέλους καταστροφήν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, ἀγαθοεργίας καὶ δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφελήματα καὶ μεγαλεῖα εἶναι διαρκῆ, βέβαια καὶ γλυκύτατα.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς καὶ πιστὸς φίλος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ πρᾶξις ἀδικος δὲν δύναται γὰρ ἦναι καὶ ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δίκαιον εἶναι καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσω οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, ὡς κόρην δὲ ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἢ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε καὶ ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν, ἢ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ καὶ τοὺς νικηφόρους στρατηγούς των ἀδίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, καὶ τὸν ἐνάρετον Σωκράτην καὶ τὸν χρηστὸν Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνειον.

Ἐκτοτε, παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρον, ἡμέραν καλὴν δὲν ἴδε πλέον ἢ δυστυχῆς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων τῆς τέκνων Σωκράτους καὶ Φωκίωνος τὸ κώνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς, τὰ νέα τέκνα τῆς, αἱ νέαι ἐλπίδες τῆς, ἀνατρεφόμενοι καὶ ζῶντες χριστιανικῶς καὶ ἐναρέτως νὰ φέρετε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς οὐχὶ τὸν ψευδῆ πολιτισμὸν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην, ὅπως ζήσῃ πάλιν ἔνδοξος καὶ εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐντούτοις ἐγχαράξατε εἰς τὰ βᾶθρα τῆς καρδίας σας τοὺς ἀκολούθους στίχους:

α' Ἀγάπα τὸν πλησίον σου· ποτὲ μὴ ἀδικήσης·

» Καὶ ἔσο εὐεργετικὸς, διὰ γὰρ εὐτυχήσης. »

Σ.

Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

« Ούτε ανταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν
οὐδένα, οὐδ' ἂν ὀτιοῦν πάσχω ὑπ' αὐτῶν. »
(Σωκράτους.)

ΑΝΕΦΕΡΑ ἄλλοτε ὅτι ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ Γεροστάθου, ὅτε ἐσύστησε τὸ ἐν τῇ κωμοπόλει σχολεῖον, ἦτο νὰ στήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ διάφορα γυμναστικά ὄργανα, ὅπως δι' αὐτῶν διατηρῶμεν καὶ αὐξάνωμεν τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καὶ οὕτως ἐνισχύωμεν τοῦ τε σώματος καὶ τοῦ νοῦς τὴν υγείαν.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἤμεθα ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξύ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.

Ὁ δεκαετής Παῦλος ἦτον ἐξυπνος καὶ ζωηρός, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνίοτε ὡς ἐκ τῆς ζωηρότητός του παρεξετρέπετο εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανοίας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη, νεᾶνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς, ὅπως μετὰ τὴν σωμασκίαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς συνοδεύῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν των οἰκίαν.

Ἐνῶ δὲ ἐπερίμενεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν θεωροῦσα τὰς διαφόρους γυμνάσεις μας, ὁ Παῦλος ἀποτυχὼν εἰς τινα ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφὴν ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτώσις του ἐπροκάλεσαν τὸν γέλωτα ὅλων ἡμῶν, τὸν ὁποῖον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφή του.

Ἄλλ' ὁ Παῦλος ἐντραπείς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλως καταφέρει κατὰ τοῦ προσώπου της σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον καὶ αἰμορραγίαν τῇ ἐπροξένησεν.

Κρατοῦσα τότε τὸ αἰμοσταγὲς πρόσωπόν της, καὶ ὑψώσασα τὴν δεξιάν της, τρέχει κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων αὐτὴν ἀπὸ τὴν χεῖρα λέγει πρὸς αὐτήν· — Ἄν θέλῃς νὰ τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῆς, πρέπει νὰ φιλήσῃς, καὶ οὐχὶ νὰ κτυπήσῃς αὐτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμὸν τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν Γεροστάθην·—Νὰ τὸν φιλήσω! λέγει, ἐνῶ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μ' ἐκτύπησε!

— Ναί! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ γέρον. Ἄν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῆς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός· ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις τὸν ἐξάψῃ ἔτι μᾶλλον, καὶ εἰς τὴν ἑξαψίν του ἴσως σὲ κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερον.

Ἄν τὸν κτυπήσῃς, ἀντὶ νὰ τὸν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ φέρεται ἀδελφικῶς πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσει τὴν ἀποστροφὴν του, καὶ θέλεις χειροτερεύσει τὴν κακὴν του διαγωγὴν.

Ἄν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῆς σὺ καλητέρα ἐκείνου· διὰ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος θέλεις τὸν σωφρονίσει, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτητός σου θέλεις τὸν κάμει νὰ συναισθανθῇ τὸ σφάλμα του, νὰ μετανοήσῃ, καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ, γινόμενος καὶ ἐκείνος γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ἰδέ τον μὲ πόσῃ λύπῃ παρατηρεῖ τὸ αἰματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ μετανοῇ! τρέξε λοιπὸν καὶ φίλησέ τον, δὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμβεύσει.

Ἐνόσω ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βαθμηδὸν ἐπραῦνετο· μόλις δὲ ὁ γέρον ἐτελείωσε, καὶ ἡ

Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφόν της.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημα προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Παύλου δάκρυα μετανόιας, καὶ συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη σφογγίζουσα τὰ δάκρυά του παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι δὲν πονεῖ πλέον.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἔπλυνε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ὅπως παύσῃ τὸ στάζον αἷμα· λαβοῦσα δὲ τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ της ἐδιευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἄπαντες δὲ ἐθαυμάσαμεν ἰδόντες ἰδίους ὀφθαλμοῖς πόσῃ δύναμιν, πόσον ὕψος καὶ πόσον ὠραῖα ἀποτελέσματα ἔχει ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικὴν ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἰς ἐξ ἡμῶν τῶ εἶπεν ὅτι εἰς ἄκρον τὸν ἤρесе τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων ἀπήντησε·

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

— Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θειοτέρα παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ὅμως πόσοι ὀνομαζόμενοι χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη των, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουσι τοὺς θείους τούτους λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς μᾶς εἶπεν·

« Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπιηρεαζόντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Οὕτω θέλετε ἀναφανῆ τέκνα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρὸς, ὅστις ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπὶ τῶν πονηρῶν, καὶ ὅστις βρέχει τὴν ὀρόσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ τῶν δικαίων καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων. Ἐὰν ἀγαπάτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῖος θέλει εἶσθαι ὁ μισθὸς ὑμῶν; ἀγαπάτε καὶ εὐεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ὅπως γίνετε τέλειοι ὡς ὁ Θεὸς, ὁ Πατὴρ ἡμῶν. »

Τοὺς δὲ θείους αὐτοὺς λόγους ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος· διότι ὅτε ὁ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ του κατεδίωξε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέπαιξε καὶ εἰς τὸ Κρατῆριον τὸν ἐσταύρωσε, δὲν ἠγανάκτησεν ὁ θεάνθρωπος κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τιμωρίαν τῶν φονεῶν του παρὰ τοῦ Παντοδυναμίου Πατρὸς του· ἀλλ' ἐν τῇ θεῖα αὐτοῦ ἀγαθότητι παρεκάλεσε τὸν Ἰψιστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του, διότι δὲν ἐξεύρουν τί κάμνουν. α *Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν.* »

Ἴδου ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν μᾶς διδάσκει ἡ γλυκυτάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον κάλλος τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου σας.

Πολλοὺς κακεντρεχεῖς θέλετε δυστυχῶς ἀπαντήσῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας· ἄλλοι θέλουν σᾶς ἀπατήσῃ, ἄλλοι θέλουν προσβάλλει τὴν ὑπόληψίν σας· ἀλλ' ὑμεῖς ἐστὲ πάντοτε γενναῖοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί· μὴ μισήσετε αὐτούς, μὴ ζητήσετε ἐκδίκησιν, μὴ ἀνταποδόσετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀγαπήσατε ἀπ' ἐναντίας αὐτούς, ἀνταποδόσατε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτω θέλετε θριαμβεύσει.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ χριστιανοῦ καὶ μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γλυκεῖα ἴσως, ἀλλὰ βραχυτάτη εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρόταται ὅμως, διαρκεῖς, καὶ ἀκαταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς.

« *Ἐὰν πειρᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψῶμιζε αὐτόν, ἐὰν διψᾷ πότιζε αὐτόν,* » μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομών.

Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς πολυθείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾶοι καὶ ἀμνησικάκοι, ἀνταποδόσαντες πολλακίς καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Μᾶς ἐδιηγήθη δὲ τότε ὁ γέρον διαφορά Ἑλληνικά ἀνέκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΑΝΔΡΟΣ.

Ἐνῶ ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκοῦργος εὕρισκετο ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγοράν, νεανίας τις ὀξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἄλκανδρος καλούμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφθη ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος, δὲν ἠγανάκτησεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὑψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντικτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἔδειξε τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκοῦργου συνεκίνησε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του· ὅθεν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὰς χεῖράς του ὁ νέος Ἄλκανδρος, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως ὁ Λυκοῦργος παρέλαθεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Ἄλκανδρον· ἀλλὰ, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ὅχι μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπέυθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας καταστήσας τὸν ἐχθρόν του φίλον ἐπιστήθιον, ἀπέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα παλίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἰδοὺ ἀμνησικακία, ἰδοὺ ἀρετή! Ἄλλ' ἂν ὁ Λυκοῦργος, ὧν ἐκδικητικὸς, ἠγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἄλκανδρου καὶ ἐκτύπα αὐτόν, ὁ Ἄλκανδρος βεβαίως ἤθελε γενῆ αὐθαδέστερος, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἴσως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἡ πραότης ὅμως, καὶ ἡ ἀνταπάδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἄλκανδρον ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν Λυκοῦργον ἀνέδειξε πολὺ πλέον ἀξιαγάπητον καὶ ἀξιοσέβαστον.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.

Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν μέγαν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρὸς του τις στρατιώτης ἐκακολόγει αὐτόν,

ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστὴν, ἰδοὺ τί ἀπήντησεν·

— « Οὐτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὑβρεις τοῦ στρατιώτου ἤκουσα ποτὲ διὰ νὰ τιμωρήσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ ἴδον ἰδίους ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτόν στρατιώτην. »

Διὰ τῆς γενναίας δὲ ταύτης ἀπαντήσεώς του ἀνταποδόσας ἔπαινον ἀντὶ ὑβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ στρατιώτου ἀναμφιβόλως προσεῖλκυσε, καὶ τὰς κακολογίας αὐτοῦ βεβαίως κατέπαυσεν.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ἡμέραν τινα εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἐνῶ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἀνθρωπος κακοήθης ἤρχισε νὰ ἐξυβρίζῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ, ἀταράχως καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὑβρεις, ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος.

Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτόν ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑβριστοῦ ἐπροκάλεσεν. Ἀπ' ἐναντίας εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του παρήγγειλεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ συνοδεύσῃ τὸν ὑβριστὴν μέχρι τῆς κατοικίας του, ἵνα μὴ κακοπάθῃ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

« Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους », εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιπτακός· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους, οὔσα τῶ ὄντι ἡμερωτάτη καὶ οὐχὶ θηριώδης, ἐπροτίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ κατασταθῆτε ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὑβρεως καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναιότης, καὶ ἡ ἀμνησιαχία, καὶ ἡ συγγνώμη, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουν στολίσαι τὸν βίον σας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης.—Ὅταν κακοποιῆς τὸν πλησίον σου εἶσαι ἄδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅποιονδήποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ.

Τὴν δὲ πραότητα καὶ ἀμνησικακίαν του ἀπέδειξε καὶ πρὸς τὴν παράφορον σύζυγόν του Ξανθίππην, καὶ πρὸς τὸν Κωμικὸν Ἀριστοφάνην, ὅστις ἐνέπαιζεν αὐτὸν εἰς τὴν Κωμωδίαν του τὰς « Νεφέλας », καὶ πρὸς τινὰ κακοήθη, κτυπήσαντα αὐτὸν σφοδρῶς κατὰ πρόσωπον.

Ὅτε δὲ οἱ διεφθαρμένοι συμπολιταὶ του, μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν στηλιτεύοντα τὴν κακίαν καὶ διδάσκοντα τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, τὸν κατεδίκασαν νὰ πῆ τὸ κόνειον, « οὐδὲν πάθος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, οὐδὲν αἰσθημα ἐκδικήσεως αἰσθάνομαι κατὰ τῶν κατηγορῶν καὶ δικαστῶν μου· οὔτε ν' ἀνταδικῶμεν, οὔτε νὰ κακοποιῶμεν πρέπει τινά, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν πάσχωμεν ὑπ' αὐτῶν. » Καὶ διὰ τῶν χριστιανικωτάτων αὐτῶν λόγων ἐπεσφράγισεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον.

Ὄρθότατα λοιπὸν εἶπόν τινες ὅτι, ἂν ὁ Σωκράτης δὲν εὐτύχησε νὰ γεννηθῆ χριστιανός, ἀνεφάνη ὅμως ἀληθὴς προαπόστολος τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς ἐναρέτου διδασκαλίας καὶ διαγωγῆς του προητοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς εὐκολωτέραν παραδοχὴν τῶν θείων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχῶν.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

Τὸ κόνειον τοῦ Σωκράτους, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάτης μ' ἐνθυμίζει τὸ κόνειον τοῦ Φωκίωνος· διότι καὶ αὐτὸς ὁ χρηστὸς πολίτης τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κωνείου ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν.

Ποτὲ ὁ Φωκίων δὲν ἐκακοποίησε συμπολίτην του, ἀλλ' οὔτε ἐθεώρησε ποτὲ τινὰ ὡς ἐχθρόν του· πολλάκις μάλιστα, ὡς μᾶς

βεβαιώνει ο Πλούταρχος, ἐβοήθησε καὶ γενναίως ὑπερασπίσθη ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάψει.

Ὅτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασεν ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν τόσον ἐχάρη, ὥστε ἤτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεούς. Ἄλλ' ὁ ἔμφρων καὶ ἀμνησίκακος Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἶναι ἀγενὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἐχθροῦ.

Πιστὸς δὲ ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους ἠγάπα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρὰ καὶ ἂν ἦτον αὕτη. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλευὼν ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσαρεστουμένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτούς· « *Δύρασθε μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσετε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε δυνηθῆ νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ σᾶς ὀμιλήσω ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς μου.* »

Ὅτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ὑπερίδης ἠρώτησε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσει νὰ συμβουλευσῇ τοὺς Ἀθηναίους εἰς πόλεμον, ὁ Φωκίων μ' ὄλην τὴν παρρησίαν ἀπήντησεν· « *Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν νέους ἀνδρείους καὶ γίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συνεισφέροντας ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικοὺς μὴ κλέπτορας τὰ δημόσια.* »

Ὁ Φωκίων συνήκονε τὴν γλυκύτητα καὶ ἡμερότητα τοῦ χαρακτῆρός του μὲ ὕφος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφυῶς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὠμοιάζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐαρεστεῖ καὶ ὠφελεῖ τοὺς πίνοντας· ἐνῶ οἱ γλυκεῖς καὶ ἀδύνατοι οἶνοι συνήθως εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ὡς οἱ κόλακες καὶ οἱ δημαγωγοί.

Ἀλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ μέθῃ τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου τὸν ὁποῖον πίνουν, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε, ἐν τῇ μέθῃ τῆς διαφθορᾶς των, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν φρόνησιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Φωκίωνος.

Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα, τὰς ὁποίας ἔλεγε πρὸς αὐτούς, παρώ-
 ξυνον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρμένους συμπολίτας του, ἀπα-
 ράλλακτα καθὼς τὸ μέλι παροξύνει τὰς πληγὰς, τὸ δὲ φῶς
 τοὺς πάσχοντας ὀφθαλμοῦς.

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι, κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ χρηστοῦ
 Φωκίωνος, καὶ βραδιουργούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων καὶ ξένων
 ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν οὔτε τὸν πατριωτισμὸν
 τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασαν ἐπὶ τέλους αὐτὸν εἰς τὴν
 ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πῆ τὸ κώνειον καὶ ν' ἀποθάνῃ, ἐρω-
 τηθεὶς ποία εἶναι ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς τὸν υἱὸν
 του Φῶκον, εἶπε· « *Νὰ μὴ μνησικακήσῃ ποτὲ κατὰ τῶν Ἀθη-
 ναίων διὰ τὸν ἄδικον θάνατόν μου,* » καὶ διὰ τῆς χρηστῆς
 ταύτης παραγγελίας του ἐτελείωσε τὸν ἔνδοξον βίον του.

Τοιαύτη ἦτον ἡ ἀγαθότης καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου
 ἀνδρὸς, ὥστε ὄχι μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν φο-
 νέων του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του ἀποθνήσκων ἀμνησικα-
 κίαν ἐσύστησε.

Τὰ αἰσχρά, τὰ ἐλέθρια, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς μνη-
 σικακίας, τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν
 ἐμόλυναν τὴν ὠραίαν ψυχὴν τοῦ Φωκίωνος, ποτέ, παιδί μου,
 μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτὲ ἂς μὴ μολύνωσι καὶ τὰς
 ἰδικὰς σας καρδίας, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν ὑποφέρετε ἀπὸ τὴν κα-
 κίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΟΝ ΓΑΛΑ.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων
 τὸν ἐνθύμισε τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ῥή-
 τορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις, πλήρης ζωηροῦ πατριωτισμοῦ, ἐνδό-
 ξως ἠγωνίσθη διὰ τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ εὐγλωττίας ὑπὲρ τῆς
 Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων
 τοῦ Φιλίππου.

Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ

καταδικασθεῖς, ἠναγκάσθη νὰ φύγη ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ζῇ εἰς τὰ ξένα.

Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμά του ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὁ νοῦς ὅμως καὶ ἡ καρδιά του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας. Πολλάκις δέ, ὡς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζή-
νος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς πλήρεις δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσασαν αὐτὸν πατρίδα.

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐξορία του ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθαῤῥυνθέντες δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι ἠθέλησαν ν' ἀναστατώσωσι τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλαν πρέσβεις εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμονῶν τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθύμως πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πρέσβειων τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τότε ὁ Πυθέας ἀντικρούων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἶπε μετὰξὺ ἄλλων « ὅτι καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκία τις, εἰς τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄνου, τὸ ὁποῖον πρὸς τροφήν τῶν φθισιῶντων διδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν. »

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του, εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα εἶπεν ὅτι « καθὼς τὸ ὄνειον γάλα εἰσάγεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἰσέρχονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν. »

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπιτηδῆς τριήρη διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κατέβη εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ

Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέκρα-
ξεν ὅτι « ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτορ ἢ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς του. »

Ἰδοὺ ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα, καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησικακίας
καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἐντούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γερροστάθης ἠθέλησε
νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κωμόπολιν. Ἐνῶ δὲ ἐπεστρέφαμεν μᾶς
ἐδιηγῆθη καὶ τὰ ἐξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Η ΑΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Ἰσραῖον παράδειγμα ἀμνησικακίας καὶ πραότητος παρου-
σιάζει, παιδία μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας,
τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του μεγίστην ὑπόληψιν
καὶ ἐπιβροήν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλὰ τινες
παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα τὴν
ποιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν
λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν
μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν του ἔγραφον ἐπὶ τῶν
δοστράκων τὸ ὄνομά του, διὰ νὰ δώσωσιν τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον
των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτόν, καὶ παρου-
σιάσας τὸ δοστράκον του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ
τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ποτὲ ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώ-
τησε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρω-
πον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν
δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ· οὐδὲ νὰ
μεταβάλλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη, ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν
ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ δοστράκου τὸ
ὄνομά του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὑψώσε τὰς χεῖ-

ρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ τὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ τὰ εὐχρηθῆ διαρκῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. « Εἶθε, εἶπεν, οἱ συμπολιταὶ μου εὐτυχοῦντες πάντοτε, τὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ τὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην ! »

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῶντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐγενεῖς, ἀμνησικακοῦς καὶ φιλοπάτριδας δύνανται τὰ ἐξέλθωσιν.

Ἄν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν μορφώσωμεν τοιαύτας τὰς καρδίας μας, οἱ μὲν ἐχθροὶ δικαίως θέλουσι μᾶς ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ δὲ πατρίς ματαίως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησικακίαν τῆς ἐναρέτου ψυχῆς του, καὶ τὴν εὐγενῆ διάθεσιν τοῦ ν' ἀνταποδίδῃ καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ὅτε εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἴγινα, ἴδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμίνα, φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολιταὶ του, κατακλειόμενοι ἐξαιφνης, καταστραφῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως τὰ διακινδυνεύσει καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοίαριον, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Περσικοῦ στόλου· φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγγισις τῶν Περσῶν ἦτον ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς τὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὁ Ἀριστείδης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ἂν καὶ σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπεστήριξεν

αὐτὸ ὄλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ ποταπὰ καὶ ἐλεύθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφιλοτιμίας, τοῦ φθόνου ἦσαν ὄλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Στραφεὶς δὲ τότε πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα εἶπε τοὺς ὠραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθῆς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῆ ζωηροὺς εἰς τὴν μνήμην του, ὁσάκις περὶ πατρίδος πρόκειται· « Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, ᾧ Θεμιστοκλείς, τὰς ματαίας καὶ νεανικὰς ἀντιζηλίας· ἄς σωφροनिσθῶμεν· ἄς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφοτέροι εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλευῶν. »

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἠσπᾶσθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ ὠφελθεὶς ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομὴν καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατώρθωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπηθανάτισεν.

Ὁ ἐξόριστος λοιπὸν Ἀριστείδης, ὄχι μόνον κακὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του διεκινδύνευσε, καὶ ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους.

Ἄν δὲν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, τοιούτους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας καὶ ἀμνησικάκους ἄνδρας, θυσιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαιτέρα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἄς μὴ ἐλπίζωμεν, παιδιὰ μου, ἐθνικὴν ἀναγέννησιν καὶ ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Ἡ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Καθὼς ὁ Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιουτοτρόπως μετὰ τινὰς χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἔνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης, ὄχι μόνον δὲν ἠγαπάκησε κατὰ τῆς

πατρίδος του ἐξορισθείς, ἀλλ' ἠύχθη, ἠγωνίσθη καὶ διεκινδύνευσε πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Κίμων, μιμούμενος τὸ ἀξιολύμητον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησιμάχησε κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ.

Ἐνῶ ἦτον ἐξόριστος, μάχη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Ἴδου περίστασις ἀρμολία πρὸς ἐκδίκησιν, εἶπεν ὁ Κίμων· καὶ ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του τρέχει εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀπέκρουσαν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γενναίαν συνδρομὴν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου των.

Ἀλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἀχαρίστων καὶ δυσπίστων συμπολιτῶν του· ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἕκατὸν πιστούς, ὁμόφρονας καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως, ὅπως ἡ πατρὶς θριαμβεύσῃ.

Οἱ ἕκατὸν αὐτοὶ φίλοι του ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κίμωνος καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπεσαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἐνδοξα τοῦ πατριωτισμοῦ των.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως τότε διέταξαν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐνόησαντες ὅτι, ἂν ὁ Κίμων ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἦθη τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν πατρίδα του ὅμως ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίωνος καὶ Δημοσθένους, καὶ τινῶν ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὁποῖα, τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίαν καὶ φθόνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὰ μοχθηρὰ των πάθη, ἐξυβρίζουν ἐν τῇ παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν καὶ δολοφονοῦν ὄχι μόνον τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος των.

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διστίχου μᾶς ἐκαλονύκτισεν ὁ γέρον
κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην·

« Ἔσο γενναῖος πάντοτε, μνησίκακος μὴ ἦσαι.

» Δίδοε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικεῖσαι. »

*****

Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

*****

« Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας

» φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. »

(Σοφοκλέους.)

ΚΑΤΑ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ἔτος ἀκριβῶς πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνεγε-
σίας, προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν
εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλητέρους μαθητὰς τοῦ σχο-
λείου· μεταξὺ δὲ αὐτῶν συνηριθμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γράφων
τὰς παρούσας ἀναμνήσεις.

Πολλὰ μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς
γέρον, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, περὶ τῆς
παρακμῆς καὶ περὶ τῆς θλιβερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους μας.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ πατριωτισμὸς, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀνύ-
φωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρωτία καὶ
ἡ διαφθορὰ ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν τῆς. Ἡ διχόνοια καὶ οἱ
ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμβάσεις,
καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν αὐτῆς.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅμως κατέκτησε βαθμηδὸν τοὺς Ῥωμαίους
κατακτητὰς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συ-
στηθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν ἐπὶ τέλους
ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ μας Αὐτοκρατορία, παραμελή-

σασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν, καὶ τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώπυρα, παρήκμασεν, ἐξησθένησε καὶ κατεστράφη· τὸ δὲ ἔθνος χαῦνον ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν σκληρὸν καὶ ἄτιμον ζυγὸν τοῦ Μωάμεθ.

Ἐνῷ ἔμως ὁ κατακτητὴς, Μωάμεθ ὁ δεῦτερος, σφάζων καὶ αἰχμαλωτίζων εἰσῆρχετο εἰς τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν 29 Μαΐου 1453, ὁ τελευταῖος τῶν Αὐτοκρατόρων μας, Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ἡρωϊκῶς ἐμάχετο κατὰ τῶν βαρβάρων εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦ αἱματός του ἔγραφεν ἐπ' αὐτῶν διαμαρτύρησιν αἰώνιον κατὰ τῆς ἀλώσεως καὶ τῆς δουλείας.

Ἀκολούθως μᾶς ἐξέθεσεν ὁ γέρων τὰς σφαγὰς, τὰς ἀτιμώσεις, τὰς βιαιοπραγίας, τὸν ἐξευτελισμὸν καὶ τὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα πρὸ τετρακοσίων ὀλοκλήρων ἐτῶν ὑποφέρει ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, στεναζούσα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ἀνομίας· δάκρυα δὲ πικρὰ κατέβρεχον τοὺς ζωνηροὺς ὀφθαλμούς του.

Ἄλλ' ὅτε ὕψωσε τὰ ὑγρά βλέμματά του πρὸς τινὰ εἰκόνα, παριστάνουσαν ἄνδρα γενναῖον καὶ πλήρη ζωῆς, τὰ μὲν δάκρυά του ἀμέσως ἔπαυσαν, φαιδρὸν δὲ καὶ πλήρες ἐλπίδων ἀνεφάνη ἐξαίφνης τὸ πρόσωπόν του.

ΡΗΓΑΣ Ο ΦΕΡΑΙΟΣ.

Ἡ ζωνρὰ αὕτη εἰκὼν, μᾶς εἶπε, παριστάνει τὸν πρωτομάρτυρα τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, Ρήγαν τὸν Φεραῖον.

Ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία δὲν ἐδίδαξε τὸν ἄνδρα τοῦτον λέξεις μόνον καὶ φράσεις Ἑλληνικάς· ἀλλ' ἐθέρμανε τὴν καρδίαν του, ἀνύψωσε τὸ φρόνημά του, καὶ ἀντὶ ἑλληνιστοῦ, ἀληθῆ Ἕλληνα, λάτρην δηλαδὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος ἀνέδειξεν αὐτόν.

Πρῶτος ὁ Ρήγας συνέλαβε τὴν μεγάλην ἰδέαν τῆς γενικῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δου-

λαίας. Πρὸς πραγματοποίησιν δὲ τῆς ἔθνοσωτηρίου ταύτης ιδέας συνεννοήθη μετ' ἄλλων, ἠγωνίσθη, συνέγραψε, καὶ ἐπὶ τέλους γενναίως ἐθυσιάσθη.

Κατὰ τὸ ἔτος 1797 ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις, ἀνακαλύψασα τὰ ἐθνικὰ σχέδια τοῦ Φεραίου, συνέλαβεν αὐτὸν εἰς Τεργέστην, καὶ δέσμιον τὸν παρέδωκεν εἰς τὴν Σουλτανικὴν κυβέρνησιν, ἣτις εἰς τὸ Βελιγράδιον τῆς Σερβίας ἔσφαξε τὸν ἄσπονδον αὐτὸν ἐχθρόν της.

Ἄλλ' ἀτρομήτως ὑπέστη ὁ Ρήγας τὸν ὑπὲρ πατρίδος μαρτυρικὸν θάνατόν του· διότι ἦτο βέβαιος ὅτι τὸ αἷμά του χυνόμενον ἤθελε ποτίσει καὶ ζωογονήσει τὰ σπέρματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ναί, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀνάστασις τοῦ ἔθνους μας δὲν θέλει βραδύνει. Τὰ δεινὰ τῆς δουλείας ἐκορυφώθησαν. Ἡ ζωὴ, τὰ τέκνα, ἡ περιουσία, ἡ τιμὴ μας καὶ αὐτὴ ἡ ἱερὰ θρησκεία τῶν πατέρων μας κατήνησαν ἔρμαια τῶν τυράννων μας. Ἡ ἀπελπισία θέλει κινήσει ἐπὶ τέλους τὸν βραχίονά μας. Τὸ φῶς τῆς παιδείας θέλει ἐπισπεύσει τὸ ἔργον καὶ καθοδηγήσει τὰ διαβήματά μας. Ἡ δὲ ἀγάπη τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος, καὶ τῆς ἐλευθερίας θέλει στεφανώσει τὸν ἱερόν μας ἀγῶνα.

Ἐξ ὧσων κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε συμπεραίνω ὅτι ὁ γέρον ἦτο μεμνημένος εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ 1814 ἔμποροι ὁμογενεῖς, ἀγαπῶντες μᾶλλον τὴν πατρίδα παρὰ τὸ βάλάντιόν των, μυστικῶς εἶχον συστήσει, ὅπως δι' αὐτῆς προετοιμάσωσι τὰ πνεύματα καὶ τὰ μέσα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, συμφώνως μὲ τὰς διακαεῖς εὐχὰς καὶ τὰς ἐνθουσιώδεις προτροπὰς τοῦ πρωτομάρτυρος Ρήγα.

Πρώτην φοράν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἠκούσαμεν ζωηρῶς ἐκφωνούμενα ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου διάφορα ἠρωϊκὰ ἄσματα, τὰ ὁποῖα ὁ Ρήγας εἶχε συνθέσει διὰ νὰ ἐξάψη εἰς τὰς καρδίας τῶν

δούλων Ἑλλήνων τὸν ἱερώτερον παντὸς ἄλλου ἔρωτος, τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς πατρίδος.

Ἐκτοτε δὲ βαθέως ἐντυπωμένοι ἔμειναν εἰς τὴν μνήμην μου οἱ ἀκόλουθοι ἐνθουσιαστικοὶ στίχοι τοῦ Φεραίου

*Ὡς πότε, παλληκάρια, γὰ ζῶμεν στὰ στερά,
Μοιάχοι σὰν λεοντάρια στοὺς βράχους στὰ βουνά ;
Καλῆτερα μιᾶς ὥρας ἐλεύθερη ζωῆ,
Παρὰ σαράντα χρόνων σκλαβιά καὶ φυλακή !*

.....

*Ἄχ! παιδιά μου, ὄρφανά μου, σκορπισμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ,
Διωγμένα ὕβρισμένα ἀπ' τὰ ἔθνη πανοικεῖ,
Συναχθῆτε γὰ ἰδῆτε τὰς πληγὰς μου ἐλεεινῶς,
Πῶς τὸ αἷμα τρέχει ρεῦμα ἀπ' τὰς φλέβας μου δεινῶς !*

.....

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἀπήγγειλε τοὺς στίχους αὐτοὺς: « ἄχ! παιδιά μου, ὄρφανά μου, » δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν τὸν ἠρώτησε ποία εἶναι ἡ μήτηρ, ἥτις ἐκφωνεῖ τοὺς στίχους αὐτοὺς, καὶ ποῖα τὰ ὄρφανά της πρὸς τὰ ὁποῖα ἀποτείνεται.

— Ἡμεῖς, οἱ Ἕλληνες, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, εἴμεθα τὰ ὄρφανά· ἡ δὲ κοινὴ μήτηρ, τὴν ὁποῖαν δυστυχῶς ἐστερήθημεν, εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἡ αὐτόνομος, ἡ ἐλευθέρα, ἡ εὐτυχῆς καὶ ἡ ἐνδοξος πατρίς, τὴν ὁποῖαν οἱ μὲν πρόγονοί μας ἔχαιρον, ἡμεῖς δὲ πρὸ τετρακοσίων ἤδη χρόνων στερούμεθα.

— Πῶς! εἶπε τότε ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος, μήπως ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν πατρίδα τὴν κωμόπολιν ταύτην, καὶ ὁ Ἰωαννίτης τὰ Ἰωάννινα, καὶ ὁ Ἄρτινὸς τὴν Ἄρταν; Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ὀνομασθῶμεν ὄρφανοὶ πατρίδος;

Ὁ Γεροστάθης μελαγχολικὸς ἐκίνησε τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν του, βαθέως ἐστέναξε καὶ ἐξηκολούθησεν οὕτως

Η ΔΕΣΜΙΑ ΜΗΤΗΡ.

— Ὑπόθεσ, φίλε Ἀθανάσιε, ὅτι ἡμέραν τινα ἢ νύκτα βάρβαροι καὶ σκληροκάρδιοι λησται εἰσέβαλον ἐντὸς τῆς μητρικῆς

σου οίκιας, και ἀφοῦ συνέλαβον και ἐδέσμευσαν τὴν μητέρα σου, διαρπάζουν τὴν περιουσίαν της, ἐξυβρίζουν τὴν τιμὴν της, βεβηλώνουν τὴν θρησκείαν της, και ἀνοίγοντες καθ' ἡμέραν νέαν πληγὴν εἰς τὰ στενάζοντα στήθη της ἐμποδίζουν αὐτὴν τοῦ νὰ φροντίζη περὶ τοῦ παρόντος και τοῦ μέλλοντος τῶν τέκνων της, ὥστε και σὺ και οἱ ἀδελφοί σου ἠναγκάσθητε ἢ νὰ δουλεύετε ὡς ἀνδράποδα τοὺς ἀγρίους ληστές, ἢ νὰ καταφύγετε εἰς τὰ ξένα ξένοι και ἀπροστάτευτοι, ἢ νὰ κρυφθῆτε εἰς τὰ δάση και εἰς τὰ σπήλαια ἔρημοι και δυστυχεῖς.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων βεβαίως ἔχεις μητέρα, φίλε Ἀθανάσιε, και ὅμως εἶσαι ὄρφανός. Τί λέγω ὄρφανός; ἀσυγκρίτως δυσχεστέρος τοῦ ὄρφανοῦ! διότι ἐκεῖνος μὲν ἅπαξ και διὰ παντός ἔχασε τὴν μητέρα του, σὺ δὲ καθ' ἡμέραν βλέπεις τὰς πληγὰς, τὰ βάσανα, τὰ δάκρυα τῆς δεσμίας μητρός σου, και καθ' ἡμέραν κατασπαράττεται ἡ καρδία σου ὑπὸ τῶν γοερῶν στεναγμῶν της. Ἴδου ἡ πατρὶς, τὴν ὁποίαν και οἱ Θεσσαλοί, και οἱ Μακεδόνες, και οἱ Θράκες και ἡμεῖς οἱ Ἑπειρῶται ἔχομεν σήμερον!

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Γεροστάθης ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δ' ἐμείναμεν βωβοὶ και ἀπολιθωμένοι, ὡς νὰ ἐβλέπαμεν ἀφ' ἑνὸς τοὺς ἀγρίους ληστές, και ἀφ' ἑτέρου τὴν βασανιζομένην μητέρα μας. Ἀλλ' ὁ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος διέκοψε τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων·

— Ἀλλ' ἐγὼ βεβαίως δὲν ἤθελα ὑποφέρει νὰ βλέπω τὴν μητέρα μου τυραννομένην ἀπὸ τοὺς ληστές· ἤθελα προσπαθήσει νὰ τὴν ἐλευθερώσω· ἤθελα προτιμήσει τὸν θάνατον παρά τοιαύτην ζωὴν.

— Εὖγε, φίλτατε Κωνσταντῖνε! ἐφώναζεν ὁ Γεροστάθης· ἀσπραπὴ χαρὰς ἔλαμψεν ἐπὶ τῶν ζωηρῶν ὀφθαλμῶν του, και ἐναγκαλισθεὶς τὸν Κωνσταντῖνον κατεφίλησε τὸ μέτωπον αὐτοῦ.

— Ἀλλὰ διὰ νὰ κατορθώσης τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς δεσμίας μητρός σου, τί νομίζεις ὅτι ἀπαιτεῖται;

— Ἀνδρεία και γενναιοσύνη! ἀπεκρίθη ὁ Κωνσταντῖνος.

— Βεβαίως, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον· ἀλλὰ διὰ νὰ γίνης ἀνδρείος καὶ γενναῖος, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃς ὑγιὲς τὸ σῶμα, ἐνδυναμόνων αὐτὸ διὰ τῆς σωμασκίας καὶ τῆς ἐγκρατείας. Ὁ μαλθακὸς καὶ φιλήδονος καὶ ὀκνηρὸς βίος χαυνώνει καὶ ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Ὅσον ὅμως ἀνδρείος καὶ ἀν ἦσαι, φίλε Κωνσταντίνε, ἐὰν ἤθελες τολμήσει νὰ ὀρμήσῃς μόνος κατὰ τῶν ἀγρίων ληστῶν, βεβαίως ἤθελες καταστραφῆ, τὴν δὲ δυστυχῆ σου μητέρα δὲν ἤθελες ὠφελήσει.

Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν ἡ ἀνδρία, ἀπαιτεῖται καὶ φρόνησις διὰ νὰ ἐκτιμήσῃς καὶ τὰς ἐχθρικὰς καὶ τὰς ἰδικὰς σου δυνάμεις.

— Βεβαίως, ἐπρόσθεσεν ὁ Κωνσταντῖνος, ἤθελα συνενωθῆ μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ φίλων μου πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μου.

— Ἀπαιτεῖται λοιπὸν καὶ συνένωσις, διὰ τῆς ὁποίας αὐξάνουν καὶ κραταιοῦνται αἱ ἀτομικαὶ δυνάμεις. Ἀλλὰ συνένωσις, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄνευ ὁμοιοῦ καὶ πειθαρχικῆς τάξεως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ φθόνος, ὁ θυμὸς, ἡ φιλοχρηματία, ἡ ζηλοτυπία, ἡ φιλοπρωτία καὶ ἡ δοξομανία εἶναι τόσοι ἐχθροὶ θανάσιμοι τῆς ὁμοιοῦ, τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς πειθαρχίας.

Ἐὰν κινήσετε κατὰ τῶν ἀγρίων ληστῶν ἄνευ κεφαλῆς ἀξίας καὶ ἔμφορος, διευθυνούσης τὴν ἰσρὰν ἐπιχείρησιν· ἐὰν ἕκαστος ἐξ ὑμῶν, ἐχθρὸς τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, δοξομανῆς, φιλόπρωτος, καὶ αἰσχροκερδῆς, ζητῆ τὴν ἀρχηγίαν παραγνωρίζων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀξίαν, φθονῶν τοὺς ἰκανωτέρους του καὶ ἀποκρούων τὰς γνώμας καὶ τὰ σχέδια αὐτῶν· τότε, φίλοι μου, ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ καταστροφή σας θέλει εἶσθαι βεβαία. Εἰς δὲ τὰ βάσανα τῆς δεσμίας μητρὸς σας θέλετε προσθέσει καὶ τὴν μεγίστην τῶν δυστυχιῶν, τὴν ἀπελπισίαν.

Ἄλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ ἀνδρείοι εἴσθε καὶ ἀρχηγὸν κατὰλληλον ὅτι ἐκλέξατε, καὶ ὅτι, βδελυττόμενοι τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοχρηματίαν, συνηνώθητε σφιγκτὰ διὰ τῆς

δμονοίας καὶ τῆς πειθαρχίας· πῶς ἐντούτοις θέλετε καταστρέψει τοὺς ληστές; πῶς θέλετε συντρίψει τὰ δεσμὰ τῆς μητρός σας; διὰ τῶν ἀόπλων χειρῶν σας;

— Ὄχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Κωνσταντῖνος, διὰ τῶν ὄπλων μας θέλομεν καταστρέψει αὐτούς.

— Ἀπαιτοῦνται λοιπόν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, καὶ ὀπλασκία, καὶ στρατιωτικὴ τέχνη, καὶ ὄπλα, καὶ πολεμφοδία καὶ ζωοτροφία. Ἀλλὰ ταῦτα διὰ τῶν χρημάτων μόνον δύνανται ἄποκτηθῶσιν. Ἀπαιτοῦνται λοιπόν καὶ χρήματα· καὶ δι' αὐτὸ ὁ μέγας ρήτωρ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Δημοσθένης, ὅτε ἐπροκάλει τοὺς συμπολίτας του κατὰ τοῦ Φιλίππου, ἐβροντοφώνει· « Δεῖ δὴ χρημάτων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστι γενέσθαι. » Ἀλλὰ τὰ χρήματα μόνον διὰ τῆς φιλοπορίας, τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς οἰκονομίας ἀποκτώνται.

Ἐὰν λοιπόν ἀληθῶς ἀγαπᾶτε τὴν μητέρα σας, ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ τὴν παρηγορήσετε, νὰ θραύσετε τὰ δεσμὰ τῆς, νὰ τὴν ἐλευθερώσετε καὶ νὰ τὴν δοξάσετε, ἀγαπήσατε χάριν αὐτῆς τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, κατασταθῆτε φίλεργοι, ἐπιμελεῖς καὶ οἰκονόμοι, οὐδέποτε δὲ πολυτελεῖς καὶ ἄσωτοι.

Οἱ φιλάργυροι καὶ οἱ ἐγωῖσται ἀφ' ἑνός, καὶ οἱ κατασηπόμενοι ἐντὸς τῆς ὀκνηρίας ἢ τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς πολυτελείας ἀφ' ἑτέρου, εἶναι τέκνα ἄστοργα, ἀποτρόπαια καὶ ὅλως ἀνίκανα νὰ παρηγορήσωσι τὴν δυστυχοῦσαν μητέρα των. Οἱ τοιοῦτοι συνήθως ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους περιμένουν βοήθειαν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὔτε τὴν ὀκνηρίαν οὔτε τὴν φιλαργυρίαν ἢ τὴν ἀσωτείαν, οὔτε τὴν πολυτέλειαν ἢ τὸν ἐγωῖσμόν ἠϋλόγησεν καὶ ἐβοήθησεν ποτέ. Οἱ δὲ προπάτορές μας ἐπικαλεσθέντες ξένους πρὸς βοήθειάν των, αὐτοὶ μὲν κατήντησαν δούλοι τῶν ὑπερηφάνων Ῥωμαίων, τὴν δὲ Ἑλλάδα κατέστησαν ἐπαρχίαν Ῥωμαϊκὴν.

Ἀλλὰ διὰ νὰ στεφανώσῃ ἡ ἐπιτυχία τὴν ἱερὰν ἐπιχείρησίν σου, φίλτατε Κωνσταντίνε, ἀπαιτεῖται καὶ καρτερία, ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδεμίαν δύσκολον ἐπιχείρησιν,

οὐδὲν μέγα ἔργον δύναται ποτὲ νὰ εὐδοωθῆ. Πρὸ πάντων δὲ ἀπαιτεῖται πίστις, ἀφοσίωσις καὶ ἐλπίς εἰς τὸν παντοδύναμον Θεόν, τὸν εὐλογοῦντα καὶ προστατεύοντα πᾶσαν ἱεράν καὶ ἔντιμον ἐπιχείρησιν.

Τοιουτοτρόπως, φίλοι μου, καὶ οἱ λησταὶ καταστρέφονται, καὶ τὰ δεσμὰ τῆς μητρός σας βεβαίως κατασυντρίβονται.

Ἐλευθέρᾳ δὲ τότε ἡ μήτηρ καὶ τὸν Θεὸν τὸν Σωτῆρα ἐλευθέρως θέλει δοξολογεῖ, καὶ τὰ ἐλευθερώσαντα αὐτὴν τέκνα φιλοστόργως θέλει καταφιλεῖ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ πατρίς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι μήτηρ φιλόστοργος, τὴν ὁποίαν καὶ δούλην καὶ ἐλευθέραν χρεωστοῦμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ εὐεργετῶμεν, τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζοντες ὑπὲρ αὐτῆς.

- α *Μήτηρ κοινή, τροφὸς ἡμῶν, διδάσκαλος, προστάτις*
- » *Εἶν' ἡ πατρίς μας ἡ Ἑλλάς· δόξα εἰς τ' ὄνομάτης.*
- » *Αὐτὴν ἄς ἔχωμεν ἴσθον νοῦν, αὐτὴν ἄς ἀγαπῶμεν·*
- » *Καὶ ὅπου ἂν ὑπάγωμεν, ἄς μὴ τὴν λησμονῶμεν. »*

Γλυκύτατον καὶ ἐκφραστικώτατον εἶναι τῷ ὄντι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος. Ἡ ἀρχὴ τῆς λέξεως ταύτης μᾶς ἐνθυμίζει τὸν πατέρα, ἡ δὲ θηλυκὴ κατάληξις αὐτῆς μᾶς ὑπενθυμίζει συγχρόνως καὶ τὴν μητέρα. Ἐὰν λοιπὸν χρεωστῶμεν ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μας, διπλάσιαν ἀγάπην ὀφείλομεν πρὸς τὴν πατρίδα, ἥτις ἐντὸς ἑαυτῆς συνενόνει ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλους τοὺς προγόνους, ὅλους τοὺς συγγενεῖς, ὅλους τοὺς φίλους, ὅλους τοὺς συμπολίτας, ὅλον τὸ παρελθὸν καὶ ὅλον τὸ μέλλον.

Ἄλλ' ὅταν λέγω πατρίδα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, δὲν ἐννοῶ τὴν κωμόπολιν, ἢ τὸ χωρίον, ἢ τὴν πόλιν, ἢ τὴν ἐπαρχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθημεν. Τὰ μῆλα τῆς μηλέας μου, δὲν εἶναι προϊόντα τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλώνου ἢ τοῦ κλάδου αὐτῆς, εἶναι καρποὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, ὅσον πολλαὶ καὶ ἂν ᾖναι αἱ ρίζαι, αἵτινες τὰ τρέφουν, ὅσον διάφοροι καὶ ἂν ᾖναι

οἱ κλάδοι ἢ οἱ κλώνοι, οἵτινες τὰ φέρουν. Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Ἑπειρῶται, οἱ Μακεδόνες, οἱ Πελοποννήσιοι, οἱ Θραῖκες, οἱ Ἴόνιοι, οἱ Στερεοελλαδίται, οἱ Κρήτες, οἱ Νησιῶται, οἱ Θεσσαλοὶ εἶναι ἅπαντες Ἕλληνες ὁμογενεῖς, καρποὶ τοῦ αὐτοῦ Ἑλληνικοῦ κορμοῦ, προϊόντα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ δένδρου, τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μεγάλης μητρός, καὶ ἐπομένως ἀδελφοὶ ἀδιάσπαστοι, διότι ἡ αὐτὴ δόξα τοῦ παρελθόντος, ἡ αὐτὴ θρησκεία, ἡ αὐτὴ γλῶσσα, τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, τὰ αὐτὰ παθήματα, καὶ αἱ αὐταὶ ἐλπίδες συνήνωσαν καὶ αἰωνίως θέλουν συνενόνοι αὐτούς.

Ἡ πρὸς τὴν κοινὴν δὲ ταύτην μητέρα, ἡ πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη, ἀποτελεῖ τὴν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὴν ἀρετὴν τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀλλὰ καθὼς δὲν εἶναι ἀληθῆς χριστιανός, ὅστις πιστεύει εἰς τὸν Χριστὸν, δὲν ἀποδεικνύει τὴν πίστιν του ταύτην διὰ τῶν χριστιανικῶν του ἔργων· τοιουτοτρόπως οὔτε φιλόπατρις εἶναι ὅστις λέγων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, δὲν προσπαθεῖ διὰ πατριωτικῶν ἔργων ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀγάπην του ταύτην.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστεῖ, ὅχι μόνον νὰ μὴ βλάπτῃ τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοηθείας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν του χρεωστεῖ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς παραδείγματα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομίμητα ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Διὰ νὰ ἰδῆτε δὲ καὶ θαυμάσετε τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των, θέλω σᾶς διηγηθῆ τινὰ ἐκ τῶν παραδειγματικῶν τούτων, εὐελπὶς ὅτι τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας πρὸς παρηγορίαν τῆς φίλης πατρίδος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἢ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλεῖς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ

Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπαπείλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμός ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ἤθελον διαφυλάξει τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος μαθὼν τὸν χρησμόν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερεθίζων καὶ προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ πληρωθῆ καίριως ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικός ἦτον ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμόν ὄρος τῆς ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, αἱ δὲ Ἀθήναι ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος. Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸν εὐγενῆ πατριωτισμόν τοῦ Κόδρου καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἄγραυλου.

Ποία ἦτον ἡ Ἄγραυλος, καὶ ποία ἡ πατριωτικὴ τῆς θυσία; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη·

Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἄγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηναίων. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει νὰ πράξωσιν ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουν νικήσει καὶ σωθῆ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν ἀυθορμήτως θυσιασθῇ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἄγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμόν, καὶ νὰ θυσιάσῃ ἀθορμητῶς τὴν ζωὴν τῆς πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου τῆς δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα τῆς.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἡρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ δικαιωνίσωσι τὸν πατριωτισμόν τῆς, ἐσύστησαν καὶ ἐώρταζον ἕκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἐορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνήγειραν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἡρωίδος ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ναόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ὠρχίζοντο ὅτι θέλουσιν ὑπερασπίζεσθαι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Ὁ Γεροστάθης τότε λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του βιβλίον τι μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολούθως μᾶς ἐξήγησε τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ παῖδες, γινόμενοι ἔφηβοι, ὠρχίζοντο. Ἰδοὺ δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὄρκου τούτου·

« Δὲν θέλω ποτὲ καταισχύνει τὰ ὄπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾶ καὶ ὑπερασπίζεσθαι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθῆς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ Θεοὶ ἅς ἦναι μάρτυρες τούτων ! »

Τοιοῦτον ὄρκον, τοιαύτας ἱερὰς ὑποσχέσεις χρεωστεῖτε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλτατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστά-

θης. Ἵποσχεθῆτε καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι θέλετε ἀγωνισθῆ, ὅπως παραδώσετε τὴν πατρίδα εἰς τὰ τέκνα σας εὐτυχεστέραν, μεγαλητέραν καὶ ἐνδοξοτέραν ἀφ' ὅσον θέλετε παραλάβει αὐτὴν ἀπὸ τοὺς πατέρας ὑμῶν. Ἵποσχεθῆτε ὅτι θέλετε διατηρεῖ πάντοτε τὸν βραχίονά σας ἀνδρείον καὶ ἀφωσιωμένον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς καὶ τῶν νόμων τῆς πατρίδος, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ κατασυντρίψετε δουλικὰς ἀλύσεις, ζυγούς ἀτίμους, ἐπιθέσεις ἀδίκους καὶ παρανομίας αἰσχροάς. Ἵποσχεθῆτε ἐπίσης ὅτι ποτὲ δὲν θέλετε ἀνεχθῆ νὰ ἴδετε τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων σας ἐπιβουλεομένην ἢ περιφρονουμένην. Ἵποσχεθῆτε ἐπὶ τέλος ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακούει εἰς τοὺς ἱκανωτέρους ὑμῶν, καὶ ὅτι γενναίως θέλετε καταδιώκει πάντας τοὺς παραβιάζοντας τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ἐστὲ δὲ βέβαιοι ὅτι, ἐὰν τηρήσετε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῆ ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς καὶ τὸν ὄρκον τῶν νέων μεγαλοφώνως ὠρκίσθημεν, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς Ἀγραύλου δὲν ἐπαύαμεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν ὅτι καὶ ἄλλαι πολλαὶ Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τὰ ἐξῆς περὶ Τελεσίλλας, Ἀρχιδαμίας καὶ Κρατησικλείας.

Η ΑΡΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Ἡ Τελέσιλλα, Λυρικὴ ποιήτρια ἐξ Ἄργους, εἶχε καρδίαν εὐαίσθητον, ἐξευγενισθεῖσαν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως· ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν ἠγάπα θερμῶς τὴν πατρίδα της. Ὅθεν, ὅτε οἱ Ἄργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυναικῶν, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν συμπολιτῶν της, ἐξάπτουσα τὸν πατριωτισμὸν καὶ

τὴν γενναιότητα αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ποιητικῆς τῆς λύρας καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος.

Τοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιαῖται ἐνίκηθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελεσίλλαν προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρώιδος, φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ ἡρωϊκοῦ πατριωτισμοῦ τῆς.

Ὁρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ὅτι « ἐκεῖναι αἱ πόλεις εὐδαιμοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται. » Ἐνόσω οἱ Ἕλληνες ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν πατριωτισμόν, ἀπαθνατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλλας τῶν καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἡ Ἕλλάς ἠτύχει καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη ὅτε οἱ μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄρπαγες Κλέωνες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φωκίωνες ἔπινον ἐν τῷ δεσποτηρίῳ τὸ κώνειον.

ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΥ.

Ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἥπειρον περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του. Δις ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας καὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ τῆς Μακεδονίας.

Μεταβὰς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς διαφοροὺς μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἥπειρον, καὶ τότε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πολιορκήσας δὲ τὴν Σπάρτην, ἐπαπείλει ἔφοδον κατ' αὐτῆς.

Τότε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης, μαθοῦσαι ὅτι ἡ Γερουσία ἐπρόκειτο νὰ διασώσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Κρήτην, ὅλαι μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδάμια ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ξίφος κρατοῦσα, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς Γερουσίας καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτήν, ὅτι ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκηται νὰ χαθῇ, οὐδεμία Σπαρτιάτις θέλει νὰ ἐπιζήσῃ.

Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παρθένοι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖσαι δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἄνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών των κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἔφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιάτιδες μένουσαι εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν ὑπηρέτουσαν αὐτούς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφὴν καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιῶντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχοναν τοὺς μαχομένους, λέγουσαι πρὸς αὐτούς· « Ἐνδοξὸς θέλει εἶσθαι ἡ » νίκη σας, ἐὰν μαχομένοι νικήσετε ἐνώπιον τῆς Σπάρτης ὑπὸ » τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος· γλυκύτατος δὲ θέλει εἶσθαι » ὁ θάνατός σας, ἐὰν μαχομένοι ὑπὲρ πατρίδος πέσετε εἰς τὰς » ἀγκάλας τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων σας.»

Τοιοιουτρόπως ἡ Σπάρτη ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν γυναικῶν της· ὁ δὲ Πύρρος ἀποκρούσθεις ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ.

Τόσον θαυμασία εἶναι ἡ δύναμις τοῦ πατριωτισμοῦ, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, μεγαλοψύχους καὶ τῆς πατρίδος σωτῆρας.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω μᾶς ἐδιηγῆθη ὁ γέρον καὶ τὸ ἐξῆς·

Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαιϊκῆς συμμαχίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὀμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ἐυστέλλετο διὰ τινὰ καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν γραΐαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησικλείας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὁποῖαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἢ πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλε σιωπὴν.

Ἐπὶ τέλους ὁμως ὁ ἔρωσ τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε, καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιαῖτις μειδιάσασα εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν τῆς· « Ἐὰν αὐτὸ τὸ σῶμά μου, στελλόμενον εἰς τὴν Αἴγυπτον » ἢ ἀλλαχοῦ, δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στείλῃ το, » στείλῃ το τὸ ταχύτερον, πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ γήρατος, » μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελὲς εἰς τὴν πατρίδα. »

Ὅτε δὲ ἡ φιλόπατρις Κρατησίκλεια, μεταβάσασα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια· « Πράξε » τὰ πρέποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν Σπάρτην· μὴ καταδεχθῆς δὲ ποτὲ νὰ βλαφθῇ ἡ πατρὶς χάριν μιᾶς γραίας » καὶ τινῶν παιδαρίων. »

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες! Ἐχοντες δὲ οἱ πρόπατορες μας τοιαύτας μητέρας, δικαίως διεκρίθησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των.

Αἱ μητέρες, ὄχι μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ οἱ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβωσι τὰ παιδιά, κανονίζουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωνίαι, εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζωσιν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἔτι γλυκύτερον

γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοπατρίας!

Ἄν ποτέ, παιδιά μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, εὐδοκίση ὁ Ἰψιστος καὶ ἀποκτήσετε πατρίδα ἐλευθέραν καὶ αὐτόνομον, προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε τέκνα ἄξια τοιούτων μητέρων, καὶ ἀπόγονοι ἄξιοι τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Λεωνίδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἀριστείδου καὶ τοῦ Κίμωνος, ἔτοιμοι πάντοτε, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ὑπερασπισθῆτε ἐναντίον παντὸς ὀποιουδῆποτε ἐχθροῦ τὴν αὐτονομίαν, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πάτριον θρησκείαν σας.

Ἄλλ' ἂν δυστυχῶς ἐξακολουθῆτε ἔχοντες πατρίδα δούλην, χιρᾶζατε εἰς τὴν καρδίαν σας τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου, οἵτινες προθύμως διεκινδύνευσαν τὴν ζωὴν των, ὁ μὲν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηῶν, ὁ δὲ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τότε τὰ ἐξῆς περὶ τῶν δύο τούτων ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ.

Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας πῶς ἐτελείωσεν ὁ ὀλέθριος Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἐκυρίευσεν τὸν Πειραιᾶ, κατηδάφισε τὰ μακρὰ τείχη, καὶ καταλύσας τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων καθυπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριακοντα Τυράννων.

Ἄλλ' ὁ Θρασύβουλος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ἔχη πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἰμοβόρων τυράννων κατασπαραττομένην, ἀποφασίζετο γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

Ὅθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν του' προσελκύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινων, κυριεύει ἐξαίφνης τὴν Φυλὴν, χωρίον ὀχυρὸν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκροῦσιν

δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὀχυρόνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐπαπειλῶν ἐκεῖθεν τοὺς Τριάκοντα Τυράννους. Ἄλλ' οἱ Τύραννοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Θρασύδειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αὐθαιρέσιαις καὶ ἀπὸ τὰ βᾶσνα τῆς τυραννίας.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝΩΝ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ.

Τὸ ἀξιολύμητον παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασυβούλου ἐμιμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας.

Δοξομανής, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Λεοντίδας ἐθυσίασεν ἐνώπιον τῆς φιλαρχίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχροῦ παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτιατικὴν φρουράν. Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ταύτης κατοχῆς ἐκυβέρνηα ἀτίμως καὶ παρανόμως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καὶ τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἶσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἄν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτός, ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν ποτὲ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἔνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτὲ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι αἰσχροὶ καὶ ἀνόσιοι εἶναι νὰ παραμελῇ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων ὀπλων, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμότερος ὁ ἔντιμος θάνατος παρὰ τὴν ἄτιμον ζωὴν, δὲν ἔπαυε προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος των.

Ὅτε δὲ τὰ πατριωτικὰ του σχέδια ὠρίμασαν, μεταβὰς μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὰς Θήβας, καὶ διακινδυνεύσας τὸ πᾶν, κα-

τώρθωσε καὶ τὸν αἰσχροὺν προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουρὰν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πράξιν τοῦ Πελοπίδου *ἀδελφὴν τῆς τοῦ Θρασυβοῦλου*.

Ἐκτοτε ὁ Πελοπίδας δὲν ἔπαυσεν ἀγωνιζόμενος καὶ διακινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἐπαμεινώνδου ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλότατης πατρίδος του.

Τοιοῦτος δὲ ἦτον ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του, ὥστε ὅτε ποτὲ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτόν, ἐξερχόμενον εἰς ἐκστρατείαν, νὰ προσέχῃ τὴν ζωὴν του, « ὦ γυναῖκα, εἶπε πρὸς αὐτήν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων, καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των. »

Ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον τοσοῦτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιώδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἡσύχως καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπροτίμησε νὰ πῆ τὸ κώνειον, παρὰ νὰ βλάψῃ τὴν φιλότατην πατρίδα του, παραβιάζων τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ μᾶς ἐδιηγῆθη.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙῳ.

Ἐνῶ ὁ Σωκράτης, καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἐπερίμενεν ἀταράχως ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πῆ τὸ θανατηφόρον κώνειον, οἱ φίλοι καὶ μαθηταὶ του, μὴ ὑποφέροντες νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοιμάσαν ἐν ἀγνοίᾳ του ὅλα τὰ μέσα τῆς δραπετεύσεώς του, καὶ τῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἀσφαλοῦς διασώσεως αὐτοῦ.

Αὐγὴν τινα ἐγειρόμενος ὁ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ τὸν

ἤσυχον ὕπνον, τὸν ὁποῖον μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ εὐσυνειδήτοι ἄνδρες καὶ κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου τῶν δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει καθήμενον πλησίον τῆς κλίνης τοῦ τὸν φίλτατον μαθητὴν τοῦ Κρίτωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ δεσμωτήριον, διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσωσι τὸ κώνειον, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπέσῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς, καθόσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο ἔτοιμα.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἀκούει μὲ ἀταραξίαν τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του, ἀποκρούει ἀφ' ἑτέρου τὴν ἰδέαν τῆς δραπετεύσεως καὶ τὰς παρακλήσεις τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ εὐπέθεια εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἦτο, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸ ἱερώτερον χρέος παντὸς πολίτου ἀγαπῶντος ἀληθῶς τὴν πατρίδα του· ἐπροτίμησε λοιπὸν νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του, παρὰ νὰ δραπετεύσῃ παραβιάζων οὕτω τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου.

Διὰ νὰ καταπέσῃ δὲ περὶ τούτου καὶ τὸν φίλον του Κρίτωνα, ὅστις ἐπέμενεν ἐπιθυμῶν τὴν διάσωσιν τοῦ διδασκάλου του, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς·

« Ἐάν, φίλε Κρίτων, ἤθελα ἀποφασίσαι νὰ δραπετεύσω ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ *Νόμοι* καὶ ἡ *Πατρίς* ἤθελον παρουσιασθῆ ἐνώπιόν μου καὶ ἤθελον μὲ εἰπεῖ·

« Τί κάμνεις, ὦ Σώκρατες; Ἀπεφάσισας νὰ μᾶς καταστρέψῃς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ πόλις ὅταν οἱ νόμοι τῆς δὲν φυλάττωνται, ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τῆς δὲν ἐκτελῶνται; Φρονεῖς ἴσως ὅτι σὲ ἠδικήσαμεν καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ μᾶς παραβιάσῃς; Ἄλλ' ἔλησμόνησας τὴν διδασκαλίαν σου *μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ*; Ἡ Πατρίς, ὦ Σώκρατες, διὰ τῶν νόμων τῆς καὶ διὰ τῶν φροντίδων τῆς ἐγέννησεν, ἔθρεψεν, ἐξεπαίδευσεν καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι τέκνον μου, εἶσαι θρέμμα μου· πῶς

λοιπόν τολμάς νά με βλάψης ; Εάν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σέ κτυπήσωσιν, ἢ ἄλλως πως σέ κακοποιήσωσιν, ἔχεις ποτὲ δικαίωμα νά ἐπιστρέψης κατ' αὐτῶν τὸ κτύπημα ἢ τὴν κακοποιίαν ; Ὁχι βέβαια. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ Πατρὶς εἶναι πολὺ τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς προγόνους σου ὅτι πρέπει νά σέβῃσαι καὶ νά περιποιῆσαι αὐτήν, καίτοι θυμωμένην καὶ ἄδικον, καὶ ὅτι εὐπειθῶς χρεωστεῖς νά πράττης πᾶν ὅ,τι ἡ Πατρὶς διατάττει, καὶ νά πληρωθῆς εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ὑπὲρ αὐτῆς ; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἐάν δὲν ἦναι ὅσιον νά παραβιάζῃ τις τοὺς γονεῖς καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ὅσιον εἶναι νά παραβιάζῃ τις τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς ;

» Τί ἠδυναμένη, ὦ φίλε Κρίτων, ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς σοβαρὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τῆς πατρίδος ; » ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης. Ὁ δὲ Κρίτων μὴ ἔχων τί ν' ἀπαντήσῃ παρεδέχθη, ἂν καὶ λυπούμενος, ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου του καὶ ἔπαυσε παρακαλῶν αὐτὸν νά δραπετεύσῃ.

Τοιοιυτοτρόπως δὲ ὁ φιλόπατρις Σωκράτης ἐπὶ τὴν ἐπιούσαν τὸ κώνειον, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μάρτυς τῆς ἀρετῆς, τῆς φιλονομίας καὶ τῆς φιλοπατρίας του.

Ἀκολούθως μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρον ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας τὸ ἐξῆς ὠραιότατον παράδειγμα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΡΗΓΟΥΛΟΣ.

Περὶ τὰ 256 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε διήρκει ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ὁ Μάρκος Ῥήγουλος, ὢν ὑπατος τῆς Ῥώμης, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλων στρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῆς Καρχηδόνος.

Κατ' ἀρχὰς ἐνίκησεν εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ὅτε οἱ Καρχηδόνιοι ἐκλεξάν ὡς στρατηγόν των Λακεδαιμονίων τινα, Ἐάνθιππον καλούμενον, κατώρθωσαν καὶ

τὸν στρατὸν τοῦ Μάρκου νὰ καταστρέψωσι, καὶ αὐτὸν μετ' ἄλλων πεντακοσίων Ῥωμαίων νὰ αἰχμαλωτίσωσι.

Πέντε ὁλόκληρα ἔτη ἔμεινεν αἰχμάλωτος ὁ Ῥήγουλος ἐντὸς τῆς Καρχηδόνας. Ὅτε δὲ οἱ Καρχηδόνοι, νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ προτείνωσιν εἰρήνην, ἢ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, συναπέστειλαν καὶ τὸν Ῥήγουλον, λαβόντες παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει ἐπανέλθει εἰς τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας του, ἂν ἡ Ῥώμη ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις των. Συναποστέλλοντες δὲ καὶ τὸν Ῥήγουλον ἠλπίζον ὅτι ἤθελεν ὑποστηρίξει τὰς προτάσεις τῶν πρέσβεων των, ὅπως ἐλευθερωθῆ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἀλλ' ὅποια ἦτον ἡ ἐκπληξίς καὶ τῶν Καρχηδονίων πρέσβεων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὅτε, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς γερουσίας, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς Καρχηδονικὰς προτάσεις, κατεπολέμησεν ἐνθέρμως αὐτὰς ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ῥώμης, θυσιάζων οὕτως ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος του πᾶν ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον.

Ἡ γερουσία τῆς Ῥώμης, πεισθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ φιλοπάτριδος Μάρκου, ἀπέρριψεν ὅλας τὰς προτάσεις τῶν Καρχηδονίων καὶ παρεδέχθη τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου.

Τότε δὲ οἱ φίλοι τοῦ Ῥηγούλου ἐπροσπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προβλέποντες ὅτι, ἂν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του ἤθελεν ἐπανέλθει εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὁ θάνατός του ἤθελεν εἶσθαι βέβαιος.

Ἀλλὰ πατριωτισμὸς ἀληθῆς ἄνευ μεγάλης ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ Ῥήγουλος ὢν φιλόπατρις ἀναγκαιῶς ἦτο καὶ ἐνάρετος, φίλος τῆς τιμῆς, καὶ ἐπομένως φύλαξ πιστὸς τῶν ὑποσχέσεών του. Ὅθεν ἀποκρούσας τὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τῶν συμπολιτῶν του, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν πρέσβεων εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου μαρτυρικὸς θάνατος ἐπεσφράγισε τὸν βίον τοῦ ἐνδράξου τούτου πολίτου τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΖΑΒΕΛΑΣ.

Ὁ Ρώμαϊος Ρήγουλος ἔφερεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ Γεροστάθου τὸν Σουλιώτην Λάμπρον Τζαβέλαν· διότι, ἂν ὁ Ρήγουλος ἐξέριφοκινδύνευσε τὴν ἰδίαν του ζωὴν χάριν τῆς Ρώμης, ὁ Τζαβέλας ἐξέριφοκινδύνευσε τὴν ζωὴν τοῦ φιλάτου υἱοῦ του ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Σουλίου.

Κατὰ τὸ 1792, ὅτε ὁ Ἀληπασᾶς ἐπολέμει τὸ Σούλιον, κατάρθωσε νὰ αἰχμαλωτίσῃ δολίως τὸν Λάμπρον Τζαβέλαν μετὰ τοῦ δωδεκαετοῦς υἱοῦ του. Κρατήσας δὲ τὸν υἱὸν ὡς ἐνέχυρον ἀπέστειλε τὸν Λάμπρον κατὰ τοῦ Σουλίου. Ἄλλ' ὁ Λάμπρος ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς βοήθειαν τῆς πατρίδος του, καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀληπασᾶν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν, ἣτις θέλει διαμείνῃ μνημεῖον αἰώνιον τῆς μεγαλοφυχίας καὶ τοῦ ἥρωϊκοῦ πατριωτισμοῦ του.

« Γνωρίζω ὅτι ὁ υἱός μου μένων εἰς χεῖράς σου θέλει ἀποθάνει, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ πρὶν ἀποθάνω, ἀπελπισμένα θέλω ἐκδικηθῆ τὸν θάνατόν του. Ἴσως τινὲς μὲ ὀνομάσωσι πατέρα ἄσπλαγγνον, θυσιάζοντα τὸν υἱὸν μου ὑπὲρ πατρίδος. Ἄλλ' ἂν σὺ κυριεύσῃς τὸ Σούλιον, βεβαίως θέλεις φονεύσει καὶ τὸν υἱόν μου, καὶ ἐμέ, καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειάν μου, καὶ ὅλους τοὺς συμπατριώτας μου. Ἄν ὅμως νικήσωμεν ἡμεῖς, καὶ τὴν πατρίδα μου θέλω ἔχει, καὶ ἄλλους υἱοὺς θέλω ἀποκτήσει. Ἄν δὲ τυχὸν ὁ υἱός μου δὲν θέλῃ ὑποφέρει μὲ εὐχαρίστησιν καὶ γενναϊότητα τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατόν του, ἄς ἀποθάνῃ καλῆτερα, διότι τότε θέλει εἶσθαι ἀνάξιος νὰ ζήσῃ, καὶ ἰδικός μου υἱὸς καὶ τῆς Ἑλλάδος τέκνον νὰ ὀνομάζεται! Προχώρησε λοιπόν, ἄπιστε, ἀνυπομόνως σὲ περιμένω. »

Ὁ ἐχθρός σου

ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΖΑΒΕΛΑΣ.

Ὅτε δὲ ὁ Βεληπασᾶς, ὁ διοικῶν τὰ Ἰωάννινα ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πατρὸς του Ἀληπασᾶ, μαθὼν τὰ τοῦ Λάμπρου, εἶπε πρὸς τὸν νέον Τζαβέλαν ὅτι θέλει τὸν ψῆσει ζωντανόν· — Δὲν σὲ φοβοῦμαι, μεγαλοψύχως ἀπεκρίθη ὁ νέος, ὁ πατήρ μου καὶ τὸ

Σούλιον θέλουρ ζήσει και θέλουρ εκδικηθῆ τὸν θάνατόν μου.

Ἄλλ' ὄχι μόνον οἱ Σουλιῶται και οἱ παῖδες αὐτῶν, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ἀνεφάνησαν ἄξιοι τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ και αὐταὶ αἱ γυναῖκες τοῦ Σουλίου ἀνεφάνησαν ἄξια τῆς Ἀρχιδαμίας, τῆς Κρατησικλείας και τῶν ἄλλων Σπαρτιατίδων.

Ὅτε μετὰ πολυαριθμῶν στρατῶν ὤρμησεν ὁ Ἄληπασᾶς κατὰ τῶν βράχων τοῦ Σουλίου, ἀφ' ἑνὸς ὁ Τζαβέλας μετὰ τῶν Σουλιωτῶν, και ἀφ' ἑτέρου ἡ γενναία Μόσχω, ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου μετὰ τῶν ἄλλων ἡρωίδων τοῦ Σουλίου, κατέστρεψαν τὰς Τουρκικὰς δυνάμεις, και ἠνάγκασαν τὸν Ἄληπασᾶν νὰ ἐπανεέλθῃ κατησχυμμένος εἰς Ἰωάννινα.

Ἄς μὴ ἀπελπιζώμεθα λοιπὸν διὰ τὸ μέλλον, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης. Ὁ Μαραθῶν, αἱ Θερμοπούλαι και ἡ Σαλαμίς, αὐτὰ τὰ μεγάλα σχολεῖα τοῦ πατριωτισμοῦ, εὐτυχῶς δὲν ἐχάθησαν. Ὁ ἥλιος, ὅστις ἐθέρμανε τὸν Λεωνίδα και τὸν Θρασύβουλον, αὐτὸς θερμαίνει σήμερον και ἡμᾶς. Ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀνέφελον και μαγικὸν οὐρανὸν ζῶμεν και ἡμεῖς. Τὰς αὐτὰς ζωογόνους αὔρας ἀναπνέομεν. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐπομένως ἐμπνεόμενοι και ἡμεῖς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἄς ψάλλωμεν·

« Θάνατος ὑπὲρ πατρίδος εἶν' ἀθάνατος ζωῆ·

» *Εἶται λάμψις αἰωνία και ἡρωϊκὴ τιμῆ.* »

Ἔθνη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται δὲν εἶναι ἄξιοι ν' ἀποθάνωσι γενναίως ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι ἔθνη χαμερπῆ και χαῦνα, ἀνάξια ἐλευθερίας, ἀνάξια εὐγενοῦς ὑπάρξεως.

Ἡ ἐλευθερία και ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία δὲν δύνανται ν' ἀποκτηθῶσι, και πολὺ ὀλιγώτερον νὰ διατηρηθῶσιν, ἐὰν ἕκαστος πολίτης δὲν ᾔηται πάντοτε ἱκανὸς και ἔτοιμος νὰ θυσιασθῆ ὑπὲρ πατρίδος.

Δὲν εἶναι δέ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, οὔτε ἀδύνατον, οὔτε δύσκολον νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι οἱ πολῖται. Ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, και ὁ Λυκούργος εἰς τὴν Σπάρτην μᾶς ἀπέδειξαν πό-

σον θαυματουργός είναι ἡ παιδιόθεν ἔμφρων καὶ σκόπιμος ἀνατροφή τῶν πολιτῶν.

Διατηρήσατε λοιπόν, φίλοι μου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοπαίδων, ζωηρὰν καὶ ἀκμαίαν τὴν υγείαν σας διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς σωφροσύνης.

Αὐξήσατε, ὡς ἐκεῖνοι, διὰ τῆς τακτικῆς σωμαστικῆς καὶ διὰ τῶν κόπων τὰς σωματικὰς σας δυνάμεις.

Ἀσπασθῆτε ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν φιλοτιμίαν, τὰ γράμματα, τὴν ἀρετὴν, τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἐργασίαν.

Ἀγαπήσατε, ὡς τέκνα τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν γλυκυτάτην θρησκείαν τῶν γονέων σας, καὶ ἐκτελεῖτε πάντοτε τὰ θεῖα αὐτῆς παραγγέλματα.

Ἐμπνευσθῆτε δὲ, ὡς οἱ πρόγονοί σας, ὑπὸ εὐγενοῦς φιλοπατρίας. Καὶ τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλετε ἀναφανῆ καὶ ὑμεῖς πολῖται ἄξιοι μεγάλης καὶ ἐνδόξου πατρίδος, προθύμως θυσιάζοντες ὑπὲρ αὐτῆς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας.

Βεβαίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν τιμὴν εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅσοι λοιπόν θυσιάζουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ πολυτιμότεροι πατριῶται· ἀλλ' οὐχ ἦττον φιλοπάτριδες εἶναι, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, καὶ ὅσοι δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος των ὑποκύπτουν προθύμως εἰς ἄλλας θυσίας.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΒΕΟΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ Λυκοῦργος ἐρωτήσας τὸ μαντεῖον περὶ τῆς νομοθεσίας του, εὐχαρίστως ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ νόμοι του ἦσαν καταλληλότατοι νὰ προαγάγῃσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης, ἂν οἱ Σπαρτιᾶται ἐξακολουθήσωσι τηροῦντες αὐτούς.

Τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῦ μαντείου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· ἀποχαιρετήσας δὲ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, φοβούμενος μὴ λυθῆ διὰ τῆς ἐπανόδου του ὁ ὄρκος τῶν συμπολιτῶν του, καὶ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι του πρὸς βλάβην τῆς

Σπάρτης, καθόσον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἶχον δοκισθῆ ὅτι θέλουν φυλάξει αὐτοὺς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός. Ἄν καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρίδας γῆς, μακάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὁ Λυκοῦργος διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθυσίασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, καὶ ἐκουσίως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας του δὲ ταύτης οἱ Σπαρτιᾶται διατηρήσαντες τὰς σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις, πεντακόσια ὀλόκληρα ἔτη ἐξηκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἔνδοξοι. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ἀνήγειραν ἱερόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατ' ἔτος ἐθυσίαζον, τιμώντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην θεόν.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΤΑΞΕΡΞΗΣ.

Ὁ Ἴπποκράτης, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάτης, ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Κῶν, ἐπωνομάσθη δὲ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος πατὴρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίας.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν μεγάλην ἰατρικὴν ἰκανότητα τοῦ Ἑλλήνος ἰατροῦ Ἴπποκράτους, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλουσιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἄλλ' ὁ Ἴπποκράτης ἀπέβαλε καὶ τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀρταξέρξου, καὶ εὐχαρίστως ἐθυσίασε τὸ ἀτομικόν του συμφέρον, προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν ὁμοειθῶν του, καταμαστιζομένων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὑπὸ θανατηφόρου λοιμοῦ.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων χάριν τῆς πατρίδος του ἔκαμε καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης.

Ὅτε ὁ Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποῖαν χάριν ἐπιθυμεῖ; α οὐδεμίαν ἄλλην, ἀπεκρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, *παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου.* »

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἅς ᾗναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἅς ᾗναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, καὶ ἂν θυσιάζετε τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὸν ἱερὸν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριεύομενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται· μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ὁ πατριωτισμὸς.

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσίαζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμίνα δὲν ἐκυρίευσεν τὸν θυμὸν του, καὶ δὲν ἐθυσίαζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἴσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωῖσμοῦ, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμίνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθεὶς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισεν τὴν Ἑλ-

ληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἄλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος, κυριευόμενος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς δοξομανίας, ἐπροκάλεσε κατὰ τῆς Σικελίας παράφρονα ἐκστρατείαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Πausanias, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχροὶ πάθη τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας, κατήνησεν αἰσχροὺς τῆς Ἑλλάδος προδότης, καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Ὁ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος καὶ Λύκων, αὐτοὶ οἱ τρεῖς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθονεροὶ καὶ ἐκδικητικοί, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον τέκνον της.

Ἐάν λοιπὸν τὰ πάθη ἦναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν πατριωτισμὸν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ πᾶν ἐλάττωμα, ἀπὸ πᾶσαν κακὴν ἔξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας. Τὰ παραμικρότερα ἐλαττώματα παραμελούμενα αὐξάνουν, προχωροῦν καὶ ἐπὶ τέλους καταντῶσι πάθη τρομερὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα δλέθρια· ἀπαραλλάκτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἡσυχα ρυάκια, τὰ ὁποῖα προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μεταβαλλόμενα ἐπὶ τέλους εἰς πλατυτάτους, ὀρμητικοὺς καὶ ἐπικινδύνους ποταμούς.

Ἐάν δὲ ὡς τέκνα φιλόστοργα αἰσθάνεσθε ἀπὸ τοῦδε πόθου τοῦ ν' ἀναφανῆτε χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθήσατε ἀπὸ τοῦδε νὰ αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ σας καὶ πρὸς τὴν μεγάλην μητέρα, τὴν φίλην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς τότε, ἐστὲ βέβαιοι, θέλει εὐλογῆσαι τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδάς, τοὺς κόπους καὶ τὰ ἔργα σας, καὶ ὁ εὐγενῆς πόθος τῆς ψυχῆς σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῆ.

Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἅς ὁμονοῇ μετὰ τῶν

συμπολιτῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν Σαλαμίνα, προσφέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα.

Ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς ἱκανωτέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμφρονεστέρους ἡμῶν· ἀλλὰ προθύμως συντρέχοντες αὐτούς, ἄς ὠφελώμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ πατρίς ὑπὸ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς πείρας αὐτῶν.

Τοὺς δὲ κατωτέρους ἄς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ ἐναρξύντικὴν χεῖρα ἄς τείνωμεν πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ ἤμεθα πάντοτε πρόθυμοι πρὸς γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, τοιοῦτοτρόπως ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπολεμῶμεν καὶ πάντας τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς.

Οἱ ἐσωτερικοὶ δὲ οὗτοι ἐχθροὶ εἶναι, παιδιὰ μου, ἡ ἀκηρία, ἡ κακότης, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἔγκλημα.

Ὅσάκις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προτείνεται ἢ ἐκτελεῖται ὑπὸ τίνος τῶν συμπολιτῶν μας, ἄς μὴ ζηλεύωμεν, ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἄς μὴ συκοφαντῶμεν. ἀλλ' ὀλοψύχως ἄς ὑποστηρίζωμεν αὐτὸ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἂν ἔγινεν ἡ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος προδοτικῶς δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συνωφελούμεθα καὶ τιμώμεθα.

« Ὅταν ἡ μήτηρ εὐτυχῆ, ὅλοι συνευτυχοῦμεν,

» Καὶ ὅταν ἦναι εὐδοξος, ὅλοι συνευδοχοῦμεν.

» Ἀλλ' ὅταν πέσῃ εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,

» Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῆ εἶναι καὶ τὰ παιδιὰ! »

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας ἀντὶ νὰ φαρμακεύῃ, ἀπ' ἐναντίας ἄς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν· διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίζας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτόν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ δλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀπηθανάτισεν.

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ φιλόπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πείρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτὲ ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας.

Πολῖται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἐνασχολήσεως, καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως ὄχι μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος ἀγωνισθῆτε, φίλοι μου, ἐνόσω εἴσθε νέοι, ὄχι μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμάτων νὰ καλλιεργήσετε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερὸν ν' ἀποκτήσετε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῆτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρὸς, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς, ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄσωτοι υἱοί, τροφὴν καὶ περίθαλψιν.

Ἄσυγκρίτως δ' αἰσχρότερον καὶ ἀναιδέστερον θέλει εἶσθαι ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, δι' ἔλλειψιν ἰδίων καταντήσετε ποτὲ σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σᾶς εἶπα, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικούς, οὔτε τοὺς στρατιωτικούς δύναται ποτὲ ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτον ἀγαλαματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κιγκιννάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ρώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἔνδοξος στρατηγός τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἤντλει τὸ ὕδωρ, ἐνῶ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου τῆς.

Ἐὰν ἀγαπάτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστραφῆτε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῆ καὶ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἐὰν δὲ ποτὲ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὑποκύψετε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσετε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς.

Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγούμεναι δικαίως καὶ αὐθορμήτως ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολίζουσι βέβαια καὶ ἐνθαβρύνουσι τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεναι ἀμαυρόνουσι καὶ ἐξευτελίζουσι καὶ τοὺς ἐπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὠραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγῶνων σας ἄς ἦναι ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας.

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπθανατίσθησαν. « *Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυμάεσθαι ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν,* » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἄν δὲ ποτὲ ἡ πατρίς, καίτοι εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῆ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσετε, μὴ ἀγανακτήσετε· ἀλλ' ἐνθυμηθῆτε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, ἀλλ' εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· τὸν Κίμωνα ἐξωστρακισμένον, ἀλλὰ τρέχοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῆ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του· τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν του ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων· τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ

κάνειον, ἀλλ' εὐπέθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων των συνιστῶντας.

Ποτὲ δὲ μὴ συγχύσετε, μὴ ταυτίσετε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος· καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῆ ὅπωςδῆποτε ἡ πατρίς.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ του ἤστραπτον, αἱ παρειαὶ τοῦ ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι του ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνὴ του μελωδική.

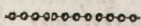
Παθητικώτατα μᾶς ἀπήγγειλε τοὺς στίχους τοῦ Ρήγα «*Ἄχ! παιδιὰ μου, ὄργανά μου,* » καὶ μὲ ἥρωϊκὴν ἀγανάκτησιν ἐξεφώνησε τό· «*Ὡς πότε, παλληκάρια, νὰ ζῶμεν 'ς τὰ στενά.*»

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμὸς ἐκυρίευσον τὸν Γεροστάθην ὁσάκις περὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο λόγος· λύπη δὲ καὶ μελαγχολία ἐζωγραφήθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ὅτε περὶ τῶν δεινῶν τῆς δεσμίας μητρὸς μᾶς ἀνέφερεν. Ἀλλ' ὅτε περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ὠμίλει μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου, γλυκὺ μεϊδιάμα ἐφάνη εἰς τὰ χεῖλη του, ἀκτῖνες δὲ χαρᾶς καὶ ἐλπίδος ἔλαμψαν ἐπὶ τοῦ μεγάλου μετώπου του.

Ποτέ, ποτὲ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἶσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικὰς μας καρδίας!

Ὅτε πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀπεχωρίσθημεν μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους, γραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

- «*Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία*
 » *Πάλαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, Πατρίς μου σεβασμία!*
 » *Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,*
 » *Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου!*»

Η ΔΥΣΙΣ.

« Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν κακὸν
οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι. »
(Πλάτωνος.)

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗΝ ΤΙΝΑ ἑσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ τὴν μᾶς δεΐξῃ ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περιποῦ ἐτῶν εἶχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις! Ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου πρώτην φοράν ἴδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλον καὶ αἱ πρώται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν.

Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου ἴδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύνοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! ἐκεῖνος ἦτον ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περιπάτος!

Ὁ λόφος ἦτον ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερής· ὁ δὲ γέρον ἀρκετὰ ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον δροσερὰ ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος βορείου ἀνέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου, ὁ βορέας ἐφύσα μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα· ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμῆδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτον ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συννέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο

λόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, καὶ ἄλλα ἰσειδῆ· ῥομαιοτάτη δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ οὐρούσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν περὶ ζερυθριῶν-
των βουνῶν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἐπιχρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βαθμηδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἅπασαν τὴν φύσιν.

— Τοιοῦτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἔδυσσε ποτὲ καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμὸς, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ δόξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας σκότος καὶ ἀθυμία περιεκόλυψαν ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις ἤδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατελεῖ αὐριον, διὰ τὴν φωτίση καὶ ζωογονήση πάλιν καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἐξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατελεῖ πάλιν, καὶ μετ' αὐτοῦ τὴν ἐπιχρύσωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταὶ καὶ ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης;

Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἃς ἐυχόμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδία μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἑσπέρας πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς· ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἃς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην. Ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἃς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψῦχος ἐγένετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γερο-

Ὅτε ὁ Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμείψῃ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποίαν χάριν ἐπιθυμεῖ; α οὐδεμίαν ἄλλην, ἀπεκρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, *παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου.*»

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μας, ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἅς ᾗναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἅς ᾗναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, καὶ ἂν θυσιάζετε τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἱερὸν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριευόμενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται· μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ὁ πατριωτισμὸς.

Ἐὰν ὁ *Θεμιστοκλῆς* μετὰ τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσιάζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμίνα δὲν ἐκυρίευε τὸν θυμὸν του, καὶ δὲν ἐθυσιάζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ *Ἀριστείδης* θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἴσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωϊσμοῦ, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμίνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθεὶς αὐθορμητῶς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλ-

ληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἄλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος, κυριευόμενος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς δοξομανίας, ἐπροκάλεσε κατὰ τῆς Σικελίας παράφρονα ἐκστρατείαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Πανσαρίας, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχροῦ πάθη τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας, κατήντησεν αἰσχροὺς τῆς Ἑλλάδος προδότης, καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Ὁ δὲ Ἄρυτος καὶ Μέλιτος καὶ Λύκων, αὐτοὶ οἱ τρεῖς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθονεροὶ καὶ ἐκδικητικοί, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμότερον τέκνον της.

Ἐὰν λοιπὸν τὰ πάθη ᾖναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν πατριωτισμόν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ πᾶν ἐλάττωμα, ἀπὸ πᾶσαν κακὴν ἕξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διάθεσιν, τὴν ὁποῖαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας. Τὰ παραμικρότερα ἐλαττώματα παραμελούμενα αὐξάνουν, προχωροῦν καὶ ἐπὶ τέλους καταντῶσι πάθη τρομερὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὀλέθρια· ἀπαράλλακτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἥσυχα βυάκια, τὰ ὁποῖα προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μεταβαλλόμενα ἐπὶ τέλους εἰς πλατυτάτους, ὀρηκτικούς καὶ ἐπικινδύνους ποταμούς.

Ἐὰν δὲ ὡς τέκνα φιλόστοργα αἰσθάνεσθε ἀπὸ τοῦδε πόθου τοῦ ν' ἀναφανῆτε χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθήσατε ἀπὸ τοῦδε νὰ αἰσθάνεσθε ἡ ψυχὴ σας καὶ πρὸς τὴν μεγάλην μητέρα, τὴν φίλην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς τότε, ἐστὲ βέβαιοι, θέλει εὐλογῆσαι τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδὰς, τοὺς κόπους καὶ τὰ ἔργα σας, καὶ ὁ εὐγενὴς πόθος τῆς ψυχῆς σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῆ.

Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἅς ὁμονοῇ μετὰ τῶν

συμπολιτῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν Σαλαμίνα, προσφέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα.

Ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς ἱκανωτέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμφρονεστέρους ἡμῶν· ἀλλὰ προθύμως συντρέχοντες αὐτούς, ἄς ὠφελώμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ πατρίς ὑπὸ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς πείρας αὐτῶν.

Τοὺς δὲ κατωτέρους ἄς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ ἐνθαρρύντικὴν χεῖρα ἄς τεινώμεν πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ ἤμεθα πάντοτε πρόθυμοι πρὸς γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, τοιοῦτοτρόπως ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπολεμῶμεν καὶ πάντας τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς.

Οἱ ἐσωτερικοὶ δὲ οὗτοι ἐχθροὶ εἶναι, παιδία μου, ἡ ὀκνηρία, ἡ κακοήθεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἔγκλημα.

Ὅσάκις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελὲς προτείνεται ἢ ἐκτελεῖται ὑπὸ τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἄς μὴ ζηλεύωμεν, ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἄς μὴ συκοφαντῶμεν. ἀλλ' ὀλοψύχως ἄς ὑποστηρίζωμεν αὐτὸ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἀν' ἔγινεν ἡ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν πρῶδον τῆς πατρίδος προδοτικῶς δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συνωφελούμεθα καὶ τιμώμεθα.

« Ὅταν ἡ μήτηρ εὐτυχῆ, ὅλοι συνευτυχοῦμεν,

» Καὶ ὅταν ἦναι εὐδοξος, ὅλοι συνευδοξοῦμεν.

» Ἄλλ' ὅταν πέση εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,

» Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῆ εἶναι καὶ τὰ παιδία! »

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας ἀντὶ νὰ φαρμακεύη, ἀπ' ἐναντίας ἄς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν· διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπανακύβεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίζας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτόν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ δλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀπηθανάτισεν.

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ φιλόπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πεῖρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύνανται ποτὲ ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ὀκνηρίας.

Πολῖται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρόν, ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἐνασχολήσεως, καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως ἔχι μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος ἀγωνισθῆτε, φίλοι μου, ἐνόσω εἴσθε νέοι, ἔχι μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμάτων νὰ καλλιεργήσετε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερὸν ν' ἀποκτήσετε.

Αἰσχρὸν καὶ ἄτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῆτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρὸς, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς, ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄσωτοὶ υἱοί, τροφὴν καὶ περίθαλψιν.

Ἀσυγκρίτως δ' αἰσχροτέρου καὶ ἀναιδέστερου θέλει εἶσθαι ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, δι' ἔλλειψιν ἰδίων κατανητήσετε ποτὲ σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικούς, οὔτε τοὺς στρατιωτικούς δύναται ποτὲ ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτον ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετέηλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κιγκιννάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ρώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἔνδοξος στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος, ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἤντλει τὸ ὕδωρ, ἐνῶ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της.

Ἐὰν ἀγαπάτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστραφῆτε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῆ καὶ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἐὰν δὲ ποτὲ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὑποκύψετε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσετε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς.

Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαί, χορηγούμεναι δικαίως καὶ αὐθιγῶς ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολιζοῦν βέβαια καὶ ἐνθαρρύνουν τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμεναι ἀμαυρόνουν καὶ ἐξευτελίζουν καὶ τοὺς ἐπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὠραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀγῶνων σας ἄς ᾖ ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας.

Ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπθιθανάτισθησαν. « *Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαναμάζεσθαι ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν,* » ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἄν δὲ ποτὲ ἡ πατρίς, καίτοι εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν, φανῆ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσετε, μὴ ἀγανακτήσετε· ἀλλ' ἐνθυμηθῆτε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, ἀλλ' εὐχόμενον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· τὸν Κίμωνα ἐξωστρακισμένον, ἀλλὰ τρέχοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῆ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του· τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν του ἀγορεύοντα ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν· τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλακὴν πίνοντας τὸ

κώνειον, ἀλλ' εὐπίθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων των συνιστῶντας.

Ποτὲ δὲ μὴ συγχύσετε, μὴ ταυτίσετε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς πατρίδος· καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομικῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῆ ὁπωςδήποτε ἡ πατρίς.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἤστραπτον, αἱ παρειαὶ τοῦ ἐφλόγιζον, αἱ χειρονομίαι τοῦ ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ μελωδική.

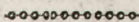
Παθητικώτατα μᾶς ἀπήγγειλε τοὺς στίχους τοῦ Ρήγα «*Ἀχ! παιδιὰ μου, ὄρφανά μου,* » καὶ μὲ ἥρωϊκὴν ἀγανάκτησιν ἐξεφώνησε τό «*Ὡς ποτε, παλληκάρια, νὰ ζῶμεν 'ς τὰ στενά.*»

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμοὺς ἐκυρίευσον τὸν Γεροστάθην ὁσάκις περὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο λόγος· λύπη δὲ καὶ μελαγχολία ἐζωγραφήθησαν ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ὅτε περὶ τῶν δεινῶν τῆς δεσμίας μητρὸς μᾶς ἀνέφερον. Ἀλλ' ὅτε περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ὠμίλει μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου, γλυκὺ μειδιάμα ἐφάνη εἰς τὰ χεῖλη του, ἀκτῖνες δὲ χαρᾶς καὶ ἐλπίδος ἔλαμψαν ἐπὶ τοῦ μεγάλου μετώπου του.

Ποτέ, ποτὲ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἶσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικὰς μας καρδίαις!

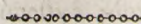
Ὅτε πρὸς τὸ ἑσπέρας ἀπεχωρίσθημεν μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους, γραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμαχίου χάρτου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

- «*Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία*
 » *Πάλαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, Πατρίς μου σεβασμία!*
 » *Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀσπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,*
 » *Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σου!*»

Η ΔΥΣΙΣ.

« Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν κακὸν
οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι. »

(Πλάτωνος.)

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗΝ ΤΙΝΑ ἑσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ τὰ μᾶς δείξῃ ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐκείνου, ὅπου πρὸ δύο περίπου ἐτῶν εἶχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις! Ἐπὶ τοῦ λόφου, ὅπου πρώτην φοράν ἴδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλον καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν.

Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου ἴδομεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! ἐκεῖνος ἦτον ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατος!

Ὁ λόφος ἦτον ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερής· ὁ δὲ γέρον ἀρκετὰ ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον δροσερὰ ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος βορείου ἀνέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου, ὁ βορέας ἐφύσα μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα· ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσεν τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμηδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτον ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συννέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο

δλόχρυσα, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, καὶ ἄλλα ἰσοειδῆ· ὠραιότητι δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρύσωσις, τὴν ὁποίαν αἱ δούσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθριῶντων βουνῶν.

Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἐπιχρύσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βαθυμῆδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἅπασαν τὴν φύσιν.

— Τοιοῦτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἔδυσσε ποτὲ καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμὸς, καὶ ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ δόξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας σκότος καὶ ἀθυμία περιεκάλυψαν ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις ἦδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατείλει αὐριον, διὰ τὴν φωτίση καὶ ζωογονήση πάλιν καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἐξεύρει ἂν εἰς τὰς βουλάς τοῦ Ἰψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατείλῃ πάλιν, καὶ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταὶ καὶ ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης;

Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἃς εὐχόμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδία μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἐσπέρας πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς· ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἃς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην. Ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἃς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολούθει πνέων σφοδρότερος, καὶ τὸ ψῦχος ἐγίνετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γερο-

στάθης συνεκαλύφθη, καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του, ὅπου τῷ εὐχθήθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

II ΑΣΘΕΝΕΙΑ.

Ἄλλ' αἱ καλονυκτικαὶ εὐχαί μας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διήλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιούσαν δὲν ἴδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι, ἔχων θέρμην καὶ βῆχα σφοδρότατον, προσεκάλεσε πρὸς ἐπίσκεψίν του τὸν ἰατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἄτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχεν εἰσέτι παρὰ ἓνα καὶ μόνον ἰατρὸν καὶ αὐτὸν ἐμπειρικόν. Τὸ δὲ ζεστὸν χαμόμηλον καὶ ἡ θερμολουσία, τὰ ὁποῖα διέταξε, δὲν ἀπήλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινά του, ἂν καὶ πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτά. Τὴν ἐπιούσαν ἡ θέρμη ἐπανῆλθε σφοδρότερα, καὶ ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχὸς ἔτι μᾶλλον ἐνοχλήθη.

Ὀλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάραξεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Οἱ δὲ προσετώτες βλέποντες τὴν χειροτέρευσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα ἔφιππον, διὰ νὰ προσκαλέσωσιν ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα καὶ εὐπόληπτον ἰατρὸν I. T.

Ὁ ἰατρὸς I. T., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιότιμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἄνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς καὶ ἐλπίδος.

Ματαίᾳ ὅμως καὶ διαβατικῇ ἀνεφάνῃ καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρά μας. Κατηγῆς καὶ περίλυπος ἐξεληθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἰατρὸς εἶπε πρὸς τοὺς προσετώτας:—Λυποῦμαι διότι πολὺ ἀργὰ ἔφθασα· ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἡ φλόγωσις ἐκορυφώθη, καὶ μικροτάτη ἐλπίς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἐμείναμεν ὅλοι, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικούς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἰατροῦ.

Τὸ Σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχεν ἐρημώσει. Ἀπὸ

τὰ χαράγματα δὲ μέχρι τῆς νυκτὸς περίλυποι καὶ σκυθρωποὶ ἐσυσσωρευόμεθα ἐνώπιον τῆς οἰκίας τοῦ ἀσθενοῦς, περιμένοντες νὰ μάθωμεν εὐχάριστόν τι περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ.

Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἱ μητέρες ἡμῶν, ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι φιλοφρόνως τὸν ἀσθενῆ.

Ἀξιοθαύμαστος ἦτον ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἀνδρός. Μεγίστη τῶ ὄντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας!

Ἐντούτοις ὁ ἰατρός, ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, διέταξε διπλὴν φλεβοτομίαν καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν, τῶ ἔδωκε δὲ καὶ τινὰ ἰατρικὰ, τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τὴν ἐπιούσῃν εὐχαρίστως ἐμάθομεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὦν ὀλίγον καλῆτερα, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ· σιωπηλοὶ λοιπὸν εἰσήλθομεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς.

— Καλῶς ἤλθατε, μικροὶ μου φίλοι, μὲ φωνὴν βραγχγὴν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω πρὶν διὰ παντὸς σᾶς ἀποχωρισθῶ· εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσήκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχὴν μου.

Ἰπὸ σφοδροῦ βηχὸς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος. Ἡμεῖς δὲ ἀκούσαντες περὶ ἀποχωρισμοῦ, ἤρχισαμεν νὰ ὀδυρόμεθα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀγωνιῶν ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδία μου, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρον, ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχὴς δὲ ὁ ἀποθνήσκων ἐν τῶ μέσῳ τόσων φίλων. Μὴ κλαίετε, φίλοι μου, μὴ φοβῆσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ Ἐλεήμων Θεὸς πολλάκις παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ μελλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις·

εἶναι ἐλπίς ἰλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας ὑπάρξεως καὶ ἀθανασία ἀτελεύτητος· ἢ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος εἶναι μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐράνιον ζωὴν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα θέλομεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παροῦσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν εἰσερχόμεθα, ὅπως δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυνηθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῆς φθαρτῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν, καὶ τῶν ὕλικῶν συμφερόντων.

Ἐὰν ἐν κακίαις καὶ ἀμαρτίαις ἤθελα διέλθῃ τὸν βίον μου, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ βεβαίως ἤθελα θρηνεῖ, ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἰψίστου, καὶ σεῖς δὲ τότε δικαίως ἠθέλετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἄλλ' ὅστις, παιδία μου, ἀποθνήσκῃ μετὰ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις, ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθὴν, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ τρέμῃ, οὐδὲ νὰ λυπῆται μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ' ἐναντίας ἂς χαίρῃ καὶ ἂς ἀγάλλεται, διότι πρὸς αὐτὸν ὁ δίκαιος Κριτῆς φωνάζει· « *Eū doῦ. Ie ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, εἴσελθε εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν τοῦ Κυρίου σου* ».

Μὴ κλαίετε λοιπόν, ἀγαπητοί μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ σώματα μας πρόκηται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ὅμως ψυχαὶ μας ποτὲ δὲν θέλουν ἀποχωρισθῆ. Ἡ ἰδική μου, μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θέλει καθικευτεῦει τὸν Ἰψιστον ὅπως σᾶς φωτίζη καὶ καθοδηγῆ πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ τοιοῦτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ, ἐὰν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσετε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν φίλον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογίζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρον Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοί, ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ἠύξησαν ἔτι μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδυρμούς μας· καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος κατεβρέχαμεν αὐτὰς μὲ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρον, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠσπάσθη, καὶ μᾶς ἠλόγησεν· ἡ δὲ συγκίνησις αὐτῆ τῷ ἐπέβαλεν ἐπὶ τινα ὥραν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους διέκοψε διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων, οἵτινες βαθέως ἔμειναν ἐντυπωμένοι εἰς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανέρχονται εἰς τὰ ὦτά μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς ἐπαρηγόρησεν· αὐτὴ μᾶς ἐδίδαξε μὲ καρτερίαν καὶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινά μας· αὐτὴ διέτηρσε τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά μας, τὴν ὠραίαν μας γλῶσσαν καὶ τὸν ἔνδοξον ἑλληνισμόν μας. Ὑπὸ ὁποιασδήποτε περιστάσεις, ὑπὸ ὁποιοῦσδήποτε καταδιωγμούς ἢ σατανικὰς ξένων ῥαδιουργίας καὶ ἂν εὐρεθῆτε, μείνατε πάντοτε πιστοί, ἠνωμένοι καὶ ἀκράδαντοι ὑπὸ τὴν ἀγίαν σημαίαν της, ὅπως διατηρηθῆ οὕτω τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἓν, ὁμοοῦν καὶ ἀδιαίρετον.

Μετὰ Θεὸν δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δέ, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐγενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας ἀναδειχθῆτε προσφιλεῖ τέκνα αὐτῶν.

Προσέχετε ἐπομένως τὴν υἰεὶαν σας, φωτίζετε τὴν ψυχὴν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, στολισθῆτε μὲ τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετάς, καὶ ἀποφεύγετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἐχόντες δὲ κατὰ νοῦν ὅτι τὸ μὲν γήϊνον σῶμά σας θέλει ἐπανελθεῖ εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχὴ σας θέλει μεταβῆ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὴ παύσετε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ πλάστου φαίδροῖ νὰ παρουσιασθῆτε.

Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαιόντες πολλὰς κακίας

καὶ πάθη δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσῃ, παιδιά μου· εἰς πολλάς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκῆτως ἴσως θέλετε ἐκτεθῆ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομείνατε, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλήτεροι, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες εὐχαριστεῖτε καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν.

Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰσχυρῶν παθῶν μὴ ἀπελπισθῆτε, διὰ νὰ μὴ καταντήσητε μισάνθρωποι, καὶ ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄχρηστα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ δειλιάσετε δὲ διὰ νὰ μὴ καταστραφῆτε ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ γενναίως καὶ ἐμφρόνως παλαίσατε καὶ ἀγωνισθῆτε, ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῆ νικηφόρος.

Οὐδεὶς Ὀλυμπιονίκης, ἄνευ ἀγῶνων· ἀγῶνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξέλθετε νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι, ὡς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθε ποτὲ ὁ Θησεύς.

Μὴ παραμελήσετε δὲ τὸ παρόν, ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθόν παρηλθε, τὸ δὲ μέλλον ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον.

Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε δραστηρίως ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

Τοιουτοτρόπως ἡ αὔριον θέλει σὰς εὐρίσκει πάντοτε καλητέρους καὶ εὐτυχεστέρους. Ὅταν δὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἴσως δυνηθῆτε ν' ἀφήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἴχνη τινα διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κινδυνώδη τοῦ βίου λαβύρινθον.

Ἰπάγετε τώρα, παιδιά μου, ἡσυχάσατε. . . μὴ κλαίετε πλέον. . . θέλομεν ἐνταμωθῆ πάλιν. . . ἂν ὄχι ἐπὶ τῆς γῆς. . . βεβαίως ὅμως εἰς τὸν οὐρανόν. »

Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν· ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καταφιλοῦντες τὰς χεῖράς του· καὶ πάλιν ὁ γέροντων μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς ἠυλόγει.

Ἄλλ' εἰσελθὼν ὁ ἰατρὸς καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνὴν μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν.

Ἐκείνη ἦτον ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας· ἔκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκεῖαν φωνὴν του.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἡ πρωϊνὴ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας συνετάραξεν αὐτόν, καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν ἀσθένειάν του. Ὁ ἰατρὸς ἐπανάλαβε τὰς φλεβοτομίας· ἀλλὰ μικρὰ βελτιώσεις ἀνεφάνη. Ὁ γέρον ἐζήτησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τοὺς προσετώτας διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ καὶ κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ καὶ τοῦ τελευταίου τούτου χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλονῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς κατὰ τε τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἡθέλησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ τὸν ἀγαπητόν του κήπον. Ὅτε δὲ ἤνοιξαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, βλέμμα μελαγχολικὸν ἐξέριψεν ὁ γέρον εἰς τὰ ἄνθη καὶ εἰς τὰ δένδρα τοῦ κήπου του.

Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαραμμένα ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· κατὰχλωμα δὲ τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπιπτον κατὰ γῆς.

— Οὕτως, εἶπε τότε ὁ γέρον, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἷς καὶ αὖριον ὁ ἄλλος. Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ παρῆλθον! ἀλλ' οἱ σπόροι, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τῶν μικρῶν μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπείρω, εἴθε νὰ μὴ μαρανθῶσι ποτέ! Εἴθε ἡμέραν τινὰ νὰ βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν εἰς τὴν πατρίδα νὰ καρποφορήσωσιν! Αὕτῃ εἶναι ἡ θερμότερα εὐχὴ τῆς

ψυχῆς μου. Εἰς Σὲ δέ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους σου διδασκάλους ἀναθέτω τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς.

Ἐξακολουθήσατε φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώσεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμνάζετε καὶ ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν, τὴν καλαισθησίαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν αἴσθημά των. Συνειθίζετε αὐτοὺς εἰς τὴν σεμνότητα, ὑπομονὴν καὶ φιλοπονίαν· καὶ μὴ ἐπιτρέπετε ποτὲ εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι τὸ φθαρτὸν σῶμά των περισσότερον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των. Ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος διάπλασις τῶν Ἑλληνοπαιδῶν ἄς ᾦται ὁ κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς ὅλων τῶν ἀγῶνων καὶ ὅλων τῶν διδασκαλιῶν σας.

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσων εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακοπόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βηχός, ὡς ἀκολούθως μᾶς ἔλεγον οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἔστρεψε πάλιν πρὸς τὸν κῆπον τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμοὺς του, ὑψώσας δ' ἔπειτα πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα· « Θεέ μου, εἶπε, πόσα δένδρα ἠξιώθην νὰ ἴδω ἀναισθημένα! . . . ἀλλὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος . . . » Καὶ μὲ τῆς πατρίδος τὸ γλυκύτατον ὄνομα εἰς τὰ χεῖλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐρανίαν ζωὴν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδυσε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχὴ του, ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήινα δεσμά της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Θεοῦ.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ.

Οἱ προεστῶτες τῆς κωμοπόλεως, οἱ διδάσκαλοι καὶ ὁ ἱερεὺς συνήλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀφῆκε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταγράψωσι καὶ ἐξασφαλίσωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ

τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε. Μεταξὺ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὅποια ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὔρον περικάλυμμα φέρον τὴν ἐπιγραφὴν « Ἡ διαθήκη μου. »

Ὁ ἱερεὺς ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἦτον ἡ ἰδιόχειρος διαθήκη τοῦ γέροντος.

Τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε τὸ πρωτότυπον διεσώθη, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτέ· ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ καταχωρίσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ὅσας ἐκ τῶν διατάξεων τῆς διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Κατ' ἀρχὰς ἐξίτηι συγχώρησιν παρὰ πάντων, ὅπως καὶ ὁ πολυεὐσπλαγγχος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολούθως ἔλεγεν ὅτι, μὴ ἔχων ἴδια τέκνα οὐδὲ συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους τοῦ ἀποκαθιστᾶ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτά, διέταττε νὰ μένωσι τὰ χρήματά του διαρκῶς εἰς τινὰ Τράπεζαν· διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ ἐξακολουθῇ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἄφθαρτα καὶ ἀληθῶς πολύτιμα κτήματα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας.

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ κήπου του ἀνέθετεν εἰς τὸν συμμαθητὴν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν ἐπανέλθῃ ἐξ Ἰταλίας ὁ ἀποσταλεὶς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἰατρικῆς, νὰ μεταβῇ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ὅπως σπουδάσῃ τὴν γεωπονίαν, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν.

Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρεσιῶν τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, ἐπροσδιόριζε ποσὸν χρηματικόν, ὅπως μεταβῇ καὶ ὁ νέος αὐτὸς εἰς τι· Εὐρωπαϊκὸν ὀπλοφυγεῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀπλοποιίας καὶ τῶν ἄλλων σιδηρουργικῶν τεχνῶν.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξίν του ἐτελείονεν ἐκφράζων λύπην ἐνδόμυχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὄπλων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰσέτι καὶ οἱ ὑπὸ ξένον καὶ βάρβαρον ζυγὸν διατελοῦντες πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλεύθεροι πρὸς ὑπεράσπισίν των. Ἡὔχετο δὲ νὰ μὴ βραδύνη ἡ θεία ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἅπαντες, ὡς ἀδελφοὶ φιλάδελφοι ζῶντες, θέλουν ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς *μίαν ποιμνὴν ὑπὸ ἓνα ποιμένα.*

Ἀκολούθως ἡ διαθήκη ἐπροσδιόριζε χρηματικὰς χορηγήσεις πρὸς περίθαλψιν δυστυχῶν τινων γερόντων καὶ ἀδυνάτων χηρῶν.

Ἐπὶ τέλος ὠνόμαζεν ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης του ταύτης ἄνδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρόβλεπεν ὅσον ἔνεστι προνοητικώτερον περὶ τῆς διαρκοῦς ὑπάρξεως τοιούτων ἐκτελεστῶν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὴν κωμόπολιν τὰ τῆς διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου· διότι ἐξ αὐτῆς ἀνεφάνη ὅτι ὄχι μόνον ζῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ.

Τὴν κηδεῖαν τοῦ Γεροστάθου δὲν ἐσυνόδευσαν οὔτε τύμπανα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων στίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικὴ ὅμως κατῆφεια, βαθυτάτη θλίψις, στεναγμοὶ καὶ δάκρυα ἐσυνόδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοί, ὀρφανὰ καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου των.

Καὶ οἱ μὲν θλιβεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδεῖας τυμπανισμοί, ὁ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούτων ἦτον ἡ κατανυκτικὴ μελωδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοίγοντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδείας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλόανθρωποι καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ των ἀγαλλόμεναι ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανούς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἰψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον γλαφυρὸν καὶ διδακτικώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα, ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε ὅτε ὁ ρήτωρ ἔπαυσεν, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ τὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὠραῖα κομψῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ρητόν, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασεν, ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου· α ὁ δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ οὗτος μέγας κ.ληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. »

Διατηρήσας δὲ ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτυμβίου, τοῦ χαραχθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γέροντος, εὐχαρίστως καταχωρίζω τοῦτο ἐνταῦθα· εἶχε δὲ οὕτως·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ

Ο

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ,

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ

ΚΑΙ

ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ,

ΟΣ

ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ,

ΚΑΙ

ΤΟΝ ΠΑΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΑΓΑΠΗΣΑΣ,

ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ

ΚΑΙ

ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ

ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς αὐτοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ τῶν περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Ξενοφώντος. Φαίνεται δὲ ὅτι ἠθέλησαν οὕτω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γεροστάθου συνηνοῦτο ὁ Χριστιανισμὸς μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς συνηνονεν αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου του μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀποδημίαν περιηγηθεὶς ἐσχάτως τὴν ἀναξιοπαθοῦσαν Ἡπειρον, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Γεροστάθου, ὅπου τόσαι γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας θερμῶς μ' ἐπροσκάλουν.

Ἀλλὰ τὴν μὲν κωμόπολιν εὔρον σχεδὸν ἔρημον. Ζητήσας δὲ μὲ πάλλουσαν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, δὲν εὔρον εἰμὴ ἐρείπια.

Περίλυπος μετέβην τότε ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώντων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων, ὅπως ἀσπασθῶ τὸν τάφον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος. Ἀλλ' οὐδὲ ἶχνος τοῦ τάφου του ὑπῆρχε πλέον!

Δυστυχεστάτη πατρίς! ἀνέκραξα τότε στενάζων βαθέως, δὲν θέλει λοιπὸν παρέλθει ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἀπὸ σοῦ;

Ἀλλ' ὄχι! χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασις, εἶναι ἀμάρτημα. Ἄς ἐξἄκολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάντοτε· διὰ τῆς παιδείας δέ, τῆς φιλοπονίας καὶ ἀρετῆς ἄς ἐνισχύωμεν, ἄς ἀναπτύσσωμεν, ἄς πολλαπλασιάσωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἐλπίδες τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς βεβαίως θέλουν πραγματοποιηθῆ.

Τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῆ τὸν νέον Θεμιστοκλέα· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὐκλεία ἄς μὴ ἀφίνη τοὺς νέους ἡμᾶς Ἕλληνας νὰ κοιμώμεθα ἡσυχον ὕπνον· ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἄς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιωθῶμεν ν' ἀποτινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαιμονίαν, ἐπαναφέροντες ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐλευθέρων καὶ εὐδαιμόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν θλιβεράν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἀνεγείρω εἰς αὐτόν, ἀντὶ τοῦ καταστραφέντος, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον ἴσως ἐκείνου, σύμφωνον δὲ μὲ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις.

« Γαῖαν ἔχοις ἐλαφράν, φίλιτατε φίλωρ ! »

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Σελ.
Α. Ὁ Γεροστάθης.	1
Β. Τὸ πρῶτον θεμέλιον.	8
Γ. Αἱ κόκκιναι παραιαί.	21
Δ. Ἡ ἀόρατος τροφή.	28
Ε. Ὁ ὑγιεινὸς στολισμὸς.	40
Ζ. Ἡ μήτηρ τῆς υγιείας καὶ τῆς ἀνδρίας.	46
Η. Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος.	65
Θ. Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα.	76
Ι. Ὁ σωτήριος χαλινός.	93
Κ. Ἡ ἀδελφὴ τῆς μανίας.	111
Λ. Ὁ ἐπικίνδυνος σύντροφος.	118
Μ. Ἡ ἄγκυρα τῆς εὐτυχίας.	132
Ν. Τὰ εὐχάριστα δάκρυα.	149
Ξ. Ἡ ὄρασις τῆς ψυχῆς.	168
Ο. Ὅργανον καλῶν καὶ αἰτία κακῶν.	180
Π. Ἡ ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου.	227
Ρ. Τὰ προτερήματα τοῦ βωβοῦ.	248
Σ. Ἡ πρώτη ἀγάπη.	278
Τ. Μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα.	293
Υ. Ἡδονὴ γλυκυτάτη.	305
Φ. Ὁ Θεῖος νόμος.	320
Χ. Ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ.	341
Ψ. Ὁ ἱερώτερος ἔρωσ.	355
Ω. Ἡ δύσις.	386

